Beati thome aquinatis continuũ
in euangeliũ ſancti iohannis

Diuine viſionis ſubli-
mitate illuſtratus yſa
ias propheta dixit Vi
di dñm ſedentem ſup
ſoliũ excelſum ⁊ eleua
tum et plena erat do-
mus a maieſtate eius·
⁊ ea que ſub ipo erãt
replebant templum·
Hier· ſuper yſaiam·
Quis ſit iſte domin9
qui videtur in euange
liſta iohanne plenius diſcimus qui ait· Hec dicit
yſaias quando vidit gloriam dei· et locutus eſt
de eo· haut dubiuꝫ quin criſtum ſignificet Glo·
Vnde ex verbis iſtis materia huius euangelij qđ
ſcđm iohannem deſcribiť deſignatur Ex ecciaſtica
hiſtoria· Quia enĩ natiuitateꝫ ſaluatoris ſcđm car
nem· vel matheus vel lucas deſcripſerãt· reticuit
hic iohannes· ⁊ a theologia atqꝫ ab ipſa ei9 diui-
nitate ſumit exordiũ· Que pars ſine dubio ipſi ve-
lut eximio p ſpũſcm̃ reſeruata eſt· Alchuinus·
Vnde cum omnibus diuine ſcripture paginis euã
geliũ excellat· quia quod lex et ꝓphe futuꝝ p̃di-
xerunt hoc completũ diť euangeliũ· Inter ipſos
autem euangelioꝝ ſcriptores iohannes eminet i
diuinoꝝ miſterioꝝ ꝓfũditate· qui a tempore do
minice aſcenſionis p annos ·lxv· verbum dei abſqꝫ
adminiculo ſcribendi· vſqꝫ ad vltima domiciani tẽ
pora p̃dicauit· Sed poſt occaſionem domiciani cũ
nerua pmittẽte de exilio rediſſet epheſum· cõpul-
ſus ab epiſcopis aſie de coeterna patri diuinitate
criſti ſcripſit aduerſus hereticos· qui criſtum añ
mariam fuiſſe negabant· Vnde merito in figura q̃-
tuor animaliũ aquile volanti comparať que volat
al eius cunctis auibus· et ſolis radios irreuerbera
tis aſpicit luminib9· Augu· ſup iohannẽ· Trãſ
cendit enim iohannes omnia cacumina terrarum
trãſcendit omnes campos aeris· trãſcendit omnes
altitudines ſiderũ· trãſcendit omnes choros ⁊ le
giones angeloꝝ· Niſi enĩ tranſcenderet iſta omnia
que creata ſunt· non peruenirret ad eum p quem fa-
cta ſunt oĩa· Augu· de con· euan· Ex quo intelli-
gi dať ſi diligenter aduertas· tres euangeliſtas
temporalia facta domini et dicta que ad informan
dos mores vite p̃ſentis maxime valerẽt· circa acti
uam virtutem fuiſſe verſatos· Iohanneꝫ vero fa
cta domini mľto paucĩora narrantẽ· dicta vero ei9
p̃ſertim q̃ trinitatis vnitatẽ et vite eterne felicita
tem inſinuarent· diligencius et vberius conſcribẽ
tem· in virtute contemplatiua cõmendandam· ſuaꝫ
intentõneꝫ p̃dicatõnemqꝫ tenuiſſe· Vnde animalia
tria· p que tres alij euangeliſte deſignantur· ſiue
leo ſiue homo ſiue vitulus in terra gradiunť· quia
tres euangeliſte in his maxime occupati ſunt· que
xp̃s in carne opatus eſt· et q̃ p̃cepta mortalis vi-
te exercende carneꝫ portantibus tradidit· At ve-
ro iohãnes ſup̃ nubila infirmitatis humane velut
aquila volat· et lucem incommutabilis veritatis·
acutiſſimis· atqꝫ firmiſſimis oculis cordis intueť·
ipſã enĩ maxime diuinitatem dñi qua patri eſt eq̃
lis intendit· eamqꝫ p̃cipue ſuo euangelio quantũ
inter homines ſufficere credidit commendare cu-
rauit Glo· Poteſt igiť euangeliſta iohannes cũ
yſaia ꝓpheta dicere· Vidi dñm ſedentẽ ſup ſolium
excelſum et eleuatũ· inquantũ acumie viſus ſui cri
ſtum in diuinitatis maieſtate regnantem inſpexit·
Que quidẽ etiam ſua natura excelſa eſt· et ſup oĩa
alia eleuata· Dicat etiaꝫ euangeliſta iohannes· Et
plena erat dom9 a maieſtate eius· quia p ipſũ nar
rat omnia eſſe facta· et ſuo lumine omnes homines
in hũc mũdum venientes illuſtrari· Dicat etiam q
ea que ſub ipſo erant replebant templum· qꝛ dicit
verbum caro factũ eſt· ⁊ vidim9 gloriaꝫ eius glo
riam quaſi vnigeniti a patre plenũ gracie et veri
tatis· ſcđm quod de plenitudine ei9 nos omnes ac
cipimus· Sic igiť p̃miſſa verba materiã hui9 euã
gelij continent· in quo iohannes dñm ſup ſoliũ ex
celſum ſedentem inſinuat· diuinitatem criſti oſten-
dens et terrã ab eius maieſtate impleri oſtendit·
Dum omnia p eius virtutem in eſſe ꝓducta oſten-
dit· ⁊ ꝓprijs pfectionib9 repleta· et inferiora ei9
id eſt humanitatis miſteria· templum id eſt eccle-
ſiam replere docet· dum in ſacramentis humanita
tis et graciam et gloriam fidelibus repromittit·
Criſo· Quãdo igiť barbarus hic ⁊ indiſciplinat9
talia loquiť· qui nulli9 eoꝝ que in terra ſunt ho-
minũ nouit vnq̃ ſi hic ſolus eſſet· miraculũ magnũ
eſſet· Nunc autẽ cũ his et aliud iſto maius tribuit
argumentũ· q a deo inſpirata ſunt ei que dicũtur
hic ſcꝫ quod omnes audiũt et ſuadet omnibus per
omne tempus· Quis ergo nõ admirabiť habitan-
tem in eo virtutem· Orige· in ho· Iohannes in-
terp̃tatur gracia dei· ſiue ĩ quo eſt gracia· vel cui
donatum eſt· Cui autem theologoꝝ donatũ ẽ ita
abſcõdita ſummi boni penetrare miſteria· ⁊ ſic hu
manis mentibus intimare· Criſo· Omnibus
alijs euangeliſtis ab
incarnatõne incipiẽ
tibus· Iohãnes trãſ
currẽs conceptõnem
natiuitatẽ· educatõꝫ
augmentatõneꝫ· mox
de eterna nobis ge-
neratõne narrat di-
cẽs· In p̃ncipio erat

CAPIT· ·I·

In princi
pio erat
verbum

verbũ Auguſtin9· lxxxiij· que· Quod· Grece lo
gos diciť latine et ratõnem et verbũ ſignificat· ſꝫ
hoc loco meli9 verbũ interp̃tamur· vt ſignificeť
non ſolum ad patrem reſpectus· ſed ad illa etiaꝫ q̃
p verbũ facta ſũt· operatiua potencia· Racio aũt
⁊ ſi nihil p eã fiat recte racio dicitur Auguſ·
ſup iohannem· Quottidie auteꝫ dicendo verba vi
luerũt nobis· qꝛ ſonando ⁊ tranſeũdo viluerunt·
Eſt verbuꝫ ⁊ in ipſo homine quod manet intus nã
ſon9 ꝓcedit ex ore· Eſt verbũ quod vere ſpiritaliť
dicitur illud quod intelligis de ſono nõ ipſe ſon9
Augu· xv· de trini· Quiſq̃s autem poteſt intelligẽ
verbũ nõ ſoluꝫ añq̃ ſonet· verũ etiam anteq̃ ſono
rum eius imagines cogitacione voluanť· iam põt
videre p hoc ſpeculũ atqꝫ in hoc enigmate aliq̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

verbi ſimilitudinem· de quo dictū eſt· In p̄ncipio
erat verbum· Neceſſe eſt em̄ cum id quod ſcim⁹ lo
quimur ex ipſa ſciencia quā memoria tenemus· na
ſcatur verbum· quod eiuſmodi ſit oīno· cuiuſmodi
eſt illa ſciencia· de qua naſcit̄ · Formata q̄ppe cogi=
tacio ab ea re quam ſcim⁹ verbū eſt· quod in cor=
de dicimus· quod nec grecū eſt· nec latinū· nec lin
gue alicui⁹· ſʒ cum id opus eſt in eoꝝ quibus loq̄
mur ꝓferre noticiam aliquod ſignū quo ſignifice
tur aſſumit̄· Proinde verbū quod foris ſonat· ſig
num eſt verbi quod intus latet· cui magis verbi
competit nomen· Naʒ illud quod ꝓfert̄ carnis ore
vox verbi eſt· verbum qʒ et ipſum dicit̄ ꝓpter il=
lud a quo vt foris appareat ſumptum eſt· Baſil·
in ho· Hoc autem verbū nō eſt humanū verbum·
Quomodo em̄ erat in p̄ncipio humanū verbū· vl=
timo loco accipiente homine generatōnis p̄ncipi
um· non igit̄ in p̄ncipio verbum erat humanū· ſed
nec angeloꝝ· Omnis em̄ creatura infra ſeculorum
terminos eſt· a creatore eſſendi ſumens p̄ncipium
Sed audi euangeliū decenter· ipſum em̄ vnigeni
tum verbum dixit· Criſo· Si autem quis dixerit
cur patrem dimittens· mox nobis de filio loquit̄·
quoniam ille quidem manifeſtus omnibus erat· et
ſi nō vt pater· ſed vt deus· vnigenitus autē igno
rabatur· Ideo decenter eam que de iſto eſt cogni
cionem cōfeſtim in inicio ſtuduit imponere hijs q̄
neſciebant eum· ſʒ neqʒ patrem in his que de filio
ſūt ſermonibus tacuit· Propter hoc autem ⁊ ver
bum eum vocauit· Quia em̄ docturus erat q̄ hoc
verbum vnigenitus eſt fili⁹ dei· vt non paſſibilē
eſtimet quis generatōnem· p̄ueniens verbi nūcu=
patōne· deſtruit pnitioſam ſuſpitōneʒ eſſe ex deo
filiū impaſſibiliter oſtendens· Secunda vero ra=
cio eſt· quia ea que ſunt patris nobis annūciare de
beat· Non ſimpliciter ſᷓo eum verbū dixit· ſʒ cū ar
ticuli adiectōne· a reliquiſ ipſum ſepās· Conſue=
tudo em̄ eſt ſcripture verba vocare leges dei· et
p̄cepta· Hoc autem verbū ſubſtancia quedam eſt
hypoſtaſis ens ex ipſo ꝓueniēs impaſſibiliter pa
tre· Baſili· Quare igit̄ verbum quia impaſſibili
ter natum eſt· q꞉ eſt generātis imago· totum in ſe
ipſo generanteʒ demōſtrās nihil inde ſepans ſed
ſʒ in ſeipſo ꝑfectū exiſtens· Augu· xv· de trini·
Sicut em̄ ſciencia noſtra illi ſciencie dei· ſic et no=
ſtrum verbū qđ naſcit̄ ex noſtra ſciencia· diſſimile
eſt illi verbo dei quod natum eſt de patris eſſen=
cia· Tale eſt autem ac ſi dicerem· de patris ſciēcia
de patris ſapia vel quod eſt exp̄ſſius de patre ſci
encia· de patre ſapia· Verbū ergo dei patris vni
genitus filius ꝑ omnia patri ſimilis ⁊ equalis· Iſ
em̄ eſt omnino quod pater· nō tn̄ pater· q꞉ iſte fi=
lius· ille pater· Ac ꝑ hoc nouit omnia· que nouit
pater· ſi ei noſſe de patre eſt· ſicut eſſe· Noſſe
em̄ ⁊ eſſe ibi vnū eſt· ⁊ ideo patri ſicut eſſe nō eſt
a filio· ita nec noſſe· Proinde tam̄q̄ ſeipm̄ dicens·
pater genuit verbuʒ ſibi equale ꝑ omnia· Non em̄
ſeipſum integre ꝑfecteqʒ dixiſſet· ſi aliquid min⁹
aut ampli⁹ eſſet in ei⁹ verbo· q̄ in ſeipſo· Noſtrū
auteʒ verbū interi⁹ quod inuenim⁹ eſſe vtrumqʒ
illi ſimile· quantū ſit etiam diſſimile nō pigeat in
tueri· Eſt em̄ verbū mētis noſtre q̄nqʒ formabile
nondum formatū quidē mentis noſtre· quod hac
atqʒ hac· volubili quadam motōne iactamus· cum
a nobis nūc id nūc illud· ſicut inuētū fuerit vel oc
currerit· cogitat̄· Et tūc ſit veꝝ verbū qn̄ illud·
quod nos diximus volubili motione iactare ad id
quod ſcimus· ꝑuenit· atqʒ inde formatur· ei⁹ om=
nimodam ſimilitudinē capiens· vt quomodo res
queqʒ ſcitur· ſic etiaʒ cogitet̄· Quis nō videat q̄n
ta ſit hec diſſimilitudo ab illo dei verbo quod in
forma dei ſic eſt· vt nō ante fuerit formabile poſt=
quam formatū· nō aliquando poſſit eſſe informe
ſʒ ſit forma ſimplex equalis ei đ quo eſt· Quaprop
ter ita dicit̄ illud dei verbum vt dei cogitatō nō
dicatur· ne aliquid eſſe quaſi volubile dicatur in
deo quod nūc habeat nūc accipiat formaʒ vt ver
bum ſit· eamqʒ poſſit amittere· atqʒ informiter q̄
damodo volutari Augu· đ ver· dn̄i· Eſt em̄ ver
bum dei forma quedam nō formata· ſʒ forma oīm
formaꝝ forma incōmutabilis· ſine lapſu· ſine defe
ctu· ſine tempore· ſine loco· ſuperās omnia· exiſtēs
in omnibus fundamentū quoddam in quo ſūt ⁊ fa
ſtigiū ſub quo ſūt· Baſili· Habet autem ⁊ ver=
bum noſtrum exteri⁹ diuini verbi ſimilitudinem
quandam· Nam noſtrum verbum totam declarat
mentis conceptōnem· que namqʒ mente cōcipim⁹
ea verbo ꝓferim⁹· Et quidem cor noſtrum quaſi
fons quidam eſt· verbum ſᷓo ꝓlatum quaſi quidā
riuulus manans ex ipſo· Criſo· Conſidera etiā in
euangeliſta prudenciā ſpiritualem· nouerat hoīeſ
id quod antiquus eſt· ⁊ quod eſt ante omnia maxie
honorantes ⁊ ponenteſ deū· ꝓpter hoc p̄mum di
cit p̄ncipiū· In p̄ncipio inquit erat verbum· Ori
genes· Plura autem ſunt ſignata ab hoc noīe p̄nci
piū· Eſt em̄ p̄ncipiū ſicut itineris ⁊ longitudinis·
ſcđm illud· Initiū boni itineris iuſtoꝝ exercitium
Eſt autem p̄ncipiū ⁊ generatōnis· iuxta illud· Iſ ē
principiū creature domini· Sed etiaʒ deū nō enor
miter aſſeret aliquis omniū p̄ncipiū· Illud etiam
ex quo ſicut ex p̄iacente materia alia ſiūt· p̄ncipiuʒ
eſt penes eos qui credūt illaʒ ingenitam· Eſt etiā
p̄ncipiū ſcđm ſpeciem· ſicut criſtus p̄ncipiū eorū ē
qui ſcđm ymaginem dei formati ſunt· Eſt etiā p̄n=
cipiū diſcipline· ſcđm illud· Cuʒ deberetis eſſe ma
giſtri ꝓpter tempus· ruſus indigetis vt doceami
ni que ſunt elementa exordij ſermonū dei· Duplex
em̄ eſt documenti p̄ncipiū· hoc quidem natura· Iſ
vero quo ad nos· vt ſi dicat̄ iniciū ſapiencie fore
Natura quidem criſtū inq̄tum ſapiencia ⁊ verbuʒ
dei eſt· quo ad nos vero inq̄tum verbum caro fa=
ctum eſt· Tot igit̄ ſignificatis ad p̄ſens nobis de
p̄ncipio occurrentibus· p̄teſt accipi illud ex quo
qđ eſt agēs Conditor em̄ criſt⁹ eſt velud p̄ncipiū
ſcđm quod ſapiencia eſt vt verbū in p̄ncipio quaſi
in ſapiencia ſit· Plura em̄ bona de ſaluatore dicūt̄
Velud igitur vita in verbo eſt· ſic verbum in p̄n=
cipio id eſt in ſapiencia erat· Conſidera vero ſi paſ
ſibile eſt ſcđm hoc ſignificatum accipere nos p̄nci=
pium· ꝓut ſcđm ſapienciā ⁊ exempla que in ea ſūt
ſiūt omnia· Vel quia p̄ncipiū filij pater eſt· ⁊ p̄nci
pium creaturaꝝ ⁊ omnium entiū ꝑ illud· In p̄nci
pio erat verbum· Verbum filiū intelligas in p̄nci
pio· id eſt in patre dictum fore Augu· vj·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de tri. Aut in ꝑncipio ſicut dictum eſt. ac ſi dicere
tur ante omnia. Baſili9. Preuidit em̄ ſpūſſanct9
futuros quoſdam inuidentes glorie vnigeniti. q̄
ꝓferrent ſophiſmata ad ſubuerſionez auditoꝝ. qꝛ
ſi genitus eſt nō erat. ꝛ anteq̄ genitus eſſet. non
erat. ne igiꝰ talia garrire ꝑſumat. ſpiritus ſanct9
ait. In ꝑncipio erat verbum. Hila. Secundo de
trini. Tranſeūt tempora. tranſeūt ſecula. tollūtur
etates. pone aliquod quod voles tue opinioni pri
cipiū. non tenes tempore. Erat em̄ vn̄ tractatur.
Criſo. Sicut autem quis cum ſtat in naui ſecus
littus. videt ciuitates et portus. cum vero eū ali
quis in mediū pelagi duxerit. a ꝑoribus quidē de
ſiſtere facit non tn̄ alicubi defigit ei oculum. Ita
euangeliſta hic ſup omnez nos ducens creaturam
ſuſpenſum dimittit oculū. nō dans ſupſpicere ali
quem finem ad ſupiora. hoc em̄ in principio erat.
ſemp et infinite eſſendi ſignificatiuū eſt Augu.
de verbis dn̄i. Sed dicūt. Si filius ē. natus eſt. ꝫ
fatemur. Adiūgunt deinde. ſi natus eſt patri fili9
erat pater anteq̄ ei fili9 naſcereꝰ. ꝫ reſpuit fides
ergo ait. racionem mihi redde. quomodo ꝛ filius
naſci potuit patri. vt coeu9 eſſet ei a quo natus ē
Poſt patrem em̄ naſcitur fili9. vtiqꝫ patri moritu
ro ſucceſſurus. Similitudines adhibent de creatu
ris. ꝛ nobis laborandum eſt. vt et nos inueniam9
ſimilitudines earum reꝝ quas aſtruim9. Sed q̄d
poſſimus in creatura inuenire coeternū qn̄ in crea
tura nil inuenimus eternū. Sed ſi poſſunt inueniri
hec duo coeua. generās et generatū. ibi intelligi
mus eterna. Ipſa quidem ſapiencia dicta eſt in ſcꝑ
turis candor lucis eterne. dicta eſt imago patris.
Hinc capiamus ſimilitudinem vt inueniam9 coeua
ex quibus intelligamus coeterna. Nemo aūt dubi
tat q̄ ſplendor de igne exit. ponamus ergo ignē
patrem illi9 ſplendoris. mox quidem vt lucernaꝫ
accendendo. ſimul cuꝫ igne ꝛ ſplendor exiſtit. Da
mihi hic ignem ſine ſplendore. ꝛ credo tibi patrē
ſine filio fuiſſe ymago exiſtit de ſpeculo hominiſ
intuentis ſpeculū exiſtit ymago. mox vt aſpector
extiterit. Sed ille q̄ inſpicit erat anteq̄ accederet
ad ſpeculū Ponamus ergo aliquid natum ſup aq̄
vt virgultuꝫ aut herbam. nonne cum imagine ſua
naſcitur Si ergo ſemp eſſet virgultum ſemp eſſet
ꝛ ymago de virgulto Quod autem de alio eſt. vti
qꝫ natum eſt. Poteſt ḡ ſemp eſſe generās et ſemp
cum illo quod de eo natū eſt. Sed dicet aliq̄s. Ec
ce intellexi eternū patrem coeternū filiū. tamen ſi
cut effuſum ſplendorem. minus igne lucentem. aut
ſicut effuſam ymaginem minus q̄ virgultū exiſtē
tem dicimus nō. ꝫ equalitas omnimoda eſt. Non
credo ait. quia nō inueniſti ſimilitudinem. Fortaſſiſ
autem inuenimus in creatura quomodo intelliga
mus filiū ꝛ coeternū patri. et nequaq̄ minorem. ꝫ
non illud poſſum9 inuenire in vno genere ſimili
tudinum. Iungamus ambo genera. vnū vnde ipi
dant ſimilitudines ꝛ alteꝝ. vnde nos dedim9. De
derūt em̄ illi ſimilitudines ex his que ꝑcedūtur
tempore ab his a quibus naſcunꝰ. ſicut homo de
homine. ꝫ tamen homo ꝛ homo eiuſdem ſubſtātie
Laudamus ergo in iſta natiuitate equalitatem
nature. deeſt equalitas temporis. In illo autē ge
nere ſimilitudinū quod nos dedimuſ de ſplendore
ignis ꝛ de imagine ꝟgulti. equalitatē nature nō
inuenis. inuenies coeuitatē. Totū ergo ibi quod
hic ex ꝑtibus ſingulis ꝛ rebus ſingulis inueniꝰ.
ꝛ non hoc ſolū quod in creaturis totū inuenio ibi
ꝫ tamq̄ in creatore. Ex geſtis Concilij epheſini
ꝓpterea alicubi quidē filiū appellat patriſ alicubi
autem verbū nomiat. alicubi autem ſplendorē vo
cat ſcꝑtura diuina. ſingula hoꝝ nominuꝫ de ipſo
dicens. vt intelligas ea q̄ de xp̄o dicunꝰ. eſſe con
tra blaſphemiā. Quia em̄ tu9 fili9 eiuſdem tibi na
ture ſit. volens ſermo oſtendere vnam ſubſtātiaꝫ
patris et filij. dicit filiū patris qui ex eo natus ē.
vnigenit9. Deinde quoniā natiuitas ꝛ fili9 apud
nos oſtentatōnē ꝑbent paſſionis ideoqꝫ hūc filiū
appellat et verbum. impaſſibilitatem natiuitatis
eius nomine iſto demōſtrans. Sed qm̄ pater quiſ
piam factus ut homo indubitāter ſenior filio ſuo
demōſtratur. ne hoc ipſum etiā de diuina natura
putares. ſplendorēm vocat vnigenitum patris.
Splendor em̄ naſcitur quidem ex ſole. non autem
intelligiꝰ ſole poſterior. Coexiſtere ergo ſemper
patri filium. ſplendor tibi denūciet impaſſibilita
tem natiuitatis oſtendat verbum conſubſtācialeꝫ
filij nomen inſinuet Criſo. Sed dicūt illi quoniā
hoc id eſt in ꝑncipio non eternitatē oſtendit ſim
pliciter. etenim et de celo iſtud ꝛ de terra dictum
eſt. In ꝑncipio inquit fecit deus celū et terram.
Sed quid comune habet erat. ad fecit. Sicut em̄
quod eſt. cum de homine quidē dicitur. tempus ꝑ
ſens ſignificat tm̄. Cum autem de deo. id quod eſt
ſemp et eternaliter. ita et erat. De noſtra quideꝫ
cum diciꝰ natura ꝑteritum ſignificat tempus. cuꝫ
autem de deo eternitatem oſtendit Orige. in ho
melia. Cum em̄ verbum duplicem habet ſignifica
cionem. Aliquando em̄ temporales motus ſcd̄m a
nalogiam alioꝝ verboꝝ declarat. aliquando ſub
ſtanciam vniuſcuiuſqꝫ rei de qua predicatur. ſine
tēporali motu. vllo. deſignat. ideo et ſubſtātiuū
vocatur. Hilari9 ſecundo de trini. Reſpice igiꝰ
ad mūdum. intellige quid de eo ſcriptū eſt In ꝑn
cipio fecit deus celū et terraꝫ. Fit ergo in ꝑncipio
quod creatur. ꝛ etates continet. quod in ꝑncipio
continetur vt fieret. Piſcator autem illitteratus
indoctus. liber a tēpore ſolut9 a ſeculis eſt. vicit
omne principiū. erat em̄ quod eſt. neqꝫ in tempo
re aliquo concludiꝰ vt ceperit quod erat pocius
in principio q̄ fiebat. Alchuinus. Contra eos
ergo qui ꝓpter temporalem natiuitate dicebant
criſtū nō ſemp fuiſſe. Incipit euangeliſta de eter
nitate verbi dicens. In principio erat verbum.

Et verbum erat apud deum.

Criſo. Quia maxime
dei hoc eſt ꝓprium.
etnū et ſine ꝑncipio
eſſe hoc ꝑmū poſuit
Deinde ne q̄s audiēs
In ꝑncipio erat verbum. ingenitum verbū dicat
Confeſtim hoc remouit dicens. Et verbum erat
apud deū Hilari9 ſecūdo de tri. Sine principio
em̄ eſt apud deuꝫ. ꝛ qui abeſt a tempore nō abeſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ab autore· Baſi· Rurſus ꝯ dicit ꝓpter blaſphe
mantes quod nō erat· vbi ḡ erat verbum nō in lo
co incircūſcriptibilia cōtinenē· ſed vbi erat apud
deum· Neqꝫ pater loco neqꝫ filiꝰ circūſcptōne ali
qua continenē Orige· vtile eſt etiam inducere ꝙ
verbuꝫ dicitē ad aliqꝯs fieri· puta ad oſee vel yſaiā
aut hieremiam· ad deū autem nō fit· quaſi ꝑus non
ens apud ipſum· Ex eo igitur ꝙ iugiter eſt in eo
dicitē· Et verbū erat apud deū· quia nec a ꝑncipio
a patre ſepatus eſt· Criſo· Non etiam dixit· In
deo erat· ſed apud deū erat· eam que ſcd̄m ypoſta
ſim eiꝰ eternitatem nobis oſtendens Theo· Vi
detur etiam mihi ꝙ ſabellius ex hoc dicto ſubuer-
ſus eſt· Ipſe em̄ dicebat ꝙ pater et filiꝰ et ſpūs
ſanctus vna eſt pſona· que aliquando vt pater ap
paruit· aliquando vt filiꝰ· aliquando vt ſpūſſan-
ctus· Manifeſte· vero confunditē ex hoc verbo· Et
verbum erat apud deū· hic em̄ euangeliſta alium
declarat eſſe filiū· aliū deū· ſcꝫ patrem· Hila-
rij· de tri· dicens· Ver

Et deus erat verbum

bum ſonus vocis eſt
enūciatō negocioꝝ
et elocutō cogitatō-
rum· hoc verbum in ꝑncipio apud deum erat· qꝛ
ſermo cogitatōnis eternus eſt· cum qui cogitat
ſit eternus· ſꝫ quomodo in principio erat· qd̄ neqꝫ
ante tempus neqꝫ poſt tempus eſt· Et neſcio an
ipſum poſſit eſſe in tpe· Loquēciū em̄ ſꝫmo neqꝫ ē
anteq̄ loquantur· et cum locuti erunt nō erit· In
eo em̄ ipſo ꝙ loquūtur· dum finiūt iam nō erit id
vnde ceperit· Sed ſi ꝑmam ſentenciā rudis audi-
tor admiſeras· In ꝑncipio erat verbū· de ſequen
ti quid quereris· Et verbū erat apud deū· Nūquid
audieras de deo vt ſermonē recondite cogitatōis
acciperes· aut fefellerat iohannem· quid eſſet mo
menti inter ieſſe et adeē· Id em̄ qd̄ in ꝑncipio erat
non in altero eſſe ſed cum altero ꝑdicatur· ſtatum
igitur verbi et nomen expecta· Dicit nāqꝫ· Et deꝰ
erat verbum· Ceſſat ſonus vocis et cogitationis
eloquiū· Verbum hic res eſt· non ſonus· natura·
non ſermo· deus nō inanitas eſt· Hilarius vij·
de trini· Simplex autem nūcupatō eſt et caret of
fendiculo affectionis aliene· Ad moiſen dictum eſt
Dedi te deū pharaoni· Sed nūquid adiecta nomi-
nis cauſa eſt· cum dicitur pharaoni· Moiſes enim
pharaoni deus datus eſt dum timetur· dum oratē·
dum punit· dum medetur· Et aliud eſt deū dari et
aliud deū eſſe· Memini quoqꝫ et alterius nūcupa-
cionis· vbi dicitur· Ego dixi· dij eſtis· ſꝫ in eo in-
dulti nominis ſignificatō eſt· Et vbi referē· Ego
dixi· loquentis pocius ſermo eſt q̄ rei nomē· Cum
autem audio· Et deus erat verbū· non dictū ſoluꝫ
audio verbum ſed demonſtratū eſſe intelligo qd̄
deus eſt· Baſilius· Sic igitē excludens accuſatō
rem blaſphemantiū· querenciū· quid eſt verbum·
reſpondet Theophilus· Et deus erat verbum·
Vel aliter continua· poſtq̄ verbum erat apud de
um· manifeſtum eſt ꝙ due pſone erant· q̄uis vna
natura duabus exiſtat· Vn̄ dicitur Et deus erat
verbum· ita vt vna natura ſit patri et filio· cuꝫ ſit
vna deitas· Orige· Adijciendū eciā ꝙ verbuꝫ in
qeo fit ad ꝓphetas illuſtrat ꝓphetas ſapientie
lumine apud deū vero eſt verbum obtinens ab eo
ꝙ ſit deus· Vnde ꝑlocauit hoc quod eſt· verbum
erat apud deū· ei qd̄ eſt deus erat verbū· Criſo·
Et non ut plato hic quidem intellectū quendam ꝯ
vero animam mūdi eſſe dicens· hec em̄ ꝓcul ſunt
a diuina natura· Sed dicunt pater cum articuli ad
iectōne dictus eſt deus· filius autē ſine hac· Quid
ḡ apoſtolus dicit· magni dei et ſaluatoris noſtri
ihesu criſti· Et rurſus qui eſt ſup omnia deus· Sꝫ
et romanis ſcribens dicit· Gracia vobis et pax a
deo patre noſtro ſine adiectōne articuli· aliter qꝫ
et ſupfluū erat hic apponere ſuperiꝰ cōtinue adie
ctuꝫ· Nō igitur et ſi non eſt adiectus filio articulꝰ
ꝓpter hoc filiꝰ minor deus eſt· Hilariꝰ· ij· d
tri· Quia dixerat deꝰ

Hoc erat i principio apud deum·

erat verbum· trepi-
do in dicto et me in-
ſolens ſermo cōmo-
uit· cum vnū deū ꝓ-
phete nūciauerunt· Sed ne quo vltra trepidatō
mea ꝓgredi poſſit reddit ſacramenti tanti piſca-
tor diſpenſatōneꝫ· Et refert ad vnū oia ſine contu
melia· ſine abolitōne· ſine tempore dicēs· Et hoc
erat in principio apud deum· apud vnū ingenitū
deum· ex quo ipſe vnus vnigenitus deus eſſe ꝑdi
catur· Theo· Et rurſus ne ſuſpitō diabolica ali
quos conturbaret· ne forte cum verbum deus ſit·
inſurrexit contra patrem· vt aliqui famulanē gen
tiliū· et ſeparatus a patre fuerit ipſi patri cōtra-
rius dicit· Hoc erat in ꝑncipio apud deum· Quaſi
diceret hoc dei verbū nunq̄ a deo extitit ſepara-
tum· Criſo· Vel ne audiens· In principio erat
verbum· euiternum quidem eſtimes· ſeniorē vero
ſpacio aliquo patris vitam ſuſcipias· induxit· hoc
erat in principio apud deum· nō em̄ fuit vnq̄ ſoli
tarius ab illo· ſed ſemꝑ deus apud deum erat· Vel
quia dixerat deus erat verbum· vt non eſtimet q̄s
minorē eſſe deitatē filij· confeſtim cognoſcitiua ꝓ
prie deitatis ponit· et eternitatem aſſumens cum
dicit· hoc erat in ꝑncipio apud deum· et quod fem̄
eſt adiecēs· omnia ꝑ ipſum facta ſunt· Orige·
vel aliter· poſtq̄ ꝑmiſerat tres ꝓpoſitōnes euan
geliſta reſumit tria in vnū dicens· hoc erat in ꝑnci
pio apud deum· In ꝑmo em̄ trium didicimus· in q̄
erat verbū· qꝛ in ꝑncipio erat· In ſecundo apud
quem· quia apud deū· In tercio quid erat verbū
qꝛ deus· Vel ergo demōſtrans verbū ꝑdictū deū
ꝑ hoc quod dicit hoc· et colligens in ꝓpoſitōnem
quartā· hoc quod eſt· In ꝑncipio erat verbum et
verbum erat apud deum et deus erat verbum· ait
hoc erat in ꝑncipio apud deum· Querat autem q̄s
Cur nō eſt dictum· In ꝑncipio erat verbum dei·
et verbū dei erat apud deū· et deꝰ erat v̄bum dei
Quiſq̄s aūt vnicam veritatem fatebitur eſſe· palam
eſt quoniā et demōſtratō eiuſ que eſt ſapiētia vna
eſt· Sꝫ ſi veritas vna et ſapiēcia vna verbo q̄ꝫ qd̄
veritatem enunciat· ſapienciā expandit· in his qui
ſuſceptibiles ſūt· vnum ſiquidē erit· Nec hoc dici
mus inficiantes verbum dei fore· ſed oſtēdentes
vtilitatē omiſſionis huiꝰ vocabuli dei· Ipē q̄ꝫ io
hannes in apocalip· dicit· Et nomen eius verbum
dei Alchuinꝰ Qualiter auteꝫ ponit ſubſtantiuū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

verbum·erat·vt intelligeres om̄ia tpa p̄uenīſ e coeternū deo patri verbū· Alchui· Poſtq̄ dixit de natura filij de operatōne eius ſubiungit dicens· omnia per ipſum

Om̄ia p ip̄m fcā ſunt·

facta ſunt·id eſt quicquid eſt ſiue in ſubſtancia ſiue in aliqua ꝓpietate Hila·ij·de trin·Vel aliter·Erat quidem verbū in principio·ſʒ potuit ñ eſſe ante principiū· Sed quid ille omnia p ipſū facta ſūt· Infinitū eſt p quod fit omne quod factum eſt· Et cum ab eo ſint omnia et tempus ab eo eſt· Criſo· Moiſes quidem incipiēs ſcripturam veteris teſtamenti de ſenſibilibus nobˀ loq̄tur ⁊ hoc enumerat p multa· In principio em̄ ait·fecit deus celū ⁊ terraʒ·Deinde inducit·qm̄ et lux facta eſt· et firmamētū et ſtellaꝝ nature ⁊ genera animaliū· Euangeliſta vero hec om̄ia excedens vno verbo cōp̄hendit·vt cognita auditoribus ad altiorem feſtinās materiaʒ·totum hunc librū inſtituēs non de operibus ſed de cōditore· Augu·p̄mo ſup geneſim ad litteram· Cum em̄ dicitˀ·omnia p ipſū ſacta ſunt·ſatis oſtēditur ⁊ lux p ipſum facta·cū dixit deus·fiat lux ⁊ ſimiliter de alijs·Quod ſi ita eſt eternū eſt qđ ait deus·fiat lux·quia verbū dei·deꝰ apud deū patri coeternus eſt·q̄uis creatura tēporalis facta ſit·cū em̄ verba ſint temporis cū dicimꝰ·qn̄ ⁊ aliquando·eternū tamen eſt in verbo dei· qn̄ aliquid fieri debeat· et tūc fit qn̄ fieri debuiſſe in illo verbo eſt·in quo nō eſt quando et aliquādo q̄ totū illud verbū eternū eſt Auguſ·ſup iohannem Quando ergo poteſt fieri vt verbuʒ dei factū ſit·qn̄ deus p verbuʒ fecit omnia· ſi et verbum ipſum factū eſt p quod aliud verbū factuʒ eſt·Si hoc dicis quia eſt verbū verbi p qđ factū eſt illud· ipſum dico ego vnigenitū filiuʒ dei· Si auteʒ non dicis verbū dei·cōcede non factum verbū p quod facta ſunt omnia Augu· p̄mo de trin· Et ſi factū nō eſt·creatura nō eſt· Si autem creatura nō eſt eiuſdem cū patre ſubſtancie eſt·omnis em̄ ſubſtācia que deus nō eſt· creatura eſt· et que creatura nō eſt deus eſt· Theophilus· Solent autē arriani dicere q̄ ſicut p ſerrā oſtiū fieri dicimus· quaſi p organuʒ· ſic et p filiū omnia facta fuiſſe dicūtˀ·Nō q̄ ipſe ſit factor·ſed organū·et ſic facturā aiūt filiū tamq̄ factū ad hoc vt p eum omnia fierēt· nos aūt ad huiuſmodi fictoreſ mēdacij ſimpliciter reſpōdemus·ſi em̄ vt dicitis pater creaſſet ad hoc filiū vt eo tanq̄ organo vteretˀ· videret q̄ inhonorabilior ſit filius q̄ que facta ſunt· ſicut ea q̄ p ſerraʒ ſūt facta ipſo organo nobiliora exiſtūt nam ſerra ꝓpter ipſa facta eſt· ſic et ꝓpter ipſa que facta ſūt·vt aiunt pater creauit filiū· tanq̄ non deberet deus cūcta creare nequaq̄ filiū ꝓduxiſſet Quid hijs verbis inſanius· Sed aiunt· Quare non dixit· q̄ omnia verbū fecit· ſʒ vſus ē hac ꝓpoſitōne·per ne filiū ingenituʒ intelligeres et ſine p̄ncipio ⁊ dei conditore· Criſo· Sʒ ſi ꝓpoſitō p conturbat te·et queris in ſcriptura q̄ ipſum verbū omnia faceret·audi dauid· Inicio tu dñe terram fundaſti· ⁊ opera manuū tuarum ſunt celi·Quod autem hoc de vnigenito dixerit addiſces ab apoſtolo vtente hoc verbo in epiſtola ad hebreos de filio· Si vero de patre hoc ꝓphetā dixiſſe dicis· Paulū vero ad filiū adaptaſſe·idem fit rurſus· Neq̄ em̄ filio cōuenire dixiſſet· niſi vehemēter oſideret· qm̄ q̄ſūt dignitatis cohonorablia ſunt vtriq̄·Si rurſus·p·ꝓpoſitō·aliquā ſubiectōneʒ tibi videtur inducere·cur paulus eam de patre ponit·Fidelſ inquit dominus p quem vocati ſumus in ſocietateʒ filij eius·Et iteꝝ Paulus apoſtolus p voluntatem dei· Origenes·Errauit etiam in hoc valentinus dicens verbū eſſe qđ mūdane creacionis p̄ſtitit cauſam creatori· Sed ſi ſic ſe habet veritas reꝝ ꝓut ipſe ītelligit· oportebat ſcriptū fore p creatorem vniuerſa conſiſtere a verbo· non autē econtra p verbum a creatore·

Et ſine ip̄o fcm̄ ē nihil

Criſo· Vt non eſtimes cum dicit om̄ia p ipſum facta ſunt illa omnia ſolum dicere eum·que a moyſe dicta ſunt·cōuenienter inducit·⁊ ſine ipſo factū eſt nihil· ſiue viſibile q̄d ſiue intelligibile·Vel aliter·Ne hoc qđ dixit oīa p ipſum facta ſūt· de ſignis ſuſpiceris nunc dicā de quibus reliqui euangeliſte locuti ſunt induc̄ Et ſine ipſo factum eſt nihil· Hilarius· Vel aliter dicetur hoc quod dicitur· omnia p ipſū facta ſūt·non habet modum· eſt ingenituſ qui factus a nemine eſt· eſt et ipſe genitꝰ ab innato·reddidit autorē cuʒ ſociū ꝓfeſſus eſt dicens· Sine ipſo factuʒ eſt nihil· Cum em̄ nihil ſine eo intelligo·nō eſſe ſolū· quia alius eſt per quem·aliꝰ ſine quo non· Orige·in home·Vel aliter ne exiſtimares ea q̄ p verbū facta ſunt· p ſe exiſtencia· non contenta a verbo ait· Et ſine ipſo factū eſt nihil·hoc eſt· nihil factum eſt extra ipſum· q2 ipſe ambit omnia cōſeruans ea Augu·de que·no·⁊ ve·teſta· Vel dicēs· Sine ipſo factū eſt nihil· nullomodo ipſū facturaʒ eē ſuſpicari debere edocuit· Quomodo em̄ poteſt dici ipſe eſt factura cum nihil dicatˀ deꝰ ſine ipſo feciſſe Orige·ſup iohannem·Vel aliter·Si omnia p verbum facta ſūt·De numero vero omniuʒ eſt malicia ⁊ totus fluxus peccati·⁊ hec p verbum facta ſūt· ⁊ hoc eſt falſum quātum igitur ad ſignificata·nihil ⁊ nō ens vnū ſūt· videtur autem apoſtolus nō encia praua dicere·vocat inquit deus ea que nō ſūt tamq̄ ea que ſūt Totaq̄ prauitas nihil dicitur dum abſq̄ verbo facta eſt· Augu·ſup iohannem·Peccatum em̄ non p ipſum factum eſt·⁊ manifeſtuʒ eſt·q2 peccatum nihil eſt· et nihil fiunt homines cum peccant·Et idolū non p verbū factum eſt·habʒ quidem formam quandam humanam·et ipſe homo p verbum factus eſt· Sed forma hominis in idolo ñ p verbū facta eſt· Scriptū eſt enim ſcimus q̄ nihil eſt ydolum· Ergo iſta non ſunt facta p verbum·ſed quecunq̄ʒ facta ſunt naturaliter·vniuerſa natura rerum· omnis omnino

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

creatura· ab angelo vſqꝫ ad fermiculū·   Ori-
genes· Valentinꝰ aūt excluſit ab omnibus per
verbum factis que ſūt in ſeculis facta· que cre-
dit ante verbū extitiſſe· p̄ter euidenciā loquens
Siquidem que putanť ab eo diuina· remouenť
ab omnibus· Que aūt velut ipſe putat penitus
deſtruūtur· vere dicūtur omnia· Quidam eñ fal
ſo dicūt diabolum nō eſſe creaturaꝫ dei· Inq̄tū
eñ diabolus eſt· creatura dei nō eſt· Is autem
cui accidit eſſe diabolū· diuina eſt creatura· ac
ſi diceremus homicidam creaturā dei non eſſe· q̄
tamen in eo q̄ homo eſt· creatura dei eſt·   Au
de natura boni· Non autē ſūt audienda delirām
ta hominū· qui nihil hoc loco aliquid intelligē
dum putant· quia ipſum nihil in fine ſentencie
poſitum eſt· Nec intelligūt nihil intereſſe vtꝝ
dicatur· ſine ipſo nihil factū eſt· an ſine ipſo fa-
ctum eſt nihil·   Orige· Si accipiať verbum ꝓ
eo q̄d in quolibet hominū eſt· quia et ipſum in
ſitum eſt cuilibet ab eo q̄d in p̄ncipio erat ver-
bo· etiam ſine hoc verbo nihil cōmittimus· ſim
pliciter accipiendo quod diciť nihil·   Ait enim
apoſtolus q̄ ſine lege peccatū mortuū erat· ad
ueniente vero mandato peccatū reuixit· Nō eñ
reputať peccatū lege nō exiſtēte· Sed nec pec
catum erat· non exiſtente verbo· quia dn̄s dicit
Si non veniſſem et eſſem illis locutus peccatuꝫ
nō haberent· Quelibet eñ excuſatō deficit vo
lenti dare reſponſū de crimine dum verbo pre-
ſente ac iudicante quid eſt agendum non obedit
quis illi· Nec ꝓpter hoc inculpandū eſt verbuꝫ
Sicut nec magiſter ꝑ cuiꝰ diſciplinam nō rema
net locus excuſatōnis diſcipulo delinquenti· ve
lut de ignorancia· Omnia ergo ꝑ verbum facta
ſunt non ſolū naturalia ſed etiam que ab irracio
nalibus fiunt·   Beda· Quia euangeliſta dixit·
omnem creaturā fa-
ctam eſſe ꝑ verbuꝫ
ne quis forte cre-
deret mutabilē eiꝰ
voluntatem· quaſi

Quod ractum eſt in ipſo vita erat·

qui ſubito vellet facere creaturam· quam ab eť
no numq̄ ante feciſſet· ideo docere curauit· fa-
ctam quidem creaturam in tempore· Sed in eť
na creatoris ſapiencia· quando ⁊ quos crearet·
ſemꝑ fuiſſe diſpoſitū· Vnde dicit· Quod factum
eſt in ipſo vita erat   Augꝰ ſuꝑ iohannem· Po
teſt autem ſic punctari· Quod factum eſt in ip̄o
⁊ poſtea dicatur· vita erat· ḡ totū vita eſt ſi ſic
ꝓnūciauerimus· Quid eñ nō in illo factum eſt·
Ipſe eſt eñ ſapiencia dei· Et diciť igiť in pſal-
mo· omnia in ſapiencia feciſti· omnia ſicut ꝑ illū
ita in illo facta ſunt· Si ergo quod in illo factū
eſt· vita eſt· ergo et terra vita eſt· ⁊ lapis vita
eſt· Inhoneſtū eſt ſic intelligere· ne nobis ſub-
repat ſecta manicheoꝝ· et dicat· q̄ habet vi-
tam lapis ⁊ habet vitam paries· ſolent eñ iſta
delirantes dicere· Et cuꝫ rep̄henſi fuerint ac re
pulſi quaſi de ſcripturis ꝓferūt dicētes· Vt q̄d
dictum eſt· quod factum eſt in ipſo vita erat·
Pronūcia ergo ſic· Quod factū eſt· hic ſubdiſti

ſic· et deinde infer· In ipſo vita erat· Facta ē
eñ terra· ſꝫ ipſa terra q̄ facta eſt non eſt vita·
Eſt autem in ipſa dei ſapiencia ſpiritualiter ra-
cio quedam qua terra facta eſt· hec eſt vita· Si
cut arca in omni tempore nō eſt vita· arca in ar
te vita eſt· quia viuit anima artificis· Sic ergo
quia ſapiencia dei ꝑ quam facta ſūt omnia· ſcd̄m
artem cōtinet omnia que ſiūt ꝑ ipſam artem nō
hec cōtinuo ſūt vita· ſꝫ quicquid factuꝫ eſt vi-
ta eſt in illo·   Orige· in ho· Poteſt autem ⁊ ſic
diſtingui ſine errore q̄d factū eſt in ipſo· et po-
ſtea dicatur vita erat· vt ſit ſenſus· omnia que
ꝑ ipſum ⁊ in ipſo facta ſunt in ipſo vita ſunt· ⁊
vnū ſunt· Erant eñ hoc eſt in ipſo ſubſiſtūt ca-
uſaliter· p̄uſq̄ꝫ ſint in ſemetipſis effectiue· Sed ſi
queris quomodo et qua racione omnia q̄ ꝑ ver-
bum facta ſunt· in ipſo vitaliter ⁊ vniformiter
⁊ cauſaliter ſubſiſtūt· accipe exempla ex creatu-
raꝝ natura· Conſpice quomodo omniū rerum
quas mūdi huiꝰ ſenſibilis globoſitas comp̄hē
dit cauſe ſimul et vniformiter in iſto ſole qui eſt
maximū mundi luminare ſubſiſtūt· quomodo nu
meroſitas herbaꝝ ⁊ fructuū in ſingulis ſemini
bus ſimul contineť quomodo multiplices regu
le in arte artificis vnū ſunt· ⁊ in animo diponē
tis viuūt· quomodo infinitus lineaꝝ numerꝰ in
vno puncto vnū ſubſiſtit· ⁊ huiꝰ varia ꝑſpice
exempla· ex quibus velut phiſice theorie pen-
nis poteris arcana verbi mētis acie inſpicere· ⁊
quātum dať humanis racionibus videre· quo-
modo oīa que ꝑ verbū ſunt facta· in ipſo viuūt
⁊ facta ſūt   Hila· Vel aliter pōt itelligi· in eo
quod dixerat· ſine ipſo factū eſt nihil· poſſet ali
quis ꝑturbatꝰ dicere· eſt ergo aliquid ꝑ alteꝝ
factum quod tamen nō ſit ſine eo factū· et ſi ali-
quid ꝑ alteꝝ· licet nō ſine eo· iam nō ꝑ eum oīa
quia aliud eſt feciſſe aliud eſt interueniſſe faciē
ti· Enarrat ergo euangeliſta quid nō ſine eo fa-
ctum ſit dicens· Quod factū eſt in eo hoc igitur
nō ſine eo quod in eo factū eſt· Nam id quod in
eo factū eſt· etiā ꝑ eum factū eſt· Omnia eñ ꝑ
ipſum et in ipſo creata ſunt· In ipſo aūt creata
q̄ naſcebať creator deus· Sed ex hoc ſine eo ni
hil factū eſt quia naſcens deus· vita erat· et qui
vita erat· non poſtea q̄ natus erat factus eſt
vita· Nihil ḡ ſine eo fiebat ex his· q̄ i eo fiebāt
Et deus qui ab eo natus eſt· non poſtea q̄ natꝰ
eſt· ſꝫ naſcendo q̄ꝫ extitit·   Criſo· Vel aliter·
Non apponemus finale pūctum vbi diciť· ſine ip
ſo factum eſt nihil· ſcd̄m hereticos· Illi eñ vo-
lentes ſpm̄ſanctū creatū dicere· aiūt· quod fa-
ctum eſt in ipſo vita erat· Sed ita nō poteſt in
intelligi· Primū quidem neqꝫ tempus erat hic
ſpiritusſancti meminiſſe Sed ſi de ſanctoſpiritu
hoc dictum eſt· age· ſꝫ eoꝝ interim legamꝰ mo
dū· ita eñ hoc nob̄ incōueniēs erit Cuꝫ eñ dici
tur· quod factum eſt in ipſo vita erat· ſpiritum
ſanctū dicunt dictum eſſe vitam· Sed vita hec
⁊ lux inueniť eſſe· Inducit eñ vita erat lux ho
minū· quo circa ſcd̄m eos lucem omniū hūc ſpm̄
dicit· Quod autem ſuperius verbum dixit· hic

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conſequenter ⁊ deū et vitam et lucem nominat·
Verbum autem caro factū eſt·erit igiꝰ ſpūſſan=
ctus incarnatꝰ·non filiꝰ· Ideo dimittētes hūc
modum legendi ad decentem veniamus lectōez
et expoſitōnem· Hec autem eſt cum dicitur·Oia
p ipſuꝫ facta ſūt·⁊ ſine ipſo factū eſt nihil· qd
factum eſt·ibi quieſcere fac ſermonem· Deinde
ab ea que deinceps eſt dictōne incipe· que diē
In ipſo vita erat·ac ſi dicat·Sine eo factuꝫ eſt
nihil·quod factū eſt·id eſt factibiliū·Vides q̄/
liter hac breui adiectōne omnia correxit ſupue
niencia inconueniencia· Inducens eīn·ſine eo fa
ctum eſt nihil·⁊ adijciens quod factū eſt·⁊ in=
telligibilia comphendit·et ſpm̄ſanctuꝫ excepit
Spiritus enim ſanctus factibilis non eſt· Hec
igitur que dicta ſunt de condicōne reꝝ dixit io
hannes· Inducit autem et eum qui eſt de ꝓui=
dencia ſermonē dicēs· In ipſo vita erat·quem=
admodum in fonte qui generat abyſſos ⁊ in nul
lo minoratꝰ fōs·ita ⁊ in opacōne vnigeniti que/
cunqꝫ credas p eum facta eſſe non minor ipſe fa
ctus eſt· Nomen aūt hic nō ſolū conditōnis eſt
ſꝫ et ꝓuidencie reꝝ· que eſt ſcdm ꝑmanenciā eo
rū·Cū autem audis qm̄ in ipſo vita erat·nō cō
poſitum eſtimes Sicut eīn pater vitā habet in
ſeipſo·ita dedit ⁊ filio vitam habere· Ergo ſicꝰ
patreꝫ nō vtiqꝫ dices cōpoſitū eſſe·ita nec filiū
Orige· Vel aliter oportet ſcire qꝫ ſaluator que
dam dicitur non ſibi eſſe·ſꝫ alijs·quedam vero ⁊
ſibi et alijs·In hoc ergo qꝫ dicitur·Quod factū
eſt in verbo vita erat ſcrutandū eſt·an ſibi et a/
lijs vita eſt·vel alijs tantum·et ſi alijs·quibus
alijs·Idem autem eſt vita ⁊ lux·Lux autē homi
num eſt· Fit itaqꝫ hominū vita quoꝝ eſt lux·⁊
ſic in eo qꝫ dicitꝰ vita· ſaluator non ſibi·ſed alijs·
hec quidem vita verbo ꝑexiſtenti aderit· ex eo
qꝫ expiata a peccatis anima fit·ſerena vita inſe=
ratꝰ·ei qui verbi dei ſe ſuſceptibilē ſtatuit· vnd
verbum quidem in ꝑncipio non dixit factū·Nō
eīn erat quando principiuꝫ verbo careret·Vita
autem hominū nō ſemꝑ erat in verbo·ſed ħ vi
ta hominū facta eſt·eo qꝫ vita eſt lux hominum
Cum eīn homo non erat·nec lux hominum erat·
luce ſcdm habitudinē ad hoies itellecta·Et idō
dicit·Quod factū eſt in verbo·vita erat·non aꝰ
qꝫ erat in verbo vita erat· Inuenitꝰ autem alia
littera non incōgrue habēs quod factum eſt in
eo vita eſt· Si autem intelligamus vitaꝫ hoīm
que in verbo fit·eum eſſe qui dixit· Ego ſum vi
ta·fatebimur neminē infideliū criſti viuere·ſed
cūctos eſſe mortuos·qui nō viuunt in deo·

Et vita erat lux hominum

Theo·Dixerat· In
ipſo vita erat·ne pu
tares qꝫ abſqꝫ vita
ſit verbū·ſꝫ vita ſit
ſpiritalis ⁊ lux ra=
cionalibus cunctis·Vnde dicitꝰ·Et vita erat lux
hominū·quaſi diceret· lux iſta nō eſt ſenſibilis
ſꝫ intellectualis illumināſ ipſaꝫ animā Augu·
ſup iohannē· Ex ipſa eīn vita illuminātꝰ homies
pecora nō illuminātur· qꝛ nō habēt racionabi=
les mentes·que poſſint videre ſapienciā·homo
autem factus ad ymaginē dei habet racionalem
mentem p quaꝫ poſſit pcipere ſapiam·ꝰ illa vi
ta p quam facta ſūt omnia·lux eſt·⁊ nō quorum
cumqꝫ animaliū ſꝫ hominū· Theo· Nō autem
dixit lux eſt ſolum iudeis· ſꝫ omniū hominum·
Omnes eīn homines inquantū intellectū ⁊ ra=
cionē recipimus ab eo quod nos condidit ver=
bo in ātū ab eo illuminari dicimur· Nā racio no
bis tradita p quam racōnales dicimur·lux eſt·
ad opanda nos dirigens ⁊ non opanda· Ori=
genes· Nō eſt autē ꝑtermittendū qꝫ vitaꝫ pre=
mittit luci hominū· inconſequēs eīn erat illumia
ri nō viuentē ⁊ aduenire illuminacioni vitā Si
autem idem eſt·vita erat lux hominū· qꝫ ſolum
hominū erit xp̄us lux· atqꝫ vita ſoloꝝ hoīm·ħ
autem opinari hereticū eſt· Non igiꝰ q̄cquid dꝰ
aliquoꝝ·illoꝝ ſolū eſt· Scriptū eſt eīn de deo
qꝫ ſit deus abraam·yſaac ⁊ iacob·nō tm̄ iſtoꝝ
tantuꝫ patrum dictus eſt deus·Nō ꝰ ex eo qꝫ di
citur·Lux hoīm·excluditꝰ q̄n ſit alioꝝ·alios ve=
ro omnēs eo qꝫ eſt·faciamus hominē ad imagi=
nem noſtrā·q̄cquid ad imaginē ac ſimilitudineꝫ
dei factū eſt intelligi decet p hominē· Sic igiꝰ
lux hoīm lux cuiꝰlibet rōnalis creature eſt·

Et lux in tenebris lucet et tenebre eaꝫ nō comprehenderunt·

Augu·ſup iohānēꝫ
Quia vita illa ē lux
hoīm·ſꝫ ſtulta cor=
da capere iſtā lucē
non poſſunt qꝛ pec
catis ſuis agrauan
tur·vt eam videre
nō poſſint·ne ideo cogitent quaſi abſentem eſſe
luceꝫ qꝛ eam videre nō poſſunt·Sequitꝰ·Et lux
in tenebris lucet·et tenebre eaꝫ nō cōprehende
runt· Quomōeīn homo poſitꝰ in ſole cecꝰ ꝑſēs
ē illi ſol·ſꝫ ipſi ſoli abſēs ē·ſic omnis ſtultus ce=
cus eſt·⁊ ꝑſens eſt illi ſapiencia· Sed cum ceco
ꝑſens eſt·oculis eiꝰ abſens eſt·nō qꝛ illi abſenſ
eſt·ſꝫ quia ipſe abſens eſt ab illa· Origenes·
Tenebre autem huiuſmodi hominū nō natura
ſūt·ſcdm illud pauli· Eramꝰ aliquādo tenebre
Nūc autem lux in dn̄o· Origenes in homelia
Vel aliter·Lux in tenebris fideliū animaꝝ luceꝫ
a fide inchoans ad ſpem trahens· Imperitoꝝ
vero cordiū pfidia ⁊ ignorancia lucē verbi dei
in carne fulgentis nō cōphenderūt· ſꝫ iſte ſen=
ſus moralis ē· Phiſica vero hoꝝ verboꝝ theo
ria talis ē·humana natura ⁊ ſi nō peccaret ſuis
proprijs viribus lucere non poſſet·Non e n na=
turaliter lux ē·ſed particeps lucis·capax ſiqui
dem ſapiēcie eſt non ipſa ſapiencia· Sicut ergo
aer p ſemetipſum non lucet ſed tenebrarū voca
bulo nuncupatꝰ·ita noſtra natura dum p ſeipāꝫ
cōſideratꝰ quedaꝫ tenebroſa ſubſtācia eſt·capax
ac particeps lucis ſapiencie· Et ſicut aer dū ſo
lares radios participat nō dicitur p ſe lucere·
ſꝫ ſolis ſplēdor in eo apparere· Ita racionabilis
noſtre nature pars dum ꝑſenciā verbi dei poſſi
det·non p ſe res intelligibiles et deū ſuuꝫ·ſꝫ p
inſitum ſibi diuinuꝫ lumen cognoſcit· Lux itaqꝫ
in tenebris lucet·qꝛ dei verbū vita et lux hoīm

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in noſtra natura que ꝑ ſe inueſtigata ⁊ cōſide-
rata informis quedā tenebroſitas inuenit̃• lu-
cere non deſinit•Et qm̄ ipſa lux omni creature ē
incomꝑ̄henſibilis•tenebre eā nō comꝑ̄henderūt
Criſo•Vel alit̃•Totū ab illo loco•Et vita erat
lux hoīm•Primū nos de cōditōne docuerat•De
inde dicit• Et que ſcd̄m animā bona ꝑ̄buit nob̄
veniēs verbū•Vnde dicit•Et vita erat lux ho-
minū ſſō dicit•Lux iudeoꝝ ſ3 vniuerſaliter ho-
minū•ſſon eñ iudei ſolū• ſ3 et gentiles ad hanc
venerūt cognitōnez•ſſon autē adiecit•et ange
loꝝ•qm̄ ei de natura humana ſermo ē•q̇b9 ver
bum venit euangelizans bona• Origenes•
Querunt autem quare nō verbū lux hoīm dictū
eſt•ſed vita que in verbo fit• quibus reſpōde-
mus q: vita ad ꝑ̄ſens non ea que cōmunis eſt
racionaliū et irracionaliū dicitur• ſed que adiū
gitur verbo quod in nob̄ fit ꝑ participacionez
verbi primarij•ad diſcernendū apparentem vi-
tam•⁊ non veram• ⁊ cupiendam veram vitam•
Prius ergo participamus vitā que apud q̊ſdā
quidem eſt potencia non actu lux• qui ſcʒ non
ſūt auidi ꝑquirere que ad ſcienciā ꝑtinent•apꝰ
queſdam vero et actu lux efficit̃• qui ſcd̄m apo-
ſtolum emulantur dona meliora•ſcʒ verbū ſapi
encie•ſi tamen ⁊ tūc idem eſt vita ⁊ lux hominū
null9 manēs in tenebris ꝑfecte viuere compro
batur• nec quiſq̄ȝ viuencium ɔſiſtit in tenebris•
Criſo• Vita eñ aduenīēte nobis ſolutū eſt mor
tis imperiū•⁊ luce lucente nob̄ non vltra ſūt te
nebre•ſ3 ſemꝑ manet vita quam mors ſuꝑare nō
poteſt•nec tenebre lucem•Vnde ſequit̃• Et lux
in tenebris lucet•Tenebras mortem et errorez
dicit•ſſā lux quidem ſenſibilis nō in tenebris lu
cet•ſed ſine illis•Predicatō vero criſti in medio
erroris regnātis fulſit•⁊ eum diſparare fecit•
⁊ in vitam mortem fecit mortuus criſtus•ita eā
ſuperās• vt eos qui detinebant̃ reduceret•Quia
igit̃ neq3 mors eam ſuꝑauit•neq3 error•ſed ful-
gida eſt eius ꝑ̄dicatō vbiq3•⁊ lucet cū ꝓꝑ̄a for
titudine• ꝓpterea ſubdit•tenebre eam nō cōꝑ̄hē
derūt• Orige•Eſt etiā ſciēdū• ꝙ ſicut lux ho
minū nomē eſt duaꝝ ſpiritualiū reꝝ•ſic ⁊ tene
bre•Dicimus eñ hominū lucem poſſidentē opa
lucis ꝑficere et etiā cognoſcere•quaſi illuſtra-
tum lumine ſciēcie•⁊ econt̃rio tenebras dicim9
illicitos actus•⁊ eā que videtur ſciencia non eſt
autem• Sicut autē pater lux eſt ⁊ in eo tenebre
non ſūt vlle•ſic et ſaluator• Sed q: ſimilitudinē
carnis peccati ſubijt nō incongrue ꝺ eo dicitur
ꝙ tenebre in eo ſūt alique• ipſo in ſe ſuſcipiente
noſtras tenebras• vt eas diſſiparet•Hec igitur
lux que facta eſt vita hominū•radiat ī tenebris
animaꝝ noſtraꝝ et venit vbi ꝑ̄nceps tenebra-
rum harū cū genere bellat humano•Hanc lucē
ꝑſecute ſunt tenebre• quod patet ex hijs q̄ ſal-
uator et ei9 filij ſuſtinēt• pugnātibus tenebris
contra filios lucis• Veꝝ quia deus patrocinat̃
non inualeſcūt• Vnde nō apprehenderūt lucem
Vel quia ſceleritatem curſus lucis ſubſequi non
valent• ꝓpter ꝓpriam tarditatē•Vel quia ſi ſuꝑ
uenientē expectant fugantur luce aꝓꝑinquante

Oportet autem id conſiderare ꝙ non ſemꝑ tene
bre in ſiniſtra parte ſumūtur• ſed qn̄q3 in bona
ſecundū illud pſalmi• Poſuit tenebras latibulū
ſuū•dū3 ea que ſunt erga deū• ignota et inꝑcep
tibilia ſunt•De hac ergo laudata caligine dicaz
quoniam verſus lucem ꝑgit• illamq3 apprehen
dit• quia quod erat caligo dum ignorabatur•ī
lucem cognitam vertit̃ ei qui didicit• Augu•
Decimo de trinitate•Hoc autez iniciū ſancti euā
gelij quidam platonicus aureis litteris pſcri-
bendum•et ꝑ omnes eccleſias in locis eminentiſ
ſimis ꝓponendū eſſe dicebat• Beda• ſſam alij
euangeliſte criſtū in tempore natum deſcribunt
Johannes vero eundem in ꝑ̄ncipio teſtat̃ fuiſ
ſe dicens• In principio erat verbum• Alij
inter homines eum ſubito apparuiſſe commemo-
rant•ille ipſum apud deuz ſemꝑ fuiſſe teſtatur•
dicens• Et verbum erat apud deum • Alij eum
verum hominem • ille verum confirmat deum
dicens•Et deus erat verbū• Alij hominē apud
homines eum temporaliter conuerſatū•ille deū
apud deum in ꝑ̄ncipio manentē oſtendit dicens
hoc erat in ꝑ̄ncipio apud deū• Alij magnalia q̄
in homine geſſit•ꝑhibent•ille ꝙ omnem creatu
ram ꝑ ipſum deus pater fecerat docet• dicens•
omnia per ipſum facta ſunt et ſine ipſo factum ē
nihil• Auguſ• Ea que dicta ſūt ſuperius de

Fuit homo miſſus a deo cui nomē erat io-hannes• hic venit in teſtimoniū vt teſtimo niuz ꝑhiberet de lūie vt omnes crederēt ꝑ illū• ſſon erat ille lux ſed vt teſtimoniū per hiberet de lumine•

diuinitate criſti di-
cta ſunt• qui ſic ve-
nit ad nos ſcd̄m qꝺ
apparuit homo• q:
igit̃ ſic erat homo•
vt lateret ī illo de
us•miſſus eſt añ il-
lum magnus homo
ꝑ cui9 teſtimoniuz
inueniret̃ pluſq̄ȝ ho
mo•et quis eſt hic•
Fuit homo Theo
ſſon angelus vt ſu-
ſpicionem multorū
deſtrueret Augu•Et quomodo poſſet iſte ve
rum de deo dicere•Miſſus a deo• Criſo•ſſihil
de reliquo humanū eſſe eſtima coꝝ que dicunt̃
ab illo•ſſon eñ q̄ eius ſunt• ſ3 que mittentis oīa
loquit̃• Ideo et angelus nūcupatus eſt a ꝓꝑha
dicente•Ego mitto angelū meū• angeli eñ vir
tus eſt•nihil ꝓꝑ̄ium dicere•Hoc autem qꝺ dicit•
Fuit miſſus• non eius qui adeſſe ꝓceſſus oſten-
ſiuū eſt• Sicut autem Yſaias miſſus fuit•nō ali-
unde ꝙ̄ a mūdo•ſ3 a ſtatu q̄ vidit dominū ſeden
tem ſuꝑ ſoliū excelſum ⁊ eleuatū ad plebem• ſic
⁊ iohannes a deſerto ad baptizandum mittitur
Ait eñ•q̄ miſit me baptizare ille mihi dixit•Su
per quem videris •⁊c̃• Augu• Quid vocabat̃
Cui nomē erat iohannes• Alchuinus• Id eſt
gracia dei vel in quo eſt gracia• qui graciaz no
ui teſtamenti• id eſt criſtū ſuo teſtimonio ꝑ̄mu3
mūdo innotuit• Vel iohannes interꝑ̄tatur• cui
donatum eſt•q: ꝑ graciam dei donatum eſt illi•
regem regum•non ſolum ꝑ̄currere•ſ3 etiam bap
tizare• Augu•Quare venit•Hic venit in teſti

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

monium vt teſtimonium ꝑhiberet de lumine·
Origenes· Quidam improbare nituntur· edita
de criſto teſtimonia ꝓphaꝝ dicētes· nō egere
teſtibus dei filiū habentē credulitatis ſufficiē
ciam· Tum in hijs que ꝓtulit ſalubribus verbiſ
tum in mirabilibus operibus ſuis· Siquidez et
moyſes credi meruit ꝑ verbū et virtutes· non
egens ꝓuijs teſtibus· Ad hoc dicendum eſt· ꝙ
multis exiſtentibus cauſis inducentibus ad cre
dendum· Plerūqꝫ quidā ex hac demonſtratōne
nō admirant̄· ex alia vero habent cauſam ut cre
dant· Deus autem eſt qui ꝓ cunctis hominibuſ
homo factus eſt· Conſtat igit̄ quoſdā ex dictiſ
ꝓpheticis ad criſti admiratōnem coactos· mirā
tes tot ꝓphetaꝝ añ eius aduentū vocē· cōſtituē
tes natiuitatis eius locū et alia huiuſmodi· Il
lud qꝫ animaduertendū ꝙ ꝓdigioſe virtutes·
ad credendū ꝓuocare poterāt eos qui tempo
re criſti erant· Non autem poſt longa tempora
non fabuloſa quedam exiſtimata fuerunt· Plus
eñ pactis virtutibus facit ad credulitatez que
cum virtutibus querit̄ ꝓphecia· Eſt autē et tale
quid dicere ꝙ quidam in hoc ꝙ teſtimoniū pre
bent deo honorati ſunt· Priuari vult ergo cho
rum ꝓphetaꝝ ingenti gracia· qui dicit illos nō
oportere de criſto teſtimoniū exhibere· Acceſſit
autem hijs iohannes vt teſtimoniū de luce ꝑhi
beat Criſo· Nō indigente teſtimonio· ſed ꝓpt̄
quid ipſe iohannes docet dicens· vt omnes cre
derent ꝑ illum· Sicut eñ carnē induit ne omneſ
ꝑderet· ita et ꝑconem hominē miſit· vt cogna
tam audientes vocē facilius aduenirent· Be
da· Non autē ait· vt omnes crederēt in illū· Ma
ledictꝰ eñ homo qui confidit in homine· ſed vt
omnes crederent ꝑ illū· hoc eſt ꝑ illius teſtimo
niū crederent in lucem· Theo· Si vero aliq̄
nō crediderint· excuſabilis ꝑmanet ipſe· Nam et
ſi aliquis includēs ſe in domo caliginis· et ipſū
ſolis radius non illuſtret· ipſe cauſam tribuit· et
non ſol· ſic iohannes vt omnes crederent miſſuſ
fuit· ſꝫ ſi minime conſecutū eſt· ipſe huiꝰ rei cau
ſa non extitit· Criſo· Quia vero multum apud
nos maior qui teſtat̄· eo qui teſtimoniū ꝑhibꝫ
et dignior fide eſſe videtur· ne quis et de iohā
ne hoc ſuſpicet̄· hanc ſuſpitōnem deſtruit dicēſ
Non erat ille lux· ſꝫ vt teſtimoniū ꝑhiberet de lu
mine· Si vero nō huic inſtās opinioni hoc re
ſūpſit· vt teſtimoniū ꝑhiberet de lumine ſuper
fluū eſſet quod dicitur· et magis iteratō ſermo
nis q̄ explanatō doctrine· Theo· Sed dicet
aliquis· Ergo neqꝫ iohannem neqꝫ ſanctoꝝ quē
piam lucem eſſe vel fuiſſe dicemus· ſꝫ ſi ſanctorū
aliquem lucem velimus dicere ponemus lucem
abſqꝫ articulo· vt ſi interrogatus fueris· vtruz
iohannes eſt lux ſine articulo ſecure concedas·
Si vero cum articulo non cōcedas· Non eñ eſt
ipſa lux ꝑncipalioꝝ· ſꝫ lux dicit̄ quia ſcd̄m parti
cipacionem lucem habet a vero lumine·

Erat lux vera· q̄ illu minat omnē hominē venientē in hūc mūdū

Augu de quo lumi
ne Johannes teſti
monium perhibeat
oſtēdit dicēs· erat
lux vera· Vel aliter
Criſo· Quia ſuperius de iohanne dixerat· ꝙ ve
nit et miſſus eſt· vt teſtetur de luce· ne q̄s hoc
audiens ꝓpter teſtantis recentem ꝑſenciā et de
eo cui teſtimoniū ꝑhibet̄· talem quandā ſuſpi
cionem accipiat· reduxit mentē· et ad eam que ſu
pra omne ꝑncipiū eſt· tranſmiſit exiſtenciam di
cens· Erat lux vera· Augu· Quare additum ē
vera· quia et homo illuminatus dicit̄ lux· ſꝫ ve
ra lux illa eſt que illuminat· Nam et oculi noſtri
dicuntur lumina et tamen niſi aut ꝑ noctem lu
cerna accendatur· aut ꝑ diem ſol exeat· lumina
illa ſine cauſa patent· Vnde ſubdit· Que illumi
nat omnē hominē· Si omnē hominē ergo et ip
ſum iohannem· Ipſe ergo illuminabat a quo ſe
demonſtrari volebat· Quomodo eñ plerūqꝫ fit
vt in aliquo corpore radiato cognoſcatur ortuſ
eſſe ſol· quez oculis videre nō poſſumus· qꝛ qui
ſaucios habēt oculos· idonei nō ſunt videre pa
rietem illuminatuz aut aliquid huiuſmodi· Sic
omnes ad quos venerat xp̄us· minus erant ido
nei eum videre· Radiauit iohannē· et ꝑ illū con
fitentem ſe illuminatū· cognitus eſt ille qui illu
minat· Dicit aūt venientem in hūc mūdum· Nam
ſi illinc non recederet· nō eſſet illuminandꝰ· ſed
ideo hic illuminandus· quia illinc receſſit· vbi
homo poterat eſſe illuminatus· Theo· Eru
beſcat manicheus q̄ conditoris maligni et tene
broſi nos aſſerit creaturas· Nō eñ illuminaremī
ſi veri luminis creature non eſſemus· Criſo·
Vbi ſūt etiā qui non dicūt euz veꝝ deū· Hic eñ
lux vera dicitur· Sed ſi illuminat omnē hominē
venientem in hūc mūdum· qualiter tot ſine lu
mine ꝑmanſerūt· Non eñ oms cognouerūt xp̄i
culturam· Illuminat igit̄ omnē hominē q̄tum
ad euz pertinet· Si autem quidam mentis ocu
los claudentes noluerūt recipere lucis huiꝰ radi
os· non a lucis natura obtenebratō eſt eis· ſed
a malicia eoꝝ q̄ voluntarie ꝑuant ſeipſos gra
cie dono· Nam gracia quidez ad omnes effuſa ē
Qui vero nolūt dono hoc frui ſibi ipſis hanc re
putare cecitatem· Augu· Vel ꝙ dicit̄· ꝙ illu
minat omnē hominē· ſic intelligimus· non quia
nullus eſt hominū qui non illuminet̄· ſꝫ quia ni
ſi ab ipſo nullus illuminat̄· Beda· Sine natu
rali ingenio ſine ſapiencia diuina· Sicut eñ ne
mo a ſeipſo eſſe· ſic etiam nemo a ſeipſo ſapiens
eſſe poteſt· vel aliter· Orige· in home· Non de
his qui de occultis ſeminū cauſis in ſpecies cor
poreas ꝓcedūt· debemus intelligere ꝙ illumi
nat hominē venientez in hunc mūdum· ſꝫ de his
qui ſpiritualiter ꝑ regeneratōnem gracie que
datur in baptiſmate in mūdum veniunt inuiſi
bilem· Eos itaqꝫ vera lux illuminat qui in mun
dum virtutū veniūt· non eos qui in mūdum vi
cioꝝ ruūt Theo· Vel aliter intellectus nobiſ
traditus ac nos dirigens qui et naturalis ratō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nomīnat̄ · dicit̄ lux tradita nobiſ a deo · Sed quidam male racōne vtentes ſeipſos obſcurauerūt

In mūdo erat · ⁊ mundus per ipm factus eſt ⁊ mundus eū non cognouit

Augu · Lux que illūīat oēs hoīes veniētem i hunc mūdum venit p carnē quia dum hic eſſet p diuinitatē a ſtultis cecis et iniquis videri non poterat de quibus ſupra dictum eſt · Tenebre eā non cōphenderūt · et ideo dicit̄ · In mūdo erat Origenes in ho · Vt eñ qui loquit̄ · dū loqui ceſſat vox ei⁹ eſſe deſinit · et euaneſcit · Sic celeſtis pater ſi verbū ſuū loqui ceſſauerit · effectus verbi hoc eſt vniuerſitas verbo cōdita non ſubſiſtet Non autē putes · quia ſic erat i mūdo · quomō i mundo eſt terra · pecora · ⁊ homīes · ſʒ q̄mō artifex regens quod fecit · Vnde ſequit̄ Et mūdus p ipſum factus eſt · Non eñ ſic fecit quomō fac faber · q̄ eñ fabricat · extrinſec⁹ eſt ad illud qđ fabricat Deus aūt infuſus mūdo fabricat vbiqʒ poſitus · et nō recedit ab aliquo p̄ſencia maieſtatis facit quod facit · ſic ergo erat in mūdo · quomodo p quē factus eſt mūdus · Criſo · Et iterū quia in mūdo erat · ſʒ non vt mūdi cōtemp̄aneus ꝓpter hoc induxit · Et mūdus p ipſū factus eſt · p hoc et rurſus te deducens ad eternā exiſtenciam vnigeniti · qui eñ audierit · q̄m opus ei⁹ eſt totum · ⁊ ſi valde inſēſibilis fuerit · cogetur concedere ante opa eſſe factorem · Theo · Simul autem hic ⁊ marcionis ſubuertit rabiem · q̄ malignū conditorem cūcta ꝓduxiſſe dicebat · Nec non ⁊ Arrij qui filium dei dicebat creaturam · Augu · Quid eſt aūt mūdus p ipſū factus · Celū terra · mare · ⁊ omnia que in eis ſūt · mūdus dicit̄ Iterū in alia ſignificatōne · dilectores mūdi mūdus dicunt̄ · de quo ſequit̄ · Et mūdus eū nō cognouit · Nō eñ celi aut angeli · aut ſidera · nō cognouerunt creatorē quē confitent̄ demonia oīa vndiqʒ teſtimoniū phibuerūt · Sed q̄ nō cognouerūt eum · qui amando mūdum dicti ſūt mund⁹ Amando eñ mundū habitamuſ corde in mundo Nam qui non diligūt mūdum · carne verſant̄ in mūdo · ſʒ corde inhabitāt celū · ſicut apoſtol⁹ dicit · Noſtra cōuerſatō in celis eſt · Amando igit̄ mūdum · hoc appellari meruerūt vbi habitabāt Quō eñ cū dicimus · mala eſt illa domus aut bona · non parietes incuſam⁹ · aut laudamus · ſʒ inhabitantes · Sic et mūdū dicimus · q̄ inhabitāt mūdum amādo Criſo · Qui autē dei erant amici · eum cognouerūt · etiā ante corpa'em p̄ſenciā Vnde et xp̄us ait · Quoniā abraaʒ pater veſter exultauit vt videret diem meū · Cum ḡ nos īpellāt gentiles dicentes · Quid eſt q̄ in vltimo tempore venit noſtram opaturus ſalutem · tanto tempore negligens nos · dicimus quoniaʒ et ante hoc in mundo erat ⁊ ꝓuidebat operibus ſuis · ⁊ omnibus dignis cognitus erat · et ſi eum mūdus nō cognouit · hij tamen quibus mundus non erat dignus eum cognouerūt · Dicens autē Mundus eum nō cognouit · breuiter cauſā ignorancie p̄buit · Mundum eñ vocat homīes · qui ſoli mūdo affixi ſūt · et q̄ mūdi ſunt · ſapiūt · nihil autē ita turbat mentē · vt liq̄fieri amore p̄nciū

In propria venit · et ſui eum non receperūt Quotquot autem receperunt eum · dedit eis poteſtatem filios dei fieri · his qui credunt in noīe eius · qui non ex ſanguinib⁹ neqʒ ex volūtate carnis neqʒ ex volūtate viri · ſed ex deo nati ſūt ·

Criſo · Dixit q̄ mundus eum nō cognouit · de ſupioribus loquēs temporib⁹ ſed d̄ reliq̄ ſermōē induxit ad p̄dicatōnis tempora et ait · In ꝓpria venit · Augu · Quia ſcʒ oīa p ipſum facta ſūt · Theo · Vt p ꝓpria mūdum intelligas ſiue iudeaʒ quam ꝓ hereditate elegerat · Criſo · In ꝓpa ḡ venit non gracia ſue neceſſitatis · ſed gracia beneficij ſuorū · Sed vnde venit q̄ oīa implet ⁊ vbiqʒ adeſt · Ea quidem que ad nos deſcēſione hic opatus eſt · Quia eñ in mūdo exiſtens non putabat̄ adeſſe · eo q̄ nōdum cognoſcebat̄ dignatus eſt induere carnē · Manifeſtacōnē vero hāc et cōdeſcēſionē p̄ſentiā vocat · Miſericors autē exiſtēs deus · omnia fecit · vt nos ſcđm virtutem ſplendeamus · et ꝓpter hoc quidem nullū neceſſitate · ſuaſione vero et beneficijs volentes ad ſe attrahit · ⁊ ꝓpterea venientē eum hij quidem ſuſceperūt · alij vero nō receperūt · Nullū eñ vult inuitū neqʒ coactū habere famulatum · Inuitū eñ trahi par eſt cū eo qui totaliter non ſeruit · Vnde ſequit̄ · Et ſui eū non receperūt Iudeos nūc ſuos dicit · vt populū peculiarem · ſʒ ⁊ omnes homines vt ab ipſo factos · ⁊ ſicut ſuperius ꝓ cōmuni verecūdatus natura dicebat q̄m mundus p ipſū factus cōditorem nō cognouit · ita et hic rurſus ꝓ iudeorū anxius indeuocione · ḡuius ponit accuſatōnem dicens · et ſui eū non receperūt · Augu · Si autem omnino nullus recepit · nullus ergo ſaluus factus eſt · Nemo eñ ſaluus fiet · niſi qui criſtum recepit venientem · et ideo addit · Quotq̄t autē receperunt eum · Criſo · Siue ſint ſerui ſiue liberi ſiue greci ſiue barbari · ſiue inſipiētes ſiue ſapiētes · ſiue mulieres ſiue viri · ſiue pueri ſiue ſenes · oēs eoſdem digni facti ſūt honore de q̄ ſequit̄ · Dedit eis poteſtatem filios dei fieri · Am · Magna beniuolencia vnic⁹ nat⁹ eſt · ⁊ noluit manere vn⁹ nō timuit habere coheredes · q̄ hereditas ei⁹ nō fit anguſta · ſi multi poſſederint Criſo · Nō autem dixit · q̄m fecit eos filios dei fieri · ſed dedit eis poteſtatē filios dei fieri · oñdēs eñ q̄m multo opus eſt ſtudio · vt eam que in baptiſmo adoptōnis formata eſt ymaginē incontāminatam ſemp cuſtodiamus · Simul autē ⁊ oſtendit q̄m poteſtatem hanc nullus nobis vel auferre poterit niſi noſipſi auferam⁹ · Si eñ qui ab hominibus dominiū aliquarū rerū ſuſcipiūt tantū habent robur · quantum fere hij qui dederunt multomagis nos q̄ a deo potimur hoc honore ·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Simul autem oſtendere vult qm̃ hec gracia ad=
uenit volentibus et ſtudentibus· Etenim in po=
teſtate ē liberi arbitrij et gracie opatõe filios
dei fieri· Theo· Vel qz in reſurrectõne filia=
cionem pfectiſſimã cõſequemur· ſcd̃m qd apo=
ſtolus dicit· Adoptõnem filioꝝ dei expectãtes
redemptõnem corporis noſtri· Dedit ergo po=
teſtatem filios dei fieri· id eſt hãc graciã in fu=
tura gr̃a cõſequendi· Criſo· Et qz in hiſ pfis
ineffabilibus bonis· hoc quidem eſt dei· ſcz da=
re graciam· illud vero hominis· id eſt pbere fidez
ſubiungit· his qui credũt in nomine eius· Quid
igit̃ non dicis nobis · o iohannes quod eoꝝ ſit
ſuppliciũ q̃ eum non receperũt· quia nunq̃ iſto
ſupplitõ fiet maius· qm̃ piacente eis poteſtate fi=
lios dei fieri· non fiant· ſed volentes ſeipſos tã=
to priuant honore· ſed etiã inextinguibilis eos
ſuſcipiet ignis· quod poſtea manifeſtius reue=
labit· Augu· Credentes ergo quia filij dei fi=
unt· et frates criſti vtiqz naſcuntur· Nam ſi non
naſcunt̃ filij quomõ eſſe poſſunt· Sed filij hoĩm
naſcunt̃ ex carne et ſanguine et ex volũtate viri
et complexu coniugij· Illi autem quomõ naſcã=
tur ſubdit· Qui non ex ſanguinibus tanq̃ mariſ
et femine· ſanguina vel ſanguines non eſt lati=
nũ· ſed quia grece poſitum eſt pluraliter· ma=
luit ille qui interptabat̃ ſic ponere· et quaſi mi=
nus latine loqui ſcd̃m gramaticos et tñ explica=
re veritatem ſcd̃m auditũ infirmoꝝ· Ex ſangui=
nibus enĩ maris et femine homines naſcuntur·
Beda· Sciendũ etiam eſt· quia in ſcripturis ſan=
ctis ſanguis cum dicit̃ pluraliter· peccatuz ſig=
nificare ſolet· Vnde· Libera me de ſanguinibus
Augu· In eo autẽ quod ſequit̃ Neqz ex volũta=
te carnis· neqz ex voluntate viri carnem p femi=
na poſuit· quia de coſta cum facta eſſet· adaz di=
xit· hoc nũc os de oſſibus meis· et caro de carne
mea· Ponitur ergo caro p vxore quomõ aliqñ
ſpiritus p marito· qz ille imperare debet· iſta
ſeruire· Quid enĩ peius eſt domo vbi femina ha=
bet imperiũ ſup viꝝ· Hij ergo neqz ex volũta=
te carnis· neqz ex volũtate viri ſz ex deo nati ſũt
Beda· Carnalis enĩ ſinguloꝝ generatõ a com=
plexu coniugij duxit originem· At vero ſpiritu=
alis· ſpũſſancti gracia miniſtrat̃· Criſo· Hoc
autem narrat euangeliſta· vt vilitatem et hu=
militatẽ pꝛoris partus qui eſt p ſanguinẽ et vo=
luntatem carnis addiſcentes· et altitudinẽ ſecũ=
di qui p graciã et nobilitatẽ eſt cognoſcentes
magnã quandam hic ſuſcipiamus intelligenciã
et dignaz deo ipſius q̃ genuit et multũ poſt hs
ſtudiũ demonſtremus. Augu· Cum dixiſſz
ex deo nati ſũt· qua=
ſi ne miraremur et
horreremus tantã
graciam a nobis in=
credibile videret̃·

Et verbũ caro fcm̃ ē et habitauit ĩ nobis

quia homines ex deo nati ſunt· quaſi ſecuritatẽ
faciens ait· Et verbuz caro factum eſt· Quid g̃
miraris· quia homies ex deo naſcũtur· attende
ipſũ deũ ex hominibus natũ· Criſo· Vel alit̃
Cum dixiſſet qm̃ ex deo nati ſũt q̃ ſuſceperũt eũ
hui9 honoris poſuit cauſã· hoc ſcz verbũ fieri
carnem· factus eſt enĩ pprius filius dei· hominis
filius vt filios hoĩm faciat filioſ dei· Cum autẽ
audieris· qm̃ verbũ caro factũ eſt· ne turberis·
neqz enĩ ſubſtãciã cõuertit in carnẽ· hoc enĩ ve=
re impiũ eſt intelligere· ſz manens quod eſt ſer=
ui formã aſſumpſit· Quia enĩ ſunt qui dicũt· qm̃
fantaſmata quedam fuerit oĩa q̃ incarnatõnis
ſũt· eoꝝ blaſphemiã deſtruẽs hanc dictõnem
factum eſt poſuit· non tranſmutacõnem ſubſtã=
cie· ſed carnis vere aſſumptõnez repſentare vo=
lens· Si vero dixerint· qm̃ deus omnipotens ē
quare et in carnẽ tranſmutari non potuit· Dice=
mus q transmutari ab illa incõmutabili natura
omnino pcul eſt· Augu· xv· de trinita· Sicut
autem verbũ noſtrũ vox quodãmodo corporis
fit aſſumẽdo eã· in q̃ manifeſtat̃ ſenſibus hoĩm
ſic verbũ dei caro factũ eſt· aſſumendo eaz in q̃
et ipſum manifeſtaret̃ ſenſib9 hominũ· Et ſicut
verbum noſtrũ fit vox· nec mutat̃ in vocem· ita
verbũ dei caro quidem factũ eſt· ſz abſit vt mu=
taretur in carnẽ aſſumendo quippe illam· non in
eam ſe conſumendo et hs noſtruz vox fit· et illud
caro factũ eſt Ex geſtis concilij ephesini· Ser=
mo etiã quẽ pferimus quo in alterutris locutõ=
nibus vtimur· ſermo eſt incorporeus non aſpe=
ctui ſubiectus· non tactu tractabilis· ſz cũ ſer=
mo iduerit litteras et elemẽta viſibilis fit· aſpectu
comphendit̃· tactu tractat̃· ſic et verbum dei
quod naturaliter inuiſibile eſt viſibile fit· et qd
natura incorporeum eſt inuenit̃ eſſe tractabilẽ
Alchuin9· Cum etiã credamus aĩaz incorporeã
corpori cõiungi· vt ex hijs duobus fiat vn9 ho=
mo· facilius poſſumus credere diuinã ſubſtãci=
am incorporeã anime incorpore cõiũgi in vni=
onem pſone· ita vt verbũ in carnẽ nõ ſit ouerſũ
nec caro in verbũ· cum nec corpus in animã· nec
aĩa ouertat̃ in corpus Theo· Appolinari9 au=
tem laodicenſis· in hoc verbo hereſim ſtatuit·
dicebat enĩ q criſtus animã ratõnalem non ha=
buit· ſz tm̃ carnẽ habens· diuinitatẽ p anima q̃
corpus dirigit et gubernat· Augu· otra ſer·
Arrian· Si autem mouent̃ in eo quod ſcriptuz
eſt· q verbũ caro factũ eſt· nec ibi anima nomi=
natur· intelligãt carnẽ p homine poſitã· a pte
totũ figurate locutõnis modo· ſicuti eſt· Ad te
omnis caro veniet· Itẽ ex operibus legis· q nõ
iuſtificabit̃ omnis caro· Quod aper eius alio lo=
co dicitur· Non iuſtificabit̃ homo ex operibus
legis· Sic itaqz dictũ eſt· Verbum caro factum
eſt· ac ſi diceret· verbũ homo factũ ē· Theo·
Euangeliſta volens oſtendere inenarrabilẽ dei
condeſcenſum· carnẽ cõmemorat· vt illius admi=
remur miſericordiã· qm̃ pp̃ter noſtrã ſalutẽ qd
omnino remotũ et diſtans eſt ab eius natura· aſ=
ſumpſit ſcz carnem Anima namqz habet aliquã
ppinquitatem ad deũ· Si autem verbum incar=
natum eſt· et humanã aĩam non aſſumpſit· ſeque=
retur q adhuc anime noſtre curate non eſſent·
quod enĩ nõ aſſumpſit· non ſanctificauit· Et qua=
lis deriſio· cum anima pus peccauerit· vt carnẽ
aſſumẽdo. ſanctificauerit· id quod eſt pncipali9

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

infirmũ relinqueret· Subuertiť ex hoc dicto ne
ſtorius qui dicebat ꝙ non deus verbũ ipſe idẽ
factus eſt homo ex ſacro cõceptꝰ ſanguine vir
ginis· ſed verbo pepit hominẽ q̃ omni s ṽtutiſ
dotatus erat ſpecie· et dei verbũ illi erat cõiun
ctum· et ex hoc duos filios aſſerebat· vnũ natũ
de virgine ſcʒ hominem· alteꝝ de deo ſcʒ dei fi
lium· homini illi cõiunctum ſcd̃m graciã habitu
dinem et amorem· contra quẽ euangeliſta dixit
ꝙ ipſũ verbũ factũ eſt homo· non ꝙ ṽbum in=
ueniẽs hominem virtuoſũ· ſe ſibi coiunxerit·
Ciril· ad neſtoriũ· Carnẽ eñ animatã aĩa rõna
li viuens verbũ ſibi ſcd̃m ſubſiſtenciam ineffabi
literq̃ʒ et inteiligibiliter factus eſt homo· et ap
pellatus eſt filiꝰ hoĩs· non ſcd̃m voluntatẽ ſo
lam aut bñplacitũ· ſʒ neq̃ʒ in aſſumptõne pſone
ſolius diuerſe quidem quo ad vnionẽ collate na
ture· vnus aũt ex ambobus criſtus ⁊ filius non
quaſi differencia naturaꝝ intercepta· ꝓpter ad=
unacionẽ· Theo· At diſcimus ergo p hoc ꝙ
dicitur· verbũ caro factũ eſt· quia ipſũ verbum
eſt homo· ⁊ filius dei exiſtens factus eſt filius
mulieris· que pncipaliter dei genitrix nũcupaẽ·
tanq̃ deũ in carne genuerit· Hilarius· x· d tri
nitate· Quidam aũt volentes vnigenitum deuʒ
qui in pncipio apud deum erat deus verbũ· non
ſubſtãtiuũ deum eſſe· ſed ſermonem vocis emiſſe
vt quod loquentibus verbum ſuũ· hoc ſit patri
deo filius argute ſubripere volũt· ne ſubſiſtẽs
verbum· deus et manẽs in forma dei criſtus ho=
mo natus ſit· vt cum hominẽ illũ humane potiꝰ
originis cauſa· q̃ ſpiritualis conceptõnis ſacra
mentũ animauerit· non deus verbũ hominẽʒ ſe
ex partu virginis efficiens extiterit· Sed vt ꝓ
phetis ſpũs ꝓphetie· ita in iheſu verbũ dei fu
erit· Et arguere nos ſolẽt ꝙ criſtũ dicamus eſſe
natum non noſtri corporis atq̃ʒ anime hominẽʒ
cum nos verbũ carnẽ factũ· noſtre ſimilitudinis
natum hominẽ pdicemus vt vere dei filius ve=
re hoĩs filius natus ſit· Et vt p ſe ſibi aſſump
ſit ex virgine corpus ita ex ſe ſibi aĩam aſſump=
ſit que vtiq̃ʒ ab homine nũq̃ gignẽciũ origini=
bꝰ pbeẽ· Et cũ ipſe ille filiꝰ hominis ſit· q̃ ridi
cule pter dei filiũ q̃ ṽbum caro factũ eſt· aliũ ne
ſcio quem tanq̃ ꝓphetã ṽbo dei animatũ pdica
bimus· cum dominus iheſus criſtus et dei filius
et hominis filius ſit· Criſo· Ne auteʒ ab eo qđ
dictuʒ ẽ· ṽbũ caro fcm̃ ẽ inconueniẽť ſuſpiceris
ṽſiõʒ illiꝰ incorruptibiľ nature· ſubdit· Et habi
tauit in nob· Quod eñ habitat· non idem eſt cũ
habitaculo· ſed aliud· aliud autẽ dico ſcd̃m natu
ram· vnicione vero et copulatõne vnũ eſt deus
verbum caro· neq̃ʒ confuſione facta neq̃ʒ deſtru
ctione ſubſtanciaꝝ· Alchuinus· Vel habita=
uit in nobis· id ẽ inter homĩes conuerſatꝰ eſt·

Et vidimꝰ gloriã eiꝰ gloriaʒ q̃ſi vnigeniti a patre plenũ gracie et veritatis·

Criſo· Cum dixiſſet
filij dei facti ſumus
et non aliter q̃ p hꝯ
ꝙ ṽbũ caro factuʒ
eſt· rurſꝰ ipſius di
cit et aliud lucrum
Et vidimus gloriã
eius quam vtiq̃ʒ non vidiſſemus· niſi p conſor=
cium humanitatis viſus eſſet nobis· Si eñ moy
ſi non ſuſtinuerunt faciem glorificatam videre·
ſed velamine opus fuit· q̃liter diuinitatẽ nudã
exiſtentẽ inacceſſibileʒ eciam ipſis ſuperioribus
virtutibus nos lutei ⁊ terreſtres ſufferre poſſe
mus· Augu· Vel aliter· quia verbũ caro fcm̃
eſt ⁊ habitabit in nobis· Iſta natiuitate collyri
um fecit· vnde ẗgereñẽ oculi cordis noſtri· vt
poſſimus videre maieſtatẽ eius p eius humani
tatem· Et ideo diciẽ· Et vidimus gloriam eius·
gloriam eiꝰ nemo poſſet videre niſi humilitate
carnis ſanareẽ· Irrueret eñ homini quaſi pul=
uis in oculũ de terra· Oculus iſte ſauciatus erat
et terra illuc mittiẽ vt ſaneẽ· caro te obcecaue=
rat· caro te ſanat· Carnalis eñ anima facta erat
cõſenciendo carnalibus affectibus· inde fuerat
oculus cordis cecatuſ· medicus fecit tibi colly=
riũ qm̃ ſic venit· vt de carne vicia carnis extin=
gueret· Verbũ eñ caro factum eſt vt poſſis di=
cere· vidimus gloriã eius· Criſo· Subdit aũt
Quaſi vnigeniti a patre· quia multi ꝓphaꝝ glo
rificati ſunt· Puta· Moyſes· Helyas· Heliſeus·
et multi alij· quicumq̃ʒ miracula oſtenderunt
Sed ⁊ angeli hominibꝰ apparentes et eam que
eſt ꝓprie nature coruſcantem lucem manifeſtan
tes· Sed ⁊ cherubin ⁊ ſeraphin cuʒ multa glo
ria viſa ſunt a ꝓpheta· ab omnibus his nos addu
cens euangeliſta ⁊ ſupra omnem naturã ⁊ con=
ſeruoꝝ noſtroꝝ claritatem erigens mentem ad
ipſum nos bonoꝝ pducit verticem quaſi diceret
non vt ꝓphete aut alterius· hominis vel angeli
aut archangeli aut alicuiꝰ ſuperioꝝ virtutũ eſt
gloria quam vidimꝰ· ſed quaſi ipſius dominato
ris· ipſius regis· ipſius naturalis filij vnigeniti
Grego· In ſacro eñ eloquio ſicut ⁊ quaſi· ali
quando non ꝓ ſimilitudĩe poniẽ· ſed ꝓ veritate
vnde eſt iſtud quaſi vnigeniti a patre· Chri·
Ac ſi diceret· vidimꝰ gloriaʒ qualem decebat et
conueniẽs eſt habere vnigenitũ ⁊ naturalẽ filiũ
Conſuetudo eñ multoꝝ· regem valde ornatum
videnciũ· vbi cum alijs enumerãtes non pñt vni
uerſam repñſentare claritatẽ hoc inducũt· Quid
oportʒ multa dicere· quaſi rex ibat· Sic ⁊ iohes
dicit· Vidimus gloriam eius gloriam quaſi vni
geniti a patre Angeli eñ apparẽtes vt ſerui et
dominũʒ hñtes omnia agebant· Ipſe vero vt do
minus cum humili forma apparẽs· ſʒ ⁊ creature
dominuʒ cognouerũt· ſtella magos vocans· an
geli paſtores· puer exultans in vtero· Sed et
pater teſtatus eſt de celis· et paraclitus ſup ip
ſum aduenit· Sed ⁊ ipſa reꝝ natura omni tuba
clarius clamauit· quoniaʒ rex celoꝝ aduenerat·
Etenĩ demones fugiebant· infirmitates ſoluebã
tur· mortuos dimittebant ſepulchra· et animas
a malicia ad virtutis verticẽ agebat· quid vtiq̃ʒ
quis dicat pceptoꝝ philoſophiam· celeſtiũ le=
gum virtutẽ angelice vrbanitatis bonam ordi=
natõnem· Orig· in home· Eius autẽ ꝙ ſequiẽ·
plenum g̃tie et veritatis· duplex intellectus eſt
Poteſt eñ de hũanitate ac diuinitate incarnati
verbi accipi· Ita vt plenitudo gratie referaẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad humanitatē ſcd̄m quam criſtus caput eſt ec=
cleſie ⁊ p̄mogenitus creature vniuerſe· qm̄ ma
ximū· et p̄ncipale gracie exemplū q̄ nullis p̄ce=
dentibus meritis homo efficit̄ deus· in ipſo pri
mordialiter manifeſtū eſt· Poteſt etiā plenitu
do gracie criſti de ſpū ſancto intelligi· cui⁹ ſep=
tiformis opatō humanitatem criſti impleuit·
Plenitudo vero veritatis ad diuinitatem refer
tur· Si vero plenitudinem gracie et veritatis
de nouo teſtamento maius intelligere non incō
grue ꝑnunciabilis plenitudinē gracie noui te=
ſtamenti eſſe p criſtū donatā ⁊ legaliū ſinbolo
rum veritatem in ipſo eſſe impletā· Theo·
Vel plenū gracia· ꝑut eius verbū graacioſum
erat· dicente dauid· Difuſa eſt gracia in labijs
tuis· et veritate· ſcd̄m qđ moyſes et ꝓphete lo q̄
banť aut opabāť ī figura· criſt⁹ aũt cū veritate

Johannes teſtimoīū perhibet de ipō ⁊ cla mat· dicens· Hic erat quem dixi· Qui poſt me venit· ante me fac t⁹ ē· qui prior me erat

Alchuin⁹· Dixerat
ſuperius fuiſſe miſ=
ſum hominem ad p
hibendū teſtimoni
um· hic determinat
teſtimoniū ſuū qđ
manifeſte p̄curſor
ꝓnūciauit· Vnđ di
citur· Johannes p
hibet teſtimonium
de ipſo· Criſo·
Vel aliter ſʒ inducit· ac ſi dicat· Nō eſtimetis ꝙ
nos qui fuimus cum eo multo tempore ⁊ menſe
ipſius cōmunicauim⁹ ꝓpter graciaʒ ſʒ teſtamur
quia iohannes q̇ an̄ eum non viderat· nec ei com
moratus fuerat· ei teſtimoniū phibeat· Multo=
ciens autem euangeliſta reuoluit eius teſtimoni
um· quia multā admiracōnem hui⁹ viri habe=
bant iudei· Et alij quidem euangeliſte antiquo=
rum meminerūt ꝓphetaꝝ dicentes· hoc factuʒ
eſt vt impleat̄ quod dictuʒ eſt p ꝓphetam· Hic
autem alciorem ⁊ recenciorem teſtē inducit· nō
intendens a ſeruo dn̄atorē facere fide dignū· ſʒ
auditorum imbecillitati cōdeſcendens· Quemad
modum em̄ niſi ſerui formā aſſumpſiſſet non ita
facile ſuſceptibilis fact⁹ eſſet· ita niſi ſerui vo
ce auditū cōſeruoꝝ preexercitaſſet· nequaꝙ̄ mul
ti iudeoꝝ v̄bū xp̄i ſuſcepiſſent· Sequit̄· Et cla
mat id eſt cū ꝓclamatōne cum libertate ſine ſub
tractōne omnia p̄dicat· Nō autē a p̄ncipio dixit
qm̄ hic eſt filius dei vnigenitus naturalis· ſed
clamat dicens· hic erat quē dixi· qui poſt me ve
nit ante me factus eſt· q̄ p̄or me erat· Quemad
modum em̄ matres auiū nō confeſtim pullos ſu
os volacionē docent· ſʒ p̄mo q̄dē extra nidū edu
cūt· p⁹ea v̄o aliā multo velociorē volatōnē ap
ponūt· Sic et iohannes non cōfeſtim iudeos ad
alta duxit ſʒ interim paululū a terra eos euolare
docuit· dicens· ꝙ criſtus melior eo erat· Et vi=
de qualiter ſapienter inducit teſtimoniū· nō em̄
ſolum apparentē xp̄m mōſtrat· ſʒ et an̄ꝙ̄ apparu
iſſet· eū p̄dicat· quod ſignificat̄ in hoc đ dicit·
hic erat· de quo dixi· Hoc autem fecit vt facile
ſuſceptiuus eſſet criſtus· hominū mente iam p̄=
detenta vt ab alijs que de eo dicta erāt ⁊ nihil
ad hoc humilitas habitus noceret· Ita em̄ hu
mili et cōmuni omnibus forma criſt⁹ vtebatur
vt ſi ſimul ⁊ verba hec audiſſent de eo ⁊ eum cō
ſideraſſent· Johannis teſtimoniū deriſiſſent·
Theo· Dicit autē· Qui poſt me venit· videlicet
ſcd̄m tempora natiuitatis· ſex em̄ menſibus pri=
or criſto iohannes erat ſcd̄m hūanitatē· Cri
ſo Vel hoc nō dicit de ea generatōne que eſt ex
maria· Jam em̄ natus erat criſtus qn̄ hec a io=
hanne dicebant̄· ſed de aduentu eius ad p̄dica=
cionē· Dicit autem ante me factus eſt· id eſt cla
rior et honorabilior· ac ſi dicat· Non q̄ p̄or ve=
ni ad p̄dicandū ex hoc maiorem me eſſe illo exi=
ſtimetis· Theo· Arriani vero hanc litteram
ſic exponūt· volentes oſtendere ꝙ dei filius nō
eſt a patre genit⁹· ſed factus· ſicut vna alia cre
atura· Augu· Non ergo intelligit̄ factus eſt
anteꝙ̄ ego eſſem fact⁹· ſʒ antepoſitus eſt mihi
Criſo· Si autē qđ dicit̄· ante me factus eſt đ ꝓ
ductōe ad eſſe intelligeret̄· ſupfluū eſſet quod
additur· quia p̄or me erat· Quis em̄ eſt ita inſi=
piens vt ignoret qm̄ ex quo ante eū factus eſt·
p̄or eo erat· quia ante me fact⁹ eſt· Ergo qđ di=
cit· ante me factus eſt· de honore intelligit̄· ſʒ
em̄ quod futurū erat factū dicit q̄ conſuetudo
erat antiquoꝝ ꝓphetaꝝ de futuris quaſi de iā
p̄teritis loqui·

Et de plenitudine ei⁹ nos omnes accepim⁹ ⁊ graciā pro gracia quia lex per moyſem data ē gracia ⁊ veri tas per iheſum chri ſtum facta eſt·

Orige· Sermo iſte i
pſona baptiſte de
xp̄o teſtantis ꝓla=
tus eſt· quod pluri
mos fallit exhinc
vſqʒ illuc ille enar=
rauit credentes in
pſona iohān̄is apo
ſtoli recitari· Incō
ſequens autem eſt·
putare ſubito et q̄=
ſi intempeſtiue inē
rumpi baptiſte ſer
monem ex verbo diſcipuli· et cuiqʒ ſcienti per=
cipere dictoꝝ collacionē in ꝓpatulo conſtat ſe=
ries dicti· Dixerat em̄ ob hoc ante me fact⁹ eſt·
quia p̄or me erat· Ex hoc autem coniecto p̄orem
me fore ꝙ ex eius plenitudine ego quidem ⁊ an
te me ꝓphe accepimus graciā· ſecūdam ꝓ p̄ma·
Pertigerūt em̄ ⁊ illi poſt figuras p ſpm̄ ad ve
ritatis ſpeculatōnem Hinc etiā ꝓpendim⁹ ex ple
nitudine eius accipiētes legē quidem p moyſē
fore datā· graciā autem et veritatem p iheſum
criſtū· nedum fore datam· ſʒ factam· patre qui=
dem legem dante p moyſen graciā et veritateʒ
faciente per iheſum· Sed ſi iheſus eſt qui dicit·
Ego ſum veritas· Quomō veritas ſit p iheſum
Sed intelligēdum eſt· ꝙ ipſa veritas ſubſtācia
lis ex q̄ p̄ma veritate ⁊ ei⁹ ymagine ſculpte ſūt
multe veritates in his q̇ v̄itatē t̄ctāt· nequaꝙ̄
per iheſum criſtū facta eſt· nec prorſ⁹ p aliquē
ſed veritas puta que cōſiſtit in paulo et apo=
ſtolis p iheſum criſtū facta eſt Criſo· Vel alit̄
coniūgit hic teſtimonio iohannis baptiſte ſuū
teſtimoniū Johannes euāgeliſta dicens· Et de
plenitudine ei⁹ ⁊c̄· Non p̄curſoris eſt verbum·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſed diſcipuli. Quaſi diceret. Eciã nos omnes duo
decim et omnis plenitudo fideliũ. et qui nunc
ſũt et futuroꝝ de plenitudine eius accepimus.
Aug. Quid aũt accepiſtis? Et graciã ꝓ gracia
vt neſcio quid nos voluerit intelligere de ple-
nitudine eius accepiſſe. et inſup graciã ꝓ gra-
cia. Accepimus em̃ de plenitudine eius ꝑmo gꝛa-
ciam et rurſus accepimus graciam ꝓ grã. Quã
grãz ꝑmo accepim⁹. fidẽ. Vocaꝛ em̃ gracia. qꝛ
gratis datur. Hanc gꝰ accepit graciã ꝑmam pec
cator vt eius peccata dimitterent̃. et iterꝝ gciã
ꝓ grã in q̃ ex fide viuim⁹ recepturi ſum⁹ aliã id
eſt vitam eternã. Vita em̃ et̃na quaſi merces ẽ
fidei. Sed quia ipſa fides gracia eſt. vita eter-
na gracia eſt ꝓ gracia. Non erat iſta gracia in
veteri teſtamento. quia lex minabaꝛ. nõ cpitula
batur. iubebat. non ſanabat languorez oſtende
bat. non auferebat. ſed ꝑparabat medico ventu-
ro cuz gracia et veritate. Vnde ſequiꝛ. Quia lex
ꝑ moyſen data eſt. gracia et veritas ꝑ iheſum
criſtum facta eſt. Mortẽ em̃ temporalem et eter
nam occidit mors dñi tui. Ipſa eſt gracia q̃ ꝓ-
miſſa et non habita erat in lege. Criſo. Vel
accepimus graciã ꝓ gracia. id eſt ꝓ veteri no-
uam. Sic em̃ eſt iuſticia et iuſticia. adoptio et ad
opcõ. circũciſio et circũciſio. ita grã et grã. ſꝫ illa
quidem vt typus. hec vero vt veritas. Hoc aũt
induxit oſtendens. qm̃ et iudei gracia ſaluabã-
tur. ſꝫ et nos oĩs gracia ſalui ſum⁹. Miſericor-
die autem et gracie fuit legem ſuſcipere. Prop
terea cum dixiſſet. graciam ꝓ gracia. oſtendens
magnitudinẽ eoꝝ q̃ data ſũt. ſubdit. Quia lex
ꝑ moyſen data eſt. gracia et veritas ꝑ iheſum
criſtũ facta eſt. Et ſupra quidꝫ iohannes ad ſe-
ipſum comparans criſtũ ait. Ante me fact⁹ eſt.
Hic autẽ euãgeliſta ad eũ q̃ illo tempore magis
in admiratione apud iudeos erat q̃ iohannes.
Criſti compatõnem facit ſcꝫ ad moyſen. Et cõſi
dera prudenciã non pſonaꝝ. ſed reꝝ compatõ-
nem facit. graciã et veritatez legi opponens. et
huic addit. data eſt. quod miſtrantis erat. huic
autem facta eſt. qꝺ eſt regis cum poteſtate om
nia opantis. cum gratia quidez quia cum ptate
omnia dimittebat peccata. Et gꝛtiam quidꝫ eius
baptiſmatis donum. et adoptio que nobis per
ſpiritum datur. et alia multa oſtendunt. verita
tem aũt pleni⁹ ſciemus. ſi figuras veteris legis
didicerim⁹. Ea em̃ que in nouo teſtamẽto ꝑfici
enda erant. in veteri teſtamẽto figuris ꝑ̃ſcrip-
ſerunt. quas xpũs veniẽs adimpleuit. Vnde fi-
gura data eſt ꝑ moyſen. veritas per xpm̃ facta
eſt. Augu. xiij. de trinitate. Vel gꝛtiam refera
mus ad ſcienciaz. veritatẽ ad ſapienciam. In re
bus em̃ per temp⁹ ortis. illa ſũma gratia eſt. q̃
homo in vnitate pſone coniũctus eſt deo. In re
bus vero eternis ſũma veritas recte tribuiꝛ dei
verbo.

Deũ nemo vidit vnq̃ vnigeit⁹ qui ẽ in ſinu patris ipſe enarrauit

Orige. Incõgrue era
dius aſſerit hoc ꝓ-
mulgatũ fuiſſe nõ
a baptiſta. ſed a
diſcipulo. Nam ſi il
lud de plenitudine
ei⁹ nos oĩs accepimus a baptiſta ꝓlatũ eſt. q̃
modo non eſt ſequens ipſũ de gracia criſti ſuſci
pientẽ. et ſecũdã ꝓ ꝑma grã. Cõfitentemq̃ legẽ
ꝑ moyſen fore datam. graciã vero et veritatez
ꝑ iheſum xp̃m ꝓdiſſe. intellexiſſe qualiter deũ
nemo vidit vnq̃ q̃ꝫ q̃ vnigenitus cuz in patris
gremio requieſcat interꝑ̃tatõnem ipſi iohãni nec
non omnib⁹ his qui de perfectõne guſtauerint
conceſſerit. Non enim nunc primitus annuncia-
uit. Nam priuſq̃ꝫ abraham fieret. docet nos
Abraam exultaſſe. vt videat eius gloriam.
Criſo. Vel aliter euãgeliſta oſtendens multam
eminẽtiã donoꝝ xp̃i ad ea que per moyſẽ diſpẽ
ſata ſũt vult de reliquo cauſam racionalem diffe
rentie dicere. Nam ille quidem famulus exiſtẽs
miroꝝ reꝝ factus eſt miniſter hic vero domi-
nator et regis filius exiſtẽs. multa maiora nobis
attulit coexiſtens ſꝑ patri, et videns eum. Prop
ter hoc ita intulit dicens. Deũ nemo vidit vnq̃
Auguſti. ad paulinã. Quid ergo eſt quod iacob
dicit. Vidi dominũ facie ad faciem. Et quod de
moyſe ſcriptum eſt. qꝛ loquebaꝛ cũ deo facie ad
faciem. Et illud qꝺ ꝓpheta yſaias loquẽs de ſe
ipo ait. Vidi dominũ ſabaoth ſedentẽ i throno.
Greg⁹. xviij. morali. Sed patẽter daꝛ intelligi.
q̃ q̃diu hic mortaliter viuiꝛ. videri ꝑ quaſdam
ymagĩes poteſt de⁹. ſed ꝑ ipſã nature ſue ſpecie
non poteſt. vt anima gracia ſpiritus afflata per
figuras q̃ſdam deum videat. ſed ad ipſam vim
eius eſſencie non ptingat. hinc eſt em̃ q̃ iacob
qui deum ſe vidiſſe teſtaꝛ non niſi angelum vi-
dit. Hinc eſt q̃ moyſes qui cum deo facie ad fa-
ciem loquiꝛ dicit. Oſtende mihi temetipſũ mani
feſte. vt videam te. Ex qua eius peticõne colli-
gitur quia eũ ſiciebat ꝑ incircumſcripte aturem
ſue claritatem cernere. quem iam ceperat ꝑ qual
dam imagines videre. Criſo. Si aũt antiqui
patres ipſam viderũt naturam. nequaq̃ differẽ
ter conſideraſſent. Simplex em̃ quedam eſt et
infigurabilis. nõ ſedet. neq̃ꝫ ſtat. neq̃ꝫ ambulat
hec em̃ corpoꝝ ſunt. Vnde et ꝑ ꝓphetam dicit.
Ego viſionẽ multiplicaui eis. et in manibus ꝓ
phetaꝝ aſſimilatus ſum. hoc eſt cõdeſcendi eis
non quod eram apparui. Quia em̃ filius dei ꝑ ve
ram carnem appariturus erat nobis. Primo exer
citauit eos videre deũ. ſicut poſſibile erat eis vi
dere. Augu. ad paulinã. Sed cũ ſcriptum ſit.
Beati mũdo corde. qm̃ ipſi deũ videbũt. Et ite
rum cum apparuerit ſimiles eis erimus. qm̃ vide
bimus eum ſicuti eſt. Quid eſt q̃ hic diciꝛ. Deũ
nemo vidit vnq̃? an fortaſſe reſpondeꝛ q̃ illa
teſtimonia de videndo deo ſũt. non de viſo. Ipſi
em̃ deũ videbũt dictũ eſt. nõ viderũt. et non vi
dim⁹. ſꝫ videbim⁹ eũ ſicuti eſt. Deũ em̃ nemo vi
dit vnq̃. vel i hac vita ſicuti ipſe eſt. vel etiã i
ãgeloꝝ vita ſicuti viſibilia iſta q̃ corpali viſiõe
cerniĩ. Gre. xviij. mo. Si vero a q̃buſdã poteſt
i hac corruptibili carne viuentib⁹. Sed tam̃ in
eſtimabili virtute creſcẽtib⁹. quodã contẽplatõ
nis acumine et̃na claritas dei videri. ſꝫ ab hac
ſentencia non abhorret. qm̃ quiſquis ſapiẽciam
que deus eſt videt huic vite fundit⁹ moriꝛ ne iã

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eius amore teneat̄· Augꝰ·xij· ſup geneſim ad
litteram· Niſi em̄ ab hac vita q̄ſq̧ quodam̄mō
moriatur·ſiue omnino exiens de corpore·ſiue ita
auerſuſ et alienatus a carnalibus ſenſibꝰ·vt me
rito neſciat ſicut apoſtolus ait·vtꝝ in corpore
an extra corpus ſit·non in illam rapit̄ et ſubue=
hitur viſionē Grego·xviij·mora·Sciendū ve
ro eſt ꝙ fuere nonnulli q̄ deū dicerent in illa re=
gione beatitudinis in claritate ſua conſpici·ſʒ in
natura minime videri·Quos nimirū minor īqui
ſicionis ſubtilitas fefellit·Neq̧ em̄ illi ſimplici
et incomutabili eſſencie aliud eſt claritas·aliud
natura· Augꝰ·ad paulinam·Si autē dicit̄·in
hoc ꝙ ſcp̄tum eſt deum nemo vidit vnq̄·homi/
nes tantūmodo intelligendos·Nam hoc apoſto
lus planius explicās· quem nemo inq̄t hominū
vidit·ſʒ nec videre poteſt·vt ita dictū ſit·Deuz
nemo vidit vnq̄·ac ſi diceret̄·nullꝰ hominū·q̄=
ſtio illa ſolui videbitur·vt nō ſit huic ſentencie
cōtrariū quod dn̄s ait·Angeli eoꝝ ſemp vidēt
faciem patris mei·vt ſcʒ angelos deum videre
credamus·quem nemo vidit vnq̄ ſcʒ hominum·
Grego·xviij·moraliū· Sunt tn̄ nonnulli qui
nequaq̄ deum videre nec angelos ſuſpicantur·
Criſo· Dicentes ꝙ ip̄m quod eſt deꝰ·nō ſolū
ꝓphete ſʒ nec angeli viderūt·neq̧ archangeli·
Sed ſi interrogaueris eos audies de ſubſtancia
nihil reſpondentes· gloria vero in excelſis deo
non ſolum cantantes·ſed et in terra pax hoibꝰ
bone voluntatis·Et ſi a cherubim et ſeraphin
concupiueris aliquid diſcere·miſticam ſanctimo
nij melodiam audies· Et quoniam plenum eſt
celū et terra gloria eiꝰ Augꝰ·ad paulinā·Nō
quidem in tantū veꝝ eſt q: dei plenitudinē nul
lus nō ſolū oculis corporis·ſʒ vel ipſa mēte ali
quando comp̄hendit·Aliud eſt em̄ videre·aliđ
totū videndo comp̄hendere·Nāquidez id vide
tur quod p̄ſens vtcumq̧ ſentit̄·totū aūt comp̄=
hendit̄ videndo· quod ita videt̄·vt nihil eius
lateat videntē·aut cuiꝰ fines circūſpici poſſunt
Sic igitur ſolus patrez videt filius et ſp̄uſſcūs
Criſo·Qui em̄ creabilis ē nature qualiter po
terit vidē qđ increabile eſt· Ita igit̄ nullꝰ no
uit deū vt filius·Vnde ſequit̄· Vnigenitus fili
us·qui eſt in ſinu patris·ipſe enarrauit· ne ꝓpt̄
nominis cōmunionē vnū quendam eoꝝ qui gra
cia facti ſūt filioꝝ eſſe exiſtimes eum·p̄mo qui=
dem adiectus eſt articulꝰ· Si vero hoc nō ſuffi
cit tibi·audi aliud nomen vnigenitus· Hilariꝰ
vj·de trini· Nature quidem fides non ſatis ex=
plicita videbat̄ ex nomine filij·niſi ꝓpetatis vir
tus p exceptōis ſignificatiua adderet̄· p̄ter fili
um em̄ et vnigenituz nihil cognominans·ſuſpi
cionem penitus adopcionis excluſit·cum veri=
tatem nominis vnigeniti natura p̄ſtaret· Cri
ſoſtomus·Sʒ et aliud poſuit dicens· Qui eſt in
ſinu patris·Etenim in ſinu cōuerſari multoplꝰ
eſt q̄ ſimpliciter videre·Nam qui ſimpliciter vi
det·nō oīno eiꝰ quod videt cognicionē habet
Qui vero in ſinu conuerſat̄·nihil ignorabit·Cū
igit̄ audieris ꝙ nullꝰ cognoſcit patrē niſi filiuſ
nequaq̄ dicas·qm̄ et ſi plus omnibus nouit pa=
trem·ſʒ nō quantꝰ eſt nouit eū·ꝓpt̄ea euangeli
ſta in ſinu patris eū morari dicit·vt nō eſtime=
mus p id aliud ſignificatū q̄ familiaritatē vnige
niti et coeternitatē ad patrē· Augꝰ· In ſinu
em̄ patris eſt in ſecreto patris·Nō em̄ deus ha
bet ſinū quemadmodū nos habemus in veſtibꝰ
aut cogitandus eſt ſic ſedere· quomō nos· aut
forte cinctus eſt vt ſinū haberet· Sed q: ſinus
noſter intus eſt·ſecretū patris ſinus patris vo
cat̄·Qui g̃ i ſecreto patris nouit patrē ipe enar
rauit quod vidit· Criſo·Sed quid enarrauit·
qm̄ vnꝰ eſt deus·Sʒ et hꝫ reliqui ꝓph̄e et moy=
ſes clamāt·Quid g̃ plus didicimus a filio in ſini
bus paternalibus exiſtente·Primū q̄dez ipſa hꝫ
que alij narrauerunt·ſūt enarrata ex operacōne
vnigeniti·Deinde qm̄ multo maiorē ſuſcepimꝰ
doctrinā p vnigenituz· ⁊ cognouimꝰ qm̄ ſp̄us
deus·et eos qui adorant eum in ſp̄ū et veritate
adorare oportet· et qm̄ deus pater ē vnigeniti
Beda·Pretēa ſciendū q: ſi ad p̄teritū referat̄
quod ait· enarrauit·homo factus enarrauit·q̄d
de trinitatis vnitate ſentiendū·qualiter ad eiuſ
ɔtemplacionē ꝓperādū quibꝰ actibꝰ ſit perueni
endū·Si vero referat̄ ad futuꝝ tunc enarrabit
cum electos ſuos ad viſionē claritatis ſue indu=
cit· Augꝰ·Fuerūt autem homines q̄ dicerent·
vanitate cordis ſui decepti· Pater inuiſibilis ē
Filiꝰ autē viſibilis eſt·Si aūt ꝓpter carnē filiꝰ
viſibilis dicit̄ et nos cōcedimꝰ et ē catholica fi
des·Si aūt vt ipſi dicūt·anq̄ incarnaret̄·mul=
tum delirāt ſi xp̄s ſapia dei et virtꝰ dei eſt· Sa
piencia em̄ dei videri oculis nō poteſt· Si ver=
bum hominis oculis non videt̄·verbū dei ſic vi
deri poteſt· Criſo·Nō igit̄ ſoli ipſi ꝓpium eſt·
deum nemo vidit vnq̄·ſed et filio· q: vt paulꝰ
dicit·eſt imago dei inuiſibilis·q̄ vero inuiſibilis
imago eſt· et ipſe inuiſibilis eſt· Origeneſ

Et hoc eſt teſtimoni=
um iohānis qn̄ miſerūt
iudei ab hieroſolimiſ
ſacerdotes et leuitas
ad iohānē vt interro
garēt eū·Tu quis es
Et ɔfeſſꝰ eſt Et nō ne
gauit·et ɔfeſſꝰ eſt q:
non ſum ego xp̄c·Et
interrogauerūt eum·
Quid ergo·helias es
tu·Et dixit·Non ſum
Propheta es tu·Et
reſpondit·Non·Dix
erūt ergo ei·Quis es
vt reſponſum demus
his qui miſerūt nos·
quid dicis de teipſo

Secūdū legit̄ hoc
teſtimoniū a iohā=
ne baptiſta đ criſto
ꝓlatū incipiente p̄
mo illic·hic eſt đ q̄
dixi·et deſinēte ibi
ipſe enarrauit·Vel
aliter· Theopilus
Poſtq̄ ſupiꝰ dixit
euāgeliſta·ꝙ iohs
teſtabat̄ de criſto·
an̄ me factꝰ eſt·nūc
ſubiungit· quando
p̄miſſum teſtimoni
um reddiderit criſto
iohannes·Vnde di
cit·Et hoc eſt teſti
moniū iohānis·qn̄
miſerūt iudei ab ie/
roroſolimis ſacer=
dotes et leuitas ad
iohannē· Orige=
nes·Iudei quidem
ab iheroſolimiſ ut
cognati exiſtenteſ

Ait·Ego vox clamā tis ī deſerto dirigite viā domini ſicut dixit iſaias propheta

baptiſte ꝺ ſtirpe ſacerdotali exiſtentiſ ſacerdoteſ ⁊ leuitaſ deſtināt·ſciſſitatu/ ros quis eſſet iohēs eos ſcʒ qui reputati ſūt ſcd̄m electōeʒ ab alijs differre et ab electo hieroſolimoꝝ loco· Iohannē itaqꝫ cū tanta querūt veneracōne erga criſtū autem nihil huiuſmodi factuʒ legiṫ a iudeis· Sʒ qđ erga iohannē iudei· h̄ iohanneſ erga criſtū ꝓſequiṫ· ꝑ ꝓprios diſcipulos interrogans·Tu es qui venturꝰ es· an aliū expectamus Criſo· Sic autē fidedignū eſtimauerunt eſſe iohannē vt ei de ſeipſo dicenti crederēt·vn̄ diciṫ·Vt interrogarent eū·Tu quis es· Auguſtinus·Nō autē mitterent niſi mouerenṫ exceleēcia autoritatis·qꝛ auſus ē baptizare Ori· Iohannes aūt vt videṫ·diſcernebat ex q̄ſtione ſacerdotū ⁊ leuitaꝝ dubitacōnē·ne forte xp̄us eſſet baptizans·apercius t̄n illud ꝓfiteri cauebant·ne temerarij putarenṫ·Quapropter merito vt eoꝝ opinio fallax de eo p̄nitus aboleretṫ· ac ſubinde veritas ꝓpalareṫ ꝙ nō ſit xp̄us ante omnia manifeſtat·Vnde ſequiṫ·Et ꝯfeſſus ē et non negauit·et ꝯfeſſus eſt· qꝛ nō ſū ego criſtꝰ Hic eciā adijciamus qꝛ tempus aduentus criſti populū recreabat quodāmodo iā p̄ſens exiſtēſ legiſperitus ex ſacris ſcripturis illiꝰ tempꝰ ſperatū colligentibus·ꝓpter quod theodas nō modicam multitudinē quaſi criſtus ꝯgregauit·et poſt illuʒ iudas galileus in diebus ꝓfeſſionis· Cum ḡ feruencius criſti expectareṫ aduentus· iudei trāſmittunt ad iohannē ꝑ hoc qđ eſt·Tu quis es cōijcere volētes·ſi ipſe ſe xp̄m fatereṫ· Non autē ex eo ꝙ dicit non ſum ego criſtus·negauit·ex hoc eñ ipſo confeſſus eſt veritatem· Grego·Negauit plane qđ nō erat ſʒ nō negauit quod erat·vt veritatē loquēs·eius membruʒ fieret·cuius ſibi nomen fallaciter non vſurparet.

Criſo·Vel aliter· Paſſi erant iudei quandaʒ humanā paſſionē ad iohannē· Indignū eñ eſtimabant ſubici eū xp̄o ꝓpter multa que iohīs claritatē demōſtrabāt q̄ꝝ p̄mū erat genꝰ illuſtre Principis eñ ſacerdotū filiꝰ erat·deinde dura educatio humanoꝝ deſpectio· In criſto aūt cōtrariū videbaṫ genuſ humile qđ ei exprobrabant dicentes: Nonne hic eſt fabri filiꝰ dieta cōmunis et veſtimenta· nihil plus multis habencia· Quia igiṫ iohannes ꝯtinue ad criſtuʒ mittebat volentes magis iohannē habere magiſtrū·mittunt ad eū ꝑ blādicias eū allicere ad ꝯfitenduʒ ſe xp̄m eſſe·Nō ḡ q̄ſdā ꝯtemptibiles mittūt·ut ad xp̄m miniſtros et herodianos· ſʒ ſacerdotes et leuitas·et nō q̄ſcumqꝫ ſʒ eos q̄ erant ex hieroſolimis·hoc eſt honorabilioreſ. Et ad h̄ mittūt vt interrogarent tu quis es· nō q̄ſi ignorantes ſʒ volentes eū inducere ad h̄ quod dixi· vnde iohannes ad mentē et nō ad interrogacōnem eis reſpōdit·Et cōfeſſus eſt et nō negauit·et ꝯfeſſus eſt· qꝛ nō ſū ego xp̄us·Et vide ſapiēciā euāgeliſte·tercio quaſi idem dicit·et ꝟtutē baptiſte indicans et maliciā et amenciā iudeoꝝ·Detroti eñ famuli eſt·nō ſolū non rape gloriam dn̄i· ſʒ oblataʒ a multis reſpuere· Turbe eñ ex ignorancia ad hanc venerūt ſuſpitōnem·vt iohannē xp̄m eſtimarent·Hij veró a maligna mente ex q̄ interrogabant eū eſtimantes ꝑ blandiciaſ attrahere ad h̄ quod volebant·niſi eñ excogitaſſent hoc reſpondenti·non ſum ego criſtus·dixiſſent· Non hoc ſuſpicati ſumus·non hoc venimus interrogaturi·ſʒ capti et maifeſte effecti ad aliud veniunt·Vnde ſequiṫ·Et interrogauerunt eum· Quid ergo·Helias es tu· Auguſtinus·Nouerāt eñ ꝙ p̄ceſſurꝰ eēt helias xp̄m Nō eñ alicui ignotū erat nomen xp̄i ad hebreos ſed non putabant illū eſſe criſtum·nec t̄n omnino putauerāt criſtum non eſſe venturꝝ· et cum ſperarent futurum offenderūt in p̄ſentem·Sequiṫ Et dixit nō ſū Grego·in homelia·Ex hijs verbis queſtio nobis valde implexa generaṫ· Alio quippe ī loco inquiſitus a diſcipulis dn̄s de Helie aduentu reſpondit·Si vultis ſcire iohannes ipſe eſt helias·Requiſitus autē iohannes dicit·Non ſū helias·Quomodo ḡ ꝓpheta veritatis eſt· ſi euſdeʒ veritatis ſermonibus concors non eſt· Orige· Dicit autē aliquiſ ꝙ ſe ignorabat iohannes eſſe heliam et hoc nimiꝝ vtentur·qui aſſiſtūt iterate incorporatōnis racioni tanq̄ anima denuo induēte corpora· Querūt eñ iudei ꝑ leuitas ac ſacerdotes an eſſet helias·cum iterate corporiſ aſſumpcionis documētū verax arbitrantur quaſi paternū exiſtens·nec alienū ab archanoꝝ ſuorum doctrina·ob hoc itaqꝫ dicit iohannes·Helias non ſū·nam neſcit p̄micuam vitā ꝓpriam·Qualiter autē videṫ racionabile ſi tanq̄ ꝓpheta ſpiritu·illuminatus eſt·et de deo et vnigenito· tāta narrauit ignoraſſe de ſeipſo an vnq̄ eius anima fuerit in helia Gregorius in homelia· Sʒ ſi ſubtiliter veritas ipſa requiraṫ· hoc quidem qđ iter ſe ꝯtrariū ſonuit·q̄mō ꝯtrariū nō ſit·iueniē Ad Zachariā nāqꝫ de iohāne angelꝰ dixit·Ipſe ꝓcedet ante illū in ſp̄ū·et virtute helie·qꝛ ſcʒ ſicut Helias ſcd̄m domini aduentū preueniet·ita iohānes p̄uenit p̄mū· Sic ille p̄curſor venturꝰ ē iudiciſ·ita iſte p̄curſor factꝰ eſt redemptoris Iohs igiṫ in ſp̄ū helias erat· in p̄ſona Helias non erat· Quod autem dn̄s fatetur ꝺ ſp̄ū hoc iohāneſ denegat ꝺ p̄ſona·Qꝛ ⁊ iuſtū ſic erat vt diſcipulꝭ dn̄ſ ſpiritualē de iohāne ſentenciā diceret ⁊ iohēs turbis carnalibꝰ nō ꝺ ſuo ſp̄ū· ſʒ ꝺ corpore r̄ſpōderet Orig· Reſpōdit ḡ leuitis et ſacerdotibꝰ· nō ſum·coniectans ꝓpoſitū q̄ſtionis eoꝝ·Nō eñ ſapiebat p̄miſſa examinacio ſi idem ſpiritꝰ eſſʒ in vtroqꝫ· Sed ſi iohēs eſſʒ ipſe Helias qui aſſumptꝰ eſt· nūc apparens ſcd̄m quod a iudeis expectabaṫ abſqꝫ natiuitate·p̄mꝰ at arbitrās r̄ſūpcionē corpoꝝ dicet ꝙ incōſequēs ē filiū zacharie tāti ſacēdotis in ſeio natū ſup oēm hūanā expectacōꝫ ignorari a ſacēdotibꝰ ⁊ leuitis ip̄m natū fuiſſe marie luca teſtāte· ꝙ factꝰ ē timor ī oībꝰ hitātibꝰ circa eos· ſʒ forſā q̄m ꝓpe finē heliā expectabāt an̄ xp̄m·q̄ſi tropice ſciſcitari videnṫ·an es tu q̄ p̄nūcias xp̄m venturum·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et crute reſpordit· Non ſum· Sed et nihil mira
bile· ſicut in ſaluatore pluribus ſcientibꝰ ex ma
teria natiuitatē eius· Quidam fallebanť· putātes
eum vel iohannem baptiſtaꝫ vel heliam aut ali
quem ꝓphetaꝝ· Sic et in iohāne q̄ſdam ortus
eius ex Zacharia nō latebat· et quidam dubita
bant· ſi forſan qui expectabať helias apparuit i
iohanne· Quoniam vero cum plures in iſrahel
editi fuerint ꝓphete· vnꝰ de quo moyſes ꝓphe
tauerat· p̄cipue expectabať· Iuxta illud· Pro-
phetam vobis ſuſcitabit deus ex fratribꝰ ve-
ſtris ſicut mihi illi parebitis· Tercio ſciſcitanť
non ſi foret ꝓpheta ſimpliciter· ſed cuꝫ articulo
in greco poniť· Vnde ſequiť· Propheta es tu
Per ſingulos em̄ ꝓphetas nouerat populus iſ
rahel neminē eoꝝ fore hunc· quē moyſes ꝓphe
tauerat· qui ſicut moyſes mediꝰ ſtaret inter deū
et homines· et accepto teſtamēto traderet diſci
pulis· hoc autē illis nomen nō xp̄o attribuenti
bus ſed arbitrantibus aliū a xp̄o ipſū fore· Io
hannes ſciuit qm̄ et xp̄s ille ꝓpheta eſſet· Vnd
ſubdiť· Et reſpōdit non· Augꝰ· Vel qꝛ iohā
nes maior erat q̄ ꝓpheta· quia ꝓphete longe p̄
nūciauerūt· Johannes p̄ſentē demōſtrabat· Se
quiť· Dixerūt ergo ei· q̄s es· vt reſpōſuꝫ demꝰ
his qui miſerūt nos· quid dicis de teipſo Cri
ſoſto· Vides hic vehemēcius inſiſtētes et inter
rogantes· Hunc autē cū manſuetudine eas que
non erāt vere ſuſpitōnes deſtruentē et ea que ē
vera ponētē· Vnde ſequiť· ait· Ego vox clamā
tis in deſerto Augu· Yſaias illud dixit· In io-
hanne ꝓphetia iſta completa eſt Grego· Sci-
tis autem q̄ vnigenitus filius verbum patris
vocatur· Ex ipſa autem noſtra locutōne cogno
ſcimus· quia p̄us vox ſonat vt verbum poſſit au
diri· Johannes ḡ vocē ſe aſſerit eſſe· qꝛ verbuꝫ
p̄cedit· ꝛ p eiꝰ miniſteriū· patris verbum ab ho
minibus audiť Orige· Ineleganter autē he-
racleon de iohanne et ꝓphetis cōſiderans· ait·
qm̄ verbum quidem ſaluator eſt· vox autem p
iohannem intelligiť· Solus em̄ ſonus eſt omnis
gradus ꝓpheticus· Cui dicendū· q̄ ſi nō ſignifi
catiuam vocē dederit tuba· nēo ſe accinget ad p̄
liū· Si ergo nil aliud q̄ ſonus eſt vox ꝓphetica
quomodo trāſmittit nos ad illā ſaluator· Scru
tamini inquit ſcripturas· Dicit autē iohannes
ſe eſſe vocem non clamātem in deſerto· ſꝫ clamā-
tis· eius ſcꝫ qui ſtabat et clamabat Si quis ſitit
veiat ad me et bibat· Clamat em̄ ut diſtātes au
ditu pcipiāt· ꝛ graueꝫ habentes auditū ſenciāt
immenſitatē eoꝝ que dicunť Theo· Vel quia
veritatē manifeſte annūciat· omnes em̄ qui ī le
ge erant· obſcure loquebanť· Grego· Vel in
deſerto iohānes clamat· quia quaſi derelicte ac
deſtitute iudee· ſolatiū redemptoris annūciat·
Origenes· Opus autē vocis in deſerto claman-
tis eſt· vt anima deo deſtituta· ad rectam facien
dam viam domini reuoceť· nequaq̄ p̄uitatē ſer
pentium greſſus ꝓſequendo· ſcd̄m contemplatō
nem quideꝫ ſublimatā in veritate abſqꝫ pmixtio
ne mendacij et ſecūdum actōnem poſt cōgruam
ſpeculatōnem licitū opus referentē· Vnde ſeq̄ť
Dirigite viam dn̄i ſicut dixit Yſaias ꝓpheta·
Grego Via dn̄i ad cor dirigiť cū veritatis ſmo
humiliter auditur· Via dn̄i ad cor dirigiť cuꝫ
ad p̄ceptū vita p̄parať

Et qui miſſi fuerant
erant ex phariſeis· et
īterrogabant euꝫ et
dixerūt ei· Quid ergo
baptizas· ſi tu non
es xp̄s neqꝫ helias ne
qꝫ ꝓpheta· Reſpōdit
eis dicens· Ego bap
tiſo in aqua· Mediuſ
auteꝫ veſtrum ſtetit·
quē vos neſcitis· Ip
ſe eſt q̄ poſt me venit
qui ante me factꝰ eſt
cuiuſ non ſum dignꝰ
vt ſoluam corigiam
calciamenti· Hec in
bethania facta ſunt·
traſiordanē· vbi erat
iohannes baptizans

Origenes· Facta re-
ſponſione verſus ſa
cerdotes ꝛ leuitas
denuo miſſum eſt a
phariſeis· Vnde dť
Et qui miſſi fuerāt
erant ex phariſeis·
Quantū em̄ ex ipſo
ſermone coniectura
ri cōtingit· dico ter
ciū eſſe hoc teſtimo
niū· Vide tn̄ quō iu
xta ſacerdotalem ꝛ
leuiticam pſonā eſt
cū māſuetudie ꝓla
tuꝫ illud· Tu qui es
Nihil em̄ arroganſ
vel ꝓteruū in eoꝝ
queſtione contineť
ſꝫ cuncta decēcia ve
ros dei miniſtros·
Sed phariſei ſcd̄m
ſuū nomē · diuiſi et i
portuni ex diſcordi
a cōtumelioſas vo
ces p̄tenderūt bapti
ſte· Vnde ſequitur·
Et dixerūt ei Quid
ḡ baptizas ſi tu n̄
es xp̄s neqꝫ helias neqꝫ ꝓpheta· Non quaſi ſcire
volentes· ſed ꝓhibere eum a baptiſmo· Deinde
ſcd̄o neſcio quo pacto ꝓmi ad baptiſmū iuerūt ad
Johannem· Huius autē ſolutio eſt· qꝛ phariſei
n̄ credētes accedūt ad baptiſma· ſed ex ypocriſi
eum timerent populū· Criſo· Vel ipſi ijdem ſa
cerdotes et leuite ex phariſeis erant· ꝛ quia blā
dicijs eum non valuerūt ſupplantare· accuſatōꝫ
ei immittere temptāt· cogentes eum dicere qd̄
non erat· Vnde ſequiť· Et interrogauerūt eum
et dixerūt· Quid ergo baptizas· ſi tu non es xp̄s
neqꝫ helias· neqꝫ ꝓpheta· quaſi audacie videba
tur eſſe baptizare· ſi xp̄s nō erat· nec p̄curſor il
lius· nec p̄co id ē ꝓpheta· Greg· Sed ſanctuſ
quiſqꝫ etiam cum puerſa mente requiritur a bo-
nitatis ſue ſtudio nō mutať· Vnde Johannes q̄ꝫ
ad verba inuidie p̄dicamenta reſpondit vite
Vnde ſequiť· Reſpondit eis dicens· Ego bapti-
ſo in aqua Origenes· Ad illud em̄ Quid ergo
baptizas· Quid aliud afferre decebat· niſi ꝓpium
baptiſma carnale p̄tendere Greḡ· Johannes
em̄ nō ſpū· ſꝫ aqua baptizat· quia peccata ſoluē
non valebat· baptizatoꝝ corpa per aquam la-
uat· ſꝫ tn̄ animas p veniā non lauat· Cur ḡ bap
tizat· qui peccata p baptiſmū non relaxat· Niſi
vt p̄curſionis ſue ordinē ſeruans· ſcꝫ q̄ naſciturꝰ
ruꝫ naſcendo p̄uenerat· baptizaturꝫ q̄ꝫ dn̄m bap
tizando p̄ueniret· et qui p̄dicando factus eſt p̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

curſor criſti· baptizando etiā p̄curſor ei⁹ fieret imitatōne ſacramenti· Qui inter hec miſteriū redemptōis noſtre annūcians· hūc in medio hominū ⁊ ſtetiſſe aſſerit· ⁊ neſciri· Sequit̄ eñ· Medius aūt vr̄m ſtetit quē vos neſcitis· quia p̄ carnem dn̄s apparens et viſibilis extitit corpore et inuiſibiliſ maieſtate Criſo· Hoc autē dixit qm̄ decens erat· xp̄m cōmixtū eſſe populo vt vnum multoꝝ ſe vbiqꝫ humilem eſſe docentē· Cum aūt dixit· Quem vos neſcitis· ſcienciam hic cognicionem certiſſimā dicit· puta quis eſt· ⁊ vnde ſ Augu· Humilis eñ nō videbat̄· et ꝓpterea lucerna accenſa eſt· Theo· Vel medi⁹ erat phariſeoꝝ dn̄s· ſed ignorabant eū· quia ipſi ſcripturas ſe ſcire putabant· ⁊ inqꝫtum in illis prenūciabat̄ dn̄s· medius eoꝝ erat· ſcꝫ in cordibus eoꝝ· ſed neſciebāt eū· eo q̄ ſcripturas nō intelligebant· Vel aliter· Medius quidem erat· inq̄ꝫtum mediator dei exiſtens et hominū xp̄s ihes⁹ medius phariſeoꝝ extitit· volens illos deo iungere· ſꝫ ipſi neſciebant eum· Origenes· Vel aliter ꝫ edito· Ego baptizo i aqua ad illud· Quid ḡ baptizas? Ad ſecundū· ſi tu non es criſtus? p̄ſcomū de p̄cedēte criſti ſubſtācia ꝓponit· q̄ tanta ſit ei virtus q̄ inuiſibilis ſit ſua deitate· cum ſit p̄ſens cuilibet ⁊ totū p̄ orbeꝫ diffuſus· quod notat̄ ex illo· Medi⁹ veſtrū ſtetit· Hic eñ per totam orbis machinā effluxit· ſic vt que creantur· p̄ ipſū creent̄· oīa eñ p̄ ipſū facta ſūt· Vnd̄ palam eſt q̄ inquirentib⁹ a iohanne quid ergo baptizas· ipſe medius erat· Vel qd̄ dicit̄· in medio veſtrū ſtetit· intelligendū eſt de nobis hominibus· Cum eñ ſim⁹ racionales· in medio noſtrum exiſtit· ex eo q̄ p̄ncipale ſcꝫ cor· in medio tocius corporis inſitū eſt· Qui ergo verbum in medio gerūt· non autem cognoſcūt de illi⁹ natura· nec de quo fōte manauit· nec quomodo cōſiſtit in eis· hi verbum in medio ſui obtinentes ignorant· quod tn̄ iohannes agnouit· Vnde exꝓbrando dicit ad phariſeos· Quem vos neſcitiſ quia expectātes phariſei criſti aduentū nihil tā arduū de eo ↄtemplabātur· ſolū hominē ſanctū exiſtimantes euꝫ eſſe· Dicit autem ſtetit· nā ſtat pat̄ inuariabilis exiſtens ⁊ inpmutabilis· Stat qꝫ verbū eius ad ſaluādum cōtinuo q̄uis carnē ſuſcipiat q̄uis mediū hominū ſtet inuiſibile Ne vero putet aliquis aliū eſſe inuiſibilem ad oīs homines venientem· vel ad vniuerſum orbem ab eo qui humanatus eſt· ⁊ in terra cōparuit· Subdit· qui poſt me venit hoc eſt qui poſt me apariturus eſt· Non autem idem denotat̄ hic p̄ ꝫ qd̄ dicit poſt ⁊ cum ihesus nos poſt ſe inuitat Illic eñ ſequi poſt ipſū p̄cipit̄ nobis· vt ei⁹ indagādo veſtigia p̄ueniamus ad patrem· hic aūt vt pateat quid ſequat̄ ex iohannis dogmatib⁹ venit eñ vt cūcti credant p̄ eū ꝑparati ad pfectum verbum p̄ minora· Dicit ergo· Ipſe eſt q̄ poſt me venit Criſo· Ac ſi diceret· Ne exiſtimetis totū in meo cōſiſtere baptiſmate· Si eñ meum baptiſma pfectū eſſet· alius nō veniret p⁹ me· aliud baptiſma daturus· Sed hec ꝑparatio

eſt illius ⁊ tranſibit in ꝓximo vt vmbra et ymago Sed oportet eū qui veritatē imponet· venire poſt me· Si eñ hoc eſſet pfectū· nequaq̄ ſecundi locus quereret̄· Et ideo ſubdit Qui añ me factus eſt hic eſt honorabilior et clarior Grego· Sic nāq̄ dicit̄· ante me factus eſt· ac ſi dicatur· antepoſitus eſt mihi· Poſt me ergo venit· quia poſtmodū natus· ante me autē factus eſt· quia mihi p̄latus Criſo· Ne autē exiſtimes cōparabilem eſſe excellentiā hanc· incōparabilitatem oſtendere volens ſubiungit· cui⁹ ego nō ſū dignus ut ſoluaꝫ corrigiā calciamenti· Quaſi diceret· in tantū eſt ante me vt ego neqꝫ in vltimiſ miniſtroꝝ vocari dign⁹ ſum· Calciamentū eñ ſoluere vltimi miniſterij res eſt· Augu· Vnde et ſi dignū ſe diceret tm̄modo corrigiā calciamēti ſoluere multum ſe humiliaſſet· Grego· Vel aliter· mos apud veteres fuit· vt ſi quis eam q̄ ſibi competeret accipe vxorem nollet· ille ei calciamentū ſolueret· qui ad hanc ſponſus iure ꝓpinquitatis veniret· Quid igit̄· inter homines xp̄s niſi ſancte eccleſie ſponſus apparuit· Recte ergo iohs ſe indignū eſſe ad ſoluendā corrigiam ei⁹ calciamēti denūciat· ac ſi apte dicat· redemptoris veſtigia nō denudare valeo· Quia ſpōſi nomen mihi imeritus nō vſurpo· qd̄ tn̄ intelligi ⁊ aliter poteſt· Quis eñ neſciat q̄ calciamenta ex mortuis animalibus fiant· Incarnatus vero dominus veniens quaſi calciatus apparuit· q̄ in diuinitate ſua morticina nr̄e corruptōis aſſumpſit· Corrigia ḡ calciamenti eſt ligatura miſterij· Iohannes ḡ ſoluere corrigiā calciamenti eius non valet· quia incarnatōis miſteriū· nec ipſe inueſtigare ſufficit· Ac ſi patenter dicat· Quid miꝝ ſi mihi ille p̄latus eſt· quem p⁹ me quidem natū cōſidero· Sed natiuitatis ei⁹ miſteriū nō comp̄hendo· Origenes· Quidam vero non iepte dixit ꝫ ſic itelligēdū· Nō ſū ego tāti ut cā mei deſcēdat a magnalib⁹· ac carnē q̄ſi calciamētū ſuſcipiat· Criſo· Et q̄z iohs cū decēti libertate ea q̄ de criſto ſunt omnib⁹ predicabat ꝓpterea euangeliſta et locum deſignat dicēs· Hec in bethania facta ſūt trāſ iordanē· vbi erat iohannes baptizans· Nō eñ in domo neqꝫ in angulo criſtū p̄dicabat· ſꝫ iordanē tranſienſ in media multitudine p̄ntibus omnib⁹ qui ab eo baptizabāt̄· Quedam vero exemplarioꝝ cercius habent in bethabora· Bethania eñ non vltra iordaneꝫ neqꝫ in deſerto erat· ſed ꝓpe iheroſolimā Gloſa· vel due ſūt bethanie· vna trāſ iordanem altera citra nō longe a iheruſalem vbi lazarus fuit ſuſcitatus Criſo· Hoc autē ⁊ ꝓpter aliam cauſam deſignat· quia eñ res non antiquas narrabat· ſꝫ ante paruū tempus ↄtingētes p̄ſenteſ ⁊ vidētes teſtes facit eoꝝ que dicūt̄· demōſtracionem a locis tribuens· Alchuin⁹· Bethaīa vero domus obediencie interp̄tat̄ p̄ quā innuitur· quia p̄ obedienciā fidei omnes ad baptiſma debent p̄uenire· Origenes· Bethabora vero interp̄tat̄ domus ꝑparatōis ⁊ conuenit cū baptiſmo ꝑparantis dn̄o plebem pfectam· Iordanis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autez interꝑtaт̄ deſcenſus eoꝝ· Qui s autē erit hic fluuius niſi ſaluatoꝛ noſter· ꝑ quez ingredientem in hunc mūdum mūdari conuenit· nō ſuū deſcendentē deſcenſū· ſed humani generis· hic ſegregat donatas a moyſe ab his que ꝑ ihesuz donant̄ ſortes· huiꝰ riuuli letificant ciuitatē dei Sicut autē draco latitat in egipciaco fluuio ita deꝰ in iſto· Pater enī eſt in filio ⁊ q̇ ꝓficiſcūtur illuc vbi ſe lauent· obꝓbriū egipti deponunt· ac apti ad ꝑceptōnem hereditatis paranт̄· nec non a lepra mundanт̄· et duplicis capaces fiūt ğ cie ac ꝓmti fiūt ad ſuſceptōnem ſpūs almi· In aliud flumen· nequaq̄ꝫ deſcendenti ſpiritali colūbe· Tranſiordanem vero iohannes baptizat· vt ꝑcurſoꝛ venientiſ nō inocētes· ſʒ pctōres vocare

Altera die vidit iohānes ihesuz veientē ad ſe et ait· Ecce agnꝰ dei ecce qui tollit peccata mundi· Hic ē de quo dixit· Poſt me venit vir qui ante me factus eſt quia ꝑoꝛ me erat· Et ego neſciebam eum· ſed vt manifeſtetur in iſrahel· propterea veni ego in aq̄ baptizās

Origenes· Poſt teſtimoniū iohannis iam videт̄ iheſꝰ veniens ad eum nō ſolum adhuc ꝑſeruātem· ſed et pociorē effectum· quod per diem ſecundariā deſignaт̄· Vnde dicit̄ Altera die vidit iohannes ihesum venientem ad ſe· Pridez autē ihesu mater ꝓtinus vt illum concepit ad matrē iohānis pregnantem ꝓficiſcit̄· et ꝑ vocem ꝓuenientez ad aures eliſabeth ex maria ſalutatione exultat iohēs ꝯceptꝰ in vtero· Hic aūt pꝰ iohīs teſtimoīa ipſe videт̄ a baptiſta accedens ad eum ꝑus autē auditu altioꝝ inſtruit̄ aliquis· ac deinde oculate inſpicit illa· Per hoc autem q̄ maria ad eliſabeth venit minoꝛem et filius dei ad baptiſtam ad feruoꝛem opitulandi minoribus· et ad modeſtiā admonemur· Verū vnde ad baptiſtam venit ſaluatoꝛ· non hic dicit̄· ſed ex dictiſ mathei intelligimꝰ dicentis· Tunc venit iheſꝰ a galilea ad ioꝛdanē ad iohannem vt baptizaretur ab eo· Criſo· Vel aliter· Matheus aduentū xp̄i ad baptiſmuz ꝑſencialiter dicit· Johannes autem et rurſus eum veniſſe ad iohannem oſtendit pꝰ baptiſma et hoc manifeſtat quod poſtea dicit· quia vidi ſpm̄ deſcendetez· ⁊c̄· Partiti enī fiūt ſibi euangeliſte tempa narracionis· Matheus enī ea que anq̄ꝫ ligaretur iohannes baptiſta ꝑteriens feſtinat ad ea que deinceps fiūt tempora Sed iohannes hijs maxime immoꝛaт̄· q̄ ſcʒ añ incarceratōnem iohannis fuerūt· Vnde hic dicitur· Altera die vidit iohannes ihesū venientē ad ſe· Cuiꝰ igit̄ gracia ſecūdo poſt baptiſmum ad eum veniebat· q̄ꝛ ipſū baptiſauerat cum multis vt nullus ſuſpicet̄ q̄m ex eadez cauſa ex qua ad iohannē ⁊ alij ad iohannē veniret· puta peccata confeſſurus aut in penitencia abluendus in flumine· Propterea ğ accedit dans iohanni occaſionem coꝛrigendi hanc ſuſpitōnem quā iohēs ꝑ verba correxit· Vnde ſeq̄t̄ et ait· Ecce agnꝰ dei· ecce qui tollit peccata mundi· Qui igit̄ ita purus erat· vt et alioꝝ peccata abſoluere poſſet· manifeſtū eſt· q̄m nō vt confiteret̄ peccata accedit· ſʒ vt occaſionē det iohanni loquendi de ſeipſo· Venit etiā ſecundo vt hi qui ꝑoꝛa audierāt· cerciꝰ recipiāt que ꝑdicta fiūt et alia rurſus audiāt· Dicit autem· Ecce agnus dei· innuenſ q̄ hic eſt q̇ olim querebaт̄· rememoꝛās ꝓphecie yſaie et vmbre que ſcd̄m moyſen erat· vt a figura facilius eos ducat ad veritatē Augu· Si aūt agnus dei eſt innocens· et iohannes agnus· an non et ipſe ē innocens Sed oīs ex illa ꝓpagine venīūt· de qua cātat gemens dauid· Ego in iniquitatibus conceptus ſum· Solus ğ ille agnus qui nō ſic venit· non enī in iniquitate conceptꝰ eſt· nec in peccatis mater eiꝰ eum in vtero aluit quē virgo cōcepit· virgo pepit· quia fide concepit· et fide ſuſcepit· Orige· Sed cū quinqꝫ offerāт̄ aīalia in templo· tria terreſtria· vitulus ouis et capra· Volatilia vero duo· turtur et columba· Et de ouibus tria adducātur· aries ouis agnus· de genere ouiū agnū memorauit· Agnū enī in oblatōnibus q̄tidianis offerri videmus· Vnū quidem mane alteꝝ vero veſpe· Que nam autem oblatō alia poteſt eſſe quottidiana a rōnali natura cōꝑhendenda niſi verbum ingens agnꝰ tipice nūcupatū· Hec nempe cenſebit̄ oblatio matutina ad frequēciā intellectus in diuinis relatuz· Neqꝫ enī aīa pati poteſt vt ſūmis iugiter inſiſtat· eo q̄ coꝛporis terreſtris et grauis ꝯiugiū eſt ſoꝛtita· Ex hoc etiaz verbo q̄d criſtꝰ eſt· coniectare de pluribus poterimus· ⁊ q̄dam modo veſpere contingemus ad coꝛpalia ꝓcedētes· Qui autē hunc obtulit agnū ad imolandum deus fuit in homine recōditus· magnꝰ ſacerdoſ qui dixit· Nemo tollit animā meā a me· ſed ego pono eam· Vnde dicit̄· Agnus dei· Ipſe enī noſtros languoꝛes accipiens tocius mūdi tollens peccata· mortē quaſi baptiſmū ſuſcepit· Apud deū enī non ptranſit incoꝛrectū· quicquid agimus quod diſciplina indigeat· que ꝑ difficilia exercet̄· Theo· Vel dr̄· xp̄s agnus dei· in q̄tū deus pater mortē criſti acceptauit ꝓ noſtra ſalute· vel inquantū eū ꝓ nobis tradidit morti· Sicut enī dicere ꝯſueuimus· Hec oblatō ē talis hoīs· id eſt quam talis homo obtulit· ſic et criſtus dicit̄ agnus dei· dantis ſcilicet filium ſuū ꝓ nr̄a ſalute i mortē· Et ille q̄dē agnꝰ tipicus nullius cīno peccatū ſuſtulit hic vero peccatū vniuerſi orbꝭ terraꝝ piclitantē enī mūdū eruit ab ira dei· Vn̄ ſubdit· Ecce qui tollit peccata mūdi Nō autē dixit qui tollet· ſʒ qui tollit peccata mūdi· quaſi ſemꝑ hoc faciente ipſo· Non enī tūc ſolum tulit cuz paſſus eſt ſed ex illo tempoꝛe vſqꝫ ad ꝑſens tollit· nō ſꝑ crucifixus· vnā enī ꝓ peccatis obtulit oblacionem· ſʒ ſemꝑ purgās ꝑ illā Grego· octauo moꝛaliū Tunc autē ab humano genere plene peccatū tolletur· cū ꝑ incoꝛruptōnis gloꝛiam noſtra coꝛruptō ꝑmutabit̄· Eſſe nāqꝫ a culpa liberi non poſſumꝰ quouſqꝫ in coꝛpꝰ

moꝛte tenemur· Theo· Sed quare non dixit
peccata mūdi· ſʒ peccatū· vt videlicet ꝑ hoc qđ
dixit peccatū· vniuerſaliter peccatū videret̃ in
nuere· ſicut conſueuimus dicere ꝙ homo eiectus
eſt de paradiſo· id eſt omne genus humanū· Be
da· Vel peccatū mūdi dicit̃ oꝛiginale peccatum
quod eſt comune tocius mūdi· quod quidem pec
catū oꝛiginale ⁊ ſinguloꝝ ſupaddita· xp̄s per
graciā relaxat· Augu· Qui em̄ de noſtra natu
ra peccatū nō aſſumpſit ipſe eſt q̄ tollit peccatū
noſtrum· Noſtis qꝛ quidam homines dicūt· nos
tollimus peccata ab hominibus· quia ſancti ſu
mus· Si em̄ non fuerit ſanctus q̄ baptizat· quo⸗
modo tollit peccatū alterius· cum ſit ipſe homo
plenus peccato· Cōtra iſtas diſputatōnes hic
legamus· Ecce qui tollit peccatū mūdi· vt non
ſit p̄ſumptō hominibus in homines Orige⸗
nes· Sicut tñ iugi oblationi cognate fūt reliq̄
oblatōnes legales· ſic hui⁹ agni oblatōni cog
nate oblatōnes videnẗ mihi effuſiones ſangui⸗
nis martirū· qꝝ paciēcia et cōfeſſione et ꝓmp
titudine ad bonū obtūdunt̃ machinatōnes im
pioꝝ· Theo· Quia vero ſuperius illis qui ex
phariſeis venerāt· Johannes dixerat· ꝙ medi⁹
veſtrū ſtat quem vos neſcitis hic ignorantibus
eum demonſtrat dicens· hic eſt de quo dixi· P⁹
me venit vir· qui ante me factus eſt· Vir dn̄s di
citur ꝓpter etatis pfectionē· Nā triginta annoꝝ
baptizatus eſt· Vel qꝛ ſpiritalis anime vir eſt·
⁊ eccleſie ſponſus· Vnde Paulus· Deſpondi voſ
vni viro· virginē caſtā exhibere criſto Augu
Poſt me autem venit· qꝛ poſterioꝛ nat⁹ eſt· añ
me factus eſt· quia p̄latus eſt mihi· Grego·
Prelatōnis autē eius cauſas aperuit· cum ſub⸗
iungit· qꝛ p̄oꝛ me erat· ac ſi apte dicat· Inde
me etiaʒ poſt natus ſuperat· q̄ eum natiuitatis ſue
tempoꝛa nō anguſtāt· Nam qui ꝑ matreʒ in tp̄e
naſcitur· ſine tp̄e eſt a patre generat⁹· Theo·
Auſculta o arrie non dixit qꝛ p̄oꝛ me creatus eſt
ſʒ qꝛ p̄oꝛ me erat· Audiat hoc pauli ſamoſatem
abuſio ꝙ ñ ex maria ſumpſit p̄moꝛdiū qꝛ ſi eſſen⸗
di p̄ncipiū ſumpſit ex virgine· qualiter p̄oꝛ ex⸗
titit p̄curſore· Nam manifeſtū eſt qꝛ p̄curſoꝛ cri
ſtum in ſex menſibus ſupabat ſc̄dm humanā ge⸗
neratōnem· Criſo· Vt autē nō videat̃ ex ami⸗
cicia ꝓpter cognatōnem ei teſtimoniū ꝑhibere·
quia cognatus eius erat ſc̄dm carnē· ꝓpterea di
cit ego neſciebam eū et ſc̄dm rōnem ħ contigit
etem̄ in deſerto cōuerſatus eſt iohannes· Mira⸗
cula vero quecūq; xp̄o puero exiſtēte facta fūt
puta que circa magos et q̄cūq; talia ante mul⸗
tum contigerant tempus· Johanne ⁊ ipſo val⸗
de puero exiſtente· In medio vero tp̄e ignotuſ
omnibus exiſtebat· ꝓpter quod ſubdit· ſʒ vt ma
nifeſtet̃ in iſrahel· ꝓpterea veni ego in aq̄ bap
tizans· Hinc em̄ manifeſtū eſt qm̄ et illa ſigna q̄
quidam dicūt a criſto in puericia facta menda⸗
cia et fictiones ſunt· Si enim a prima etate mira
cula feciſſet ihe ſus· nequaq̄ neq; iohānes eū ig
noraſſet· nec reliqua multitudo indiguiſſet ma⸗
giſtro ad manifeſtāduꝫ euꝫ· Non igit̃ ipſe xp̄us
baptiſmate indigebat· neq; aliquā aliam cauſaʒ
habebat illud lauacꝝ q̄ꝫ premōſtratōeʒ facere
eius fidei· que eſt in xp̄m· Non eniʒ dixit· vt mū
dem eos qui baptizant̃· neq; vt liberem a pecca
tis veni baptizans ſed vt manifeſtet̃m iſrahel·
Sed nunq̄ ſine baptiſmate nō licebat p̄dicare
et inducere turbas ſed facilius ita factū eſt Ne⸗
quaq̄ enim cōcurriſſent om̄s ſi ſine baptiſmate
p̄dicatio facta eſſet· Augu· Vbi ergo cogni⸗
tus eſt dn̄s ſupfluo ei via parabat̃· quia cogno
ſcentibus ſe ipſe factus eſt via· Itaq; non dura
uit diu baptiſma iohānis· ſed quoadu ſq; demon
ſtrat⁹ eſt dn̄s humilis· Ergo vt daret̃ nobis a
domino humilitatis exemplū ad ꝑcipiendam ſa
lutem baptiſmi ſuſcepit baptiſmum ſerui· et ne
ꝓponeret̃ baptiſm⁹ ſerui baptiſmo domini bapti
zati ſunt alij baptiſmo conſerui· ſed qui baptiza
ti ſunt baptiſmo cōſerui· opoꝛtebat vt baptiza⸗
rentur baptiſmo domini· Qui autē baptizabant̃
baptiſmo domī· non opus hn̄t baptiſmo ōſerui·

**Et teſtimoniū ꝑhibu
it iohannes dicens·
quia vidi ſpm̄ deſcen
dentem quaſi colum⸗
bam de celo et manē
tem ſuper eum et ego
neſciebam eum· Sed
qui miſit me baptiza⸗
re in aqua ille mihi di
xit· Super quem vi⸗
deris ſpiritum deſcē
dentem et manenteʒ
ſuper eum· hic eſt qui
baptizat i ſpiritu ſan
cto· et ego vidi ⁊ te
ſtimonium perhibui·
qꝛ hic eſt filius dei·**

Chriſoſtom⁹· Quia
iohannes teſtatus
eſt ita magnū quid
qđ ſufficiēs erat au
ditoꝛes om̄s ſtupe
facere· puta ꝙ toci
us oꝛbis terraꝝ ſo
lus ipſe peccata tol
leret· volens credi
bilius id facere· re⸗
duxit hoc ad deum
et ſpirituꝫ ſanctum
Poſſet eniʒ aliquis
dicere iohāni Qua
liter igit̃ tu cogno
uiſti eum? Reſpōdꝫ
ꝙ per deſcēſum ſpi
rit⁹ ſancti· Vnde ſe
quit̃ Et teſtimoniū
perhibuit iohānes
dicēs· qꝛ vidi ſpiri
tum deſcēdenteʒ q̄ſi
colūbam de celo et
manentē ſuper eum

Augu· xv· de trini· Non aūt tunc vnct⁹ eſt cri
ſtus ſpiritu ſancto· qn̄ ſuper eum baptizatū ve
lut colūba deſcēdit· Tunc eniʒ coꝛp⁹ ſuum ſcili⸗
cet eccleſiaʒ ſuam p̄figurare dignat⁹ eſt in qua
p̄cipue baptizati accipiūt ſpiritū ſanctum· Ab⸗
ſurdiſſimū enim eſt vt credam⁹ eum· cum iam tri
ginta eſſet annoꝝ eius em̄ etatis a iohāne bap
tizatus ē accepiſſe ſpiritū ſanctum ſed veniſſe ad
illud baptiſma· ſicut ſine vllo omino pc̄to ita non
ſine ſpiritu ſancto· Si em̄ de famulo eius ⁊ p̄cur
ſoꝛe ipſo iohāne ſcriptū eſt Spū ſancto replebi
tur ab vtero matris ſue· qui q̄uis ſemiat⁹ a pa
tre tamē ſpiritūſanctum in vtero format⁹ acce
pit quid de homīe xp̄iſto intelligendū eſt vel
credenduꝫ cui⁹ carnis ipſa cōceptio non carna
lis ſed ſpiritalis fuit· Auguſtin⁹ de agone cri
ſtiano· Nō autē dicim⁹ ſolū xp̄iſtū veꝝ coꝛp⁹
habuiſſe· Spiritū autē ſanctum fallaciter appa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tuiſſe oculis hominuꝫ. Sicut eñ nõ oportebat
vt homines falleret filiꝰ dei. ſic nec ſpũſſanctꝰ
ſed omnipotenti deo. q̃ vniuerſaꝫ creaturam ex
nihilo fabricauit. nõ erat difficile veꝝ corpus
columbe ſine aliaꝝ columbaꝝ miſterio figura=
re. ſicut ei nõ fuit difficile veꝝ corpꝰ in vtero
virginis ſine virili ſemine fabricare Auguſti.
ſup iohannem. Duobus aũt modis oñdit viſibi
liter dñs ſpm̃ ſanctũ p columbam ſup dñm bap
tizatuꝫ. p ignẽ vero ſup diſcipulos cõgrega=
tos. ibi ſimplicitas. hic feruor oñdit̃. Ergo ne
ſpũ ſãctificati dolum habeãt. in columba demõ
ſtratũ eſt. ⁊ ne ſimplicitas frigida remaneat in
igne demõſtratũ eſt. Nec moueat quia lingue
diuiſe ſũt. Noli diſſipacionẽ timere. vnitatem in
columba cognoſce. Sic ḡ oportebat demõſtra=
ri ſpm̃ſanctum venientẽ ſup dñm. vt cognoſcat
vnuſq̇ſqꝫ ſi habeat ſpm̃ſanctũ. ſimplicem ſe eſſe
debere ſicut colũbam. et habere cuꝫ fratribꝰ ve
raꝫ pacẽ. quã ſignificãt oſcula columbaꝝ. Oſcu
lant̃ et corui. ſed laniãt. A laniatu innocens eſt
natura columbaꝝ. Nam corui de amore paſcunt̃
columba nõ niſi de frugibus terre viuit. Si etiã
gemũt colũbe in amore. nolite mirari. quia ĩ co
lũbe ſpecie voluit demõſtrari ſpũſſanctus Jpe
eñ interpellat ꝓ nobis gemitibus inenarrabi
libꝰ. Nõ aũt ſpũſſanctꝰ in ſemetipſo. ſꝫ in nobis
gemit. qꝛ gemere nos facit. Qui eñ noluit ĩ p̄ſ=
ſura ſe eſſe mortalitatis huius peregrinari ſe a
dño q̃diu ꝑpter hoc gemit. bene gemit. ſpũs il
lum docuit gemere. Multi autẽ gemũt in infeli
citate terrena. vel quaſſati damnis. vel egritu
dine corporis p̄grauati. ſed nõ columbe gemi=
tu gemũt. Vñ ḡ debuit demõſtrari ſpũſſanctus
vnitatem q̃ndam deſignans. niſi p columbam
vt pacate eccleſie diceret̃ vna eſt columba mea
Vnde debuit humilitas figurari. niſi p auẽ ſim
plicem et gementẽ. Apparuit ibi ſancta et vera
trinitas. Pater in voce dicente. Tu es filiꝰ me
us dilectꝰ. Spũſſanctꝰ in columba. Jn iſta tri
nitate miſſi ſũt apoſtoli baptizare. Jn nomine
patris et filij et ſpũſſancti Grego ſecũdo mo
raliũ. Dicit autẽ. Manẽtẽ ſup eũ. Jn cũctis nãqꝫ
fidelibus ſpũſſanctꝰ venit. ſꝫ in ſolo mediatore
ſemp ſingulariter pmanet. quia eiꝰ humanita=
tem nunq̃ deſeruit. ex cuius diuinitate ꝓcedit.
Sed cũ de codeꝫ ſpũ diſcipulis dicat̃. apud vos
manebit. quomodo ſingulare ſignũ erit. ꝗ in cri
ſto pmanet. Nõ cicius cognoſcimus ſi dona ſpũſ
diſcernamꝰ Jn his eñ donis ſine q̇bꝰ ad vitã p
ueniri non põt. Spũſſanctus in electis omnibꝰ
ſemp pmanet. vt ſũt manſuetudo. humilitas fi=
des. ſpes. karitas. Jn illis autẽ quibus p oſten
ſionem ſpũs non noſtra ſeruat̃. ſꝫ alioꝝ querit̃.
non ſemp manet. ſꝫ aliquãdo. ſe a ſignoꝝ oſten=
ſionibus ſubtrahit. ut humiliꝰ eius v̾tutes ha
beant̃. Xp̃us autẽ in cũctis eum ſemp et conti=
nue habuit p̄ſentẽ Criſo. Ne autẽ aliquis eſti
met qm̃ xp̃s ĩ natiuitatẽ habebat ſpũſancto adue
niente. ſicut et nos. hãc etiã deſtruit ſuſpitõneꝫ
oſtendens ꝗ ſpũſſancti deſcenſio ſolũ ꝓ mani=
feſtando criſto facta eſt. Vnde ſequit̃. Et ego

neſciebam eum. ſed qui miſit me baptizare ĩn aq̃
ille mihi dixit. Sup quẽ videris ſpm̃ deſcendẽ
tem et manentẽ ſup eũ. Hic eſt qui baptizat in
ſpũſancto Augu. Quis autẽ miſit iohannem.
ſi dicamus pater veꝝ dicimus. ſi dicamus filius
veꝝ dicimus. Manifeſtius autẽ eſt vt dicamus
pater ⁊ filiꝰ. Quomõ ḡ neſciebat eũ a quo miſſꝰ
eſt. Si eñ nõ nouerat eum a quo voluit bapti=
ſari. temere dicebat. Ego a te debeo baptizari.
nouerat ergo eũ. Quid ergo eſt qđ dicit. et ego
neſciebam eum Criſo. Sed cum dicit. Neſciebã
eum. anterius tempus dicit. non tempus qđ eſt
ꝑpe baptiſmũ cũ ꝓhibebat eũ dicens. Ego a te
debeo baptizari Augꝰ. Sed legãt̃ alij euãge
liſte qui planiꝰ illud intellexerũt. et inuenimꝰ
aptiſſime tunc deſcendiſſe colũbam cuꝫ dñs ab
aqua aſcendit. Si vero poſt baptiſma deſcẽdit
columba ⁊ anteq̃ baptizaret̃ dixit illi iohannes
Ego a te debeo baptizari. ante baptiſmũ illum
nouerat. quomõ ergo dixit. Ego neſciebã eum.
ſꝫ qui miſit me baptizare ⁊c̃. hoc audiuit iohan=
nes. vt noſceret eũ quẽ nõ nouerat. an forte vt
plenius noſſet. quẽ iam nouerat. Nouerat quiđ
dñm. nouerat filiũ dei. nouerat qꝛ ipſe baptiza
ret in ſpũ ſancto. Añ eñ q̃ veniret ad fluuium
criſtus. cum multi ad iohannẽ cõcurrerent. Ait
illis. Qui poſt me venit maior me eſt. ipſe vos
baptizabit in ſpũſancto et igne. Sed quid non
nouerat. ptãteꝫ baptiſmi ipſũ dñm habituꝝ ⁊
ſibi retentuꝝ. ne paulꝰ aut petrus diceret bap
tiſmus meus. ſicut inuenis dixiſſe euangeliũ me
um Sed miniſteriũ plane tranſituꝝ in bonos ⁊
malos. Quid tibi faciat malus miniſter vbi bo=
nus eſt dñs. Ecce poſt iohãnem baptizatum eſt
poſt homicidam non eſt baptizatum. quia iohs
dedit baptiſmũ ſuũ. homicida dedit baptiſmuꝫ
criſti. quod ſacramẽtum tã ſãctuꝫ eſt. vt nec ho
micida miniſtrãte polluatur. Potuit autem dñs
ſi vellet poteſtatẽ dare alicui ſeruo ſuo. vt da=
ret baptiſmũ ſuũ tanq̃ vice ſua. et conſtitueret
tantã vim in baptiſmate tranſlato in ſeruũ. q̃tã
vim haberet baptiſma datũ a domino. Hoc no=
luit. vt in illo eſſet ſpes baptizatoꝝ a quo bap=
tizatos ſe agnoſcerent. et noluit ponere ſpem in
ſeruo. Si autẽ daret hanc poteſtateꝫ ſeruis tot
eſſent baptiſma. quot eſſent ſerui. vt quomodo
dictũ eſt baptiſma iohãnis. ſic diceret̃ baptiſma
petri vel pauli Per hanc ergo poteſtatem quã
ſolum ſibi xp̃s retinuit. ſtat vnitas eccleſie de q̃
dictum eſt. Vna eſt columba mea. Poteſt autem
fieri vt aliq̇s habeat baptiſmũ p̄ter columbam
vt ꝓſit ei baptiſmus p̄ter columbam. non po=
teſt. Criſo. Et quia pater vocem emiſit p̄dicãſ
filiũ. ſupuenit ſpũſſanctus vocem trahẽs ſup
caput criſti. ne quis p̄ſenciũ exiſtimaret dici de
iohanne quod dictũ eſt de criſto. Sed dicet ali=
quis. qualiter non crediderunt iudei Si vide=
rũt ſpm̃. ſꝫ talia ñ ſolũ indigẽt oculis corporis.
ſꝫ magis viſiõe mẽtis. Si nãqꝫ miracula facıẽtẽ
vidẽtes. ĩtantũ ebrij erant a liuore vt cõtraria
hijs que videbant̃ enũciarent. qualiter ſolo ad=
uentu ſpũſſancti in ſpecie columbe expuliſſent.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in credulitatem· Quidam vero dicūt non omnes vidiſſe ſpiritū· ſꝫ ſolū iohannē ⁊ eos qui deuociꝰ diſpoſiti erant· Et ſi em̄ ſenſibilibus oculis poſſibile erat videre in ſpecie columbe ſpm̄ deſcendentē· nō tn̄ ꝓpter hoc neceſſe eſt omnibus hoc fuiſſe manifeſtū Etenī Zacharias in ſpecie ſēſibili multa conſiderauit· et daniel et ezechiel Sed et moyſes multa vidit· q̄lia alioꝝ nullus· Vnde ſubdit Johannes· Et ego vidi et teſtimonium ꝑhibui· quia hic eſt filius dei· Agnū quidem eū vocauerat· ⁊ qm̄ in ſpū baptizare debebat dixit· filiuꝫ autē ante hoc nuſq̄ꝫ Augꝰ· Oportebat em̄ vt ille baptizaret· qui eſt filius dei vnicus· nō adoptatus· Adoptati filij miniſtri ſunt vnici· vnicus autē poteſtatē habet adoptati miniſteriū·

Altera die iteruꝫ ſtabat iohannes et ex diſcipulis eius duo· Et reſpiciens iheſum ambulantem dicit· Ecce agnus dei·

Criſo· Multa multi hiſ que a principio iohannes dicebat· nō attēdebant· Secūda rurſus eos excitat voce· Vnde dr̄· Altera die iteꝝ ſtabat iohannes ⁊ ex diſcipulis eiꝰ duo· Beda· Stabat quidem quia illam virtutū arcem cōſcenderat· a qua nullis temptatonum poſſet improbitatibus deijci· Stabāt cum illo diſcipuli· quia magiſteriū illius corde ſeq̄banꝰ immobili Criſo· Sed quare nō totū mūdum circuiuit in omni loco iudee ꝑdicans eum· ſꝫ ſtabat circa flumen expectās eū venire et oſtēdere venientē· quia ſcꝫ ꝑ opa xp̄i hoc fieri volebat· Vide etiā qualiter hoc maioris edificatōnis fuit· quia em̄ ꝑuā immiſit ſcintillam· repēte flamma in altum eleuata eſt· Aliter autē et ſi circuiens hoc dixiſſet· videretꝰ ex ſtudio quodaꝫ humano fieri que fiebant· et ſuſpicione plenum eſſet eius ꝑconiū· Igitꝰ ꝓphete quidam et apoſtoli· omnes abſentem xp̄m ꝑdicauerūt· hi quidem ante ꝑſenciaꝫ ſcd̄m carnem· Illi vero poſt aſſumptōnem· Vn̄ vt oſtendatꝰ q̄ nō voce ſoluꝫ ſed et oculis eū oſtēdebat· ſubditꝰ· Et reſpiciēs iheſum ambulantē dicit· Ecce agnꝰ dei Theophilꝰ· Reſpiciens inquit· quaſi oculis innuens graciam et admiracionē quaꝫ habebat in xp̄o· Augu· Johānes quidem amicus ſponſi erat nō querebat gloriaꝫ ſuā· ſed teſtimoniū ꝑhibebat ꝟitati· n̄ em̄ voluit apd̄ ſe manēre diſcipulos ſuoſ vt nō ſequerentꝰ dn̄m· ſed magis oſtendit quem ſequerentꝰ dicens· Ecce agnus dei Criſoſto· Nō lōgū facit ſermōꝫ qm̄ vnū ſolū in ſtudio habebat adducere eos ⁊ coniūgere criſto· ſciebat em̄ qm̄ de reliquo non indigerent eo teſtante· Non autē ſingulariter diſcipulis loquitꝰ de hijs Johannes· ſed eis publice cum omnibꝰ· q̄r ex cōmuni doctrina ſuſcipiētes ſeq̄lā criſti firmi d̄ reliquo ꝑmanſerūt· non ꝓpter graciam criſti ſequentes· ſꝫ ꝓpter ſuū lucrum· ⁊ non facit ſermonem ſuū de ꝑcatuū· ſed admiratꝰ ſolum ꝑſentem et demōſtrat eis ꝑparacionē ꝓpter quam venit ⁊ modum ꝑparatōnis· Agnus em̄ vtrūq̄ꝫ inſinuat· et dicit agnus cum articuli adiectōne· excellenciā eius oſtendens· Augꝰ· Iſte em̄ ſingulariter dicitꝰ agnus ſolus· ſine macula ſine peccato· non cuiꝰ macule abſterſe ſūt· ſꝫ cuiꝰ macula nulla fuerit· ſingulariter hic eſt agnus dei quia ſingulariter huius agni ſanguine ſolo homīes redemi potuerūt· hic eſt agnus quē lupi timēt qui leonem occiſus occidit· Beda· Ideo etiam agnū vocat· quia dona ſui velleris ſponte largiturum· ex quo veſtem nobis nupcialem facere poſſimuſ· id eſt exēpla viuēdi nobis relictuꝝ ꝓuidit· quibus in dilectōne caleſieri deberemꝰ Alchuinus· Miſtice auteꝫ ſtat iohannes· ceſſat lex ⁊ venit iheſus· id eſt gracia euangelij· cui ipſa lex ꝑhibet teſtimoniū· Ambulat iheſus diſcipulos collecturus· Beda· Ambulatō etiam iheſu diſpenſacōnem incarnacōnis· qua ad nos venire ac nobis exēpla ꝑbere dignatꝰ ē inſinuat

Et audiuerunt eum duo diſcipuli loquentem et ſecuti ſunt iheſum· Conuerſus autē iheſus· ⁊ videns eos ſequentes ſe dicit eis Quid queritis· Qui dixerūt ei Rabi quod dr̄ interꝑtatum mgr̄ vbi habitas· Dicit eis· Venite ⁊ videte· Venerūt ⁊ viderunt vbi maneret· ⁊ remanſerunt ibi die illo· Hora aūt erat quaſi decima Erat autem Andreas frater ſimonis petri vnꝰ ex duobꝰ q̄ audierant a iohanne ⁊ ſecuti fuerūt eum·

Alchuinus· Johāne ꝑhibente teſtimoniū· quia iheſus eſſet agnus dei· diſcipuli qui ꝓus erāt cum iohanne magiſtri imperiū implētes ſecuti ſūt iheſū· Vnde dicitꝰ· Et audierūt eū duo diſcipuli loquentem et ſecuti ſunt iheſum· Criſo· Cōſidera autem q̄r qn̄ dixit poſt me veniēs· ante me factus eſt· ⁊ qm̄ nō ſum dignus ſoluere corrigiam calciamēti eius· nullū cepit Sed qn̄ de diſpēſacione locutus eſt· ⁊ humiliꝰ ſmoneꝫ duxit· dicens· Ecce agnus dei· Tunc ſecuti ſūt eum diſcipuli mlti· n· n̄ ita adducūtur cum aliquid excelſū d̄ deo dicatur ſicut cum benignuꝫ et amicum hominē audiuit· ⁊ aliquid ad ſalutē hominū ꝑtinens· Conſiderandum autem q̄ Johannes dicit· Ecce agnus dei· ⁊ criſtus nihil loquitur· Nam ⁊ ſponſus cum ſilencio adeſt· alij eum inducūt· ⁊ ſponſam in manu eiꝰ ponūt· quā cū accepit· de ea diſponit· Ita xp̄s veit copulaturus ſibi eccleſiam· nihil ip̄e dixit· ſed acceſſit ſolum amicꝰ eius iohānes· dexterā ei ſponſe impoſuit per ſermones ſuos· animas hominum in manus ei ponens· qd̄ accipiens ita diſpoſuit vt vltra ad iohannem non redirent· Sed aliud hic obſeruandum· ſicut em̄ in nupcijs· nō puella ad ſponſū vadit· ſed ip̄e ad eā feſtinat· Ita hic contingit· Non em̄ i celum aſcendit hominū natura· ſed ad eam filius dei acceſſit· ⁊ ad domuꝫ duxit

paternā· Et quidē alij diſcipuli iohannis erant
qui non ſolum ſecuti non ſunt· ſed et zelotipe ad
xp̄m diſpoſiti erant· Qui autē meliores erant ſi
mul audierūt· et ſecuti ſūt· non quaſi magiſtruʒ
p̄orem contemnentes ſed ab eo pſuaſi ꝑmittēte
ꝙ baptizaret in ſpū ſancto xp̄us et inde diſcipu
loꝝ ſtudiū cuʒ verecūdia fieri· Neqʒ eī mox aſ
cendentes interrogauerūt iheſuʒ de neceſſarijs
et maximis rebus· neqʒ publice· ſʒ ſingulariter
ei loqui ſtuduerūt Vnde ſequiť· Conuerſus aūt
iheſus ⁊ videns eos ſequētes ſe· dicit eis· Quid
queritis· Hinc erudimur· quia cuʒ nos bene vel
le inceperimus tūc deus dat nobis multas ſalu
tis occaſiones· Interrogat autem nō vt diſcat
ſed vt p interrogacōneʒ magis eos familiares
faciat· ⁊ ampliorem fiduciā det· et oſtendat eos
audicione dignos Theo· Vide autē ꝙ ſequē
tibus ſe dn̄s ꝯuertit faciē et reſpexit· quia niſi p
bonam opatōnem ipſū ſecutus fueris· ad viſionē
faciei eius nunꝙ̄ ptinges· neqʒ ad domū ei9 po
teris puenire· Alchuinus· Ergo illi diſcipu-
li tergum ipſius ſequebanť· vt viderēt· et faciē
domini videre non poterāt· Ideo cōuertit ſe· et
quodāmodo de ſua maieſtate deſcendit· vt poſ
ſint faciē diſcipuli illius contēplari Origenes
Forte autē nō fruſtra poſt ſextū teſtimoniū de-
ſinit iohannes eos cōteſtari· ⁊ iheſus ſcd̄m ſep
timum dicit Quid queritis· Criſo· Sed illi nō
ſolum ſequendo· ſed interrogando amorem ſuū
ad criſtū manifeſtauerūt· Vnde ſequiť· Qui di-
xerūt· Rabi qđ diciť interp̄tatuʒ magiſter· vbi
habitas· Nondum ab eo aliqđ diſcentes· magr̄m
euʒ vocāt ad diſcipulatū ſe impellentes· et cāʒ
oſtendentes ꝓpter qđ ſequebanť· Origenes·
Congrua vero prouectis ex iohānis teſtimo-
nio prolatio depromens xpriſtum doctoreʒ ac
exp̄mens deſiderare habitaculū filij dei contue
ri· Alchuinus· Nolunt eī tranſitorie vti eius
magiſterio ſed inquirūt vbi maneat· ut ⁊ tūc in
ſecreto verbis illius imbui· et exinde ſepi9 poſ
ſent eum viſitare· et plenius inſtrui· Miſtice aūt
volunt ſibi oſtendi· in quibus criſtus habitet·
vt coꝝ exemplo ſe tales habeāt· in quibus ve-
lit habitare· Vel ꝙ iheſū ambulātem vident· et
ſtatim vbi maneat· querūt· nos monet vt cū in-
carnatōnem eius ad mentē reducimus· ſollicito
corde eum rogemus· vt manſionē eterni taber-
naculi nobis oſtendat Vnde quia videt bene pe
tentes· libere eis ſua reſerat archana· Vnde ſeq̄
tur· Dicit eis· Venite et videte· Quaſi dicēt ha-
bitaculū meū explicari non poteſt ſermone· ſed
opere demonſtrať· venite ḡ credendo et operā
do et videte intelligendo· Origenes· Vel p
ꝭ qđ dicit venite· ad actionē inuitat· p hoc aūt
qđ dicit videte ad cōtemplacionē Criſo· Xp̄s
autē non dicit eis ſigna domus neqʒ locū· ſʒ at-
trahit eos ad ſequendū· Non dixit· non eſt tem
pus nunc· audietis cras· ſiquid vultis diſcere·
ſʒ vt ad amicos et familiares loqͥť· Qualiť alibi
ait· Filius hominis non habet vbi caput recli-
net· hic autē dicit Venite et videte vbi habito
Sʒ p ꝭ qđ dixit· nō habet vbi caput ſuū recli-
net· demonſtrauit ꝙ habitaculū ꝓpium nō habe
bat· Non ꝙ in domo nō maneret· ſequiť eī· Ve
nerūt et viderūt vbi maneret· et manſerunt ibi
die illo· Cui9 autē gracia manſerūt· nō adiūgit
euangeliſta· qꝛ manifeſtū erat ꝙ ꝓpter doctri
nam Augu· Ꝙ̄ beatū aūt diem dixerūt ꝙ̄ be-
tam noctem· Edificemus ḡ et noſmetipſi in cor
de noſtro et faciamus domū· quo veniat ille et
doceat nos· Theo· Non fruſtra autē et tēp9
notauit euangeliſta cum ſubdit· Hora autē erat
q̄ſi decima· vt tam doctores ꝙ̄ diſcipulos erudi
ret ꝙ doctrina ꝓpter tempus no eſt p̄termitten
da· Criſo· Multū eī ſtudiū demonſtrabāt ad
audienduʒ· In eo qꝛ neqʒ ab hora auerſi ſūt· cū
ſol eſſet ad occaſū· et multis qͥdem carni ſeruien
tibus tempus qđ eſt poſt eſcas· non eſt aptū ad
quippiam neceſſarioꝝ· eoꝙ corpus eſcis ḡuať·
Iohānes vero cui9 iſti erant diſcipuli· nō erat
talis· ſʒ cum multo maiori ſobrietate veſpe de-
gens ꝙ̄ nos mane· Aug9· Numerus etiam iſte
legem ſignificat· qꝛ in decem p̄ceptis data eſt
lex· Venerat autē tempus vt implereť lex p di-
lectōnem que a iudeis implere non poterat p ti
morem· Vnde et decima hora dn̄s audiuit Rabi
Magiſter eī legis non eſt niſi dator legis· Se
quiť· Erat autem andreas frater ſimonis petri
vnus ex duobus qui audierāt a iohanne et ſecu
ti fuerāt eum· Criſo· Cui9 autē gracia alterius
nomen non ponit· quidam dicunt ꝓpter ea quia
hic qui ſcribit eſt qui ſecutus eſt eum· Quidam
vero dicunt· ꝙ ille alius non inſignis erat· Que
igitur vtilitas ſi didicerimus nomen illius Neqʒ
enim ſeptuaginta duorum diſcipulorum nomia
euangeliſta poſuit· Alchuinus· Vel duo diſci
puli q̄ ſecuti ſunt iheſū· ſūt andreas ⁊ philipp9

Inueīt hic primū frʒ
ſuū ſimonē et dixit ei
Inueim9 meſſiā ꝙ eſt
interp̄tatum xp̄us Et
adduxit eū ad ihʒ· In
tuit9 aūt eū ih̄s dixit
Tu es ſymō filius io-
hāna· Tu vocaberis
cephas qđ interpre-
tatur petrus

Criſo· Andreas qui
a iheſu didicit· non
detinuit apud ſeip
ſū ſʒ feſtinat ⁊ cur-
rit cito ad fratrem·
traditurus ei bona
que ſuſcepit· Vnde
diciť· Inuenit hic
p̄mum fratrem ſuuʒ
ſimonem et dixit ei·
Inuenimus meſſiaʒ
quod eſt interp̄ta-
tum criſtus· Be-
da· Hoc eſt eī ve-
re dn̄m inuenire· ve-
ra illius dilectione
feruere· fraterne ꝗʒ ſalutis curam gerere Cri
ſoſtomus· Et quidem non dixerat euangeliſta
que criſtus fuerat ſequentibus ſe locut9· ſed ex
hijs que hic dicūť· licet addiſcere· Que cumqʒ ·n
Andreas didicit· in breui oſtendit magiſtri vir
tutem qui pſuaſerat eis· et coꝝ deſideriū qđ p̄9
habuerāt rep̄ſentat· hoc eī verbū inuenimus
eſt pacientis preſſuram ꝓpter aſpectum· et exul
tantis poſtꝙ̄ apparuit· qđ expectabať· Aug9
Meſſias aūt hebraice· grece xp̄us latine vnct9
dicitur· Criſma eī vnctō eſt· Ille autem ſingu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lariter vnct9 eſt· Vnde omnes criſtiani vnguūt
ſcd͂m q᷑ i pſalmo dr̄ Vnxit te de9 de9 tuus oleo
exultacōis p̄ participib9 tuis· Participes eīn
ei9 ſūt oīs ſci ſʒ ille ē ſingularit̄ ſanct9 et ſingu
lariter vnctus· Criſ· Et ideo non dixit meſſiā
ſimpliciter ſed cum adiectione articuli· Conſide
ra vero ex ipſo principio obedientem petri mē
tem· confeſtim eīn cucurrit nihil tardans· Vnd
ſequit̄· Et adduxit eum ad ihesum· Sed nullus
facilitatem ei imponat· ſi non p̄us multa p̄qui
rens ita ſermonē ſuſcepit· Conueniēs eīn eſt· et
fratrem diligencius ei dixiſſe hoc· et per longa
verba· ſʒ euangeliſte vbiq̄ʒ multa intermittunt
breuiloquij curam habentes· Aliter autē neq̄ʒ
dictum eſt· qm̄ credidit ſimpliciter· ſʒ qm̄ duxit
eum ad ihesum· illū ei de quo dixerat tradituri9
vt omnia ab illo diſcat· Ipſe autem dn̄s incipit
reuelare ea que deitatis ſūt· et paulatim ea ape
rire p̄dicatōibus· Non eīn min9 q̄ſ ſigna p̄phe
cie adducunt· hoc eīʒ eſt maxime opus dei· qđ
neq̄ʒ imitari demones poſſunt· Naʒ in miraculis
quidem et fantaſia fit vtiq̄ʒ· Futura autem p̄di
cere cum certitudine· illi9 ſolius icorruptibilis
eſt nature· Vnde ſequit̄· Intuitus autē euʒ ihe
ſus dixit· Tu es ſimon filius iohanna· Tu voca
beris cephas· quod interp̄tat̄ petrus· Beda
Intuitus aūt eſt eū nō exterioribus oculis ſo
luʒ· ſʒ et eterno diuinitatis intuitu· vidit cordis
eius ſimplicitatē· animi ſublimitatem· cui9 meri
to cūcte eſſet p̄ferend9 eccleſie Neq̄ʒ autē in pe
tri vocabulo· quaſi hebreo vel ſiro aliā interp̄
tacionem querere oportet· quia idem eſt grece
et latine petr9· qđ ſiriace cephas et i vtraq̄ʒ lin
gua nomen a petra deriuat̄· Vocat̄ aūt petrus
ob firmitatem fidei· qua illi petre adheſit· De
qua apoſtolus ait· Petra autē erat criſtus qui
ſperantes in ſe ab hoſtis inſidijs reddit tutos et
ſpiritualiū cariſmatū fluenta miniſtrat Aug9
Nō eſt autē magnū q᷑ dn̄s dixit cui9 filius eſſʒ
iſte· Omnia eīn nomina ſanctoꝝ ſuoꝝ ſciebat q̄ſ
ante conſtitutōnem mūdi p̄deſtinauit· Illud at̄
magnū· quia mutauit ei nomen· et fecit de ſimo
ne petrum· Petrus autē a petra Petra vero ec
cleſia· g᷑ in petri nomine figurata eſt eccleſia· et
quis ſecurus eſt· niſi qui edificat ſupra petram·
Intētum autē te fecit dn̄s Na ſi antea petr9 vo
caret̄· nō ita videres miſteriū petre et putares
caſu eum ſic vocari· non p̄uidencia dei· Ideo eū
voluit aliud p̄us vocari· vt ex ipſa cōmutatōne
nominis· ſacramenti viuacitas cōmendaret̄·
Criſo· Ideo etiam nomen mutauit· vt oſtendat
quia ipſe eſt qui vetus teſtamentū dedit· et no
mina tranſmutauit· qui abram abrahaʒ vocauit
et ſaray ſaram et iacob iſraelem· Igit̄ multis q̄
dem et a natiuitate nomina impoſuit· vt yſaac
et ſamſon· Alijs autem poſt eam que a p̄genito
ribus eſt nūcupatōnem· vt petro et filijs zebe
dei· Nam q̄buſquidem a p̄ma etate debebat vir
tus clareſcere· ex tunc nomina ſuſceperūt· qui
bus autē poſtea debebat augeri· poſtea nuncu
patō poſita eſt Augu· de con· euan· Non autē
parua repūgnācia poteſt putari ſi iuxta iorda

nem anteq̄ʒ ihesus iſſet in galileam· ad teſtimo
nium iohannis baptiſte ſecuti ſūt eum duo· quo
rum vnus erat andreas qui fratrem ſuū ſimonē
adduxit ad ihesum· quando et nomen vt petr9
nominaret̄ accepit· cum ab alijs euangeliſtis di
catur q᷑ eos in galilea piſcantes inuenerit· atq̄ʒ
ad diſcipulatum vocauerit· niſi quia intelligen
dum eſt· non ſic eos vidiſſe dominū iuxta iorda
nem· vt ei iam inſeparabiliter inhererent· ſed tā
tum cognouiſſe quis eſſet· euʒq̄ʒ miratos· ad p̄
pria remeaſſe· Non autē quis arbitret̄ q᷑ tūc pe
trus nomen accepit· vbi ait dominus· Tu es pe
trus· et ſup hanc petram edificabo eccleſiaʒ me
am· ſʒ vbi commemorat̄ ei dictū eſſe· tu vocabe
ris cephas quod interp̄tat̄ petrus· Alchui·
Vel aliter· nondum imponit ei nomen· ſed p̄fig
nat quod poſtea fuit ei impoſitū qn̄ dixit ei ihs
Tu es petrus et ſup hanc petrā edificabo eccle
ſiam meā· Mutaturus autē nomen xp̄us· voluit
oſtendere etiam nomen illud· quod a parentib9
datum erat· non carere v̄tutis ſignificatōne· ſi
mon enim obediēs interp̄tat̄· Iohanna gracia·
Iona columba· Quaſi diceret tu es obediens fi
lius gracie vel filius columbe· id eſt ſp̄ūſſancti
quia humilitatem de ſp̄ūſancto accepiſti· vt vo
cante andrea videre me deſiderares· Non eīn de
dignatus eſt maior minorem ſequi· quia non eſt
ordo etatis vbi eſt meritū fidei· Criſoſtom9

In craſtinū aūt voluit exire in galileam et inuenit philippū· Dic̄ ei ihesus· Seq̄re me Erat aūt philippus a bethſayda ciuitate ādree et petri· Inueīt philippus nathanael· et dic̄ ei· Quē ſcripſit moyſes i lege et p̄phete inuenim9 ih̄m filiū ioſeph a nazareth· Et dixit ei nathanael A nazareth p̄t aliq̄d boni eſſe Dicit ei philipp9 veni et vide·

Poſtq̄ʒ accepit cri
ſtus diſcipulos· ve
nit de reliquo ad
alios conuertendū
ſcʒ philippū et na
thaelem· Vnde dr̄·
In craſtinū autem
voluit exire in ga
lileam Alchuin9
a iudea ſcʒ vbi erat
iohannes baptizās
deferens honorem
baptiſte· ne videat̄
magiſteriū eius mi
nuere· dum adhuc
ſtatum habet· Vo
caturus etiam diſci
puluʒ ad ſequendū
voluit exire in gali
leam· id eſt in tranſ
migracionem factā
vel reuelatōeʒ· ut ſic
ipſe p̄ficiebat ſapi
encia et etate et gr̄a apud deuʒ et hoīes· et ſi
cut paſſus eſt et reſurrexit· et ita intrauit in glo
riam ſuam· ſic eciam ſuos ſequaces oſtenderet et
exire et p̄ficere in virtutibus et per paſſiones
ad gaudia tranſmigrare debere· Vnde ſequit̄·
Et inuenit philippū et dicit ei ihesus· ſequere me
Sequit̄ qui imitat̄ humilitatem et paſſionē ei9
vt ſit ſocius reſurrectōnis et aſcenſionis Cri
ſoſtom9· Et vide anteq̄ʒ aliq̄s ei adhereret· nul
lum vocauit· Nam ſiquidem nullo iam ſp̄ōte ad
ueniēte attrapuiſſet fortaſſis reſiluiſſent· Quē aūt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ſcripꝰis eligentes ſequi dn̄m· Firmi de reliq̄ p=
ſtiā erūt· Philippū autē vocat magis notū et ex
iſtentē· quia in galilea nutritus erat· Sed vnde
philippꝰ ſecutꝰ ē xp̄m ſtā andreas q̄dez audiēs
a iohanne baptiſta· Petrus autem ab andrea
hic autē a nullo aliquid diſcens· ſolū dicente cri
ſto ad eum· ſequere me· cōfeſtiz pſuaſus eſt· Cō
uenīēs eſt autē philippū a iohanne audiētem ſe=
q̄ xp̄m vel etiā vocē xp̄i h̄ operatam eſſe Theo
philus· Nō em̄ ſimpliciter omnibꝰ vox criſti di
cebatur· ſ; fideliū interiora ad eiꝰ inflammabat
amorem· Deinde quia in corde philippi de criſto
cogitacio ierat· et in libris moyſi aſſidua lectio
vt expectaret criſtū· ſtatim cum vidit credidit·
Forte autē ab andrea et petro de criſto aliq̄d di
dicit· quia ex eadem patria erant· qd euāgeliſta
videt̄ innuere p hoc q̄ ſubdit· Erat autē philip=
pus a bethſaida ciuitate andree et petri· Cri
ſoſtomus· Xp̄us etiā hinc ſuam virtutem oſten
dit· q̄ a terra nullū ferente fructum· nam a gali
lea ꝓpheta non ſurgit· melitos diſcipuloꝝ ele
git· Alchuinus· Bethſaida etiam domus ve=
natoꝝ interp̄tat̄· quo noīe ciuitatis· curauit
euangeliſta oſtendere· q̄les tūc iam animo erāt
philippus petrus et andreas· et quales officio
erant futuri· id eſt capiendis ad vitaz animabuſ
intenti· Criſo· Nō ſolū aūt philippus a criſto
pſuaſus eſt· ſ; p̄co alijs fit· Vnde ſequit̄· Inueit
philippꝰ nathanael et dicit ei· Quē ſcripſit moy
ſes in lege et ꝓphete· inuenimus ihesum filium
ioſeph a nazareth· Vide qualiter ſollicitam mē
tem habebat· et continue meditabat̄· q̄ ſūt moy
ſi et expectabat aduentū criſti· et quidem q̄ xp̄ſ
debebat venire nouerat p̄us· Quomaz autē hic
criſtus erat ignorabat· Dicit autē· quez ſcripſit
moyſes et ꝓphete credibilem faciens ſuam p̄di
cacionē· et exhinc pſuadens auditorem· q̄ circa
legem et ꝓphetas ſollicitus erat· et omīa pſcru
tans cum veritate· vt et criſtus teſtatus eſt· Si
ꝟo dit filiū ioſeph ne turberis· eiꝰ em̄ filiꝰ eſti
mabatur eſſe· Auguſtinus· Cui ſcz deſpōſata
erat mater eius· naz q̄ ea intacta oceptus et na
tus ſit· bene nouerūt ex euangelio omnes criſtia
ni· Addit autē et locū a nazareth Theo· Non
quia in ea natꝰ erat· ſed nutritus· Generatō em̄
eius multis erat incognita· ſed q̄ in nazareth eſ
ſet nutritꝰ cognitū erat· Et dixit ei nathanael
A nazareth poteſt aliquid boni eſſe· Augu·
Ambas ꝓnūciatōnes poteſt cōſequēs vox phi
lippi ſequi· ſiue ſic ꝓnūcies tamq̄ ofirmans a na
zareth poteſt aliq̄d boni eſſe· et ille dicat· veni
et vide· ſiue ſicut dubitās· et totū interrogās· a
nazareth poteſt aliquid boni eſſe· Veni et vide
Cum ḡ ſiue illo modo ſiue iſto ꝓnūciet̄· non re=
pugnēt verba ſequēcia· noſtruz eſt querere q̄d
pocius intelligamus in his verbis· Nathanael
em̄ doctiſſimus legis cum audiſſet philippū di
centem· Inuenimꝰ ihesū audito a nazareth· ere
ctus eſt in ſpē et dixit· A nazareth poteſt aliq̄d
boni eē· Scrutatuſ em̄ erat ſcp̄turas· et ſciebat
q̄ nō facile alij ſcribe et phariſei nouerāt· q2 inde
erat expectandus ſaluator· Alchuinus· Qui

ſingulariter ſanctus eſt· innocens· ipollutus· de
quo ꝓpheta· Exiet virga de radice ieſſe· et naza
reus· id eſt flos de radice eius aſcendet· Vel po
teſt hic verſiculus ſub dubitacōne interrogati
ue ꝓferri· Criſo· Audiuerat em̄ nathanael a
ſcripturis q̄ a bethleem oportet criſtū venire·
ſcd̄m illud· Et tu bethleez terra iuda· ex te exiet
dux· qui reget populū meū iſrael· Cum igit̄ au
diuit a nazareth dubitauit· non inueniens con=
uenire enūciatōnē Philippi cū ꝓphetica p̄dica=
tiōe Nazareū aut ꝓphe vocant ab educatōe et cō
uerſatōne· Conſidera ꝟo eius inquirendo pru
denciā et manſuetudinē· Non em̄ dixit· Decipis
me philippe· ſed interrogat dicens· A nazareth
poteſt aliquid boni eſſe· Valde aūt et philippꝰ
prudens erat· Nō em̄ interrogatꝰ frangit̄· ſed
immorat̄· virum volens ducere ad criſtū· Vnde
ſequit̄· Dicit ei philippꝰ· Veni et vide· Trahit
quidem eum ad criſtū· ſciens de reliquo eum nō
contradicturū ſi verba et doctrinā illiꝰ guſtauerit

Vidit ihesus Natha
nael venientem ad ſe
et dicit de eo· Ecce ve
re iſraelita· in quo do
lus nō eſt Dicit ei na
thanael· Vnde me no
ſti· Reſpondit ihesus
et dixit ei· priusq̄m
te philipus vocaret·
cum eſſes ſub ficu·
vidi te· Reſpondit
ei nathanael et ait·
Rabi tu es filius dei
Tu es rex iſrahel· Re
ſpondit ihesus et dix
it ei· quia dixi tibi· vi
di te ſub ficu· credis·
maius his videbis·
et dixit eis· Amē amē
dico vobis· videbitis
celum apertum et an
gelos dei deſcenden
tes et aſcendentes ſu
per filium hominis·

Criſo· Nathanael
non ſuſcipiendo ex
nazareth criſtuz eē
eam que illi erat cir
ca ſcripturas dili=
gen ciā oſtēdit· In
non reſpuendo ve=
ro eū qui ānūciaue
rat multū deſideriū
quod habebat cir=
ca xp̄i p̄ſenciam mō
ſtrauit· Sciebat· n
q̄ poterat philip=
pus circa locum fal
li· Vnde ſequit̄· Vi
dit ihesus nathana
el venīētem ad ſe et
dicit de eo· Ecce ve
re iſrahelita in quo
dolus non eſt· Neq̄
q̄ em̄ eum accuſare
oportebat· licet ꝟ
ba nō credentis ꝓ
tulerit· magis inue
ſtigās ꝓphecias q̄
philippus dicit aūt
vere iſrahelita· In
quo dolus non eſt·
q2 nihil ad graciaz
vel ad odiū loque=
batur· Auguſtinus
Vel aliter· Quid ē
in quo dolus non ē
forte non habebat
peccatū· forte illi medicus non erat neceſſarius
abſit· Nemo ſic natus eſt vt medico illo non ege
ret· Dolus em̄ eſt cum aliud agit̄· et aliud fingi
tur· quomodo ḡ in illo dolus non erat· ſi pecca
tor eſt· fatet̄ ſe peccatorem· Si em̄ peccator eſt
et iuſtum ſe dicit· dolus eſt in ore ipius· Ergo i
nathanaele confeſſionē peccati laudauit· non iu
dicauit non eſſe peccatorem· Theophilus·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sed nathaneel laudatus non acquieuit· ꝫ expe
ctauit adhuc volens aliq̄d manifeſtius diſcere
et interrogat· Sequiẗ em̄· Dicit ei nathanael·
Vnde me noſti· Criſo· Ipſe quidem igiẗ vt
homo inueſtigat· Iheſus aūt vt deus reſpon/
debat· Sequiẗ em̄· Reſpōdit iheſus et dixit ei·
p̄uſq̄ꝫ te philippus vocaret· cum eſſes ſub ficu
vidi te· Non vt homo eū intuens ꝫ vt deus de=
ſup cognoſcens· vidi inquit te· id eſt moꝝ tuo
rum māſuetudinē· Dicit autē· cum eſſes ſub ficu
qm̄ nullus ibi erat· ſed ſolus philipp9 et natha
nael ſingulariter loquebaẗ· Et ꝓpter hoc dictū
eſt· ꝙ videns eum a longe dixit· Ecce vere iſra
helita· vt ſcires qm̄ anq̄ꝫ appinquaret philip=
pus· hec loquebaẗ criſtus· et inſuſpicabile fiat
criſti teſtimoniū· Noluit autem xp̄s dicere· non
ſū ex nazareth· vt annūciauit tibi philippus· ꝫ
ex bethleē· vt non faceret alterabilem ſermonē
Neq̄ꝫ etiam p hoc dediſſet argumentū ſufficienſ
quod ipſe eſſet criſt9· ſed oſtendit ſe criſtū per
hoc· ꝙ preſens erat loquentibus illis· Augu
ſtinus· Querendum eſt em̄ an aliquid ſignificet
arbor fici· Inuenimus arborem fici maledictam
quia ſola folia habuit et fructu caruit· In ori=
gine humani generis adam et eua cum pecca=
uiſſent de folijs ficus ſubcinctoria ſibi fecerunt
Folia ḡ ficulnee· intelliguntẗ peccata· Erat aūt
nathanael ſub arbore fici tamq̄ꝫ ſub vmbra mor
tis· ac ſi domin9 ei dicat· O iſrael ſine dolo quiſ
quis es· O popule iudeus ex fide· anteq̄ꝫ te per
apoſtolos meos vocarem· et cum eſſes ſub vm=
bra mortis et tu me non videres· ego te vidi·
Grego· xviij· moraliū· Vel cum eſſes ſub ficu
vidi te· id eſt poſitū te ſub vmbra legis elegi·
Augu· de verbis dn̄i· Recordat9 eſt aūt natha
nael ſe fuiſſe ſub ficu· vbi non erat xp̄s p̄ſencia
corporali· ſed ſciencia ſpiritali· Et quia ſciebat
ſe ſolū fuiſſe ſub ficu agnouit in illo diuinitatē
Criſo· Sic ergo ab hac p̄dicatōne et ab eo·
ꝙ mentem ſcrutatus eſt eius· Et quia cum ad=
uerſus eum dicere· videreẗ· nō culpauit· ſed lau
dauit· cognouit· qm̄ vere eſt criſtus· Vnde ſe ̄
tur· Reſpondit ei nathanael· et ait· Rabi· Tu eſ
filius dei· Tu es rex iſrael· Quaſi diceret· Tu eſ
qui expectabaris· tu es qui querebaris· qr em̄
argumentū inaltricabile ſuſcepit· venit ad con
feſſionē et in mora p̄ori diligenciam oſtendens
et in poſteriori ꝯfeſſione deuotōnem· Multi aūt
legenciū ſermonē hunc anxiantur· Petr9 em̄ q̄
poſt miracula et doctrinam confeſſus eſt· qm̄ fi
lius eſt dei· beatificaẗ· vt a patre reuelacionē
eam ſuſcipiens· Nathanael autē an̄ ſigna et do=
ctrinam hoc dicens· nihil tale audiuit· Eſt igiẗ
hui9 cauſa· quoniam verba quidem eadem locu
tus eſt petrus et nathanael· non autem eadem
mente· ſed petrus quidem confeſſus eſt filiū dei
vt deum veꝝ· hic autē vt hominē nudum· Di=
cens em̄ tu es fili9 dei· induxit· Tu es rex iſra/
hel Dei aūt fili9 nō iſraelitis eſt rex ſolū· ꝫ et or
bis terraꝝ vniuerſi· Hoc eciam manifeſtū eſt ex
hijs que cōſequūẗ· Nam petro nihil poſtea ad=
didit xp̄s· Sed quaſi pfecta eius exiſtente fide

Eccleſiam ſe dixit in confeſſione illi9 fabricatu/
ruꝫ eſſe· Nathanael aūt quaſi multa parte a ma
iori confeſſionis deficiente ad maiora educitur
Nā ſeq̄ẗ· Et dixit ei· qr dixi tibi· vidi te ſub ficu
credis· mai9 hic videbis q̄ſi dicat· Magnū tibi
viſum eſt hoc eſſe quod dixi· a ꝓpterea me regē
iſraelis confeſſus es· quid igiẗ dices cum mai9
videbis Et quid ſit iſtd maius oſtēdit ſubdens
Et dicit eis· Amen amē dico vobis· videbitis ce
lum aptum et angelos dei aſcendētes a deſcen=
dentes ſuper filiū homīs· Vide q̄liter paulatim
eum a terra abducit· et facit ꝙ non vlẗ eſtimet
xp̄iſtum eſſe hominem ſolum· Cui enim angeli
miniſtrent· qualiter hic homo purus eſſet· p ꝫ
igiẗ ſuadet angeloꝝ ſe eſſe dn̄atorem· Sicut· n
in ꝓpium regis filiū deſcenderūt et aſcenderunt
in eum miniſtri regales· hoc quidē in tempore
crucis· hoc vero i tempore ꝛſurrectōnis et aſcē
ſionis· ſed et an̄ hoc qn̄ acceſſerūt et miſtrabāt ei
a qn̄ euangeilzabant eius natiuitatem· Futuruꝫ
vero a preterito ꝓbauit· Qui enim in preteri=
tis virtutem eius agnouerat· et de futuris au/
diens facilius ſuſcepit· Aug9· De verbis do/
mini· Recolamus autem veterem hyſtoriam qn̄
Jacob in ſomnis vidit ſcalam a terra pertin=
gentem vſq̄ꝫ in celum· et dominus incumbebat
ſup eā et āgeli aſcēdebāt et deſcēdebat p eā· De
niq̄ꝫ ipſe iacob qr ītellexit q̄d viderit· poſuit la
pidem et fudit oleum Dum vnxit lapidē iacob
nunquid ydolū fecit· ſignificauit· non adorauit
Agnoſcitis criſma· agnoſcite et criſtum· Ipſe
eſt lapis quem reprobauerunt edificantes Si
ergo iacob vidit ſcalam qui eſt iſrael appellat9
et nathanael iſte vere iſrahelita erat· conueniē
ter ſompniū iacob dominus dixit ei· Quaſi dicēt
cui9 nomine te appellaui· ipſius ſomniū in te ap
paruit· Videbis enim celum apertum· et ange=
los dei aſcendentes et deſcendentes ſup filium
hominis· Si autem ad illū deſcendunt a ad illū
aſcendunt· et ſurſum eſt et hic eſt· Surſum in ſe
deorſum in ſuis· Auguſtinus ſuper iohannē
Sunt autem angeli dei· boni predicatores· pre
dicantes criſtum· hoc eſt ſuper filium hominis
aſcendunt et deſcendunt· Sicut paulus qui aſcē
derat vſq̄ꝫ ad tercium celum· Deſcendit vſq̄ꝫ ad
lac potum paruulis dandum· Dixit autem· ma=
ius his videbis· quia plus eſt ꝙ nos dominus
vocatos iuſtificauit· q̄ꝫ ꝙ vidit iacētes ſub vm
bra mortis· Quid enim nobis ꝓderat ſi ibi man
ſiſſemus· vbi nos vidit· Queriẗ autem quare na
thanael cui tantum teſtimonium phibuit filius
dei Inter duodecim apoſtolos non inuenitur·
Intelligere autem debemus ipſum eruditū fuiſ
ſe et peritum legis· propterea noluit illum do=
min9 inter diſcipulos ponere quia ydeotas ele
git vnde confunderet mundum· Volens em̄ ſup
borum frangere ceruices· non queſiuit per ora/
torem piſcatorem· Sed de piſcatore lucratus ē
imperatorem· Magnus cyprianus orator· Sed
prius petrus piſcator per quem poſtea crede=
ret non tantum orator· ꝫ etiam imperator·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

CAPITV· II·

ET die ter·
cia nupcie
facte ſunt
in chana
galilee· et erat mat̄
iheſu ibi· Vocatus
eſt autē iheſus et di
ſcipuli eius ad nupci=
as· Et deficiente vi=
no· Dicit mater ihe=
ſu ad eum· Vinū non
habēt· Dicit ei ihe=
ſus·Quid mihi et ti=
bi mulier· Nondum
venit hora mea·

Criſo· Qm̄ in ga
lilea notus erat do
minus· vocant eum
ad nupcias· Vn̄ ſe
quitur· Et die ter=
cia nupcie facte ſūt
in chana galilee·
Alchuinꝰ· Galilea
eſt ꝓuincia in qua
eſt chana· viculus·
Criſo·Vocant autē
ad nupcias dominū
non tanq̄ magnifi=
cum aliquem· ſȝ ſim
pliciter tanq̄ notū
et vnū multoꝝ·Vn̄
hoc euangeliſta de
clarās ait· Et erat
mater iheſu ibi· Si
cut em̄ matrē voca
uerant· ita et filiuȝ
Vnde ſequit̄· voca
tus eſt autē iheſus
et diſcipuli eius ad
nupcias·et accedit·neqȝ em̄ ad dignitatē reſpi
ciebat ſuam·ſȝ ad bn̄ficiū noſtruȝ·Qui em̄ nō de
dignatus eſt formaȝ ſerui accipe· neqȝ dedigna
tus eſt ad nupcias venire ſeruoꝝ· Augꝰ· de
verbis domini Erubeſcat igit̄ homo eſſe ſuper
bus·qm̄ factus eſt humilis deus· Ecce inter ce
tera filius virginis venit ad nupcias· qui cum
apud patrem eſſet·inſtituit nupcias · Beda·
ꝙ eciam ad nupcias venire dignatus eſt· iuxta
literam fidem recte credenciū confirmat· Por=
ro taciani et marcionis ceteroꝝqȝ q̄ nupcijs de
trahunt pfidia q̄ ſit dampnabilis inſinuat· Si·n
thoro imaculato et nupcijs debita caſtitate ce=
lebratis culpa ineſſet·nequaq̄ dn̄s ad has ve=
nire voluiſſet·Nunc autē quia bona eſt caſtitaſ
coniugalis· melior cōtinēcia vidualis· optima
perfectio virginalis· Ad ꝓbandam omniū ele
ctionem graduū·diſcernendū tn̄ meritū ſingu=
loꝝ ex intemerato marie virginis vtero naſci
dignatus eſt a ꝓphetico ore vidue mox natꝰ be
nedicitur·a nupciaꝝ celebratoribꝰ iam iuuenis
inuitatus hos preſencia ſue virtutis honorat·

Augꝰ·Quid autē miꝝ ſi in illam domum ad
nupcias venit· Qui in hunc mundū ad nupcias
venit ·Habet em̄ hic ſponſam quā redemit ſan
guine ſuo·et cui pignus dedit ſpm̄ ſanctū·quaȝ
ſibi coniunxerat in vtero virginis·Verbum em̄
eſt ſponſus·Et ſponſa caro humana Et vtrūqȝ
vnus filius dei et idem filius hominis· Ille vte
rus virginis marie thalamus eius eſt· Vnde
ꝓceſſit tanq̄ ſponſus de thalamo ſuo· Beda
Nec vacat a miſterio ꝙ die t̄cia nupcie facte re=
ferunt̄·Primū quidem ſeculi tempus ante legē
patriarchaꝝ exemplo·ſecūdū ſub lege ꝓphetа
rum ſcriptis· Terciū ſub gracia preconijs euan
geliſtaꝝ q̄ſi tercie diei luce mūdo refulſit·In q̄
dominꝰ in carne natus apparuit Sed et hoc q̄d
in chana galilee·id eſt ī zelo tranſmigracionis
eedem nupcie facte phibent̄· Tipice denunciat
eos·maxime gracia criſti dignos exiſtere qui ze
lo feruere pie deuocionis·ac de vicijs ad virtu=
tes·de terrenis ad eterna norunt tranſmigrare
diſcumbente autem ad nupcias domino vinū de
fecit·vt vino meliore p ipſuȝ facto manifeſtare
tur gloria latentis in homine dei·Vnde ſequit̄·
Et deficiente vino·dicit mater iheſu ad euȝ· vi
num non habent· Criſoſtomus· Dignū autē
eſt querere vnde venit in mentē matri· magnū
quid imaginari de filio· Neqȝ em̄ ante miraculū
fecerat· Sequit̄ em̄·Hoc fecit miraculū ſignorum
iheſus·Sed reuelari incipiebat et a iohanne et
ab his que ad diſcipulos dixerat·Sed ante hec
omnia·ipſa concepcio et ea que poſt natiuitatē
facta ſūt·Maximā ei de puero impoſuerūt eſti
macionē·vnde lucas dicit· Maria conſeruabat
omnia verba hec conferens in corde ſuo· Cuiꝰ
igit̄ gracia non ante miraculū euȝ incitauit·Nā
antea·vt vnus multoꝝ ita conſeruabat̄·Vnde
nō pſumebat ei mater tale quid dicere Quia ve
ro audiuit ꝙ iohannes ei teſtificatꝰ eſt· et ꝙ di
ſcipulos iam haberet de reliquo ꝯfidenter ro=
gāt Alchuinus·Significat eciam in hoc loco
ſinagogam q̄ xp̄m ꝓuocat ad faciēdū miraculū
Familiare enim eſt iudeis Miracula inquirere·
Seq̄t̄ · Et dicit ei ih̄s·Quid mihi et tibi mulier ·
Auguſtinus· Quidā derogantes euāgelio et
dicentes ꝙ iheſus nō fuit natus de maria v̄gine
hinc argumentū ſumere conātur erroris ſui·vt
dicant·q̄modo erat mr̄ eius cui dixit·quid mihi
et tibi mr̄·Sed quis hoc narrauit·vt credamꝰ
qȝ hoc dominꝰ dixit·Nempe iohānes euangeli=
ſta·At ipſe dixit·et erat ibi mater iheſu·Quare
hoc· niſi qȝ vtrumqȝ veꝝ eſt · Sed nunq̄d ideo
venit ad nupcias·vt doceret mr̄es ꝯtemni·
Chriſoſto·Sed ꝙ valde venerabatur matrem
Audi lucam enarrantē·qualit̄ ſubditus pntibꝰ
erat·Nam vbi quid pntes nihil impediūt eorū
que ſunt ſcd̄m deum·debitū eſt ſubijci eis·Quā=
do autem non tempe debito aliquid q̄runt·et
abſcindunt nos a ſpūalibus·non ex hoc fallaris
Augꝰ·de ſimbolo·Vt ergo diſtingueret int̄
deum et hominē quia ſm̄ hominē minor et ſub=
ditus erat·ſecund̄ autem deū ſup̄ omnes erat·di
xit·Quid mihi et tibi eſt mr̄· Chriſo·Sed et
ꝓpter aliam cauſam ut non ſuſpecta eſſent mira=
cula·que fiebant·Ab his em̄ qui indigebāt·ro
gari optuerat·non a matre·voluit oſtendere q̄
mam omnia decenti tempe opatur·nō ſimul om
nia faciens·quia ꝯfuſio queđ eſſet· Et ideo ſeq̄=
tur·Nondum venit hora mea· id eſt nondum co
gnitus ſum his qui aſſunt·Sed neqȝ ſciunt q̄m
am defecit vinum·ſine eos pmū hoc ſentire·Qui
enim neceſſitatem non pſenſit·neqȝ bn̄ficij gran
dem ſuſcipiet ſenſum· Augꝰ vel ideo qȝ domi
nus noſter ſm̄ ꝙ deus erat·mr̄em non habebat
ſcd̄m ꝙ homo erat·habebat mr̄em·Miraculū au
tem quod facturus erat·ſcd̄m diuinitatem factu
rus erat·non ſcd̄m infirmitatē humanā· Mira=
culum tn̄ exigebat mater·At ille tanq̄ non ag=
noſcens viſcera humana·operaturus fcā diuina

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dixit· Quid mihi et tibi eſt mulier· tanq̄ dicat·
ꝙ in me facit miraculū non tu genuiſti deitatem
meam· Dicit̄ autē mulier ſcd̄m femineum ſexum
non ſcd̄m corruptōnem integritatis· Sed q: ge
nuiſti infirmitatem meā tunc te cognoſcam cum
ipſa īfirmitas pendebit in cruce· Vnde ſubdit·
Nondū venit hora mea· quaſi diceret· ibi te ag
noſcam cum pendere in cruce infirmitas ceperit
cuius mater es· Commēdauit eīn matrē diſcipu
lo p̄us matre moritur9· et ante mortē matris re
ſurrecturus· Videte autē ne forte quomō inue
nerūt manichei occaſionē pfidie ſue· q: dixit do
minus· Quid mihi et tibi eſt mulier· ſic inueniāt
mathematici occaſionem fallacie· quia dixit· Nō
dum venit hora mea dicunt eīn· vides quia ſub
fato erat criſtus· q: dixit· Nondum venit hora
mea· Credant autē deo dicenti· Poteſtatē ha
beo ponendi animā meā et iterū ſumendi eam· et
querant quare ſit dictū· Nondū venit hora mea
Nec ideo iā ſub fato· ponant conditorē celi· q:
ſi eſſet fatum de ſideribus· non poterat eſſe ſub
neceſſitate ſiderū conditor ſiderum· Quod nō ſo
lum xp̄s non habuit· qd̄ appellas fatū· ſ; nec tu
aut ille· aut quiſq; hominum· quare ergo dixit·
Nondum venit hora mea· quia in poteſtate ha
bebat qn̄ moreret̄· ſed nōdū videbat eſſe opor
tunum· vt illa poteſtate vtaret̄· Vocandi erant
diſcipuli· Annūciandū erat regnum celorum
faciende erant virtutes· commēdanda erat diui
nitas domini in miraculis· Commendanda erat
humilitas domini in ipſa compaſſione mortali
tatis· At vbi tantū fecit· q̄tum ſufficere iudica
uit· venit hora· non neceſſitatis· ſed voluntatis
non condicionis ſed poteſtatis· Criſoſtomus

Dicit mater eius mi
niſtris· Quodcumq;
dixerit vobis facite·
Erant ibi lapidee hi
drie ſex poſite ſcd̄m
purificacionem iude
orū capiētes ſingule
metretas binas ā tri
nas· Dicit eis iheſus
Implete ydrias aq̄·
Et impleuerunt eas
vſq; ad ſūmum· Et di
cit eis ih̄s· Haurite
nunc et ferte architri
clino· Et tulerunt· vt
aūt guſtauit archi
triclinus aquā vinū
factam et non ſciebat
vnde eſſ; miniſtri aūt
ſciebāt qui hauſerāt

Quamuis dixerit·
Nondum venit ho
ra mea· poſtmodū
fecit ꝙ mater dixe
rat· vt etiā ex hoc
ſufficiens eſſet de
monſtracio· ꝙ non
ſubiectus eſt hore
Si eīn hore ſubijci
ebatur· qualiter de
bita hora nondum
facta hoc fecit· De
inde et ꝓpter ho
norem matris vt nō
finaliter ei contra
dicere videret̄· ne
q; eā tot p̄ſentib9
erubeſcere faceret
Addux eāt· n· ad eū
miniſtros vt a plu
ribus fieret peticio
Vnde ſequit̄· Dicit
mater ei9 miniſtris
quodcumq; dixerit
vobis facite· Be
da· Quaſi diceret· li
cet abnegare vide
atur· tamen faciet·

aquam· vocat ſpon
ſum architriclinus et di
cit ei· Omnis homo p̄
mū bonmū vinū ponit
et cum inebriati fue
rint tunc id ꝙ dete
rius eſt· Tu aūt ſeruaſ
ti bonum vinum vſq;
adhuc· Hoc fecit ini
cium ſignorum iheſus
ī chana galilee et ma
nifeſtauit gloriam ſu
am· Et crediderūt in
eum diſcipuli eius·

nouerat eīn matrē
eum pium et miſeri
cordem· Sequitur·
Erant autem ibi la
pidee ydrie ſex po
ſite ſcd̄m purificaci
onem iudeorū capi
entes ſingl'e metre
tas binas vel tri
nas· Hidrie vocan
tur vaſa aquarū re
ceptui parata· Gre
ce eīn aqua hidor
dicit̄ Alchuinus
Vaſa autē aquarū
receptui parata
erant ſcd̄m purifica
cionem iudeorū· q:
inter alias phariſe
orum tradiciones
etiam hoc obſeruabant vt crebro ſe lauarent·
Criſoſtomus· Quia vero inaquoſa eſt paleſtina
et non erat multis in locis fontes et puteos in
uenire· replebant ydrias aqua· vt non currerēt
ad flumina· ſi qn̄ immūdi fierent· ſed de ꝓpe ha
berent purgacionis modum· Ne autē quidē in
fideliū ſuſpicarent̄· qm̄ fece intus remanente·
deinde aqua immiſſa vinum ſubtiliſſimū factum
eſſet· ꝓpterea ait· ſcd̄m purificacōnem iudeorū·
oſtendens ꝙ illa vaſa nūq̄ vini receptacula fa
cta erant Auguſtinus· Metretas eīn dicit mē
ſuras quaſdā tanq̄ ſi diceret vrnas· amphoras
vel aliud huiuſmodi· Metron eīn menſuram di
cunt greci· Inde appellate metrete· Beda qd̄
autem ait· binas vel trinas· non ita accipien
dum eſt· ꝙ alie binas alie trinas· ſed eedem ipſe
caperent binaſq; etiam trinas· Sequit̄· Dixit eiſ
iheſus· implete ydrias aqua· et impleuerūt eaſ
vſq; ad ſummū· Criſo· Sed quare anteq̄ imple
uiſſent ydrias aqua· non fecit ſignū· quod mul
to mirabilius eſſet· Quia ſcz aliud eſt ſubſtan
ciam in aliam qualitatem tranſmutare et ipſam
ſubſtāciam ex nihilo facere· quod quidem mira
bilius eſt· ſ; non ita videt̄ credibile multis· ꝓp
terea eīn multociens a miraculorū magnitudie
abſtinet· volens magis credibile eſſe quod fie
bat· Cum hoc et ꝑuerſa dogmata euertit· Quia
eīn ſūt quidam qui mūdi conditorem aliū eſſe di
cunt· plura miraculorū ex ſubiectis ſubſtancijs
facit· ſi eīn contrarius ei eſſet· qui conditor eſt
mundi· non vtiq; alienis vteret̄ ad ꝓpe virtutis
demonſtracionē· Non autē ipſe aquam hauſit et
tunc vinū oſtendit· Sed ī hoc iubet miniſtris vt
eos teſtes haberet eius· quod fiebat· Vnde ſeq̄
tur· Et dicit eis iheſus· Haurite nunc et ferte ar
chitriclino· Alchuinus· Tricliniū ordo triū
lectorū· clinem lectū ſignificat· Architriclin9
p̄nceps triclinij id eſt p̄mus inter conuiuas qui
more antiquo in lectis diſcumbebāt· Vnde qui
dam architriclinū intelligunt aliquem ex ſacer
dotibus iudeorū qui nupcijs intereſſe poterat
vt illos inſtrueret qualiter nupcijs vti deberēt

Criſoſtomus·Vel aliter· quia aliqui poſſent
dicere·q̄ conuiue ebrij erant· et ſenſus iudicanci
um corruptus·vt neſcirent vtrū aqua vel vinū
eſſet·hi autem quibus miniſtracio conuiuiorum
credita eſt·maxime vigiles ſunt·vnū opus ha=
bentes vt ornate et ordinate omnia diſponant̃·
Ideo in teſtimoniū eorꝝ que fiebant·dixit domi
nus·Ferte architriclino· ꝓpter euigilantem ei⁹
ſenſum et non dixit· ꝓpinate diſcumbentibus·
Hilarius·iij·de trini·Aqua igit̃ hidrijs infū
ditur·vinum calicibus haurit̃· infundentis ſciē
cie·ſenſus non conuenit haurientis· Qui infude
runt hauriri aquam·exiſtimant·qui hauriūt·vi
num infuſum arbitrant̃·Vnde ſequit̃·Vt autē
guſtauit architriclinus aquam vinū factam· et
non ſciebat vnde eſſet·miniſtri autem ſciebant q̄
hauſerant aquam·vocat ſponſum architriclin⁹
Non autem aque ſimplicitas defecit· et vini ſa=
por natus eſt·Non p̄ tranſfuſionem pocioris ob
timet̃·quod infirmius eſt·ſed abolet̃ quod erat·
et quod non erat cepit· Criſoſtomus·Paula/
tim autem dn̄s volebat cognoſci ſuorū ſignorꝝ
virtutē·et ideo neq̄ ipſe reuelabat·quod factū
eſt·neq̄ miniſtros architriclinus vocauit·non
eñ eſſet eis creditū puro homīe exiſtimato·ta/
le teſtimoniū reddentibus· ſ; vocat ſponſum q̄
maxime poterat conſpicere quod fiebat· Non
ſimpliciter aūt criſt⁹ vinū ſ; vinū optimū fec·vn̄
ſequit̃·et dicit ei·Omnis homo p̄mū bonū vinū
ponit·et cetera·Talia eñ ſūt criſti miracula ut
multo his que per naturam fiunt· Speciosiora
et vtiliora fiant·Igit̃ aqua vinū facta miſtros
teſtes habuit·hom vero vini facti architricli=
num et ſponſū· ꝓbabile autem eſt et ſponſū ali
quid reſpondiſſe·ſ; euangeliſta hoc p̄termittit
tangens ſolum id quod neceſſarium eſt ſcire·ſc;
qm̄ vinū aquam fecit·Vnde ſtatim ſubdit·Hoc
fecit iniciū ſignorꝝ ihesus ī chana galilee· Tūc
eñ ſigna maxime neceſſariū erat facere·qn̄ diſci
puli iam congregati erant et deuoti·et attendē
tes his que fiebant·manifeſte aderāt· Si vero
dixerit quis·non eſſe argumētum ſufficiens·vt
hoc ſit p̄ncipiū ſignorꝝ· quia addit̃ ī chana ga
lilee·Quaſi contingat alibi p̄us eſſe facta·Dice
mus quod et antea diximus· quia iohannes dic̄
vt manifeſtet̃ iſraeli· ꝓpterea veni baptizans·
Si vero ſcdm̄ p̄mam etatem miracula fecit· ne
quaq̄ indigebant iſrahelite alio manifeſtante
eum·Qui eñ in breui tempore·ita p̄ miraculorꝝ
multitudinem claruit·vt ei⁹ nomen manifeſtum
fieret omnibus multomagis ſi puer exiſtens a p̄
ma etate miracula feciſſet·Nam et ea que fierēt
inopinabiliora exiſtimarent̃ ab infante facta et
tempus amplius eſſet·Decenter autē nō incepit
ſigna facere ex p̄ma etate exiſtimaſſent eñ fan=
taſiam eſſe incarnacionē et ante oportunū tem=
pus cruci eū tradidiſſent liuore liquefacti· Au
guſtin⁹· Hoc autē miraculū domini q̄ de aqua
vinū fecit non eſt mirum eis qui nouerunt quia
de⁹ fecit· Ipſe eñ fecit vinū illo die in hidrijs
qui omni anno hoc facit in vitibus· Sed hoc aſ
ſidue amiſit admiracionē·itaq̄ ſeruauit ſibi de⁹
inuſitata quedam que faceret· vt tamq̄ dormi
entes homines ad ſe colendū mirabiliter excita
ret· ꝓpter quod ſequit̃ · et manifeſtauit gloriā
ſuam· Alchuinus· Quia ipſe eſt rex glorie q̄
ſicut domin⁹ elemēta mutabat· Chriſoſtom⁹
et hoc quantū ex parte ſua·Si vero et tūc multi
non congnouerūt ·ſed tamen omēs poſtea erant
miraculum audituri·Sequitur · Et crediderunt
in eum diſcipuli eius·Hij enim debebāt credere
et facilius·Et cū diligēcia attēdere hijs que fie
bant· Auguſtinus·de cōcordā ·euāgeliorum
Sed ſi tūc in eum crediderūt·nōdū erāt diſcipu
li cū ad nuptias vocati ſunt·Sed illo more locu
tionis hoc dictū eſt quo loq̄mur·cū dicim⁹ apo
ſtolum paulū in tharſo cilicie natū · Neq̄ enim
tunc iam erat apoſtolus·ita diſcipulos· xpiſti
inuitatos ad nupcias · cum audimus · non ita
diſcipulos ſed qui futuri erant diſcipuli intelli
gere debem⁹· Auguſtin⁹·Illa autē miſteria
que ī iſto miraculo domini latent·videre· opor
tebat impleri in criſto que de illo ſcripta erant
illa erat aqua·fecit autē de aqua vinū cum ape
ruit eis ſenſum·et expoſuit ſcripturas·ſic eñ ſa/
p̄it quod non ſapiebat· et inebriat quod nō in
ebriabat· Beda·Apparente eñ domino in car
ne vinoſa legalis ſenſus ſuauitas paulatim ce=
perat ob carnalem phariſeorꝝ interp̄tacionem
a priſca ſua virtute deficere· Auguſtinus·Si
autem iuſſiſſet aquam effundi et ipſe mitteret
vinū ex ocultis creature ſinibus videret̃ ſcrip=
turas veteres improbaſſe· Cum autem ipſam
aquam conuertit in vinū· Oſtendit nobis q̄ et
ſcriptura vetus ab ipſo eſt·Nam iuſſu ipſius im=
plete ſūt hidrie·ſed nihil ſapit illa ſcritura ſi ñ
ibi xp̄s intelligat̃· nouimus aut̃ legem ex q̄bus
temporib⁹ narret id ē ab exordio mundi· Inde
vſq̄ ad hoc tempus quod nunc agimus ſexta eſt
etas·Nam p̄ma etas computatur ab adam vſq̄
ad noe Secūda a noe vſq̄ ad abrahā Tercia ab
abraam vſq̄ ad dauid· Quarta a dauid vſq̄ ad
tranſmigracionē babilonis·Quinta vſq̄ ad io=
hannem baptiſtam·Sexta inde vſq̄ ad finē ſe=
culi·Sex ergo ille hidrie ſex etates ſignificant
quibus non defuit ꝓphecia· Implete ſūt ꝓphe=
cie·plene ſūt hidrie·Quid eſt autem· capiebant
metretas binas vel trinas · Si trinas tantum
diceret·non curreret animus noſter niſi ad mi=
miſteriū trinitatis · Sed forte nec ſic debemus
inde ſenſū auertere· quia dixit binas vel trinas
quia nominato patre et filio cōſequēter et ſpūſ
ſanctus intelligendus eſt·Oportet eñ intelligi
caritatem inuicem patris et filij·quod eſt ſpūſ=
ſanctus· Sed eſt et ali⁹ intellectus non p̄mittē
duſ·bine eñ metrete intelligunt̃ in duobus ge
neribus hominū · id eſt iudeis et grecis· Tres
autem ꝓpter noe tres filios ſignificatos· Al=
chuinus· Miniſtri autem ſunt doctores noui te=
ſtamenti·qui ſcripturas alijs ſpiritualiter inter
p̄tātur·Architriclinus autem eſt aliquis legiſ=
peritus vt nicodemus·Gamaliel·Saulus· Eu;
ergo talibus euāgelij verbum committit̃·quod
in littera legis occultabat̃·Quaſi vinum de aq̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcīā architriclino ꝓpinat̄· Et bū in domo nupci
aꝝ tres ordines diſcūbētiū deſcribūt̄· qꝛ eccle
ſia tribus ordinibuſ fidelīū conſtat· Coniugato
rum Continenciū et doctoꝝ· Optimū autē vinū
xpiſtꝰ vſqꝫ adhuc ſeruauit· id eſt euāgeliū vſqꝫ
in ſextam etatē diſtulit·

Poſt h̄ deſcēdit ca-
pharnaū ipſe et mat̄
eius et fratres eius· ꝛ
diſcipuli eiꝰ et ibi mā
ſerunt non multis die
bus· Et ꝓpe erat pa
ſcha iudeorū et aſcē
dit iheroſolimam·

Criſoſtomus· Qm
autem paulopꝰ dñſ
iheroſolimam aſcen
ſurus erat Caphar
naum adijt· vt non
vbiqꝫ fratres ꝛ ma
trem ſecum trahat
Vnde dicit̄· Poſt h̄
deſcendit caphar-
naum ipſe et mater
illius· ꝛ fratres eiꝰ
et diſcipuli eius· et
ibi manſerunt non
multis· diebus

Auguſtinus· Hic eſt autem dominus deus
noſter excelſus vt nos faceret· humilis· vt nos
reficeret· ambulans inter homines· paciens hu
mana· abſcondens diuina· Ecce habet matrem·
habet fratres· habet et diſcipulos· Inde fr̄es·
vnde matrem· Fratreſ eñ ſcriptura noſtra appel
lare conſueuit· non eos ſolos q̄ naſcunt̄ ex eodē
vtero· aut ex eodem patre· aut ex eodem gradu·
velut compatrueles· aut conſobrinos· Vnde g̃
fratres domino· Non eñ maria iteruꝫ peperit·
abſit· Inde cepit dignitas virginū· Abraham
patruus erat loth· et iacob· Laban ſirum habe
bat auūculum· et vtriqꝫ dicti ſunt fratres Al
chuinꝰ Fratres ergo dñi dicunt̄ cognati marie
vel ioſeph· qꝛ nō ſolū beata virgo· ſed etiam io
ſeph in caſtitate· et ab omni actione coniugali·
immunis ꝑmanſit· Auguſtinus· de con· euan·
Quod vero dicit et diſcipuli eius incertum eſt·
Vtrum iam illi adheſerāt etiam petrus et andre
as· et filij zebedei· Matheꝰ eñ p̄mo narrat q̄ ve
nerit· et habitauerit in capharnauꝫ· et poſtea
q̄ eos de nauibus piſcantes vocauerit· An for
te matheꝰ quod p̄termiſerat· recapitulauit· qꝛ
ſine vlla conſequētis temporis differencia dixit
Ambulās iuxta mare galilee vidit duos fratreſ
an pocius alij diſcipuli fuerunt· Scriptura eniꝫ
euangelica et apoſtolica· non ſolū illos duode-
nos appellat diſcipulos eiꝰ· ſed omnes qui in eū
credentes ad regnū celoꝝ magiſterio eius eru
diebant̄· Illud etiam requirendun eſt q̄modo h̄
dicit· Anteq̃ iohannes baptiſta miſſus eſſet in
carcereꝫ iheſū iſſe in galileam· cum matheus di
cat· cum autem audiſſet q̄ iohannes traditus eſ
ſet ſeceſſit in galileam· Similiter etiam et mar
cus· Lucas etiam nihil quidem dicit de tradito
iohanne· ſed poſt baptiſmū et temptacionē cri-
ſti· dicit eum iſſe in galileam ſicut illi duo· Vnde
intelligit̄ tres euangeliſtas· non iohanni euan
geliſte contraria narraſſe· ſed p̄termiſſe p̄mum
domini aduentuꝫ in galileam Poſtea q̄ baptiza
tus eſt· quando illic aquam conuertit in vinum

Euſebius in eccleſiaſtica hiſtoria· Cum enim
trium euangelioꝝ ad iohannem euangeliſtā no
ticia peruenniſſet· ꝓbaſſe quidem dicit̄ fidem et ve
ritatem dictoꝝ· deeſſe tñ vidit aliqua et ea ma-
xime que p̄mo p̄dicatōnis ſue tempore dñs geſ
ſerat· Certum eſt eñ q̄ in ſuperioribus tribꝰ euā
gelijs hec videntur ſola contineri· que in eo ge
ſta ſūt anno· Quo iohannes baptiſta vel inclu-
ſus eſt in carcere vel punitus· Et ideo rogatus
dr̄ ihes apoſtolus· vt ea q̄ p̄terierant priores añ
tradicionē iohannis Saluatoris geſta conſcri-
beret· Vnde ſi quis diligenter conſideret· inue-
niet euangelia non diſſonare· Sed alterius tem-
poris geſta eſſe· Que ſcribit iohannes· alterius
vero q̄ ceteri Cri· Neqꝫ eñ in capharnaum mira
culum vllū tūc operatus eſt· Qui eñ ciuitatem
habitabant illam non ſane ſe habebant ad xp̄m·
ſed erant valde corrupti· Ideo tñ accedit· ꝛ pa
rū ibi trahit tempuſ ꝓpter euꝫ qui ad matrē ho
norem· Beda· Ideo etiam non multis diebus
ibi manſerūt ꝓpter feſtū paſche· quod iam ap-
ꝓpinquabat· Vnde ſequit̄· Et ꝓpe erat paſcha iu
deoꝝ· Origenes· Sed quid intendit ibi appo
ſicio iudeoꝝ· Non eñ nacionis alterius paſche
ſolennitas fuerat· Forſan vero quia quoddam
eſt paſca humanū eoꝝ qui ꝓcul a ꝓpoſito ſcrip
ture celebrant illud· quoddam vero diuinum ꝛ
verū· Quod in ſpiritu et veritate pficitur· ad di
ſtinctionem g̃ diuini dicit̄ iudeoꝝ· Sequit̄· Et
aſcendit iheroſolimā· Alchuinus· Bis in euā
gelijs legit̄ iheſum aſcendiſſe hieroſolimā· ſe-
mel in p̄mo anno p̄dicatōnis dum adhuc iohan
nes non erat miſſus in carcerem· De hoc aſcen-
ſu nunc agit̄· Et iteꝝ illo anno quo erat paſſuſ
Dedit autem nobis exemplum dñs· quanta cura
diuinis ſubdi debeamꝰ imperijs· Si eñ ipſe dei
filius decreta legis a ſe data implebat celebrāſ
ſolennitates cum ceteris hominibus· Q̃to ſtu-
dio bonoꝝ operꝝ ſerui debent ſolennitates et
p̄uenire et celebrare· Origenes· Miſtice autē
cuꝫ facta eſt nupciaꝝ p̄paracio in chana galilee
deſcendit vna cuꝫ matre· fratribus et diſcipulis
in capharnaum que interp̄tat̄ ager conſolacio
nis· Oportebat eñ pꝰ vini alacritatem ad agꝝ
conſolacionis vna cum matre et diſcipulis aſcē-
dere ſaluatorem· cōſolaturꝝ in futuris fructibꝰ
in agroꝝ multitudine ſuſcipientes diſciplinam
eius· et animā que illum ſpūſancto concepit et
iuuandos ibi· Sunt eñ quidam fructificātes ad
quos dominus ipſe deſcendit· vna cū verbi mi-
niſtris atqꝫ diſcipulis adiuuās huiuſmodi p̄ſen
te matre ſua· Vident̄ autem qui capharnaum di
cti ſūt· non capere diuturnam apud ſe iheſu p̄-
ſenciam· qm̄ illuminacionē que de pluribus dog
matibus eſt· inferioris conſolacionis agellꝰ nō
capit ſi cum paucoꝝ capax exiſtat Alchuinus
Vel capharnaū villa pulcherima ē· et ſignifi
cat mundum· in quem verbum patris deſcendit

Beda· Non multis autem diebus ibi māſit· qꝛ
paruo in hoc mundo tempore cum hominibꝰ cō
uerſatus eſt· Origenes· Eſt autem iheroſoli
ma ciuitas regis magni· velut ipſe ſaluator ait
ad quam nullus eoꝝ qui manet in terris conſcē
dit· nec ingredit̄· ſed quelibet anima que natu

talem obtinet celſitudinē et acumē itelligibiliū ꝑſpicuū eius ciuitatis eſt incola· Ad quam ſolus iheſus aſcendiſſe dicitur· Videnť tamen poſt diſcipuli fore p̄ſentes dum recolunt· Zelus domꝰ tue comedit me· Sed quaſi in quolibꝫ diſcipuloꝝ iheſꝰ aſcendit·

Et inuenit in templo vendentes boues et oues et columbas et nūmularios ſedentes et cum feciſſet quaſi flagellū de funiculis Omnes vendētes eiecit de templo· Oues quoqꝫ et boues et nūmulariorū effudit es et menſas ſubuertit· Et hijs qui vēdebāt colūbas dixit· Aufferte iſta hinc· Et nolite facere domum patris mei· domū negociationis· Recordati vero ſunt diſcipuli eius quia ſcriptum eſt· zelꝰ domus tue comedit me·

Beda· Dominꝰ iheruſalem adueniens continuo templum oraturus adijt· nobis dans exemplū vt q̄cumqꝫ ꝓperamus domū dei p̄mo ingrediamur dominum dep̄caturi· vñ dicit· Et inuenit in templo vendentes boues et oues et columbas· Auguſtinus· Sacrificia eñ illi populo ꝓ eius carnalitate talia data ſūt· quibus teneretur· ne ad ydola deflueret· et immolabāt boues ⁊ oues et columbas· Beda· Sed quia de lōginquo ꝓperantes que iuſſa ſūt immolari domino· ſecum ferre ñ poterat· eorū p̄cia deferebāt vnde nacta occaſione hec animalia in tēplo ſcribe ⁊ phariſei vēdi iſtituerēt vt venientes emerēt et offerrent· Eadēqꝫ oblata ipſi alijs venderent et ſic ſua lucra accumularent· Vnde et nūmularij ad hoc ſedebāt ad menſam· vt inter emptores venditoreſqꝫ hoſtiarū prompta eſſet pecunia· Vnde ſubdiť· Et nummularios ſedentes· Dominꝰ autē nolens aliquid in domo ſua terrene eſſe negociatōnis· neqꝫ eius q̄ honeſta putareť· negociatores oīs expulit foras· Auguſtinus· Et qui flagellandꝰ erat ab eis p̄or illos flagellauit· Vnde ſequiť· Et cū feciſſet quaſi flagellū de funiculis· Omnes eiecit de templo· Theophilus· Neqꝫ ſolum eos eiecit qui vendebant et emebant· ſꝫ etiam res eorū Vnde ſubdiť· Oues q̄ꝫ et boues et nummulariorum effudit es· et menſas euertit ſcꝫ nummularias· que erant quaſi vaſa denarioꝝ· Origenes Cōſideremus autem· ne forte enorme videatur ꝙ dei filios captis funiculis parat ſibi flagellū ad eijciendum de templo· Vnū tñ refugiū ad horum reſpōſionem relinquiť diuina poteſtas iheſu vt cum volebat poſſet iracundiam hoſtiū ſuffocare· q̄uis eſſent innumeri· Et ſedare mētiū turbines· Dñs·n· diſſipat cogitaciōes gentiū· Preſens autem hiſtoria in nullo minorem poteſtatē p̄tendit his que ab eo miraculoſius edita ſūt q̄nimo conſtat hanc maiorem demonſtrare potē

ciam miraculo quo aqua conuerſa eſt in vinum· eo ꝙ illic inanimata ſubſiſtit materia hic vero tot miliū hominū domanť ingenia· Augꝰ de con· euange· Manifeſtū eſt autem non ſemel ſed iterato hoc factū eſſe a domino· Sed illud p̄mū commemorať hic a iohanne iſtud vltimū a ceteris tribus· Origenes· Et iohannes quidem ſꝫ dicit· ꝙ expulit vendentes de templo· Matheꝰ autē ait· q̄m expulit vendentes et emētes· Multo autem maior erat numerus ementiū q̄ vendēciū· quoꝝ expulſio tranſcēdebat dignitatē eiꝰ qui reputabať filius carpentarij· niſi ꝙ diuina poteſtate ſibi omnes ſubiecit· vt dictū eſt· Beda· Cōmendať autē in hac lectione vtraqꝫ xp̄i natura· humana quidem in hoc ꝙ matrem comitem habuiſſe ꝓhibeť· Diuina in hoc ꝙ verꝰ dei filius demonſtrať· Sequiť eñ· Et his qui vendebant columbas dixit· Aufferte iſta hinc· ⁊ nolite facere domū patris mei domū negociaciōis

Criſo· Ecce patrem vocat· et nō iraſcunť· eſtimat eñ ſimpliciter eū dicere· Sed quia poſtea aperciꝰ loquebať· vt ſolam rep̄ſentaret paritatis intelligenciā· ꝓpterea ſeuiebant· Et matheus quidem dicit ꝙ eijciens eos dicebat· Nolite facere domū meā ſpeluncā latronū· Illud eñ fecit ad paſſionem veniens ideo durioribus ſermonibus vtebať· Hoc autē in p̄ncipio ſignorū fecit· Vnde non ita aſpera ſꝫ remiſſa q̄dāmodo increpacione vtitur· Auguſtinus· Ecce templum illud figura adhuc erat· et eiecit inde dominus omnes qui ad nundinas venerant· Et que ibi vendebant· que opus habebant homines in ſacrificio illius temporis· Quid ſi ibi ebrioſus inueniret· ſi negociacōnis non debet fieri domꝰ dei· potacionis fieri debet· Criſo· Sed cuius gracia tali vehemēcia xp̄us vſus eſt· Quia eñ in ſabbato curaturus erat et multa facturꝰ que videbanť ab eis eſſe legis tranſgreſſio· vt nō videať deo contrarius hoc cum periculo fecit daſ intelligere· ꝙ qui periculis ſe exponit· ꝓ bono ornatu domus dominū domus non contemnit· ⁊ ideo vt oſtenderet ſui conſonanciam ad deū· nō dixit domum ſanctā· ſed domū paris mei· Et ꝓpter hoc etiam ſubdiť· Recordati vero ſunt diſcipuli eius quia ſcriptum eſt· Zelus domus tue comedit me· Beda· Diſcipuli eñ videntes in eo hunc feruentiſſimum zelum· Recordati ſūt quia zelo domus patris ſaluator eiecit impios de templo Alch· Zelus cum i bono accipiť eſt quidā feruor animi· quo mens relicto humano timore ꝓ defenſione veritatis accenditur· Auguſti· Comediť q̄ zelo domꝰ dei qui omnia que videt ibi p̄uerſa cupit emendare· Et ſi emendare non poteſt· tolerat et gemit· ſi ergo in domo tua ne quid peruerſum fiat ſatagis· in domo dei vbi ſalus propoſita eſt· debes pati q̄ntū i te ē· ſi quid peruerſi videris· Amicus eſt ad moneať leuiter vxor eſt ſeueriſſime freneť· ancilla ē etiam verberibus compeſcatur· Fac quicquid potes pro p̄ſona quam portas· Alchuinus· Miſtice autem quottidie deus ſpiritaliter ſuam eccleſiā intrat· Et q̄liter ibi vnuſq̄ſqꝫ cōuerſať attendit

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Caueam⁹ ergo ne in eccleſia dei fabulis vel ri
ſibus vel odijs vel cupiditatibus vacemus· ne
improuiſus veniēs nos flagellet· et de eccleſia ſua
eijciet· Origenes· Poſſibile eñ eſt hieroſoli-
mitanuʒ ꝙ delicto ſubiacere et capaciſſimos de
uiare· qui niſi poſt delictum citiſſime conuertan
tur· capacitatem amittūt· Inuenit igiť in tem-
plo· id eſt in ſacris· vel in enūciatōne eccleſia-
ſtici ſermonis quoſdam· qui patris domū nego-
ciacionis conſtituebāt· qui ſcʒ venales exponūt
boues· quos oportet obſeruare ad aratrū ne re
trocedentes non diſponāť ad regnū dei· ꝗ etiā
ꝓferūt mamonam iniquitatis ouibus· ex quibuſ
habent ornatus materiam qui etiam ſollerciam
columbarum· ꝑuata qualibet amaritudine vili
pendūt· Cū ergo hos inuenit ſaluator in domo
ſacrata· facto de funiculis flagello fugat illos·
vna cum venalibus ouibus et bobus ſuis· Expar
git eris pōdera velut indigna in domo dei reti
neri· ſubuertitqʒ conſtitutas tabulas in anima-
bus auaroꝝ· et mandat ne vlteri⁹ in domo dei
columbe vendanť· Arbitror autem et exempli
ipſum ſtatuiſſe p ꝓdicta ſecrecius· vt intelliga
mus p hoc ſi quid agi debet erga ſacram illā ob
lacionem a ſacerdotibus nō debere ritu ſenſibiliū
oblacionuʒ agi· nec legem obſeruari debere vt
carnales iudei volebant· Nam ihesu ꝓpellente
boues et oues· iubente auferri columbas· que
plurimū offerebanť iuxta conſuetudinē iudeo-
rum et ſubuertēte mēſas materialiū numoꝝ nō
expꝛeſſe· ſed figuraliter continenciū diuinas im-
preſſiones ea ſcʒ que ſcdm legis ſcripturā vide
banť honeſta· Et vtente eo in plebeʒ flagellis
diſſoluenda ꝛ diſpergenda hec erant· tranſlato
regno ad eos qui ex gentib⁹ crediderūt· Au
guſtinus Vel vēdentes in eccleſia ſūt qui ꝗ ſua
ſūt querunt· nō que ihesu criſti· Venale habēt
totū· quia volunt redimi· Simon ideo volebat
emere ſpiritūſanctuʒ· qꝛ vendere volebat· Erat
eñ de illis qui colūbas vendūt· etenī in colūba
apparuit ſpūſſanctus· Colūba autē nō eſt vena
lis· gratis dať qꝛ gracia vocať Beda vendūt
igiť columbas qui acceptam ſpūſſancti graciā
nō gratis vt ꝓceptū eſt· ſed ad ꝓmiū dant· qui
manuū impoſicionē qua ſpūſſanctus accipiť· et
ſi non ad queſtum pecunie· ad vulgi tñ fauoreʒ
tribuūt· qui ſacros ordines non ad vite merituʒ
ſʒ ad graciam largiūť Auguſtinus· Boues aū
intelliguntť apoſtoli et ꝓphete qui nobis ſcrip
turas ſacras diſpenſauerūt· Qui ē ipſis ſcriptu
ris fallunt populus· a quibus ꝗrunt honores·
vendunt boues· vendūt et oues id eſt ipſas ple
bes· et cui vendūt niſi diabolo· Quicqͩ enim d
vnica eccleſia preciditur· Quis tollit· niſi leo ru
giens· Beda· Vel oues ſunt opa mundicie et
pietatis· Vendunt ergo oues qui humane gra
cia laudis opera pietatis exercent· Numos mu
tuo dant in templo· Qui apte terrenis rebʒ i ec
cleſia deſeruiūt· Domum etiam domi faciunt do
mum negociacōnis· non ſolum hi qui ꝓpter ſa
cros ordines precium pecuie vel laudis vel ho

noris querunt· verum etiam qui gradum vel g
ciam ſpiritualem quā in eccleſia domino largiē
te perceperunt· non ſimplici intencōe· ſed cura hu
mane retribucōnis exercent· Aug· Signum
autem qͦdam nobis oſtendit dominus· qꝛ fecit
flagellum de reſticulis· et inde negociacōnem
in dei templo facientes flagellauit Etenim vn⁹
quiſquiſqʒ in peccatis ſuis reſtem ſibi texit· duʒ
peccata addit peccatis· Quando ergo aliqͩ pa
ciūtur homines ꝓpter iniquitates ſuas agno-
ſcant· quia dñs facit flagellum de reſticulis· et
adhuc admonet eos vt mutent ſe· Nam ſi ſe non
mutauerint: audient in fine· Ligate illi man⁹ et
pedes· Beda· Facto igitur de funiculis fla-
gello· illos eiecit de templo quia de parte ſor-
tis ſanctorum eiciūtur qui inter ſanctos poſiti
vel ficte vel aperte faciūt opera mala· Oues ꝙ
et boues eiecit· quia taliū vitaʒ pariter et doctͥ
nam oſtendit eſſe reprobam· Numulariorū ꝙ
effudit es et menſas ſubuertit quia damnatis in
fine reprobis etiam ipſarum quas dilexerūt re-
rum· tollet figuram· vendicōnem columbaruʒ
de templo auferri precepit· quia gracia ſpūs ꝗ
gratis accipitur gratis dari debet Origenes·
Poteſt etiam per templum intelligi anima ſtu
dioſi ꝓpter inhabitans verbum dei· In qua añ
doctrinam ihesu conſtiterant terreſtres· et be
ſtiales motus· Signum autem terreſtriū motu
um bos eſt· quoniam eſt agricultor· Inſenſato
rum autem motuū ouis· qͩ eſt pluribus anima-
libus irrōnalius· Leuium vero atqʒ incōſtāciū
mentium ſignum eſt columba· Eorum vero ꝗ bo
na uidentur ſigna ſunt era· que xp̄s verbo doctͥ
ne expellit· vt ñ vltra domus patris ei⁹ ſit forū

Reſponderunt ergo
iudei ꝛ dixerūt ei· Qd
ſignum oſtēdis nobiſ
quia hec facis· Rñdit
ihesus ꝛ dixit eis· ſol
uite templum hoc· et
in tribus diebus exci
tabo illud· Dixerunt
ergo iudei· quadragi
ta ꝛ ſex ānnis edifica
tum eſt templum hoc
ꝛ tu tribus diebus ex
citabis illud· Ille au
tem dicebat de tēplo
corporis ſui· Cum er
go ſurrexiſſet a mor-
tuis recordati ſunt di
ſcipuli eius· quia hoc
dicebat de corpore
ſuo· et crediderūt ſcri

Theophi· Quia iu
dei videbant ihesū
talia facere cuʒ po
teſtate multa et di
centem· nolite face
re domum patris
mei· domū negocia
cionis ſignuꝫ ab eo
petunt· vnde diciť
Reſponderūt ergo
iudei et dixerūt ei·
Quod ſignum oſtē
dis nobis quia hec
facis· Chriſoſto
mus· Sed nunquid
ſigna opus erāt vt
ea que male fiebāt
ceſſare faceret· nō
ne zelum talem ac-
cipere pro domo dī
maximum ſignū vir
tutis erat· non aūt
illius ꝓphecie me-
minerāt ſed ſignuʒ
petebant· Simul ꝗ
dem de ſuo turpi
lucro impedito do

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pture ⁊ ſermoni eius quem dixit iheſus.

lentes. ſimul autem et ꝑ hoc ꝓhibere eum volentes. opinātur enim eum aut ꝓuocare ad miracula. aut ceſſare ab his que fiebant. ꝓpterea non dat eis ſignū ſicut et poſt petentibus ſignū reſpondit dicens. Generacio mala et adultera ſignū querit. et ſignū non dabitur ei niſi ſignū ione ꝓphete. Sed tunc quidem manifeſtius. Nunc autem obſcurius reſpondet idem. Non autem vtiqꝫ qui non petentes ꝓocupat. et ſigna dat hic petētes aduertiſſet. niſi mentē eorum cognouiſſet doloſam. Sequitur enim. Et dixit eis. Soluite templum hoc et in tribus dieb9 excitabo illud. Beda. Quia enim ſignū querebant a domino quare ſolita commercia ꝓijcere debuerit ex templo. Reſpondit. Quia ipſum templū ſignificabat templū corporis ſui. in quo nulla ꝓrſus eſſet alicui9 macula peccati. Quaſi diceret. Sicut iſtud inanimatū templū a veſtris cōmercijs ſceleribuſqꝫ mea expio poteſtate. ita ⁊ hoc corporis mei templū cui9 iſtud geſtat figuram. veſtris manibus diſſolutum. tercia die reſuſcitabo. Theo. Nequaqꝫ tamen illos ad homicidiū ꝓuocat dicens. Soluite. Sed hoc eis affectantibus. non ſibi eſſe abſconditū demonſtrat. Audiant autē arriani. quomodo dn̄s mortis deſtructor dixit. Excitabo virtute ſcꝫ ꝓpria. Auguſtinus. Reſuſcitauit eum quidem ⁊ pater cui dicit in pſalmis. Excita me et reddam illis. Sed quid fecit pater ſine verbo. quomodo ergo pater eum reſuſcitat. Sic et filius reſuſcitauit. qꝛ filius dixit. Ego et pater vnū ſumus. Criſo. Propter quid autē ſignū reſurrectōnis dat eis qm̄ ſcꝫ hoc maxime erat qꝫ oſtendebat eū nō eē hominem purū. poſſe aduerſus mortem ſtatuere triumphum. et tirannidem eius longam velociter diſſoluere. Origenes. Vtraqꝫ autem ſcꝫ et corpus iheſu et templū exemplar mihi fore videntur eccleſie. eo qꝫ ex viuis lapidibus conſtruitur in domū ſpiritualem in ſacerdociū ſanctum. Et ꝓpter illud. Vos eſtis corpus criſti et membra de membro. Quamuis autem diſſolui lapidū videatur ſtructura ac diſſipari omia oſſa criſti aduerſitatib9 tribulacionū. inſtaurabitur tn̄ templum ac reſuſcitabitur die tercia. que in nouo celo et noua terra preſens erit. Sicut enim illud criſti corpus ſenſibile crucifixum eſt ac ſepultum et poſtea reſurrexit. ſic et totale ſanctorū criſti corpus concrucifixū eſt criſto. Quilibet enim eorū in nullo alio gloriatur niſi in cruce criſti. ꝑ quā ipſe crucifix9 eſt mundo. Sed et conſepultus eſt criſto. et reſurrexit cū eo. quia in quadā nouitate vite ambulat. Sed ſcd̄m beatā reſurrectionē nōdū ſurrexit. Vnde non ſcriptū eſt. Tercia die reſtaurabo illud ſꝫ in tribus diebus. Perficitur enim ei9 erectio in omnibus tribus diebus. Theo. Iudei autem de inanimato templo putātes eum hoc dicere. Deridebant eū. Vnde ſequitur. Dixerunt ergo iudei. Quadraginta et ſex annis edificatū ē templum hoc. Et tu tribus diebus excitabis illud. Alchuinus. Et notandū qꝫ nō de p̄ma edificacione. que a ſalomone ſeptem annis ꝑfecta eſt. ſꝫ de reedificacione que facta eſt ſub zorobabel ꝑ quadraginta et ſex ānos impedientibus inimicis reſpondebāt. Origenes. Vel dicit aliquis quadragintaſex annorū exurgere compoſitū. ex quo dauid allocut9 eſt Nathan ꝓpham conſulēs de cōſtructione templi. extunc ſatagens ad congregandam materiam templi. Animaduerte vero ſi poſſibile eſt quadragenariū numerū ſtatui erga templū ꝓpter quatuor elementa mūdi. ac ſenariū ꝓpter hoc qꝫ homo ſexto die creatus eſt.

Auguſtinus. iiij. de trin. Vel hic numerus ꝑfectioni dominici corporis apte congruit. quadrageſies enim ſexies ſeni. fiūt ducenti ſeptuagintaſex. qui numerus dierū complet nouem menſes et ſex dies. Ipſa autem ꝑfectio corporis dn̄i tot diebus ad partum ꝓducta compitur. ſicut a maioribus traditum ſuſcipiens eccleſie cuſtodit autoritas. Octauo enim kalendas aprilis cōcept9 creditur. quo et paſſus. Natus autem traditur. Octauo kalēdas Ianuarij. Ab illo ergo die vſqꝫ ad iſtum. computati ducenti ſeptuagintaſex reperiuntur dies. qui ſenariū numerū quadrageſies ſexies habent. Auguſtin9 octuagintatriū queſtionū. Dicitur eciam conceptō humana ſic ꝓcedere et ꝑfici p̄mis ſex diebus quaſi lactis habeat ſimilitudinem ſequentibus nouem diebus conuertatur in ſanguinē. deinde duodecim dieb9 ſolidetur. reliquis decē et octo diebus formetur ſe vſqꝫ ad ꝑfecta lineamenta omnium membrorū. ⁊ in reliquo tempore vſqꝫ ad tempus partus magnitudine augetur. Sex autē et nouē et. xij. et. xviij. in vnū coacti fiūt. xlv. addito ergo vno fiunt quadragintaſex. qui ſi fuerint multiplicati ꝑ ipſū ſenariū numerū. qui hui9 ordinacionis caput tenet fiunt ducenti. lxvj. id eſt nouem menſes et ſex dies. Non ergo abſurde quadragintaſex annis dicitur fabricatū eſſe templū quod corpus eius ſignificabat. ut quot anni fuerint in fabricacione templi. tot dies fuerūt in corporis dominici ꝑfectione. Auguſtin9 ſup iohannem. Vel aliter quia dominus noſter de adam corpus accepit. non de adam peccatum traxit. templum corporeū inde ſumpſit. non iniquitatem que de templo pellenda eſt. Si autem facies quatuor nomina greca. Anatole quod eſt oriens. Diſis quod eſt occidens. Arctos quod eſt ſeptemtrio. Meſſembria quod ē meridies. capita verborū adā habent. A quatuor enim ventis domin9 collecturū ſe dicit electos ſuos cum venerit ad iudiciū. Habent autē littere nominis adam numerū ſcd̄m grecos. Et ibi inuenitur quandragintaſex annis edificatum templum. Habet enim adam alpha quod eſt vnum ⁊ delta quod eſt quatuor. et alpha quod eſt vnū. Et. M. quod quadraginta. et ſic habes quadragintaſex. ſꝫ iudei quia caro erant. Carnalia ſapiebant ille ſpiritualiter loquebatur. ⁊ de quo templo diceret. ꝑ euangeliſtam nobis aperuit. Sequitur enim. Ille autem dicebat de templo corporis ſui.

Theo. Ex hoc autem Appollinarius contradictionem ſumit. volēs oſtendere. qꝫ caro criſti eſſet inanimata. eo qꝫ templum ſit inanimatum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Ergo carnem xp̄i et lapidē et lignū facieſ. quia
ex his templū ↄſiſtit. Si autem quod dicit̄ Ani
ma mea turbata eſt. et poteſtatem habeo ponē
di animā. nequaq̄m dici dixeris. vbi pones illđ
In manus tuas domine commendo ſpiritum
meū. Non em̄ de anima irracionali itelligere po
teris. Neqꝫ quod dicit̄. Nō derelinques aīaꝫ me
am in inferno. Origenes. Ideo autem corpuſ
domini templū intelligit̄. qꝛ ſicut templū glo-
riam dei continebat habitantē in ipſo. ſic corp⁹
criſti repſentans eccleſiaꝫ vnigenitū continet.
qui eſt gloria dei Criſoſtomus. Duo autem
erant que obſtabant diſcipulis ne interim intel
ligerent. vnum ipſa reſurrectio. alteꝝ vero qđ
maius erat. ſcꝫ q̄ deus erat qui in illo corpore
habitabat. quod dn̄s occulte oſtēderat. dicēs
Soluite templum hoc. et cetera. Et ideo ſubdi
tur. Cum ergo ſurrexiſſet a mortuis. recordati
ſūt diſcipuli eius qꝛ hoc dicebat đ corpore ſuo
et crediderunt ſcripture et ſermoni quem dixit
ihesus. Alchuin. Ante reſurrectionem em̄ nō
intelligebant ſcripturas. quia nondum accepe
rant ſpm̄ ſanctū. Sed in die reſurrectionis appa
rens domin⁹ aperuit diſcipulis ſēſum vt intel
ligerent que de ipſo ſcripta erant in lege et ꝓ
phetis. et tunc crediderūt ſcripture ꝓphetaꝝ.
qui p̄dixerūt criſtum tercia die reſurrecturꝝ et
ſermoni quem dixit ihesus Soluite templū hoc
Origeneſ. Scđm anagogem ꝟo complemen
tum fidei attingemus in magna corpoꝝ reſur-
rectione tocius corporis ihesu. id eſt eccleſie ei⁹
cum fides. que eſt ex ſpecie multum differat ab
ea que eſt per ſpeculum in enigmate.

Cum autem eſſet hie
roſolimis i paſcha in
die feſto multi credi-
derunt in nomine ei⁹
videntes ſigna que fa
ciebat. Ipſe autē hie
ſus non credebat ſe-
metipſum eis eo q̄ ip
ſe noſſet omnes. et qꝛ
opus ei nō erat vt q̄s
teſtimonium perhibe
ret de homine. Ipſe
em̄ ſciebat quid eſſet
in homine.

Beda. Superius
euangeliſta narra-
uit. q̄ dn̄s hieruſa
lem adueniens geſ
ſerit. Nūc vero eoſ
dē iheroſolimis cō
morante. Quid ab
alijs erga euꝫ actū
fuerit. refert. Vnđ
dicitur. Cum auteꝫ
eſſet hieroſolimis ī
paſcha in die feſto
multi crediderūt ī
nomine eius. Vidē
tes ſigna que facie
bat. Origenes. re
ſpiciēdū autē q̄mō
ex ſignis ei⁹ pleri-
qꝫ videntes crede-
bant in eum. Non. n
dicit̄ ꝓdigia feciſ-
ſe hieroſolimis. Niſi forte cū facta ſint In ſcrip
turis non habent̄. Animaduerte vero ſi poſſibi
le eſt in miraculis deputari qđ fecerit flagelluꝫ
ex funiculis et cunctos ex tēplo ꝓpulerit. Cri
ſoſtomus. Prudenciores autē fuerant diſcipuli
qui ad criſtum acceſſerant. nō propter ſigna ſꝫ
ꝓptē doctrinā. Nam groſſiores q̄dē ꝑ ſigna tra
huntur. racionabiliores vero per ꝓphetias ſeu
doctrinā. Vnde ſubditur Ipſe autem ihesus non
credebat ſemetipſum eis. Auguſtinus Quid ſi
bi vult hoc. Illi credebāt in nomine ei⁹ et ipſe
ihesus non credebat ſemetipſū eis. An forte nō
credebant ei et fingebant ſe credidiſſe Sed non
diceret euangeliſta. Multi crediderūt in nomīe
eius Magna ergo res et mira. Credūt homines
in criſtū. et criſtus non ſe credit hominib⁹ p̄ſer
tim quia filius dei eſt. et vtiqꝫ volens paſſ⁹ eſt
et ſi nollet. nunq̄ pateretur. Sed tales ſūt om
nes cathecumini. Si dixerim⁹ cathecumino. cre
dis criſto. reſpondet. credo. Et ſignat ſe. Si in
terrogem⁹ eum. Manducas carnē filij hominis
neſcit quid dicim⁹. quia ihesus nō ſe credidit ei
Origenes. Vel dicēdū q̄ ihes⁹ nō ſe credidit
credētib⁹ in nomine e⁹. et nō in illū. In illū em̄
credunt qui anguſtam viam vadūt ducētem ad
vitam. Qui autē credūt ſignis. non in eū ſꝫ in no
mine eius credūt. Criſoſtom⁹. Vel hoc dicit
q̄a non confidebat in eis vt in diſcipulis ꝑfectis
Neqꝫ committebat eis omnia dogmata ut iam
firmiter fidelibus fratribus. Non em̄ intēdebat
exterioribus verbis ad mētē eoꝝ. intrans ei tē
pus opportunū manifeſte ſciēs Vnde ſequit̄. eo
quod ipſe noſſet omnes et qꝛ opus non erat vt
q̄s teſtimoniū phiberet de homine. Ipſe em̄ ſci
ebat quid eſſet in homine. Scire em̄ ea que ſunt
in corde hominū eſt dei qui ſolus corda plaſma
uit. Non indigebat ergo teſtib⁹ vt ꝓpoꝝ plaſ
matū mentem addiſcat Auguſtin⁹. Plus etiā
nouerat artifex quid eſſet in opere ſuo q̄ ipſum
opus quid eſſet in ſemetipſo. Nam et petrus nō
nouerat quid in ipſo eſſet quando dixit. Tecum
ero vſqꝫ ad mortē ſꝫ domin⁹ nouerat quid eſſet ī
homine dicens. Priuſq̄ȝ gall⁹ cantet ter me nega
bis. Beda. Qua ꝓpter monemur vt nūq̄ de cō
ſciēcia noſtra ſecuri ſimus ſed ſemp ſolliciti for-
midemus. quia qđ nos latet eternum arbitriuꝫ
latere non valet.

CAPITV. III.

Erat ho-
mo ex pha
riſeis nico
demus no-
mine princeps iudeo
rum. Hic venit ad hie
ſum nocte et dixit ei.
Rabi ſcimus qꝛ a deo
veniſti magiſter. Ne
mo em̄ poteſt hec ſig
na facere q̄ tu facis.
niſi fuerit deus cū eo.
Reſpondit hieſus et
dixit ei. Amen amen
dico tibi. niſi quis re-

Auguſtin⁹ ſupiuſ
dixerat q̄ cum eſſet
iheroſolimis multi
crediderunt in no-
mine eius videntes
ſigna et ꝓdigia et
que faciebat. ex hiſ
autem erat nicode
mus de quo dicitur
Erat homo ex pha-
riſeis nicodem⁹ no
mīe Beda. cui⁹ eē
dignitatis officiuꝫ
oſtendit cuꝫ ſubdit
princeps iudeoruꝫ
Demđ quid egerit
cuꝫ ſubiecit. Hic ve
nit ad ihesuꝫ nocte
cupiens ſcꝫ ſecreta
eius allocuciōe ple
ni⁹ diſcere miſteria
fidei cui⁹ apta oſtē
ſione ſignoꝝ iaꝫ ru
dimenta pceperat.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

natus fuerit denuo· nō poteſt videre regnum dei·

Criſoſtomus· Adhuc tn̄ a iudaica detinebatᷓ īfirmitate· ꝓpterea et nocte venit· trepidās in die hoc facere· Vnde et euangeliſta alibi dicit· q̄m ex ꝑncipibus multi crediderūt in eum· ſꝫ ꝓpter iudeos non confitebanᷓ· vt nō extra ſinagogam fierent expulſi· Auguſtin9· Nicodemus eciam ex illo numero erat· qui crediderunt· ſed nondū renati ſūt· vnde hoc ad rē ptinet q̄ in nocte venit· Renati autē ex aqua et ſpūſancto audiūt ab apoſtolo· ffuiſtis aliq̄ndo tenebre· nūc autem lux in domino Haimo· Vel pulchre in nocte veniſſe dicitᷓ· quia tenebris ignorancie obnubilatus· ad tantam lucem nondū peruenerat vt perfecte deum verum crederet· Nox enim in ſacro eloquio ꝓ ignorantia ponitur· Vnde ſubditur· Et dixit ei· Rabi ſcimus quia a deo veniſti magiſter· Quod autem hebraice rabi· latine dicitur magiſter· Magiſtrum ergo appellat, et deum tacet· quia credebat eū a deo miſſum· ſed tamē vt dictū ē· deū nō agnoſcebat· Augu· Vnde autem iſte crediderat· patet per id quod ſubdit· Nemo em̄ poteſt hec ſigna facere que tu facis niſi fuerit deus cū eo· Sic ergo nicodem9 de illis multis erat· qui crediderant in nomine eius· vidētes ſigna que faciebat· Chri Sed tamen neq3 a ſignis aliquid magnū exiſtimabat de eo· ſed adhuc humanam habens de eo mentē vt de propheta loquitᷓ· Ad operacionē eū miſſum dicens· Et alieno auxilio indigentē hec agere que agebat Cum tn̄ pater pfectū eum genuerit· et ſufficientē ſibiipſi· et nihil habentē imperfectum· quia vero criſto ſtudiū erat· non ita interim dignitatē ſuaꝫ reuelare ſicᷓ pſuadere q̄ nihil ex aduerſo agebat patri· ꝓpterea in verbis multociens humiliter loquens videtᷓ· In reb9 autem cum poteſtate omnia operatᷓ· Ideoq3 et nicodem9· nūc manifeſte q̄dē nihil excelſū loq̄tᷓ de ipſo· Occulte atᷓ ab humili eū opinioneꝫ educ docens q̄ ſufficiens ſibi ipſe eſt in miraculorum operacione· Vn̄ ſubditᷓ· Reſpondit ihesus et dixit ei· Amen amen dico tibi· Niſi quis renat9 fuerit denuo· non poteſt videre regnū dei Au· Iſti ſunt ergo quibus ſe credit iheſus· qui nati fuerint denuo· qui non in nocte veniūt ad iheſuꝫ ſicut nicodemus· Tales em̄ iam eciaꝫ ꝯfitenᷓ· Dicit ergo· niſi quis renat9 fuerit· et cetera· Quaſi diceret· Quia nondū es natus denuo id eſt ex deo ſpirituali generacione· noticia quā habes de me ſpiritalis non ē· ſed aīalis et humana· Ego autē dico tibi q̄ ſiue tu ſiue alius quicunq3 niſi ex deo denuo natus fuerit· non poterit apprehendere gloriam que circa me eſt· ſed extra regnuꝫ erit· nam generacio que ꝑ baptiſmū fit illuminacionem anime tribuit Criſoſtom9· Vel littera talis eſt· Amen amen dico tibi· niſi quis renatus fuerit· id eſt ſi tu nō natus fueris deſup. et dogmatū ſuſceperis certitudineꝫ alicubi· extra erras et lōge es a regno celorum, ſeipm̄ hic oſtendēs et indicans quoniā non eſt hoc tantū quod videtur· ſed alijs oculis opus eſt ad videndum eum· Hoc autem quod dicit deſup hij quidē id eſt de celo exponūt· Alij vero a ꝑncipio· Igitᷓ iudei quidem ſi hoc audiſſent deridentes vtiq3 diſceſſiſſent· Hic vero et in hoc amorem diſcipuli oſtēdit q̄ a criſto vlterius interrogat·

Dicit ad eum nicodemus· Quomodo poteſt homo naſci cum ſit ſenex· Nunquid poteſt in ventrem matris ſue iterato introire et renaſci· Reſpondit iheſus· Amen amen dico tibi Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritusancto non poteſt introire in regnum dei· Quod natum eſt ex carne caro eſt· et quod natum eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt· Non mireris quia dixi tibi· oportet vos naſci denuo· Spiritus vbi vult ſpirat· et vocem eius audis· et neſcis vnde veniat aut quo vadat· Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu·

Criſoſtomus· Veniens nicodem9 ad iheſum vt ad hominem, audiens maiora q̄ ab homine· erigitᷓ ad altitudineꝫ eoꝝ que dicunᷓ nō quidem excidens a fide· ſed infert hāc impoſſibilitatem ut in apciorem ꝓuocꝫ doctrinaꝫ· Duo aūt erant que admirabantur ſcilicet natiuitas talis et regnū Neq3 n· audita erāt apud iudeos· Sed interim circa ꝑus inſtat· et qd̄ maxime eius mentem concuciebat· Vnde dicitᷓ· Dicit autem ad eum nicodemus Quomodo poteſt homo naſci cum ſit ſenex· nūquid poteſt in ventrem matris ſue iterato introire et renaſci· Beda· Sic verba iſta ſonare videntur· quaſi puer queat iterato in ventreꝫ matris introire et renaſci· Sed ſciendūꝫ q̄ ipſe ſenex erat· Ideoq3 de ſe protulit exemplū· ac ſi diceret· Ego ſuꝫ ſenex· et meam quero ſalutem· quomodo poſſum in ventrem matris introire et renaſci· Criſoſtomus· Rabi eum vocas et a deo veniſſe dicis· et non ſuſcipis que dicunᷓ· ſed loqueris ad magiſtrum dictionem que multam ꝑturbacionem inducit· Hoc enim ſcilicet quomodo querere eoꝝ eſt qui non valide credunt, et multi ſic querētes a fide ceciderunt· hij quidem dicentes quomodo deus eſt incarnatus· alij quomodo manſit impaſſibilis propterea et hic propter anxietatem modum exquirit· Sed cū aliquis cogitacionib9 proprijs ſpiritualia euertit· deriſibilia loquitur Auguſtinus· Spiritus enim loquitur et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ille carnem ſapit· Non nouerat iſte niſi vnam
natiuitatem ſcilicet ex Adam et Eua,et ex deo et
eccleſia nondum nouerat· Sic tamen tu intelli=
ge natiuitatem ſpiritus quomodo intellexit ni=
codemus natiuitatez carnis· quomodo enim ve=
tus non poteſt repeti·ſic nec baptiſmus· Cri=
ſoſtomus· Nicodemo autem decidenti ad eam
que hic eſt natiuitatem· criſtus manifeſtius re
uelat ſpiritualis natiuitatis modum· Vnde ſe/
quitur· Reſpondit ihesus· Amen amen dico ti=
bi· niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritusā
cto· non poteſt introire in regnum dei·
Auguſtinus· Ac ſi dicat· Tu carnalem
generacionem intelligis· ſed ex aqua et ſpiritu
oportet ꝙ naſcatur homo propter regnum dei
Si propter hereditatem patris hominis tem=
poralis naſcitur aliquis ex viſceribꝰ matris car=
nalis· et propter hereditatem patris dei ſempi
ternam naſcatur ex viſceribus eccleſie· Cum au=
tem ex duobus homo conſiſtat ex corpore vide=
licet et anima,duplicē habet et huiuſmodi modū
generacionis· Aqua enim que viſibilis eſt· ad
emundacionem corporis intelligitur· Spiritus
vero inuiſibiliter concurrens ad emundacionem
inuiſibilis anime innuitur· Criſoſtomus·
Si vero quis interrogat qualiter ab aqua ho=
mo naſcitur· Interrogo et ego qualiter natꝰ eſt
adam a terra· Sicut eniz in principio ſubijcieba
tur elementum terra· totum vero opus plaſmā
tis erat· ita et nunc ſubijcitur elemtum aqua· to=
tum vero eſt ſpiritus gracie· Tunc paradyſum
dedit in conuerſacionem· nunc autem nobis ce=
celum aperuit· Sed que eſt neceſſitas aque·
hijs qui ſpiritumſanctum ſuſcipiunt· Diuina eniz
in ea proficiuntur ſimbola· Sepultura et morti
ficacio· reſurreccio et vita Sicut enim in quo
dam ſepulchro in aqua nobis ſubmergentibus
capita· vetus homo ſepelitur· et ſubmerſus de
orſum occultatur· Deinde nouus rurſus aſcen=
dit· Hoc eciam fit vt diſcas quoniam virtus pa
tris et filij et ſpiritusſancti omnia complet· Et
ꝙ criſtus tres ad reſurgendum expectauit· qꝺ
igitur eſt matrix fetui· hoc eſt fideli aqua· In
aqua enim plaſmatur et figuratur· Sed quod
in matrice plaſmatur· tempore indiget· quod
vero in aqua non ita· ſed in vno momento om=
nia fiunt· Talis enim eſt natura corporum· vt
tempore aſſumant perfectionem· In ſpiritua=
libus vero non eſt ita· quoniam perfecta a prin
cipio conſtituuntur que fiunt· Ex quo igitur
aſcendit a iordane dominus non adhuc reptilia
animarum viuencium· ſed animas ſpirituales et
racionales aqua reddit· Auguſtinus de
baptiſmo paruulorum· Sed quia non ait· Niſi
quis renatus fuerit ex aqua et ſpirituſancto nō
habebit ſalutem vel vitam eternam· ſed non in=
trabit in regnum dei· Ad hoc inquiunt quidaz
paruuli baptizandi ſunt· vt ſint cum chriſto in

regno dei· vbi non erunt ſi baptizati non fuerint
quamuis et ſine baptiſmo ſi paruuli non morian
tur ſalutem vitamqꝫ eternam habituri ſint· quo
niā nullo peccati viculo aſtricti ſūt· ſꝫ cur naſca
tur denuo· niſi renouandus a vetuſtate· aut vñ
imago dei non intrat in regnum dei· niſi impedi
dimento prohibente peccati· Haimo·
Talia autem ac tanta ſecreta miſteria Nicodemo
capere non valenti· dominus ex carnali natiui=
tate ſimilitudinem dedit dicens· Quod natum
eſt ex carne caro eſt· Et quod natum eſt ex ſpi
ritu ſpiritus eſt· Sicut enim caro carnem pro
creat· Ita quoque ſpiritus ſpiritum parit·
Criſoſtomus· Nichil igitur ſenſibiliuz
inquiras· neqꝫ eſtimes quod carnem generet
ſpiritus· domini enim caro genita eſt· non qui
dem a ſpiritu ſolum· ſed eciam a carne· Quod
autem natum eſt ex ſpiritu ſpirituale eſt· Na=
tiuitatem enim hic non eam que ſecundum ſub=
ſtanciam dicit· ſed eam que ſecundum hono=
rem et graciam· Sic igitur et filius dei ita
natus eſt· quid plus habebit omnibus qui ita
nati ſunt· Inuenietur autem et ſpiritu minor·
cum eius natiuitas gracia ſpiritus fit· Et
quid hec a iudaicis diſtāt dogmatibus Vide au
tem et ſpiritusſancti dignitatem· Dei enim
opus videtur facere· Supra enim dixit· Quo/
niam ex deo nati ſunt· Hic autem quoniam ſpi
ritus eos generat· Dicens autem criſtus quo
niam qui natus eſt ex ſpiritu· ſpiritus eſt· quia
turbatum rurſus vidit· ad ſenſibile exemplum
ducit ſermonē dicens· Non mireris· quia dixi
tibi· Oportet vos naſci denuo· dicendo enim ne
mireris· oſtendit animi eius turbacionem· Po
nit autem exemplum· ꝙ neque communionem
aliquam ad corporum groſſiciem habet· neqꝫ
ad incorporeorum perueniens naturam· quod
eſt venti delacio dicens· Spiritus vbi vult
ſpirat· et vocem eius audis· ſed neſcis vnde ve
niat aut quo vadat· Sic eſt omnis qui natus
eſt ex ſpiritu· Quod dicit tale eſt· Si ventum
nullus detinet· ſed quo vult fertur· multoma=
gis ſpūs actionē nature leges detinē non pote
runt· non terminum corporalis natiuitatis neqꝫ
aliud quid talium· Quoniam autem de vento
hic dictum eſt· manifeſtat illud quod dicit· vo=
cē eius n̄ audis· id eſt ſonitum percuſſionis· non
enim loquens infideli et neſcienti ſpiritus actu=
onem hoc diceret· Dicit antem vbi vult ſpirat
non quaſi electionem quandam vento habente
ſed iam que a natura eſt mutacionem que non ꝓ
hibetur· et cum poteſtate fit· Et neſcis vnde
veniat aut quo vadat· id eſt ſi huius ſpiritus
cuius ſenſum ſuſcipis auditu et tactu interpreta
ri neſcis viam qualiter diuini ſpiritus operacio
nem ſcrutaris· Vnde ſubdit· Sic eſt omnis
qui natus eſt ex ſpiritu·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Auguſtinus· Sed quis noſtrũ non videat ver=
bi gracia· auſtrũ euntem a meridie ad aquilonẽ
aut aliũ ventũ venientẽ ab oriente et occidente
quomodo ergo neſcimus vnde veniat aut quo eat.
Beda· Spiritus igitur ſanctus eſt qui vbi vult
ſpirat· quia ipſe in poteſtate habet cuius cor gra
cia ſue viſitacionis illuſtret· Et vocem eius audis
cum te preſente loquitur is qui ſpũſancto repletus
eſt· Auguſtinus· Sonat pſalmus· ſonat euange=
liũ· ſonat ſermo diuinus· vox ſpũs eſt· hoc igitur
dicit quia verbo et ſacramento inuiſibiliter adeſt
ſpũſſanctus vt naſcamur· Alchuinus· Ergo ne
ſcis vnde veniat aut quo vadat· quia et ſi te preſen
te ſpiritus ad horam quempiam repleuerit· nõ
poteſt videri quomodo in eum intrauerit· vel quo
modo redierit· quia natura eſt inuiſibilis Hai
mo· Siue neſcis vnde veniat quia quomodo cre
dentes ad fidem introducat ignoras· vel quo va=
dat· quia quomodo fideles ad ſpeciẽ perducat ne
ſcis· Et ſic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu Ac ſi
dicat Spiritusſanctus ſpiritus inuiſibilis eſt· ita
et quiſque ex ſpũ naſcitur inuiſibiliter naſcitur· Au
guſtinus· Vel aliter· Et ſi tu naſcaris de ſpiritu h
eris· vt ille qui non eſt natus adhuc de ſpũ ne=
ſciat vñ venias aut quo eas· Hoc enĩ ſecutus ait
Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu Theo·
Confundatur ergo macedonius impugnator ſpiritus qui
ſeruũ ſpũſanctum aſſeruit· Spiritus enĩ ſanctus
propria poteſtate et vbi vult et qualiter vult operatur·
Haimo· Miſteriũ
diuine maieſtatis ni
codemus capere nõ
valet que a domino
audiebat et ideo ra
cionem querens· fa
ctum non abnegãs
non voto repꝛehen=
dentis· ſed affectu di
ſcentis dominũ in=
terrogat· Vnde dicitur·

**Reſpondit nicode=
mus et dixit illi· Quo
modo poſſunt hec fieri·
Reſpondit ihs et dixit ei·
Tu es magiſter in iſrael et hec
ignoras· amẽ amẽ dico
tibi quia quod ſcimus loquimur
et quod vidimus teſtamur
et teſtimoniũ noſtrum nõ ac
cipitis· ſi terrena dixe
ro vobis et nõ creditis·
quomodo ſi dixero vo
bis celeſtia credetis**

Reſpondit nicode=
mus et dixit ei· quo
modo poſſunt hec
fieri· Criſo· Quia
igitur adhuc in iudai
ca vilitate manet·
et exemplo ita ma=
nifeſto dicto ei· ad=
huc interrogat per re
liqua aſperius ad eũ criſtus loquitur· Vñ ſequitur· Reſpõ
dit et dixit ei· Tu es magiſter in iſrael et hec ig
noras· Auguſtinus· Quid putamus dominum
huic magiſtro iudeorum quaſi inſultare voluiſſe· vo
lebat quidem illum naſci de ſpiritu· Nemo autem
ex ſpũ naſcitur niſi humilis fuerit· quia ipſa humi
litas facit nos naſci de ſpũ· Ille autem magiſte
rio inflatus erat et alicuius momẽti ſibi eſſe vide
debatur· quia doctor erat iudeorum· Deponit ergo
dominus eius ſuperbiam· vt poſſit naſci de ſpũ·
Criſoſtomus· Nequaquam tamen nequiciam accu
ſat viri· ſed inſipienciã et ruditatem ſolum· ſed di
cet aliquis· quid comune habet hec natiuitas·
de qua ſcilicet criſtus locutus eſt ad iudaica dogma=
ta· Habet quidem comune· Nam qui primus homo
factus eſt· et que de coſta facta eſt mulier· et que
ſteriles genuerunt· et que per aquam miracula per
fecta ſũt· Dico autẽ quod heliſeus de aqua ferrum
eduxit· et quod iudei mare rubrum tranſierunt· et quod
naaman ſirus in iordane purgatus eſt· Hec omnia
natiuitatẽ ſpiritualẽ et purgamentũ in ea futu
rum figuraliter preſonabat· Et ea que a prophetis
ſũt dicta occulte oſtendunt hunc natiuitatis mo
dum· vtputa illud· Renouabitur vt aquile iuuen=
tus tua· et beati quorum remiſſe ſũt iniquitates· Sed
et yſaac figura huius natiuitatis erat· Hec igitur
rememorans dixit· Tu es magiſter in iſrael et hec
ignoras· Rurſus autem aliunde ſuũ ſermonem ei cre
dibilem facit ad inbecillitatem eius condeſcendẽs
cum ſubdit· Amen amen dico tibi· quia quod ſci
mus loquimur· et quod vidimus teſtamur· et te=
ſtimoniũ noſtrũ non accipitis· Apud nos viſus
alijs ſenſibus cercior eſt· Et ſi volumus aliquem
facere credere· ita dicimus· quoniam oculis noſtris vi
dimus· propterea xp̃s humano loquẽs ad eum ſer
mone· non viſum ſenſibilem inducit· Sed manife
ſtum eſt quod de certiſſima cognicione et nõ aliter
ſe habente loquitur· igitur hoc quidem id eſt quod ſcimus
ait de ſeipſo ſolo· Haimo· Queritur autem quare plu
raliter dicat· Quod ſcimus loquimur· Ad quod
dicendum quod vnigenitus dei filius erat qui hoc lo
quebatur oſtendens qualiter pater eſt in filio· et
filius in patre· et ſpiritusſanctus ab vtroque indi=
uiſibilis procedat· Alchuinus· Vel dicit plura=
liter ac ſi dicat· Ego et illi qui modo ſpũ ſũt re=
nati· intelligimus illud quod loquimur· et quod
vidimus apud patrem in abſcondito· hoc teſta
mur foris in mundo· et vos qui carnales eſtis et
ſuperbi non accipitis teſtimoniũ noſtrum The
philus· Quod nequaquam de nicodemo dicit· ſed
de genere iudeorum qui vſque ad finẽ in perfidia per=
manſerunt Criſoſtomus· Quod quidem non tur=
bati verbum eſt· ſed manſuetudinem oſtendentis·
Hinc enĩ erudit nos cum ad aliquos locuti fue=
rimus et non perſuaſerimus· non triſtari neque iraſci
ſed noſtrum ſermonẽ credibilem facere non ſolum
non iraſcendo ſed etiã non clamando· Materia enĩ
ire clamor eſt· Iheſus autem dogmata excelſa
tangere debens· propter audienciũ infirmitatem ſe
detinet multociens· et non continue dignis ſua
magnitudine dogmatibus immoratur· ſed magis his
que condeſcenſionem habent· Vnde hic ſubditur
Si terrena dixero vobis et non creditis· quomõ
ſi dixero vobis celeſtia credetis· Auguſtinus·
Hoc eſt ſi non creditis· quia templũ poſſum ſu
ſcitare deiectum a vobis· quomodo credetis quia
per ſpũſanctum poſſunt homines regenerari·
Criſo· Vel aliter ſi baptiſmũ terrenum dicat·
non mireris quia in terra perficitur· et comparacõne il=
lius natiuitatis ſtupende que eſt ex ſubſtancia
patris· terrena eſt gracie natiuitas· Et bene nõ
dixit· Non intelligitis· ſed non creditis· Nam cum
quis aliqua per intellectum ſuſcipere nõ valet· amẽ
cie vel ignorancie imputatur· Cum autem hec nõ ſu
ſcipiat aliquis que ſolum fide oportet ſuſcipere· nõ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

amencie·ſed infidelitatis eſt accuſatio· Dicebāntur aūt hec· et ſi non credebant· q2 poſteri erāt ea ſuſcepturi·

Et nemo aſcēdit i celum niſi qui deſcēdit de celo filiꝰ hominis qui eſt in celo

Auguſtinꝰ de baptiſmo paruulorum· Notata paululū eiꝰ imperacia qui ſe ceteris de magiſterio pferebat· et omniū taliū incredulitate rephenſa· reſpōdet q alij credant ſi illi non credunt ad illud quod interrogatus eſt· q̄modo poſſunt iſta fieri· dicens· et nemo aſcēdit in celum niſi qui deſcendit de celo· filius hoīs qui ē in celo· quaſi diceret· ſic fiet generacio ſpiritualis vt ſint celeſtes homīes ex terrenis· qꝺ adipiſci non poterūt niſi membra mea efficiant· vt ipſe aſcendat qui deſcendit· non aliud deputans corpus ſuū· id eſt eccleſiam ſuam q̄ ſeipſum

Grego· xxvij· moraliū· Quia em̄ nos vnū cum illo iam facti ſumus vnde ſolus venit· in ſe ſoluſ redit· eciam in nobis et is qui in celo ſemp ē ad celum quotidie aſcendit Auguſtinꝰ· de baptiſmo paruuloꝝ· q̄uis aūt in terra factus ſit filius hominis· diuinitatē tn̄ ſuam qua in celo manens deſcendit ad terrā· nō indignās cenſuit· nomie filij hominis ſicut carnē ſuā dignatꝰ eſt nomie filij dei· p vnitatē em̄ pſone qua vtraq3 ſubſtancia vnus eſt criſtꝰ et filiꝰ dei ābulabat i terra· et idem ipſe filiꝰ hominis manebat in celo· Fit g̃ credibilioꝝ fides ex incredibilioribꝰ creditis· Si em̄ diuina ſubſtancia longe diſtancior potuit ꝓpter nos ita ſuſcipe humanā ſubſtanciā vt vna pſona fieret· q̄to credibiliꝰ alij ſancti fiunt cum homine criſto· vnus criſtus· vt omnibꝰ peius graciam aſcendentibus· ipſe vnꝰ aſcendat i celū q̄ d celo dſcēdit Cri· Vel alit· q2 dixerat nicodemus· ſcimus quoniam a deo veniſti magiſter ne eſtimetur ita eſſe magiſter· vt multi ꝓphetaꝝ d terra exiſtimantes· ſubiungit· et nemo aſcendit in celum· niſi qui deſcendit de celo filius hominis qui in celo eſt Theo· Cum vero filium hominis deſcendiſſe de celo audis n̄ putes q de celo caro deſcendit· hoc em̄ hereticoꝝ dogma eſt· qui dicebant q criſtus de celo corpꝰ ſumpſerat et p virginē tranſierat· Cri· Filiū· n· hoīs non carnē h vocauit· ſed a minori ſubſtancia ſe totū nominauit· Eſt em̄ ei conſuetudo multociens a diuinitate· multociēs ab humanitate totū vocare· Beda· Si em̄ aliquis homo nudus de monte ad conuallia deſcendat· et aſſumptis veſtimentis etiā armis ad eundem montem aſcendat recte ipſe idem q̄ pus deſcēdit aſcēdiſſe phibet· Hila· x· de trini· Vel q2 de celo deſcendit concepte de ſpū originis cauſa ē Non em̄ corpori maria originem dedit· licet ad incrementa partumq3 corporis omne qꝺ ſenſus ſui eſt naturale contulerit· q vo hominis filius eſt ſuſcepte in virgine carnis eſt partus· q aūt in celis eſt nature ſemp pmanentis poteſtas· ē q̄ nō ex infirmitatis ſue virtute in regionē diffiniti corporis coartauit verbi dei poteſtatem· c̄i in forma ſerui manens ab omni intra extraq3 celi mundiq3 circulo· celi ac mundi dominus non abfuit· Per hoc ergo et de celo deſcendit· quia filius hominis eſt· Et in celis eſt quia verbuz caro factū non amiſerat manere quod factum eſt·

Auguſtinꝰ· Miraris autem· q2 hic erat et in celo· Tales fecit diſcipulos ſuos· Paulum audi dicentem Noſtra conuerſacio in celis eſt· Si homo paulus ambulabat in terra et conuerſabat̄ i celis deus celi et terre non poterat eſſe in celo· et in terra Criſo· Vide autem quia quod valde videt̄ excelſum· indignū eſt ſua magnitudie Non em̄ ſolū in celo eſt· ſ3 vbiq3 et omnia replet Sed adhuc imbecilitatez auditoris loquit̄ paulatim eum reducere volens· Criſo· Quia dixerat bn̄ficiū baptiſmi inducit huius cauſam ſcilicet crucem dicens· Et ſicut moyſes· ꝛc̄·

Et ſicut moyſes exaltauit ſerpentē in deſerto Sic exaltari oportet filiū hoīs· ut omis qui credit in ipm non pereat ſed habeat vitam eternam·

Beda Magiſtrū legis moſaice ad ſpiritualez ſēſum eiuſdem legiſ iducit· recordās veteris hiſtorie· et hanc in figuraz ſue paſſionis atq3 humane ſaluacionis factam ediſſerens· Auguſtinus d baptiſmo paruuloꝝ· Serpentū em̄ incurſibus in deſerto multi moriebant̄· ac ſi moyſes ex pcepto domini exaltauit in deſerto eneum ſerpētem hunc videntes ſanabant̄ continuo· Exaltatus ſerpēs eſt mors criſti· eo ſignificandi modo quo p efficientē id qꝺ efficit̄ ſignificat̄· A ſerpente quippe mors venit· qui peccatuz quo mori meret̄ homini pſuaſit· Dominꝰ autem in carnem ſuam non peccatū tranſtulit tanq̄ venenuz ſerpentis ſed mortē· vt eſſet in ſimilitudine carnis peccati pena ſine culpa· Vnde in carne peccati et pena ſolueret̄ et culpa Theo· Videas g̃ figuram ad veritatem· Ibi em̄ ſerpentis ſimilitudo ſpeciem quidem beſtie habet· venenū aūt non habet· Sic et hic criſtus a peccato liber· in ſimilitudinem carnis peccati venit· Exaltari aūt audiens ſuſpenſionem· intelligas in altum· vt ſāctificaret aerem· qui ſanctificauerat terrā ambulando in ea· intelligas eciam p exaltacionem gloriam· Nam illa crucis altitudo gloria criſti facta eſt· In quo em̄ iudicari voluit· in hoc huius mundi pncipez iudicauit· Adā em̄ iuſte mortuus eſt· q2 peccauit· dominꝰ vero iniuſte quia peccatum non fecit· Poſtq̄ ergo iniuſte mortē ſuſtinuit· ſuperauit illum qui eum tradidit morti· et ſic liberauit adam a morte· ſed in hoc deuictum ſe inuenit· Non em̄ potuit in cruce dominū contriſtare vt crucifigentes odiret· ſed magis diligebat et ꝓ eis orabat· Sic igit̄ crux xp̄i eiꝰ exaltacio et gloria facta eſt· Criſo· Ideo eciā nō dixit· Pendere oportet filiū hominis ſed exaltari· quia honeſtiꝰ hoc videbat̄· Vnde et ꝓpter audientem et ꝓpter figuram hoc poſuit vt diſcas quoniā cognata ſūt vetera nouis· Dem

vt cognoſcas qm̄ non inuitus ad paſſionem ve-
nit · et adhuc vt diſcas · qm̄ multis hinc naſcitur
ſalus · Auguſtin⁹ de baptiſmo paruulorum ·
Sicut ergo tunc qui conſpiciebat · exaltatū ſer
pentē et a veneno ſanabat̄ · et a morte liberaba
tur · ſic nunc qui conformabat̄ ſimilitudini mor
tis criſti p fidem baptiſmūq; eius · et a peccato
p iuſtificacionē · et a morte p reſurrectionem li-
beratur · hoc eſt em̄ quod ait · vt omnis qui cre
dit in eum nō pereat · ſed habeat vitam eternā
Quid ḡ opus eſt vt morti criſti p baptiſmū cō-
formet̄ paruulus ſi morſu ſerpentis non eſt om
nino venenatus · Criſoſtomus · Attende autē
q̄ paſſionē obumbrate poſuit rexe ei⁹ verbis ſi
eret triſtis auditor · Fructū vō paſſionis poſuit
manifeſte · Si em̄ qui credunt in crucifixum nō
pereunt multomagis qui crucifixus ē non perit
Auguſtin⁹ · Hoc autem intereſt inter figura
tam imaginē et rē ipſam q̄ illi ſanabāt̄ a morte
ad tēporalē vitā · Ibi aūt vt habeāt vitā et̄nam

Sic em̄ deus dilexit
mūdum vt filium ſuū
vnigenitū daret vt
omnis qui credit ī eū
non pereat ſed habe
at vitam eternam · nō
enim miſit deus filiū
ſuum in mundū vt iu
dicet mundum ſed vt
ſaluetur mundus per
ipſum · Qui credit in
eum non iudicatur ·
Qui autē non credit
iam iudicatus eſt q̄a
non credit in nomine
vnigeniti filij dei ·

Criſoſto · Quia
dixerat · oportet ex
altari filiū hominis ī
quo mortem occul-
te ſignificauit · ne
auditor triſtis ab
his fieret verbis ·
humanum q̄d de eo
ſuſpicans et mortē
eius eſtimans nō eē
exiſtenciam · hoc ad
rectitudinē reducit
Filiū dei dicens eū
qui dat̄ ad mortem
et mortem ei⁹ cauſā
eſſe vite eterne · vn̄
dicit · Sic em̄ deus
dilexit mūdū vt fi-
liū ſuū vnigenitū
daret · vt omnis q̄
credit in eum nō pe
reat · ſed habeat vi
tam eternā · Quaſi
dicat · Ne mireris ·
qm̄ ego debeo exaltari vt vos ſalueminī · etem̄
et patri hoc videtur · q̄ ita nos dilexit vt p̄ ſer
uis indeuotis filiū dederit dicendo autē Sic de
us dilexit mundū multam indicat amoris inten-
cionem · Multa em̄ eſt et infinita diſtācia q̄ em̄
imortalis · q̄ ſine pncipio · qui magnitudo infini
ta eos qui ſūt ex terra et cinere infinitis plenos
peccatis dilexit · Sed et ea que poſt hoc ponit
oſtentatiua ſūt magni amoris · Non em̄ ſeruum
non angelum non archangelū dedit · ſed filium
ſuum · Rurſus ſi filios plures habuiſſet · et dediſ
ſet vnum · hoc etiā eſſet maximū · Nūc vero vni
cum dedit filium · Vnde ſubdit · Vnigenitum ·
Hilari⁹ ſeptimo de trini · Sed ſi dilectōnis hic
fides eſt creaturam creature p̄ſtitiſſe · non facit
magni meriti fidem vilis et ſpernenda iactura ·
Precioſa autem ſunt que cōmendant caritatem
et ingencia ingentibus eſtimant̄ · De⁹ diligens
mundum non filiū adoptiuū · ſed ſuū et vnigeni
tū dedit · hinc p̄pietas eſt · natiuitas eſt · veritas
eſt · non creatō eſt non adoptō eſt · nō falſitas ē
hinc dilectōnis et caritatis fides eſt vt ad mun
di ſalutē et filiū ſuū et vnigeitū p̄ſtitiſſ; Theo
Videt̄ autem mihi q̄ ſicut ſupius dixit · q̄ filius
hominis deſcendit de celo · cum caro de celis nō
deſcenderit · ſ; p̄pter vnā pſonā in criſto que dei
ſūt attribuit homini · Sic et nunc econuſo q̄ ſūt
hominis · verbo dei app̄riat · Etem̄ deus dei fili
us impaſſibilis manſit · Sed q̄ vnus erat ſcd̄m
ypoſtaſim dei fili⁹ et homo qui paſſionē ſuſti-
nuit filius dari dicit̄ in mortē q̄ paſſibiliter pa
ciebat̄ · non natura p̄pa ſ; carne p̄pa · Eſt autem
maxima vtilitas oſecuta ex huiuſmodi dacione
mentem excedens humanam · Sequit̄ em̄ vt oīſ
qui credit in eum nō pereat · ſed habeat vitam
eternā · Vetus namq; teſtamentū his qui ſua-
bant illud dierū longitudinem p̄mittebat · Euā
geliū vō eternā et inſolubilem vitam Augu
ſtin⁹ · Notādum vō q̄ eadem de filio dei vnige
nito replicat · que de filio hominis in cruce ex-
altato p̄miſerat dicens · Vt omnis qui credit in
eum · q̄ idem redemptor et conditor noſter fili
us dei ante ſecula exiſtēs · filius hominis factus
eſt in fine ſeculorū · vt qui p diuinitatis ſue po
tenciam nos creauerat ad pfruendam beatitudi
nem phennis vite · ipſe p fragilitatem humani
tatis noſtre nos reſtauraret ad pcipiendā quā
pdidimus vitam · Alchuin⁹ Vere autem p fi-
lium dei habebit mundus vitam · quia non alia
cauſa venit in mundū niſi vt ſaluet mundum · vn̄
ſequit̄ · Non em̄ miſit deus filiū ſuū in mundum
vt iudicet mundum · ſ; vt ſaluet̄ mundus p ipſū
Auguſtin⁹ · Quare em̄ ſaluator mundi dict⁹ ē
niſi vt ſaluet mundum · Ergo q̄tum in medico ē
ſanare venit egrotū · Ipe ſe interimit qui p̄cep
ta medici ſeruare non vult aut contempnit ·
Criſo · Sed q̄ hoc dicit · multi pigrorū ī pec
catorū magnitudine et negligencie ſupabun-
dancia dei abutentes miſericordia dicunt non ē
gahēna · non eſt ſupplicū · omnia nobis de⁹ pec
cata dimittit · Sed conſiderandū eſt q̄ duo ſunt
criſti aduentus · qui iam fact⁹ eſt et qui vētur⁹
eſt · et p̄or quidem fact⁹ eſt · non vt iudicet que
facta ſūt a nobis · ſed vt dimittat · Secund⁹ aūt
non vt dimittat ſed vt iudicet · De p̄ori igit̄ ait ·
Non veni ut iudicē mūdum · q̄ em̄ clemens eſt
non facit iudiciū ſed interim remiſſionē oīm pec
catorū p baptiſmū p̄mo · et poſtea p penitenciā
quia ſi hoc modo non feciſſet · vniuerſi ſimul p-
diti eſſent · Omnes em̄ peccauer̄t et egent gracia
dei · ne igit̄ aliquis crederet ſe impune peccare
ſubdit de pena non credentis · Qui credit in eum
non iudicat̄ · Qui credit inquit · non qui inueſti-
gat · quid igit̄ ſi inmūdam habeat vitā · marie
quidam paulus tales non fideles eſſe dicit · Cō
fitentur inquit ſe noſſe deū · factis autem negāt
ſed hoc illud ſignificat · quia ſcd̄m hoc qui cre-
dit nō iudicat̄ · ſed operū quidem grauiorem
ſuſtinebit penam · infidelitatis autem cauſa non
torquebit̄ · Alchuin⁹ · Vel qui credit in eum

etadheret ei vt membrū capiti non iudicabitur
Auguſtinꝰ·Quid autē dictuꝝ ſperabas d co
qui non credit niſi qꝫ iudicaē·Sed vide quid di
cit·Qui autem nō credit iam indicatus eſt·Non
dum apparuit iudiciū·ſed iam factum eſt iudiciū
Nouit enī dn̄s qui ſunt eius·Nouit qui pmaneāt
ad coronā et qui pmaneant ad flammā Criſo·
Ad hoc dicit quia ipſum diſcredere impenitēn
tem ſuppliciū eſt·Eſſe enī extra lumen eciaꝫ ſcdm
ſe maximū ſuppliciū eſt·vel qd futuꝝ eſt p̄nūci
at·Sicut enī qui occidit hominē et ſi nondū ſen
tencia iudicantis odemnatꝰ ſit·rei tn̄ natura cō
demnatꝰ eſt·ita et qui incredulꝰ eſt ſicut et adā
qua die comedit de ligno mortuꝰ eſt· Grego
xxvij·mora·Vel aliē·In extremo iudicio aliqui
non iudicanē et pereūt·de quibꝰ hic dicitē·qui
non credit iam iudicatus eſt·Non enī eoꝝ tūc cā
diſcutiē·qui a conſpectu diſtricti iudicis iam cū
damnacōne ſue infidelitatis abſceſſerūt·pfeſſiōeꝫ
vero fidei retinētes·ſed pfeſſionis opa non ha
bētes·redarguūē vt pereant·Qui vo nec fidei
ſacramenta tenuerūt·increpacionem iudicis in
extrema examinacione non audiūt·qꝛ p̄iudicati
in infidelitatis ſue tenebris eius que deſpexerāt
inuectione argui non merenē·Princeps nam
terrenā rempublicā regens·aliter punit ciuem
interius delinquentē·atqꝫ aliter hoſtem exteri
us rebellantē·In illo iura ſua conſulit·otra ho
ſtem vero bella mouet·dignaqꝫ eius malicie tor
menta retribuit··De malo vero eius quid lex ha
beat non requirit·Neqꝫ enī lege neceſſe eſt peri
mi eum qui lege nūqꝫ potuit teneri Alchuinꝰ
Quare autem iudicatus eſt qui non credit·cau/
ſam aſſignat dicens·Quia non credit in nomine
vnigeniti filij dei·In hoc enī ſolo nomine ē ſalꝰ
Non habet deus multos filios qui poſſint ſalua
re hūc hꝫ vnigenitū p qꝫ ſaluat Aug·de bap·p·
Vbi ḡ puulos ponimus baptizatos·niſi int̄ eos
q̄ crediderīt·h̄ enī eis acquiritur per virtutem ſa
cramenti et offerentium rn̄ſioneꝫ·ac p hoc eos q̄
baptizati n̄ ſunt inter eos q̄ n̄ crediderīt ſtatuimꝰ
Alchuinꝰ reddit
cauſaꝫ quare nō cre
diderunt·et q̄re iu
ſte damnaē·dicens
Hoc eſt autem iudi
cium quia lux venit
in mundum Cri·
Quaſi diceret·Nūqꝫ
ipſi eam queſierunt
vel laborauerūt vt
inuenirent·Ipſa lux
venit ad eos nec ei
occurrerunt Vnde
ſequiē·Et dilexerīt
homines magis te
nebras qꝫ lucem·ex
hoc modo p̄uaē ho
mines excuſacione·
venit enī eripere a
tenebris et ad lucē
ducere·Quis ergo

Hoc eſt autem iudici um·quia lux venit in mundum·Et dilexerīt homines magis tene bras qꝫ lucem·Erant enim eoruꝫ mala ope ra·Omnis enim q̄ ma le agit·odit lucem et non venit ad lucem ut non arguātur opera eius·Qui autē facit veritatem venit ad lu cem ut manifeſtentur opera eius quia i deo ſunt facta·

eiꝰ qui non vult ad lucem accedere miſerebitur·
Beda·Lucē ſeipſū appellat·de qua ſupra euā
geliſta dixit·Erat lux vera Tenebras vo appel
lat peccata·Deinde qꝛ videbaē multis eſſe cre
dibile quod dictū eſt·Nullus enī tenebras p̄ho
norat luci·ſubdit cauſam quare hec paſſi ſūt di
cens·Erant enī eoꝝ opera mala·et ſiquidem in
iudiciū veniſſet·haberet hoc aliquam racioneꝫ
Quis enī maloꝝ ſibi conſcius eſt·fugere iudicem
conſueuit·Parcenti vero qui deliquerūt occur
runt·Dicens igiē·erant·eos qui multoꝝ ſibi
ipſi erant cōſcij peccatoꝝ·maxime criſto ad ig
noſcendum venienti occurrere·quod et in mul
tis factuꝫ eſt·Etenī publicani et peccatores ve
nientes recumbebāt cum iheſu·qꝛ vero quidaꝫ
ſūt ita molles ad eos·qui p virtute ſūt labores
vt vſqꝫ ad vltimū velint adherere malicie·In
hoꝝ iniuriam ſubdit·Omnis enī qui male agit
odit lucem·Quod quidem dictum eſt de his qui
eligūt in malicia manere· Alchuinꝰ·Quia eis
qui male agit odit lucem·id eſt qui eſt in inten
cione peccandi·cui placet peccatum·odit luceꝫ
que detegit peccatum Auguſtinꝰ decimo cō
feſſionū·Quia enī falli nolunt·et fallere volūt
amat enim eam cum ſeipſā indicat·et oderūt eā
cum eos ipſa indicat·Inde retribueē eis vt eos
nolentes manifeſtet et eis ipſa non ſit manifeſta
Amant ergo veritatem lucentē·Oderunt eaꝫ re
darguentē·Vnde ſequiē·Et non venit ad luceꝫ
vt non arguanē opa eiꝰ Criſo·Eum enī qui in
paganiſmo viuit nullꝰ redarguit q̄a deus tales
hꝫ·et digna dogmatibus opera demōſtrat·q̄
vero criſti ſunt male viuentes·ab omnibꝰ rectiſ
accuſanē·Si autem gentiles ſūt recte viuentes
hoc manifeſte non noui·Nō enim mihi dicas eoſ
qui a natura ſūt mites et honeſti·Non enim ē h̄
virtus ſed cum dic qui a paſſionibus ſuſtinet vi
olenciam et ſapienter viuit·Sed non vtiqꝫ ha
bes·Si enim regni enūciacio et gehenne mine
et alia tanta documenta vix detinent homines
in virtute nullo hoꝝ pſuaſi ptranſibunt virtu
tem·Si vo ypocriſim fingunt glorie gracia h̄
faciūt·Vnde cum potuerint latere non omittēt
vti malis deſiderijs·Que eciā vtilitas eſt cū ali
quis ſobrius ſit et nō rapit·ſit vo vane glorie
ſuꝰ·h̄ enī n̄ ē recte viuē·Inanis·n·glorie ſuꝰ
fornicario non minor eſt·Multo enim plura et
grauiora operatur· Si autem quidam recte
ſūt viuentes in gentilibus·non hoc aduerſatur
huic ſermoni quia nō frequenter contingit ſed
raro· Beda·Moraliter eciam illi magis tene
bras qꝫ lucem diligunt·qui ſuos p̄dicatores bn̄
docentes odijs et detractionibus inſequūē·Se
quiē·Qui autem facit veritatem venit ad lucem
vt manifeſtenē opa eius quia in deo ſūt facta·
Criſo·Nō autem de his qui ab inicio facti ſūt
criſtiani·hoc dicit·ſed tantum de his qui ex gē
tibus vel iudeis ad rectam diſponendi erant fi
dem·oſtendit enim quoniam nullꝰ vtiqꝫ eliget
in errore viuens ad fidem venire·niſi p̄us inſeri
bat ſibiipſi vitam rectam· Auguſtin de bap
tiſmo paruulorum·In deo autē facta dicit opa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eius qui venit ad luceꝫ·quia intelligit iuſtifica
cionem ſuaꝫ non ad ſua merita ſed ad dei graciā
ꝑtinere Auguſtinꝰ ſup iohannem· Sed ſi oīa
opera deuſ mala inuenit· q̄modo quidam feceꝛt
veritatem et venerunt ad lucem·id eſt ad criſtū
ſed dilexerunt inquit ſup̄ tenebras magis ꝙ lu=
ceꝫ·Ibi poſuit vim· Multi dilexeꝛt peccata ſua
multi ea confeſſi ſūt·Accuſat deus peccata tua·
ſi et tu accuſes adiungeris deo·opoꝛtet vt ode
ris in te opus tuū·et ames in te opus dei·Ini=
ciū opeꝝ bonoꝝ confeſſio eſt opeꝝ maloꝝ· et
tunc facis veritatem·quia nō te palpas· non ti
bi blandiris Venis autem ad lucem quia hoc ip
ſuꝫ quod tibi diſplicuit peccatū tuū· nō tibi diſ
pliceret·niſi deus tibi luceret·et eius veritas ti
bi oſtenderet·Facit autem aliq̄s veritatem con=
feſſionis et venit ad lucem in operibus bonis·
etiaꝫ ꝓpter illa que videnꝰ minuta eſſe peccata
lingue aut cogitacionum· aut immoꝛacionis in
rebus conceſſis· qm̄ minuta plura peccata ſi ne
gliganꝰ·occidunt·Minute ſūt gutte q̄ flumen i
plent·Minuta ſūt grana harene·ſed ſi multe ha
rene imponāꝰ· harena p̄mit atq̄ opprimit·Hoc
facit ſentina neglecta·quod facit fluctꝰ irrueſ
paulatim p ſētinā intrat·ſed diu intrando nō ex
hauriendo mergit nauem Quid eſt auteꝫ exhau
rire niſi bonis opibus agere ne obruāt peccata
gemendo·ieiunando·tribuendo·ignoſcendo·

Poſt hec venit hieſꝰ
et diſcipuli eius in iu=
deam terrā et illic de
moꝛabatur cum eis ⁊
baptizabat·Erat au=
teꝫ iohānes baptizāſ
in ennon iuxta ſaliꝫ qꝛ
aque mlte erant illic
et veniebant et bapti
zabantur ·Nōdū eñ
miſſꝰ fuerat iohēs in
carcerē fcā ē ergo q̄
ſtio ex diſcipul' iohis
cū iudeis de purifica
cione· Et venerūt ad
iohānem ⁊ dixerūt ei
Rabi qui erāt tecum
tranſioꝛdanē cui eciā
tu teſtimoniū ꝑhibui
ſti·ecce h̄ baptizat et
omnes veniunt ad eū

Criſoſtomꝰ· Nihil
veritate apcius ne
q̄ foꝛciꝰ· que neq̄
latere vult·neq̄ pe
riculum foꝛmidat·
neq̄ inſidijs tremit
neq̄ gloꝛiam que a
multis eſt·deſiderat
nulli humanoꝝ ob
noxia·Vnde et dn̄s
in ſolēnitatibꝰ ihe
ruſalem aſcendebat
n̄ ſe oſtentans· neq̄
honorē diligens·ſꝫ
vt pluribꝰ ſua dog
mata pꝛoponeret ⁊
miraculoꝝ vtilita=
tem· Poſtq̄ autem
ſolennitates ſolue=
banꝰ ad ioꝛdanem
frequenter venie=
bat· quia et illic eē
turbe concurrebāt
Vnde dicitꝰ Poſt h̄
venit iheſus et di=
ſcipuli eiꝰ in iudeaꝫ
terrā et illic demo=
rabaꝰ cuꝫ eis· Be
da·Dicit autem pꝰ
hec·Non continuo poſt diſputacionem cum Ni=
codemo que facta eſt in iheroſolimis ſed pacto
ſpacio tempoꝛis de galilea in iudeam redijt·
Alchuinꝰ·Per iudeam quidem ſignificantur
confitentes quos viſitat criſtus·vbi enī eſt pec
catoꝝ confeſſio· vel diuinaꝝ laudum·illic ve=
nit criſtus et diſcipuli eius id ē doctrina et illu
minacio eiꝰ·et ibi moraꝰ purgādo a vicijs Vn̄ ſe
quitꝰ·Et illic demoꝛabaꝰ cum eis et baptizabat
Criſo·Cū autem euangeliſta poſtmodū dicat
ꝙ iheſus n̄ baptizabat ſed diſcipuli eius manife
ſtuꝫ eſt qm̄ ⁊ hic hoc dicit·ꝙ ſoli diſcipuli bap
tizabant· Auguſtinꝰ· Baptizatꝰ autem domi
nus baptizabat non eo baptiſmate q̄ baptizatꝰ
eſt· baptizatus eſt enim a ſeruo oſtendens hu=
militatis viam et ꝑducens ad baptiſmū domini
hoc eſt ſuum· Baptizabat eñ iheſus quomodo
dominꝰ quomodo dei filiꝰ· Beda· Criſto aūt
iam baptizante adhuc baptizat iohannes· quia
adhuc ꝑmanet vmbra·nec debet p̄curſor ceſſa=
re donec veritas manifeſtetꝰ·Vnde ſequitꝰ·Erat
autem iohannes baptizans in ennon iuxta ſalim
Ennos hebꝛaice aqua vnde quaſi nominis inteꝛ
p̄tacionē apperiēs ſubdit quia aque multe erāt
illic·ſalim opidum eſt iuxta ioꝛdanem ſitum vbi
olim melchiſedech regnauit Jero·ad euagri
um·Nec refert vtꝝ ſalem aut ſalim nomineꝰ cuꝫ
vocalibꝰ in medio litteris pꝛaro vtanꝰ hebꝛei
et ꝓ voluntate lectoꝝ ac regionū varietate ea
dem verba diūſis ſonis atq̄ accentibꝰ ꝓferanꝰ
Sequitꝰ·Et veniebant et baptizabanꝰ Beda
Quantum cathecuminis nondū baptizatis pro
deſt doctrina fidei tantū ꝓfuit baptiſma iohan
nis ante baptiſmū criſti·Quia ſicut ille p̄dica=
bat penitenciam ⁊ baptiſmū criſti p̄nūciabat ⁊
in cognicionē veritatis que mūdo apparuit atꝰ
hebat·Sic miniſtri eccleſie p̄mo erudiūt venien
tes ad fidem poſt peccata eoꝝ redarguūt·de=
inde in baptiſmo criſti remiſſionē ꝓmittūt·Et ſic
in cognicionē et dilectioneꝫ veritatis attrahūt
Criſoſtomus·Diſcipulis autē iheſu baptizan
tibus non ceſſauit iohannes baptizans vſq̄ ad
incarceracionem·Quod ſignificat euāgeliſta
cum ſubdit·Nondum eñ miſſus fuerat iohānes
in carcerem· Beda· Ecce apte notat facta cri
ſti ante iohannem incarceratum quē alij p̄terie
runt·incipientes ab his que poſt miſſum iohan
nem in carcerem facta ſūt· Auguſtinꝰ·Quare
aūt baptizabat iohānes· quia oportebat vt do
minꝰ baptizaretꝰ·Non ſolū autē baptizatus eſt
ab eo·ne baptiſmus iohannis melioꝛ baptiſma=
te domini videretꝰ Criſoſto·Sed cuiꝰ gracia
vſq̄ tunc baptizabat·Si eñ ceſſaſſet eſtimaretꝰ
zelo vel ira hoc facere· Sed ꝑſiſtens non ſibiip
ſi gloꝛiaꝫ acq̄rebat·ſꝫ criſto auditores mittebat
Et multo efficacius hoc faciebat q̄ꝫ diſcipuli xp̄i
quia inſuſpicabile eius erat teſtimoniū·et maio
rem gloꝛiam apud omnes habebat·Ideo etiaꝫ
adhuc baptizabat ne diſcipulos ſuos in amplio
rem zelum immitteret· Eſtimo autem ⁊ ꝓpter h̄
ꝑmiſſaꝫ eſſe moꝛtem iohannis·Et eo ſublato de
medio iheſum maxime p̄dicare cepiſſe vt omnis
multitudinis affectio ad criſtū trāſiret ⁊ nō vl
tra his· que de vtroq̄ erant ſētencijs ſcinde=
rentur· Zelotipe enim ſe habentes diſcipuli
iohannis ad criſti diſcipulos et ad ipſū criſtum
quia viderūt diſcipulos criſti baptizantes cepe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝛunt dicere ad eos q̇ baptizabanť quaſi aliquid
maiꝰ haberet baptiſma iohannis baptiſm:te di
ſcipuloꝝ criſti· Vnde ſubdiť · Facta eſt ḡ q̄ſtio
ex diſcipulis iohannis cum iudeis de purificaci=
one· Quoniā eī ipſi queſtionē mouerūt· ſed non
iudei· Euangeliſta occulte monſtrat· non dicēs
ꝙ iudeus queſiuit· ſꝫ ꝙ queſtio facta eſt ex diſci/
pulis iohannis· Auguſtinꝰ· Intelligas ḡ di
xiſſe iudeos maiorem eſſe criſtū· ⁊ ad eiꝰ bap tiſ
ma debere concurri· Illi autem nondū intelligē
tes defendebāt baptiſmū iohannis· ventum eſt
ḡ ad ipſū iohannē vt ſolueret queſtionē· Vnde
ſequiť· Et venerūt ad iohannem· et dixerunt ei
Rabi· Qui erat tecum tranſiordanem· Criſo·
Hoc eſt· quē tu baptizaſti Non aūt dixerūt quē
tu baptizaſti· quia coacti eſſent et vocis eiꝰ me=
miniſſe que ſup eum eſt delata· ſꝫ dicunt· qui erat
tecū quaſi qui diſcipuli ordinē habebat· nihil
plus habens nobis· nō ſe a te ſeperās baptizat
Addūt autem· Cui eciam teſtimoniū ꝑhibuiſti·
quaſi dicerent quem tu claꝝ oſtendiſti· et circū
ſpectum feciſti· eadem tibi audet· Et hoc eſt qđ di
cunt· Ecce hic baptizat· Non aūt in hoc ſoliū eſti
mabant ſe excitare eum· ſed et in eo· ꝙ de reliq̄
ea que ipſoꝝ erant reprobabanť Vnde ſubdūt
Et omnes veniūt ad eum· Alchuinꝰ· quaſi· d·
te dimiſſo omnes currunt ad baptiſmū illius quē
tu baptizaſti·

Reſpondit iohēs et dixit eis· Non poteſt homo accipere q̄cq̄m niſi fuerit ei datum de celo· Ipſi vos mihi teſtimoniū ꝑhibetis ꝙ dixerim· Nō ſum ego xp̄s ſed q̄m miſſꝰ ſum an̄ illum· Qui habet ſpōſam ſpōſꝰ eſt amicus aūt ſpōſi q̇ ſtat ⁊ audit eū gaudio gaudꝫ ꝓpť vocē ſpōſi· In hoc aūt gaudiū meū impletū ē illū oportꝫ creſcere· me autē minui·

Criſo· Interrogatus Iohānes nō vehementer diſci=pulos increpat· ti=mens ne ab eo ſeparati aliquid aliud operenť· Sed re=miſſe quodammodo eis loquiť· Vnde di=ciť· Reſpondit iohēſ et dixit eis· Nō pōt homo accipe quic=q̄ꝫ· niſi fuerit ei da=tum de celo· Quaſi diceret· et ſi p̄clara ſūt que criſti ſunt· Et ſi omnes ad eum currunt mirari non oportet· Deus eīn ē qui hoc facit· hūa=na eīn facile dep̄hē=ſibilia ſūt et imbe=cillia et velociter d̄fluunt· Hec autem non talia ſunt· Non ḡ ſūt humanitꝰ adinuenta· ſꝫ diuinitꝰ ordinata Si autem humiliꝰ loquiť de criſto non mireris Nō eīn erat cōtingens ꝙ p̄aſſumptos a tali paſ ſione· ſcꝫ inuidie ab inicio doceret omnia· ſed in=terim vult eos terrere· oſtendens ꝙ ad impoſſi bilia conāť· et ꝙ deo rebelles inueniunť· Au guſtinꝰ· Vel aliter hoc iohannes de ſeipſo di=cit· q̄ſi homo d̄ celo accepi ḡ qꝛ accepi vt aliq̄d eſſem Inanem me vultis eſſe vt loquar contra veritatē· Criſoſtomus· Et vide qꝛ hoc quod

eſtimabant ꝓponi in criſti ſubuerſionē· q̄ſi dixe=runt· Cui teſtimoniū ꝑhibuiſti· hoc in eos con=uertit dicens· Ipſi vos mihi teſtimoniū ꝑhibe=tis ꝙ dixerim· Non ſum ego criſtus· Quaſi dicat Si verum meū teſtimoniū eſtimatis· dicite· q̄m illū mihi p̄honorare oportet· vnde ſubdit· Sed q̄m miſſus ſū ante illū· quaſi diceret miniſter ſū Et ea que ſūt eius qui me miſit· dico nō humana gr̄a blādiēs ei ſꝫ p̄ri eiꝰ q̇ me miſit miniſtrans Alchuinus· Sed ſi aliquis dicat q̄n quidem tu non es criſtus· quis ḡ es tu· vel quis eſt ille cui ꝑhibes teſtimoniū· Ad hoc reſpondet· Ille eſt ſpōſus· ego ſum amicus ſponſi· miſſus vt ꝑ me ſponſa ꝓpareť ſuo ſpōſo· Vnde ſubdiť Qui habet ſpōſam ſponſus eſt· Sponſam dicit eccleſiam ex omnibus gentibus congregatam· que virgo eſt integritate mētis· ꝑfectione caritatis vnitate catholice fidei· cōcordia pacis· integritate anime et corporis· que habet ſponſum· d̄ quo cottidie generat· Beda· Ceteꝝ fruſtra eſt virgo corpore que virgo non manet in mente· Hanc autē ſponſam criſtus in thalamo vteri virginalis ſibi ſociauit· et candē p̄cio ſui ſanguinis redemit

Theo· Omnis eciam anime ſponſus criſtus ē· Sponſaliū vero locus vbi coniūctio efficiť· Locus eſt baptiſmatis ſiue eccleſia· Dat ꝰo arram ſponſe· peccatoꝝ remiſſionē· ſp̄ūſſancti communionem· ꝑfectiora ꝰo in futuro ſeculo retribuet dignis· Nullus autē alius eſt ſponſus niſi ſolus criſtus· Omnes namq̄ꝫ doctores paranimphi exiſtunt· ſicut et p̄curſor· Nullus eīn honoꝝ largitor eſt niſi dominꝰ· Omnes alij miniſtri ſūt honoꝝ que danť a domino Beda· Sponſam igiť ſuam dominꝰ amico ſuo· id eſt ordini p̄dicatoꝝ commēdauit qui eam non ſibi ſed criſto zelare debet· Vnde ſubdiť Amicus autem ſponſi qui ſtat et audit· eum gaudio gaudet ꝓpter vocem ſponſi· Auguſtinꝰ· Quaſi diceret· Non eſt mea ſpōſa· Sed nūquid non gaudeſ in nupcijs· imo gaudeo ait· qꝛ amicus ſponſi· Criſoſtomus· Sed qualiter q̇ dixit· Non ſū dignꝰ ſoluere corrigiā calciamenti· Amicum nūc ſeipſū dicit· Non q̇dem ꝓpter honoris equalitatē ſed multitudinē gaudij rep̄ſentare volens· Non eīn in talibus ita miniſtri ſponſi letanť ſicut amici· Simul autē et cō deſcendenſ eoꝝ imbecilitati amicū ſe dicit· quia eīn eſtimabant eum morderi ab his que fiebant oſtendit ꝙ non ſolū nō mordeť· ſꝫ et valde gaudet ſi ſponſū ſponſa cognoſcit Augu· Sed q̄re ſtat quia non cadit· qꝛ humilis eſt· vide ſtantē in ſolido· Non ſum dignꝰ corrigiam calciamenti eius ſoluere· ſtat autem et audit eum· ſi ḡ cadit non audit eum· ergo ſtare debet amicus ſponſi· et audire id eſt ꝑmanere in gracia quā accepit et audire vocē ad quā gaudeat· non inquit gaudeo ꝓpter vocē meā ſed ꝓpter vocē ſponſi gaudeo· ego in audiendo· ille in dicendo· ego auris ille ꝰbū· qui eīn cuſtodit ſpōſam vel vxorē amici ſui· dat quidē operam vt nullꝰ aliꝰ amet· ſꝫ ſi amari ſe ꝓ amico voluerit et vti voluerit commēdata ſibi q̄ꝫ deteſtādꝰ vniuerſo generi humano apparet· multos aūt adulteros video quia ſpō

ſam tanto p̄cio emptam poſſidere volunt· et id agunt verbis ſuis vt ꝓ ſponſo ament· Criſo· Vel aliter ꝙ dicit Qui ſtat non ſine cauſa poſuit ſ indicans ꝙ que ſua ſūt iam ceſſauerūt· et qm̄ eum de reliquo ſtare oportet et audire· quod q̄ dem dicit a parabola ſmonē transferēs ad ꝓpoſitū· quia em̄ ſponſi et ſponſe mencionē fecerat oſtendit qualiter hec ſponſalia fiant quia ꝑ vocem et doctrinā· fides em̄ eſt ex auditu· auditus autem ꝑ verbū dei ⁊ qm̄ ea que ſperauerat euenerunt· Idcirco ſubdit· In hoc aūt gaudiū meū impletū eſt· id eſt pfectū eſt a me opus qd̄ fieri oportebat· et plus nihil opari poſſum de reliq̄.
Theo· Vnde nunc gaudeo· ꝙ ſcʒ omnes illuʒ attendunt· ſi em̄ non acceſſiſſet ad ſponſū ſponſa id eſt populus· tunc dolerē ego paranimphꝰ·
Auguſtinꝰ· Vel aliter dicit· In hoc gaudiuʒ meum impletū eſt· vt ſcʒ gaudeam ad vocē ſpōſi habeo graciā meam plus non mihi aſſumo· ne quod accepi amittam· qui em̄ vult gaudere de ſe triſtis eſt· qui autē de deo vult gaudere ſemꝑ gaudebit· quia deus ſempiternꝰ eſt· Beda· Gaudio autem gaudet homo ꝓpter vocem ſpōſi cum intelligit ſe non debere gaudere de ſapia ſua· ſ de ſapia q̄m accepit a domino· Quiſquis em̄ in benefactis non gloriam ſuam vel laudem requirit· neqʒ terrena lucra ſed celeſtia cupit h̄ amicꝰ eſt ſponſi Criſo· Deinde non ſolū circa p̄ſencia ſ eciā circa futura paſſionem inuidie a ſe remouet dicens· Illum oportet creſcere me autē minui· quaſi diceret· que noſtra ſūt ſteterunt· et ceſſauerunt de reliquo creſcūt autem que ſunt illiꝰ Auguſtinꝰ· Sed quid eſt hoc· illū oportet creſcere· deus nec creſcit nec minuit̄· ſ iohānes et ihesus quo ad carnem coeui erant· ſex mēſes qui intererant nullaʒ diſtinguūt etatē· magnum eſt hoc ſacramentū anteꝙ veniret dn̄s homines gloriabant̄ de ſe· venit ille homo vt minueret̄ hominis gloria et augeret̄ gloria dei ſic em̄ venit ille vt dimitteret peccata et homo confiteret̄· etem̄ ꝯfeſſio hominis humilitas hominis· miſeracio dei· altitudo dei· hanc autē veritatē eciam paſſionibus ſignificauerūt criſtꝰ ⁊ iohannes nā iohannes capite minutus eſt· Xp̄s autem in cruce exaltatus· deinde natꝰ eſt criſtꝰ cum iam incipet creſcere dies natus eſt iohānes quando cepat dies minui· creſcet ergo in nobis gloria dei et minuat̄ nobis gloria noſtra vt in deo creſcat et noſtra· q̄to autem magis intelligis deum videtur in te creſcere deus non autem in ſe creſcit· ſed ſemꝑ pfectꝰ eſt· ſicut ſi curaretur aliꝰ oculi ex p̄ſtina cecitate· et incipet videre paululū lucis et alia die plus videret· videretur ei lux creſcere lux tn̄ pfecta ē· ſiue ipſe videat ſiue non ſic em̄ et interior homo ꝓficit q̄dē in deo et deus in illo videt̄ creſcere· Ipſe autē minuit̄ vt a gloria ſua decidat· et in gloria dei ſurgat· Theo· Vel aliter ſicut aliorum luminarium adueniente ſole lumen extingui videt̄· licet non ſit ſm̄ veritatem extinctū· ſ a maiori occultatū· ſic et p̄curſor tanꝙ ſtella a ſole celatus minui dicit̄· creſcit autem criſtus ꝓut paulatim manifeſtat ſe ꝑ miracula· non ꝙ in virtutibus creſceret aut ꝓficeret· hec nempe neſtorij eſt opinio ſ ſcd̄m oſtenſionem diuinitatis eius·

Qui deſurſum venit ſuper omnes eſt· Qui eſt de terra de terra ē et de terra loquitur· Qui de celo venit ſuꝑ omnes eſt et ꝙ vidit ⁊ audiuit h̄ teſtatur·

Criſoſtomus· Sicut vermis ligna corrodit et erugo ferrū· ita vana gloria nutrientem ſe ꝑdit animam· Ideo multo ſtudio opus eſt vt hanc deſtruamus paſſionem· Vn̄ Iohannes multis racionibus diſcipulos ſuos habentes paſſionem hanc vix mittigat· Poſt illa em̄ que antea dixerat rurſus eos alijs diſponit ſermonibus dicens· Qui de ſu· ve· ſu· om· eſt· quaſi diceret qr vos meū extollitis teſtimonū· Et ex h̄ dicitis me eſſe digniorem fide eo ſcʒ cui teſtimonū ꝑhibui· h̄ neceſſe eſt vos ſcire· qd̄ nō eſt eum qui de celis venit fieri fidedignuʒ ab eo q̄ terram habitat· Et hoc eſt qd̄ dicit Sup omnes eſt quia ipſe ſibi ſufficiens· et ꝙ omnibus incomparabiliter maior eſt· Theo· Ipſe em̄ criſtꝰ deſurſū venit a patre deſcendens· et ſup omnes eſt diſtinctus ab omnibus· Alchuinꝰ· Vel deſurſū venit id eſt de altitudine humane nature· quaʒ habuit ante peccatū p̄mi hominis· De illa em̄ altitudine aſſumpſit verbum dei humanā naturam· Non aſſumpſit culpam cuiꝰ aſſumpſit penam· Sequit̄· Qui eſt de terra de terra eſt· id eſt terrenus eſt et de terra loquit̄· id eſt terrena loquit̄ Criſoſtomus Et nimiꝝ non ex terra erāt ei omnia· Etem̄ animā habebat ⁊ ſpū participabat· Non ex terra qualit̄ igit̄ ipſe de terra ſe eſſe dicit· Nihil em̄ aliud ꝑ h̄ oſtendit occulte· q̄ꝙ ꝙ paruus eſt velud terrene veniens· in terra natꝰ et nulla comparacione dignꝰ ad xp̄m qui nobis deſuper venit· Non autē dicit de terra loquit̄· qm̄ ex ꝓpa mente loquebat̄· ſ de terra ſe loqui dicit in comparaciōe ad criſti doctrinam· Quaſi diceret· parua et humilima ſūt que mea ſūt comparata his que criſti ſūt· qualia decens eſt ſuſcipere terreſtrem naturam in comparacione ad illum in quo ſūt omnes thezauri ſapiencie et ſciencie dei abſconditi· Auguſtinꝰ· Vel qd̄ dicit de terra loquit̄· de homine dicebat q̄tum ad ipſū hominē ꝑtinet· Si em̄ aliqua loquit̄ diuina illuminatus eſt a deo· ſicut apoſtolus dicit· Nō autem ego ſed gracia dei mecum· Ergo iohānes ⁊ qd̄ ad iohannem ꝑtinet· de terra eſt et de terra loquit̄· Si quid diuinū audiuiſtis a iohanne illuminantis eſt non recipientis· Criſo· Extincta igit̄ diſcipulorum paſſione de reliquo cum ampliori ꝯpalacione loquit̄ de criſto· Nam ante h̄ ſupfluū erat· iſta p̄mittere in mente audiencium locum habere nondum valēcia· Vn̄ ſequit̄· Qui d̄ celo· Auguſtinus· Id eſt de patre venit duobus modis ſup omnes eſt· primo ſup omneʒ humanitatē q̄ de ipa pu̇ſq̄ꝫ peccaret venit· ſecūdo iuxta altitudinem patris cui eſt equalis· Cri·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Magnū aūt quid et excelſū dicens de criſto· rurſus ad humili⁹ ducit ſermonē dicens· Et qđ vi· et au· hoc te· q: ſcꝫ ꝑ ſenſus hos omnia certiſſime diſcim⁹ et digni fide eſtimamur eſſe mgr̄i de hijs que viſu ſuſcepim⁹ vel auditu apprehendimus· Hoc de criſto aſtruere volens iohānes dixit· Quod vi· et audi· hoc te· oñdens q̄ nihil eoꝝ que ab ipſo dicebanť falſuꝫ eſt· ſꝫ omnia vera ſūt· quaſi diceret· Ego īdigeo audire ea· que ab illo dicunť· qui deſuꝑ venit· annūcians ea q̄ vidit et audiuit· id eſt que ſolus ipſe manifeſte nouit Theo· Cum ḡ audis q̄ xp̄s ea que audiuit et vidit a patre loquiť non putes q̄ a patre indigeat addiſcere· ſꝫ quia omnia quecunqꝫ naturaliter nouit a patre habet· ꝓpter h̄ a patre audire diciť quecunqꝫ nouit· ſꝫ quid eſt q̄ fili⁹ audiuit a patre· forte fili⁹ patris verbuꝫ audiuit imo fili⁹ patris verbum eſt· Aug⁹· Quando concipis verbum quod ꝓferas· vis rem dicere· et ipſa rei concepcio in corde tuo iaꝫ ṽbū ē quō ergo tu ṽbū qđ loq̄ris in corđ habes· et apđ te eſt· ſic deus edidit verbum· hoc eſt genuit filium· Cum ḡ verbū dei filius ſit· Filius autem locutus eſt nobis· non verbum ſuū ſꝫ ṽbum patris ſe nobis loqui voluit· qui verbum patris loquebatur· h̄ ḡ quomō decuit et oportuit dixit iohs

Et teſtimonium eius nemo accipit· Qui ať acceperit ei⁹ teſtimonium ſignauit q: deus verax eſt· Quē em̄ miſit deus verba dei loq̄tur· Nō em̄ ad mēſurā dat deus ſpiritū pater diligit filiuꝫ et oīa dedit i man⁹ ei⁹· Qui credit in filiū hꝫ vitam eternam· Qui autem incredulus eſt filio non videbit vitam· Sed ira dei manet ſuper eum·

Criſoſtomus· Dixerat q̄ vidit et audiuit hoc teſtať q̄ſi excuſans· ne q: pauci interim credituri erant· falſa eſtimarenť eſſe que dicūť· ꝓpter hoc ſubdit Et teſti· ei⁹ ne acc· id eſt pauci habebant em̄ diſcipulos qui accipiebant teſtimoniū ei⁹ in hiis que dicebanť· In h̄ autē ſuos diſcipulos tangit nondum credentes in euꝫ· ſimul etiam iudaycā oſtēdit inſenſibilitatem ſicut et in principio euangelij dictum ē In ꝓpa venit et ſui eum non receperūt Vel aliter· Augu· Eſt quidam popul⁹ preparatus ad iram dei dānandus cuꝫ dyabolo· hoꝝ nemo accipit teſtimonium criſti· Attendit ḡ in ſpū diuiſionem· in genere aūt humano cōmixtionē et qđ nondū locis ſepatum eſt· Sepauit cordis aſpectu· Et vidit duos populos infideliū et fideliū· Attēdit infidelis et ait· Et te· ei⁹ ne ac· De inde tulit ſe a ſiniſtra et aſpexit ad dexteram et ſecut⁹ ait· Qui autem ac· ei⁹ teſt· ſig Criſo· Id eſt mōſtrauit et adhuc augens timorem addit· qm̄ de⁹ verax eſt· oñdens qm̄ non aliter q̄s diſcredet huic niſi falſi arguerit deū q̄ miſit illuꝫ· q: nihil extra ea que ſūt patris loquiť· Et hoc eſt quod ſubdit· Quē em̄ miſit deus· verba dei loquiť· Alch· Vel aliter ſignauit· id eſt ſignū poſuit in corde ſuo quaſi ſingulare et ſpeciale aliq̄d hūc eſſe verum deum qui paſſus eſt ad ſalutē humani generis Aug⁹· Quid eſt q: de⁹ verax eſt· niſi quia homo mendax eſt· et deus verax eſt· quia nemo hominū poteſt dicere quid veritas eſt niſi illumineť ab eo qui mentiri non poteſt· Deus ergo verax· criſt⁹ aūt deus· vis ꝓbare· accipe teſtimoniū eius et inuenies· Sed ſi nondū intelligis deum· nōdū accepiſti teſtimoniū ei⁹· Ipſe ergo criſtus eſt deus verax· et miſit illuꝫ deus· deus miſit deuꝫ· iunge ambos· vn⁹ deus· hoc em̄ quē miſit deus de criſto dicebat vt ſe ab ipſo diſtingueret· Quid autem ipſum iohannē· nonne de⁹ miſit· Sed vide quid adiūgat· Non em̄ ad menſuram dat de⁹ ſpm̄· hominibus ad menſurā dat vnicofilio non dat ad menſuram· Alij quideꝫ datur ꝑ ſpm̄ ſermo ſapie alij ſ̃mo ſciencie· aliud hꝫ ille et aliud iſte habet· Menſura diuiſio quedaꝫ donoꝝ eſt· Sed criſtus que dat non ad menſuram accepit· Criſ· Spm̄ autē hic actionē ſpiritus ſancti dicit· vult enim oſtendere qm̄ omnes quidem nos in menſura ſpūs actiones ſuſcipim⁹ Criſtus autem omnem ſpūs ſuſcipit actionem· q̄liter igiť erit dign⁹ ſuſpect⁹ haberi· Nihil em̄ dicit quod non dei eſt· neqꝫ quod non ſpūs eſt· Et interim de deo verbo nihil loquiť ſꝫ a patre et ſpū dignam fide facit doctrinā· Nam qm̄ de⁹ eſt· ſciuerāt· et qm̄ ſpūs eſt· nouerāt et ſi nō decentem de eo opinionē habebant· qm̄ autē fili⁹ eſt· neſciuerant· Auguſtin⁹· Quia ergo de filio dixerat· Non ad menſuraꝫ dat deus ſpm̄· ſubiūgit· Pater diligit filiū et adiecit et omnia dedit in man⁹ ei⁹ vt noſſes et hic diſtincte q̄ dictū eſt· Pater diligit filiū· Pater em̄ diligit Iohānem aut paulum et tamen nō omnia dedit in manu eoꝝ· Pater diligit filiū· ſed quomodo filiuꝫ non quomodo dn̄s ſeruū· quomodo vnicum· nō quomodo adoptatū· Itaqꝫ omnia dedit ī manu ei⁹ vt tantus ſit fili⁹ quantus eſt pater· Ergo cum iad nos dignatus eſt mittere filiū non putemus nobis aliquid min⁹ miſſum q̄ eſt pater·

Theo· Sic ergo ſcđm diuinitatem omnia dedit pater filio· natura non gracia· Vel dedit oīa in manu ei⁹ ſ̃m humanitatē· Dominať em̄ eoꝝ et que in celo et que in terra ſūt· Alchuinus· Et quia omnia ſūt in manu ei⁹· ḡ et vita eterna Vnde ſubdit Qui credit in filiū habet vitam eť nam· Beda· Non debet hic intelligi fides q̄ ṽbotenus teneť· ſꝫ que operibus adimpletur·

Criſoſtom⁹· Non em̄ hic dicit q̄ credere in filiū ſufficiat ad vitam habendam perpetuā· cum ipſe alibi dicat· Non omnis q̄ dicit mihi domine domine intrabit in regnum celoꝝ· ſed et que in ſpm̄ eſt blaſphemia ſufficit ſola mittere in gehennam· Sed et ſi in patrem et filiū et ſpm̄ ſanctum quis recte crediderit· ne eſtimemus ſufficere ad ſalutem opus em̄ eſt nobis vita et conuerſacione recta· Deinde ſciens non ita ꝓmiſſione bonoꝝ multos adduci vt terribiliū minis· in h̄

ſermone concludit dicens·Qui aūt incredulus ē
filio·non videbit vitam·ſ3 ira dei manet ſup eū3
Vide qualit̄ hic ad patrem reducit eum qui eſt
ſupplicij ſmonē·Nō em̄ dixit ira filij·q̄uis ipſe
ſit iudex·ſ3 patre3 eis inſtituit·magis terrere vo
lens·Et non dicit manebit in eo·ſed ſup eū·oſtē
dens q̄m nunq̄ ab eo deſiſtet·vt em̄ non eſtimet
q̄s morte ē eſſe temperaneā·dixit·Non videbit vi
tam· Augꝰ·Et nō dixit ira dei venit ad eum·
ſed manet ſup eum q2 omnes qui naſcūtur mor/
tales hn̄t ſecū iram dei quā accepit p̄mus Ada3
venit filiꝰ dei nō hn̄s peccatū·et indutꝰ eſt mor
talitate·mortuꝰ eſt vt viuas·Qui ergo nō vult
credere in filiū ira dei manet ſup eū·d̄ qua dicit
Apoſtolus Eramus natura filij ire·

CAPIT· ·IIII·

Vt ergo cogno=uit ih̄s quia au=dierūt phariſei quia ihesus pluref diſcipulos facit et baptizat q̄ iohannes·quamq̄ ihesus nō baptizaret ſed diſcipuli eiuſ·reliquit iudeam et abijt iterum in galileam· Oportebat autē eū tranſire p̄ ſamariā venit ergo in ciuitatem ſamarie q̄ dr̄ Sichar iuxta p̄diū quod iacob dedit ioſeph filio ſuo·Erat autē ibi fons iacob·ihesus aūt fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſup fontē hora autē erat quaſi ſexta·

Glo· Poſtq̄ oñdit
euāgeliſta q̄lit̄ io=
hānes repſſit diſci
puloꝝ ſuoꝝ inuidi
am qua3 de ꝓfectu
doctrie xp̄i ꝯcepāt
hic oſtēdit quō cri
ſtus declinauit p ha
riſeoꝝ maliciā q̄ cō
tra ipſū ex eadē cau
ſa zelo iuidie moue/
bāt·vnde dicit̄·vt
ergo cognouit ih̄s
q2 audierūt phari=
ſei· Chri·Vtiq3
dn̄s ſi ſciret phari=
ſeos ita de ſe cogno
uiſſe q̄ plures diſci
pulos faceret·et q̄
plures baptizaret
ut eis hoc ad ſalutē
valeret ſequēdi eū
nō relinq̄ret iudeā
terrā·ſed ꝓpt̄ illos
maneret ibi· Quia
vero cognouit eo=
rum ſciam ſimul et i
uidenciam· q2 nō ſ3
ꝓpterea didicerunt
vt ſequerent̄·ſ3 vt
pſequerent̄ abijt in
de· Poterat q̄dem
et p̄ſens ab hijs nō
teneri ſi nollet· S3
in omni re quā geſ
ſit vt homo hoibuſ
in ſe crediturispre
bebat exēplū· quia
vnuſq̄ſq3 ſuꝰ dei ñ peccat ſi ſeceſſerit i aliū locū
videſ furorē ſe pſequēciū· fecit ḡ ſ3 ille mgr̄ bo
nus vt doceret·non vt timeret· Chri·Hoc
eciā fecit mittigans eoꝝ inuidiam ꝯueniēs eſt
eciā eū ſ3 feciſſe vt nō diſcrederet̄ carnis diſpen
ſacio·Si em̄ tetētus effugiſſet in ſuſpicionē de=
ueniſſet veritas carniſ· Augꝰ·Fortaſſis autē
hoc moueat qđ dictū eſt baptizabat pluref q̄ io
hannes·et poſtea ſubiectū eſt· quanq̄ ih̄s non
baptizaret·Quid ḡ falſū dictū erat et correctū
ē Cri·Nō at̄ ipſe criſtꝰ baptizabat·ſed relato
res volentes erigere eos qui audiebāt inuidiā
ita annūciabant ſc3 q̄ xp̄s plures baptizaret q̄
iohannes·Sed cꝰ gr̄a ipſe nō baptizaret Johā
nes p̄dixit dicēs ipſe vos baptizabit in ſpūſan=
cto et igne·nondū aūt ſpm̄ſanctū dabat· Decen
ter igit̄ nō baptizabat·diſcipuli v̄o id agebāt
volētes multos adducē ad ſalutarē doctrinam·
Vt em̄ nō ſemp circueūtes cōgregarēt eos qui
credituri erāt·vt in ſimone et fratre fecit·ideo
baptizare inſtituerūt nihil em̄ ampliꝰ habebat
diſcipuloꝝ baptiſma iohānis baptiſmate vtrū=
q3 em̄ expers erat ea q̄ ex ſpū ē gracia·et vtriq3
vna cauſa erat ſc3 adducere ad xp̄m eoſ qui bap
tizabant̄· Augꝰ·Vel aliter·vtrūq3 veru3 eſt
q2 ihesus et baptizabat et non baptizabat·bap
tizabat em̄ q2 ipſe mūdabat·non baptizabat q2
ñ ipſe tīgebat· p̄bebāt diſcipl'i miſteriū corpo=
ris· p̄bebat ille adiutoriū maieſtatis·de quo di
ctu3 eſt·Hic ē qui baptizat· Alchui·Solet at̄
queri ſi i baptiſmo diſcipuloꝝ xp̄i ſpūſſanctꝰ da
ret̄·cū dicat̄ ſpūſſanctꝰ nōdū erat datus q2 ih̄ſ
nondū erat glorificatꝰ·S3 ſciend̄ q2 dabat̄ ſpūſ
licet nō ea maifeſtaciōe q̄ pꝰ aſcenſionē in lin
guis igneis datus eſt·q2 ſicut ipſe criſtus in ho=
mine quem gerebat ſemp habebat ſpm̄ ſed tam̄
poſtea ſup ipſū baptizatū viſibilit̄ deſcēdit ſpi
ritus in ſpē colūbe·Sic ante manifeſtū et viſibi
lem aduentū ſpūſſancti quicūq3 ſancti eū latent̄
habere potuerūt· Augꝰ·ad Seleucianū·In=
telligimꝰ autē diſcipulos xp̄i iam fuiſſe baptiza
tos ſiue baptiſmo iohannis ſicut nonnulli arbi=
trant̄·ſiue qđ magis credibile eſt baptiſmo xp̄i
Neq3 em̄ miniſterio baptizandi defuit·vt habe
ret baptizatos ſeruos p̄ quos ceteros bapti=
ſaret qui nō defuit illiꝰ humilitatiſ miſterio q̄n
eis lauit pedes Criſ·Secedens aūt xp̄s de iu
dea·rurſus eiſde3 adheret q̄bꝰ et p̄ꝰ·vn̄ ſubdit̄
Et abijt iterū in galileā·Sicut aūt apoſtoli ex=
pulſi a iudeis ad gentes venerunt·ita et xp̄s ad
ſamaritanos accedit·Sed tn̄ omnē auferēs a iu=
deis excuſacōnem·nō p̄ncipalit̄ ad eos vadit·ſ3
q̄ſi tranſiens· quod euāgeliſta occulte oſtendit
dicens·Oportebat aūt eū tranſire p̄ ſamariā·ac
cepit autē hanc nomiacionē q2 mōs ſamarie So
mer dicebat̄ ab eo qui poſſedit·Sed qui ibi ha=
bitabant olim nō ſamaritani·ſed iſrahelite voca
bant̄·Tempore aūt ꝓcedēte offenderūt deū·et
rex aſſirioꝝ vltra eos ibi manere non p̄miſit ſed
in babilonē et medos duxit·In ſamaria vero gē
tes ex diuerſis locis ductas habitare fecit·Vo
lens autē deus oſtendere q̄ non ꝓpter imbecilli=
tatē iudeos t̄didit ſed ꝓpt̄ peccata eoꝝ qui tra
diti ſūt immiſit barbaris leones q̄ eos ledebant
annūciata ſūt hec regi·et mittit ſacerdotē quē=
dam traditurū eis dei legeſ·ſed tn̄ neq3 ita ex to
to ab īpietate deſtiterūt·ſ3 ex media p̄te·Etem̄
tempore ꝓcedente rurſus ad idola quidam reſi=
lierūt venerabāt̄ tamē deū qui a monte ſamari
tanos ſeipſos vocabant· Beda· Ideo autem
oportebat ipſū trāſire p̄ ſamariā q2 ſita eſt int̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iudeam et galileā. Eſt aūt ſamaria inſignis ꝓuin
cie paleſtine ciuitas. adeo vt tota regio ei ſocia
ta ſamaria dicatᷣ. Ad quē igitᷣ ipſiꝰ regionis lo=
cum dn̄s verterit euāgeliſta oſtendit. Vnde ḡ
dicitᷣ. Venit ḡ in ciuitatē ſamarie que dicitᷣ Si=
char. Criſ. Locus ille erat vbi ꝓ dina leui et
ſimeon grauem occiſionē fecerūt. Theo. Pꝰ=
ꝙ aūt filij iacob illā ciuitatē deſertā fecerūt oc
cidentes ſichimitas hanc ciuitatē deſertā tem=
pore ꝓcedente dedit iacob in ſortē ioſeph. Vn̄
dicitᷣ in geneſi. Do tibi partē vnā extra fratres
tuos quā tuli de manu amorrei in gladio ⁊ arcu
meo. Et hoc ē qđ ſubditᷣ. Iuxta p̄diū qđ dedit
iacob ioſeph filio ſuo. Sequitᷣ. Erat autē ibi fōſ
iacob Augꝰ. Puteꝰ erat. ſed omnis puteꝰ fōſ
non omnis fons puteus. Vbi em̄ aq̄ de terra ma
nat et v ſui p̄bet haurientibus fons dicitᷣ. ſed ſi in
ꝓmptu et ſuperficie ſit fons tātum dr̄. Si autē in
alto et in ꝓfundo ſit. puteus vocatur vt nomen
fontis nō amittat Theo. Quare autē euange
liſta de p̄dio et fonte facit mencionē. Primo qui
dem vt cum audieris mulierē dicentem ꝙ pater
noſter iacob dedit nobis hūc fontē non admire
ris. Secūdo ex ↄmemoracione fontis et p̄dij edo
cemur. ꝙ ea que patriarche ꝓpter fidem quam
in deo habebant adepti ſūt. iudei ꝓpter eoꝝ im
pietatem ꝑdiderunt. et eoꝝ loca gentibus tra
dita ſūt. quare nihil noui nunc accidit ꝙ genti=
les ꝓ iudeis regnū celoꝝ ↄſecuti ſūt. Criſ.
Criſtus igitᷣ in ſamariā accedens facilē et delici=
oſam vitā abiciens laborioſam vero ſequēs. nō
ſubiugalibus vtitᷣ. ſed ita difficulter incedit vt
ex itinere fatigetur. erudiēs nos ita a ſuperfluis
alienos eſſe vt multa neceſſaria abſcindamꝰ a no
bis. Et hoc euangeliſta oſtendit dicens. Iheſꝰ
ḡ fatigatus ex itinere. Augꝰ. Inuenimꝰ ihe
ſum fortē et infirmū. fortem. qȝ in p̄ncipio erat
verbum. Infirmū quia verbum caro factum eſt
Sic ḡ infirmus iheſus ab itinere fatigatꝰ ſede
bat ſic ſup fontē. Criſ. Quaſi diceret. non in
thoro aut puluinari. ſed ſimpliciter vt contin=
gebat ſup terram. Seſſio autē ꝓpter laborē fa=
cta eſt. ⁊ vt expectaret diſcipulos ⁊ ꝓpter eſtū
refrigerans corpꝰ apđ fontē. Vnde ſequitᷣ. Ho
ra autē erat quaſi ſexta. Theo. Et ne quis in=
cuſaret dn̄m quare ipſe in ſamariā venerit. cum
hoc diſcipulis ſuis ꝓhibuerit. ꝓpter hoc dicit
ꝙ circa illū locū ſedebat ſcȝ ab itinere feſſus.
Alchuinus. Miſtice aūt dominꝰ reliq̄t iudeā
id eſt infidelitatem eoꝝ qui eum reꝓbauerunt
et ꝑ apoſtolos abijt in galileam. id eſt in volu=
bilitatē huiꝰ mūdi. docēs ſuos trāſmigrare de
vicijs ad virtutes. Prediū autē non tam ioſeph
ꝙ xp̄o arbitror derelictū. cuiꝰ figuram ioſeph
portauerit. quem vero ſol et luna adorat et om
nes ſtelle. Ad hoc p̄diū venit dn̄s vt ſamarita=
ni qui hereditatem ſibi patriarche iſrahel ven=
dicare cupiebant. agnoſcerent et conuerterentᷣ
ad criſtū qui eſt patriarche legitimꝰ heres fa=
ctus. Augꝰ. Iter autē ipſiꝰ eſt caro ꝓ nobis
aſſumpta. Qui em̄ vbiqȝ ē q̄ it niſi qȝ non ad nos
veniret. niſi formam viſibilis carnis aſſumeret.
Ideo fatigatꝰ ab itinere quidē aliud ꝙ fatiga
tus in carne. Quare ḡ hora ſexta. quia etate ſe=
culi ſexta. Computa tanꝙ vnā horam vnā etatē
ab adam. vſqȝ ad noe. Secundam a noe vſqȝ ad
Abraham. Terciam ab abrahem vſqȝ ad dauid
Quartā a dauid vſqȝ ad tranſmigracionē babi
lonis. Quintam vſqȝ ad baptiſmū iohannis. In=
de ſexta agitur Augꝰ. lxxxiij. queſtionū. Ho
ra igitur ſexta venit ad puteū dn̄s noſter. video
in puteo tenebroſā ꝓfunditatem. Admoneor ḡ
intelligere mūdi huiꝰ infimas ꝑtes id eſt terre
naſ q̄ venit dn̄s ih̄s hora. vj. id ē ſexta etate ge
neris humani. tanꝙ ſenectute veteris hominis
quo iubemur exui. vt induamur nouo. Naȝ ſexta
etas ſenectus eſt. q̄niam p̄ma eſt infancia. ſecun=
da puericia. tercia adoleſcencia. quarta iuuentꝰ
quinta grauitas. Hora etiam ſexta venit domi=
nus ad puteū id eſt medio die. vnde iam incipit
ſol iſte viſibilis declinare in occaſū. quoniā nob
vocatis a xp̄o, viſibiliū delectacio minuitᷣ. vt in
uiſibiliū amore homo interior recreatꝰ ad inte
riorem lucem que nūꝙ excidit. reuertatᷣ. ꝙ autē
ſedit humilitatē ſignificat. vel quoniam ſolent
ſedere doctores. magiſtri denūciant perſonam.

Venit muliē de ſama
ria haurire aq̄̄ Dicit
ei ih̄s. da michi bibē
diſcipuli aūt eiꝰ abie
rūt in ciuitatem vt ci
bos emerēt. Dicit er
go illi mulier illa ſa=
maritana. Quomodo
tu cū iudeus ſis a me
bibere poſſis que ſum
mulier Samaritana
Non em̄ coutūtᷣ iudei
ſamaritanis Reſpon
dit ih̄s et dixit ei. Si
ſcires donū dei et q̄s
eſt qui dicit tibi da m̄
bibere Tu forſitā pe
tiſſeſ ab eo et dediſſꝫ
tibi aq̄̄ viuaȝ. Dicit
ei mulier Dn̄e neqȝ in
quo haurias habes ⁊
puteꝰ altꝰ ē Vn̄ ergo
habes aq̄̄ viuam Nū
quid tu maior es p̄re
noſtro iacob q̄ dedit
nobis puteum et ip̄e
ex eo bibit et filij eius
et pecora eius

Criſ. Ne quis di
cat quoniam aduer
ſatur ſuo precepto
Samaritanis loq̄n̄ſ
Poſuit euāgeliſta
multas cauſas eius
que ad mulierem lo
cucionis. Nō em̄ ad
hoc venit antecedē
ter vt ſamaritanis
loqueretur. non tn̄
qȝ ꝓpter hoc nō ve
nit. aduenientē ad
ſe expellere oporte
bat. Dicitᷣ em̄ venit
mulier de ſamaria
haurire aq̄m. vide
ꝙ et mulierem oſtē
dit ꝓpter eſtum ex=
euntem ad aquam.
Augꝰ. hec autē
mulier forma eſt. ec
cleſie non iuſtifica=
te. ſꝫ iam iuſtifican=
de. Pertinet autem
ad imaginem rei ꝙ
ab aliemgenis veit
Samaritani em̄ ali
enigene fuerunt.
quanꝙ vicinas ter
ras incolerent. ven
tura em̄ erat. Eccle
ſia de gentibus et
aliena a genere iu=
deoꝝ Theo.
Congrue aūt diſpu
tacio ad mulierē a ſi
ti ſumpſit occaſionē

Sequit̄ em̄· Dicit ei ihesus· da mihi bibere quia
ſcd̄m humanitatem ſitiebat et propt̄ laborem et
eſtū Aug9· lxxxiij· queſtio· Sciebat eciā ih̄us
mulieris illius fidē· Eorū em̄ fidem ſitit· ꝓ qui
bus ſanguinē fudit· Chriſ· Diſcimus autē do
mini non ſolū circa itinera validū robur ſed eciā
circa cibaria negligenciā· non em̄ diſcipuli eius
deferebāt viaticula propt̄ hoc em̄ ſubdit· Diſci
puli autem eius abie· in ciuita· vt cibos emerent
Hinc eciā· Euāgeliſta oſtendit xp̄m humilem in
eo ꝙ ſolus relinquebat̄· ꝗ nimirū poterat ſi vel
let aut non om̄s emittere· aut abeuntibus illis
alios miniſtros habere ſed noluit· Etem̄ ita diſ
cipulos aſſuefecit omnem ſupbiam conculcare ꝫ
fortaſſe dicet aliq̄s· Quid magnū eſt ſi humiles
erant diſcipuli piſcatores exiſtētes ꝗ taberna-
culorum factores· ſed repēte facti ſunt omnib9
Regibus reuerētōres collocutores ꝗ ſecutores
dn̄i orbis terrarū Maxime aūt qui ex humilibus
ſūt· quādo dignitates quādoqꝫ aſſumpſerit fa-
cilius ad ſupbiā eleuātur velut inexperte ſe ha
bentes ad tantū honorem· Detinēs igit̄ diſcipu
los dn̄s in eadē humilitate erudiebat eos· vt ꝑ
omnia ſe reſtringerent· Mulier ḡ audiens· Da
michi bibere· valde ſapient̄ ad formandā inter
rogacionē eū qui a criſto accepit ſermonē· Vnd̄
ſequit̄· Dicit ergo illi mulier· Quomō tu cum iu
deus ſis a me bibere poſcis que ſum mulier ſama
ritana· Judeū quidem eū eſſe eſtimauit a figura
et a locucione· Jntuere vero qualiter mulier in/
quiſitiua erat Et ſi em̄ oportebat cuſtodire ih̄m
vt nō couteret̄ illi· nō tn̄ oportebat illam cuſto-
dire· Non dixit euangeliſta ꝙ ſamaritani iudeis
non couterent̄· Sed ſubdit· Nō em̄ coutūt̄ iudei
ſamaritanis· Judei igit̄ a captiuitate reuerten/
tes zelotipe ſe ad ſamaritanos habebāt ſicut ad
alienigenas et impugnatores· neqꝫ eciā ſcriptu
ris omnib9 vtebant̄· ſoluꝫ em̄ ea que moyſi ſunt
ſuſcipientes ꝓphetaꝝ non multā curā habebāt
Contēdebāt eciā ſe in nobilitatē iudaicā immit
tere· vnde et iudei eos cū omnib9 gentibus ab-
homināt̄· Aug9· Et omnino eoꝝ vaſculis nō
vtebāt̄ iudei ꝗ qꝛ ferebat mlier ſecū vaſculū vn̄
aquaꝫ hauriret· eo mirata eſt qꝛ iude9 petebat
ab ea bibere qd̄ non ſolebāt facere iudei· Cri·
Sed qualiter criſtus queſiuit ab ea bibere lege
non cōcedente· Si aūt q̇s dixerit qꝛ p̄ſciebat eā
non daturā· imo ꝓpt̄ hoc neqꝫ petere oportebat
Eſt igit̄ dicendū ꝙ ideo pecijt qꝛ idifferēs erat
de reliquo tales obſuancias ꝑterire· Aug9·
Jlle autē qui bibere querebat· ſiciebat fidem ip
ſius mulieris Vnde ſequit̄· Reſpondit ih̄s ꝗ di
xit ei· ſi ſcires donū dei· et quis eſt qui dicit tibi
da mihi bibere tu fortaſſis petiſſes ab eo et de-
diſſet tibi aquā viuā· Origenes· Nam q̄ſi dog
ma quoddam eſt neminē accipe donū diuinū· ex
non querentib9 illud· ipſū autē ſaluatorē iubet
pater poſcere· vt det illi ſcd̄m illud· Poſtula a
me et dabo tibi gentes hereditatē tuā· Et ipſe
ſaluator dicit· Petite et dabit̄ vob̄· Et ideo ſig-
nanter dicit· petiſſes et dediſſet tibi· Aug9· lxxx
iij· q· Hinc autē ei oſtendit non ſe talem aquā pe
tiſſe qualē ipſa intellexerat· ſed qꝛ ipſe ſciebat·
fidem ei9 eideꝫ ſicienti ſpm̄ſanctū dare cupiebat
Hanc em̄ recte intelligim9 aquā viuā qd̄ eſt do
num dei ſicut ipſe ait· Si ſcires donū dei· Au-
guſtinus ſup iohannē· Dicit̄ em̄ vulgo aqua vi
ua illa que de fonte exit· illa em̄ que colligit̄ de
pluuia in lacunas aut ciſternas aqua viua nō dr̄
Et ſi de fonte manauerit· et in loco aliq̄ ſtete-
rit collecta· nec ad ſe illud vnde manabat admiſ-
ſerit· ꝫ in rupto meatu tanq̄ a fontis tramite ſe-
parata fuerit· non dicit̄ aqua viua Criſ· Spi
rit9 em̄ ſancti graciā· qn̄qꝫ ſcriptura ignē qn̄qꝫ
aquā vocat oſtendens qm̄ nō ſubſtancie ſūt hec
nomīa repſentatiua ꝫ actionis· Per ignis quidē
appellacionē erectiuū ꝗ calidum gracie ꝗ conſūp
tiuū peccatoꝝ enigmatice iſinuat· Per aque ve
ro nūcupacionē purgamentum qd̄ eſt ex ſpū et
multū refrigeriū recipiētib9 eū mentibus oñdit
Theo· Graciā ergo ſpūſſancti dixit aquā vi-
uam id eſt viuificatiuā refrigeratiuā ꝗ motiuaꝫ
Nam gracia ſpūſſancti ſemp mouet illū qui bona
opatur· aſcenſiōes i corde ſuo diſponēs· Cri·
Jteꝝ aūt dn̄s eam ab humili ſuſpicione erexit·
q̄ eſtimabat eū vnū multoꝝ eſſe· multū em̄ ho-
norem tribuens dn̄m vocat· Sequit̄ em̄· Dicit ei
mulier· Dn̄e neqꝫ in q̄ haurias habes et puteus
latus eſt· vnde ḡ habes aquam viuā· Aug9·
Videte quomodo intellexit aquā viuā ſcꝫ aquaꝫ
que erat in illo fōte· Quaſi diceret· Tu mihi viſ
dare aquā viuā et ego fero vnde hauriam· ꝗ tu
non fers· de hac ḡ aqua viua mihi dare nō po-
tes qm̄ hauritoriū non habes· forte aliū fontē
ꝓmittis· ſed nunquid tu maior es patre noſtro
iacob qui dedit nobis puteū iſtū et ipſe ex eo bi
bit ꝗ filij ei9 et pecora ei9· Criſo· Quaſi dicēt
non potes dicere ꝙ iacob dedit nobis hunc fon
tem ꝗ alio ipſe vſus eſt· et em̄ ipſe et ſui exeo bi
bebant· quod nō eſſet ſi meliorē aliū habuiſſent
de h̄ igit̄ fonte dare n̄ potes· aliū aūt meliorē n̄ ē
te habere niſi conſitearis teipſū maiorem eſſe
iacob· vnde igit̄ habes aquam quaꝫ ꝓmittis te
datuꝝ nobis· Theo· Quod auteꝫ dicit et pec
cora eius oſtenſiuū eſt habūdancie aquaꝝ· qua
ſi diceret· n̄ ſolū ſuauis eſt aqua vt iacob ex ea bi
beret et filij eiuſ ꝫ eciam intantū eſt habūdans
vt̄ tante multitudini pecorum patriarche ſuffi-
ciat· Criſ· Vide autē qualiter ſeipſaꝫ impulit
in nobilitatē iudaicam· Samaritani em̄ abrahā
ꝓgenitorem ſuū dicebant quaſi a caldea exiſten
tem ꝫ et iacob patrem vocabant quaſi ipſi9 ex-
iſtentē nepotem· Beda· Vel patrē ſuuꝫ iacob
vocat· qꝛ ipſa ſub lege moyſi vixerat· ꝗ predi
um quod iacob filio ſuo ioſeph dederat· poſſide
bat· Origenes· Miſtice autē fōs iacob ſcriptu
re ſunt· ſiquidem inſtructi i ſcripturis bibūt· vt
iacob et filij eius· Simplices aūt et rudes bibūt
more pecoꝝ iacob· Criſoſtomus· ¶
Cum mulier queſi/
uiſſet nunq̇d tu ma
ior es patre noſtro
iacob· non dixit ma
ior ſum ne videret̄

Reſpondit ihesus et
dixit ei· omnis qui bi
berit ex hac aqua ſici

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et iteꝝ· Qui autez bi
berit ex aq̄ quaz ego
dabo ei non ſiciet in
eternũ· ſed aqua quā
ego dabo ei fiet in eo
fons aque ſalientis in
vitam eternaz· Dicit
ad eũ mulier· Domie
da mihi hāc aquā vt
nō ſiciam neqȝ veniaz
huc haurire· Dicit ei
iheſus vade voca vi-
rum tuũ et veni huc
Reſpondit mulier et
dixit· Non habeo vi
rum· Dicit ei iheſus·
bene dixiſti qꝛ nō ha
beo virum quinqȝ em̄
viros habuiſti· ⁊ hūc
quem habes· non eſt
tu⁹ vir· hoc vere di
xiſti

gloriari· ſed p ea q̄
ſubdit hoc oſtēdit
Sequit̄ eñ· Reſpō
dit iheſus et dixit
ei Omnis qui bibe-
rit ex aq̄ hac ſiciet
iterum· qui autem
biberit ex aq̄ quam
ego dabo ei· non ſi-
ciet ieternũ· quaſi
diceret· ſi mirabilis
fuit iacob quia hāc
aquam dedit ſi tibi
dabo multo hac po
ciorē· quid dices· ſi
autē ab hac excuſa
cione· ſed ex ſupemi
nencia ↄpacionem
facit· non em̄ dicit·
qm̄ hec aqua vilis
eſt ⁊ ↄtemptibilis·
ſed id qđ natura te-
ſtat̄· hoc ponit· ſcȝ
omnis qui bibit ex
aqua hac ſiciet ite-
ruȝ· Aug⁹· Quod
quidem verum eſt·
et de aqua ſenſibili
⁊ de ea quā ſignifi
cat illa aqua· etenī
aqua in puteo voluptas eſt ſeculi· in ꝓfunditā
te tenebroſa hic eam hauriūt hoīes ydria cupi
ditatũ· nam qui nō p̄miſerit cupiditatē puenire
non poteſt ad voluptatē· Cum puenerit quiſqȝ
ad voluptatē ſeculi hui⁹ nunquid non ſiciet· Er
go de hac aqua qui biberit· ſiciet iteꝝ· Si autē
accepit a me aquā nō ſiciet ieternũ· naȝ quomō
ſiciēt q̄ inebriabūt̄ ab vbertate dom⁹ dei· ꝓmit
tebat g̊ ſagīnā quandam in ſacietatē ſpūſſancti
Criſ· Hanc aūt excellēciam hui⁹ aque· vt ſcȝ
qui ex ea biberit nō ſiciat ineternũ p ea que con
ſequūtur oſtendit· Sequit̄ em̄ Sed aquam quā
ego dabo ei· fiet ī eo fons aq̄ ſaliētis ī vitā eter
nam· Quaſi diceret ſicut qui fōtē habet intra ſe
poſitũ nequaq̄ afficiet̄ ſiti· ita et qui hanc aquā
hȝ ſ cȝ quā ego ei dabo· Theo· Iſtā aqua quaȝ
ego tribuo ſemp multiplicat̄· ſemina em̄ et p̄nci
piũ boni ſancti ſumūt p graciā· ipſi vero negoci
ant̄ et opant̄ ad eius augm̄tũ· Criſ· Vide aūt
qualit̄ mulier paulatī ad dogmatũ altitudinem
ducit̄· nam p̄mũ quidem eſtimauit eum iniquum
quendaȝ eſſe iudeũ· deinde audiens aquam viuā
ſuſpicata eſt de ſenſibili hoc dici· poſtea diſcens
qm̄ ſpūalia erāt que dicebant̄ credidit quidem
qm̄ pōt aqua ſitis neceſſitatem tollere nondum
autē ſciebat que eſſet hec aqua· ſed querebat eā
ſupiorem ſenſibilibus eſtimans· Vnde ſubditur
dicit ad eũ mulier· Dñe da mihi hanc aquam vt
non ſiciam neqȝ veniā huc haurire· et ſic eũ patri
arche iacob ꝑponit· de quo tam magnā opiniōȝ
habebat· Aug⁹· Vel aliter adhuc illa mulier
carnē ſapit· delectata eſt non ſitire· et putabat
hoc ſecđm carnē ſibi ꝓmiſſum ēe a domino· dede
rat autem deus aliquando ſeruo ſuo helie· vt
p̄ dies· xl· nec eſuriret nec ſitiret· qui hoc potuit
dare p· xl· dies ſi potat dare ſp· delectata āt ta
li munē rogat vt ei aq̄ viuā daret· vñ ſeq̄tur·
Dic̄ ad eũ mulier· Dñe da m̄ hāc aq̄ vt ñ ſiciam
nec veniam huc haurire· Ad laborem enim indi
gentia cogebat· et laborem infirmitas recuſabat
viuā audiret· venite ad me omnes qui laboratiſ
et onerati eſtis· et ego vos reficiam· hoc em̄ di-
cebat iheſus vt iam non laboraret· ſed illa non
dum intelligebat· deniqȝ voluit dñs vt intelli
geret· vnde ſequitur· dicit ei iheſus· vade voca
virum tuũ· et veni huc· Quid eſt huc· p virum
ſuũ ei volebat aq̄ illā dare· an qꝛ non intellige
bat· p virum ſuũ eam volebat docere· ſicut apo
ſtolus dicit de mulieribȝ· ſi que volūt diſcē· do
mi viros ſuos interrogēt· Sed ibi dicit̄ vbi nō
eſt iheſus qui doceat· Cũ vero ipſe dñs aderat
quid opus erat vt p viꝝ ei loq̄retur· nũquid p
virum loquebat̄ marie que ſedit ad pedes eius·
Chriſ· Quia igitur iſtabat mulier accipe aq̄
promiſſam querens· Dicit ei iheſus· voca virum
tuũ· quaſi oſtendens qm̄ et illũ oportet his cōi
care· Hoc aūt feſtinans accipe et rei turpitudi-
nem occultans· adhuc eſtimabat ſe ad hominem
loqui· vnde ſequitur· Reſpondit mulier ⁊ dixit
non habeo virum· hoc audiens xp̄s oportune de
reliquo redargucōneȝ inducit· Nam et priores
viros enumerat· et eũ qui nũc occultabatur re-
darguit· vnde ſequitur· Dicit ei iheſus· bene di-
xiſti· quia non habeo virum· Aug· Intelligas
reuera iſtā mulierem non habuiſſe tunc virum· ſȝ
vtebatur neſcio quo non legittimo viro· Vñ do-
minus ei cōuenienter miſteria loquitur dicens·
quinqȝ viros habuiſti· Orige· Vide autem ſi
poſſibile eſt fontem jacob miſtice totas eſſe ſcri
pturas· Aquā vero iheſu ea ꝓ quibȝ edite ſūt·
que non eſt licitum omnibus pſcrutari· eo qꝛ que
ſcripta ſūt dictauerūt homines· Que vero ocu-
lus non vidit· nec auris audiuit· nec in coꝛ hoīs
aſcenderūt· in ſcriptis non pñt redigi· ſed ex fō-
te aque ſalientis in vitam eternam· id eſt ex ſpū
ſācto diſcipline patefiūt his qui nondũ huma
num coꝛ geſtant· ſed poſſunt dicere· nos ſenſum
xp̄i habemus· Qui ergo non ſuſcipit ꝓfūditateȝ
verboꝝ etſi ad modicum q̄euerit· denuo īſiſtēs
dubitabit· Qui aūt bibit de aqua xp̄i ad hoc ꝓ-
mouetur· vt fons oim queſitoꝝ ꝓrumpat in eo
furſum ſcaturizantibȝ aquis· et puolāte ei⁹ men
te ad cōſequentiam hui⁹ aque ad vitā eternam
Volebat autem mulier ſine aqua jacob angelicē
et ſuper hominem diſcere veritatem· neqȝ enim
angeli indigent fonte jacob vt bibant· ſed q̄libȝ
in ſe habet fontem aque ſcaturientis in vitaȝ et̄
nam ab ipſo verbo· et hoc eſt qđ ſubditur dicit
ei mulier· dñe da mihi hāc aq̄· ſed impoſſibile ē
hic abſqȝ ea que hauritur ex fonte jacob aquam
cape· que datur a verbo· vnde petenti ſamarita
ne aq̄· videtur dicere iheſus· ſe illam prebē non
alibi q̄ in fōte jacob· vnde ſequit̄· dicit ei iheſ⁹
vade voca virum tuũ et veni huc· Si ei ſiciam⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

idoneum ē primo pocula ſumere ex fonte iacob· Secūdum aūt apoſtolū vir aīe lex eſt· Aug9· lxxxiij· que· Quinqꝫ aūt viros·q̇nqꝫ libros q̇ per moyſen miſtrati ſūt nōnulli accipiūt · ꝙ aūt dictū eſt · Et hūc q̄ꝫ hēs nō eſt tu9 vir·de ſeip̄o dn̄m dixiſſe intelligūt · vt iſte ſit ſenſus · p̄mo quinqꝫ libris moyſi·quaſi q̇nqꝫ viris ſeruiſti·nūc aūt q̄ꝫ habes·id eſt· quē audis·nō eſt tu9 vir·qꝛ nōdū in eum credidiſti ·Sed qm̄ nondum credēs xp̄o ad huc illoꝝ q̇nqꝫ virorū id eſt q̇nqꝫ libroꝝ copulacōne tenebat̄ · poteſt mouere quō dici potuerit · q̇nqꝫ viros habuiſti ·quaſi nunc eos iam nō haberet·deinde quō poteſt intelligi a q̇nqꝫ illis libris recedere hoiem vt ad xp̄m tranſeat· cū ille q̇ credit in xp̄m ·n̄ relinquēdos illos q̇nqꝫ libros ſed ſp̄ualit̄ intelligēdos multo auidi9 amplectat̄ Eſt ergo alius intellectus · Aug9 ſup io ·Vidēs em̄ ih̄s qꝛ mulier nō itelligebat et volēs eam intelligere·voca in̄qt virū tuū·i· p̄ſenta intellectū tuū · Cum em̄ ordinata fuerit vita·intellectus animā regit·ad ip̄am animā p̄tinēs ·nō em̄ aliud aliq̇d eſt q̄ꝫ aia ·ſed aliq̇d aīe eſt intellect9 hoc ip̄m aīe q̄ꝺ intellect9 et mens dicit̄ illuminat̄ luce ſup̄iore ·Talis lux cū muliere loquebat̄ et in illa intellect9 nō aderat·Ergo dn̄s tanq̄ꝫ diceret illuſtrare volo ·et nō adē quē voca in̄qt virū tuū·adhibe intellectū ꝑ quē doiceris· quo regaris· et ad huc illa nondū vocato illo viro nō intelligit · videt̄ aūt michi q̇nqꝫ viros p̄ores anime nos poſſe accipe ·q̇nqꝫ ſenſ9 corporis·ante em̄ q̄ꝫ quiſqꝫ poſſit vti ratōe ·nō regit̄ niſi ſenſibus carnis·ſed cū cepit aia capax ēē rōis ·aut a ſapiēte mēte regit̄·aut ab errore ſed error non regit ·ſed ꝑdit·Poſt illos ḡ q̇nqꝫ ſenſus mulier illa ad huc errabat ·error aūt ille non erat legittimus vir·ſed adulter ·Dicit ergo dn̄s tolle iſtum adulterū q̇ te corrūpit· et voca virum tuum vt intelligas me · Orig·Vbi aūt decebat cōfutari a ihesu putatū ſamaritane virū nō ēē virū·niſi apꝺ fōtē iacob·P̄t etiā intelligi ſi vir aīe lex ē ꝙ ſamaritana ſm̄ ɔgruā acceptōꝫ vborū legis ritui ifideliū·tanq̄ꝫ viro illegittio ſe ſubijciebat·Reuocat̄ aūt ad verbum veritatis· quod reſurrectuꝝ erat a mortuis non deinceps moriturum· Criſoſtom9·Mulier aūt a xp̄o rep̄henſa·nō cōtriſtata eſt·neqꝫ dimittēs fugit · ſed admirat̄ magis et i morat̄·Vnde dicit̄· Dicit ei mulier·Dn̄e video qꝛ ꝓpheta es tu quaſi diceret·In hoc ꝙ mihi occulta dicis oñderis ꝓpheta eſſe· Aug9·Et ſic cepit ad eam venire vir · nōdū plene venit ·Prophētam dn̄m putabat · erat q̇dē et ꝓpheta

Dicit ei mulier·Dn̄e video quia ꝓpheta es tu patres noſtri i mōte hoc adorauerūt· ⁊ vos dicitis quia iheroſolimis eſt locus in quo adorare oportet Dicit ei ih̄s·Mulier crede mihi quia venit hora qn̄ neqꝫ in monte hoc neqꝫ i hieroſolimis adorabitis p̄rēm Vos adoratis qꝺ neſcitis·nos adoramus qꝺ ſcim9· qꝛ ſalus ex iudeis eſt·ſꝫ venit hora ⁊ nūc eſt qn̄ veri adoratores adorabūt patrē in ſp̄ū et veritate Nam et pater tales querit q̇ adorent eum Sp̄ūs eſt deus ⁊ eos qui adorāt eū·in ſpiritu et veritate oportet adorare·

Nā ⁊ de ſeipſo ait · Nō eſt ꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua · Chri·Deide quia hoc ſuſpicata eſt·nihil mūdanum eū interogauit · non de corporis ſanitate·nō de diuitijs nō moleſtat̄ ſitiēdo ꝓ doctrinis ſollicita· Aug9·Et incipit q̄rē qꝺ illam ſolet mouere dicēs P̄res no·in mō·hoc ado· et vos di ·qꝛ hie ·ē lo · vbi adorare oꝫ Cōtētio quippe fuerat inter ſamaritanos et iudeos· qꝛ iudei in tēplo a ſalomōe fabricato ado/rabāt deū·et iō meliores ſe eſſe iactabāt·Quib9 ſamaritani dicebāt quō iactatis vos qꝛ tēplum hētis qꝺ nos nō hēm9·nūq̇d patres nr̄i qui deo placuerūt in illo tēplo adorauerūt · Meli9 ergo nos i hoc mōte deū rogam9 ·vbi patres noſtri· deū adorauerūt Chri·ꝙ aūt dicit p̄res noſtri eos q̇ citra abraham ſūt intelligit· etei illic aiūt filiū ſuum obtuliſſe Ori ·Vel ſamaritani mōtē q̇ dicit̄ garizi ·iuxta quē iacob habitauit · ſc̄m reputātes · in eo deū adorant· Sed iudei montē ſiō ſacrū q̇d arbitrātes · illū locū putāt ēē electum a deo ·veꝝ qꝛ iudei a q̇bus ſal9 ꝓceſſit exēplum ſūt opinātiū ſanos ſmones Samaritani vero diuēſimode opinātiū·ɔgrue garizi quidē ſamaritāi dig̃ficāt·qꝺ vocat̄ diſtictō ſeu diuiſio at iudei ſiō qꝺ eſt ſpecula · Chri ·Xp̄s aūt nō ſoluit qōꝫ ɔfeſtim·ſꝫ ad altōra mulierē trahit·ꝺ q̇bus non p̄us ei locutus eſt ·donec ɔfeſſa ē qm̄ ꝓpheta ē·vt cū multa certitudīe audiat ꝺcetero q̄ dicūt̄·Vnde ſeq̇tur ·Dicit ei ie·mu·cre · mi qꝛ ve·ho ·qn̄ neque in mon ·hoc·neqꝫ in hie·ado· patrem Dicit aūt cre · mi·qꝛ vbiqꝫ nobis opus eſt fide·matre bonoꝝ·q̄ ſalutis eſt medicamētū ſine q̄ nihil magnoꝝ eſt poſſidere·ſed q̇ tēptāt aſſimilāt̄ his q̇ ſine naui pelag9 tēptāt trāſire· q̇ paꝝ q̇dē natare ſufficiūt · vltra vero ꝓcedentes cito mergūtur· Aug9·Merito aūt iam p̄ſēte viro audit mulier ·Crede mihi ·Iam enim eſt in te·qui credat·cepiſti adeſſe intellectu · ſꝫ niſi credideritis·non intelligetis· Alchu · Quod aūt dicit · veniet hora · t̄pus euāgelice doctrine qꝺ iam inſtabat dicit · qn̄ ablata omni vmbra· figuraꝝ veritas pura luce mētes credēciū illuſtratura erat · Chri · Sup̄uacuū aūt erat xp̄o docere ꝓpter quid patres in mōte et iudei i hieroſolimis adorabāt· Ideo hoc tacuit · verumtn̄ reuerētiores iudeos iudicauit · n̄ a loco ſꝫ a mēte Vnde ſubdit· vos ad·qꝺ neſ ·nos ado·qꝺ ſci ·qꝛ ſalus ex iudeis eſt · Ori · Quod dico vos q̄ꝫtū ad lucē ·Samaritani q̄ꝫtū ad anogogē ·qui ēga ſcripturas aliene ſūt opinionis · Nos q̄ꝫ q̇ aq̄ vbum iudei·q̄ ad allegoriam vero ego verbum·q̇ vere ſc̄ꝺm me formati ſūt ·obtinētes ſalutem ex

dictis iudaicis. Criſoſtomꝰ. Samaritani qui
dem qḋ neſciebant adorabant qm̄ localē et par⸗
ticularē deũ eſtimabant. nihil de eo plus imagi
nantes ꝙ̄ de idolis. Et idcirco cultũ dei cum cul
tu demonũ miſcuerũt. iudei vero ab hac eruti erãt
ſuſpicione. etem̄ orbis terrarum eũ nouerant eſſe
deum. ꝓpterea dixit. Nos ado. qḋ ſci. iudeis autē
ſeipſũ connumerat ſcḋm opinionē mulieris loquēs
ꝗ̄ſi ꝓpheta iudeus exiſtēs. Ideo dixit adoramꝰ
cum tñ manifeſtũ ſit ꝙ ipſe eſt qui ab omnibus
adoratur. Per hoc aũt qḋ dicit. Quia ſa. ex iu. eſt.
nihil aliud oſtendit ꝙ̄ ꝙ orbi terrarum inde ſalu⸗
taria facta ſũt. Scire em̄ deuz et idola deteſtari
illinc principiũ habuit preſenciã eciã ſuã et oĩa
alia dogmata. Sed ipſũ qḋ eſt apud nos oracio
nis a iudeis principiũ habuit. ꝑſenciã ſuam eciã
ſalutē vocat. quã dicit ex iudeis eſſe ſcḋm illud
apoſtoli. Ex quibꝰ xp̄s ſcḋm carnē. Vidꝫ qualiter
applaudit veteri teſtamēto qḋ radicem oſtendit
bonorum. ꝑ oĩa ſemetipſũ non eſſe contrariũ legi de
monſtrans. Auguſtinꝰ. Multum igitur dedit
iudeis ex quorum perſona dixerat. Nos ado. quod
ſcimꝰ. ſed non ex ꝑſona iudeoruz reꝓborum ſed ex
qualibꝰ fuerãt apoſtoli. q̄les fuerãt omnes illi
ſancti q̄ ꝓ̄cia rerum ſuarum ad pedes apoſtolorum po
ſuerũt. Criſ. Sic igitur ſupⁱhabũdanciꝰ vobis
habent iudei o mulier in mō adoracionis. veruz
tamen et hic adoracionis modꝰ de reliquo finē
habebit. Vnḋ ſubdit. Sed ve. ho. et nũc eſt qñ
veri ado. adora. pa. in ſpi. et ve. Quia em̄ ꝓphe
an̄ lõga tp̄a multa ꝓ̄dixerũt. Ideo dixit. Et nũc
ē. Ne eſtimes hanc talē eſſe ꝓpheciã q̄ poſt mul
tum tp̄is impleatur. res iam inſtat. et in ianuis ē.
Dicit aũt veros adoratores. ad diſtinctōnez fal
ſorum. qm̄ quidez ſũt falſi adoratores qui tp̄alia
et caduca querũt in oracione. ſiue qui contra hꝫ
qḋ orant agere non ceſſant. Criſoſtomꝰ. Vel
dicens veros excludit cum ſamaritanis iudeos.
Et ſi em̄ iudeis illis meliores eſſent. tam̄ futuris
multo minores ſũt tanꝙ̄ figura veritate. Sunt
igitur veri adoratores q̄ neqꝫ loco circũcludũt dei
culturã et deũ in ſpũ colũt. Origenes. Vnde
et paulus dicit. Cui ſeruio in ſpũ meo. Bis autē
ſcribitur. Venit hora. Et p̄mo quidem non adeſt
et nõ eſt. In ſecũdo vero dicitur. Et nũc eſt. et pu
to p̄mũ quidem notare adoracionē ꝓ̄ter corpus
futurã in ꝑfectione. Scḋm vero eã que fit in vi
ta p̄ñti ꝑfecta ꝗ̄tum licet humanã ꝓcedere na⸗
turã. Cum ergo venerit hora quã dicit dñs. ciuitã⸗
dus eſt mons ſamaritanorum. et in ſion vbi
eſt iheroſolima. adorandꝰ eſt deus. que ciuitas
eſſe dicitur a criſto celſi ꝓ̄ncipis. et hec eſt eccleſia
vbi ſacra oblacio ſpũales victime diuinis aſpe⸗
ctibus offerũtur ab his qui legem ſpũalem intelle
xerũt. Cum aũt venerit tp̄is conplementum. tunc
nequaꝙ̄ penſandũ verum cultũ iheroſolimis. id ē
in ꝑſenti eccleſia ampliꝰ ꝑtractari. neqꝫ em̄ an⸗
geli apud iheroſolimã colũt patrez. Sic et qui
ſimilitudinem nacti ſũt iudeorum meliꝰ ꝙ̄ hi q̄ ſũt
iheroſolimis colũt patrem. Cum autē hec hora
euenerit patri aliquis in filiũ deputatur. Ea ꝓpter
non dictũ eſt adorabitis deũ ſed adorabitis pa⸗
trem. Sed in p̄ñti colũt patrem in ſpũ et verita
te veri adoratores. Criſ. Dicit ergo hꝫ de eccle
ſiam in qua eſt vera adoracio et deo congrua. vñ
ſubdit. Nam pater tales querit qui adorant eũ
Et ſi olim volebat eos veteribus immorari con⸗
ceſſit eis figurã hoc tñ fecit eis condeſcendens vt
ꝑ hoc ad veritatē inducantur. Origenes. Si aũt
pater querit ꝑ iheſũ querit. qui venit querere
et ſaluare quod perierat quos erudiens veros
cultores efficit. quod aũt ſubditur Spũs eſt deus
inde abſtractuz eſſe ſuſpicor ꝙ ad vitam veram
nos ꝓducit. nã et corꝑali vita viuificamur a ſpi
ritu. Criſ. Vel indicat ꝙ deꝰ eſt incorporeus
oportet igitur et incorpoream eiꝰ culturam eſſe hꝫ
eſt ꝑ animã et intellectꝰ puritatem nos ei offer⸗
re. vnde ſubdit. Et eos qui adorant euz in ſpũ et
veritate oportet adorare. qꝛ em̄ iudei animã q̄⸗
dem negligebant. multũ autē circa corpus ſtu⸗
dium faciebãt ad omnipharia purgãtes. et ideo
ait. qꝛ non corporis mũdacōne ſꝫ incorporeo qḋ
eſt in nobis hoc eſt intellectu quē dicit ſpm̄ deꝰ
incorporeus colitur. Hilar. ij. de trini. Vel cum
in ſpũ deũ ſpm̄ docuit adorandũ et libertatē ac
ſcienciã adoranciũ et adorandi infinitatem oſtē
dit. ſcḋm illud apoſtoli. vbi ſpũs dñi ibi libertas.
Criſ. In veritate aũt oportet adorare. qꝛ p̄o
ra figura erant. ſ. circũciſio. holocauſta. et thy⸗
miamata. nunc autem totũ eſt veritas. Theo.
Vel qꝛ multi putãt ſe deũ ſcḋm ſpũm id eſt aĩam
adorare nõ rectã opinioꝫ de eo habētes vt here
tici. ꝓpterea hꝫ addidit. Et veritate. Forte etiã dicet
aliq̄s. ꝙ duas ꝑtes philoſophie que ſecundum
nos ſũt. incitat in ꝓ̄dictis. actionē ſcꝫ et contem
platōnem. ꝑ ſpũm nãqꝫ actiuum inſinuat. ſcḋm
illud apoſtoli. qui ſpũ dei aguntur etc̄. per verita
tem vero cõtēplatiuã. Vel aliter. Samaritanorum
erat opinio ꝙ deus loco concluderetur. et ꝙ in hꝫ
loco deũ adorari oporteat. Cõtra quos dicit ꝙ
veri adoratores non localiter. ſed ſpiritualiter
adorãt. iudeis vero oĩa ſub figura et vmbra erãt et
ideo dicit ꝙ veri adoratores non in figura ado
rabunt. ſed in veritate quia em̄ deꝰ ſpũs eſt ſpi
rituales adoratores querit. qꝛ ipſe veritas verꝰ
Augꝰ. Querebas montem forte adorandũ vt
deo eſſes propinquior. ſed ipſe qui in altis ha⸗
bitat humilibus appinquat. ergo deſcende vt
aſcendas. aſcenſiones inquit in corde eius in cõ
ualle ploracionis q̄ humilitatem habet in tem⸗
plo. vis orare in te ora. ſꝫ p̄us eſto templũ dei.

Dicit ei mulier Scio quia meſſias venit. q̇ dicitur xp̄c. Cum ergo venerit ille nobis an⸗nunciabit omnia. Dicit ei ieſus ego ſum q̇ loquor tecum.

Criſ. Mulier eorum que dicta ſunt altitudine fatigata obſtupuit. vnde ſeq̄tur. dicit ei mulier. Scio qꝛ meſſias venit qui dicitur criſtus Augꝰ. Vnctus grece criſtꝰ eſt. hebraice meſſias eſt. Sciebat ergo quis eam poſſet docere. ſed iam docentem nondum agnoſcebat. Vñ ſubdit. Cũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo venerit ille annũciabit nobis oĩa. quaſi .d.
modo iudei de templo contendũt. nos de monte
cuꝫ ille venerit et montē ſpernet et templũ euer
tet et docebit nos vt in ſpũ ⁊ veritate nouerimꝰ
adorare. Chriſ. Sed vnde erat ſamaritanis
expectare criſti aduentũ. Moyſi quidem ſuſcipi/
entes legem ab ipſis moyſi litteris hoc nouerãt
Jacob eñ de criſto ꝓphetizans dixit. non defici
et pnceps de iuda nec dux de femore eiꝰ. donec
veniat qui mittendꝰ eſt. ſed et Moyſes dicit. ꝓ
phetam nobis ſuſcitabit deus de fratribꝰ nr̃is.
Origenes. Siquidem non eſt ignorandum ꝙ
ſicut ex iudeis ſurrexit ihesus xp̄m ſe eſſe non ſo
lum dicēs. ſed oñdens. ſic ex ſamaritanis quidã
doſitheꝰ nomine aſſerebat ſe fore criſtũ qui p̄di
cabat̃. Augꝰ. lxxxiij. q. Fortaſſe aũt vt intel
ligentibus indicaret q̇nqꝫ corporis ſenſus q̇nqꝫ
viroꝝ nomine ſignificari. poſt quinqꝫ carnaleſ
reſponſiones que ſupra in littera patēt. ſexta re
ſponſione nominat xp̄m. Chriſ. Xp̄s autē de
reliquo mulieri reuelat ſeipſum. Vnde ſequitur.
Dicit ei ihesus. Ego ſuꝫ qui loquor tecũ. Et qui
dem ſi circa pncipiũ hoc mulieri dixiſſet. videre
tur ei ex vanitate loqui. nunc autē paulatiꝫ i me
moriã criſti eaꝫ reducens. oportune reuelauit ſe
ipſum. et quidem iudeis querentibus. Si tu es
criſtus dic nobis palam.. non manifeſte ſeipſuꝫ
reuelauit. quia non ꝓ diſcēdo querebant. ſed ꝓ
iniuriãdo. Hec vero ex ſimplici mēte loq̄batur.

Et cõtinuo venerunt
diſcipuli eius. ⁊ mira
bant̃ qꝛ cum muliere
loquebat̃. nemo tñ di
xit ei. q̇d queris. aut
quid loqueris cuꝫ ea
Reliquid ergo muliē
hydriã ſuam. et abijt
in ciuitatem ⁊ dicit il
lis hoibus. venite et
videte, hominem qui
dixit, mihi omnia que
cunqꝫ feci. nũquid ip
ſe eſt criſtus. Exierũt
de ciuitate et venie
bant ad eum.

Chriſ. Expleta
doctrina et conue
nienter ad tempus
diſcipuli occurrerũt
Vnde dicit̃. Et con/
tinuo ve. diſ. eius ⁊
mira. qꝛ cuꝫ mu. lo.
Admirabant̃ quidē
ſuphabundantē cri
ſti manſuetudinem
et humilitatē. qm̃
ita pſpicuꝰ exiſtēs
ſuſtinuit loqui cum
tãta humilitate mu
lieri inopi et ſama
ritane. Auguſti.
Quia ſcꝫ querebat
pditaꝫ qui venerat
querere quod peri
erat. hoc illi mira
bant̃. bonũ eñ mi
rabant̃. et non ma
lũ ſuſpicabantur.
Chriſ. Sed tam
admirantes non interrogauerũt cauſam. Vnde
ſubdit̃. Nemo tñ dixit ei. quid queris. aut quid
loqueris cuꝫ ea. erant eruditi diſcipuloꝝ ordinē
obſuare. ita eum timebant. et venerabant̃. et ni
mirum alibi vident̃ ꝯfidenter interrogare quia
ad eos ptinencia necesse habebant ſcrutari. hic
autem nihil ad eos ptinebat. quod fiebat. Ori
genes. Et fere quideꝫ quaſi q̇dã apoſtolo ad ci
ues vtit̃ hac muliere. adeo eam inflammans per

verba. vt amphora dimiſſa iret in ciuitatē rela
tura ꝯciuibus. Vnde ſequit̃. Reliquit ḡ mulier
ydriam ſuam non curans de corporeo ac viliori.
ꝓpter vtilitateꝫ pluriũ. Intereſt ꝗ̄ꝫ noſtra omiſ
ſis corporeis et neglectis ſatagare ad impcien
dum alijs de comodis acquiſitis Augꝰ. Ydria
autem greco nomine appellat̃ tanq̄ ſi aquarium
diceret̃. qm̃ grece aqua ydor vocat̃. Chriſ.
Et ſicut apoſtoli vocati dimiſerunt recia ita hec
dimittit ydriam et euangeliſtaꝝ opus fecit. et
non vnũ tm̃ vocat ſed ciuitatem integram. Vnd̃
ſequit̃. Et abijt in ciui. et dicit illis ho. venite ⁊
videte hominem. qui dixit mihi omnia quecũqꝫ
feci. Origenes. Conuocat quidem illos ad vi
dendũ hominem ꝯtinentem verbum ſup̄ homieꝫ
Quecunqꝫ autē fecit mulier erat contubernium
quinqꝫ coniugũ et poſt illos conuerſacō cuꝫ ſex
to non ꝓprio viro. quem deſerens et ſeptimo ad
herens lagenam dereliquit iam pudica. Cri.
Non verecundata autem eſt hoc dicere. Anima
eñ cum ignita fuerit igne diuino ad nihil eorũ
que ſũt in terra de reliquo aſpicit. neqꝫ ad glori
am nec ad verecundiam. ſed ad vnã ſolaꝫ que de
tinet eam flammaꝫ. Volebat autē non ex ꝓpa an
nunciacione eos iducere. ſed ex audito ꝓprio eos
facere communicatores doctrine criſti. Vnde di
xit venite ⁊ videte hominē. Non dixit. venite ⁊
credite ſed venite ⁊ videte quod leuiꝰ erat. No
uerat eñ manifeſte qm̃ ſolum guſtantes de illo
fonte eadem paterent̃ que et ipſa. Alchuinus
Paulati autē venit ad predicandum xp̄m. p̄mo
vocat hominem ne ſi diceret criſtum. auditores
iraſcerent̃ et nollent exire. Chriſ. Vnde eciã
neqꝫ manifeſte annũciauit xp̄m neqꝫ tamen tota
liter ſiluit. ſed dixit. Nunquid ipſe eſt criſtus. et
ideo ſermonem eius acceperũt. Vñ ſequit̃. Exie
runt de ciuitate et veniebant ad eum. Augꝰ i li.
lxxxiij. q. ꝙ aũt relicta hydria diſceſſit mulier
non negligent̃ p̄tereundum ē. Ydria eñ amorem
huiꝰ ſeculi ſignificat. id eſt cupiditatem. q̄ ho
mines de tenebroſa ꝓfunditate. cuiꝰ imaginem
puteus gerit. ħ eſt de terrena ꝯuerſacione hau
riũt voluptatem. Oportebat autē vt criſto cre
dens ſeculo renũciaret et relicta ydria cupidita
tem ſecularem ſe reliquiſſe demonſtraret. Au
guſtinꝰ ſup iohannē Proiecit ergo cupiditatē
et ꝓperauit annunciare veritatem. Diſcant qui
volunt euangelizare. vt p̄us ydriam ad puteum
ꝓijciant. Origenes. Facta eciam mulier recep
taculum honeſte diſcipline. ea que p̄mitus ſapie
bat paruipendens deponit.

Interea rogabãt eũ
diſcipli eꝰ dicētes ra
bi mãduca. Ille aũt
dixit eis. ego cibum
habeo mãducare q̄ꝫ
vos neſcitis. Dice
bant ergo diſcipuli

Auguſtinus.
Ierãt diſcipuli eiꝰ
emere cibos ⁊ vene
rant quos criſto of
ferebant. Vnde dr̃.
Interea rogabant
eum diſcipuli eiꝰ di
centes. Rabi man
duca Cri. Vidētes
eñ eũ fatigatũ ex
itinere ⁊ eſtu q̇ erat
rogabant eum vul

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

adinuicem·Nunquid
aliquis attulit ei man
ducare Dicit eis ihs
meus cibus eſt vt fa
ciam voluntatem ei9
q̄ me miſit vt pficiam
opus eius

gari eoꝝ voce neqꝫ
em̄ erat hoc temeri
tatis·ſed amoris cu
ra circa magiſtrum
Origenes·Arbi=
tranē aptū fore tē=
pus ad prandium
quod erat inter re=
ceſſum mulieris ad
ciuitatem et aduen=
tum ſamaritanorum
ad ipſuꝫ·Non em̄ coram alique aduena ſibi ꝓpi/
nabant eſcas·ob hoc bene poſitū eſt· interea
¶ Theo·Domin9 vero ſciens q̄ ſamaritanā to/
tam ciuitateꝫ ad eū attraheret hoc diſcipulis ſig
nificauit ·Vnde ſequitē ille autē dixit eis· Ego ci
bū habeo manducare quē vos neſcitis· Chri·
hominū ſalutē hic cibum vocauit·oñdens q̄tū
deſideriū habet noſtre ſalutis· Sicut em̄ nobis
cōcupiſcibile eſt comedere·ita ei ſaluare nos·tu
vero intuere q̄ non ſtatim reuelat· ſed vbiqꝫ in
queſtionē inmittit auditorem·vt incipiens que
rere q̄d dr̄· et laborās·cum ampliori ſuſcipiat
deſiderio· Theo·Dicit autē quem vos neſcitiſ
id eſt neſcitiſ quem cibum voco ſalutem hominū
vel neſcitis q̄ ſamaritani credituri ſūt et ſalui fi
ent· Diſcipuli aūt adhuc dubitabāt· Vnde ſeq̄ē
Dicebāt ḡ diſcipuli adinuicem· Nunquid aliq̄s
attulit ei manducare· Aug9 quid miꝝ ſi muli
er illa non intelligebat aquam· ecce diſcipuli n̄
intelligunt eſcam· Criſ· Et quidem aſſuetam
reuerenciam et honorem magiſtro p̄bent ad ſe=
inuicem quidem loquentes· ipſū vero non p̄ſu=
mentes interrogare· Theo· In hoc auteꝫ q̄
dicunt diſcipuli· Nunquid aliq̄s attulit ei mādu
care· conſiderandū eſt q̄ cibos ab alijs oblatos
dominus ſuſcipe ſolebat·non q̄ alieno miniſte=
rio indigeret· qui dat eſcam omni carni· ſed vt
deferentes meritū oſequerenē· Simulqꝫ formā
tradens nō erubeſcere pauptatē·neqꝫ graue pu
tare ab alijs nutriri· ꝓpum em̄ et neceſſariū ē do
ctoribus·alios habere ꝓcuratores ciborꝫ· vt
ipſi de nullo curantes verbi miniſtracionē ꝓcu
rent ſollicite· Aug9· Audiuit aūt dn̄s cogita
ciones diſcipuloꝝ· et inſtruit eos vt magiſter
non p circuitū ſicut mulierē ſed aperte·Vnde ſe
quitē·Dicit eis ihesus·meus cibus eſt vt fa·vo·
eius qui miſit me Origenes·Idoneus cib9 fi=
lio dei cum actor paterne volūtatis efficitē·hoc
velle in ſemetipſo ꝓteſtans q̄d erat in patre·ſo
lus autē fili9 pfecti operis paterne voluntatis
eſt capax· Ceteri vero ſancti nil p̄ter diuinam p
agunt voluntatem· Plenam autē et integrā fa/
cit dei voluntatē·qui dixit·meus cibus ꝛc·ꝓpius
em̄ cibus eius oſtenditē· Quid autē ſit velle p̄ris
innuit ſermo ſequens·vt pficiam opus eius· Si
quidem ſimplici9 quis aſſereret·q̄m opus ē iuſ=
ſum mandātis·puta ſi dicant edificantes vel fo
dientes ſe pficere opus ei9 qui conduxit eos· ſꝫ
ſi p xp̄m pficitē opus dei·reſtat vt p̄usq̄ꝫ pfice=
retē erat diminutū · Qualiter autem diminutum
erat opus cum eſſet dei· pfectio quidem operis
racionalis nature eſt pfectio·Ad hui9 em̄ ope=
ris pfectionem cum eſſet impfectum· verbum ca
ro fcm̄ acceſſit Cū em̄ q̄dammō homo pfectus
fieret·ob trāſgreſſionē fcūs ē impfect9· et ideo
miſſus eſt ſaluator·p̄mo quidem vt pficiat volū
tatem eius qui miſit eum· Secundo vero vt con
ſumet opus dei·vt quilibet pfectus fiat ad ſoli
di cibi vſum· Theophilus·Opus eciam dei p
fecit·ſcꝫ hominē dei fili9·noſtraꝫ naturam in ſe
ipſo ſine peccato oſtendens in omni ope pfectā
et incorruptam·Opus eciam dei ſcꝫ legem pfecit
q̄r ſinis legis criſtus eam ceſſare faciens· omni
bus q̄ in ea erant pfectiſ et a corpali cultu in ſpi
ritalem reduxit· Origenes·Miſtice autem p9
poculi negociū ac diſciplinam diſtinctionis aq̄
rum·conſequens erat·et de cibo diſceptare·Sa
maritana quidem petita potū non habebat p̄be
re ihesu dignū poculū·Diſcipuli vero īueniētes
humilia pulmenta apud alienigenas ei obtule=
runt rogantes eū vt manducaret· Et attende ſi
forſan verenē ne verbū dei ꝓprijs non figuratū
eſcis in eis deficiat· Quecunqꝫ ḡ recipiunt diſci=
puli his iugitē ·ꝓponūt v̄bum alere vt corro=
boratū atqꝫ roboratum pſeueret penes eos qui
nutriūt ipſū· Quēadmod̄ aūt corpa egencia cibo
neqꝫ eiſdem aluntur·neqꝫ eadem q̄titas ciborꝫ
cunctis ſufficiens eſt·ſic itelligendū eſt·et i hiſ
que ſūt ſup̄ corpus·nam hoꝝ hoc quidem pluri
mi hoc aūt paucioris indiget nutrimenti diſſimi
lis capedinis·encia·Sed neqꝫ qualitas alenciꝫ
v̄boꝝ atqꝫ intencionū contemplatiuaꝝ opaci
onū eadem congruit omnibus·Nam nup geniti
infantes racionale appetant lac·Perfectoꝝ aūt
eſt ſolidus cibus·Veridicus eſt ergo ihesus di=
cens· Ego cibum habeo manducare quem vos
neſcitis· Semp em̄ qui preeſt infimis ac nequeū
tibus eadem cum validiſ videre hoc dicere po=
teſt·

Criſoſtomus·
Que ſit volūtas pa
tris decetero inter
p̄tatē·dicens·Nōne
vos dicitis q̄ ad=
huc quatuor men=
ſes ſunt· et meſſis
venit· Theophi
Scilicet materialis
Ego autē dico vob
q̄ meſſis intelligi=
biſ adē ·Hoc em̄ di
cebat ꝓpter ſamari
tanos venientes ad
ipſum·Vnde ſubdit
Leuate oculos vr̄oſ
et videte regiones
q̄r albe ſunt iam ad
meſſem· Chriſ·
Rurſus oſuetis no=
minibus ad maximo
rum eos otemplaci=
onē reducit· Regio
em̄ et meſſis hic in/
dicat multitudineꝫ

Nōne vos dicitis q̄d
adhuc quatuor men=
ſes ſunt ꝛ meſſiſ venit
Et dico vobis leua
te oculos vr̄os ꝛ vide
te regiones q̄r albe
ſunt iā ad meſſem ·Et
qui metit mercedem
accipit· et ꝯgregat
fructum in vitam etē
nam·Et qui ſeminat
ſimul gaudeat et qui
metit·in hoc em̄ ē ver
bum verum q̄r alius
eſt qui ſeminat ꝛ ali9
eſt qui metit·Ego mi
ſi vos metere q̄ vos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nõ laboraſtis Alij la
borauerunt et vos in
labores eoꝝ itroiſtis
animaꝝ que paraͥ
te ſũt ad ꝑdicacio=
nis ſuſceptõnem·
oculos autẽ hic di
cit·et eos qui men=
tis et eos qui corporis· Etenĩ videbant de reliq̃
multitudinẽ ſamaritanoꝝ venientem·Has autẽ
ꝑparaciones hominũ decenter regiones albatas
vocat·ſicut enĩ ſpice cũ dealbate fuerint ad meſ
ſem ſunt parate· ita et hi ad ſalutem ſũt parati·
Sꝫ ꝓpter quid non manifeſte dicit q̃ ꝑparati ſũt
homines ad ſuſcepcionem verbi·duaꝝ quidem
occaſionũ gr̃a·vni9 q̃dẽ vt maifeſtior fiat ſmo
⁊ maius ſub viſũ ducat q̃ dicũtur· Alteri9 autẽ
dulcior ſit narracio ⁊ ꝑmanencior eoꝝ que dicũ
tur memoria· Aug9· In opus autẽ feruebat
⁊ operarios mittere feſtiabat·Vnde ſubdit· Et
q̃ metit mercedem accipit ⁊ congregat fructum
in vitam eternam·vt qui ſeminat ſimul gaudeat
et qui metit Chri·Per ea que hic dicit diuidit
terrena a celeſtibus· ſicut enĩ ſup̃ dixerat de aq̃
q̃ qui bibit hanc aquam non ſiciet·ita hic dicit·
qui metit congregat fructum in vitã eternam·⁊
iterũ·qui ſeminat ſimul gaudeat·⁊ qui metit·ꝓ
phete enĩ ſũt qui ſeminãt· ſed non illi meſſuerũt
ſꝫ apoſtoli·q2 enĩ infra dicet q̃ alius ſeminat et
ali9 metit· ne quis eſtimet q̃ ꝓphe ſeminantes
mercede ꝑuentur· extraneũ quidem inducit et a
ſenſibilibus alienũ·Nam in rebus q̃dem ſenſibili
bus ſi contingat aliũ ſeminare et aliũ metere· n̄
ſimul letanẽ ſꝫ dolent qui ſeminãt quaſi alijs la/
borantes·letanẽ autẽ ſoli qui metunt· hic aũt n̄
ita· Sꝫ et q̃ nõ metũt ſeminantes ſimul cum me
tentib9 letanẽ·qm̃ in mercede ↄmunicãt· Au
guſti· Diſparis enĩ temporis labores habuerũt
apoſtoli et ꝓphete ſꝫ gaudio pariter ꝑfruentur
mercedem ſimul accepturi ſũt vitam eternam·
Criſ·Ad hoc autẽ quod dixerat ſermonẽ ꝓuer
bialem inducit·Vnde ſubdit· In hoc enĩ eſt ver
bum verũ q2 ali9 eſt qui ſeminat et ali9 qui me=
tit·hoc quidem vulgariter dicebatẽ·ſi qñ alij la=
bores ſuſtinuerũt ⁊ alij fructus metebant·Sed
et hic ſermo iſte maxime habet veritatem·q2 ꝓ
phete laborauerũt·ſed vos fructus ex illoꝝ la
boribus metitis·Vnde ſubdit·Ego miſi vos me=
tere quod vos non laboraſtis Aug9·Quid
ẽ meſſores miſit non ſeminatores· Ibi ẽ meſſo
res mittendi·vbi iam ꝓphete ꝑdicauerant·legi
te labores illoꝝ ⁊ in omnib9 eoꝝ laborib9 eſt
ꝓphecia criſti·ẽ iam in iudea meſſis parata erat
qñ tot milia hominũ ꝑcia reꝝ ſuaꝝ offerebant
⁊ ad pedes apoſtoloꝝ ponentes expeditis hu=
meris a ſarcinis ſecularibus xp̄m dñm ſequebã=
tur de ipſa meſſe electa ſũt pauca grana et ſemi/
nauerunt orbem terraꝝ· et ſurgit alia meſſis q̃
in fine ſeculi metẽda ẽ Ad quam metendam non
apoſtoli ſꝫ angeli mittenẽ·Meſſores inquit ſũt
angeli· Chri·Dicit ergo· Ego miſi vos metẽ
quod vos non laboraſtis·quaſi diceret·Vbi mi=
nor labor eſt·maior autẽ delectacõ·ad hoc voſ
reſeruaui et q8 laborioſius erat· hoc fuit ꝓphe
taꝝ·ſcꝫ mittere ſemina·Vñ ſubdit· Alij labora=
uerunt·⁊ vos in labores eoꝝ introiſtis· Per hͣ
oia vult oſtendere q̃ ꝓphetaꝝ volũtas erat vt
homines ad eũ accederent· Et hͣ lex ordinabat·
⁊ ꝓpterea illi ſeminauerũt vt hunc facerent fru
ctum·oſtendit eciam q̃ ipſe illos miſit·et q̃ mul
ta eſt cognacio noui ad vetus teſtamentum·
Origenes· Vel aliter totũ q̃liẽ quidem nõ eſt
inconueniens hoc q8 eſt·Leuate oculos veſtroſ
allegorizare· Quod autẽ dr̃· Nonne vos dicitis
quoniaꝫ q̃tuor menſes ſunt·et meſſis venit· non
ſcd̄m allegoriaꝫ tractare· Putam9 ergo talia q̃
dam eẽ in hoc q̃ dicunt diſcipuli· q̃tuor menſes
ſũt et meſſis venit· Pleriq꜠ enĩ diſcipuloꝝ vbi
animaduertentes veritatẽ incomꝓhenſibilẽ fo
re humane nature·qñ coniecerũt aliaꝫ eſſe vitã
a pñte·que corrupcõni quatuor elementoꝝ q̃ſi
q̃tuor menſiũ ſubijciẽ· putãt ſolũ poſt hanc vi=
tam cognicionẽ eſſe veritatis·dicunt igiẽ diſci=
puli de meſſibus· q̃ ſũt termin9 opeꝝ ad veri=
tatem conducenciũ·q2 poſt inſtantem q̃ternita
tem ↄtingunt·huiuſmodi autẽ opinionem argu
ens velut non ſanaꝫ inquit verbũ incarnatũ hiſ
q̃ talia ſuſpicanẽ· Nonne vos dicitis q2 adhuc
quatuor mẽſes ſũt et meſſis venit· Ego autem
hoc dico·Leuate oculos veſtros· In plurib9 lo
cis ſcripture diuine hoc legiẽ· iubente nobis v̄
bo diuino extollere ac ſublimare cõſideraciones
⁊ cogitacõnes deorſũ conſitas nec valentes eri
gi·niſi eleuante illas iheſu·Nemo·n·ↄſiſtens in
paſſionibus et viuens carnaliter hoc ꝓpoſitum
ſeruat mandatũ·Quaꝓpter qui talis eſt non vi=
debit regiones·ſi albe ſunt ad meſſem·Albeſcũt
quidẽ regiones ad meſſem cum adeſt dei verbũ
illuſtrãs ſingulas regiones ſcripture·fecundãſ
in ei9 aduentu·et eciaꝫ omnia ſenſibila ſũt quaſi
regiones albe parate ad meſſem· ꝑſto exiſtente
leuantibus oculis racione que de quolibꝫ eſt·vt
quiſq꜠ fulgorem ꝓſpiciat ꝓfuſe vbilibet veri=
tatis·Qui autẽ metit ꝑdictas meſſes·duplex hꝫ
in metendo emolumentum· vnũ quidem dum ac
cipit ꝑmiũ· Vnde diciẽ· Et qui metit mercedem
accipit·quod arbitror dictũ cauſa futuraꝝ re=
muneracionum· Alteꝝ quod ſequiẽ· Et congre
gat fructum in vitam eternam· Bonũ habitum
quendam denotat intellectus qui eſt fructus ex
ipſa ſpeculacione ꝓueniens· Arbitror autem q̃
in qualibet doctrina ſeminat quidem q̃ ꝑncipia
excogitat· que ſuſcipientes alij ac ꝑtractantes
ſiquid noui potuerint exprimere coniungentes·
fiunt ſue intencionis gracia· poſteris cauſa vt
metendo quaſi maturos fructus aggregent q̃=
to autẽ magis hoc in arte arciũ expedit contem
plari· Siquidem ſeminantes ſũt moyſes et ꝓphe
te ꝑcinentes aduentũ criſti· Metentes autẽ ſunt
apoſtoli qui criſtum ſuſceperunt et ei9 gloriam
ꝑſpexerunt· Semẽ autẽ erat tota racio ſcd̄m re
uelacionem miniſterij temporib9 ꝑteritis obfu
ſcati ſilencio·regiones autẽ id eſt legales ac ꝓ
phetice ſcripture nonduꝫ albuerant his·qui ad
uentuſ verbi nequaq̃ extiterunt capaces Q8 aẽ
ſimul ſerens et metens gaudeat erit cum ꝑuacio
meroris et anguſtie in futuro fiat ſeculo·dum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eciam ihesus tranſfiguraret in gloria· ſimul cuȝ meſſoribus petro· jacobo et iohanne· moyſes et helias ſatores pariter gaudent in videndo filij dei gloriam· Attende tñ ſi hoc qđ dico alias ⁊ alias intelligi poteſt· ꝓpter aliam et aliam vi te conuerſacionem· In qua homines iuſtificati ſūt · vt liceat dicere aliū quidem legiſcultoreȝ aliū vero euangelij· et tñ exultant ſimul duȝ idē finis ab vno deo ꝑ vnuȝ criſtū in vno ſpūſancto reponitur· Ad labores autem ꝓphetaꝝ et moy ſi aduenerūt apoſtoli inſtruēte iheſu· metentes ac in horrea colligentes aīe ſue intellectū in il= loꝝ ſcripturis reconditū· et ſemꝑ qui debite ca piunt diſciplinā poꝝ labores ad maiorem eui= denciam trahunt· non tantū laborantes ſūt hij qui ſemina condiderunt·

Ex ciuitate autē illa multi crediderunt in eum ſamaritanorum ꝓpter verbū mulieris teſtimoniū perhiben tis qꝛ dixit mihi oīa quecunqȝ feci· Cum ergo veniſſent ad il= luȝ ſamaritani roga uerunt euȝ· vt ibi ma neret · et manſit ibi duos dies· et multo= plures crediderunt ꝓpter ſermonem eius et mulieri dicebāt· qꝛ iam non ꝓpter tuam loquelam credimus· Ipſi enim audiuimuſ ⁊ ſcimus quia hic eſt vere ſaluator mundi

Origenes· Poſt ꝙ dicta ſūt diſcipu lis que tractata ſūt reſumit ſcriptura đ his qui venerāt đ ciuitate ad iheſū· et crediderāt ꝑ teſti= monium mulieris· Criſ· Sicut autē in meſſe cum facili/ tate fructus cōgre gent̄· ⁊ in mometo vno area manipuliſ replet̄· ita ⁊ nūc fit Vnde dicit̄· Ex ciui tate autē illa multi crediderūt in eū ſa maritanoꝝ ꝓpt̄ v= bum mulieris teſti= moniuȝ ꝑhibentis qꝛ dixit mihi omnia quecūqȝ feci· Conſi derabant eñ ꝙ ne= quaꝙ̄ mulier gratā ter euȝ admirata eſ ſet· q̇ ei⁹ delicta re darguerat niſi mag nus quis eſſet et ex cellēs qui p̄dicaba tur ab illa· Sic er= go ſolo mulieris teſtimonio credentes et nullū ſignū videntes exierunt deprecantes criſtū· vt apud eos maneret· et hoc eſt quod ſequit̄· Cū ḡ veīſſent ad illū ſamaritai· rogauert̄ eū vt ibi maneret· Iudei vero miracula videntes non de= tinuerūt eum apud ſeipſos· ſed omnia egerunt· ut a regione eoꝝ eum abijcerent nihil enim liuo re ⁊ inuidia deterius· nihil inani gloria diffici= lius· que infinita corrumpere cōſueuit bona· Et quidem ſamaritani volebant eum ſemꝑ ſecum de tinere· Ipſe autē hoc nō ſuſtinuit· ſȝ ſolū manſit ibi duobus diebus· Et hoc eſt quod ſubdit̄· Et manſit ibi duos dies Origenes· Non incongrue ſāt aliq̄s illud obiciet· quomodo rogat⁹ ſalua= tor cum ſamaritanis manet· et qui iuſſit ciuitatē ſamaritanoꝝ non ingredi · Palam eñ qm̄ et di= ſcipuli eius cum eo ingreſſi ſūt · Ad qđ dicenduȝ

ꝙ in viaȝ genciū pergere eſt inbui gētili dog mate· et in illo ambulare · Ciuitatem vo ſama= ritanoꝝ intrare· eſt acceptare falſā doctrinam recipienciū legales· ꝓphetica et euangelicos ⁊ apoſtolicos ſmones· Cum autē deſeruerint ꝓp= riam doctrinam et venerint ad iheſum· licet cum eis manere· Chriſ· Et iudei quideȝ eciā ſignis viſis incorrecti manſerūt· hi autem et ſine ſigniſ multam circa eum fidem demonſtrauerūt· ſolum enim verba audierunt· Vnde ſequitur· Et mul= to plures crediderunt ꝓpter ſermonē ei⁹· Cui⁹ igitur gracia hec verba non dicunt euangeliſte vt diſcas quoniam multa magnorū tranſcurre= runt· a fine vere totum oſtenderūt · ſuaſit enim toti ciuitati ꝑ ea que dicta ſūt· Vbi aūt audito= res non ꝑſuadentur· tūc euāgeliſte coguntur di cere ea que dicta ſunt· ne qđ eſt ex indeuocōne auditorum imputet quis defectui predicantis· Ipſi autem diſcipuli xp̄i iam facti magiſtraȝ re pulerunt· Vnde ſequitur· et mulieri dicebāt· qꝛ iam non ꝓpter tuam loquelam credim⁹· ipſi eīȝ audiuimus et ſcimus· qꝛ hic ē vere ſaluator mū di· Vide autem qualiter confeſtim intellexerūt ꝙ orbem terrarum liberare venerat· et qđ ad ꝯ munem ſalutem veniens· non debebat in iudeis ſuam concludere ꝓuidentiaȝ· ſed vbiqȝ ſeminare ſermonem· Dicentes etiam ꝙ eſt ſaluator mundi oſtenderūt ꝙ mundus ꝑditus erat· in magnis malis exiſtens et quidem venerunt ſaluare pro phete ⁊ angeli· ſed hic ē vere ſaluator· q̇ ſalutē tribuit non ſolum temporaneā ſed eternā· Vide etiam qualiter audientes mulierē dubitant̄ di= centem· Nunq̇d hic eſt xp̄s· non dixerūt hi· qm̄ nos ſuſpicamur· ſed quoniā ſcimus et non ſimpli citer· ſȝ quoniam hic eſt vere ſaluator mundi· n̄ quaſi vnum ex multis xp̄m confitentes ſolū ver ba audierunt· et hoc dixerunt· qđ dicere habe bant ſi miracula multa et magna vidiſſent·

Orige· Ceterum ſi meminimus predictorum· n̄ difficile eſt conicere· quō cū reperint verbum ſincerum alias diſciplinas relinquūt q̄ſi dogma tum ciuitatē de qua egredientes ſalutifere cre dunt· et puto ſtudioſe ꝯtuliſſe iohannē· cū non dixit· Rogabāt eum ſamaritani intrare tantū ſa mariam· vel ingredi ciuitatem· ſȝ etiaȝ ibi manē Manet nāqȝ iheſus penes deprecātes· et p̄ſerti quociens qui precantur exeunt ciuitatē et ver ſus eum veniūt· Auguſti· Manet apud eos bi duo· hoc eſt dat illis duo precepta caritatis·

Orige · Neqȝ enim capaces erant tercie diei eius· Non enim erāt validi miraculoſum q̇d cer nere · quale qui fuerant in chana galilee poſt triduum cum iheſu cōuiuātes· iniciū auteȝ credē di multis fuit mulieris verbum · Non enim ſic ꝑ ſeipſum verbum conſpicitur illuminās capientē velut cum alterius dicto ſibi teſtimoniū ꝑhibe tur· Aug· Sic ergo xp̄m cognouerūt primo ꝑ famam· poſtea ꝑ p̄ńiam· ſicut agitur· hodie cum eis qui foris ſūt· et nondum ſūt xp̄iani· xp̄s nūciatur ꝑ xp̄ianos amicos tanꝙ̄ illa muliere hꝫ eſt eccleſia nunciante ad xp̄m veniūt· credunt ꝑ iſtam feminam et multo plures et firmi⁹ in eum

credūt· qm̄ vere ipſe ē ſaluator mūdi· Orige
nes· Impoſſibile eſt namqꝫ eandē circa itellectū
fieri paſſionē videnti et ei qui ꝑ videntē inſtrui
tur· Magiſqꝫ eſt ꝑ ſpem ābulare ꝙ ꝑ fidem Vn̄
hi non ſoluꝫ teſtimonio hominis· ſꝫ ob ipſam qꝫ
veritatem credunt

Poſt duos autem di
es exijt inde ⁊ abijt in
galileam· Ipſe enim
iheſꝰ teſtimoniū per=
hibuit quia ꝓpheta ī
ſua patria honorē nō
habet· Cum ergo ve
niſſet in galileā· exce
perūt eum galilei cū
omnia vidiſſent que
fecerat iheroſolimis
in die feſto et ipſi em̄
venerāt ad diē feſtuꝫ

Alchuinus· Poſt
biduum qꝺ fecit ī ſa
maria· abijt in gali
leam· vbi nutritus
fuerat· Vn̄ dicitur
Poſt duos autē di
es exijt inde ⁊ abijt
in galileam· Au/
guſtinꝰ· mouet aūt
nos cur euāgeliſta
dixerit conſequentꝰ
Ipſe em̄ iheſus te=
ſtimoniuꝫ ꝑhibuit
qꝛ ꝓpheta ī ſua pa
tria honorē nō hꝫ
magis enim videt
atteſtari potuiſſe·
quod propheta in
patria ſua hono=
rem non habet·
ſi contemneret per
gere in galileam ⁊ in ſamaria remanſiſſet· hoc
ego ſencio· in ſamaria biduum fecit· et credide=
runt in eum ſamaritani· tot dies fecit in galilea·
et nō crediderūt in eū galilei· et ꝓpter hoc dixit
ꝙ ꝓpheta in patria ſua honorem non habet·
Criſ· Vel aliter ideo hoc adiectum eſt· qꝛ non
in capharnaū abijt ſed in galileam et in chana·
vt infra dicet̄· Ego em̄ patriā euꝫ hic eſtimo di
cere capharnaū· qm̄ aūt nō potitus eſt illic ho=
nore· audi eum dicentē· Et tu capharnaū· q̄ vſqꝫ
ad celū exaltata es· vſqꝫ ad īfernū deſcēdes· Di
cit autē hic patriā ꝓpriam in q̄ videt̄ plus ꝯuerſa
tus· Theo· Vel alit̄ qꝛ dn̄s exiens de ſamaria
venit in galileā· ne aliq̄s dubitaret et q̄reret· q̄
de cauſa nō ſꝑ in galilea maneret· dicit· ꝙ ꝓpt̄
hꝫ nō manebat in galilea· qꝛ nullū ibidē recipie=
bat honorē qꝺ ipſe teſtatꝰ ē dicens· qꝛ ꝓpha in
ſua pr̄ia nō hꝫ honorē· Orige· Perſcrutāda ē
aūt huius dicti ſētencia· Pr̄ia ſiq̄deꝫ ꝓphaꝝ ī iu
dea erat ⁊ ē nō ignotū ꝙ honorē a iudeis neq̄ꝙ
fūt ꝯſecuti· iuxta illud· quē nā ꝓphaꝝ nō ꝑſecu=
ti fūt patreſ vr̄i· mirāda eciā occurrit huiꝰ decre
ti veracitas cū ꝑuenerit nō tm̄ ad ſāctos ꝓphas
vilipēſos a ꝓprijs ⁊ ipſū dn̄m nr̄m· ſꝫ ꝓtenſa ſit
eciā in q̄ſdam ꝓphecie ſeq̄ces cōtempros a ſuis
ciuibus et ad mortē deductos Criſ· Quid igi
tur nonne videmꝰ et apud ſuos multos in admi
racionem deductos ita quidem· ſꝫ ab his que ra
ro contingūt nō oportet talia ꝓnūciari Sed et
ſi in ꝓꝓa pr̄ia aliqui honorāt̄· multo magis in ali
ena· Cōſuetudo· n· facile hoīes ꝯtemptibiles fa
cere ꝯſueuit· Nū igit̄ venit in galileā ſuſceperūt
eū galilei· Vn̄ ſeq̄t̄· Cū g̃ veniſſet in galileā ex/
ceperūt eū galilei· Vides qm̄ qui mali dicebāt
hi maxime ad xp̄m accedē inueniūt̄· Naꝫ ꝓpt̄ ga
lileos dr̄· interoga et vide qm̄ ꝓpha ex galilea ñ
ſurrexit ꝓpt̄ ſamaritanos aūt improperabāt ei· Sa
maritanus es tu et demoniū habes· Sed ecce ſa=
maritani et galilei credūt in cōfuſionē iudeoruꝫ
Inueniūt̄ aūt ⁊ galilei ſamaritanis meliores· nā
illi q̄dem a mulieris crediderūt verbis· hi vero
vidētes ſigna q̄ faciebat· Vn̄ ſeq̄tur· Cū oīa vi=
diſſent que fecerat hieroſolimis in die feſto·
Origenes· Qꝺ em̄ dn̄s eicit de tēplo vēdētes
oues et boues· tā grande repit̄· vt his moti ga
lilei recipēt dn̄m ꝯſiderantes mirātesqꝫ maieſta
tem eiꝰ· Nō em̄ minor potencia eiꝰ oñdit̄ in his
ꝙ vt ceci videāt· audiantqꝫ ſurdi· Eſtimo vero
nec hec ſola ipſū tūc feciſſe ſꝫ et alia ſigna Be
da· Sꝫ vnde data ē eis videndi occaſio oſtendit
ſubdens· Et ipſi em̄ venerant ad diem feſtū· mi=
ſtice aūt intimat̄ ꝙ gentibꝰ in fide a duobꝰ pre
ceptis caritatis ꝯſolidatis xp̄s circa fines mūdi
reuertet̄ ad patriam· id eſt ad iudeos· Orige=
nes· Expedit aūt galileū· id eſt t̄nſmig̃ntem fe/
ſtare iheroſolimis· vbi eſt templū dei· ⁊ videre
ſingula q̄ ꝑagit ibi iheſus· Hoc em̄ eſt principi
um vt galilei recipiant dei filiū euntem ad ipſos
alioquin vel non recepiſſent illum· vel eciam ip
ſe nondum ipſis preparatis ad eiꝰ recepcionem
adeo ꝓpe veniſſet ad eos·

Venit ergo iterum
in chana galilee vbi
fecit aquam vinū· Et
erat quidam regulus
cuius filius infirmaba
tur capharnauꝫ· hic
cum audiſſet ꝙ ihs
adueniret a iudea in
galileā abijt ad eū ⁊
rogabat eū vt deſcē
deret ⁊ ſanaret filiū
eius· Incipiebat em̄
mori· Dixit ergo ihe
ſus ad eum· Niſi ſig=
na ⁊ ꝓdigia videritis
non credetis· Dicit
ad eum regulus· Do
mine deſcende ꝑuſꝙ
moriatur filiꝰ meus·
Dicit ei iheſus vade
filius tuus viuit Cre
didit homo ſermoni
quem dixit ei iheſus

Criſ· Primo q̄dē
dominus vt ſupra
dictum eſt in chana
galilee venerat vo
catus ad nupcias·
Nunc autem ad eos
vadit vt magis eos
attrahat· ſpōte ad
eos veniens pro=
pr̄ia patria dimiſſa
et vt fidem a prio=
ri miraculo in eis in
iciatam· forciorem
faceret propter ſu
am preſenciam·
Auguſtinꝰ· Ibi
enim quando aquā
in vinum conuertit
crediderunt in eum
diſcipuli eius· Et v
tiqꝫ plena domus e
rat turbis conuiuan
cium· et factum eſt
tam magnū miracu
lum et non credide
rūt niſi diſcipuli ei
us· et ideo hāc ciui
tatem modo repeti
uit· ſcilicet vt qui ꝑ
priora non credide
rant modo credant
Theophilus·
Rememorat' autem
nobis euangeliſta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ibat. iã autẽ eo de
ſcẽdente ſerui ocur=
rerunt ei et nunciaue
runt ei dicentes quia
filius eius viueret. In=
terrogabat ergo ho
ram ab eis in qua me=
li9 habuerat. Et dix=
erunt ei q̃a heri hora
vij. reliquit eũ febris.
Cognouit ergo pat
quia illa hora erat in
qua dixit ei ihesus.
filius tuus viuit. Et
credidit ipſe ⁊ dom9
eius tota. Hoc iterũ
ſecundum ſignum fec
ihesus cum veniſſet
a iudea in galileam.

miraculum perpet=
tum in chana gali
lee. de aqua conuer
ſa in vinum. vt au=
geret criſti preco=
nium quia galilei ñ
ſoluz propter mira
cula hieroſolimis
facta. ſed et ꝓpter=
ea que apud ipſos
facta erant recepe
runt ihesum. ſimul=
qꝫ vt oſtenderet qꝛ
regul9 credidit ꝓp
ter miraculũ in cha
na perpetũ. ꝙuis
eius non ꝑfecte cõ/
gruit dignitatẽ. vñ
ſequit̃. Et erat q̃dã
regulus cui9 filius
infirmabat̃ caphar
naum. Origenes
Putabit autẽ aliq̃s
regis herodis hũc
eſſe regulum. et ali
quis aſſerit hunc eſ
ſe de familia ceſaris
exercentem tunc tẽ
poris aliquid in iudea. Neque enĩ dicitur ꝙ iu
deus fuerit. Criſoſtomus. Regulus autem
dicit̃. aut quaſi generis exiſtens regalis aut dig
nitatem aliquaz principatus habens. aut qꝛ ſic
vocabatur. Igitur quidam hunc eundem eſſe ex
iſtimant Centurionem. qui eſt apud Matheum.
Oſtenditur autem alius eſſe ab eo. nam ille qui=
dem criſtum volentem ire ad ſuam domũ rogat
remanere. hic autem. et nichil tale promittenti=
tem ad domum trahit. Et ille quidem ad ihesuz
de monte deſcendentem capharnaum intrauit.
hic autem ad ihesum in chana venientem acceſ
ſit. Et illius quidez puer a paraliſi detinebatur
hui9 autem filius a febre. De hoc ergo regulo
ſubditur. Hic cum audiſſet. ꝙ ihesus adueniret
a iudea in galileam. abijt ad eum et rogabat euz
vt deſcenderet et ſanaret filiũ eius. incipiebat
enim mori Auguſtinus. Qui rogabat non=
ne credebat. Quid a me expectas audire. domi=
num interroga quid de illo ſenſerit. Sequitur
enim. Dixit ergo ihesus ad eum. Niſi ſigna et ꝓ
digia vide. non cre. Arguit hominem in fide te
pidum aut frigidum. aut omnino nullius fidei
ſed temptare cupientem de ſanitate filij ſui. q̃lis
eſſet criſtus. quid eſſet. quantum poſſet. Prodi=
gium quidem appellatum eſt quaſi prodicium ꝙ
porro dicat. porro ſignificet et ad futurum ali
quid protendat. Auguſtinus de conſen
ſu euangeliſtarum. Adeo autem dominus ſupra
omnia mutabilia vult mentem credentis attolle
re vt nec ipſa miracula. que quamuis diuinitus
de mutabilitate corporum fiunt a fidelibus que

ri velit Gregorius. Sed mementote eciſ
am quid pecijt. et aperte cognoſcetis quia in fi
de dubitauit. Popoſcit namqꝫ vt deſcenderet ⁊
ſanaret filium eius. Vnde ſequitur. Dicit ad euz
regulus. Domine deſcende priuſquam moriatur
filius meus. Minus itaque in illo credidit.
quem non putauit poſſe ſalutem dare niſi preſẽs
eſſet ⁊ corpore. Criſoſtomus. Audi eciam
qualiter adhuc terrene criſtum trahit. quaſi nõ
poſſet eum p9 mortem ſuſcitare. ſi aũt nõ cre=
dẽs venit ⁊ rogauit nil mirabile. Conſueuerũt
enĩ pr̃es ex multo amore nõ ſolũ medicis loq̃. de
q̃b9 ↄfidũt. ſꝫ de quib9 nõ ↄfidũt. nil volentes
ꝑtermittere eorum que ad ſalutez ꝑtinẽt filioꝝ.
ſi tñ valde crederet xp̄i virtutem. nõ neglexerit
eciã in iudeã ire Grego. Sed dñs q̃ rogatur
vt vadat. qꝛ non deſit vbi inuitat̃. indicat. ſolo
iuſſu ſalutẽ reddidit. q̃ volũtate oĩa creauit. vñ
ſequit̃. Dicit ei ihs. Vade fili9 tu9 viuit. Hic ſu
perbia nr̃a retũdit̃ q̃ in hoib9 nõ naturã qua ad
imaginẽ dei facti ſũt. ſꝫ honores ⁊ diuicias vene
ramur. Redemptor vero nr̃ vt oñderet q̃m q̃ al
ta ſũt hoib9 ſãctis deſpicienda ſũt. ⁊ q̃ d̾ſpecta
ſũt hoibus. deſpiciẽda nõ ſũt ſãctis. Ad filiũ re
guli ire noluit. ad ſuũ Centurionis ire paratuſ
fuit. Criſo. Vel alit̃. Illic q̃dem fides ↄfirma=
ta erat. idcirco ⁊ ꝓmiſit ire vt diſcam9. viri de/
uocionẽ. hic aũt adhuc imꝑfect9 erat. et nõdum
nouerat maifeſte ꝙ abſens curare poterat. vñ
ex hoc ꝙ nõ accedit ihs. hic addiſcit. Sequit̃ enĩ.
Credidit homo ſmoni quẽ dixit ei ih9 et ibat.
Nõ tñ integre neqꝫ ſane. Orige. Oſtendit̃ aũt
ei9 dignitas ⁊ officiũ ex hic ꝙ ſuientes illi occur=
runt. Vñ ſequit̃. Iã aũt eo deſcẽdẽte ſui occur
rerũt ei. et nun. ei di. qꝛ fili9 ei9 viueret. Cri.
Qui quidẽ obuiauerũt. nõ vt annũciarẽt ſolũ. ſꝫ
q̃ſi eſtimantes de reliquo ſupfluã eſſe xp̄i pñciã
quẽ credebãt accedere. ꝙ aũt regul9 nõ itegre
credidit neqꝫ ſane oſtẽdit̃ ex hic qđ ſeq̃tur. Inter
rogabat g̃ horã ab eis in q̃ meli9 habuerat. vo
lebat enĩ ſcire vtꝝ caſu vel ex p̄cepto criſti hoc
factum eſſet. Sequit̃. Et dixerunt ei. qꝛ heri ho
ra ſeptima reliquit eum febris. Vide q̃liter mi=
raculum manifeſtũ eſt. non enĩ ſimplicit̃ neqꝫ vt
contingit a periculo liberatus eſt. ſed repente
et ſimul. vt appareat non eſſe ex nature ↄſequen=
cia quod fiebat. ſed actione criſti. Vnde ſequit̃.
Cognouit g̃ pater quia illa hora erat in qua di
xit ei ihesus. filius tuus viuit ⁊ credidit ipſe et
dom9 eius tota. Auguſtinus. Si ergo ꝓpte=
rea credidit. quia nunciatum eſt ei. ꝙ filius eius
eſſet ſanus. et comparauit horam nuncianciũ
hore prenunciantis quando rogabat nondũ cre
debat Beda. Vnde datur intelligi. et in
fide gradus eſſe. ſicut et in alijs virtutibus. qui
bus eſt inicium. incrementum atqꝫ perfectio.
Huius ergo fides inicuz habuit cum filij ſalutẽ
pecijt. Incrementũ. dum credidit ſermoni domi=
ni dicentis. Filius tuus viuit. Deinde perfectio
nem obtinuit. nunciantibus ſeruis.

Auguſtinꝰ· Ad ſolũ ſermonē crediderũt plu
res ſamaritam· Ad illd miraculũ ſola illa domꝰ
credidit vbi factuʒ eſt· vnde ſubdit euangeliſta
hoc iterꝫ ſcd̄m ſignũ fecit ihesꝰ cũ veniſſet a iu
dea in galileam· Criſ· Non ſine cauſa hoc ad=
iecit· ſʒ oſtendens q̄m ſecundo ſigno facto nōdũ
ad altitudinem ſamaritanoꝝ nullũ ſignũ viden
ciũ iudei ꝑuenerũt Origenes Amphibologiā
autē continet p̄ſens dictũ· vno eñ modo deno/
tat ꝙ ihesus veniendo a iudea in galileā duo fe
cit miracula· quoꝝ ſecundũ eſt factũ erga filiuʒ
reguli Alio modo ſic duobꝰ exiſtentibus ſignis
que ihesus in galilea exercuit· ſecundũ egit ve=
niens a iudea in galileam· Et hic ſenſus verus
eſt· Miſtice autē p̄ h ꝙ ihesus bis in galileā ac=
cedit· binus ſaluatoris aduentus in mundũ oſtē
dit· Primus quidem miſericordie· vt vino facto
conuiuas exhilaret· Secundꝰ vero vt filiũ re=
guli ad morteʒ pene deductũ ſuſcitet· id ē popu
lum iudeoꝝ qui poſt plenitudinem gencium ac=
cedet ſaluandus in fine· Magnꝰ aũt rex regum
eſt qui conſtitutus eſt a deo in monte ſion ſācto
eiꝰ· huiꝰ qui viderũt diem ⁊ gauiſi ſũt· Reguli
dinoſcunt· Arbitramñ igit̄ regulũ eſſe abraham
egrotũ vero filiũ eius iſrahelticũ genus· debi
litatũ erga cultũ diuinũ· et ideo incaluit ignitis
ſpiculis inimici· vt ꝓinde febrire cenſeat̄· Ap
paret aũt ꝙ p̄cedentibus ſanctis poſtq̄ carnis
exuerũt amictũ populꝰ fuit cure· Vnde legitur
in machabeis pꝰ mortē ieremie· h ē hieremias
ꝓpha dei· q̄ plurimũ orat ꝓ populo· Abrahā igi
tur obſecrat adiuuari a ſaluatore populũ ifirmũ
Et quidem poteſtatis v̄buʒ de chana ꝓdit· vbi
dictum eſt· Filiꝰ tuus viuit· Sed v̄bi efficacia ī
capharnaũ agit̄· Nam ibi filiꝰ reguli curatus ē
quaſi in agro ꝯſolatōnis morans qd ſignificat
genꝰ quoddā debiliũ· non tñ omnino fructibus
p̄uatoꝝ· Illud autē· Niſi ſigna et ꝓdigia vi· nō
cre· Dictum illi referē ad multitudinē filioꝝ ſu
oꝝ· et ad ipſũ quodamodo· Sicut eñ iohannes
expectabat datũ ſibi ſignum ſcʒ ſup quem vide
tis ſpm̄ deſcēdentē· Sic et p̄mortui ſci aduentũ
criſti in carnem ⁊ ſignis et ꝓdigijs manifeſtād
expectabant· Habebat aũt hic regulus non ſo=
lum filiũ· ſed eciā ſeruos p̄ quos ſignificat̄ mane
ries quedaʒ minꝰ bene et infima credenciũ· Nec
a caſu hora ſeptima deſerit filiũ febris· Naʒ ſep
tenarius numerꝰ eſt quietis· Alcuinꝰ· Vel qꝛ
p̄ ſeptiformē ſpm̄· eſt omnis remiſſio peccatoꝝ
Septenariꝰ eñ in tria et quatuor diuiſus ſigni
ficat ſanctam trinitatē in quatuor anni tempori
bus· in quatuor mũdi partibus· in quatuor ele=
mentis· Origenes· Poſſunt q̄ʒ ſignificari duo
aduentus xp̄i v̄bi ad animā· Primus quidem ex
facto vino prebens anime gaudiũ ſpiritualis cō
uiuij· Secundus vero omnes languoris ac mor
tis reliquias amputans Theo· Regulus autē
eſt omnis homo· non ſolũ qꝛ regi vniuerſoꝝ ꝓ=
pinquus exiſtit ſc̄m animā· ſed qꝛ ⁊ ipſe ſup oīa
p̄ncipatũ ſumpſit· cuiꝰ filiꝰ id eſt mens febrici=
tat voluptatibus p̄uis ⁊ deſiderijs· Accedit aũt
ad ihesum et dep̄cat̄· vt deſcendat id eſt· vt con
deſcenſu miſericordie vtat̄ ⁊ parcat peccatis p̄=
uſq̄ʒ a voluptatum infirmitate mortificetur· Sʒ
dominus dicit· Vade id eſt ꝑfectum continuuʒ
circa bonũ oſtendas et tũc filius tuus viuet· Si
auteʒ ambulare ceſſaueris mortificabitur tibi in
tellectus circa boni operacōnem·

CAPI ·V·

Poſt h erat dies feſtꝰ iudeoꝝ et aſcēdit ihe
ſus iheroſolimā· Erat autem iheroſolimis
ꝓbatica piſcina que cognominabat̄ ebra
ice bethſaida quinq̄ʒ porticus habens· In
his iacebat multitu=do magna languen=
cium cecoruʒ claudo
rum aridoꝝ expectā=
cium aque motuʒ· an
gelus autem domini
ſcd̄m tempus deſcen
debat in piſcinam et
mouebatur aq̄· Et q̄
prior deſcendebat in
piſcinam poſt mocio
nem aque ſanꝰ fiebat
a quacũq̄ʒ detineba
tur infirmitate· Erat
autem homo quidaʒ
ibi· xxx· ⁊ octo annos
habēs in infirmitate
ſua· hunc cum vidiſ
ſet ihesus iacenteʒ et
cognouiſſʒ quia mul
tum iam tempus ha
beret· dicit ei· vis ſa=
nus fieri· Reſpondit
ei languidus· Domie
hominem non habeo
vt cuʒ turbata fuerit
aqua mittat me in pi
ſcinam· Dum venio
eñ ego aliꝰ ante me
deſcendit· Dicit ei

Auguſti· de con·
euange· Poſt mira
culũ in galilea fac
tum· inde hieroſoli
mam redit· Vnde di
cit· poſt h erat dies
feſtus iudeoꝝ et aſ
cendit ihus ihero=
ſolimā Chriſoſt·
Michi videt̄ ꝙ erat
dies feſtus penthe
coſtes· aſcēdit aũt
ihesꝰ iheroſolimā
ſemp̄ ī diebꝰ feſtis
vt cum eis dies fe=
ſtos faciens non vi
deat̄ legi contrari
us et ob hoc multi
tudinem ſimplicem
p̄ ſigna et doctrinā
attrahat· Maxime
eñ in diebus feſtiſ
hij qui iuxta poſiti
erant· concurrebāt
Sequit̄· Erat aut ē
hiero· ꝓ p̄ ſ· q̄ cog
no· hebraice beth
ſaida q̄nq̄ʒ por· ha=
bēs· Alchuinꝰ·
Probaton grece o
uis dicit̄· ꝓbatica
ḡ piſcina peculia=
ris dicit̄· vbi ſacer=
dotes cadauera ho
ſtiaꝝ abluebant·
Cri· Decebat q̄dʒ
baptiſma dari p̄ctā
purgans· cuiꝰ ima
go p̄ſcripta fuit ī pi
ſcina ⁊ in alijs plu=
ribus ⁊ p̄mũ quidē
dedit deus aquam
expurgantem cor=
porum ſordes et in
quinaciones non ex
iſtentes ſed opina=
tas· puta eaſ q̄ a fu
nere ⁊ que a lepra
⁊ que ab alijs tali=
buſ deinde infirmi
tates diuerſas p̄ a
quas facit ſolui· vñ
ſequit̄· In his iace
bat mul· mag· lāg·
cecoꝝ clau· ari· ex=
pe· aque motũ· Vo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ihesus· Surge tolle
grabatum tuum et ā
bula· Et ſtatim ſanus
factus eſt homo et ſu
ſtulit grabatum ſuū
et ambulabat· Erat
autem ſabbatū ī die
illa· Dicebant ergo
iudei illi qui ſanꝰ fu
erat factus· Sabba-
tum eſt non licet tibi
tollere grabatū tuū
Reſpondit eis· Qui
me ſanum fecit ille m̄
dixit tolle grabatū
tuum et ambula· In
terrogauerūt ergo illū
Quis eſt ille homo q̄
dixit tibi tolle gra-
batum tuum ⁊ ambu
la is autē q̄ ſanus fa
ctus fuerat neſciebat
quis eēt· Ihs autem
declinauit a turba cō
ſtituta in loco·

lens eīm deus ꝓpin-
quius adducere ad
baptiſmi donū· nō
adhuc in quinamen
ta ſolum mundat· ſꝫ
eciam egritudines
ſanat· Sicut eīm mi
niſtri qui ꝓpe regē
ſūt his qui ſūt a lō-
ge clariores ſūt ita
et in figuris fit· Nō
autē ſimpliciter ſa
nabat aquarū natu
ra· ſemꝑ eīm hoc fie
ret· ſed in āgeli de
ſcenſione· Vnde ſeq̄
tur· Angelꝰ autem
domini ſcd'ꝫ tempꝰ
de·i piſc·et mo· aq̄
ſic·n·et ī baptiſatiſ
non ſimpliciter aq̄
operatur· Sed cū
ſpiritusſancti acce-
perit grāz· tūc oīa
ſoluit peccata· An-
gelus enim deſcen-
dēs t̄babat aquā et
ſanatiuam impone-
bat virtutē· vt di-
ſcant iudei· qm̄ mul
tomagis angelorū
dominꝰ oīs egri-
tudines anime ſana
re poteſt· Sed tūc
quidem infirmitas impedimentum volenti cu-
rari fiebat· Subdit̄ enim· Et qui p̄or de· in piſ·
poſt mo· aque· ſanus fiebat a quacunqꝫ detine-
batur infirmitate Nunc eīm vnuſquiſqꝫ accedere
poteſt· Non eīm angelus eſt qui turbat aquam
ſed angelorū dominꝰ qui omnia operat̄ Sed et
ſi orbis terrarū vniuerſus veniat gracia nō cō
ſumit̄ ſed ſimilis manet· Sicut eīm ſolares radij
ꝑ vnam q̄qꝫ illuminānt diē ⁊ non conſumūt̄ neqꝫ
a multa largicione· mior fit ſolis lux· Ita ⁊ mul
to ampliꝰ ſpūſſancti actio in nullo minuit̄ a mul
titudine eorū qui potiūt̄ ea· Hoc autē fiebat ſcꝫ
vt vnus tm̄ poſt mocionē aque ſanaret̄· vt qui
didicerāt· qm̄ in aqua egritudines corporis ſa
nabātur in hoc ꝑ multū tempꝰ exercitati facile
credrēt q̄ et egritudines anime aqua ſanare pt̄
Augꝰ· Plus eſt aūt q̄ criſtꝰ vicia ſanauit ani
marū q̄ q̄ languores corporū morituroꝝ· ſꝫ q̄ꝛ
ipſa anima non eum nouerat a quo ſananda erat
et oculos habebat ī carne· vnde facta corꝑalia
videret· et nondum habebat in corde vnde deū
latenter cognoſceret· Fecit q̄ videri poterat· vt
ſanaret̄· vnde videri nō poterat· Ingreſſus eſt
locum vbi iacebat multitudo languenciū d' qui
bus elegit vnū vt ſanaret· De quo ſubdit̄· Erat
autē quidam homo ibi·xxx· et octo annos hn̄s
in infirmitate ſua· Criſ· Non aūt ꝯfeſtim eum
a ꝑncipio ſanauit· Sꝫ ꝑmū eū familiarē ſibi facit

ꝑ interrogacionē future fidei faciens viam· Nō
autem expetit fidem ut in cecis fecit dicens· Cre
ditis q̄ꝛ poſſum hoc facere· q̄ꝛ hic nondū noue
rat eum manifeſte quis eſſet· Nam illi quidē ex
alijs eiꝰ v̄tutē cognoſcentes· Conuenienter h̄
audierāt· Alij vero nondum eum cognoſcentes
ſꝫ ꝑ ſigna eū cogniturī poſt miracula requirunt̄
de fide· Vnde ſequit̄· Hunc cum vidiſſet ihesus
iacentem et cognouiſſet q̄ꝛ multum iam tempus
haberet· dicit ei· Vis ſanus fieri· non querit vt
diſcat· h̄ eīm ſupfluū eſſet· ſꝫ vt oſtenderet iſtius
paciencīā qui·xxx· et octo annos habens· ꝑ vnū
quenqꝫ annū eripi ab egritudine expectans aſſi
debat· et non deſiſtebat· Et vt cognoſcamus ꝓp
ter quam cauſam dimittens alios ad hunc venit
et ñ dicit vis te curabo· non enim aliq̄d magnū
ymaginabat̄ ille de criſto· non aī turbatꝰ ē ad
interrogacionē neqꝫ dixit mihi iniuriari venīſti
quādo interrogas ſi volo ſanus fieri· ſꝫ manſue
te reſpondet Sequit̄ eīm· Reſpondit lang· Do
mine hominem non habeo· vt cum tur· fu· aqua
mittat me in piſ· duꝫ venio eīm ego aliꝰ ante me
deſcendit· non nouerat quis eſſet qui interroga
bat neqꝫ q̄ curaturꝰ eſſet eū· Opinabat̄ aūt for
taſſe vtilem ſibi fore xp̄m· ad mittendum eū ī aq̄
ſꝫ criſtꝰ oſtendit q̄ v̄bo oīa poteſt facere· Vn̄d
ſequit̄· Dicit ei ihesus· ſurge tolle grabatū tuū
et ambula· Auguſtinꝰ· Tria dixit· Sꝫ ſurge
nō operis imperiū fuit ſed operacio ſanitatis· Sa
no autē duo impauit· Tolle grabatū tuū et am-
bula Criſ· Intuere diuine ſapiencie ſuphabū
danciam non ſolum ſanat· ſꝫ et lectū portare iu-
bet· vt credibile faceret miraculū et nullus exi-
ſtimet fantaſiam eſſe quod factū eſt Non eīm niſi
certiſſime et vehementer compacta eſſent mem-
bra· lectulum ferre poſſet· Audiēs aūt lāguidꝰ
quomā cum ꝑtate et velut iubens dixit· Surge
tolle grabatū tuum· non deriſit dicens angelus
deſcendit· et turbat aquam· et ſolum vnū curat·
Tu aūt homo exiſtens ex ſolo p̄cepto· ſperas te
magis angelis poſſe· Sed audiuit ⁊ non diſcre
didit ei qui iuſſit· et ſanus factus eſt· Vn̄ ſequit̄
Et ſtatim ſanus factus eſt homo ⁊ ſuſtu· graba
tum ſuum et ambulauit· Beda· Multū quippe
inter ſanacionē dn̄i et que a medicis infert̄ diſta
re ꝓbat̄· hec videlicet voce iubentis et mox im
plet̄· Illa vero ꝑ multa tēporis interualla aliq̄
ciens ꝑficit̄· Criſ· Igit̄ mirabile quidem eſt
hoc· que aūt ſequūt̄· multo maiora erunt· nam ī
inicio quidem nullo moleſtante ſuaderi non ita
mirabile eſt· ſic q̄d poſt inſanientibus iudeis et
accuſantibus criſto obediuit· vt oſtendit euan-
geliſta conſequenter dicens· Erat autē ſabbatū
ī illo die· dice· g̃ iudei· illi qui ſanꝰ fuerat factꝰ
ſabbatū eſt· non li· ti· tol· gra· tu· Auguſtinꝰ
Non calūpniabant̄ dn̄o· q̄ꝛ ſanū fecerat ſabbato
q̄ſi eis reſpondere poſſet q̄ꝛ ſi cuiꝰq̄ eorū· iumē
tuꝫ in puteū cecidiſſet· vtiqꝫ die ſabbati erueret
illud et ſaluaret ſꝫ qui portabat grabatū ſuū· q̄
ſi diceret· ſi ſanitas nō erat differenda nunquid
et opus fuerat imperandū· ſꝫ ille autorem ſani-
tatis ſue obijciebat calūniatoribus Vnde ſequit̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

reſpōdit eiſ qui me ſanū fecit ille mihi dixit· tol
le grabatum tuū et am· quaſi diceret· quare non
accipem iuſſionē a quo accepam ſanitatē· Cri
ſoſtomꝰ· Nimiꝝ ſi malignari vellet poterat di=
cere· Si crimen eſt accuſate eum qui iuſſit et de=
ponam lectulū· ſʒ et curacionē vtiqʒ occultaſſet·
Etem̄ ſciebat nō ita eos eſſe morſoſ ex ſabbati ſo
lucione ſicut ex infirmitatis ſanacione· ſʒ neqʒ ſʒ
occultauit· neqʒ veniā pecijt· ſʒ clara voce bñfi=
ciū confeſſus eſt· illi vero maligne interrogaue
runt· vnde ſubdit̄· interrogauerūt ḡ eum quis
ē ille homo qui dixit tibi· tolle gra· tu· et am· ñ
dicunt q̇s eſt q̇ fecit te ſanū· ſʒ in mediū inducūt
id quod tranſgreſſio eſtimabat̄· ſequit̄· Js aūt
qui ſanus fuerat effectus neſciebat quis eſſet·
Jheſus aūt declinauit a tur· oſti· i loco Et p̄mū
quidem vt eo abſente teſtimoniū inſuſpicabi le
fieret· Qui em̄ adeptus fuerat ſanitatē idoneus
erat beneficij teſtis· Demū ut nō plus faceret fu
rorem illoꝝ accendi· Solus em̄ viſus eiꝰ cui in/
uidet̄· nō p̄uam inuidentibꝰ immittit ſcintillam
ꝓpterea diſcedens· ꝑmiſit ab ipſis ſuum factum
examinari· Quidam eſtimant hunc paraliticū eē
eum qui in matheo poſitus eſt· ſed nō eſt· Jlle
multos habebat ſui curā hñtes et eum ferenteſ
hic autē nullū· Sed ⁊ locus vtrorūqʒ diuerſꝰ ē
Augꝰ· Siquidem mediocri corde et humano
ingenio ɔſiderēmꝰ hoc miraculū facientē qđ ad
poteſtatem ꝑtinet non magnum aliquid fecit·
⁊ qđ ad benignitatē paꝝ fecit· Tot iacebant·
et vnꝰ curatus eſt cū poſſet vno verbo omnes
erigere· Quid ergo intelligendū eſt niſi q̄ꝛ po=
teſtas illa ⁊ bonitas magis agebat quid anime
in factis eiꝰ ꝓ ſalute ſempiterna intelligerent·
q̄ quid ꝓ temporali ſalute corporis mererent̄
Jn illis em̄ factis quicquid temporalit̄ ſanatum
eſt in membris mortalibꝰ in fine deficit· anima
que credidit ad vitaʒ eternam tranſitū fecit· Pi
ſcina illa et aqua illa populū mihi videt̄ ſignifi
caſſe iudeoꝝ· ſignificari em̄ populos nomīe aq̄=
rum aperte nobis indicat apocalipſis iohannis
Beda· Bene aūt piſcina ꝓbatica fuiſſe deſcri
bit̄· Jlle em̄ populus ouis nomine ſignificatur·
ſcđm illud pſalmi· Nos populꝰ tuꝰ et oues gre
gis tui· Auguſt· Aqua ergo illa id eſt popu
lus ille q̇nqʒ libris moyſi tanq̄ q̇nqʒ porticibus
claudebat̄· ſed illi libri ꝓdebant languidos nō
ſanabant· lex em̄ peccatores conuincebat non ab=
ſoluebat· Beda· Deniqʒ multa genera languē
ciū in eadem iacuerūt ceci ſcʒ qui ſciencie lumīe
carent· claudi qui ad ea que iubent̄ implenda vi
res ñ habēt· aridi qui ſup̄ne dilectionis pingue
dine carent· Augꝰ· Venit autē criſtꝰ ad popu
lum iudeoꝝ et faciendo magna· Docendo vtilia
turbauit peccatores id eſt aquam p̄ſencia ſua ⁊
excitauit ad paſſionē ſuam· ſed latens turbauit·
Si em̄ cognouiſſent nūq̄ glorie dominū crucifi
xiſſent· Subito em̄ videbat̄ aqua turbata· ⁊ a q̄
turbabatur nō videbat̄· Deſcēdere ergo in aq̄
turbatā hoc eſt humiliter credere in dñi paſſio
nem· Jbi ſanabatur vnus· ſignificans eccleſie
vnitatem poſtea quiſq̇s veniret non ſanabat̄ q̄ꝛ
quiſq̇s p̄ter vnitatē fuerit· ſanari non poterit·
ve illis qui oderūt vnitatē ⁊ partē ſibi faciūt in
hominibus· Habebat autē· xxxviij· annos in in/
firmitate qui ſanatus eſt· hic em̄ numerꝰ ad lan
guorem ꝑtinet magis q̄ ad ſanitatem· Quadra
genariꝰ em̄ numerꝰ ſacratus· nobis in quadā ꝑ
fectione ɔmendat̄· q̄ꝛ lex in decem p̄ceptis data
eſt et p̄dicāda erat ꝑ totū mundū· qui quatuor
partibus ɔmendat̄· Denariꝰ autē ꝑ q̄tuor mul=
tiplicatus ad quadragenarium ꝑuenit· Vel q̄ꝛ
ꝑ euangeliuʒ qđ q̄tuor libros habet implet̄ lex
Si ergo q̄dragenariꝰ numerꝰ habet ꝑfectionē
legis ⁊ lex non implet̄ niſi in gemino p̄cepto cari
tatis q̇d miraris· q̄ꝛ lāguebat q̇· xl· minꝰ duos
hēbat· neceſſariꝰ erat illi hō ad ſanitatē· Sʒ ho
mo ille qui et deus eſt· et q̄ꝛ illū iacentē duobuſ
minꝰ inuenit· q̄ꝛ duo quedam iubendo qđ minꝰ
erat impleuit· Jn duobꝰ em̄ dñi iuſſis duo p̄cep
ta ſignificata ſūt caritatis· dei dilectio p̄or ē· or
dine p̄cipiendi· ꝓximi aūt dilectio p̄or eſt ordīe
faciendi· dic̄ ḡ· Tol· gra· tu· q· d· Cū eſſes lan=
guidus portabat te ꝓximus tuus· ſanꝰ factꝰ es
porta ꝓximū tuū· Dicit eciam ambula· Sed quo
iter agis niſi ad dominū deū tuū Beda· Quid
enim eſt dicere· ſurge et ambula· niſi a torpo=
re et ignauia in quibꝰ p̄us iacebas erigere· et i
bonis operibꝰ ꝓficere ſtude· tolle grabatū tuū
id eſt ꝓximū tuū a quo portatis et ipſe pacient̄
tolera Auguſtinꝰ· Porta ḡ eum cum quo am=
bulas· vt ad eum ꝑuenias cum quo manere deſi
deras· Jlle aūt nondū iheſum nouerat· q̄ꝛ et noſ
credimꝰ in eum quem non videmꝰ· Et vt nō vi
deat̄ declinat a turba· quadam ſolicitudine intē
cionis videtur deus· Turba ſtrepitū habet· vi/
ſio iſta ſecretū deſiderat

Poſtea inuenit eum
iheſus ī tēplo et dixit
illi Ecce ſanus factꝰ
es iā noli ampliꝰ pec
care ne deteriuſ ali=
quid tibi ɔtingat ab=
ijt ille homo ⁊ nunci=
auit iudeis q̄ꝛ iheſus
eſſet qui fecit eum ſa
num ꝓpterea ꝑſeque
bantur iudei iheſum
q̄ꝛ hoc faciebat ī ſab
bato Jheſus autē re
ſpondit eis pater me
us vſqʒ modo opat̄ ⁊
ego operor Propte
rea ergo magis que
rebant eum iudei in=
ficere q̄ꝛ nō ſolum ſolt

Cri· Curatꝰ homo
non ſeceſſit ad nun
dinas neqʒ volup
tati aut vane glorie
dedit ſeipſū· ſed in
templo cōuerſaba=
tur qđ maxime reli=
gionis eſt ſignum·
Vnde dicitur· Po=
ſtea inuenit euʒ ihſ
in tēplo· Auguſti
nus· Dominꝰ quiđ
iheſus et in turba
euʒ videbat ⁊ in tē
plo· Jlle aūt langui
dus iheſū in turba
non agnoſcit in tem
plo agnoſcit in lo=
co ſacrato Alch·
quia ſi graciam cō
ditoris cognoſcere
volumꝰ ⁊ ad eiꝰ vi
ſionem venire· fugi
enda eſt turba cogi
tacionū et affectuuʒ
p̄uoꝝ· declinanda
ſūt p̄uoꝝ conuenti
cula· fugienduʒ eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nebat ſabbatum ſed
et patrē ſuum dicebat
deū equalē ſe faciens
deo

ad templum vt nos
ipſos templum dei
ſtudeam9 facere quaſi
deus inuiſere et in
qb9 manere digneē
ſequitur. et dixit illi
ecce ſanus factus es
iam noli ampli9 peccare. ne deteri9 tibi aliquid
contingat. Criſ. Vbi pus diſcimus. q ex pec
catis ei nata eſt hec egritudo. qr eñ ſepi9 ani=
mam in nobis egrotantē inſenſibilit habemus.
corpus autē et ſi paruam ſuſcepit leſionem. om
ne facit ſtudiū vt ab infirmitate liberemur. ꝓp/
terea deus punit corpus ꝑ hiſ que aīa deliquit
Secundo vero q verus eſt gehenne ſmo. Ter=
cio q longū eſt et infinitū ſupplicū. Dicunt eñ
quidaȝ. Nunquid qr in breui temporis momēto
adulteratus ſū. immortaliter crucior. Vide q h
tanto tempore ꝑ peccatis cruciabatē. Nō eñ tē
poris menſura peccata iudicātur. ſȝ ipſa delicto
rum natura. Cum his autem et illud diſcim9. q
ſi grauem ſuſtineam9 penam ꝑ pōribus pecca=
tis. deinde in eadem inciderim9 grauiora patiemē.
Et hoc decenē. Qui eñ neqȝ ſupplicio factus eſt
melior vt inſenſibilis de reliquo et contemptor
ad mai9 ducetē tormentū ſi aūt hic nō omnes ꝑ
peccatis torquētur. non confidam9. Nihil enim
nos hic pati ꝑ peccatis ſignuȝ eſt maioris illic
futuri ſupplicij. Nō autē omnes egritudines ſūt
ex peccatis ſȝ plures. Quedam eñ et a pigricia
ſūt. Quedam eñ ꝓpter ꝓbacionē. ſicut in iob.
Sed ꝓpt quid paralitico huic criſt9 de peccatiſ
mencionē facit. Quidā huic paralitico detrahen
tes dicūt eum criſti fuiſſe accuſatorem. et ꝓpter
hoc hec audiſſe. quid igitē dicent de paralitico q
eſt apud matheū etenī et illi dictū eſt. dimittū
tur tibi peccata tua. neqȝ eciam criſtus hunc in/
cuſauit de pteritis. ſȝ ad futurȝ eum munit ſolum
Alios igitē curās peccatorȝ nō meminit. qr his
paraliticis ex peccatis egritudines ſunt facte.
alijs aūt ex infirmitate naturali. Vel ꝑ hos reli
quos omnes admonet. Cum his aūt et illud eſt
dicere. qm multā vidit ineſſe anime hui9 paciē=
ciam. et vt valentē ſuſcipe admonicionē eum ad
monet. Tribuit aūt ſignū ei ꝓprie deitatis. dicē
do eñ. Non ampli9 pecces oſtendit ſe ſcire oia q
ab eo facta erant delicta. Auguſtin9. Nunc aūt
ille poſtea q vidit ihesū et cognouit eum auto=
rēȝ ſalutis ſue. non fuit piger in euangelizando
quem viderat. Vnde ſequitē. Abijt ille homo et
nunciauit eis. qr ihesus erat q fecit eū ſanum.

Criſ. Non ita inſenſibilis erat. vt poſt tantū
beneficiū. et admonicionē maligna mēte hoc di
cat. Si eñ detrahere vellet ſanitatē tacens trāſ
greſſionem dixiſſet. Sed hoc nō fecit. Non eñ di
xit. qm ihes9 eſt qui dixit. tolle grabatū. qđ videba
tur iudeis crimen eſſe. ſȝ dixit. qm ihesus eſt qui
me ſanum fecit. Auguſtinus. Sic igitur ille
annūciabat illi inſaniebant. Vnde ſequitē. Prop
terea pſequebantē iudei ihesū. qr hoc faciebat i
ſabbato. Manifeſtū eñ op9 corpale factū erat
ante oculos iudeorȝ. non ſanitas corporis ſȝ de/
portacio grabati que non videbātur ita neceſ=
ſaria quemadmodū ſanitas apte ſȝ dicat dñs ſacē
mentū ſabbati. et ſignū obſuādi vnī9 diei ad tē
pus datū eſſe iudeis. Implecionem vero ipſam
ſacramenti. in illo veniſſe. cum ſequitē. ihesus aūt
reſpondit eis. Pater me9 vſqȝ modo opatur. et
ego operor. quaſi diceret. Nolite putare qr ſab=
bato ita requieuit pater meus. vt ex illo non
operetē. ſed ſicut ipſe nūc opatē ſine labore. ope/
ror et ego. ſȝ ideo dictū eſt deū reqeuiſſe. qr iam
creaturā nullaȝ condebat poſtq pfecta ſūt oia
Quieteȝ vo ꝓpterea appellauit ſcriptura vt nos
admoneret poſt bona opa qeturos. Et ſicut de9
poſtq fecit hominem ad imaginem et ſimilitu/
dinem ſuam. et pfecit omnia opera ſua bona val
de reqeuit ſeptimo die. ſic et tibi requieȝ non ſpe
res. niſi cum redieris ad ſimilitudinem in qua fa
ctus es. quam peccato pdidiſti. et niſi cum bona
fueris operatus. Aug9. quarto ſup geneſim
ad litteram. Dici ergo ꝓbabiliter poteſt ad ſer
uandum ſabbatū iudeis fuiſſe pcepꝰ uȝ in vmbra
futuri. que ſpiritualem requiē ſignificaret quā
deus exemplo quietis ſue fidelibus bona opera
facientibus arcana ſignificacione pollicebatur.
Aug9. ſup iohannem. Erit eñ ſabbatū hui9 ſe
culi cum tranſierint ſex etates. qſi ſex dies ſeculi
tunc enim ventura eſt requies que ꝓmittitē ſan
ctis. Auguſtin9 quarto ſup geneſim ad litte=
ram. Cui9 etiam qetis ipſe domin9 ihesus miſte
riū ſua ſepultura confirmauit. Ipſo quippe die
ſabbati iſepulchro reqeuit poſtq ſexto die cōſu/
mauit opera ſua qñ ait. Conſumatū eſt. Quid ḡ
mirȝ ſi deus iſtū diem quo erat criſt9 in ſepultu
ra quieturus volens eciam hoc modo pnunciare
ab operib9 ſuis in vno die requieuit. deinceps
operaturus ordinē ſeculorȝ. Poteſt eciam intel
ligi deū requieuiſſe a condendis generib9 crea/
ture quia vltra iam non condidit aliqua genera
noua. Deinceps aūt vſqȝ nunc et vltra operatur
eorundem generȝ adminiſtracionem q tunc inſti
tuta ſūt. non vt ipſo ſalteȝ die ſeptimo potencia
ei9 a celi et terre omniūqȝ rerū quas cōdiderat
gubernacione ceſſaret alioquin continuo dilabe
rentē. Creatoris nanqȝ potēcia cauſa eſt ſubſiſtē
di omni creature que ab eis que creata ſūt regē
dis. ſi aliquando ceſſaret. ſimul et eorum ceſſa
ret ſpecies omniſqȝ natura concideret. neqȝ eñ
ſicut ſtructuraȝ ediū cum fabricauerit qs abſce
dit. atqȝ illo ceſſante ſtat opus eius. Ita mund9
vix ictu oculi ſtare poteſt ſi ei deus regimen ſu/
um ſubtraxerit. ꝓinde quidem domin9 ait. Patē
meus vſqȝ modo operatē. ctinuacionem quandā
operis ei9 que vniuerſam creaturaȝ continet at
qȝ adminiſtret. oſtendit. Aliter enim poſſet intel=
ligi. ſi diceret. et nunc opatur vbi nō eſſet neceſ
ſe vt operis continuacionem accipemus. Aliter
autem cogit intelligi. cum ait. vſqȝ nunc ex illo
ſcȝ quo cuncta cum conderet opatus eſt. Au.
ſup iohannem. ergo tanq diceret iudeis. Quid
alias expectatis pſuadetis vt non operer ſabba
to. Sabbati dies vobis ad ſignificacionem meā
pcept9 eſt. opera dei attenditis ꝑ me facta ſūt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omnia· operatus eſt pater lucem· ſed dixit vt fi
eret· Si dixit· verbo operatus eſt et verbū eius
ego ſum· Pater meus et tunc operatus eſt cum
fecit mundum· ⁊ vſqꝫ nunc operatur cum regit
mundum · ergo et per me fecit cum fecit et per
me regit cum regit   Criſ· Et quidem criſtꝰ cū
diſcipulos excuſare oportebat· dauid conſeruuꝫ
eoꝝ in medium ferebat· Quando vero de ſeipſo
erat accuſacio ad patrem refugit· Conſiderand
eciā ꝙ neqꝫ vt homo ſolum excuſat· ſed neqꝫ vt
deus ſolum· ſed qn̄qꝫ hoc qn̄qꝫ illo modo· Vole
bat enim vtrūqꝫ credi et condeſcenſionis diſpē
ſacionem et deitatis dignitatē· Vnde hic equa=
litatem ſui ad patrem oſtendit· ⁊ in dicendo euꝫ
patrē ſingulariter dicit·n·pater meus ⁊ in agē
do eadem illi· dicit·n·et ego operoꝛ· Vnde ſeq̄
tur· Propterea ḡ magis querebant eum iudei i
terficere· qꝛ nō ſolum ſoluebat ſabbatum· ſed et
patrem ſuū dicebat deuꝫ   Augꝰ· Non quocūqꝫ
ſed quid equalem ſe facit deo naꝫ omnes dicimꝰ
deo· Pater noſter qui es in celis· Legimus et iu
deos dixiſſe· Cum tu ſis pater noſter· Ergo non
hinc iraſcebant̄ qꝛ patrem ſuū dicebat deū· ſed
ꝙ longe alio modo q̄ꝫ homines·   Augꝰ· de cō·
euan· Dicendo·n·pater meus vſqꝫ modo oꝑatur
et ego operoꝛ ꝙ ei eſſet equalis voluit intelligi
ꝯſequens eſſe oſtendens vt qm̄ pater operatur
et filiꝰ operet̄· quia pater ſine filio non operat̄
Criſ· Si vero non naturalis eſſet filiꝰ nec eiꝰ
dem ſubſtancie hec excuſacio maioꝛ excuſacioni
eſſet· non enī ꝑfectus regalem legem tranſgre=
diens poterit effugere· ſi accuſatus ſe excuſet di
cens· quoniā et rex ſoluit legem· Sed qꝛ par eſt
dignitas filij ad patrem· ꝓpterea ꝑfecta excuſa
cio eſt· ſicut igit̄ pater operans ſabbato abſolu
tus eſt a crimine ita et filiꝰ·   Auguſtinꝰ· Ecce
intelligunt iudei quod non intelligūt arriani·
Arriani quippe inequalem dicunt filiū patri· et
inde hereſis pulſat eccleſiam·   Criſ· Qui vero
nolunt cum bona mente hoc ſuſcipe· dicūt ꝙ cri
ſtus nō fecit ſe equalem deo· ſed iudei hoc ſuſpi
cabant̄· ſed ad hoc ꝑ ea que ſup̄dicta ſūt ſupue=
niamus Manifeſtum enī eſt ꝙ iudei ꝑſequeban
tur criſtum· et ꝙ ſoluebat ſabbatum· et ꝙ dice=
bat patrem ſuū deū· Vnde et qđ conueniens ad=
iungit̄· eq̄lem ſe faciens deo· adheret p̄miſſis in
ꝟitate   Hilariꝰ · vij· de tri· Expoſicio enī euā
geliſte cauſam demonſtrantis cur dominū iudei
interficere vellent·   Criſ· Et iteꝝ ſi ipſe hoc
ipſū volebat aſtrue· ſꝫ iudei inanit̄ ħ ſuſpicabā
tur non dimiſiſſet dominꝰ eoꝝ mentem in erro=
re· ſed correxiſſet· neqꝫ enim euangeliſta hoc ta=
cuiſſet ſicut ſup̄ đ eo quod dictū eſt· Soluite tē
plum hoc·   Auguſtinꝰ· Non tn̄ iudei intellexe=
runt xp̄m eſſe filiū dei · ſꝫ intellexerūt in verbis
criſti· quia talis commendaret̄ filiꝰ dei ꝙ equal̄
eſſet deo· Quia ergo neſciebant· Talem tamen ꝑ
dicari agnoſcebant· Ideo dicit· Equalem ſe faci
ens deo· non autem ipſe ſe faciebat equalem· ſed
ille illū genuerat equalem·

Reſpondit itaqꝫ ih̄s
et dixit eis· Amē am̄
dico vobis· non pōt
filius a ſe facere quic
q̄ꝫ niſi quod viderit
patrem facientem· q̄
cūqꝫ enī ille fecerit· h̄
⁊ ſimiliter filius facit
pater enim diligit fi
lium et omnia demon
ſtrat ei que ipſe facit
Et maiora his demō
ſtrabit ei opera vt et
vos miremini

Hilar̄· vij· đ tri· ad
uiolati ſabbati obie
ctū ſibi fatū dixeāt
pater meꝰ vſqꝫ mo
do operat̄ ⁊ ego o
peroꝛ vt vſurpaſſe
hoc ex autoris itel
ligeret̄ exemplis·
Significās tn̄ hoc
ꝙ ipſe ageret p̄ris
opus eſſe intelligē
dū qꝛ ipſe in ſe op
aret̄ operante· et
rurſum aduerſuꝫ eā
inuidiam ꝙ ſe deo
equaſſet patri no=
minis vſurpacione
volens et natiuita/
tem confirmare et
nature virtutem profiteri· reſpondit· vnde dici
tur· Reſpondit itaqꝫ iheſus et dixit eis· Amen
dico vobis· non poteſt filiꝰ a ſe facere quicq̄ꝫ ni
ſi ꝙ viderit patrem facientē·   Augꝰ· Quidam
qui criſtianos ſe haberi volūt· Arriani· heretici
dicentes ipſū filiū dei qui ſuſcepit carnē minorē
eſſe q̄ꝫ pater eſt· capiūt ex his verbis cauſam cā
lumpnie et reſpondent nobis · Videtis qꝛ cuꝫ
dn̄s iheſus aduerteret iudeos ex hoc moueri qꝛ
patri deo equalem ſe faceret· talia verba ſubiū
xit· vt ſe equalem nō eſſe đmonſtraret· Qui eniꝫ
nō poteſt· inquiunt· a ſe facere quicq̄ꝫ niſi qđ vi
derit patrem facientem· vtiqꝫ minoꝛ eſt non eq̄=
lis· Sed ſi deꝰ erat verbum et eſt deus maioꝛ ⁊
deus minoꝛ· duos deos colimꝰ non vnū deū·
Hila· vij· de trini· ne igit̄ exequacio illa ꝑ no=
men naturam natiuitatis que filij eſt aufert eidē
ait filiū abſe nihil facere poſſe   Augꝰ· Tanq̄ꝫ
diceret· quid ſcandaliſati eſtis· qꝛ patrem meum
dixi deum· et qꝛ equalem me feci deo· ita ſum eq̄
lis vt ille me genuerit· nō vt ille a me· ſꝫ ego ab
illo ſū filiꝰ· hoc eſt eſſe qđ poſſe· Quia ḡ ſubſtā
cia filij de patre eſt· ideo potēcia filij de patre ē
Quia ergo filiꝰ non ē a ſe· idō non pōt a ſe· Sic
ḡ non pōt filiꝰ a ſe facere quicq̄ꝫ niſi ꝙ viderit
patrem facientē· qꝛ vidē filij hoc eſt natū eſſe đ
patre· non alia viſio eſt eiꝰ ⁊ alia ſubſtancia eiuſ
Totum quod eſt đ patre eſt· Hilariꝰ· vij· de tri
nitate· vt autē maneret ſalutaris in patre et fi=
lio confeſſionis noſtre oꝛdo· naturaꝫ natiuitatis
oſtendit· que poteſtateꝫ efficiendi· non ꝑ incre
menta indultaꝝ· ad vnūquodqꝫ opus viriū ſu=
meret· ſꝫ de cognicione p̄ſumeret· p̄ſumeret aūt
non de aliquo operis coꝛpalis exemplo· vt qđ
p̄us pater faceret· id poſtea filiꝰ facturus eſſet
Sed cum ex patre filiꝰ natus eſſet ꝑ ꝟtutis ac
nature in ſe paterne conſcienciaꝫ· nihil niſi ꝙ pa
trem faciētem vidiſſet· filiū facere poſſe teſtatꝰ
eſt· non·n· coꝛpalibus modis deus videt· ſꝫ viſꝰ
ei omnis in virtute nature eſt·   Auguſt· ij· đ
trini· Hoc aūt ſi ꝓpterea dictum accipimꝰ· qꝛ ex
forma accepta ex creatura minoꝛ eſt filiꝰ· conſe
quens erit· vt p̄oꝛ pater ſup aquas ambulauerit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rē· que filiꝰ in carne apparens inť hoīes fecit ut
poſſit filiꝰ ea facere· quis autem vel delirꝰ iſta
ſentiat· Augꝰ· ſup iohannem· Ambulacio tam̄
illa carnis ſuꝑ mare a patre fiebat ꝑ filiū· Mī· n
caro ambulabat ⁊ diuinitas filij gubernabat· pr̄
abſens non erat· cum filiꝰ dicat· pater in me ma
nens ipſe facit opa· cum ergo dixiſſet· non poteſt
filiꝰ a ſe facere quicq̄· ne forte carnalis ſubri-
peret intellectus· ut faceret ſibi homo quaſi du
os fabros· vnū magiſtrū alterū diſcipulū· vt q̄
modo ille fecit archam· iſte facit alteram ſecutꝰ
ait· Quecūq; em̄ ille fecerit· hec et filiꝰ ſimiliter
facit· Non ait· Quecunq; pater facit et filiꝰ alia
ſimilia facit· ſed h̄ eadem· mundū pater· mundū
filiꝰ· mundū ſpūſſanctꝰ· Si vnus deus pater· et
filiꝰ ⁊ ſpūſſanctus· vnus mūdus factus a patre
ꝑ filiū in ſpūſancto· Hec ergo eadē facit · Addi
dit autē ſimiliter ne aliꝰ error in animo naſcere
tur· Videt̄ enim corpus hoc idem facere qđ ani
mus· ſed nō ſimiliter animꝰ em̄ imperat corpo/
ri· corpus viſibile eſt· animꝰ inuiſibilis· vt face/
ret aliquid ſeruus iubente dño fecit· Idem ab
vtroq; factū eſt· ſ; nunquid ſimiliter Non ergo
ſic pater et filiꝰ· ſed hec eadem facit et ſimiliter
facit· vt intelligamꝰ ſimili potencia· facere filiū
eadem ipſa que facit pater· Equalis igit̄ eſt pa/
tri filiꝰ. Hila· vij· de trin· Vel aliter· omnia
et eadem ad oſtendendā nature virtutē locutuſ
eſt· Eſt igit̄ natura eadem cum eadem oīa poſſe
nature ſit· Vbi vero ſimiliter ꝑ filiū omnia eadē
ſiūt· ſimilitudo opeꝝ ſolitudinem operantis ex
cluſit· Hec igit̄ eſt vere fidei noſtre intelligēcia
q2 ſub vna hac ſignificacione teſtant̄· et ſimili/
ter facta natiuitatē· et eadem facta naturam·

Criſ· Vel aliter totū quod dicit̄· A ſeipſo non
poteſt filius facere quicq̄ intelligendum eſt q2
nihil contrariū patri· nihil alienū ab eo facere
poteſt· Ideo autem non dicit· qm̄ nihil contra-
riū facit· Sed qm̄ non poteſt facē· vt hinc oſtē
det indiſſimilitudinem et certitudinē parilitatiſ
Non em̄ imbecillitatem filij ſed multam eiꝰ ꝟtu-
tem oſtendit hoc verbum· ſicut enim cū dicimꝰ
Impoſſibile eſt deum peccare· non imbecillitatē
eiꝰ accuſamꝰ ſ; ineffabilem quandam virtutem
eius teſtamur· ita cum dicit filius· non poſſum
a meipſo facere quicq̄ hoc dicit qm̄ impoſſibile
eſt eum facere aliquid ɔtrariū patri· Augu·
Contra ſermonem arrianoꝝ· Hoc autem non de
ficientis eſt· ſ; in eo q̄ d̄ patre natus eſt ꝑmanē
tis· tanq̄ laudabile eſt omnipotentē non poſſe
mutari· q̄ laudabile eſt q̄ omnipotēs nō poteſt
mori· Poteſt em̄ filiꝰ facere qđ non vidiſſet pa
trem facientem ſi poſſet facere qđ ꝑ illū non fa/
cit pater· hoc eſt ſi poſſet peccare· neq; nature
immutabiliter bone que a patre eſt genita con
ueniret· Hoc autē q2 non poteſt non deficiēter
non poteſt ſed potent̄ Criſ· Is autem que di
cta ſūt atteſtat̄ qđ ſequit̄· Quecūq; n· ille fece
rit· Hec ſimmiliter ⁊ filiꝰ facit· Si em̄ ꝑ ſeipſū
pater ōia facit ut hoc quod dicit ſimilit̄ mane
at ⁊ filiꝰ eē ꝑ ſeipſū facit videſ qualit̄ intelligē
cia ē excelſa· Humilitatis aūt verba· Si em̄ hu
miliꝰ ꝓducit verba quedam non mireris· Multa
enim ꝑſequebant̄ eum excelſa audientes· et con
trariū deo eſſe eſtimabāt· parump ꝟba remiſit

Augu· Cum ergo dixiſſet ⁊ ſe eadem facere ·
et ſimiliter que facit pater· ſubdit· pater em̄ di
ligit filiū et omnia demonſtrat ei quecūq; ipſe
facit ad h̄ qđ ſupra dixit· niſi quod viderit pa-
trem facere· videt̄ ꝑtinere· et q̄ omnia demon-
ſtrat ei que ipſe facit· Sed rurſus mortalis cogi
tacio ꝑturbatur dicet em̄ aliquis· Seorſum fa
cit pater· vt poſſit filiꝰ videre quod facit· velut
ſi faber doceat filiū artem ſuam · et demonſtret
ei quicquid facit· vt poſſit et ipſe facere · quod
viderit patrem facientem· Cum ḡ pater facit fi
lius non facit· vt poſſit videre filiꝰ qđ pater fa
cit· Porro ſi fixum atq; inconcuſſum tenemus· quia
ꝑ filiū oīa pater facit· āteq̄ faciat demōſtrat fi
lio· Vbi eciam demonſtrat filio pater quod fa-
cit niſi in ipſo filio ꝑ quē facit· ſi em̄ pater exē-
pla faciat· et filiꝰ attendat manꝰ patris quem-
admodum faciat· vbi eſt illa inſeparabilitas tri
nitatis· Non ḡ faciendo demoſtrat pater filio ſ;
monſtrando facit ꝑ filium· Videt em̄ patrem fi
liꝰ demonſtrantem anteq̄ aliquid fiat· et ex de
mōſtracione patris et viſione filij fit quod fit a
patre ꝑ filiū· Sed dices oſtendo filio meo qđ
volo facere· et facit ipſe atq; ego ꝑ ipſū· Sed
ꝟba dicturus es ei filio tuo· Sed ipſe filius eſt
ꝟbum patris· Nunqđ ḡ ꝑ verbum loqueret̄ ad
verbum· An q2 filiꝰ magnum eſt verbum mino
ra verba tranſitura erunt inter patrē ⁊ filiū· et
ſonus aliquis· et quaſi creatura quedam tempo
ralis exitura erat ex ore patris ⁊ ꝑcuſſura aurē
filij· Remoue omnia corꝑalia ſimplicitatem vide
ſi ſimplex es· ſi non potes compꝛhendere quid ſit
deus· vel hoc compꝛhende quid non ſit· Multū
em̄ ꝓficies ſi non aliud q̄ ē ſenſeris d̄ deo In mē-
te tua vide quod volo dicere· in qua video me-
moriam et cogitacionē· demōſtrat memoria tua
cogitacioni tue carthaginem· ⁊ quod i illa erat
anteq̄ incenderes ɔuerſe ad ſe cogitacioni oſtē
dit· Ecce facta eſt a memoria demōſtracio· facta
eſt in cogitacione viſio ⁊ nulla ꝟba i medio cō
currerunt· nullū ex corpore ſignum datum eſt· ſ;
tn̄ omnia que in memoria tenes forinſecꝰ accepi
ſti· Pater que demōſtrat filio non accepit extri
ſecus itꝰ totū agit̄· q2 nihil creaturaꝝ eſſet ex
trinſecus niſi pater hoc feciſſet ꝑ filiū et eaꝝ pr̄
demonſtrando fecit quia ꝑ filiū videntem fecit
Sic ergo demonſtrans pater filij viſionem gig
nit· quemadmodū pater filiū gignit· Demōſtra
cio quippe generat viſionem non viſio demōſtra
cionē· q̄ ſi puriꝰ et ꝑfectiꝰ intueri valeremus
fortaſſe inuenirēmus· nec aliud eſſe patrē· aliđ
eius demonſtracionem · nec aliud filium · aliud
eius viſionem· Hila· vij· de trin Non igit̄ per
ignoracionem credendus eſt vnigenitus deus·
doctrina demonſtracionis eguiſſe demonſtracō
em̄ opeꝝ nihil aliud h̄ nobis ꝑterq̄ natiuitatis
fidem ingerit vt ſubſiſtentem filiū ex ſuſiſtente
deo patre credamus· Augſtinꝰ· Vidē em̄ pa
trem hoc eſt illi eſſe filiū· ſic ergo demōſtrat pr̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omnia que facit filio vt a patre videat filius·
Videndo eniꝫ natꝰ eſt et ab eo eſt illi videre· a q̄
eſt illi eſſe et natum eſſe et ꝑmanere· Hilarius
vij· de trini· Neqꝫ aūt incircūſpectum ſe celeſtis
ſermo egit· ne forte diuerſe nature ſignificacio
ſub occaſione dicti ambigui ſubriperet· Demon
ſtrata enim pocius opa patris eſſe ait domino·
ꝙ ad operacionū eoꝝ naturaꝫ virtutis adiectā
vt demonſtracio ipſa natiuitas eſſe doceret̄· cui
ꝑ dilectionēꝫ patris opeꝝ paternoꝝ que ꝑ eū
effici vellet· eſſet cognata cognicio· Auguſti
nus· Sed ecce quem diximus patri coeternū vi-
dentem patrem et videndo exiſtentē· rurſus no-
bis tempora nominat· Nā ſequit̄· et maiora hijs
demonſtrabit ei opera· ſi autē demōſtrabit hoc
eſt demonſtraturus eſt nondum demonſtrauit·
et tunc filio demonſtraturus eſt· qn̄ et iſtis· ſeq
tur em̄· vt vos miremini· et hoc difficile eſt vid
re quomodo tanꝙ temporaliter filio coeterno a
liquando monſtret· eternus pater omnia ſcien
ti que ſūt apud patrem· Que ſint autē illa maio-
ra facile eſt itelligere ex hoc qđ ſubdit̄· Sicut
enim pater ſuſci· mor· ⁊c̄· maiora enim opera ſūt
mortuos ſuſcitare ꝙ lāguidos ſanare· ſed q̇ pau
lo ante loquebatur vt deꝰ cepit loqui vt homo
demonſtrabit enim quaſi temporaliter homini
facto in tempore opera maiora id eſt reſurrectō
nem corporum· Corpora em̄ reſurgent ꝑ diſpē
ſacionem humanam· ſꝫ aīe reſurgent ꝑ ſubſtanci
am dei· Participacione em̄ dei fit aīa beata· non
participacione beate anime· Quomodo enim aīa
que inferior deo eſt· id quod ipſa inferiꝰ eſt· iđ
eſt corpus viuere facit· ſic eandeꝫ animā non fa
cit beate viuere· niſi qđ ipſa anima ſupiꝰ eſt ſcꝫ
deus· Vnde et prius dictum eſt ꝙ pater diligit
filiū· et demonſtrat ei q̄ ipſe facit· Demonſtrat
enim pater filio vt anime ſuſcitent̄· quia ꝑ prēꝫ
et filiū ſuſcitant̄· nec poſſunt viuere niſi eaꝝ vi-
ta ſit deus· Vel nobis pater demonſtraturꝰ eſt
non illi· ꝓpterea ſubiūgit· vt vos miremini· In
quo expoſuit quid voluit dicere· Et maiora his
demoſtrabit ei opa· Sed quare non dixit· demō
ſtrabit vobis· ſed filio· qꝛ et nos membra ſumus
filij· et ipſe diſcit quodamodo in membris ſuis·
quō et patit̄ in nobis· Sicut em̄ dixit· qđ vni ex
minimis meis dediſtis mihi dediſtis· Ita ſi iter-
rogetur a nobis· Quando eris diſcens· cuꝫ tu do
ceas omnia· Reſpondet· Cum vnus ex minimis
meis diſcit ego diſco·

**Sicut em̄ pater ſuſci
tat mortuos et viuifi
cat· ſic et filius quos
vult viuificat· neqꝫ ei
pater iudicat queꝙ
ſed omne iudiciuꝫ de
dit filio vt hōrificent
omnes filiū ſicut honori
ficant patrē· Qui nō
honorificant filiū nō
honorificant patrem
qui miſit illum·**

Auguſtinus·
Quia dixerat· ꝙ ma
iora his opera paṫ
đmonſtraturus eſt fi
lio· que ſint maiora
ꝓſequit̄· Et dicit ſi
cut eniꝫ pater ſuſci
tat mortuos et vi-
uificat ſic ⁊ filiꝰ q̄ſ
vult viuificat· Pla
ne maiora ſunt iſta·
valde em̄ plus ē vt
reſurgat mortuus·
quam vt conualeſcat
egrotꝰ· nō aūt ſic iđ
intelligamꝰ vt ali-
os a prē ſuſcitare a
lios a filio exiſtemꝰ
ſed eoſdeꝫ quos prē
ſuſcitat et viuificat· ipſos et filiꝰ ſuſcitat· et viui
fi· Et ne quis diceret· Suſcitat· paṫ mortuos ꝑ
filiū· ille tanꝙ potens iſte tanꝙ ex aliena pote-
ſtate tanꝙ miniſter facit aliquid· poteſtatē filij
ſignificauit dicens· Filios quos vult viuificat·
Tenete hic non ſolū poteſtatem filij· verum eciā
et volūtatem· Eadē em̄ patris et filij poteſtaſ ē
⁊ voluntas· Non em̄ vult pater aliud ꝙ filius
ſed ſicut illis vna ſubſtācia ſic vna voluntas eſt
Hilarius· vij· de tri· Velle quidem nature liƀ
tas eſt· que ad ꝑfecte virtutis beatitudinem cū
arbitrij voluntate in libertate ſubſiſtat· Au-
guſtinꝰ· Sed qui ſūt iſti mortui quos viuificat
pater et filiꝰ· Vult nobis inſinuare reſurrectio-
nem mortuoꝝ quaꝫ omnes expectamus· nō illā
quaꝫ quidā habuerūt vt ceteri crederent· reſur
rexit em̄ lazarus moriturus· Cum ergo dixiſſet·
Sicut pater ſuſci· mor· et viui· Ne intelligeremꝰ
illam mortuoꝝ reſurrectionem quam fecit ad mi
raculuꝫ· non ad vitam eternā· ſecutus ait· Neqꝫ
em̄ pater iudicat quemꝙ ⁊c̄· vt oſtēdat· qꝛ de il
la reſurrectione mortuoꝝ dixerat que futura ē
in iudicio· vel aliter de reſurrectione animaꝝ di
ctuꝫ eſt· Sicut paṫ ſuſcitat mortuos ⁊c̄· de reſur
rectione aūt corpoꝝ dicit· neqꝫ enim pater iudi
cat quenꝙ ⁊c̄· Reſurrectio em̄ animaꝝ fit ꝑ ſub
ſtanciam patris et filij· ⁊ ideo id ſimul operant̄
pater ⁊ filiꝰ· Reſurrectio vero corpoꝝ fit ꝑ di
ſpoſicionem humanitatis non patri coeternam·
Sed vide quō verbum criſti mentē noſtrā huc
atqꝫ illuc ducit· vno carnis loco remanere non ſi
nit· vt verſando exerceat· exercendo mūdet mū
dando capaces reddat· capaces factos impleat
Paulo enim ante dicebat qꝛ demonſtrat pater
filio quicquid facit· videbam q̄ſi patreꝫ facien-
tem ⁊ filiū expectantem· modo rurſus video fi
liū facientem patrem vacantem· Auguſ· ꝓmo
de tri· Nō em̄ qđ dicit̄· Omne iudiciū dedit filio
ſuo ſcđm illam locucioneꝫ dictum eſt qua dicitur
ſic dedit filio vitam habere in ſemetipſo· vt ſig-
nificaret quia ſic filiū genuit· Si em̄ ſic diceret̄
nō vtiqꝫ diceret̄· pater nō iudicat quenꝙ· ſcđm
hoc enim ꝙ pater equalem genuit filiū· iudicat
cum illo· ſcđm hoc ergo dictum eſt ꝙ in iudicio
non forma dei ſed forma filij hominis apparebit
non qꝛ nō iudicabit qui dedit omne iudiciū filio
cum de illo dicat filius· Eſt qui querat et iudi-
cet· Sed ita dictum eſt· Pater non iudicat quem
ꝙ ac ſi diceret̄· Patrem nemo videbit in iudicio
ſed omnes filium· qꝛ filius hominis eſt vt poſ
ſit et ab impijs videri cū et illi videbunt in quē
pupugerunt Hila· vij· de trini· Vel aliter· qꝛ
dixerat· Et filios quos vult viuificat ne non na
tiuitatis videret̄ in ſe habere naturam· ſed non
nate pocius poteſtatis iure ſubſiſtere· continuo

ſubiecit· Neqꝫ eñ pater iudicat quemq̃ ſed om-
ne iudiciũ dedit filio· et in eo ꝙ omne iudiciũ da
tum eſt nature natiuitas demonſtrat̃· qꝛ et oĩa
hẽre ſola natura poſſit indifferens· neqꝫ natiui/
tas aliquid poſſit habere niſi datum ſit· Cri·
Sicut eñ dedit vitam· id eſt genuit eum viuen
tem· ita dedit iudiciũ· id eſt genuit eum iudicez
Dedit eñ hic poſitum eſt· ne hunc ingenitũ ſu-
ſpiceris· neqꝫ duos patres eſtimes· Dicit autem
omne iudiciũ qꝛ dominꝰ eſt et puniendi et hõ/
randi vt voluerit· Hilariꝰ· vij· de trini· Datũ
ẽ eñ ei omne iudiciũ qꝛ viuificat q̃s vult neqꝫ
adeptũ patris iudiciũ poteſt videri cuz ipſe nõ
iudicet· qꝛ filij iudiciũ ex iudicio eſt paterno· ab
eo eñ datũ omne iudiciũ eſt· Sed dati iudicij cã
non tacita eſt· ſequit̃ eniz vt omnes honorificẽt
filiũ ſicut honorificant patrem· Criſ· Ne eniz
audiens quoniã patrẽ habet autorem· diſſimili
tudinem ſubſtancie eſtimes et honoris minoraci
onẽ· complicat honorem filij patris honori· eun
dem oſtendens eſſe honorem patris et filij· Sed
numquid patrem eum dicemꝰ· abſit· qui eñ pa/
trem meũ dicit· non adhuc filiũ vt patrez hono
rat ſed totũ confundit· Augꝰ· Et ꝑus quidez
filiꝰ videbat̃ vt huius pr̃ honorabat̃ vt deꝰ ap
parebit filiꝰ equalis patri· vt omnes honorifi/
cent filiũ ſicut ho· pa· Sed quid ſi inueniũt̃ qui
patrem honorificant et non honorificant filiuz
non poteſt fieri· Vnde ſequit̃· Qui non honori/
ficat filiũ nõ ho· pa· qui miſit illũ· Aliud eſt eñ
cum tibi commendat̃ deꝰ· qꝛ deꝰ eſt· et aliud cũ
tibi commendat̃ deus qꝛ pater eſt· cum tibi com
mendat̃ deꝰ creator· tibi ꝯmendat̃ omnipotens
ſpũs quidam ſummꝰ· eternus inuiſibilis· incom-
mutabilis· Cum vero tibi qꝛ pater eſt commen
datur· nihil tibi aliud q̃ filiꝰ commendat̃· quia
pater dici non poteſt ſi filiũ non habet· Sed ſi
forte patrem quidem honorificas tanq̃ maiorẽ
filiũ vero tanq̃ minorem· ibi tollis honorem pa
tris· vbi minorem das filio· Quid eñ tibi aliud
videt̃ ita ſencienti· niſi pater equalem ſibi filiuz
generare aut noluit· aut non potuit· Si noluit
inuidit· ſi non potuit defecit· Vel alit̃ qđ dicitur
vt omnes honorificent filiũ· ſicut honorificant
patrem redditũ eſt reſurrectioni animaꝝ quam
ſic operat̃ filius ſicut pater· Sed xp̃s reſurrecti
onem corporũ ſubdit̃· Qui ñ ho· fi· non ho· pa·
qui miſit illũ· Non dixit ſic honorat̃ enim homo
criſtꝰ ſed non ſicut pater deꝰ· Sed dicet aliquis
miſſus eſt filiꝰ et maior eſt pater qꝛ miſit· Rece
de a carne· miſſionẽ audi· nõ ſeparacionẽ· Res hu
mane fallũt hoĩes res diuine purgant· quamq̃
et ipſe res humane dicant contra te teſtimoniũ
velut ſi quis vxorẽ velit petere et ꝑ ſe non poſ-
ſet· amicum maiorem mittit qui eam petat· Et
tñ attende q̃ ſit aliud in rebus humanis· Nunq̃d
eñ homo ꝑgit cum eo quẽ mittit· Pater aũt q̃
miſit filiũ non receſſit a filio cum dicat· Non ſum
ſolus· qꝛ pater mecũ eſt· Augꝰ· iij· de trini·
Non aũt eo ipſo ꝙ de patre natus eſt· miſſus dr̃
filiꝰ· ſed vel eo ꝙ apparuit huic mundo· verbum
caro factum· Vnde dicit· A patre exiui et veni in
hunc mundum· vel eo ꝙ ex tempore cuiuſq̃ mẽ/
te ꝑcipitur· ſicut dictum eſt· mitte illaz vt mecũ
ſit et mecum laboret Hila· vij· de trini· Cõclu
ſa igit̃ ſũt omnia aduerſuz heretici furoris inge
nia· Filiꝰ eſt quia a ſe nil facit· Deus eſt qꝛ que
cunqꝫ pater facit· et ipſe eadem facit· vnũ ſunt
qꝛ exequntur in honore· ñ eſt pr̃ ipſe qꝛ miſſus ẽ
Gloſa· Qui dixe
rat ꝙ filiꝰ q̃s vult
viuificat· ꝯſequent̃
oſtendit· q̃liter ꝑ fi
liũ ꝑueniat̃ ad vitã
dicens· Amẽ amẽ
dico vobis· qꝛ qui
ver· me· au· et cre·
ei qui miſit me· ha/
bet vitam eternam

Amen amẽ dico voƀ qꝛ qui verbum meum audit et credit ei qui miſit me habz vitã etnã ⁊ i iudiciũ ñ veit ſꝫ t̃nſit a morte i vitaz·

Auguſtinꝰ· Siquidem in audiendo et credẽ
do vita eterna eſt· multomagis in intelligẽdo·
Sed gradus pietatis eſt fides· fidei fructus in-
tellectus et nõ dixit mihi ſed credit ei qui miſit
me· Quare verbuz audit tuũ· et credit alteri q̃d
voluit dicere· niſi qꝛ verbũ eiꝰ ẽ in me· Et quid
eſt· Audit verbũ meũ· non audit me· Credit aũt
ei· qui miſit me· quia cũ illi credit verbo eiꝰ cre
dit· mihi credit· qꝛ verbum patris ego ſum·
Criſ· Vel non dixit· qui audit ſmones meos et
credit mihi· eſtimaſſent eñ hoc eſſe tumorem et
gloriacionem verboꝝ ſupfluam· Dicens autez
credit ei qui miſit me ſuſceptibilem faciebat ſuũ
ſmonez· ex duobꝰ eñ ſuũ ſermonẽ ſuſceptibilem
facit· et in hoc ꝙ patri creditur ab eo qui ipſum
audit· et in hoc ꝙ multis bonis pocietur Vnde
ſequitur· Et in iudiciũ non venit· Auguſtinus
Sed quis ẽ hic· erit quiſq̃ Paulo apoſtolo me-
lior qui ait· oportet nos exhiberi oĩs ante tri-
bunal criſti· Aliq̃n ergo iudiciũ pena dicit̃· ali-
q̃n iudiciũ diſcrecio dicit̃· Ergo ſcđm iudiciũ di-
ſcrecionis oportet nos omnes exhiberi ante tri
bunal criſti· Scđm iudiciũ damnacionis hic dici
tur in iudiciũ non veniet· id eſt non veniet in dã
nacionez· Sequit̃· Sed tranſit a morte in vitã
Non nũc tranſit ſed iam tranſijt a morte infideli
tatis· ad vitam fidei· a morte iniquitatis ad vi/
taz iuſticie· Vel aliter ne putares credendo te ñ
morituꝝ ſcđm carnem· ſcias te mortez quam de
bes ſupplicio Adaz ꝑſolutuꝝ· Accepit eniz ille
in quo tunc omnes fuimus· Morte morieris nec
potes euadere diuinam ſentenciam· Sed cum ꝑ-
ſolueris mortez veteris hominis ſuſcipies vitã
noui hominis et tranſitũ facies de morte ad vitã
ad quã vitam ad eternam· Reſurrecturi eñ in fi
ne ſeculi mortui in vitam eternam tranſibunt Vi
ta eñ iſta nec vita nominanda eſt· quia non eſt
vera vita niſi que eſt eterna· Augꝰ· de ṽbis
domini· Videmꝰ autez omnes amatores p̃ſentis
vite temporalis ac fini ende ſic ꝓ illa laborare·
vt q̃n veniat mortis metus quicquid poſſunt fa
ciant· non vt auferant ſed vt differant mortem·
Si ergo tanto labore· tanta cura agit̃ vt aliquã
tulum plus viuat̃· quomodo agenduz eſt· vt ſp
viuat̃· Et ſi prudentes dicunt̃ qui oĩbus modis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

agunt vt differant mortez et viuant paucos di
es q̄ ſtulti ſūt· qui ſic viuūt vt pdant etēnū diem

Amen amen dico vobis· quia venit hora et nūc eſt q̄ndo mortui audient vocem ſilij dei· et q̄ audierint viuent· Sicut enī pater habet vitam in ſemetipſo· ſic dedit ⁊ filio vitā hr̄e i ſemetipō

Auguſtin9· Poſſet aliquis dicere ex patre aliquis viuificatur cui credit q̄d tu non viuificas vide q2 et filius q̄s vult viuificauit vn̄ dicit· Amē amen dico vob̄ q2 veīt hora ⁊ nunc eſt quando mortui audient vocem filij dei· ⁊ q̄ audierint viuent·
Criſ· Cum autez dicat· veīt hora ne forte longū ſuſpiceris temp9· addidit et nc̄ eſt Sicut enī i reſurrectione futura vocem audientes precipientem ſuſcitabimur· ita et tuūc fit·
Theo· Hoc enī dixit ꝑ his q̄s a mortuis ſuſcitaturus fuit· ſcz filia archiſinagogi filio vidue et lazaro· Auguſtin9· Vel aliter· ne forte q2 dixit· tranſit de morte ad vitam· intelligam9 ꝗ in futura reſurrectione· oſtendere volens· quomodo tranſit qui credit· ſubiungit· Amen amen dico vobis· quia venit hora· que hora· Et nunc eſt q̄n mo· au· vo· fi· dei· Et qui audierint viuēt Non inquit q2 viuūt· audiunt· ſed audiendo reuiuiſcunt· Quid eſt enī audient· niſi obedient· Qui enī credunt· et ſcd̄m veram fidem agunt· viuūt ⁊ mortui nō ſūt· Qui aūt vel nō credūt vel credunt male viuētes ⁊ caritatē non habētes mortui pocius deputandi ſūt· Et tamen adhuc agit̄ hora iſta· et vſq3 ad finem ſeculi ipſa hora vna agit̄· vt iohānes dic̄· Nouiſſima hora eſt· Auguſtinus de verbis dn̄i· Quando mortui id eſt infideles audient vocem filij dei· id eſt euangeliū et qui audierint· id eſt qui obedierint· viuent· i· iuſtificabunt̄· et infideles iam nō erunt· Aug̊· ſup Johannem· Sed queret aliquis· habet fili9 vitam vnde viuant credentes· Audi ipſū dicentem· Sic̄ enī habet pater vitam in ſemetipſo ſic dedit et filio habere vitam in ſemetipſo· viuere quippe ſuū in illo eſt non aliunde· non alienum ē non quaſi particeps ſit vite que non eſt q̄d ipſe ꝗ habet vitam in ſemetipſo· vt ipſa vita ſibi ſit ipſe· Quid tu aīa mortua eras· Audi patrem p filiū· ſurge vt in eo recipias vitam· quam nō habes in te· Qui habet vitam in ſemetipſo· et ſic agit̄ p̄ma reſurrectio· Hec enī vita ꝙ pater et filius eſt· ad aīaz ptinet· Non enī vitaz illam ſapiencie ſentit corpus· ſed mens racionalis· Hilarius in libro de ſinodis· Concluſi quidem heretici ſcripturarum autoritatibus hoc ſolū tribuere ſolent filio vt patri tantū virtute ſimilis ſit tollūt autem ei· ſimilitudinem nature· non intelligentes· non niſi ex nature ſimilitudine ſimilitudinem eſſe virtutis· Neq3 enī aliq̄n inferior natura ſupioris a ſe pociorīſq3 nature ꝟtutē ꝯſequitur· Non aūt poteſt negari· quin filius dei idem poſſit cum dixerit· Queecunq3 pater facit· eadem ⁊ filius facit ſimiliter· ſed ſimilitudini virtutis nature ſimilitudo ſuccedit· cuz dixit· Sicut habz pater vitam in ſemetipſo· ita et filio dedit habere vitaz in ſemetipſo· In vita nature et eſſencie ſignificacio eſt que ſicut habet̄ ita data eſſe docet̄ ad habendū· Quod enī in vtroq3 vita eſt· id in vtroq3 ſignificat̄ eſſencia et vita que gignit̄ ex vita id eſt eſſencia que de eſſencia naſcitur· dum non diſſimilis naſcit̄· ſcz q2 vita ex vita eſt· tenet in ſe originis ſue indiſſimilem naturam·
Auguſtin9· xv· de tri· Intelligit̄ aūt pater n̄ ſine vita exiſtenti iam filio vitam dediſſe· ſed ita eum ſine tempore genuiſſe· vt vitam quā pater filio gignendo dedit· coeterna ſit vite eius qui dedit· Hilari· vij· de trinitate· Q̄d enī ex viuo viuū natum eſt habet natiuitatis pfectōnē ſine nouitate nature· Non enī nouū eſt ꝙ ex viuo generat̄ in viuū· q2 nec ex nihilo ad natiuitatē vita queſita eſt· et vita que natiuitatē ſumit ex vita neceſſe eſt p nature vnitatez et pfecte natiuitatis ſacramentū vt in viuente viuat et in ſe habeat vitam viuentē· Et quidem nature humane infirmitas ex diſparibus compatur et exinaīatis continetur ad vitam· nec ſtatim in ea q̄d gignit̄ viuit· neq3 totum viuit ex vita· cum in ea multa ſint· que ſine nature ſenſu cum excreuerint deficiuntur· In deo vero totum q̄d eſt viuit· De9 enī vita eſt· et ex vita non poteſt quicquā eſſe niſi viuū· Augu· Ergo q̄d dicitur· dedit filio· tale eſt· ac ſi diceretur· genuit filium· generādo enīz dedit· q̄mō dedit ut eſſet· ſic dedit vt vita eſſet in ſemetipſo vt non aliunde vita indigeret· ſed ipſe eſſet plenitudo vite vnde credētes alij viuerent dum viuerent· Quid intereſt· quia ille d̄dit iſte accepit· Criſoſto· Vides indiſſimilitudiēz in vno ſolo differentiam oſtendentē in eſſendo· hunc quidem patrem· illum vero filium· Hila· de ſino· Diſcernitur enī pſona accipientis et dantis· Non enī poteſt intelligi ipſe atq3 vnus a ſe accepiſſe qui dederit· quia alius eſt ibi viuens· alius profitens ſe viuere per autorem·

Et poteſtatē dedit ei iudiciū facere quia filius hominis eſt· Noli te mirari hoc· q2 venit hora· in qua oēs q̄ in monumētis ſunt audiēt vocē filij dei· et procedent· qui bona fecerūt in reſurreccionē vite q̄ vero mala egerūt in reſurreccionem iudicij·

Theophi· Non ſolum pater dedit filio ꝙ viuificet· ſed etiam ꝙ iudiciū faciat· vnde dicit· Et poteſtatem dedit ei iudicium facere·
Chriſoſto· Cui9 autem gracia circa hoc continue vertitur iudicium dico et reſurrectōnez et vitam· quoniā hec maxime omniū ſūt· q̄ introducere pn̄t· et inflexibilez facere auditorem· Qui enī pſuaſus eſt q̄n reſurget· Et filio dabit noxas eorum· que deliquit· Et ſi nihil aliud viderit ſignum hoc ſuſcipiens curret· benignū ſibi iudicem faciens· Seq̄t̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qꝛ filiꝰ hominis eſt. nolite mirari hoc. Paulus
quidem ſamoſetanus non ita ait ſed ſic. Dedit ei
poteſtatem iudiciū facere qꝛ filius hominis eſt
Sed nullam conueniencia͂ habet. hoc dictū ita.
Nō em̄ ꝓpterea ſuſcepit iudiciū qꝛ homo eſt. qꝛ
quis ꝓhibet omnes homines eſſe iudices. Sed
qꝛ ineffabilis dei filius eſt. ꝓpterea et iudex eſt.
Ita igit̄ legendū. Quia filius hominis eſt. noli
te mirari hoc. quia enim videbat̄ audientibꝰ ob
ſtare his que dicebant̄. qm̄ nihil plꝰ eſtimaba͂t
eſſe criſtum ꝙ purum hominem. que vero dice-
bant̄ erant maiora ꝙ ſcd̄m hominem. et eciaꝫ ꝙ
ſcd̄m angelū. et erant ſoliꝰ dei. ideo hanc opin
onem ſoluens dixit. Ne miremini. qꝛ filius homi
nis eſt. Et ſubdit cauſam. quare non ſit mirandū
dicens. Quia venit hora in q̄ omnes q̄ in monu-
mentis ſūt. audient vocem filij dei. et cuiꝰ graci
a non dixit. ne miremini qꝛ filiꝰ hominis eſt. et-
em̄ ꝛ ipe filiꝰ dei ē. Si reſurrectionē poſuit. qꝛ
ſcꝫ opus dicens qḋ dei ꝓpꝛium erat. dat audienti-
bus ex eo ſilogizare de reliquo qm̄ deus erat. ꝛ
dei filius. Etenim qui argumenta ꝯplicant. cum
partes ponentes nobiliter demonſtrauerint qḋ
querit̄ multociens non inducūt ipſi concluſionē
ſed clariorem facientes victoriam. dimittūt illi
qui contradicit. vt ꝓ eis ſentenciam ferat. Igit̄
eiꝰ quiden que ſcd̄m Lazarum reſurrectionis ſu-
pra reminiſcens de iudicio tacuit Non em̄ ꝓpter
iudiciū ſurrexit Lazarus. Vniuerſalē vero reſur
rectionem inducens iudiciū poſuit. Vnde ſequit̄
Et ꝓcedent qui bona fecerūt in reſurrectionem
vite. qui vero mala egerūt in reſurrectionem iu
dicij. Quia em̄ ſupra dixerat. Qui audit ſermonē
meū et credit ei qui miſit me. in iudiciū non veit
vt non eſtimet quis ꝙ credere ſufficit ad ſaluteꝫ
adiecit hic et de vita duꝫ dicit. Et qui bona ege
runt et qui mala egerunt. Auguſtinꝰ. Vel ali
ter. Inq̄ꝫtum erat verbum in principio apud de
um. dedit ei vitam habere in ſemetipſo. Sed qꝛ
verbum caro factum eſt. ex maria virgine homo
factus filius hominis eſt. Et qꝛ filius hominis
eſt. accepit poteſtatem iudicium facere. quod
ſcilicet erit in fine ſeculi. Et ibi erit reſurrectio
corporum mortuorum. Animas ergo ſuſcitat de
us ꝑ criſtum filium dei. corpa ſuſcitat ꝑ eundem
filiū hominis. Vnde addit̄. Quia filiꝰ hominis
eſt. Nam ſcd̄m ꝙ dei filiꝰ eſt. ſemꝑ habuit Au
guſtinꝰ de verbis domini. Ad iudiciū em̄ for
ma hominis vētura eſt. forma illa iudicabit que
iudicata eſt. ſedebit iudex qui ſtabat ſub iudice.
Dānabit veros reos qui factus eſt falſo reus.
rectum em̄ erat vt iudicandi viderent iudicem.
iudicandi aūt erant boni et mali. reſtabat vt ī iu
dicio forma ſui et bonis et malis oſtēderet̄ for
ma dei ſolis bonis ſuaret̄. Beati em̄ mūdo corḋ
qm̄ ipſi deum videbūt. Auguſtinꝰ. Omnes at̄
qui inſtituerūt. alicuiꝰ eciam falſe religionis ſe
ctam. negare reſurrectionem menciū nō potuer̄t
ſed multi carnis reſurrectionem negauerūt. ꝛ ni
ſi tu domine iheſu dixeris eam. quid opponemus
contradictoribus. Ad ipſam igitur oſtendendā
ſubdit. Nolite mirari hoc. ſcꝫ ꝙ dedit poteſtatē
filio hominis iudiciū faciendi. qꝛ venit hora.
Auguſtinꝰ de verbis domini. Hic non addit
Et nunc eſt. quia iſta hora in fine ſeculi erit. No
lite inq̄ꝫ mirari. quia dixi. oportet hoīes ab ho-
mine iudicari. ſed quos homines. non ſolum q̄s
inuenerit viuos. Vnde ſequit̄. Quia venit hora
in qua omnes qui in moūmentis ſūt Auguſti.
ſup Iohannem. Quid euidenciꝰ. corpora ſūt in
monumentis non anime. Supius eciā cum dicēt
veīt hora. et adderet. ꝛ nūc eſt. ſubiecit qñ mor
tui audient vocem filij dei. Non dixit omnes mor
tui. mortuos em̄ iniquos voluit itelligi. ſed nō
omnes iniqui obediūt euangelio. At vero in fin̄
omnes qui ſūt in monumentis. audient voceꝫ eiꝰ
et procedent. Noluit dicere. et viuent. quod ſu
pra dixit. Vbi vitam eternam intelligi voluit et
beatam. quā non omnes habebunt. qui de mo-
numentis ꝓcedent. Accepiſti certe poteſtatem
iudicandi. qꝛ filius hominis es. Reſurgent cor-
pora de ipſo iudicio. Dic aliquid. et hoc audite
Qui bona fecerunt in reſurrectionem vite viuē.
ſcꝫ cum angelis dei. Qui male egerunt. in reſur-
rectionem iudicij. hic iudiciū ꝓ pena poſuit.

Non poſſuꝫ ego a me facē quicq̄ꝫ. ſꝫ ſic audio iudico ꝛ iudiciuꝫ meū iuſtū ē qꝛ nō q̄ro voluntatem meaꝫ ſed voluntatem eius qui miſit me patris.

Auguſtinus. Di
cturi eramꝰ criſto.
Tu iudicabꝭ. et pr̄
non iudicabit. nōne
ḡ ſcd̄m patrem iu-
dicabis. et ideo ad
iecit. Non poſſum
ego a me facere q̄c-
q̄ꝫ. Criſ. Hoc eſt
non extraneuꝫ neqꝫ
diſſimile hijs que
vult pater a me fi-
eri videbitis. ſꝫ ſic audio iudico. In quo nihil a
liud oſtendit. quam quoniā impoſſibile eſt eum
aliquid aliud velle quam qḋ pater vult. hoc ē
ita iudico. ac ſi ipſe pr̄ eſſet q̄ iudicaret. Augu
ſtinꝰ. Cum ageret̄ de reſurrectione animaꝝ. nō
dicebat audio. ſꝫ video. audio enim nunc dicit tā
quam precipientis patris imperiū. Iam ergo ſic
homo loquit̄. quo maior eſt pater. Auguſti.
in ſer. contra arrianos. Vel aliter dicit filiꝰ ſicut
audio iudico ſiue ex humana ſubiectione. qꝛ filiꝰ
hominis eſt. ſiue ſcd̄m illam incōmutabilem ſim
plicemqꝫ naturam que ſic eſt filij. vt tamen ei de
patre ſit. In qua natura non eſt aliud audire ali
ud videre. aliud eſſe Vnde ab illo eſt ei audire
et videre. a quo illi eſt ipſū eſſe. et ideo ſicut au-
dit. iudicat. qꝛ ſicut genitū eſt verbum. vt idem
verbum ſit veritas. ita ſcd̄m veritatem iudicat.
ſequit̄. Et iudiciū meū iuſtū eſt. qꝛ non q̄ro vo.
me. ſꝫ vo. eius qui mi. me. patris. Hoc em̄ dicēs
ad illum hominem voluit referre intencionē no
ſtram qui voluntatem ſuam querendo non eius
a q̄ factus eſt. nō habuit iuſtū iudiciū de ſeipſo
ſꝫ iuſtum iudicium habitū eſt de ipſo. Ipſe quip
pe faciens voluntatē ſuā. non dei mortuꝫ ſe eē
non credidit Sed et hoc iudiciū eiꝰ iuſtū non fu
it. Deniqꝫ fecit et mortuꝰ eſt. qꝛ iudicium dei iu
ſtum eſt. qḋ iudiciū facit dei filiꝰ. nō querendo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

voluntatē ſuam cum ſit eciam hominis filiꝰ· non
quia ipſius in iudicando nulla voluntas eſt· ſed
quia non ita eſt voluntas eiꝰ ꝓpa vt ſit a volun
tate patris aliena Auguſtinꝰ ſup iohannem·
Non ergo quero voluntatē meā ꝓpaꝫ· id eſt filij
hominis que reſiſtat deo faciūt em̄ homineſ vo
luntatem ſuam non dei· quando faciūt qđ volūt
non quod iubet deꝰ· quādo aūt ita faciūt quod
volunt vt tn̄ ſequātˀ voluntatē dei nō faciūt vo
luntatem ſuā· Vel ideo dicit filiꝰ· Nō quero vo
luntatem meā quia criſtus non eſt de ſe ſed đ pa
tre ſuo eſt· Criſ· Oſtendit em̄ non aliaꝫ eſſe
patris volūtatem ꝑter ſuam ſꝫ vnam vtriuſqꝫ· ſi
vero humanꝰ hoc loquitˀ· ne mireris· homineꝫ
em̄ purum adhuc eum eſtimabant· Inde igitˀ ſuū
iudiciū iuſtum eſſe dixit· vnde quilibet alius ex-
cuſās dixiſſet· qui em̄ ſua vult ſtatuere· in ſuſpi
cionem deueniet de corrupcione iuſticie qui ve-
ro non ſuis innititˀ quam occaſionem habebit·
vt iniuſta iudicet· Auguſtinus· Filiꝰ vnicus
dicit· Non quero voluntatē meam et hoīes vo/
lunt facere volūtatem ſuam· Faciamꝰ ergo volū
tateꝫ patris criſti et ſpūſſancti· quia horum vna
volūtas vna poteſtas vna maieſtas ē·

Si ego teſtimoniū ꝑ
hibeo đ meipſo teſti-
moniū meū nō eſt ve-
rum· Alius eſt qui te
ſtimoniū ꝑhibꝫ de me
⁊ ſcio quia verū eſt te
ſtimoniū eiꝰ qđ ꝑhibꝫ
de me· Vos miſiſtis
ad iohānē et teſtimo
niū ꝑhibuit veritati·
Ego aūt n̄ ab homine
teſtimoniū accipio·
Sed hec dico vt vos
ſalui ſitis· Ille erat lu
cerna ardēs et lucēs
Vos aūt noluiſtis ex
ultare ad horā in luce
eius· Ego aūt habeo
teſtimoniū maius io-
hāne· Opera em̄ q̄ de
dit mihi pater vt ꝑfi
ciā ea Ipa opa q̄ ego
facio teſtimoniū ꝑhi
bēt de me· quia patē
miſit me· Et qui miſit
me pater ipē teſtimo
niū ꝑhibuit de me Ne
q꞉ vocē eius vnq̄ au
diſtis neqꝫ ſpeciē eius
vidiſtis ⁊ verbū eius
nō habetis in vobis
manēs q꞉ quem miſit
ille· huic vos non cre
ditis· ſcrutamī ſcrip
turas in quibus puta
tis vitā eternā habe
re et ille ſunt q̄ teſti-
monium ꝑhibent de
me· et non vultis ve-
nire ad me· vt vitam
habeatis·

Johānes criſ·
Quia criſtꝰ magna
de ſe enūciauerat·
quoꝝ demōſtracio
nō erat dicta ad cō
firmacionem eorum
que dicta ſūt oppo/
ſicionem eoꝝ indu
cit dicēs· Si ego te
ſtimoniū ꝑhibeo đ
me· teſtimoniū meū
non eſt veruꝫ· Quiſ
autē non ſtatim tur
babitur· criſtuꝫ au
diens hoc dicenteꝫ
Etem̄ in multis lo/
cis apparet ſibiipſi
teſtatus· Si igitur
omnia hec falſa ſūt
que nobis erit ſpes
ſalutis· vnde veri-
tateꝫ inueniemꝰ cū
ipſa veritas dicat·
teſtimonium meum
non eſt verum· hoc
igitur quod dicit·
non eſt verum· non
q̄tum ad dignitatē
ſuam ſed quantū ad
illoꝝ ſuſpicionē lo
quebatˀ· Poterant
em̄ ei iudei ſubinfer
re qm̄ tibi non cre-
dimus· Nullus eniꝫ
vnq̄ ſibi teſtāſ dig
nꝰ eſt fide· Deinde
poſt oppoſicionem·
alias dat reſponſio
nes maīfeſtas et ir
refragabiles tres i
ducens teſtes eorū
que dicta ſunt· opa
que ab ipſo ſūt fcā
patris teſtimoniuꝫ
et iohannis ꝑdica
cionem· et ponit ꝑ
orem minorem· eam
ſcꝫ que iohānis· vñ
dicit· Alius eſt qui
teſtimoniū ꝑhibꝫ
đ me· et ſcio qm̄ ve
rum eſt teſti· eiꝰ qđ
perhibet đ me·
Auguſtinus·
Nouerat enim ipſe
verum eſſe de ſe te-
ſtimonium ſuum· ſꝫ
ꝓpē infirmos et ꝓpē incredulos querebat ſol lu
cernas fulgorem quippe ſolis lippitudo eoꝝ fer
re non poterat· Ideo queſitus eſt Johannes q̄
teſtimoniū ꝑhiberet veritati· Martires nonne
teſtes ſūt criſti vt teſtimoniū ꝑhibeant veritati
Sed ſi diligenciꝰ inſpicimꝰ qn̄ martireſ ꝑhibēt
illi teſtimoniū ipſe ſibi ꝑhibet teſtimoniū· Ipſe
em̄ habitat in martiribus· vt teſtimoniū ꝑhibe
ant veritati Alchuinꝰ Vel aliť· q꞉ criſtus deꝰ
erat· et homo· vtriuſqꝫ nature ꝓpietateꝫ oſtendit
aliqn̄ loquens ſcđm hoc q̄ ex hominibꝰ aſſump
ſit aliqn̄ ſcđm maieſtatem diuinitatis· Quod ḡ
ait· Si ego teſtimoniū ꝑhi· ⁊c̄· ex parte humani
tatis eſt accipiendū et eſt ſenſus· Si ego homo
de me ꝑhibeo teſtimoniū ſcꝫ abſqꝫ deo teſtimo-
nium meū non eſt verum· Vnde ſequitˀ· Aliꝰ eſt
qui teſtimoniū ꝑhibet de me Pater em̄ teſtimo
niū ꝑhibet de chriſto· q꞉ in baptiſmo vox pa-
tris audita eſt et in monte tanſfigurato criſto
Sequitˀ· Et ſcio quia verum eſt teſtimoniū eius
Deus em̄ veritas eſt· ergo teſtimoniū veritatis
quid aliud pt̄ eſſe q̄ verum· Criſ· Sed ſcđm
ꝑorem intellectum poſſent illi dicere· Si nō eſt
verum teſtimoniū tuū· quomodo dicis· qm̄ noui
quod verum eſt teſtimoniū iohannis· Vnde ad
eoꝝ ſuſpicionem reſpondet dicens· Vos miſiſtiſ
ad iohannem et teſtimoniū ꝑhi· veri· quaſi di
ceret· Non miſiſſetis ad iohannē· ſi eum dignum
fide non opinaremini· et q̄ vtiqꝫ maius eſt· non
miſerunt ad euꝫ interrogandū de chriſto ſed de
ipſo· Qui em̄ miſſi ſūt non dixerunt quid dicis đ
chriſto· ſed tu quis es· quid dicis de teipſo· ita
magnam de homine admiracionem habebant
Alchuinꝰ· Ille autem teſtimoniū ꝑhibuit· n̄
ſibi ſed veritati ſic amicus veritatis veritati xp̄o
teſtimoniū ꝑhibuit· Non aūt dn̄s refellit teſti/
moniū iohannis qđ vere neceſſariū fuit· ſꝫ oſtē
dit non ita debere homines in iohannem inten-
dere· vt iam non putent ſolū criſtum ſibi eſſe ne-
ceſſariū· Vn̄ ſubdit· Ego aūt nō ab ho· teſti· ac·
Beda· Quia non indigeo· Johannes aūt et ſi
teſtimoniū ꝑhibuit· non tn̄ vt criſtus creſceret

ſed vt homines ad ipſius cognicionem pmoueret
Chriſoſtomus· Teſtimoniū eciam iohannis·
dei teſtimoniū erat· ab illo eī diſcens· dixit qd
dixit· Sed ne dicant· vñ manifeſtum eſt q a deo
didicit qd didicit· ſuſpicionem correxit dicens·
Sed hoc dico· vt vos ſalui ſitis· Quaſi diceret·
Ego quidem deus exiſtens· non indigebam hu/
iuſmōi teſtimōio hūano qz vo ei magiſ attēditiſ
et eū magis omnibus fide dignum putatis· mihi
autem neqz miracula facienti credidiſtis· ppter
hoc vobis cōmemoro teſtimoniū illius· vt enim
non dicant· quid igit· ſi ille dixit· nos aūt non ſu
ſcepim9· oſtendit qm̄ non acceptauerūt que ab
eo dicta ſūt· vnd ſequit· Ille erat lucerna ardēſ
et lu· vos aūt nō exul· ad ho· in lu· ei9 Hoc autē
q dicit ad horaz facilitatē credendi oñdit· et q
cito ab eo reſilierūt· qd ſi non feciſſent· cito eos
ad ihesū manduxiſſet vocando autem eum lucer
nam oſtendit· qm̄ non ex ſe habebat lumen· ſed a
ſpūſſancti gracia· Alchuin9· Johannes enim
erat lucerna illuminat9 a criſto luce ardens fid
et dilectione lucens verbo et actiōe· qui pmiſſ9
eſt vt inimicos criſti confūderet· ſcdm illud· Pa
raui lucernā criſto meo· inimicos ei9 induam cō
f..ſione· Chriſ· Ad Johannē igit vos duco ñ
quaſi illi9 indigens teſtimonio· ſ; vt vos ſalue=
mini· Nam habeo maius teſtimoniū iohanne· Et
hoc eſt qd ſequit· Ego autem habeo teſtimoni
um mai9 iohanne· hoc aūt eſt qd eſt ab operib9
Vñ ſequit· opera .n. que dedit mihi pater vt p
ficiam ea· ipſa opera que ego faci· teſti· phi· de
me qz miſit me pater Alchuin9· q eī cecos il
luminat· aures aperit· ora mutoz reſoluit demo
nia fugat mortuos ſuſcitat· opa hec teſtimoniū
phibent de criſto· Hilari9· vij· de trini· Vni=
genitus eī deus non nominis teſtimonio tantū
ſed eciam virtutis docet eſſe ſe filium· Opera
enim ei9 que facit teſtant· eum a patre miſſum·
Itaqz filij obediencia et pñna autoritas docēt
i miſſo· Sed qz opa nō ſufficiūt incredibilibus
ad teſtimoniū· Sequit· Et qui miſit me pater·
ipſe teſtimoniū phibet d me· Reuoluite euāge
lica volumina et omne eoz op9 recenſete· Nul
lum aliud patris de filio teſtimoniū extat in li=
bris q q hic ſit fili9 ſuus quod infert hodie ca
lumnie vt adopcio nominis ſit· vt mendax deuſ
ſit· vt nomina inania ſint Beda· Miſſio autem
incarnacio ei9 debet intelligi· Deniqz oſtendit
q deus incorporeus ſit· et q corporalibus et
viſibilibus oculis videri non poſſit· Vnde ſequi
tur· Neqz vo· eius vn· au· neqz ſpeciem eius vidi
ſtis· Alchuin9· Poſſent eī iudei dicē· nos ſo=
liti ſum9 vocem dñi audire in ſina et eum vidim9
in ſpecie ignis· Si ergo deus phibet teſtimo/
nium de te· nos intelligerem9 vocem dñi· Conṫ
hoc dicit· Ego habeo teſtimoniū a patre q̄uis
non intelligatis· qz vos nunq audiſtis vocē ei9
neqz ſpeciē ei9 vidiſtis· Cri· q̄mō ergo moy=
ſes dicit· Si facta eſt aliqñ hui9modi res vt au
diret popul9 vocē dei loquētis de medio igniſ
ſicut tu audiſti et vidiſti· vidiſſe eciam euz dicūt
Yſaias et alij plures· Quid ergo ē qd nūc ait cri
ſtus· In philoſophicum eos ducit dogma pau
latim oſtendens· qm̄ neqz vox circa deū eſt· neqz
ſpecies· ſed ſupior et figuris eſt et loquelis tali
libus· Sicut eī dixit· Neqz vocem eius audiſtis
ppter hoc nō indicat· q vocem emittat· ſed non
audibilem ita dicens· Neqz ſpeciem ei9 vidiſtis·
non hoc dicit q ſpeciem ſenſibilem habeat et vi
ſibilem· ſed qm̄ nihil hoz eſt circa deum· Al=
chuin9· Non eī carnalibus auribus· ſed ſpirita
li intelligencia p graciam ſpūſſancti audiri po=
teſt· Non ergo vocem ei9 ſpiritalem audierant·
qm̄ eum amare et pceptis ei9 obedire nolebant
Neqz ſpeciem eius viderunt qz non exteriorībuſ
oculis videri poteſt· ſed fide et dilectione Cri
ſoſtomus Sed neqz poſſibile erat eis dicere q p
cepta ei9 ſuſcepiſſent· et ſeruarent· Ideoqz ſub/
iungit· Et vbum ei9 non habetis in vobis ma=
nens· id eſt pcepta dei et legē et pphetas· Et ſi
enim ea deus ɔſtituit ſed apud vos non ſūt· ſi· n·
ſcripture vbiqz docent vt mihi credatis vos aū
non creditis· manifeſtum eſt q ſermo ei9 deficit
a vobis· Et ppter hoc ſubdit· Quia quem miſit
ille huic vos non creditis Alchuinus· Vel ali
ter· Verbuz qd in principio erat non habent in
ſe manens qui verbum dei quod audiunt· et me=
moria tenere et opere implere contemnūt· Dixe/
rat igit ſe habere teſtimoniū a iohanne ab operi
bus a patre addit· et teſtimonium a lege que da
ta eſt p moyſen dicens ſcrutamini ſcripturas in
quibus putatis vitā eternam habere· et ille ſūt
que teſtimoniū phibent d me· quaſi diceret· voſ
qui in ſcripturis putatis vitam eternam habere
et me quaſi contrariū moyſi rpudiatis· teſtimo=
nio ipſius moyſi me eſſe deū intelligere poteſtis
ſi ipſas ſcripturas diligēter inueſtigatis· Omnis
eī ſcriptura teſtimoniū phibet d criſto· ſiue p
figuras ſiue p pphetas· ſiue p angeloz miſteri
a· Sed his iudei de criſto non crediderūt· et ideo
vitam eternam habere non poſſunt· Vnde ſequi
tur· Et non vultis venire ad me vt vitam ha=
beatis· quaſi diceret· Scripture phibent teſti=
moniū· Et tamen p tot teſtimonia nō vultis ve
nire ad me· id eſt nō vultis mihi credere et a me
q̄rē verā ſalutē Chriſ· Vel aliter poteſt con=
tinuari· Poſſent illi dicere· Qualiter ſi vocez ei9
non audiuim9· deus tibi teſtatus eſt· Et ideo dic
Scrutamini ſcripturas· oſtendens q p has te/
ſtatus eſt deus de eo· Etenī in iordane teſtatus ē
et in monte· Sed vocem quidez factā in monte ñ
audierunt· factaz aūt in iordane audierūt· ſed ñ
attenderūt· Propterea mittit eos ad ſcripturaſ
oſtendens qm̄ et patris teſtimoniū illic eſt· Non
autem ad lectionem ſimplicem ſcripturarum· ſ;
ad ſcrutacionē exquiſitam eos mittebat· qz ea q̄
de eo dicebant in ſcripturis· deſup obumbrabā
tur· neqz in ſupficie exprimebant· ſ; velut quidam
theſaurus recondebant· Non dicit autem quib9
habetis vitam eternā· ſ; in quib9 eſtimatis vos
habere oſtendens q̄niam non capiebant magnū
fructum et nobilē ex ſcripturis ſola lectione eſti
mantes ſe ſaluari cuz fide eſſent priuati ppt quod
ſubdit· Et non vultis venire ad me· qz ei credere

nolebant Beda qđ autez venire ꝑ credere po
naꝭ· pſalmiſta oſtendit dicens· Accedite ad euz
et illuminamini· Subdit autem vt vitam habea
tis· Si eñ anima que peccat moritur· et ipſi aīa
et mēte mortui erant· Promittebat ergo illis vi
tam anime vel felicitatis eterne Chri· Quia

Claritatez ab homi
nibus non accipio· ſʒ
cognoui voſ quia di
lectionem dei non ha
betis in vobis· Ego
veni in nomine patriſ
mei· et non accipitis
me ſi alius venerit in
nomine ſuo· illuz acci
pietis· Quomō vos
poteſtis credere qui
gloriam adinuicem
accipitis et gloriam
que a ſolo deo eſt nō
queritis nolite puta
re qꝛ ego accuſaturꝰ
ſum voſ apud patrez
Eſt qui accuſat vos
moyſes in quo vos
ſperatis· Si credere
tis moyſi credretiſ ⁊
mihi· de me enim ille
ſcripſit· Si autem il-
lius litteris nō credi
tis· quomodo verbis
meis credetis·

dn̄s ſupra meminit
et iohannis et teſti
moniū dei et operū
ſuoꝝ· ut eos ad ſeip
ſum attraheret· ꝓ
babile erat multos
ſuſpicari qꝫ hec
diceret· gloriaz ho
minū amans Et ideo
contra hoc dicit· Cla
ritatem ab homini
bus non accipio· hoc
eſt· nō indigeo· Nō
enim eſt mea natura
talis vt indigeat q̄
ab hominibus eſt
gloria ·Si enim
ſola lucerne lumē
non recipit adiectō
nē· multomagis ego
humana gloria nō
indigeo· Alchui
nus· Vel claritatez
ab hominibus non
accipio· id eſt laudē
humanam non q̄ro
non eñ veni vt ho
norē ab hominibus
acciperem carnalez
ſʒ honorem hoībus
darem ſpiritualem
Non ergo ideo hoc lo
q̄r vt gloriam meā
querā ſʒ ɔdoleo vo
bis errantibꝰ· et vo
lo vos reducere ad
viā veritatis· vn̄ di
cit· ſʒ cognoui vos qꝛ dilectionē dei nō habetis
in vobis· Chriſ· Quaſi diceret Ideo hoc dixi
vt ɔuincam vos· qm̄ ꝓpt amorē dei me nō pſeq̄
mini· Etem̄ ipſe teſtatᷣ mihi· et ꝑ opa et ꝑ ſcrip
turas· Oportebat igitᷣ vt ſicut et me abijciebatiſ
eſtimantes eſſe deo ɔtrariū· ita nunc ad me venire
tis· ſi deum amaretis· ſed non amatis· Non autez
ab his ſolum· ſʒ eciam a futuris hoc oſtendit di/
cens· Ego veni in nomine patris mei· et non ac-
cipitis me· Si alius venerit in nomine ſuo illum
accipietis· ideo dicit ſe in nomine patris veniſſe
vt omnem abſcidat occaſionem indeuocionis·
Alchuinꝰ· Ac ſi dicat· ideo veni in mundum·
vt ꝑ me glorificetᷣ nomen patris· qꝛ patri oīa
attribuo· Dilectionē ergo dei nō habebant· qꝛ nole
bant eum recipe· qui patris venerat facere vo-
luntatem Antichriſtꝰ aūt veniet in nomine non
patris ſed ſuo· vt non gloriam patris ſed ſuaz q̄
rat· quia eñ iudei noluerūt recipe criſtum· pe-
na peccati huiꝰ congruet· vt recipiant antichri
ſtum· vt qui nolunt credere veritati· credāt mē
dacio· Auguſtinꝰ de verbis domini· Sed au/
diamus et iohannem· audiſtis quia anticriſtꝰ ve
nit ⁊ nunc antichriſti multi facti ſūt· Quid autez
expaueſcis in antichriſto· niſi qꝛ nomen ſuū ho/
noraturꝰ eſt· et nomen domini contempturus·
Quid aliud facit qui dicit· ego iuſtifico· niſi bo-
ni fueriꝰ periſtis· Ergo vita mea ex te pendebit
⁊ ſalus mea ex te religabitᷣ· ita ne oblitus ſim fū
damentū meū· nonne petra erat criſtus· Criſ·
Sic igitᷣ irrefragabilem indeuocionis eoꝝ po-
nit demonſtracionē· quaſi diceret· Si vt aman-
tes deū me pſequeremini multomagis in anticri
ſto hoc vos facere oporteret· Ille eñ non dicit ſe
a patre miſſum· neqʒ ſcđm voluntatem illiꝰ veni
re· ſed econtrario ea que ſibi non congruūt rapi
ens ſup omnia deum ſe eſſe dicet· Manifeſtum ē
igitur qꝫ liuoris pſecucio erat· q̄ xp̄m pſequebā
tᷣ ⁊ odij in deū· Deinde cauſam eoꝝ infidelitatis
ponit dicens· Quomodo vos poteſtis credere q̄
gloriam ab inuicem accipitis· et gloriaz que a ſo
lo deo eſt nō queritis· hinc eñ rurſus oſtendit·
quomā non que dei ſūt· intendebāt ſʒ ꝓpriam vo/
lebant paſſionē defendere Alchuinꝰ· Magnū
igitᷣ vicium eſt iactancia et humane laudis ambi
cio que de ſe vult eſtimari· quod de ſe non habet
Ideo· n· nō poſſunt credere· qꝛ ſupba mēs eoꝝ
laudari deſiderat· et ſe ſup alios efferre· Be-
da· Hoc autem viciū meliꝰ caueri non poteſt· qꝫ
vt ad conſciencias noſtras redeamꝰ· noſqʒ pul
uerem ɔſideremus· et ſi quid nobis boni ineſſe d
ꝓhendimꝰ nō nobis· ſed deo aſcribamꝰ· Inſtrui
mur eciam vt ſemp nos tales exhibeamꝰ· qualeſ
ab alijs videri deſideramꝰ· Demqʒ poſſent ipſi
reſpondere· Ergo accuſabis nos apud patrem·
Et ideo eoꝝ queſtionem ꝓueniēs ſubdit· Nolite
putare qꝛ ego accuſaturus ſum vos apud patrē
Chriſ· Quia ſcʒ non veni damnare ſʒ ſaluare·
Eſt qui accuſat vos moyſes in quo ſperatis· Sic
enim de ſcripturis ſupra dixit· in quibus putatiſ
vitam eternam habere· Ita ⁊ de moyſe ait in q̄
vos ſperatis· Ex ꝓprijs eos vbiqʒ capiens· Sʒ
dicēt· qualiter nos ille accuſabit· q̄đ tibi et moy
ſi ɔmune qui ſabbatū ſoluiſti· Et ideo ſubdit· Si
eñī crederetis moyſi· crederetis forſitan et mihi
De me enim ille ſcripſit· Hec ex ſupioribus ɔſti-
tucionem habent Cum· n· in confeſſiōe deductū
ſit· qꝫ a deo veni· Ab operibus· a voce iohānis
a patris teſtimonio· manifeſtuz ē qꝫ moyſes eos
accuſabit· Etenim dixit ſi quis venerit ſigna fa/
ciens et ad deū ducens et futura ꝓdicens cuz ve
ritate oportet ei obedire· Xp̄s aūt hec omnia fe
cit nec crediderunt· Alch· Forſitan aūt more
noſtro poſuit· non qꝛ dubitacio ſit in deo· Scp-
ſit aūt de criſto moyſes dicens· Prophetam vo
bis ſuſcitabit deus de fratribꝰ veſtris· tanq̄ me
ipſū audietis· Auguſtinus contra fauſtum· Sʒ
et oīe quod ſcripſit moiſes de criſto ē· id eſt ad
criſtum omnino ꝑtinet· ſiue qꝫ eum figuris rerū
geſtaꝝ vel dictaꝝ ꝓnūciet ſiue qꝫ eiꝰ graciam
gloriamqʒ commendet· ſequitᷣ· Si autem illius

litteris non creditis. quomodo verbis meis cre/
ditis. quaſi diceret. Ipſe eciam ſcripſit et apud
vos libros reliquit. vt ſi forte obliuiſceremini.
de facili recordari poſſitis. et cū ſcriptis nō cre
didiſtis. quomō verb̄ meis nō ſcriptis credetis
Alchuin9. Ex hoc eciā colligit̄ qꝛ qui legit
p̄cepta que rapinā et alia mala ꝓhibent/et im
plere negligunt dicta euangelij que pfectiora
et ſubtiliora ſūt implere non valent. Chriſo.
Et quidem ſi attenderent his q̄ dicebant̄ opor=
tebat querere et ab eo diſcere que ſūt illa q̄ moy
ſes de eo ſcripſit. ſed ſilēt. Tale em̄ eſt nequicia
vt quicquid dicat aliquis vel faciat maneat ꝓpri
um venenū conſeruans.

CAPI. .VI.

Poſt hec
abijt ih̄s
trāſmare
galilee qđ
eſt tiberiadis et ſeq̄=
batur eū multitudu
do magna qꝛ videbāt
ſigna q̄ faciebat ſup
hijs q̄ īfirmabāt̄ Su
bijt ergo i mōtē ih̄s
⁊ ibi ſedebat cum di=
ſcipulis ſuis. Erat aūt
ꝓximū paſcha dies
feſtus iudeorū. Cum
ſubleuaſſet ergo ocu
los iheſus et vidiſſet
quia mltitudo maxia
venit ad eū dixit ad
philippū. vn̄ emem9
panes vt māducent
hij. Hoc aūt dicebat
tēptans eū Ip̄e enim
ſciebat quid eſſet fac
turus. R̄ndit ei phi=
lippus. Ducētorū de
nariorum panes non
ſufficiūt eis vt vnuſ=
quiſq̄ modicū quid
accipiat Dicit ei vn9
ex diſcipulis eius An
dreas frater ſimonis
petri. Eſt puer hic q̄
habet quinq̄ panes
hordeaceos et duos
piſces. Sꝫ hec quid
inter tantos. Dicit
ergo iheſ9 facite ho
mines diſcumbere.
Erat autē fenū mul=
tū in loco. Diſcubu=
erunt ergo viri i nūo
q̄nq̄ milia. Accepit
ergo ih̄s panes et cū
gracias egiſſꝫ diſtri
buit diſcūbentibus.
Similiter et ex piſci
bus q̄tū volebāt vt
aūt impleti ſunt dixit
diſcipulis ſuis. Colli
gite ergo q̄ ſupaue=
runt fragmenta ne
peant. Collegerunt
ergo et impleuerunt
xij. cophinos fragmē
torum ex v. panibus
ordeaceis q̄ ſuperāt
his q̄ māducauerāt
Illi ergo hoīes cum
vidiſſent qꝫ fecerat
ſignum dicebāt quia
hic eſt vere ꝓpheta q̄
ventur9 eſt in mūdū.

Chriſ. Sicut ia
cula cum in durum
aliquid inciderint.
cum multo impetu
iaciunt̄. cum autem
non habuerint ali=
quid obuiās. diſſol
uit̄ cito immiſſio ⁊
quieſcit. Ita et ſi cū
audacibus homini/
bus impetuoſe iceſ=
ſerimus ſeuiunt ma
gis Si autem ceſſe
rimus facile molli9
eorū inſaniā. Prop
terea criſtus furo=
rem ex p̄miſſis ſmo
nibus natū ſecedē
do mitigauit. in ga
lileam vadens. non
tamen loca vnde in
hieruſalem aſcende
rat. non em̄ in cha/
na galilee ſed vltra
mare iuit. Vnde ait
Poſt hec abijt t̄nſ=
mare galilee qđ eſt
tyberiadis. Al=
chuin9. Hoc mare
ꝓ diuerſitate loco/
rum diuerſis nomi
nibus vocatur. ſed
q̄tum ad p̄ñtem lo
cū mare galilee ꝓp
ter ꝓuinciam tybe
riadis autem a ciui
tate dicit̄. Mare aūt
dicit̄ non qꝛ ſit ama
ra aqua. ſꝫ iuxta he
braicum modū. om
nū ↄgregaciones
aquarum maria vo
cantur. Quod mare
domin9 eciam fre=
quenter tranſit. vt
populis ibi manen=
tibus verbum p̄di
cacionis impendat
Theo. Trāſit.n
de loco ad locū ꝓ
bando populi uo=
luntatem et auidio
res homines vni9
cuiuſq̄ ciuitatis ⁊ ſol
liciores reddens.
Vnde ſequit̄. Et ſe
quebat̄ eum multi.
mag. qꝛ vid. ſig. q̄
fa. ſup his qui īfir.
Alchuinus. Sꝫ
qꝫ cecos illumina
bat ⁊ alia huiuſmo
di. Et ſciendum eſt
qꝫ q̄ſcunq̄ in corpo
re ſanabat. eos pari
ter reformabat in
aīa. Chriſ. Tan
ta autem doctrina
potientes a ſignis
magnis mouebant̄
qꝫ groſſioris mētis
erant. Signa enim
vt ait paul9 nō ſūt
data fidelibus ſed
infidelibus. Sapiē
ciores aūt erant illi
de quib9 in mathe
o dicit̄ qꝫ ſtupebāt
in doctrina ei9. Sꝫ
quare nō dicit que
ſiḡ videbāt eū faci
entē. q̄m hic euan=
geliſta maiorē par
tē libri in ſmonib9
dñi conſumere ſtu=
duit Sequit̄. Sub
ijt in montē iheſuſ
⁊ ibi ſedebat cū di=
ſcipulis ſuis. In
montem quidem aſcendit propter ſignum quod
fieri debebat Sed quod diſcipulos ſecum aſcen
dere fecit. accuſacio multitudinis erat. non ſeq̄n
tis eum. Aſcendit eciam in montē erudiens nos
a tumultibus. et ab ea que in mundo eſt turbaci
one quieſcē aptū em̄ ad philoſophiā ſolitudo
eſt. Sequit̄. Erat aūt ꝓximū paſ. di. feſt. iudeo
rum Vide q̄liter in anno integro nihil plus euā
geliſta nos docuit de ſignis chriſti niſi qꝫ parali
ticum ſanauit. et filiū reguli. non em̄ ſtuduit vni
uerſa annūciare. ſed ex multis magna et pauca.
Qualit̄ igit̄ non aſcendit ad diem feſtum. Paula
tim enim ſoluebat legē occaſionem capiens a iu=
daica nequicia. Theo. Quia enim iudei eū pſ=
ſequebant̄. occaſionem receſſus accipiens. legē
excluſit. inuens obſuantibus qꝫ veritate adue=
niente omnis ceſſat figura. et qꝫ legibus nō ſub
icitur. vt legalia feſta pficeret. et vide hoc qđ
non erat feſtum criſti. ſed iudeorū. Beda. Si
quis autem verba euangeliſtarum diligēter cō
ſideraverit facile cognoſcet. qꝛ vni9 anni ſpaci=
um fuit inter decollacionē iohānis et paſſionē

dñi· Cũ em̃ matheus dicat· q2 dñs audita nece
Johannis ſeceſſit in deſertũ locuꝫ et ibi turbas
pauit· et Johannes dicit· ꝙ ꝓximũ erat paſcha
iudeoꝝ qñ turbas pauit aperte demonſtraẽ q2
imminente paſchali feſtiuitate decollat9 eſt io
hannes· Euoluto aũt vni9 añi ſpacio paſſus eſt
chriſtus in eadem feſtiuitate· ſequiẽ· Cum ſuble
uaſſet ergo oculos ihesus et vidiſ· q2 mul· max·
ve· ad eum· Dixit ad phi· vnde eme· pa· ut man·
hi Dixit cũ ſubleuaſſet oculos ihs ꝙ diſcerem9
q2 oculos non erigebat· huc atqꝫ illuc· ſed pudi
ce ſedebat attentus cũ diſcipulis ſuis· Chri·
Neqꝫ eciaꝫ ſimpliciter ſedebat cũ diſcipulis ſuis
ſed diligenter loquens aliquid eis· et eos ad ſe
ipſũ conuertens· deinde reſpiciens· vidit turbã
ad ſe venientẽ· Cui9 igiẽ gracia philippum in/
terrogat· Sciebat em̃ ꝙ diſcipuloꝝ ei9 congre
gacio ampliori indigebat doctrina· Talis aũt
erat philippus qui poſtea dixit· oſtende nobis
patrem et ſufficit nobis· Propterea igiẽ ꝑus eum
erudiebat· Nam ſi ſimpliciter factum eſſet mira=
culũ nõ tantũ appareret Nunc autẽ ꝑus cogit cõ
fiteri inopiam· vt cercius diſcat miraculi magni
tudinem· vnde ſequitur· hoc autẽ dicebat temp
tans eũ· Non quidẽ ignorans id qđ debebat ab
ipſo dici· ſed humane hoc dictũ eſt· Sicut em̃ qđ
diciẽ· Qui ſcrutaẽ corda hominũ· nõ oñdit igno
rancie ſcrutacionem ſed certiſſime cognicionis·
Ita cum hic dicit· ꝙ temptauit euꝫ· Nihil aliud
dicit ꝙ̃ qm̃ ſciebat certiſſime· Sed aliud eſt di
cere qm̃ ꝓbaciorem eũ faciebat· ꝑ talem inter=
rogacionẽ inducens in certiſſimã ſigni cognicõ
nem ꝓpt̃ hoc et euangeliſta ne in firmitate locu
cionis minoracionẽ aliquã ſuſpiceris ſubiungit·
Ipſe em̃ ſciebat quid eſſet facturus· Alcui·
Interrogat igiẽ· non vt ignorata diſcat· ſꝫ vt di
ſcipulo ad huc rudi ꝓpriaꝫ tarditatem oñdat· quã
ipſe in ſe perpẽdere nõ valebat· Theophil9
Vel eciam vt alijs ipſũ oſtenderet non tanꝙ̃ cor
ei9 ignorans· Auguſtin9· de con· euan· Sed
ſi dñs ſcđm narracionẽ iohannis ꝓſpectis tur=
bis queſiuit a Philippo temptans eum· vñ illis
eſce dari poſſent· poteſt mouere quõ ſit verum·
quod alij narrauerũt ꝑus dixiſſe dño diſcipulos
vt dimitteret turbas· Quib9 ille reſpõdit ſcđm
Math· Non hñt neceſſe ire date eis vos manduca
re· Intelligiẽ igiẽ· poſt hec ṽba dñm inſpexiſſe
multitudineꝫ et dixiſſe philippo· qđ Johãnes cõ
memorat alij aũt ꝑtermiſerũt· Chriſ· Vel aliẽ
alia quidem ſũt illa· alia autem ſũt hec non eiſdẽ
facta tẽporib9· Theo· Philippũ igiẽ dñs tẽp
tans vtꝝ fidem haberet· inuenit euꝫ adhuc hu
manis paſſionibus ſubiacentẽ· qđ patet ex h̃ qđ
ſequiẽ· Reſpondit ei philippus· Ducentoꝝ de=
nariorum panes non ſufficiũt eiſ· vt vn9 quiſqꝫ
modicũ quid acci· Alchuin9· In q̃ tarditateꝫ
ſuam oñdit· nam ſi ꝑfecte de creatore intelligẽt
de ei9 potencie largitate non diffideret· Au·
de con· euan· Quod aũt Philippus h̃ apud Jo=
hannem reſpondet· hoc marcus a diſcipulis re/
ſponſũ eſſe commemorat· volẽs intelligi hoc ex
ore ceteroꝝ· Philippum reſpondiſſe· quanquã
et pluralem numeꝝ ꝓ ſingulari vſitatiſſime po
nere potuerit· Theophil9· Sed et andream
domin9 ſimilem philippo inuenit· quãuis alciuſ
de illo contemplantẽ· Sequiẽ em̃· Dicit ei vnus
ex diſcipulis ei9 Andreas frater Simonis petri
Eſt puer hic vn9 qui habet q̇nqꝫ panes ordea·
et duos pi· Chriſ· Eſtimo quidem nõ ſine cã
id eum dicere· ſꝫ q2 audiuerat ſignũ qđ heliſeus
de panibus hordeaceis fecerat· pauit enim de
xx· panibus centũ homines· Aſcendit igitur mẽ
te in aliquod excelſũ· ſed ad ſummũ nõ potuit ꝑ
uenire qđ patet ꝑ hoc qđ ſubdit· Sꝫ hec quid
ſũt inter tantos· Eſtimabat em̃ qđ de pauciori=
bus pauciora et de pluribus plura factur9 eẽt·
qui miracula faciebat· ſꝫ hoc non erat verum Si
militer em̃ ei facile erat· et de plurib9 et de pau
cioribus paſcere turbas· Non em̃ materia ſubie
cta indigebat ſꝫ ne viderenẽ creature aliene eſſe
a b ei9 ſapiencia ipſis creaturis vtitur ad mate=
riam miraculoꝝ· Theo· Confũdanẽ manichei
qui dicunt ꝙ panes et omnia huiuſmodi creata
ſũt a malo deo· quia boni dei fili9 ihesus criſtuſ
panes multiplicauit· Nam ſi crauture male fuiſ=
ſent· nequaꝙ̃ bonus mala multiplicaſſet· Au/
guſtin9 de cõ· euan· q2 aũt Andreas apud iohã
nem de q̇nqꝫ panib9 et duob9 piſcib9 ſuggeſſit
hoc ceteri pluralem numeꝝ ꝓ ſingulari ponen=
tes ex diſcipuloꝝ ꝑſona retulerunt· Chriſo·
Diſcam9 autem hic qui voluptati attendimus q̃
comedebant mirabiles viri illi et magni et q̇ntita
teꝫ eoꝝ que inferebanẽ et vtilitatẽ menſe eoꝝ·
Noduꝫ at apparẽtib9 panib9· iuſſit eoſ diſcũbẽ
vt diſcas quoniã nõ ẽcia vt encia ei ſubſiſtũt· ſic
paulus ait· Qui vocat ea q̃ nõ ſũt tanꝙ̃ ea q̃ ſũt
Sequiẽ em̃· Dicit eis ihesus· facite homines di
ſcumbere· Alchuin9· Ad litteram homines di
ſcumbere dicim9 iacendo comedere more antiq̃·
Vnde ſequiẽ· Erat autẽ fenum multũ in loco·
Theo· Id eſt erba viridis· Erat em̃ paſcha
ꝙ in ꝑmo menſe veris ꝑficiebatur· Sequiẽ· diſ
cu· g̃ vi· nu· q̃ſi q̇nqꝫ milia ſoli viri numeranẽ ab
euangeliſta q2 legalem conſuetudinẽ ſequebaẽ
Et em̃ moyſes a· xx· annis et ſuꝑ populũ cõnume
rauit· nulla mencione de mulieribus facta· innu/
ens ꝙ omne qđ virile eſt et iuuenile· dignum et
honorabile eſt apud deũ· Sequitur· Accepit g̃
ihesus panẽ· et cum gracias egiſſet diſtri· diſcu
ſimiliter ex piſci· q̇tum volebat· Chriſ· Sed
q̃re paraliticũ debens ſanare non orat neqꝫ mor
tuos ſuſcitãs· neqꝫ mare quietans· Hic aũt orat
g̃cias agens· vt ſcꝫ oſtendat eos qui comeſtionẽ
incipiũt· gracias agere oportere deo Sed et ali
ter in minoribus maxime orat· vt diſcas· ꝙ non
ꝓpt̃ indigenciã orat· Si em̃ indigeret orare mul
tomagis in maioribus hoc feciſſet· Quia vero il
la ex autoritate facit maifeſtũ ꝙ h̃ condeſcẽdẽ
do nobis orat· Et ad huc qm̃ turba multa erat
ꝑſens oportebat eis ſuaderi· ꝙ ſcđm volũtatem
dei aduenerat· et ideo cum occulte aliqđ miracu
lum faciebat· non orabat ſed coram multis ora=
bat ne crederent ꝙ eſſet deo contrari9· Hila=
ri· iij· đ tri· Numqꝫ igitur panes offeruntur tur=

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

be et frangunť· ſubrepūt in fragmencū manus
quedaʒ fragmentoꝝ ꝑ creacões· Nō imminuťe
vnde ꝑfringiť· et tū ꝑfringentis manū fragmē
ta occupant· non ſenſus non viſus ꝓfectū tā cō/
ſpicabilis opacionis aſſequiť· Eſt qđ nō erat· vi
detur qđ nō intelligiť· ſolum ſupeſt vt deꝰ oīa
poſſe credať· Auguſtinꝰ· Vnde .n. multipli/
cat de paucis granis ſegetes· inde in manibus
multiplicauit q̇nqꝫ panes· poteſtas .n. erat i ma
nibus xp̄i· panes aūt illi q̇nqꝫ· quaſi ſemina erāt
nō q̇dem terre mandata· ſed ab eo q̇ terram fecit
multiplicata· Chriſ· Vide aūt q̄ta eſt ſerui et
domini differencia· Nam ꝓphe q̄ſi ex mēſura ha
bentes g̃ciam ita miracula faciebant· Xp̄s autem
abſoluta virtute faciens cum multa ſupabūdā
cia omnia operabať· Sequiť· Vt aūt impleti ſūt
dixit diſcipulis ſuis· Colli· que ſup· frag· ne pe
reant· Collegerūt g̃ ɿc· non q̇dem hec oſtenta/
cio ſupflua fuit· ſed ne fantaſiam eſtimarent· qđ
factum eſt ꝓpter qđ eciā ex ſubiecta materia mi/
raculū fecit· ſed quare non turbis dedit fragmē
ta portanda ſꝫ diſcipulis· q̄m hos maxime erudi
re volebat· q̇ orbis terraꝝ debebant eſſe magi/
ſtri Ego aūt non ſolū admiror multitudinem pa
num q̄ facta eſt ſed et certitudinē ſupfluoꝝ· qꝛ
neqꝫ plꝰ neqꝫ minꝰ fecit ſupfluū eſſe ſed tantuꝫ
q̄tum volebat· ſcꝫ· xij· cophinos ſcđm numerum
xij· apoſtoloꝝ· Theo· Addiſcimus aūt ex mi/
raculo perpetto non fieri puſillanimes in coar/
tacionibus paupꝫtatis· Beda· Turbe aūt cum
vidiſſent ſignū qđ fecit dn̄s mirabantur· qꝛ non
dum eū deum eſſe cognouerat Ideoqꝫ euangeli/
ſta ſubdit Illi ergo homines qꝛ carnales erant
et carnaliter intelligebant cum vidiſſent qđ fe/
cerat ſignū dicebant· qꝛ hic eſt vere ꝓpha q̇ vē
turus eſt in mundū· Alchuinꝰ· Nonduꝫ pleni
fide dn̄m vocant ꝓpham qui nondum deuꝫ dicē
nouerant· ſed iam multū ꝓfecerant ex ꝟtute mi
raculi qui eum ſecernentes ab alijs ꝓpham voca
bant ſicut ſciebant in populo illo ꝓphas aliq̄n
miracula feciſſe· Nec falluťe ſi dicunt ꝓpham cum
ipſe dn̄s nouerit ſe ꝓpham dicens· Non capit ꝓ/
phetam perire extra iheruſalem· Auguſtinꝰ·
Sic autem ꝓpha eſt criſtꝰ et dn̄s ꝓphaꝝ· ſicut
angelus et dn̄s angeloꝝ· Ex eo enim q̄ pn̄s an/
nūciauit angelus erat· ex eo q̄ futa p̄dixit ꝓpha
erat· ex eo q̄ verbum caro factum eſt· et angelo
rum et ꝓphaꝝ dominꝰ erat· nullus .n. ꝓpha ſine
ꝟbo dei· Cri· Ex hꝫ aūt q̄ dicūt q̇ vēturꝰ eſt in
mundum manifeſtū eſt q̄ ꝓpham quendam p̄nci
palem expectabant· Et ideo qđ diciť· Hic eſt vere
ꝓpha· in greco cum adiectōne articuli ponitur
ad oſtendendū ſcꝫ euꝫ eſſe diſcretū ab alijs ꝓphe
tis· Auguſtinꝰ· Conſiderandū autem q̄ diciť
qꝛ deus non eſt talis ſubſtancia q̄ oculis videri
poſſit· et miracula eiꝰ quibus totū mundum re/
git· vniuerſāqꝫ creaturā adminiſtrat· aſſiduita
te viluerunt· ſuauit ſibi quedam q̄ faceret opor
tuno tempore· p̄ter vſitatum curſū originemqꝫ
nature· non vt maiora ſed inſolita videndo ſtu/
perent· quibꝰ quottidiana viluerūt· Maiꝰ enī
miraculū eſt gubernacio tociꝰ mundi· q̄ ſatura
cio q̇nqꝫ miliū hominū de q̇nqꝫ panibꝰ et tamē h
nemo miratur· Illud miranť homines nō qꝛ ma
ius· ſed qꝛ raꝝ eſt· Nec tū ſufficit hoc intueri in
miraculis xp̄i· qꝛ .n. dominꝰ eſt in monte verbū
dei eſt in alto· ꝓinde non quaſi humiliter iacet·
nec tranſeunter p̄tereundū eſt· Alch· Miſtice
enim nomine maris turbidum ſeculuꝫ deſignať·
Mox autē vt xp̄s mare mortalitatis noſtre adijt
naſcendo calcauit moriendo tranſijt reſurgendo
Secute ſūt eum credendo et imitando turbe cre
dēciū ex utroqꝫ populo collectoꝝ. Beda· Tūc
autem dn̄s ſubijt· in montē q̄n celū aſcendit· qđ
deſignať p montem· Auguſtinꝰ· q̄ enī turbis
inferioribꝰ relictis ad alciora cū diſcipulis aſcē
dit· oſtendit q̄ ſimplicibꝰ minora p̄cepta ſūt cō
mittenda· pfectioribꝰ alciora· Qđ imminente pa
ſcha illos reficit· ſignificat· qꝛ quiſqꝫ pane diui
ni verbi et corpore et ſanguine dn̄i deſiderat re
fici· dꝫ ſpirituale paſcha facere· id eſt de vicijs
ad ꝟtutes ťnſire Oculi ꝟo dn̄i ſūt dona ſpūalia
q̄ cū dominꝰ electis ſuis miſericordiť ɔcedit tūc
in eos oculos ſuos dirigit· id eſt reſpectum pie/
tatis impendit· Auguſtinꝰ· lxxxiij· q· Quinqꝫ
autem panes hordeacei ſignificant veterem le
gem· ſiue qꝛ nonduꝫ ſpiritalibus· ſꝫ adhuc carna
libꝰ data eſt lex· id eſt q̇nqꝫ corporis ſenſibꝰ de
ditis· Nam et ipſe turbe q̇nqꝫ milia hominū fue
runt· ſiue qꝛ p moyſen data eſt lex ipſa· Moyſes
enī quinqꝫ libros ſcripſit Et q̄ hordeacei erant
panes bene ſignificauit· vel ipſam legē que ita
data erat· vt in ea vitale aīe alimentū corporali
bus ſacramentis obtegereť· Ordei enī medulla
tenaciſſima palea tegiť· vel ipſū populum nōdū
expoliatū carnali đſiderio· qđ tanq̄ palea cordi
eiꝰ inherebat Beda· Hordeum eciam pabulū
eſt iumentoꝝ et cibus ſeruoꝝ· et lex vetus data
eſt ſeruis et iumentis id eſt carnalibꝰ· Augu
ſtinꝰ· lxxxiij· q· Duo autem piſces qui ſaporeꝫ ſu
auem pani dabant· duas illas pſonas videntur
ſignificare quibus populꝰ ille regebať· regiā
ſcꝫ et ſacerdotaleꝫ· que tū due pſone dominū no
ſtrum p̄figurabant· ambas .n. ille ſuſtinuit Al
chuinus· Vel duo piſces dicta vel ſcripta ꝓphe
taꝝ et pſalmiſtarū ſignificant· Et cum q̇narius
ad q̇nqꝫ ſēſꝰ corporis ťferať mille ad pfectionē
refertur· Qui vero q̇nqꝫ ſenſus corporis pfecte
regere ſtudēt· viri dicunť a viribus· q̇s feminea
mollicies non corrūpit· ſed ſobrie et caſte viuūt
et celeſtis ſapiencie dulcedine merentur ťcreari
Auguſtinus ſup iohannem· Puer autem qui
iſta habebat· forte populus iſrael erat· qui ſen
ſu puerili ea portabat· nec manducabat· Illa .n.
q̄ portabat clauſa onerabāt apta paſcebāt Be
da· Pulchre autem dicit· Hec quid ſit inter tan/
tos qꝛ lex vetꝰ parū ꝓficiebat q̄uſqꝫ ea ſuis ma
nibus ſuſcepit· id eſt opere impleuit· et eandem
ſpiritualiť intelligendā eſſe docuit· qꝛ lex nemi/
nem ducebat ad pfectū Auguſtinꝰ ſup Iohā
frāgendo auteꝫ panes multiplicati ſūt· Quinqꝫ
autem libri moyſi multos libros cum exponunť
tāq̄ frāgēdo· id ē diſſerendo fecerunt Au·
lxxxiij· q· Dn̄s eciā tanq̄ frāgendo et aperiendo

q̇d durū erat et clauſū in lege diſcipulos ip̄leuit
cum eis poſt reſurrectionē aperuit ſcripturas·
Augu· ſup Johannem· Quia autem ignoran/
cia populi erat i lege· ꝓpterea tēptacio dn̄i ig/
ranciam diſcipuli demonſtrabat· Sup fenū aūt
diſcumbebant· qꝛ carnaliter ſapiebant· et in car
nalibus quieſcebant· omnis em̄ caro fenum· Illi
autem de panibus domini implentur qui q̇d au
ribus audiūt operibus implent· Augu· Que
ſūt aūt fragmenta niſi que populus nō poterat
manducare· Quid ergo reſtat· niſi vt ſecreciora
intelligencie que non poteſt capere multitudo·
illis credanē· qui idonei ſūt et alios docere va/
lent· Sicut erant apoſtoli· vn̄ et ·xij· cophini im
pleti ſūt· Alchuin9· Cophinis em̄ ſeruilia im
plenē officia· Cophini igiē ſūt apoſtoli et eoꝝ
imitatores· qui licet in p̄ſenti ſint deſpicabiles·
ſpiritaliū ſacramētoꝝ diuicijs ſūt interi9 refer
ti· Dicunē aūt apoſtoli fuiſſe cophini· qꝛ p apo
ſtolos fides ſācte trinitatis erat p̄dicanda in q̄
tuor partibus mundi· Quod autem nouos panes
noluit facere ſed allatos cumulauit ſignificat
qꝛ veterem ſcripturam nō reꝓbauit· ſed aperi
endo patefecit·

Jheſus ergo cū cog
nouiſſet qꝛ vēturi eſ-
ſent vt raperēt eū et
facerent eum regem
fugit iterū in montē
ipſe ſolus Vt autē ſe
ro factum eſt deſcen-
derunt diſcipuli eius
ad mare· et cum aſcē
diſſent nauē venerūt
trās mare in caphar
naum· et tenebre iam
facte erant· et non ue
nerat ad eos iheſus
Mare aūt vēto mag
no flāte exurgebat·
Cum remigaſſent er
go quaſi ſtadia· xxv·
aut ·xxx· vident ihm
ambulantem ſup̄ ma
re et p̄ximū naui fie-
ri· et timuerunt· Ille
autem dicit eis· Ego
ſum Nolite timē· Vo-
luerē ergo eū accipē
in nauem· ⁊ ſtatim fu
it nauis ad terrā ad
quam ibant·

Beda· Turbe vi-
ſo tanto miraculo i-
tellexerūt piū atq̄
potentem· et ideir
co voluerūt ip̄m fa
cere regem homies
nanq̄ uolūt habere
regem piū ad regē
dum et potentez ad
tuendum· Dn̄s igiē
hoc cognoſcens fu
git in montē· id eſt
aſcēdit celeriter vn̄
dr̄· Jheſus ergo cuz
cognouiſſet· qꝛ vē·
eſ· vt ra· eū et fa· eū
re· fugit iterū i mō
tem ipſe ſolus· Datē
ḡ intelligi q̇ dn̄s
cum ſe· in monte cū
diſci· ſu· et videret
turbas ad ſe veniē
tes· deſcenderat de
monte· et circa infe
riora loca ēbas pa-
uerat· Nam quomō
fieri poteſt· vt rur-
ſus ille fugeret· ni-
ſi ante de monte de
ſcenderet· Augu
ſtin9 de con· euan·
Non aūt repugnat
q̇d matheus dixit·
aſcendit in montez
ſolus orare· Neq̄ n
cauſe orandi conē/
ria eſt cauſa fugien
di q̄n quidem et hic
domi9 doceat· hāc

eſſe nobis magnam cauſam orandi q̄n eſt cauſa
fugiendi· Auguſtin9· Erat autē rex qui time-
bat fieri rex· Nec talis rex qui ab hominibus fie
ret· ſʒ talis qui hominibus regnum daret· ſem
per quidem ille cū patre regnat· ſcd̄m q̇ eſt fili
us dei· Predixerūt autem ꝓphete regnū eius· et
ſcd̄m id q̇ homo fact9 criſtus· et fecit fideles ſu
os criſtianos q̄ ſūt regnum ei9· quod modo col-
ligiē· modo emiē ſanguine criſti· Erit autez ali
q̄n manifeſtum regnū ei9· q̄n erit aperta clari/
tas ſāctoꝝ ei9 poſt iudiciū ab eo factū· Diſcipu
li aūt et turbe credentes in eū· Putauerunt illū
ſic veniſſe vt iam regnaret· hoc eſt velle rape
et facere eū regem· Chriſ· Vide aūt q̄ta eſt
gule virtus non vltra eis ſabbati tranſgreſſio-
nis cura· nō vltra zelant ꝓ deo· ſed omnia remo
ta ſūt ventre repleto· et ꝓpha iam erat apd̄ eoſ
et regem eum intronizare volebāt· Xp̄s aūt fu
git erudiens nos mūdanas contempnere dignita
tes Sic igiē iheſus dimittit diſcipulos et aſcen/
dit in montem· Hij vero a magiſtro relicti vt ſe
ro factum eſt deſcēderūt ad mare· Et hoc eſt q̇d
ſubdiē· Vt aūt ſero fa· eſt· deſcē· di· ei9 ad mare
Et quidem vſq̄ ad veſperam expectauerunt euz
venturum eſſe putantes ad ſe· Facta vero veſpe
ra non vltra ſuſtinent eum non inquirere tantuſ
eos detinebat amor· Sed ab amore igniti aſcen-
derūt in nauem· Vnde ſequiē· Et cum aſcen· na·
ven· tranſmare in caphar· Veniebant quidez ad
capharnaū eſtimantes ſe illic eum inuenturos·
Aug9· Sic ergo dixit finem et redit· vt expō
nat quō venerūt· qꝛ p ſtagnū nauigantes tran-
ſierunt· et dum nauigarent recapitulando expō
nit quid acciderit dicens· Et tenebre iam facte
erant et non venit ad eos iheſus· Chriſ· Nō ſi
ne cauſa euangeliſta temp9 deſignat ſed vt per
hoc calidū eorū amorem oſtendat Non em̄ dixe-
runt· veſpera nūc eſt et nox aduenit· ſed ab amo
re igniti aſcenderunt in nauiz· Multa autē erāt
ex quibus impediebanē a tempore· Vnde diciē·
Et tenebre iam facte erant a tempeſtate· Vnde
ſequitur· Mare autē vēto magno flante exurge
bat a loco· Non em̄ erat ꝓpe terram· Vnde diciē·
Cum remigaſſent ergo q̄ſi ſtadia· xxv· vel· xxx·
Beda· Eo genere locucionis· quo cum dubitā
do loquimur ſolemus dicere ferme· xxv· aut ꝓpe
xxx Chriſ· Et vltimo ab īopinabili· Vnde ſeq̄
tur· Vident iheſū ambulantē ſupra mare et ꝓxi
mum fieri· Apparet quidem eis· Poſtq̄ illos di/
miſerat· Illo quidem docens eos quid eſt dere-
lictio et amorem excitans maiorem· hic vero ſuā
virtutez oſtendens· ꝓpter hoc igiē illi turbabā
tur· vnde ſequiē· Et timuerūt· Quibus turbatis
dn̄s confortacionez adhibet· Vnde ſequiē· Ille
aūt dicit eis· Ego ſū nolite timere· Beda· Nō
autem dixit· Ego ſum iheſus· ſed tm̄· ego ſū· qꝛ
familiares ei9 erāt· ideoq̄ audita voce facile po
tuerunt cognoſcere magiſtrum· ſiue q̇d veri9 ē
vt oſtenderet ſe illū eſſe· qui moyſi dixit· Ego ſū
qui ſū· Chriſ· Ideo autē eis apparuit· vt oſtē
dat q̄m ipſe eſt· qui tempeſtatem ſoluet· Hoc· n
oſtendit euāgeliſta ſubdens· Voluerūt ergo ac

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cipe eum in naui et ſtatim fuit nauis ad terram •
ad quam ibant • Tranq̃llã em̃ ꝑbuit eis nauiga/
cionez • Non aũt nauim aſcendit • volens mai⁹ mi
raculũ operari • et deitatẽ ei⁹ reuelare apcius •
Theophil⁹ • Vide nãq3 tria miracula • Primũ
eſt ꝙ ambulabat ſupra mare • Secũduz eſt ꝙ flu
ctus mitigat • Terciũ eſt • ꝙ ſtatim fecit nauẽ ad
terram ire • ad quã ibant • Naz multũ diſtabant a
terra cum eis dñs apparuit Chriſ. Turbe aũt
nõ oſtendit ſe ihesus ſupᷓ mare ambulantem • qz
hoc ſignũ imbecillitatem eoꝝ excedebat • ſ3 neq3
diſcipulis diu viſus eſt hoc faciens • ſ3 ſtatim diſ/
paruit ab eis Au. de con. euan. Non eſt aũt ad
uerſuz ꝙ Mathe⁹ ꝑus eũ dixiſſe diſcipulos aſcẽ
dere in naviculã ⁊ ꝑcedere eũ ẽnſfretum • donec
dimitteret turbas • ac deind̓ dimiſſis turbis aſcẽ
diſſe in montem ſolus orare • Iohannes vͦo ꝑus
eum fugiſſe commemorat ſolũ in montem • Ac de
inde inquit • Vt aũt ſero factũ eſt • deſcenderunt
diſcipuli ei⁹ ad mare • et cum aſcen. na. Quis em̃
hoc videat recapitulando Iohãnẽ poſtea dixiſ
ſe factũ a diſcipulis qđ iam ihs iuſſerat • anteꝙ̃
fugiſſet in montẽ • Chriſ. Vel aliter • mihi vid̓
tur h̓ ſignũ aliud ab eo qđ apđ matheũ poſitũ
eſt • Tunc em̃ non ſtatim eũ ſuſceperũt • nũc autẽ
ꝑſuaſi ſũt ſtatim ſuſcipere • Et tũc quidez adhuc
tẽpeſtas ꝑmanebat • concuciẽs nauim • Nũc autẽ
cum voce tranq̃llitas aduenit • Multociẽs em̃ ea
dem faciẽs ſigna vt facile ſuſceptibilia fiant •

Aug⁹. Miſtice aũt pauit dñs turbas et aſcen
dit in montẽ • Sic em̃ de illo ꝑdictũ eſt • Congre
gacio populoꝝ circumdabit te • et ꝓpter hanc i
altuz egredere • id eſt vt circumdet te cõgrega
cio populoꝝ regredere in altum • Quare aũt di
ctum eſt fugit • neq3 em̃ ſi nollet tenerent • Aliq̃d
ergo ſignificauit fugiendo • qz ſc3 non potuit in
telligi altitudo eius • Quicq̃d em̃ nõ intellexeris
fugit me dicis • Ergo fugit in montem ipſe ſoluſ
quia aſcendit ſup omnes celos • Illo autẽ ſurſuz
poſito • diſcipuli in nauicula tempeſtatẽ paciebãtur • Nauicula illa eccleſiam ꝑſignabat • Tenebre
iam facte erant • et merito qz lux non erat • non. n
venerat ad illos ihesus Quãtũ accedit finis mũ
di • creſcunt errores • creſcit iniq̃tas • Lux demq3
caritas eſt • ſcđm illđ • Qui odit fratrem ſuũ • in te
nebris eſt • Ipſi fluctus nauẽ turbantes • et tem=
peſtates et venti • clamores ſũt maledictoꝝ • In
de caritas refrigeſcit • ind̓ fluct⁹ augenẽ et tur
bač nauis • nec tñ vẽti illi et tempeſtas et fluct⁹
et tenebre id agebant • ut vel nauis nõ ꝓmoueretur • vel ſoluta mergeretẽ • Qui em̃ ꝑſeuerauerit
vſq3 in finez hic ſaluus erit • Quinari⁹ aũt nume
rus ad legem ꝑtinet • Ipſi ſũt q̇nq3 libri moyſi •
Ergo legem ſignat numerus viceſimuſquintus •
qm̃ q̇nquies q̇nĩ ſũt viginti q̇nq3 • Sed huic le
gi • anteꝙ̃ euangeliũ veniret • deerat ꝑfectio • q̃ i
ſenario numero ꝯꝑhendiẽ • Iſta ergo q̇nq3 ꝑ ſex
multiplicentur • vt lex ꝑ euãgeliũ impleatur •
vt fiant ſexies quini • xxx • Ad eos ergo qui leg3
implent • venit ihesus calcans fluctus • id eſt oẽs
tumores mũdi ſub pedibus habens • omnes alti/
tudines ſeculi ꝑmens • Et tñ tãte ſũt tribulacio=
nes • vt eciã ipſi qui credunt in ihesũ • expaueſcãt
ne deficiant • Theo. Cuz autẽ homines vel de
mões nos ꝑ timorẽ nitũẽ mouere • audiam⁹ xp̄m
dicentẽ • Ego ſũ nolite timere • id eſt ego ſemp aſ
ſiſto • et ſicut deus ꝑmaneo • et nunꝙ̃ ꝑẽnſeo • non
ꝑdatis in me fidem ꝓ falſis terroribus • Vide et
quõ nõ in ꝑncipio periculi dñs aſſiſtit ſed in fi=
ne • Permittit nanq3 nos eſſe in medio periculoꝝ
vt certantes in tribulacionibus ꝓbabiliores fi
am⁹ • et vt ad ipſũ ſolũ recurram⁹ • qui potens ẽ
ex inſperatis nos liberare • Cum em̃ intellectus
huãn⁹ ſibi ꝓuidẽ non poterit • tũc ſal⁹ diuina ad
uenit • Si voluerim⁹ eciã xp̄m i nauiculã noſtrã
ſuſcipe • id eſt in cordibus noſtris habitare • ſta=
tim inueniemur in terra ad quã ire volum⁹ • idẽ
in celũ • Beda. Quia vero hec nauicula nõ tor
pentes vehit • ſed fortiter remigãtes • ſignifica
tur • ꝙ in eccleſia • nõ ſedicioſi et molles • ſ3 fortes
⁊ i bonis operib⁹ ꝑſeuerantes ꝑueniũt ad por
tum ſalutis eterne •

Altera die turba q̃
ſtabat trãs mare vi=
dit quia nauicula ali
a nõ erat ibi niſi vna
et quia non introiſſet
cũ diſcipulis ſuis ihs
in nauẽ • ſed ſoli diſci=
puli ei⁹ abiſſent • Alie
vero naues ſupuene=
rũt a tiberiade iuxta
locũ vbi mãducaue=
rant panem gracias
agẽtes deo • Cũ ẽgo
vidiſſet turba q̇a ihs
nõ eſſet ibi • nec diſci=
puli ei⁹ • aſcenderunt
in nauiculas et vene=
rũt carphã naũ querẽ
tes eũ • Et cũ inueni=
ſſent eũ trans mare •
dixerũt ei • rabbi • q̃n
huc veniſti • Reſpon=
dit eis ihs ⁊ dixit • am̃
amen dico vobis • q̄ri
tis me • nõ qz vidiſtis
ſigna • ſed qz mãduca
ſtis ex panibus et ſa=
turati eſtis • Operami
nõ cibũ qui perit ſed
qui ꝑmanet in vitam
eternã • quem fili⁹ ho

Chriſ. Dñs et ſi
turbis nõ maifeſte
oſtẽderit • quõ ſupᷓ
mare ambulauerit •
dedit • tñ eis latentẽ
ſuſpicari qđ factuz
erat • Et h̓ euangeli
ſta oſtendit dicens
Altera die turba q̃
ſtabat trãſmare vi
dit qz nauicula alia
nõ erat ibi niſi vna
Et qz nõ introiſſet
cũ diſci. ſuis hieſus
i nauẽ ſ3 ſoli diſcipu
li ei⁹ abiſſent • q̇d. n
h̓ erat alid̓ ꝙ̃ ſuſpi/
ri ꝙ mare pedes tñ
ſiens receſſerat • ne
q3 em̃ eſt dicere ꝙ i
alia nauicula ꝑẽnſi
uit • qz vna erat ibi
tm̃ in quã aſcende/
rũt diſcipuli ei⁹ cũ
quib⁹ ipſe nõ intra
uerat • Auguſti.
Inſinuatũ aũt ẽ ilĺ
tam magnũ miracu
lum • Venerũt ergo
et alie naues iuxta
locu illũ vbi mãdu/
cauerãt panẽ • In q̇
b⁹ turbe eũ ſecute
ſũt • Et h̓ eſt qđ ſub
diẽ • alie vero naueſ
ſupue • a tibe • iuxta
lo • vbi man. pa. g̃.
agen. deo • Cuz vidi
ſſet turba qz iheſ⁹
nõ eſſet ibi neq3 diſ=
cipuli eius aſcen. in
na. ⁊ ve. ca. querẽ
tes eũ • Criſ. Sz

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

minis vcƀ dabit·hūc tñ pꝰ miraculū taꝫ
ēm pat̄ ſigñuit deus magnū venientes·
non interrogauerūt
eū q̄lit̄ ꝑuēnſit· Ne
ꝙ curauerūt tantuꝫ miraculū addiſcē· Sequit̄
ēm·Et cum inueniſſent eū tranſmare dixerūt ei·
Rabi·qñ huc veniſti· Niſi quis dicat hic qñ ꝓ
qualiter dictū eſſe ab eis· Dignū aūt eſt et hinc
conſpicere facilem eoꝝ mentē· Qui ēm dicebāt
hic eſt ꝓpheta q̄ ſtudebāt rape et facere euꝫ regē
inuenientes eū nihil tale conſiliant̄· Au· Ecce
ēm ille q̄ in mōtem fugerat turbas·cuꝫ ipſis tur
bis loquit̄·modo teneant·modo regem faciant·
Sed ille qui poſt miraculi ſacramentū et ſermo-
nem infert·⁊ q̄ꝝ ſaciauit panibus ventrem· ſa
ciat ſmonibus mentē Alchuinus· Qui ēm de
dit exempluꝫ fugiende laudis ⁊ terrem imperij
dat exemplū doctoribꝰ q̄liter debeāt īſiſtere ꝑ
dicacioni· Chriſ·Manſuetudo autem et leni/
tas nō vbiqꝫ eſt vtilis·Cū ēm deſes fuerit diſci
pulus et groſſus·ſtimulo vti ad eum oportet·ꝭ
et hic filius dei facit·Venientibus ēm turbis et
blandientibꝰ ei dicēdo·Rabi qñ huc veniſti· vt
oſtendat ꝙ eū q̄ ab hominibꝰ ē honorē nō ocu
piſcit·ſꝫ ſolū inſpicit eoꝝ ſalutem·redarguendo
eis reſpondet·non ſolū corrigere volens· ſed et
menteꝫ eoꝝ reuelare· Vñ ſequit̄· Rñdit eis ih̄s
et dixit·Amen amen dico vobis q̄ritis me nō qꝛ
vidiſtis ſigna·ſꝫ qꝛ mūducaſtis ex panibꝰ et ſa-
turati eſtis· Au·Quaſi diceret·ꝓpt̄ carnē me q̄
ritis nō ꝓpt̄ ſpm̄· Chriſ· Pꝰ rep̄hēnſionē aūt
doctrinā eiꝰ adiūgit dicēs·Operamini·nō ci· qui
pe·ſꝫ q̄ pmā·in vi·eter·Quaſi·d· Vos eſcam q̄
ritis temporalem·ego aūt corpora vr̄a nutriui·
vt p ꝭ exq̄retis illā eſcā q̄ nō tēporaneā ſꝫ et̄nā
tribuit vitā Alcħ·Corporeꝰ cibꝰ·carnē tm̄ re
ficit exterioris hoīs·⁊ ſemel acceptus nō ſuffi
cit niſi q̄tidie accipiat̄· Spiritalis aūt cibꝰ ꝑ
manet ineternū ⁊ ſacietatē perpetuā immorta-
litatemqꝫ largit̄· Augꝰ·Seipm̄ autē inſinuat
iſtum cibum·vt in ſequentibꝰ illuceſcit·ac ſi di-
cat·Queritis me ꝓpt̄ aliud·Querite me ꝓpt̄ me·
Chriſ· Sꝫ qꝛ q̄dam eo ꝙ volūt pigre nutriri
abutūt̄ ꝭ ꝟbo· neceſſariū eſt inducere id qꝺ eſt
Pauli·Qui furabat̄ iam nō furet̄·magis aūt la-
boret opādo manibꝰ ſuis vt habeat vñ tribuat
neceſſitatē pacienti·Sꝫ et ipſe corinthū veniēs
morabat̄ apud aquilam et priſcillā ⁊ operabat̄
Dicendo aūt·Ne operemini cibū q̄ perit· nō inſi
nuat ꝙ oporteat pigritari ſꝫ ꝙ oporteat opera
ri et dare· ꝭ ēm eſt cibus qui nō perit· Operari
aūt cibū q̄ perit·eſt affici ſecularibꝰ rebꝰ· ꝭ igi
tur dixit·qꝛ illi nullā fidei curā habuerūt· ſꝫ ſo-
luꝫ volebāt ventrē implē nihil laborantes·⁊ ꝭ
decent̄ cibum q̄ perit vocauit· Augꝰ· Sicut
autē ſamaritane dixerat· Sꝫ ſi ſcires qui petit a
te bibere·poſtulaſſes ab eo·et daret tibi aquaꝫ
viuam·Ita et hic ſubdit· quē filiꝰ hominis vo
bis dabit· Alchui·Qñ aūt ꝑ manū ſacerdotis
corpus chriſti accipis nō ſacerdotē queꝫ vides
ſꝫ illū quē nō vides·attēde·Sacerdos eſt diſpē
ſator huiꝰ cibi nō actor·filius hoīs ſeipm̄ dat
nobis vt nos in ip̄o et ipſe in nobꝭ maneat·Iſtū
filiū hominis nolite ſic accipe q̄ſi alios filios ho
minū·Sequeſtratus eſt·n·a q̄dam ḡcia ⁊ excep
tus numero omniū·Iſte ēm filiꝰ hominis ⁊ dei
filiꝰ eſt·ꝭ ē qꝺ ſubdit·Hunc·n· pr̄ ſignauit deꝰ
Signare ē ſignū ponere· q̄ſi diceret· Nolite me
ꝯtemnē·qꝛ filiꝰ hoīs ſum· ſic enim ſum filiꝰ ho
minis·ut deus pr̄ me ſignaret·id eſt ꝓpꝛiū aliq̄d
mihi daret·q̄ nō ꝯfunderer cū genere hūano· ſꝫ
ꝑ me liberaret̄ genꝰ humanū· Hilariꝰ· viij·d̄
trini·Signaculoꝝ aūt natura eſt vt omnē impſ
ſe in ſe ſpēi explicent formā et nihil minꝰ ex eo ī
ſe habebant·vñ ſignent̄· et dū totū accipiūt qꝺ
imp̄mit̄· totū ex ſe ꝓferūt·quicq̄d ip̄reſſum eſt·
Verbum igit̄ hoc ad diuine natiuitatis nō ꝓfi-
cit exemplū·qꝛ in ſignaculis et materies ſit ⁊ di
uerſitas ⁊ impſſio· ꝑ quā mollioribus naturis·
validioꝝ generꝝ ſpēs ip̄rimunt̄·Vnigenitꝰ ve
ro deus·et ꝑ ſacramentū ſalutis nr̄e hoīs filiꝰ
volēs ꝓpetatis nobꝭ pr̄ne in ſe ſignare ſpeciē·ſig
natuꝫ ſe adeo ait· vt ꝑ hoc poteſtas in eo dandi
ad et̄nitatē eſſe intelligi poſſit·qꝛ omnē ī ſe pa/
terne forme plenitudinē ſignantis ſe dei ꝯtine-
ret· Chriſ· Vel ſignauit· id eſt in ꝭ miſit hāc
nobis afferentē eſcam·Vel ſignauit·id eſt reue-
lauit ꝑ ſuū teſtimoniū Alcħ· Miſtice aūt alte
ra die·id ē poſt aſcenſionē xp̄i turba ſtans in bo
nis operibꝰ· non iacēs in terrenis voluptatibꝰ
expectat vt veniat ad eos iheſus vna aūt nauis
eſt vna eccleſia ſed et alie naues q̄ ſupueniūt ſūt
conuenticula hereticoꝝ· q̄ q̄ ſua ſūt q̄runt nō q̄
iheſu xp̄i· vnde ꝯuenient̄ eis dr̄· Queritis me qꝛ
manducaſtis ex panibꝰ Augu·Quā multi eciā
nō q̄runt iheſū niſi vt illis banefaciat ſcd̄m tem
pus aliꝰ negociū hꝫ q̄rit interceſſionē clericoruꝫ
aliꝰ p̄mit̄ a potēciore fugit ad eccleſiā· Vix q̄ri
tur ih̄s ꝓpt̄ ih̄m Grego·xxiij·mora· Per eoꝝ
eciā pſonā dn̄s illos intra ſctā̄ eccleſiā deteſta
tur q̄ ꝑ ſacros ordines ad dn̄m ꝓpinq̄ntes·nō in
eiſdem ordinibꝰ virtutū merita ſꝫ ſubſidia pn̄tis
vite exquirūt· Saciatos quippe de panibꝰ dn̄m
ſeq̄ eſt ꝺ ſctā̄ eccleſia temporalia alimēta ſump-
ſiſſe· et nō ꝓ ſignis dn̄m· ſꝫ ꝓ panibus querē eſt
ad religionis officiū nō ꝓ augendis ꝟtutibus
ſꝫ ꝓ req̄rendis ſubſidijs inhiare Beda· Illi eē
q̄ ī oracione q̄rūt nō eterna ſꝫ temporalia·q̄runt
iheſū nō ꝓpt̄ ih̄m· ſꝫ ꝓpt̄ aliq̄d aliꝺ· Significat̄
aūt miſtice·qm̄ hereticoꝝ ꝯuenticula carent ho-
ſpicio·criſti ac diſcipuloꝝ eiꝰ·et dicūt̄ alie ſup/
ueniſſe naues qꝛ hereſes repentine fuerūt· Per
turbā aūt q̄ cognouit ꝙ ih̄s nō erat ibi neqꝫ di
ſcipuli eius· illi deſignant̄ q̄ cognoſcentes erro
res hereticoꝝ·relinquūt eos ⁊ ad veraꝫ fidem
veniūt Alcħ· Intellexerāt
eſcā iſtā q̄ ꝑmanet
in vitā eternaꝫ eſſe
opus dei·Et ideo in-
t̄rogāt q̄d facerēt
ut iſtū cibum·id eſt
opꝰ dei operari poſ-
ſint·⁊ hoc eſt quod
dicitur· Dixerunt ergo

Dixerūt ergo ad eū
Quid faciemus vt o-
peremur opera dei
Reſpondit iheſus et
dixit eis·ꝭ ē opꝰ dei·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ut credatis in eū quē miſit ille. Dixerūt ergo illi Quod ergo tu facis ſignū. vt videamꝰ et credamꝰ tibi. q̄d oparis. Patres noſtri māducauerūt manna in deſerto. ſic ſcriptū eſt. Panē de celo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihs. Am̄ am̄ dico vobis nō moyſes dedit vobis panē de celo ſꝫ pr̄ m̄s dat vobis panē de celo veꝝ. Panis em̄ verꝰ ē q̄ deſcēdit ꝺ celo ⁊ vitam mūdo dat dixit ergo ad eū dn̄e ſp da nob̄ hūc pa.

Quid faciemꝰ. vt operemur opera dei Beda. id eſt que p̄cepta ſeruādo poterimꝰ iplere opa dei. Criſ. h̄ aūt dicebāt. n̄ ut diſcāt et faciant. ſed ad eis bi exhibicõem eum inducere volentes Teophilꝰ. Xp̄s vero q̄uis cognoſceret. ꝙ eis nichil ꝓderat. tamē ꝓp̄ter omunē vtilitatē reſpōdit et oſtēdit eis imo oībꝰ hominibꝰ qꝺ ſit opꝰ dei vnꝺ ſequit̄. Reſpōdit ihs et dixit eis h̄ eſt opus dei. vt credatis in eū quē miſit ille. Augꝰ. Nō aūt dicit. ut credatis ei ſꝫ vt credatis i eū. n̄ em̄ ɔtinuo q̄ credit ei credit i eū. Nā ⁊ demones credebāt ei. et nō credebāt in eū. et nos credimꝰ paulo. ſed non in paulū. Credere ergo in euꝫ eſt credendo amare. credendo diligere. credēdo in eū ire. et eiꝰ mēbris incorporari. Ipſa eſt fides quaꝫ de nobis exigit deus. que per dilectōnem operat̄ Diſcernitur tā̄ ab operibꝰ fides. ſicut dicit apoſtolus. iuſtificari hominē per fidem ſine operibus legis. Et ſunt opera q̄ videntur bona ſine fide xp̄i. ⁊ nō ſūt bona. q̄ nō referūt̄ ad euꝫ finē ex q̄ ſūt bona. finis em̄ legis xp̄s ad iuſticiā omni credēti. et ideo noluit diſcernē ab ope fiꝺ Sꝫ ipſā fidē dixit eſſe opus dei. Ipa ē em̄ fides q̄ ꝑ dilectionē opat̄. nec dixit h̄ ē opꝰ vr̄m. ſꝫ h̄ ē opꝰ dei. ut credatis in eū vt q̄ gloriat̄ in dn̄o glorietur. Credē ḡ in eū ē māducare cibū q̄ ꝑmanet in vitam et'nā. vt q̄d paras dentē et ventrē crede et māducaſti. q̄ ḡ inuitabat eos ad fideꝫ illi ad huc q̄rebāt ſigna q̄bꝰ crederēt. Iudei. n̄ ſigna q̄runt. Et h̄ ē qꝺ ſeqtur. Dixerūt ḡ ei. qꝺ ḡ tu facis ſignū vt videamꝰ et credamꝰ tibi q̄d operaris Criſ. Nihil irronabiliꝰ q̄ꝫ ſigno pre manibus exiſtente. q̄ſi nullo ſigno iaꝫ facto h̄ dicant. Neqꝫ electionem ſigni fiendi dn̄o ꝑmittunt ſꝫ in neceſſitatē eū eſtimant ducere vt nullū aliꝺ faciat ſignū q̄ꝫ tale q̄le factū in coꝝ parentibus Vnde ſi bdūt. Patres nr̄i manducauerūt manna in deſerto. Alch. Et ne videat̄ manna aliquo modo ɔtemnēdū autoritate pſalmi illud extollunt dicentes. Sicut ſcriptū ē. Panē de celo dedit eis manducare. Criſ. Multis q̄dem factis ſignis et in egipto et in mari rubro et i deſerto huiꝰ maxime meminerūt. qꝺ valde ɔcupiſcebāt ꝓp̄ ventris tyrannidē. Neqꝫ aūt dicūt ꝙ deus hoc fecit. ne videāt̄ eū exequare deo. Neqꝫ moyſen inducunt vt nō videant̄ xp̄m deprimere ſꝫ mediū ponūt dicentes. Patres nr̄i manduca. māna Vel alit̄ Au. Dn̄s ihs talē ſe dicebat vt ſe moyſi ꝑponeret. Nō em̄ auſus eſt moyſes de ſe dicere ꝙ daret cibū q̄ nō perit. Attēdebat itaqꝫ q̄ta feciſſet moyſes adhuc aliq̄ maiora volebant fieri. q̄ſi dicāt. Tu ꝓmittis cibū q̄ nō perit ⁊ nō talia operaris q̄lia moyſes. Panes hordeaceos ille n̄ dedit ſꝫ manna ꝺ celo Criſ. Licebat aūt dn̄o dicere q̄m moyſi maiora miracula feci. ſed nō erat tempus hoꝝ verboꝝ nūc. ſed vnum erat ad qꝺ ſtudebat. ſcꝫ ducere eos ad eſcā ſpiritualē. vnde ſequit̄. Dicit ergo eis ihs. Amen amē dico vob̄ Nō moyſes dedit vo. pa. de ce. ſed pat' meꝰ dat vobis panē de celo veꝝ. An nō ex celo erat māna. qualit' igit̄ ex celo dicit̄. ſicut et volucres celi dicunt̄. ⁊ ſicut dicit̄. Intonuit de celo dn̄s. Panem at̄ nō veꝝ vocat illū. nō q̄ falſum erat miraculū de manna. ſꝫ q̄ figura erat nō veritas. Nō dixit nō moyſes dedit ſed ego ſed ꝓ moyſe q̄dem deū. ꝓ manna vo ſeipſū poſuit. Auguſ. Quaſi diceret. Illud manna h̄ ſignificabat ſcꝫ cibū de q̄ paulo an̄ locutus ſuꝫ ⁊ omnia ſigna mea erant. Signa mea dilexiſtis. qꝺ ſignificat̄ contemnitis. Deꝰ em̄ dat panē quē ſignificauit māna ipſū ſcꝫ dn̄m ihesū xp̄m vn̄ ſequit̄. Panis enī verus eſt q̄ de celo deſcen. et dat vitam mundo.

Beda. Non q̄dem elementis ſed hominibꝰ habitatoribus mūdi. Theo. Seipſū dicit panem verū q̄ p̄ncipale ſignificatum ꝑ manna eſt vnigenitꝰ dei filiꝰ homo factꝰ Manna namqꝫ interp̄tat̄. Quid eſt hoc. nā iudei vidētes ſtupefacti vnus ad aliū dicebant quid hoc eſt. filiꝰ aūt dei factꝰ homo ipſe eſt potiſſimū admiratiuū māna ita vt cuilibet contingat q̄rere. q̄d eſt h̄. q̄mō filiꝰ dei filiꝰ hoīs eſt q̄mō ex duabꝰ naturis vna fit ꝑſona Alch. q̄ ꝑ aſſumptā hūanitatē deſcēdit ꝺ celo. ⁊ ꝑ aſſumentē diuinitatē dat vitā mūdo. Theophi. Hic aūt panis vita ſcꝺm naturam exiſtens. tanq̄ꝫ viui patris filiꝰ ꝓpꝛiuꝫ opꝰ facit. q̄ viuificat cūcta. Sicut em̄ panis ex terra infirmā naturā carnis ɔſuat. ſic et xp̄s ꝑ ſp̄us opacōes viuificat aīaꝫ ⁊ eē corpꝰ icorruptibile facit. nā ꝑ eiꝰ reſurrectionē corpalis inferē corruptō. et ideo dicit ꝙ dat vitam mūdo. Criſ. Non iudeis ſolū ſed orbi terraꝝ. Illi vo inferiꝰ adhuc inſpiciebant. Vnde ſequit̄. Dixerūt ergo ad eū. Dn̄e ſemꝑ da nobis hunc panē. Dicēte at̄ eo q̄m pater meus dat vobis panem. nō dixerūt roga. vt det ſed da nobis Augꝰ. Sicut em̄ ſamaritana cui dictum eſt. q̄ biberit de hac aqua n̄ ſiciet vnq̄ꝫ. ſcꝺm opus accipiēs et carere indigēcia volēs. Da mihi inq̄t dn̄e de hac aq̄. Sic ⁊ iſti dicunt. Da mihi panem q̄ reficiat et nō deficiat.

Dixit at̄ eis ihs. ego ſum panis vite. q̄ venit ad me nō eſuriet. et qui credit in me nō ſiciet vnq̄ꝫ. Sed dixi

Chriſ. De reliq̄ dn̄s in miſterioꝛuꝫ tradicionē eos itroducturus eſt. et primo ꝺ deitate ſua loquit̄. Vnde dicitur Dixit autē eis iheſꝰ Ego ſuꝫ panis vite

vobiſ· qꝛ et vidiſtis
me et non credidiſtis
Omͤe qđ dat mihi pr̄
ad me veniet ⁊ eū q̇
venit ad me nō eiciā
foras · Quia deſcēdi
de celo nō vt faciā vo
lūtatē meā ſꝫ volūta
tē eiꝰ q̇ miſit me pa
tris· Hec ē aūt volū
tas eiꝰ q̇ miſit me pa
tris· vt om̄e ꝙ dedit
m̄ pat̄ n̄ pdā ex eo ſꝫ
rſuſcitē illđ i nouiſſi·
die· h̄ eſt em̄ volūtas
patris mei q̇ miſit me
vt om̄is q̇ videt filiū
et cre· i eū hēat vitā
etnā· ⁊ ego reſuſcita
bo eū i nouiſſimo die·

Non em̄ hoc de cor
pore eius dictū ē de
illo em̄ in fine dicit
Panis quē ego da
bo· caro mea ē Sed
interim de diuinita
te loq̄t̄· Etem̄ caro
ꝓpter deū verbum
panis ē· quod ſpiri
tum ipſū ſuſcipienti
panis celeſtis fit·
Theo· Nō aūt di
xit· Ego ſum panis
nutrimēti· ſed vite·
Quia em̄ cūcta mor
tificata erāt· viuifi
cauit nos xp̄s p ſe
ipſū· Eſt aūt panis
nō ꝯſuete vite· ſꝫ il
liꝰ que mortē n̄ re
ſecat̄ Vnde ſubdit̄·
qui venit ad me nō
eſuriet· ⁊ q̇ credit i
me nō ſiciet vnq̄·
Auguſti· Qui ve
nit ad me· h̄ ē q̇ cre
dit i me· Et ꝙ dixit
non eſuriet · h̄ inte
ligendū eſt ⁊ nō ſiciet vnq̄· Vtroqꝫ em̄ ſignifi
cat̄ etna illa ſacietas· vbi nulla eſt egeſtas·
Theo· Vel nō ſiciet neqꝫ eſuriet· id eſt ad ver
bum dei audiendū· neqꝫ tedioſus efficietur· neqꝫ
ſiciet ſiti intellectuali q̄ſi nō habeat aquā bap
tiſmi ⁊ ſanctificacionē p ſpm̄ factā Augꝰ· Pa
nē igit̄ de celo deſideratis· ante vos habetis· ſꝫ
nō māducatis· Vn̄ ſequit̄· Sed dixi vobis· qꝛ et
vidiſtis me et nō credidiſtis· Alch· Quaſi di
ceret· nō ideo hoc dixi· ꝙ vos ſciā h̄ pane faciā
dos· ſꝫ pociꝰ ad impꝑiū vr̄e credulitatis dico
qꝛ videtis et nō creditis· Chriſ· Vel p h̄ qđ
dicit· dixi vobis· inſinuat teſtimoniū ſcr̄pturaꝝ·
de q̄ ſup̄ dixerat· Ille ſūt q̇ teſtimoniū phibent
de me· Et iteꝝ dixerat· qm̄ veni in nomine pr̄is
mei et n̄ ſuſcepiſtis me· h̄ aūt ꝙ dicit qꝛ vidiſtis
me ſigna occulte inſinuat Auguſtinꝰ· ſꝫ non
ideo ego populū dei pdidi· qꝛ vos vidiſtis ⁊ n̄
credidiſtis· Vnde ſequit̄· Omne qđ dat mihi pa
ter ad me veniet· ⁊ eū qui venit ad me· nō eiciā
foras· Beda· abſolute dicit omne· vt oſtendēt
plenitudinē fideliū· hij aūt ſūt q̄s pr̄ dat filio·
q̄ñ p occultā inſpiracionē fac̄ eos credē in filiū
Alc· Quecūqꝫ ergo pat̄ traxerit ad hoc vt cre
dat in me· veniet per fidem ad me vt mihi iūga
tur· Et eū q̇ paſſibꝰ fidei et bone opacionis ve
niet ad me nō eiciā foras· id eſt in ſecreto pure
cōſciēcie mecum morabitur· et tandem recipiam
eū in eterna beatitudine· Aug· Illud em̄ intꝰ
vnde non exitur foras· eſt magnū penetrale et
dulce ſecretū ſine tedio· ſine amaritudie malarū
cogitacōnum· ſine interpellacōne temptacōnū
⁊ dolorū· de q̄ dicitur· Intra in gaudiū domini
tui· Chriſ· Per hoc aūt ꝙ dicit· Qđ dat mibi
pater· oſtendit quoniā non cōtingēs res eſt cre
derem xp̄m· neqꝫ cogitatōibꝰ humanis pficit̄·
ſed ea que deſuper reuelatōe indiget et anima
deuota ſuſcipiente reuelatōeꝫ· vnde non ſunt ab
accuſatōe eruti quibus non dat pater· Indige
mus em̄ et ea que ex nobis eſt voluntate ad cre
dendum· Per hoc aūt tangit incredulitatem eo
rum oſtendens · quoniā qui non credit eī· volūta
tem tranſgreditur patris· Paulus aūt ait ꝙ ipe
eos tradiderit patri cū tradiderit īquit regnū deo
et patri· Sicut igitur pater dans nō priuat ſeip
ſū· ſic nec filiꝰ tradens· Dicitur aūt filius trade
re· quoniā p eum ad patrem adducimur· Et de
patre dictū eſt· p quē vocati eſtis in ſocietatem
filij eius· Sic igit̄ qui venit ad me ſaluabit̄· qꝛ
pro hijs veni et carnē aſſumpſi· Vnde ſequitur·
Quia deſcē· de celo non vt faciā vo· me ſed vo·
eius qui miſit me· Quid dicis alia ſūt tua et q̄ illi
us Ne igit̄ h̄ aliq̇s ſuſpicet̄ ſubiūxit· Hec eſt aūt
vo· eius qui me miſit vt omnis qui videt filiū ⁊
credit in eum habe· vitam eternā· Per hoc aūt
et filius vult· qꝛ filius q̄s vult viuificat· Quid
eſt igit̄ qđ dicit· Non aliud acturꝰ veni q̄ ꝙ pa
ter vult q̄ſi nō habēs diuiſā volūtateꝫ a patre·
Oīa em̄ q̄ patris ſūt mea ſūt· Sed h̄ nō dixit ſꝫ in
fine reſuat· excelſa em̄ interiꝫ occultat Augꝰ·
Vel alit̄ q̄re nō eiciat foras ſubiūgit dicens qꝛ
deſcen· de celo nō vt fa· vo· meam ſed vo· eius q̇
miſit me· Propterea em̄ aīa a deo exiit qꝛ ſupba
erat· Supbia em̄ electi ſumꝰ· humilitate regre
dimur· Medicꝰ em̄ q̄ñ egritudinē diſcutit· ſi cu
ret ꝙ p aliquā cauſā factū eſt ⁊ ipſā cauſā nō cu
ret· ad tempus videtur mederi ſꝫ cā manēte mor
bꝰ repetit̄· Vt ḡ cauſa oīm morboꝝ curaret̄· id
eſt ſupbia· deſcendit et humilis factꝰ ē filiꝰ dei
Quid ſupbis homo· filiꝰ dei ꝓpt̄ te hūil̄ factꝰ
eſt· Puderet te fortaſſe imitari humilē hoīeꝫ ſal
tem imitare humilē deū· Hec eſt em̄ cōmendacio
hūilitatis· nō veni facē volūtatē meā· ſꝫ vo· eiuſ
qui miſit me· Supbia quippe facit volūtatē ſuā
humilitas volūtatē dei Hilariꝰ· iij· de tri· Nō
igit̄ hoc dicit qꝛ faciat qđ nō velit· ſꝫ obediēciā
ſuam ſub effectu patne volūtatis oſtendit· voleſ
ipſe volūtatē patris explere· Augꝰ· Ideo ḡ
q̇ ad me venerit nō eiciā eū foras· qꝛ nō veni fa
cere volūtatē meā humilis veni humilitatē do
cere· q̇ ad me venit incorporat̄ mihi· et humilis
fit· qꝛ nō faciet volūtatē ſuam ſꝫ dei et ideo non
eiciet̄ foras· qꝛ cū ſupbꝰ eſſet ꝓiectꝰ eſt foras
Ad me em̄ venire nō poteſt niſi humilis Nō mit
tit̄ foras niſi ſupbia· qui ſuat humilitatē nō la
bit̄ a veritate· Quare aūt ideo nō eiciat foras q̇
venit ad illū· qꝛ nō veni facere volūtatē ſuam·
oſtēdit cū ſubdit· Hec eſt· n· volūtas eiꝰ q̇ miſit
me patris· vt omne qđ dedit mihi pater nō pdā
ex eo· Ipſe illi datus eſt q̇ ſuat humilitatē· Non
eſt volūtas in ꝯſpectu patris vt pereat vnꝰ de
puſillis· de tumentibꝰ poteſt perire· de puſillis
nihil perit· qꝛ niſi fueritis ſicut puſillus iſte nō
intrabitis in regnū celoꝝ· Augꝰ de correcti
one et gracia· Qui ergo iudei ꝓuidentiſſima diſ
poſiciōe pſciti· pdeſtinati· vocati· iuſtificati· glo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rificati ſūt eciam nōduȝ renati. ſed et nōdū nati
iam filij dei ſūt. et omnino perire nō poſſunt. Hij
enī vere veniūt ad xp̄m. Ab illo ḡ daṫ pſeuerā
cia in bono vſqȝ in finē. neqȝ enī daṫ niſi eis q̄ nō
peribunt. qm̄ qui nō pſeuerāt pibunt Chriſ.
Per hoc aūt q̄ dicit. Nō pdaȝ ex eo. nō oñdit ſe
indigere eoꝝ cura. ſȝ h̄ dicit ꝓpt̄ eoꝝ ſalutē. pꝰ
q̄ aūt dixerat. Nō pdam ex eo. et nō eiciā foras
Subiūgit. Sed reſuſcitabo eū in nouiſſimo die.
Quia in reſurrectione cōmuni mali eiciūṫ ſcd̄m il
lud. Tollite eū et eicite eū i tenebras exteriores
Ipſi eciā pdenṫ ſcd̄m illud. q̄ poteſt aīam ⁊ cor
pus pdere in gehennā. Ideo aūt multociēs re
ſurrectionē inducit. vt nō ex ſolis rebꝰ p̄ſentibꝰ
iudicent dei ꝓuidenciā. ſȝ aliā expectent vitam.
Aug. Videte aūt quemadmōȝ et hic geminā
illā reſurrectionē deſignet. q̄ venit ad me modo
reſurgit. humilis factꝰ in membris meis. Seq̄ṫ
auteȝ. Sȝ reſuſcitabo illū in nouiſſimo die. Ad ex
ponēdū aūt qd̄ dixerat. Omne qd̄ dedit mihi pr̄
Et iteꝝ qd̄ dixerat. nō pdam ex eo ſubiungit. h̄
eſt enī volūtas patris mei q̄ miſit me. ut omnis
q̄ videt filiū et credit i eū habeat vitā et̄nā Su
periꝰ dixit. Qui audit v̄bū meū et credit ei q̄ mi
ſit me. Modo aūt. Qui videt filiū et credit in euȝ
Nō dixit. et credit in patrē. Hoc eſt enī credere
in filiū qd̄ et in patrē. q̄ ſicut habet pater vitā
in ſemetipſo. ſic dedit et filio habere vitam in ſe
metipſo. ut ſic omnis q̄ videt filiū ⁊ credit in eū
habeat vitaȝ eternā credēdo et inſeunde ad vi
tam taq̄ p̄ma illa reſurrectiō e. et q̄ ipſa n̄ ē ſola
ſubiungit de ſecūda. Et ego reſuſcitabo eū in no
uiſſimo die.

Murmurabant ergo
iudei d̄ illo q̄ dixiſſet
Ego ſum panis qui d̄
celo deſcendi et dice
bant. Nōne h̄ eſt ih̄s
filiꝰ ioſeph. cuiꝰ nos
nouimꝰ patrē et ma
trem quomodo ergo
dicit hic q̄ deſcendi
de celo. Reſpondit
ergo iheſus et dixit
eis Nolite murm̄are
inuicem nemo poteſt
venire ad me niſi paṫ
qui miſit me traxerit
illum. et ego reſuſci
tabo euȝ in nouiſſimo
die. ſcriptū eſt in pro
phetis. Et erūt om̄s
docibiles dei. Oīs q̄
audiuit a patre ⁊ di
dicṫ veīt ad me n̄ q̄ pa
trē vidit q̄ſq̄ n̄ is q̄ a
deo ē h̄ vidit patrem.

Chriſ. Iudei exiſti
mantes ſe comeſtio
ne carnali potiri nō
turbabanṫ. vſqȝ q̄
poſtea diffiſi ſūt vn̄
diciṫ. Murmurabāt
ḡ iudei de illo quia
dixiſſet. Ego ſū pa
nis qui de celo de.
Videbanṫ q̄deȝ tur
bari in hoc q̄ dixe
rat eū de celo deſcē
diſſe. Sed non hec
erat qd̄ turbacionē
faciebat. ſȝ hoc qd̄
nō expectabant po
tiri menſa corpali.
Adhuc tamē eū ve
nerabanṫ q̄ recens
erat ſignū. ⁊ ꝓpt̄ea
non manifeſte ei c̄t̄
dicebāt. ſed murmu
rando ſuā turbacio
nem oſtēdebāt. q̄d
aūt murmurādo di
xerint ſubdiṫ. et di
cebant. Nōne hic ē
iheſus filiꝰ Ioſep.
cuiꝰ nos nouimꝰ pa
trem et matrē q̄mō
ḡ dicit hic q̄ deſcē
di de celo Augꝰ.
Longe aūt iſti erāt
a pane de celo. nec
euȝ eſurire nouerāt
Panis enī iſte interioris hoīs querit eſurieȝ.

Chriſ. Manifeſtū ē enī q̄m̄ mirabilem eiꝰ
nōdū ſciuerāt generacionē. ꝓpt̄ea eū adhuc fili
um ioſeph dicūt ſȝ nō increpantur. nō. n. reſpon
dit eis n̄ ſū filiꝰ ioſeph q̄ n̄ poterāt illū mirabilē
partū audire. Si v̄o eū q̄ ſcd̄m carnē n̄ poterāt
manifeſte audire multomagis nec ſupiorem ineſ
fabilem Augꝰ. Ab hominibꝰ eniȝ carnē aſſump
ſit. ſȝ nō more hoīm. Nā patrē habens in celo ma
treȝ elegit in terra. et illic natꝰ ſine matre. et hic
ſine patre. Quid ḡ talibꝰ murmurātibꝰ reſpon
dit. ſubdiṫ Reſpōdit ergo ih̄s et dixit eis. Noli
te murmurare inuicē. q̄ſi diceret. ſcio quare non
eſuritis ſic. vt iſtū panem intelligatis. neqȝ que
ratis Nemo poteſt venire ad me niſi paṫ qui mi
ſit me t̄xerit illū. Magna gracie comendacio. nē
veīt niſi t̄ctꝰ quē t̄hat. ⁊ quē nō t̄hat. q̄re illū
t̄hat ⁊ illū n̄ t̄hat. noli velle iudicare ſi n̄ vis er
rare. Semel accipe et itellige. nō t̄heris ora vt
traharis Chriſ. Hic aūt maniſeſtat manicheos dicē
tes q̄m̄ nichil in nobis eſt poſitū. ſed h̄ nō qd̄
nobis eſt deſtruit ſed oñdit nos diuino auxilio
indigētes. Oſtendit. n. hoc non eū qui inuitus
venit. ſȝ eū qui multā patiṫ oppugnacionē Au
guſtinꝰ. ſȝ ſi inuiti trahimꝰ ad criſtū inuiti credi
mus ḡ violencia adhibeṫ. non volūtas excitaṫ.
Sed intrare q̄ſq̄ eccleſiā poteſt nolens credere
non poteſt niſi volēs Corde eniȝ crediṫ ad iuſti
ciam. Si ergo inuitus venit qui trahiṫ non cre
dit. Si non credit non venit. Non eniȝ ad xp̄m ā
bulando currimꝰ. ſed credendo. nec motu corpo
ris. ſed volūtate cordis accedimꝰ ergo volūta
te traheris. Quid eſt aūt trahi volūtate. Dele
ctare in dn̄o. et dabit tibi peticiones cordis tui
Eſt q̄dam voluptas cordis cui dulcis eſt panis
ille celeſtis. Porro ſi poete dicere licuit. trahit
ſua queqȝ voluptas. Quāto forciꝰ nos dicere de
bemꝰ trahi hominē ad xp̄m qui delectaṫ verita
te. beatitudine iuſticia ſempiterna vita qd̄ totū
criſtꝰ ē. An v̄o habent corporis ſenſus volupta
tes ſuas et animus deſeriṫ a voluptatibus ſuis.
Da amantem deſiderantē feruētem fonti et̄ne pa
trie ſuſpirantē et ſcit quid dicam. Sed quare vo
luit dicere quē traxerit pater. Si trahēdi ſumꝰ
ab illo trahamur. cui dicit quedam q̄ diligit. tra
he me poſt te. Sed q̄d intelligi voluit. aduerta
mus. Trahit pater ad filiū. eos q̄ ꝓpt̄ea credūt
in filiū. q̄ eum cogitant patrē habere deū. Deꝰ
enim pater equalem ſibi genuit filiū et qui cogi
tat atqȝ in fide ſua ſentit ac ruminat equaleȝ eſſe
patri eum in queȝ credit ipſū trahit pater ad fi
lium. Arrius credit creaturā Non euȝ traxit paṫ
Fotinꝰ dicit. homo ſolus eſt xp̄us. Qui ſic cre
dit. non eum paṫ trahit. Traxit petrū qui dixit
Tu es xp̄us filius dei viui. Vnde ei dictum eſt.
non tibi reuelauit caro et ſanguis ſed paṫ meus
qui in celis eſt Iſta reuelacio ipa attractio ē Si

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

enim que int̄ delicias terrenas reuelātur amāti/ bus trahūt·non trahet reuelatus xp̄us a patre· Quid enim fortius deſiderat aīa q̄ veritateꝫ Sꝫ hic homines eſuriūt·ibi ſaturabūt̄· Jdeo ſubiecit·Et ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die· quaſi dicēt·ſaturabit̄ eo q̄ et hic ſitit in reſurrectione mortuoꝝ qm̄ ego reſuſcitabo eum· Augꝰ·de queſti·no·⁊ ve·teſta·Vel attrahit pat̄ ad filiū p̄ opa q̄ faciebat p̄ illū Chriſ·Nō parua dignitas filij ſi pater adducit et ipſe ſuſcitat nō diuidens ad patrē opa ſꝫ oñdens parilitatē v̄tutis· Deinde oſtēdit modū ſcd̄m quē pater t̄hit dicēſ Scriptū eſt ī p̄phetis·Et erūt omnes docibiles dei Vides fidei dignitatem qm̄ nō ab hominibꝰ neqꝫ p̄ homines ſꝫ ab ipſo deo eaꝫ debeant addiſcere·Magiſter em̄ p̄ſidet omnibus paratus exiſtens ſua tribuere ad omnes ſuā doctrinam effūdens·Si aūt erunt omnes docibiles dei q̄liter q̄dam nō credūt q̄ h̄ de pluribꝰ dictū eſt ſiue qm̄ omnes qui volūt· Augꝰ·de p̄deſtinacōne ſanctoꝝ·Vel alit̄/ſicut integre loquim̄ cuꝫ de aliq̄ litteraꝝ magiſtro qui in ciuitate ſolus eſt dicimus·omnes iſte hic litteras docet· non q̄ oīs diſcunt· ſꝫ q̄ nemo niſi ab illo diſcit q̄cunqꝫ ibi literas diſcit·Jta recte dicimꝰ·omnes deꝰ docet venire ad xp̄m·nō q̄ omnes veniūt ſꝫ q̄ aliter nemo venit Augꝰ ſup iohannē· Omnes regni illiꝰ homines docibiles erūt dei·nō ab hominibꝰ audiēt·Et ſi hoc ab hominibꝰ audiūt tam̄ qđ intelligūt intus dat̄/ſtrepitū v̄boꝝ ingero auribus veſtris·niſi reuelet ille qui intus ē·Quō g̊ o iudei me poteſtis agnoſcere q̄s pater nō docuit Beda·Dicit aūt pluralit̄ ī p̄phetis q̄ omnes p̄phe·vno eodemqꝫ ſpū repleti licet diuerſa p̄phetarent·tamē ad idē tendebāt·q̄ p̄pt̄ cū q̄uis eoꝝ omnes alij ꝯcordāt· Sicut cū Joele propheta qui dicit erunt oīs docibiles dei Gloſa·Hoc aūt in iohele non inueni ſꝫ aliq̄d ſimile Dicit̄ em̄ ibi·Filie ſion exultāte et letamini in domino deo veſtro·q̄ dedit vobis doctorem·Expꝛeſſius tn̄ eſt in yſaia vbi dicit̄· Ponā vniuerſos filios tuos doctos a dn̄o Chriſ·Nō quidem p̄cipuū eſt q̄ an̄ p̄ homines diſcebant q̄ dei ſunt· nūc aūt p̄ vnicū filiū dei et ſpm̄ ſanctū· Au· de p̄deſtinacione ſanctoꝝ·Omnes aūt docibiles dei veniūt ad filiū qm̄ audierūt et didicerunt a patre p̄ filiū·vnde ſubdit̄ Oīs q̄ audiuit a patre et didicit venit ad me Si aūt omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit venit p̄fecto omnis q̄ nō venit non audit a patre nec didicit· Valde remota ē a ſenſibꝰ carnis h̄ ſcola in qua pater audit̄ et docet vt veniat̄ ad filiū· nec agit h̄ cū carnis aure·ſꝫ cordis·ibi eſt et ipſe filiꝰ q̄ ipſe eſt v̄bum eius p̄ quod pater ſic docet ſimul eſt et ſpūſſanctus· Inſepabilia em̄ didicimꝰ eſſe opa trinitatis·Sꝫ ideo patri hoc potiſſimū eſt attributū·q̄ de ipſo p̄cedit et filiꝰ et ſpūſſanctꝰ· Jtaqꝫ gracia q̄ occulte ⁊ humanis cordibꝰ diuina largitate tribuit̄·a nullo corde duro reſpuit̄· Jdeo q̄ppe tribuit̄ vt cordis duricia p̄mitꝰ auferat̄· cur ergo non omnes docet·vt veniant ad xp̄m·niſi q̄ omnes q̄s docet·miſericordia docꝫ q̄s aūt nō docꝫ iudicio n̄ docet·ſi aūt dixerimꝰ quid volūt diſcē quos nō docet·reſpondebit̄ nobis·Et vbi ē qđ ei dicit̄·Deus tu ꝯuertēs viuificabis nos· aut ſi nō faciat volētes ex nolētibꝰ deꝰ· vt q̄d orat eccleſia ſm̄ p̄ceptū dn̄i p̄ p̄ſecutoribꝰ ſuis· Nō·n quiſq̄ꝫ dicere poteſt credidi·ut ſic vocaret·Preuenit q̄ppe eum miſericordia dei· q̄ ſic eſt vocatus vt crederet Augꝰ·ſup Johannē· Ecce g̊ q̄modo t̄hit pater docendo de veritate·non neceſſitatē imponēdo· Trahere em̄ dei eſt omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit venit ad me· Quid igit̄ criſtus nihil docuit· Quid qđ patrē mgr̄m homīes nō viderūt·filiū viderūt·Filiꝰ ergo dicebat·ſꝫ pater docebat·Si em̄ ego homo cū ſim illū doceo q̄ audiuit verbū meū illū docet ⁊ pat̄ qui audiuit v̄bum eiꝰ· Exponit aūt hoc ipſe et oſtendit nobis· quid dixerat· ꝯtinuo ſubiungēs Non q̄ patrem vidit quiſq̄ꝫ· niſi q̄ a deo eſt· hic vidit patrē q̄ſi diceret· Ne forte cū dico vobis· Omnis q̄ audiuit a patre et didicit· dicatis apđ vos Nunq̄ vidimꝰ patrem quō ab eo diſcere potuerimꝰ·A meipſo audite·Ego noui patrem· ab illo ſū quō verbū ē ab illo cuiꝰ ē verbū·non qđ ſonat et tranſit·ſꝫ qđ manet cū dicente et trahit audientē· Chriſ· Omnes quidem a deo ſumus Jd vero qđ eſt p̄cipuū filij et p̄priū eius h̄ non poſuit p̄pter auditoꝝ imbecillitatem

Amen amē dico vobis·qui credit in me h̄t vitā eternā·Ego ſum panis vite·Patres veſtri manducauerūt māna in deſerto ⁊ mortui ſunt Hic eſt panis de celo deſcēdens·vt ſiq̄s ex ipſo mādūcauerit·nō moriat̄·Ego ſum panis viuus q̄ de celo deſcēdi·ſiq̄s mādūcauerit ex hoc pane·viuet in eternum·

Augu·Reuelare ſe voluit dn̄s quid eſſet· Vnde dicit· Amen amē dico vobis· qui credit ī me habet vitam et̄nā Quaſi diceret·q̄ credit in me habet me quid eſt autem habere me habere vitam eternam· Vita em̄ et̄na eſt v̄bum qđ in p̄ncipio erat apud deum· et vita erat lux hominum· aſſumpſit vita mortem vt vita occideret mortem· Cri· Quia v̄o turbe iſtabant cibuꝫ corporalem petentes et eiꝰ cibi qui patribꝰ eoruꝫ datus erat reminiſcentes· vt oñdat q̄ omnia illa figura erant huiꝰ veritatis p̄ſentis mencionem de cibo ſpirituali facit dicens· Ego ſū panis vite· Panem q̄dem vite ſeipſū vocat·qm̄ vitam noſtrā ꝯtinet et hanc et futurā· Augꝰ· Sed q̄ illi de manna ſup biebant·ſubiungit· Patres veſtri manducauerūt manna in deſerto ⁊ mortui ſūt· Jdeo patres v̄ri quia ſimiles eſtis illorum murmuratores patres murmuratoꝝ filioꝝ·Naꝫ de nulla re magis deū offendiſſe ille populꝰ dictus eſt·q̄ contra deū murmurando· Jdeo autē mortui ſūt·q̄ qđ videbant credebant· qđ nō videbant non intelligebant· Chriſ·Non autem

ſine cauſa addit. in deſerto. ſed occulte inſinuans
qm̄ non longū tempus fuit q̄ ſcꝫ manna datū eſt
Neqꝫ ſimul cū venit in terram ꝓmiſſionis. ſed qꝛ
videbant panē datum a xp̄o maius eſſe illo qđ pa
tribus datū erat. in eo qđ illud deſup deſcende
bat. Miraculū vero panū inferius generabatur.
ꝓpterea ſubiungit. Hic eſt panis de celo deſcen
dens. Aug9. Hunc panē ſignificauit manna.
hunc panē ſignificabat altare dei. Sacramenta
hec fuēt et illa fuerūt. In ſignis diuerſa ſūt. in re
q̄ ſignificat̄ paria ſūt. Apoſtolū audi. Om̄s ean
dem eſcam ſpiritalēꝫ mādulcauerūt Criſo. De
inde oſtendit ꝙ maxime eos poterat pſuadere.
qm̄ ipſi patrib9 ſuis merito digniores effecti ſūt
q̄ manna māducantes ſūt mortui. Et ideo ſubdit
Vt ſi quis ex ipſo manducauerit non moriat̄. A
fine vtriuſqꝫ cibi oñdit differenciā. Panē autem
h̄ dogmata ſalutaria dicit. et fidem q̄ in ipſū eſt
aut corpus ſuū h̄ eī obuiāt animā Augu. Sꝫ
nūquid nos nō morimꝰ. qui manducauim9 paneꝫ
deſcendentē d̄ celo. ſic illi ſūt mortui quemadmō
et nos ſum9 morituri. Q̄tum attinet ad mortem
hui9 corporis viſibilem atqꝫ carnaleꝫ q̄tum aūt
ptinet ad mortē ſpiritualē q̄ patres iſtoꝝ mor
tui ſūt. Manducauit manna moyſes et multi qui
dño placuerūt ⁊ mortui nō ſūt. qꝛ viſibileꝫ cibū
ſpiritualit̄ intellexerūt. ſpiritualit̄ guſtauerūt
vt ſpiritualit̄ ſaciarent̄. Nam et nos hodie acci
pim9 viſibilē cibum. Sed aliud eſt ſacramentuꝫ
aliud virtus ſacramenti. qm̄ multi de altari acci
piūt et accipiendo moriūt̄. Vnde apoſtol9. Iu
diciū ſibi manducat et bibit Panem ergo celeſtē
ſpiritualem manducare eſt innocenciam ad alta/
re apportare. Peccata et ſi ſint quottidiana. non
ſint mortifera. anteq̄ ad altare accedatis. atten
dite quid dicatis. Dimitte nobis debita noſtra ſi
cut ⁊ nos dimittim9 debitorib9 noſtris. ſi dimit
tis dimittent̄ tibi. ſecurus accede. Panis eſt nō
venenum. Si quis ergo ex hoc pane manducaue
rit non morietur. Sed quod ptinet ad virtutem
ſacramenti non quod pertinet ad viſibile ſacra/
mentum qui manducat ſcilicet intus non foris.
Alchuinus. Ideo inq̄ non morit̄ qui comedit
hunc panem. qꝛ ego ſum panis viuus qui de ce
lo deſcēdi. Theophil9. Per hoc ſcꝫ qđ incar
natus eſt. nō ergo p̄us ſolum fuit homo et poſt
modum aſſumpſit diuinitatē vt neſtorius fabu
latur. Auguſtinus. De celo deſcendit et man
na vmbra erat. iſte veritas eſt Alchuin9. Eſt
aūt mea vita viuificans. Vnde ſequitur. Si q̄s
manducauerit ex hoc pane viuet non tm̄ in p̄ſen
ti per fidem et iuſticiam ſed in eternū. Aug.
Determinat oſequēter dñs quō ſe panem dicat. non tantum ſcđm diuinitatem q̄ paſcit omnia ſed eciam ſcđm hūanam naturam que ē

Et panis quem ego dabo caro mea eſt ꝑ mundi vita.

aſſumpta verbo dei cuꝫ ſubdit. Et panis quem
ego dabo caro mea eſt. pro mūdi vita. Beda
Hunc paneꝫ tūc dñs dedit qñ miſteriū corporis
⁊ ſanguinis ſui diſcipulis tradidit. et qñ ſemetip
ſuꝫ deo patri obtulit in ara crucis. Quod vero di
cit ꝓ mundi vita non debem9 intelligere ꝓ ele
mentis. ſed pro hominibus qui mundi nomine
deſignantur Theophil9. In hoc ꝙ dicit quē
ego dabo poteſtatem ſuam demonſtrat ꝙ non ſi
cut ſeruus minor patre crucifixus eſt. ſed volun
tarie. nam et ſi a patre dari dicatur. tñ ſeipſū tra
didit ipſe. Attende autem ꝙ panis qui in miſte
rijs a nobis aſſumitur. nō ſolū figuram gerit car
nis criſti. ſed ipſe eſt vera caro criſti. Non enim
dixit. Panis quem ego dabo figurā carnis mee
gerit. ſed caro mea eſt. Tranſmutatus autem in
enarrabilibus verbis iſte panis p miſticam be
nedictionē ⁊ habitacionē ſpūſſancti in carnē xp̄i
Sꝫ q̄re nō videm9 carnē. qꝛ ſi caro videret̄ hor
ror nos in ei9 aſſumpcione inuaderet. vñ vt no
ſtre infirmitati cōdeſcendat̄. talis nobis videt̄
miſticus cibus ſcđm ꝙ noſtre conſuetudini ope
rebat. Pro mūdi autem vita carnē ſuā tradidit.
qꝛ moriendo mortem ſoluit. Ego eciaꝫ intelligo
ꝓ mundi vita reſurrectionem. Naꝫ domini mors
vniuerſalem reſurrectioneꝫ toti humano gene
ri miniſtrauit. Forte autem et vitam que in ſācti
ficacione et beatificacione conſiſtit et ſpiritu mū
di vitam dixit. Quamuis enim non omnes ſuſce
perint vitam que eſt in ſanctificacione et ſpiritu
tamen dñs ſeipſū ꝓ mūdo tradidit et q̄tum in
eo eſt totus mūdus ſanctificat̄ Augu. Nū aūt
capet caro ꝙ dixit panē carnē. norunt aūt fideles
corp9 xp̄i ſi corp9 xp̄i eē n̄ negligāt fiāt corp9
criſti ſi volūt viuere de ſpiritu criſti. De ſpiritu
eīn xp̄i nō viuit. niſi corp9 xp̄i. Nunquid eīn cor
p9 meū viuit d̄ ſpū tuo. Hūc panē apl's expoīt
dicēs. vnū corp9 multi ſum9. O ſac̄mentū pieta
tis o ſignum vnitatis. o vinculum caritatis. Qui
vult viuē accedat. credat. incorporet̄ ut viuificet̄
Auguſtinus.
Quia iudei panem concordie non intelligebant adinuicem litigabant Vñ dicitur. Litigabant ergo iudei adinuicem dicentes. quomodo poteſt hic carnem ſuam dare nobis ad manducādum. Qui aūt manducat talem paneꝫ non litigant adinuicem. quoniam per hunc deus facit habitare vnanimes in domo Beda. putabant ergo iudei. ꝙ dominus particulatim carnem ſuaꝫ diuideret. et eis ad manducandū daret Et ideo litigabant qꝛ n̄ intelligebant

Litigabant ergo iudei adinuicem dicentes Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum. Dixit ergo eis ieſus. Amen amē dico vobis. niſi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius ſanguinem non habebitis vitaꝫ in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meuꝫ ſanguinē habet vitam eternaꝫ et ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die.

Chriſ. Quia igiẗ dicebāẗ h̄ eſſe impoſſibile vt ſcȝ carneȝ ſuā ad manducanduȝ daret oſtendit. q̄ iam nō ſolum nō ē impoſſibile. ſȝ valde neceſſariū Vn̄ ſequiẗ. Diẋ ḡ eis ih̄s. Amen amen dico vob. niſi māducaueritis carneȝ filij hoīs et bi. eı9 ſāguinē nō ha. vitā in vobis. Aug. q̄ſi di. Quō quideȝ deẗ. et quiſnam ſit mod9 māducandi iſtū panem. ignoratis. veȝ tamen niſi mandu. ⁊c̄. Beda. Et ne crederēẗ illis ſolis hoc dixiſſe mox ḡnalem ſententiā intulit. Qui man. me. car. et bibit meū ſan.

Aug. Et ne iſtā vitā intelligētes de hac re litigarent. ſecut9 adiūxit. hȝ vitā eternā. Hāc ergo non hȝ q̄ iſtā carnem n̄ māducat. nec iſtū ſāguinē bibit. Nā tpalem vitam ſine illo habē hoīes pn̄t eternā vero oīno non pn̄t. Non ita eſt in hac eſca. quā ſuſtentāde hui9 tpalis vite cauſa ſumim9. nā qui eā non ſūpſerit non viuet. nec tn̄ q̄ eam ſūpſerit viuet. Fieri eīn poteſt vt morbo vel ſenio vel aliq̄ caſu plīmi qui eā ſumpſerit moriantẗ. In hoc vero cibo et potu. id eſt corpis et ſāguinis dn̄i. non ita eſt. Nā et qui eā non ſumit n̄ hȝ vitam. et q̄ eā ſumit hȝ vitā et hanc vtiq̄ȝ eternam. Theo. Non eīn puri hominis caro eſt. ſȝ dei. et hominem diuinum facere valens. tanq̄ꝫ diuinitate inebriās

Aug. xxj. de ci. dei. Sunt aūt quidā liberacōeȝ ab eterno ſupplicio homībȝ ꝓmittentes xp̄i baptiſmate ablutis. qui pticipes ſūt corpis eius quōlibet vixerint. ꝓpter illud qḋ dicitur hic. ſȝ ꝯtradicit eis aplūs dicens. Manifeſta ſunt opa carnis q̄ ſunt fornicacō. inmundicia ⁊c̄. q̄ predico ſicut p̄dixi. q̄m qui talia agunt regnū dei nō poſſidebūt Quāobrem quō ſit accipiendū qḋ h̄ diciẗ. merito q̄ritur. Qui eīn in ei9 eſt corpis vnitate. id eſt in xp̄ianoꝝ ꝯpagine mēbroꝝ. cui9 corpis ſacramētum fideles cōicantes de altari ſumē ꝯſueuerunt. ipſe vero dicend9 eſt māducare corp9 et bibē ſāguinem xp̄i. ac p h̄ hētici ⁊ ſciſmatici. ab vnitate corpis ſepati. pn̄t idem pcipe ſacramentū ſȝ non ſibi vtile. ymo etiā noxiū q̄ iudicenẗ graui9 q̄ꝫ vel tardi9 liberētur. nec illi etiā in pditis et dānabilibȝ moribȝ. debēt eē ſecuri. q̄ p vite iniq̄tatem ipāȝ vite iuſticiā q̄ eſt xp̄s ꝺſerūt. ſiue fornicādo ſiue aliquid huiōi faciēdo. Nō eīn iſti dicendi ſūt māducare corp9 xp̄i q̄m nec in mēbris cōputādi ſunt xp̄i. Vt eīn alia taceā nō pn̄t ſimul eē mēbra xp̄i et mēbra mētricis Aug. ſup io. Huūc itaq̄ȝ cibuȝ et potum ſocietatē vult intelligi corpis et mēbroꝝ ſuoꝝ qḋ eſt eccl̄ia in p̄deſtinatis et vocatis et iuſtificatis et glorificatis ſāctis et fidelibȝ ei9. hui9 rei ſacmentū. i. vnitas corpis et ſanguinis xp̄i. alicubi q̄tidie alicubi certis interuallis dieꝝ. in dn̄ica mēſa p̄patur et de dn̄ica menſa ſumiẗ. q̄buſdāȝ ad vitā. q̄buſdā ad exiciū. Res vero ipā cui9 ſacment uȝ eſt. omi hoī eſt ad vitam. nulli ad exiciuȝ. q̄cunq̄ȝ ei9 pticeps fuerit. Ne autē putarēt ſic in iſto cibo et potu ꝓmitti vitā et̄nā. vt q̄ eā ſumerent. iam nec corpe morērentur. Huic cogitacōi occurrēs. ſubiūgit dicēs. Et ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo die. vt ſcȝ habeāt interim vitam eternam. ſm̄ ſpiritū in req̄e q̄ ſāctoꝝ ſpūs ſuſcipit. Qḋ autem ad corpus attinet nec corpus etiam vita eterna fraudetur. ſed in reſurrectione mortuorum in nouiſſimo die eam habeat.

Caro ei mea vere eſt cibus. et ſanguis me9 vere eſt pot9 Qui māducat meā carnē ⁊ bibit meū ſanguinem i me manet ⁊ ego i illo Sicut me miſit viuēs paẗ et ego viuo ꝓpẗ patreȝ. et q̄ māducat me. et ipſe viuet ꝓpẗ me. H̄ ē panis q̄ de celo deſcēdit. nō ſic māducauerūt patres veſtri māna et mortui ſunt Qui māducat hūc panem viuet in eternum Hec dixit in ſinagoga docēs i capharnaū.

Beda. Dixerat ſuperi9 q̄ māducat meam carnē et bibit meum ſāguinē hȝ vitā eternā. Et vt oſ̄dēt q̄ta diſtācia ſit inẗ corpalem cibuȝ et potum. et ſpūale miſterium corpis et ſāguis ſui. adiecit. Caro ei mea vē eſt cibȝ. et ſāguis me9 vē eſt potus

Chr. Hoc aẗ dicit. aut vt credant his q̄ dc̄ta ſūt vt n̄ eſtimēt enigma et parabolam eſſe. ſȝ ſciāt q̄m oīno optet māducare corp9 xp̄i aut vult dicē q̄ verus cibȝ eſt h̄ q̄ aīam ſaluat. Augu. vel aliẗ. Cū cibo et potu id appetant homines. vt n̄ eſuriant neq̄ȝ ſiciāt. h̄ veraciter nō p̄ſtat niſi iſte cibus et potus. qui eos a quibȝ ſumitur inmōrtales. et incorruptibiles faẗ. i. ſocietas ipā ſāctoꝝ. vbi pax erit. et vnitas plena atq̄ȝ pfecta. ꝓpẗea domin9 noſter corp9 et ſāguinē ſuū. i eis rebȝ ꝯmēdauit q̄ ad vnū aliq̄d rediguntur ex multis. nāq̄ȝ aliud ſcȝ panis ex multis granis in vnū ꝯſtat. aliud ſcȝ vinū ex multis acinis ꝯfluit. Deinde iaȝ exponit q̄d ſit māducare corp9 ei9 et ſāguinē bibē dicēs. Qui mā. me. car. et bibit me. ſā. in me ma. et ego i illo. Hoc ē ḡ māducare illā eſcā. et illū bibē potum. in xp̄o manē. et xp̄ȝ i ſe hrē. At p h̄ q̄ n̄ manȝ in xp̄o. et in q̄ nō manet xp̄s. pculdubio nec manducat ei9 carnē. nec bibit ei9 ſangnē. ſȝ magẗ tāte rei ſacramentū ad iudiciū ſibi māducat et bibit.

Chr. vel aliẗ ꝯtinuaẗ. q꞉ ꝓmiſerat ſe māducātibȝ vitā eternā. vt ḡ h̄ ꝯfirmet. īduxit. Qui mā. car. meā. ⁊c̄. Aug. de v̄. do. Multi quidē q̄ vel corde ficto carnē illā māducāt et ſāguinē bibunt. vel cū māducauerit. apoſtate ſiūt. nunq̄d manēt in xp̄o. et xp̄s in eis. ſȝ eſt ꝓfecto q̄dā mod9 manducādi illā carnē et bibēdi illū ſāguinē. quō qui māducauerit et biberit in xp̄o manet et xp̄s in eo.

Aug. xxj. de ci. dei. Hoc eſt illi q̄ nō ſacmentotenus tm̄. ſȝ reuera corp9 xp̄i māducāt et ſangnem bibūt. Chr. Et q꞉ ego viuo maifeſtū eſt q̄ꝫ ipē viuet. Et ad hoc oſtendēduȝ. ſubiūgit. Sic me miſit viuens pr̄. et ego viuo ꝓpẗ prēȝ. et q̄ māducat me. et ipſe viuet ꝓpẗ me. aci dicat. Viuo ego ſic pr̄. et ne igenitū eſtimes. adiecit. ꝓpẗ prēȝ. prēȝ ſibi eſſe principiū occulte inſinuans. Qḋ aẗ dicit. Qui māducat me. et ipſe viuet ꝓpter me. non ꝺ vita ſimpliciẗ h̄ dicit. ſȝ de approbata. Etem̄ etiā infideles viuūt n̄ māducantes de carne illa. ſȝ neq̄ȝ de reſurrectōe cōi h̄ dic̄. etem̄ oēs ſuſcitabunẗ. ſȝ de glioſa et mercedē hn̄te. Aug. nō aẗ ait. Sic

manduco patrē·et ego viuo ꝓpter pr̄ez·et q̄ mā/
ducat me·et ipſe viuet ꝓpt̄ me·Nō eīn̄ fili9 ptici/
pacōne patris fit melior·ſic pticipacōne filij per
vnitatē corpis ei9 et ſāguinis·qḋ illa māducacō
et petacō ſigficat·nos efficim̄ meliores·Si ergo
ita dictū eſt·Viuo ꝓpt̄ pr̄ez·qꝛ ipſe de illo ē·ſine
detrimento eq̄litatis dictū eſt·nec tn̄ eandē noſtrā
et ſuā eq̄litatez ſigficauit ſ3 grāz mediatoris oſtē
dit·ſi autem ſ̄m id accipim9·viuo ꝓpter pr̄ez·qḋ
alibi ait·pater maior me eſt·hec verba ita dixit·
Sicut miſit me pater·ac ſi diceret·vt ego viuam
ꝓpt̄ pr̄em·id eſt ad illum tanq̄ ad maiorē referaz
vitaz meā·exinanicō mea fecit q̄ me miſit·vt aūt
quiſqꝫ viuat ꝓpt̄ me pticipacō facit·qꝛ māducat
me. Hila·viij·de tri·De veritate igit̄ carnis et
ſanguinis xp̄i·n̄ relict9 eſt ābigendi loc9·nūc ei ex
ipſi9 dn̄i ꝓfeſſione et fide nr̄a vē caro eſt et vere
ſanguis ē·h̄ g̃ vite noſtre cā eſt·qḋ in nobis car
nalibꝫ manentē p carnē xp̄m habem9 victuris no
bis p eū·ea condicōne q̄ viuit ille p pr̄em·Si g̃
nos naturalit̄ ſ̄m carnez p eū viuim9·i·naturam
carnis ſue adepti·quō n̄ naturalit̄ ſ̄m ſpiritū i ſe
pr̄ez habeat·cū viuat ipſe p pr̄ez·p pr̄em autem
viuit·dū natitas nō alienaz ei intulit diuerſamqꝫ
naturā. Aug·Vt aūt illuz panē māducando vi
uam9·q̄ eternā vitā ex nobis habē nō poſſum9de
celo deſcendit·Vn̄ ſequit̄·h̄ eſt panis q̄ ḋ celo de
ſcendit. Hila·x·de tri·Se panem hic dicit ac ne
verbi virtus atqꝫ natura defeciſſe exiſtimaretur
in carnem·panē carnez ſuā eſſe dixit vt p hoc qui
deſcendens de celis panis eſt·nō ex huāna ocep
cione origo eſſe corpis ei9 extimaret̄·duz celeſte
eſſe corp9 oſ̄ndit̄·at v̄bo cū pais ē aſſumpti p v̄bū
corpis ē ꝓfeſſio. Theo·Nō ei purū deū comes
dim9·nā et ipalpabil̄ et incorpore9 ē·neqꝫ enim
hois puri carnē comedim9·q̄ nil poſſꝫ ꝓficē·Sꝫ
qꝛ de9 carnez ſibi vniuit·caro ei9 viuificatia exi
ſtit·n̄ q̄ i dei naẗaz trāſierit·ſ3 ſ̄m q̄ndā igniti fer
ri oſuetudiēz qḋ et ferꝝ manꝫ et ignis actū oſten
dit·ſic et caro dn̄i viuificatia ē·tāq̄ caro v̄bi dei
Beda·Et vt oſ̄ndēt diſtātiā vmbre et lucis typi
et veritatis·ſubiunxit·Nō ſicut manducauerūt pa
tres veſtri manna et mortui ſūt·q̄ manducat hūc
panem viuet in eternum. Augu·Nō autem illi
mortui ſūt·ita vult intelligi vt non viuant in eter
num·nā tpalit̄ et hi ꝓfecto morient̄ qui xp̄iſtū
māducāt·ſ3 viuūt in eternuz·qꝛ xp̄s eſt vita et̄na
Chr·Si eīn̄ poſſibile fuit ſine meſſe et frum̄to
et alijs hui9·xl·annis illoꝝ vitam oſeruare·mul
tomagis nūc cibo ſpūali hoc facere poterit·cui9
illa erāt figure·frequent̄ autez vitam repromit
tit·qꝛ nihil ē ita delectabile homībꝫ·Vn̄ et i veti
teſtamento longitudo vite ꝓmittebat̄·Hic autē
vita finem non hn̄s·Simul etiam p hoc oſtendē
vult·qm̄ ſentenciā morti tradentez ꝓ pctō nunc
ſoluit·vitā eternā otrario ꝓmittens·ſequitur·h̄
dixit in ſinagoga docens in caphar naum·vbi ſeꝫ
plīme virtutes ei9 ſūt facte·Docebat autez in ſi
nagoga et in templo·multitudinē attrahē volēs
et oſtendens·qm̄ nō eſt otrarius patri. Beda
Miſtice autem caphar naum·que inṫpretat̄ villa
pulcerrima ſignificat mundum·Sinagoga vero
iudaicum populum·Per hoc ergo oſtenditur·q̄
domin9 p miſteriuꝫ incarnacōis mundo apparens
iudaico pp̄lō·multa docuit que ipſe intellexit·

Multi ergo audiētes
ex diſcipulis eius di
xerunt·Durus eſt h̄
ſermo·quis poteſt eū
audire·Sciens autē
ihesus apud ſemetip
ſuꝫ·qꝛ m̄murarent de
h̄ diſcipli ei9dixit eis
Hoc vos ſcandalizat
Si ergo videritis filiuꝫ
hois aſcendentē vbi
erat pri9·ſpiritus ē q̄
viuificat·caro non p
deſt quicq̄·Verba q̄
ego locutus ſuꝫ vobiſ
ſpiritus et vita ſunt·
Sed ſunt quidam ex
vobis qui non credūt
Sciebat eīn̄ ab inicō
ih̄s q̄ eēnt credentes
et q̄s traditur9eū eēt
et dicebat ꝓptea dixi
vobis·qꝛ neo pt̄ venire
ad me·n̄ fuerit ei dat
a patre meo·Ex h̄ mlt̄
ti diſcipuli ei9abierūt
retro·et iā n̄ cum illo
ambulabant·Dixit
ih̄s ad·xij·Nunquid et
vos vultis abire·Re
ſpondit ergo ei ſimō
petr9 Domine ad q̄ꝫ
ibimus Verba vite et
ne habes·et nos cre
dimus et cognouim9
quia tu es xp̄us filius
dei Reſpondit ergo
eis ihesus Nōne ego
vos xij elegi et vnus
ex vobis diabolus eſt
Dicebat autem de iu
da ſimonis ſcariothis
hic eīn̄ eū erat tradi
tur9eū eēt vn9ex·xij·

Aug·Talia loquen
te iheſu·non credi
derunt aliquid ma
gnum dicentem·et
verbis illis aliq̄ gra
ciam cooperantem·
ſed prout voluerūt
intellexerunt·a mo
re hominuꝫ quia po
terat·aut diſpone
bat iheſus carnem
qua indutum erat
verbum veluti con
ſciſſam diſtribuere
credentibus in ſe·
Vnde dicitur·Mul
ti ergo audientes·
non ex inimicis·ſed
ex diſcipulis eius di
xerunt·Durus eſt h̄
ſermo· Chriſoſto
mus·id eſt difficile
ſuſceptibilis·ſuper
excedens eorum im
becillitatem·Puta
bant enim eum ſup̄
ſeipſuꝫ loqui·maio
ra ꝓpria dignitate·
Et dixerunt·Quis
poteſt eum audire·
quaſi pro ſeipſis re
ſpondentes quia nō
debebant· Aug9·
Si autem diſcipuli
durum habuerunt
iſtum ſermonem·q̄d
inimici·et tamen ſic
oportebat vt dice
retur q̄ non ab ho
minibus intelligere
tur·ſecretum dei in
tentum debet facere
nō aduerſos The
ophilus·Cum autē
audis q̄ diſcipli ei9
murmurabant Non
intelligas hos qui
actu erant diſcipuli
ſed hos qui in hitu
et figura videban
tur ab eo inſtrui·
Nam inter diſcipu
los erant quidam
ex plebe qui diceba
tur eius diſcipuli·
quia multo cum di
ſcipulis manebant
tempore·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aug9· Sic aũt apud ſe iſta dixerẽt vt ab illo non
audirentur· Sed ille qui nouerat in ſeipĩs apḋ ſe
metipm̃ audiebat· Vnde ſequitur· Sciens autem
iheſus apud ſemetipm̃· qr mur· de h̃ diſc· e· d· eis·
hoc vos ſcandalizat Alcu· q ſcʒ dixi vobis man
ducare carnem meam et bibere ſanguinem meum·
Chr· erat autem hoc ſue deitatis ſignum occul-
ta in medium ferre· Vnde ſequitur· Si ḡ videri·
filiuʒ hoĩs aſcen· vbi erat prius· ſupple qḋ dicetis
hoc et in nathanaele fecit dicens· qm̃ dixi tibi· vi
di te ſub ficu credis· maiora his videbis· Non igĩt
queſtiones queſtionibus copulat· ſʒ magnitudine
dogmatum et multitudine eos inducere vult· Nõ
igitur diſcipulos in ſcandaluʒ mittere volens hoc
dicit· ſʒ eoꝝ ſcandalum ſoluere volens· Nam dum
eſtimant eum de ioſeph natuʒ· non ſuſcipiunt ea q̃
dicebantur· Qui vero credituri erant· qm̃ de celo
deſcendit et illuc aſcendit· facilius attendunt his
que dicebantur Aug· vel aliť· hinc ſoluit qḋ illos
cõmouerat· Illum eñ putabant erogaturũ corp9
ſuum· Ille autem dixit ſe aſcẽſurum in celum vtiqʒ
integrum· Cum videritis inquiens filium hoĩs
aſcendentem vbi erat prius· Certe vel tunc vide-
bitis· quia non eo modo quo putatis erogat cor-
pus ſuum· Et quia gracia eius non conſumiť mor-
ſibus· Filius autem hominis xpriſtus ex virgine
maria hic eſſe cepit in terra· vbi carneʒ aſſumpſit
ex terra· Quid ergo vult q ait· Cum videritis fi
lium hominis aſcendentem vbi erat prius· niſi vt
intelligamus vnam perſonam eſſe xpriſtum deum
et hominem· non duas· ne fides noſtra ſit quater-
nitas· ſed trinitas· Sic ergo erat filius hominis
in celo· quemadmodum filius dei erat in terra· fi-
lius dei in terra in ſuſcepta carne· Filius hominis
in celo in vnitate perſone Theophilus· Non ḡ
propter hoc putes· q de celo corpus xpriſti de-
ſcenderit· Hoc enim marciani heretici et appolli-
naris eſt dictum· Sed quia vnus et idem erat fili9
dei et hominis· Chriſoſtomus· Propter hoc
autem et aliam ſolutionem inducit dicens· Spiri-
tus eſt qui viuificat caro non prodeſt quicquam·
Quod autem dicit· tale eſt ſpiritualiter· oportet
ea que de me ſunt audire· Qui autem carnaliť audit
nihil proficit· Eſt auteʒ carnaliter intelligere ſim
pliciter ea que propoſita ſunt videre· et nihil pl9
imaginari· Oportet autem non ita iudicare· ſʒ oĩa
miſteria interioribus oculis inſpicere Quod ſemp
eſt ſpiritualiter audire· Carnale vero erat dubita
re· Qualiter poteſt nobis dare carneʒ manducare
quid igitur· non eſt vera caro ymo vtiqʒ· Quod igi
tur ait· Caro non prodeſt quicquam· non de ſua
carne dicit ſed de eius carne qui carnaliter accipi
ebat que dicebantur Auguſtinus· vel aliter
Caro non prodeſt quicquam· Sed quomodo illi
intellexerunt· Carnem quippe ſic intellexerunt· q̃-
modo in cadauare dilaniatur aut in macello ven-
ditur· non quomodo ſpiritu vegetatur· accedat
ſpiritus ad carnem et prodeſt plurimum· Nam ſi
caro nihil prodeſſet· verbum caro non fieret· vt
habitaret in nobis· Sed ſpiritus per carnem ali/
quid operatus eſt in nobis pro ſalute noſtra·
Auguſtinus decimo de ciuitate dei· Non enim ca-
ro per ſeipſam mundat· ſed per verbum a quo ſuſ-
cepta eſt· q cum ſit principium omnium ſuſcepta
anima et carne· et animam credentium mundat et
carnem· Spiritus ergo eſt qui viuificat· caro non
prodeſt quicquam· Sicut illi intellexerunt carneʒ
non ſic ego do ad manducandum carnem meam·
quia nec carnem debemus ſapere· ſcḋm carnem·
Proinde dicit· Verba que ego locutus ſum vobis
ſpiritus et vita ſunt· Chriſoſtomus· id eſt ſpi
ritualia ſunt nichil habencia carnale· neqʒ conſe-
quenciam naturalem· ſed eruta ſunt ab oĩ tali nece
ſſitate que in terra et a legibus que hic poſite ſũt
Auguſtinus· Si ergo intellexiſti ſpiritualiť
ſpiritus et vita tibi ſunt· Si intellexiſti carnaliter
et ſic ſpiritus et vita ſunt ſed tibi non ſunt Diximꝰ
enim hic dominum commendaſſe in manducatione
carnis ſue· et potacione ſanguinis ſui· vt in illo
maneamus et ipe in nobis· hoc autem quid facit
niſi caritas· Caritas autem dei diffuſa eſt in cor
dibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt
nobis Ergo ſpũs eſt qui viuificat Chr· et quia
de carnali audiencia ſupra locutus eſt· ſubiungit·
Sed ſunt quidam ex vobis qui non credunt· dicẽs
quidam diſcipulos excepit· Suam autem dignita
tem oſtendit· occulta reuelans· Auguſtinus
Non dixit· Sunt quidam in nobis qui non intelli
gunt· ſed cauſam dicit quare non intelligant· pro
pheta enim dixit· Niſi credideritis· non intellige
tis· Nam qui reſiſtit· quomodo viuificatur Aduer
ſarius enim radio lucis quo penetrandus eſt· non
auertit aciem ſed claudit mentem· credant et ape
riant· et illuminabuntur· Chriſoſtomus· Et
vt diſcas quoniam ante hec verba et non poſt q̃
murmurauerunt et ſcandalizati ſunt· hec xpriſtus
cognouerat· ſubiungit euangeliſta dicens· Scie-
bat enim ab inicio iheſus qui eſſent credituri· et
quis traditurus eum eſſet· Theophilus Vo
lens per hoc nobis euangeliſta oſtendere q ante
conſtitucionem mundi omnia cognoſcebat· quod
diuinitatis erat iudicium· Auguſtinus· Sed
poſtquam diſtinxit credentes dominus a non cre/
dentibus expreſſit cauſam quare non credunt· Vñ
ſequitur· Et dicebat· Propterea dixi vobis· quia
nemo poteſt venire ad me· niſi fuerit ei datum a
patre meo· Chriſoſtomus· Quaſi diceret· nõ
turbant me· neqʒ ſtuporem inferunt· qui non cre/
dunt· Noui quibus dedit pater· Dixit autem hoc·
vt oſtendat· quoniam non illorum gloriam concu
piſcens hoc dicebat· et vt ſuadeat eis q patrem
eius exiſtiment deum et non ioſeph· Auguſtinus
Ergo et credere datur nobis· non enim nichil eſt
credere· Si enim magnum quid eſt· gaude quia
credidiſti· ſed noli extolli· Quid enʒ habes quod
non accepiſti· Auguſtinus de predeſtinacio
ne ſanctorum· Hoc autem donum quibuſdam dari·
et quibuſdam non dari omnino non dubitat· Qui
non vult manifeſtiſſimis ſacris litteris repugna/
re· Cur autem non omnibus detur fideleʒ mouere
non debet qui credit ex vno omnes iſſe in condem
nationem iuſtiſſimam· ita vt nulla dei eſſet iuſta
reprehenſio· et ſi nullus inde liberaretur· Vnde
conſtat magnam eſſe graciam q plurimi liberan

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur· Cur autem iſtum pocius q̄m illum liberet·
inſcrutabilia ſunt iudicia eius·et ineſtigabiles
vie eius· Sequitur· Ex hoc multi diſcipuli eius
abierunt retro·et iam cum illo non ambulabant·
Chriſoſtomus·Non dixit receſſerunt·ſed abi
erunt retro·ab ea que ſcd̄m virtutem eſt auditio/
ne·et quam habebant olim fidem perdiderunt·
Auguſtinus·Et preciſi a corpore vitam per
diderunt·quia forte in corpore nec fuerunt inter
non credentes et ip̄i reputati ſunt·Abierunt re/
tro non pauci ſed multi·poſt ſathanam·non poſt
xpriſtum·quomodo de quibuſdam feminis dicit
apoſtolus·Quedam conuerſe ſunt retro poſt ſa/
thanam·Petrum autem non repulit dominus re=
tro ire poſt ſathanam·ſed fecit poſt ſe ire· Chri
ſoſtomus·Queret autem aliquis·quod tempus
erat verba diſpenſandi his·que conſtructa erant
nocentium·Multa quidem vtilitas et neceſſitas·
quia enim inſtabant cibum corporalem petentes·
et eius qui ſub patribus datus eſt reminiſcentes·
oſtendens quoniam omnia illa typus erant· me=
minit cibi ſpiritalis·Non igitur ſcandalizari opor
tebat·ſed interrogare congruum erat·Quare il/
lorum amentie ſcandalum fuit·non indiſſolubili=
tatis eorum que dicebantur· Chriſoſtomus·
Et hoc etiam forte factum eſt ad conſolationem
noſtram·quoniam aliquando contingit·vt homo
dicat verum·et quod dicit·non capiatur·atq̄ȝ illi
qui audiunt ſcandalizentur·et diſcedant·Penitet
autem hominem dixiſſe quod verum eſt·Dicit eīm
apud ſe homo·Non debui ſic dicere·et ſic domino
contigit·Dixit et perdidit multos·Sed non tur=
batur ip̄e·quia ab inicio nouerat·qui non eſſent
credentes·Nos ſi nobis contingat conturbari·ſo
lacium in domino inueniamus Et tamen caute ver
ba dicamus· Beda·Sciebat autem dominus
de alijs diſcipulis qui remanſerunt·an vellent abi
re·ſed tamen eos interrogauit·vt fides illorum
monſtraretur·et alijs imitanda proponeretur·
Vnde ſequitur·Dixit ergo ihesus ad duodecim·
Nunquid et vos vultis abire· Chriſoſtomus
Per hunc autem modum oportebat eos trahi·
Nam ſi eos laudaſſet paſſi eſſent aliquid humanuȝ
exiſtimantes ſe graciam xp̄o facē eum non relinq̄n
do·oſtendens vero ſe non indigere eorum ſequela
magis eos detinuit Non autem dixit eis abite hoc
enim eſſet eos expellere·ſed interrogauit eos an
vellent abire·auferens eis vim et neceſſitatem·et
volens eos verecundia coartari·ex neceſſitate eīm
detineri par eſſet·ac ſi abirent·Petrus aūt fratrꝝ
amator·amicicie ↄſeruator·pro toto r̄n̄det colle=
gio·Vnde ſequitur·R̄n̄dit ḡ ei ſimon petrus·Do
mine ad quem ibimus Auguſtinus·Quaſi dicēt
repellis nos a te da nobis alterum ad quem ibimꝰ
ſi te relinquimus· Chr·hoc autem verbum mul
te eſt amicicie oſtenſiuum·quia ſcȝ xp̄s eis honora
bilior erat q̄ꝫ patres et matres·Deinde vt non vi
deatur hoc ꝓpterea dicere·quia non eſſent q̄ eos
reciperent ſubiungit·Verba vite eterne habes·
Audiens eīm magiſtrum dicentem·quoniam reſu
ſcitabo eum·Et habebit vitam eternam·oſtendit
ſe recordari eorꝝ que dicta ſunt verborum·Et ſiu

dei quidem dicebant·Hic eſt filius ioſeph·ſ; ꝫo
dicit·Et nos credimus et ↄgnouimus·quia tu es
xp̄s filius dei Chr·credimꝰ eīm vt ↄgnoſceremꝰ
Nam ſi prius ↄgnoſcere·deinde credere vellemus
nec cognoſceremus·nec credere valeremus·Hoc
credimus et cognouimus·quia tu es xp̄us filius
dei·id eſt quia ip̄a vita eterna tu es·et non das in
carne et ſanguine tuo niſi quod es Chriſ·Quia
vero petrus dixerat·et nos credimus·dominus d
collegio credentium excipit iudam·Vnde ſequit̄·
Reſpondit ergo eis ihesus·Nonne ego vos duode
cim elegi·et vnus ex vobis dyabolus eſt·Quod aūt
dicit tale eſt·ne eſtimetis·q̄ꝫ ſecuti eſtis me·non
redarguam malos·dignum autem eſt hic querere
Quare nunc nihil dicunt diſcipuli·ſed poſtea for
midantes dicunt·Nunquid ego ſum domine·Sed
nondum petrus audierat Vade retro me ſathana
et ꝓpter hoc timorem non habuit·Nunc etiam non
dicit·vnus ex vobis me tradet·ſed dyabolus eſt·
Ideo neſciebant quod dicebatur·ſed maliciā eſti
mabant vituperari ſolum Accuſant autem ſ; xp̄m
gentiles inſipienter·Non enim electio eius vim in
fert his que futura ſunt ſ; in voluntate poſitum ē
ſaluari et perire Beda·vel dicendum q̄ꝫ ad aliū
elegit·xi·et ad aliud vnum·xi·elegit vt in ap̄lica
dignitate perſeuerarent·vnū elegit·vt per pro
dicionis eius offitium·ſalutem operaretur hūani
generis Auguſtinus·electus eīm eſt iſte·de quo
nolente et neſciente·magnum aliquid boni fieret
Sicut enim iniqui male vtuntur bonis operibus
dei·Sic econtra deus bene vtitur malis operibus
hominum·Quid iuda peiꝰ·ſ; malo eius beneuſus
eſt dominus·tradi ſe pertulit vt nos redimeret·
Poteſt etiam ſic intelligi·q̄ꝫ ait·xij·elegi·q̄ȝ con/
ſecratus eſt duodenarius numerus eorum qui per
quatuor cardines mundi trinitatem fuerant denū
ciaturi·Non autem quia perijt inde vnus·ideo il=
lius numeri honor ademptus eſt·nam in locum pe
reuntis alius ſubrogatus eſt Greg·xiij·moral·
Capitis autem nomine cenſetur corpus·cum de p
uerſo homine dicitur·Vnus ex vobis dyabolus ē
Vnde euangeliſta exponens ſubdit·Dicebat autē
de iuda ſimonis ſcariothis·hic enim erat traditu
rus eum cum eſſet vnus de·xij· Chr·ↄſidera xp̄i
ſapienciam·neq̄ȝ eīm xp̄s eum manifeſtum fecit·ne
inuerecundum faciat·et ſic litigioſior fiat·neq̄ȝ eū
latere permiſit·ne eſtimans ſe latere ſine timore
operaretur·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

CAPI. .VII.

Poſt hec ābu
labat ihe-
ſus in gali
leā non eñ
volebat in iudeā am-
bulare. qz querebant
eum iudei interficere.
Erat autez in pximo
dies feſtus iudeorum
ſcenophegia. Dixe-
runt autē ad eum fra
tres eius. Tranſi hic
et vade in iudeā. vt et
diſcipuli tui videant
opa tua q̄ facis. Neo
quippe in occulto ali-
quid facit. et q̄rit ip̄e
in palā eſſe. Si hec fa
cis maīfeſta teip̄z mū
do. Neqz eniz fratres
eius credebant in eū.
Dicit ergo eis ih̄us.
Tempus meū nondū
aduenit. temp9 autē
veſtrū ſemp eſt para
tum. Non poteſt mū
dus odiſſe vos. me au
tem odit. qz ego teſti
moniū phibeo de illo.
quia opera eius mala
ſunt. Vos aſcendite
ad diem feſtum hūc.
Ego autem nō aſcen
dam ad diem feſtum
iſtū. quia meū temp9
nondū impletum eſt.

Aug. Futurū erat
vt aliquis fidelis xp̄i
abſconderet ſe ne a p-
ſecutoribz inuenire-
tur. et ne illi p crimi
ne obiceret latibulū
pceſſit in capite. qd
in membro ofirmare
tur. Vnd dicit. Poſt
hec ambulans ih̄s in
gal. non eñ volebat
in iudeam ambulare.
qz querebāt eū iudei
interficere. Beda.
Hec verboz onexio
tal eſt. vt intelliga-
mus qm̄ i medio mul
ta geri et fieri potue
runt. Iudea autez et
galilea. regiones ſūt
paleſtine prouincie.
Sed iudea dcta eſt a
tribu iuda. non tam̄
ſolum illa regio quā
tribz iuda. ſed et illa
quā trib9 beniamin
poſſidebat. Iudea dic
ta ē qz ex tribu iuda
Reges oriebant. Ga
lilea vero dicit. eo q
lacteū populū. i. can
didum gignat. Gali
lea eniz grece. latine
lac dicit. Aug9.
Sic aūt hoc dn̄s dix-
it. q̄ſi non poſſet am-
bulare int iudeos et
non occidi a iudeis.
Hanc eñ potenciam
quando voluit demō
ſtrauit. ſed īfirmita-
ti noſtre p̄bebat exē
plum. non ip̄e pdide
rat poteſtatē. ſed no
ſtraz conſolabat fra
gilitatem. Criſo.
Sed et illud eſt dicē
qm̄ que deitatis oſtē
debat et que huma-
nitatis. Etenī fugie-
bat pſecutores. vt homo. et apparebat eis vt de9
Vtrunqz vere exiſtens Theo. Seceſſit ecīā nūc
in galileā. quia nondū paſſionis aderat tempus.
Vnde vanū reputabat in medio inimicoz manere
et magis ip̄os ad odiū incitare. vnde et oſequen-
ter temp9 deſcribit. cum ſubdit. Erat aūt in pri-
mo dies feſt9 iudeoz ſcenophegia. Aug. Quid
hic ſcenophegia. qui ſcripturas legerūt. nouerūt
faciebant tabernacula in die feſto ad ſimilitudinē
tabernaculoz in q̄bus habitauerūt. cum ex egip
to educti pegrinarent in hereмо. celebrabant ex
hoc diem feſtum reminiſcentes beneficioz domini

qui tamen occiſuri erant dn̄m. Appellabatur autē
apud iudeos dies feſtus. cum tamē non eſſet vnus
ſed plures. Criſ. Oſtendit igit p hoc euangeli
ſta. quoniā multū tempus ptermiſit. Cum eñ do
minus ſedit in monte erat prope dies feſt9 paſche
Hic autē ſcenophegie meminit. et in quinqz int
medijs menſibus nihil aliud nobis enarrauit. niſi
miraculū panum et allocucionem factā ad eos qui
cōmederunt. Quia eñ indeficiēter ſigna faciebat
et diſputabat. non poterant euangeliſte oīa enu-
merare. ſed illa p̄cipue ſtuduerunt dicere. p qui-
bus aut querela. aut contradictio quedā a iudeis
ſubſequebat. quod et hic apparet. Theo. Quia
ei fratres ei9 viderāt ipſū nō eſſe paratū ad aſcē
dendū. Subdit. Dixerunt aūt fratres eius ad eū.
Tranſi hinc. et vade in iudeam. Beda. Ac ſi di
cant. Tu ſigna facis. et pauci ea vident. Tranſi
ergo ad regiam vrbem. vbi ſunt pñcipes. vt viſis
ſignis. laudem oſequaris ab eis. Sed qz non oēs
diſcipuli ſemp dominū ſequebant. ſed coz multi
in iudea erant. Ideo ſubdunt. Vt et diſci. tui vide
ant opa tua. que facis. Theo. Id eſt turbe que
ſequunt te. Non eñ de. xij. dicūt diſcipulis ſed de
alijs qui ouerſabant cum illo. Criſ. Cum aūt
auditis. Fratres domini. Marie cogitate conſang
uinitatem. non itez parentis. vllam pagineni.
Sicut eñ in ſepulchro. vbi poſitū eſt corpus dn̄i
nec ante nec poſtea mortuus iacuit. ſic vter9 ma-
rie nec ante nec poſtea quicquā mortale concepit
opera quidez dn̄i diſcipulos non latebāt. ſed iſtos
latebant. Et ideo dicebāt vt diſcipuli tui videant
opera que tu facis. Loquebantur. autē prudencia
carnis. verbo qd caro factū eſt. Vnde et ſubdunt
Nemo quippe in occulto aliq̄d facit. et querit ipſe
in palam eſſe. Si hoc facis. manifeſta teip̄m mūdo
Quaſi dicerent. Facis miraculā appare hominibus
vt laudari poſſis ab hominibz. Nam qui eum vidē
tur monere glorie ipſius cōſulunt. et qz humanā
gloriā requirebant. in eum non credebant. vnde
ſequitur. Neqz eñ fratres eius cre. in eum. Xp̄m
enim oſanguineū potuerunt habere. credere aūt
in eum. ipſa propinquitate faſtidierūt. Criſ.
Dignum eſt aūt mirari euangeliſtaz morem ve-
ritatis amicū. qualiter non verecundātur dicē ea
que magiſtro vident ferre iniuriaz. ſed hoc maxie
ſtuduerunt enūciare. Non eñ paruā habet detrac
tionem q fratres ei decredebāt. et videt quidem
inicium verboz quaſi amicorum eſſe. Multe autē
amaritudinis erant. que dicebant. quia et de for-
midine. et de amore glorie eum vocāt. Nam dicūt
Nemo in occulto aliquid facit. Quod erat dicere.
formidinē incuſanciū et ſimul ſuſpicanciū que fie-
bant. non vere facta eſſe. Per hoc autez q dicunt
Et querit ip̄e in palam eſſe amorē glorie notant.
Xpriſtus aūt manſuete eis reſpondit. Docēs nos
non indigne ferre. ſi aliqui ecīā viles nobis conſi-
lientur. Sequit. eñ. Dicit eis ih̄us. Tempus meū
nondū aduenit. tempus aūt veſtrum ſemp eſt pa
ratum. Beda. Ne autē videat hoc contrariū ei
qd apoſtolus dicit: At vbi venit plenitudo tpis.
miſit deus filiū ſuum. referendum eſt qd hic dicit
nō ad tp̄s natiuitatis. ſed ad tēp9 gl̄ificacionis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Aug⁹ · Dabant enim illi conſilium conſequende glorie · veluti ſecularit̃ · et terreno aff ectu monentes ne eſſet ignobil' · et latitaret · Sed dn̄s voluit ipſam celſitudinẽ ꝑ humilitatis viã ſternere · Dicit ergo · Tempus meũ ideſt glorie mee · qua veniam in altitudine iudicaturus nondũ venit T̃pus autẽ veſtrum ideſt mundi gloria ſemp̄ eſt paratũ Et quoniã nos dn̄i corpus ſumus · quãdo nobis inſultant amatores hui⁹ ſeculi dicamus eis tempus veſtrũ adeſt paratũ · tempus noſtrũ nondũ aduenit · Excelſa enim patria humilis via · Qui recuſat viam · quid querit patriã · Criſ · Vel aliter videtur aliud eccleſie inſinuari · Fortaſſis eñ eum prodere volebãt et tradere iudeis · ideo dicit · Temp⁹ meum nondũ aduenit · hoc eſt t̃ps crucis et mortis Tempus aũt veſtrũ ſemp̄ eſt paratũ · Quia et ſi vos ſemp̄ ſitis cum iudeis · non interficient vos eadem cum illis zelantes · Vnde ſequitur · Non poteſt vos odiſſe mund⁹ · me autem odit · quia ego teſtiꝑhi · de illo · quia op̃a eius mala ſũt · Quaſi diceret qualit̃ mundus eos odit · qui eadẽ cum ip̃o volũt et pro eiſdem ſtudẽt · me autẽ odit · q̄m redarguo eum · Int ãtum ergo gloriã hominũ non quero ꝙ non p̄termitto eos redarguere · licet ſciam ex hoc odium naſci · et mortẽ intentari · Per hoc eciã oſtẽdit ꝙ odiũ iudeoꝝ cont̃ eum concitabat publica redargucio · non aũt ſabbati ſolucio Theo · Vel dominus contra duo de quibus illi eum arguebãt alia duo inducit · Cont̃ formidinẽ quidem dicit · ꝙ opera mundi redarguit · ideſt op̃a eorum qui mundana ſapiunt · q̄d non faceret · ſi formidoloſus eſſet Sed contra inanem gloriã miſit illos ad feſtum · Vnde ſequit̃ · Vos aſcẽdite ad diem feſtum hunc · nam ſi vane glorie paſſione detineret̃ Retinuiſſet eos ſecum · nam glorie cupidi conſueuerũt multos habere qui ſequantur eos · Criſ · Hoc eciã dicit oſtendens ꝙ eis blandiri non vult · ſed ꝯcedit eis iudaica facere · Aug⁹ · Vel aliter · Vos aſcẽdite ad diem feſtũ hunc · vbi gloriã humanã queritis · vbi extendere vultis carnalia gaudia · non eterna cogitare · Sequit̃ · Ego aũt non aſcẽdam ad diem feſtum iſtũ · Criſ · Scilicet modo vobiſcũ · quia meum t̃pus nondum impletũ eſt · In futuro enim paſca crucifigendus erat · Aug⁹ · Vel meũ tempus · i · glorie mee nõdum aduenit · Ipſe erit dies feſtus meus · Non diebus iſtis p̄currens et tranſiens · Sed permanẽs in eternũ · Ip̃a erit feſtiuitas et gaudium ſine fine · eternitas ſine labore · ſerenitas ſine nube ·

Hec cum dixiſſet · manſit in galilea · vt aũt aſcenderunt fr̃es eius · tunc et ip̃e aſcẽdit ad diem feſtũ · nõ manifeſte ſed quaſi in occulto · Judei ergo querebant euʒ in die feſto · et dicebant vbi ẽ ille · Et murmur multus erat de eo in turba · Quidam eñ dicebant · quia bonus eſt · alij aũt dicebãt · nõ ſʒ ſeducit turbas · Nẽo tamẽ palaʒ loquebat̃ de illo · ꝓpter metum iudeorum ·

Criſ · Quia dixerat dominus · nõ aſcendã vobiſcũ in principio denegauit aſcenſum vitans iram frementium iudeoꝝ · vñd dicitur · Hec cum dixiſſet · ipſe · Manſit i galilea · Poſtea vero aſcendit · Vnde ſequit̃ Vt autẽ aſcenderũt fratres eius · tunc et ip̃e aſcendit · Aug̃ Aſcẽdit aũt non gloriari t̃paliter · ſed aliquid docere ſalubriter de feſto eterno admonere · Criſ · Vel aſcendit · non vt paciat̃ · ſed vt alios erudiat · Latenter autẽ aſcẽdit · Poterat eñ manifeſte aſcendere et detinere eoꝝ mordinatũ impetum · q̄d multociens fecit · ſed nolebat hoc continuo facere · ne magis ſuã diuinitatem denudaret · et vt incarnacio ei⁹ cercior eſſet et vt nos erudiret ad virtutẽ · vt igit̃ diſceremus quid nos oporteat facere · qui nõ poſſumus pſecutores detinere · voluit latenter aſcẽdere · Non aũt dixit in occulto · vt oſtendat diſpenſaciõe hoc eſſe factum · Si eñ omnia vt de⁹ ageret · quomõ poſſemus nos ſcire incidẽtes humanis p̄iculis · q̄d oporteat facere · Aug⁹ · Vel occulte aſcendit · qꝛ fauorem hominũ non querit · non pompis ſtipanciuʒ ſe turbarum delectat̃ · Beda · Miſtice aũt deſignatur quia ſingulis quibuſqʒ carnalibus humanã gloriam q̄rentibus dn̄s manet in galilea · que interpretatur tranſmigracio facta · i · in mẽbris ſuis · q̄ tranſmigrant de vicijs ad virtutes · et in eis ꝓficiunt · Poſtmodũ vero dominus aſcendit qꝛ membra xp̄i · non huius vite · ſed eterne gloriã querũt Occulte aũt domin⁹ aſcendit · qꝛ omnis gloria ei⁹ eſt ab intus ideſt de corde puro et ꝯſciencia bona · et fide non ficta · Auguſti · Vel ꝙ quaſi latenter aſcẽdit · aliquid ſignificare voluit · Omnia eñ que dicta ſunt antiquo ꝑplo iſrahel · vmbre fuerũt futurorũ · et ſcenophegia vmbra erat futuroꝝ · Omnia ergo que fiebant in figura · manifeſtant̃ in nobis · Aſcẽdit ergo in occulto · figura eñ erat ip̃m eſſe in occulto · In ipſo die feſto xp̄c latebat · quia ipſe dies feſtus xp̄i membra peregrinatura ſignificabat · Ille eñ eſt in tabernaculis · qui ſe in mundo eſſe intelligit p̄egrinũ · Scenophegia aũt erat celebracio tabernaculoꝝ · Sequit̃ · Iudei aũt querebant eum in die feſto · et dicebãt · vbi eſt ille · Criſ · Ex multo odio et inimicicia · neqʒ eũ nominatim vocare volebant · Non aũt multa erat eis in feſtiuitate reuerẽcia · nec multa religio · quia a feſtiuitate credebant xp̄m fraudulẽter detinere · Sequitur · Et murm̃ multus erat de eo in turba · Aug̃ Murmur erat de ꝯtencione quã conueniẽter exponit · dicens · Quidam enim dice · quia bonus eſt · alij autẽ dice · non · ſed ſeducit turbas · Quicunqʒ eminuerit in aliqua gracia · alij dicũt · bon⁹ eſt alij nõ ſed ſeducit turbas · Q̄d aũt dictũ eſt de deo valet ad cõſolacionẽ de quocũqʒ hoc dictũ fuerit xp̄iano Et quidẽ ſi ſeducere decipe eſt · nec xp̄c ſeductor nec quiſquã debet ſeductor eſſe xp̄ianus · Si autẽ ſeducere aliũde aliquẽ ad aliud ꝑſuadendo ducere eſt · querendũ eſt · vnde et quo · Si a bono ad malũ malus ſeductor eſt · Si a malo ad bonum · bon⁹ eſt Et vtinã ſic omnes ſeductores vocemur et ſimus · Criſ · Igitur illam quidem eſtimo opinionem

multitudinis eſſe· qua ſcʒ dicebat̄ bonus eſſe· hanc vero principum et ſacerdotum · quod oſtenditur per hoc qd̄ dicunt· ſeducit turbas· non dicūt ſeducit nos· Sequit̄· Nemo tamen palam loquebat̄ de illo· ꝓpter metum iudeoꝝ· Aug9· Eoꝝ ſcʒ qui dicebant bonus eſt ·non qui dicebant ·ſeducit turbas· Hec em̄ clarius ſonabant· Sed bonus eſt preſſius ſuſurrabant· Criſ· Vide autem eorum qui principant̄ corrupcionē· Hij autē qui principatibus ſubiciunt̄· ſam quidē erant iudicio· ſed nō habebant libertatē dicēdi· qd̄ maxime multitudis ē·

Iam aūt die feſto mediāte· aſcendit ihesus in templū et docebat· ⁊ mirabant̄ iudei dicentes· Quomodo hic litteras ſcit ·cum non didicerit· Reſpō dit eis ihesus ·et dixit· Mea doctrina nō eſt mea · Sed eius q̄ miſit me· Si quis voluerit voluntatē eius facere · cognoſcet de doctrina vtrū ex deo ſit · an ego a meipſo loquar· Qui a ſemetipſo loquit̄ · gloriam propriaʒ querit· Qui aūt querit gloriā ei9 qui miſit illū· Hic verax eſt· et iniuſticia in illo non eſt·

Criſ· Domin9 tradiciōe ſua auditores attēciores facere volens· non in p̄mis diebus aſcēdit· ſed circa ſollennitatis mediū· Vnde dicit̄· Iam aūt die feſto mediāte aſcendit ihūs in templuʒ et docebat· Qui em̄ primis diebus eū q̄ſierunt · repente eū preſentem videntes· magis intēdebāt docenti ·et qui bonū eū dicebant et qui malū· Illi quidem vt aliq̄d lucrarent̄· et admirarentur· Hij vero vt comprehēderent·

Theo· Nam in p̄ncipio feſti· Hijs que feſti erant ·magis attendebant· vnde poſtea xp̄m attēcius audierunt· Auguſti· Quantū em̄ datur intelligi ipaʒ feſtiuitatem diebus pluribus celebrabant· Et ideo dixit · Iam die feſto mediante · ideſt cum illius diei feſti tot dies remanſiſſent· quot preterīſſent ·vt eciā hoc impleret̄· qd̄ ait ·non aſcendam ad diem feſtū hūc· ideſt ad quē vos vultis primū vel ſecundū diem ·aſcendit auteʒ poſtea ·die feſto mediante· Aug· de queſti· no· et ve· teſta· Tūc eciam aſcēdit· nō quaſi ad diem feſtū ſed quaſi ad lucem· Illi vero aſcenderunt· quaſi ad perfruendūʒ delicijs diei feſti· Xpriſto vero ille fuit dies feſtus· quo paſſiōe ſua redemit mundū· Auguſti· ſup io· Ille autē qui prius latebat· docebat ·et palam loquebat̄· et non tenebat̄· Illud eniʒ q̄ latebat· erat cauſa exempli· hoc poteſtatis · Criſ· Quid autē docebat· non dixit euāgeliſta ſed q̄ mirabiliter docebat· hoc ſolum oſtendit ·tanta enim erat virtus docentis· vt qui dixerant ·ſeducit turbas· tranſmutati mirarent̄· vnde ſequit̄· Et mirabantur iudei dicētes· quomō hic litteras ſcit cum non didicerit· vide admiracionē· nequicia plenam ncn vn̄ dicit· q̄ doctrina admirarent̄· ſed in aliam admiracionem inciderūt· Aug9· Omnes quideʒ quantū arbitror· admirabant̄· ſed non omnes cō uertebantur· Et vnde admiracio· quia multi nouerant vbi natus· quemadmodum fuerit educatus· Nunq̄ eum viderant litteras diſcentē· audiebant tamen de lege diſputantē· legis teſtimonia proferentem · que nemo poſſet ꝓferre niſi legiſſet· nemo legeret niſi litteras didiciſſet· et ideo mirabantur· Criſ· Ab hac aūt queſtione cognoſcere debebant· quomā hec ſciencia humanitus nō erat in eo· ſed diuinitus· ſed q̄ꝛ hoc ipſi nolebāt reuelare ſed in ſola admiracione ſtabāt· dominus hec reuelauit· Sequit̄ em̄· Reſpondit eis ihs et dixit· Mea doctrina non eſt mea· ſʒ eius qui miſit me· Aug· Videtur autē hoc eſſe contrariū q̄ dicit· Mea non eſt mea· Nam ſi dixiſſet · Iſta doctrina non eſt mea nulla eſſet queſtio· Que eſt ergo doctrina patris· niſi verbū patris· Ipſe ergo xp̄c eſt doctrina patris· ſi verbū patris eſt· Sed quia verbum non poteſt eſſe nullius· ſed eſt alicuius· Et ſuā doctrinam dixit ſeip̄m· et nō ſuā· quia patris eſt verbū· Quid eſt tam tuū· q̄ tu et quid tam non tuum q̄ tu· Si alicuius es· q̄d es· Breuiter ergo hoc mihi dixiſſe videt̄· Mea doctrina nō eſt mea· ac ſi diceret· Ego non ſum a meip̄o· Sabellianam hereſim ſentencia iſta diſſoluit· qui dicere auſi ſūt· ip̄m eſſe filiū qui eſt et pater· Duo eſſencia· ſed vnam rem· Criſ· Vel ſuam dicit· qm̄ eam docuerat· Non ſuam auteʒ quomā patris erat doctrina· Sed ſi omīa que ſūt patris· eius ſunt · ex hoc ip̄o q̄ patris eſt· deberet eſſe et ſua· Sed hoc q̄ dicit· Non eſt mea· Vehemēter oſtendit ·et ſui et patris vnam eſſe doctrinam Ac ſi diceret· nihil habeo ꝑmutatum aut diuerſū· ſed ita ago· vt dico ·vt nō eſtimet̄ aliud quid preter patrem dicere vel agere · Aug9· primo de trini· Vel aliter· ſcd̄m aliud ſuā dixit· ſcd̄um aliud non ſuam· ſcd̄m formam dei ſuam· ſcd̄m formā ſerui non ſuā· Aug9· Si quis autē hoc parum intellexerit· audiat conſiliū quod dn̄s conſequēter dat dicens· Si quis voluerit voluntatē eius facere· et cognoſcere· de doctrina vtrū ex deo ſit ·an ego ex meipſo loquar· Quid eſt ſi quis voluerit voluntatem eius facere· hoc eſt credere in eum· ipſe enim ſupra dixit· hoc eſt op9 dei vt credatis in eum quē ipſe miſit· Quis autē hoc neſciat hoc eſſe facere voluntatē dei· opari opus eius· Cognoſcē aūt hoc ē intelligere · Ergo noli intelligere vt credas· ſed crede vt intelligas· quia niſi credideritis· nō intelligetis · Criſ· Vel hoc ita dicit· ac ſi dicat· Auferte iram inuidiā et odium quod ſine cauſa in me habetis· Et nihil erit qd̄ ꝓhibeat vos cognoſcere quomā dei verba ſunt q̄ loquor· Deinde aliud inducit argumentū inſolubile· ab his q̄ ſunt in conſuetudine hominū nos erudiens· Vnde ſequit̄· Qui a ſemetip̄o loquit̄ gloriam ꝓpriam querit· Quaſi· d qui aliquā ꝓpriam vult inſtituere doctrinā · ꝓpter nihil aliud hoc vult· quā vt gloriam acquirat· Si vero ego gloriā ei9 qui miſit me quero· cui9 gracia aliena vellem vos docere· Et hoc eſt qd̄ ſubdit Qui autē querit gloriam eius qui miſit illū· hic verax eſt· et iniuſticia in illo non eſt· Theo· Quaſi diceret· verax ſū· q̄ꝛ doctrina mea ꝯtinet veritatē

Iniuſticia in me non eſt· quia alterius gloriā non
vſurpo· Augꝰ· Qui querit gloriā ꝓpriam anti-
xp̄c eſt· Dominus autē noſter magnū nobis exem-
plum ꝓbuit· humilitatis· dum habitu inuentꝰ vt
homo querit gloriā patris· non ſuam. ſed tu quan
do aliquid boni facis· gloriā tuam queris· quando
aliq̄d mali facis· deo calumniā meditaris. Criſ·
Vide ergo quoniā cauſa quedā ꝓpter quam humi
lia de ſe dicit· hec eſt vt credant qm̄ non deſiderat
gloriā· neq̄ȝ principatū· et eciam ꝓpter imbecilli-
tatem audiencium· Et vt doceat homines modera
ta ſapere· et nichil de ſe dicere magnum· Sed ſem
per humile·

Nonne moiſes de-
dit vobis legem et ne
mo ex vobis facit le-
gem· Quid me queri-
tis interficere· Reſpō
dit turba· et dixit·
Demoniū habes· q̄s
te querit interficere·
Reſpondit iheſus et
dixit eis· vnum opus
feci· et oēs miramini
Propterea moiſes de
dit vobis circumciſio
nem· non qȝ ex moiſe
eſt· ſed ex patribȝ· et
in ſabbato circumci-
ditis homiem· Si cir
cumciſionem accipit
homo in ſabbato vt
non ſoluat̄ lex moyſi·
michi indignamini·
quia totuȝ hominem
ſanuȝ feci in ſabbato
Nolite iudicare ſcdȝ
faciem· ſed iuſtū iudi
cium iudicate·

Criſ· Duas crimi-
naciones iudei cōtra
xp̄m inducebant· vnā
q̄ ſabbatū ſolueret·
Aliam q̄ patrē ſuuȝ
dicebat deū· Equalē
ſeipm̄ faciens deo· Et
igit̄ prius ꝯfirmauit
dum oſtendit q̄ non
eſt deo contrarius· ſȝ
eadē illi docet· De re
liquo ad ſabbati ſolu
cioneȝ inſtat dicens·
Nōne moyſes de· vo·
legem· et nemo ex vo
bis facit legeȝ· Ac ſi
diceret· lex dicit non
occides· vos aūt occi
ditis· et hoc ē· quod
ſubdit̄· Quid me q̄ri
tis interficere· Ac ſi
diceret· Et ſi ego diſ
ſolui legem· homineȝ
ſanans t̄nſgreſſio fu
it· ſed in ſalutē· Vos
autem t̄nſgredimini
in malū· vnde non de
beo a vobis de ſolucō
ne legis diiudicari· In
duobȝ ergo eos cor-
ripuit· Et dicēdo· q̄d
me queritis interfi-
cere· et oſtendendo
quoniā occiſionē me
ditātes. non ſūt dig
ni aliū diiudicare·
Augꝰ· Vel hoc di
cit· quia ſi legem facerent· in ipſis litteris xp̄um
agnoſcerēt· et p̄ſentem non occiderent· Reſpōdit
autē ei turba· non ptinencia ad ordinē· ſed ad per
turbacionē· Sequitur enim· Reſpondit turba et
dixit· Demoniū habes· quis te querit interficere·
Ei dictū eſt q̄ demoniū haberet· qui demones ex-
pellebat· Dominus aūt non turbatꝰ· ſed in ſua ve
ritate tranquillus· non reddidit maledictū ꝓ ma
ledicto· ſed reſpondit tranquille· Beda in quo no
bis paciencie reliquit exemplū· vt quociēs nobis
ba aliquibus falſa obiciunt̄ conuicia· pacient' tol
leremus· et vera que poſſumus· non obiciamꝰ· ſed

ſalutaria monita p̄dicemus· Sequit̄ enim· Reſpō
dit ih̄s et dixit eis· vnū opus feci et oēs miramini
Augꝰ· Ac ſi diceret· Quid ſi omnia opa mea vi
deretis· ipſius em̄ opa erant· que in mūdo videbāt
et ipſū qui fecit omia non videbant· Fecit vnā rem
et turbati ſunt· quia ſaluū fecit hominē in ſabba
to· quaſi ſi quiſquā eorum egrotus ſabbato ſince-
raret· alius illū ſanum feciſſet q̄ ille qui eos ſcan-
daliȝauit· quia vnū hominē ſabbato ſaluum fecit
Criſ· Hoc em̄ q̄ dicit· miramini· hoc eſt turba-
mini· tumultuatis· vide autē quomō prudenter a
lege eos ſilogiȝat· Vult eniȝ oſtendere q̄ facere
hoc opus non erat legē ſoluere· Sunt eniȝ multa
p̄ncipaliora q̄ lex de obſeruacione ſabbati· ꝑ quo
rum obſeruacionem· lex non ſoluit̄· ſed impletur·
Et ideo ſubdit· Propterea moiſes dedit vobis cir
cum· non quia ex moiſe eſt· ſed ex patribȝ· et in ſab
bato circumciditis hominē· Augꝰ· Quaſi dicēt
Bene factū eſt vt acciperetis circūciſionē a moyſe
nō quia ex moiſe eſt· ſed ex patribȝ· Abraham em̄
primꝰ accepit circumciſionē a domino· et in ſabba
to circūciditis· Conuicit vos moiſes· accepiſtis in
lege vt circūcidatis octauo die· Accepiſtis i lege
vt vacetis ſeptimo die· Si octauus dies illius qui
natus eſt· occurrit ad diem ſeptimū ſabbati· circū
ciditis hominē· que circūciſio pertinet ad aliquod
ſignaculū ſalutis· et non debent homines ſabbato
vacare a ſalute· Alchui· Propter tres em̄ cau-
ſas data fuit circūciſio· Primo vt ſignū eſſȝ mag
ne fidei abrahe· Secūdo vt per eam a ceteris nacio
nibus diſcernerent̄· Tercio vt illū in virili mēbro
ſuſcipientes· caſtitatē mentis et corporis obſerua
re deberent· Et tantuȝ conferebat tunc circūciſio
quantū nunc baptiſma· niſi q̄ ianua nondū apta
erat· Concludit ergo ex p̄miſſis· Si circūci· acci-
pit ho· in ſabbato· vt non ſol· lex moi· mihi indig
namini· quia totum hominē ſanum feci in ſabbato
Criſ· Quaſi d· ſabbati ſolucio in circunciſione·
legis eſt obſeruacio· Sic et ego hominem curans
ſabbato· legē ſeruaui· Vos qui non eſtis legiſlato
res· vltra modum legē defenditis· Sed moiſes iu
bet legem ſolui· ꝓpter mandatū q̄d non erat ex le
ge· ſed ex patribus· Per hoc autē q̄ dicit· Totum
hominē ſanum feci in ſabbato· oſtendit circūciſio-
nem eſſe ꝑticularem ſanitatē· Augꝰ· Forte aūt
illa circūciſio ip̄m dominū ſignificabat· Quid em̄
eſt circūciſio· niſi carnis expoliacio· Significauit
ergo expoliacionē a corde cupiditatū carnalium·
Non ergo ſine cauſa data eſt in eo mēbro ꝑ quod
ꝓcreatur creatura mortaliū· quia per vnū homi-
nem peccatū intrauit in mundū· Ideo aūt quiſq̄ȝ
cum ꝓpucio naſcitur· quia omnis cum vicio ꝓpagi
nis naſcit̄· et non mundat deus· ſiue a vicio cū quo
naſcimur· ſiue a vicijs que male viuendo addimus
niſi per xp̄m· Cultellis em̄ petrinis circumcidebāt
et petre nomine xp̄m figurabāt· Ideo aūt octauo
die· quia poſt ſeptimum ſabbati dominꝰ die dn̄ico
reſurrexit· Ipſa autē reſurrectio nos circumcidit·
·i· abſtulit deſideria carnalia· Intelligite hoc ſig
nificari opus bonuȝ quod ego feci totū hominem
ſaluum in ſabbato· qȝ et curatus eſt vt ſanꝰ eſſet
in corpe et credidit vt ſanus eſſet in anima· Eſtis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autē ꝓhibiti· ſeruilia opera facere ſabbato· Nun
quid ſeruile opus eſt hominē ſanare in ſabbato·
Manducatis ſiquidē et bibitis in ſabbato · qꝛ per
tinet ad ſalutē · per quod oſtenditis opera ſalutis·
nullo modo eſſe die ſabbati omittenda· Criſo·
Non autē dixit · Ego maius circumciſione operatꝰ
ſum· ſed ſolum factū narrans· iudiciū eis conceſſit
Vnde ſubdit· Nolite iudicare ſecundū faciem· ſed
iuſtum iudiciū iudicate· Quaſi diceret· non qꝛ moi
ſes apud vos habet maiorem gloriā q̄ ego· ex per
ſonarum dignitate feratis ſentenciā· ſed a reꝝ na
tura· Hoc enī eſt iuſte iudicare· Nullus aūt incuſa
uit moiſen de hoc qꝛ iuſſit ſabbatū ſolui ꝓpter man
datum circūciſionis · quod erat aliunde q̄ ex lege
inductū · Ergo fidedignioꝛ vobis eſt moiſes qui
iubet ſolui legem a mandato non legali· Augꝰ·
Hoc autē qꝛ dominus notauit hoc loco euadere in
hoc ſeculo· magni laboris eſt · non ꝑſonaliter iudi
care· admonuit quidē dominus iudeos· admonuit
et nos· Quod enī precioſuꝫ ſonabat de ore domini
et ꝓpter nos ſcriptū eſt et nobis ſeruatū et ꝓpter
nos recitatū· Surſum eſt dominꝰ· ſed eciā hic eſt
veritas dominus· Corpus enī domini in quo ſur=
rexit vno loco eſſe poteſt · veritas eius vbiqꝫ diffu
ſa eſt· Quis ergo eſt qui nō iudicat ꝑſonaliter qui
equaliter diligit· Non enim cum homines diuerſo
modo pro ſuis gradibus honoꝛamus · timēdum eſt
ne perſonas accipiamus· Nonnunq̄ enī eſt iudiciū
inter patreꝫ et filium · non equamus filiū patri in
honoꝛe· ſed ꝓponimus ſi bonam cauſaꝫ habet· filiū
patri in veritate· et ſic tribuimus honoꝛē debitum
vt non perdat equitas meritū·

Dicebāt ergo qui
dam ex iheroſolimis·
Nonne hic eſt quē iu
dei querūt interficere
et ecce palā loquitur
et nihil ei dicūt· Nun
quid vere cognoue=
rūt ṗncipes· quia hic
eſt xp̄c Sed hunc ſci
mus vnde ſit · Xp̄us
autē cum venerit · ne
mo ſcit vnde ſit· Cla
mabat ergo ih̄s in tē
plo docens ⁊ dicens
Et me ſcitis· et vn̄ ſim
ſcitis ⁊ a meipſo non
veni· ſed eſt verꝰ qui
miſit me· q̄ꝫ vos neſci
tis· ego ſcio eum · Et
ſi dixero quia neſcio
eum Ero ſimil' vobis
mēdax· Sed ego ſcio
eū quia ab ipſo ſum ⁊
ipſe me miſit· q̄rebāt
ergo eū aprehendere
et nēo miſit in illū ma
nus· qꝛ nōdū venerat
hora eius

Augꝰ · Supta dic
tum eſt · qꝛ ideo domi
nus velud occulte aſ
cendit ad diem feſtū
non quia timebat ne
teneretur· Cui pote=
ſtas erat vt non tene
retur· Sed vt ſigni=
ficaret eciam in ip̄o
die feſto qui celebra
batur a iudeis ſe oc=
cultari et ſuū eſſe mi
ſterium· nunc autem
appareꝫ poteſtas que
putabatꝛ timiditas ·
Loquebatꝛ eniꝫ palā
in die feſto ita vt mi
rarentur turbe· vnde
diciꝛ· Dicebāt ergo
quidam ex iheroſoli=
mis· Nonne hic ē quē
iudei querunt interfi
cere · Et ecce palam
loquiꝛ· et nihil ei di=
cunt· Nouerant eniꝫ
qua ſeuicia querebatꝛ
mirabantꝛ qua poten
cia nō tenebatur·
Criſ· Addit autē
euangeliſta ex ihero
ſolimis · qm̄ qui ma=
gis potiti erant ſig=
nis· hij omnes erant
miſerabiliores· q̄ dei
tatis eius ſignum vi
dētes maximū · om̄ia
iudicio corruptorum
principū ꝑmittebāt
an non magnū ſignū
inſanientes et q̄ren=
tes interficere· habere enī in manibus · et repente
quieſcere· Augꝰ· Igiꝛ non plene intelligētes
xpriſti potenciā · putauerūt eſſe principū ſcienciā
qꝛ ei pepercerunt· Vnde ſubdūt · Nunquid vere cog
nouerūt principes· quia hic eſt xp̄c· Criſ· Sed
ipſi neqꝫ principū ſequunꝛ ſentenciā · ſed illā ꝓfe
runt corruptā et ꝓpria amencia dignā· Vnde ſub
ditur· Sed hunc ſcimus vnde ſit· Xp̄us autem cū
ve· neſcit vnd̄ ſit· Augꝰ· Hec opinio apud iude
os nō inaniter nata eſt· Inuenimus tamē qꝛ ſcrip
ture dixerunt de xp̄o· quoniā nazarenus vocabiꝛ
Ergo p̄dixerunt vnde ſit· Iudei eciā dixerūt hero
di querēti· qꝛ xp̄c in bethleem iude naſcereꝛ· et te
ſtimonium eciā ꝓpheticum attulerunt· Vnde ergo
nata eſt hec opinio apud iudeos· qꝛ xp̄c cum vene
rit· nemo ſciat vnde ſit· niſi qꝛ vtrunqꝫ ꝓnuncia=
uerunt ſcripture· ſcd̄m hominem p̄dixerunt vnde
eſſet· ſcd̄m deum latebat impios et querebat pios
Hanc igiꝛ opinionē in eis generauerat· quod per
yſaiā dictum eſt generacionē eius quis enarrabit
Deniqꝫ dominus ad vtrunqꝫ reſpondit· et qꝛ noue
rant eum vnde eſſet· et qꝛ non nouerant· Vnde ſe=
quitur· Clamabat ergo ih̄us docēs in templo et
dicens· Et me ſcitis· et vnde ſim ſcitis hoc ē dicere
et vnde ſim ſcitis· et vnde ſim neſcitis· Et me ſcitis
et vnde ſim ſcitis et hoc eſt dicere · et vn̄ ſim ſcitis
et vnde ſim neſcitis· vnde ſim ſcitis· ih̄us a nazeret
cuius eciā parentes noſtis Solus enī in hac cauſā
latebat virginis partus· quo excepto totū noue=
rant in iheſu· quod ad hominē ꝑtinet· Recte ergo
dixit· Et me noſtis· et vnde ſim ſcitis· ſcd̄m carnem
et effigiē hominis quā gerebat· Secundū diuini
tatem autē· A meipſo non veni· ſed eſt verus qui
miſit me· Criſ· Per quod ea que in mente habe
bāt reuelat· Ac ſi diceret· Non ſum de numero eo
rum qui ſine cauſa venerūt· ſed eſt verax qui miſit
me· et ſi verax eſt· in veritate miſit · et qui miſſꝰ ē
congruum eſt veracem eſſe· Rurſus autē ex ꝓpriis
ſermonibus eos capit· quia enī dicebant· cum ve=
nerit xp̄c· nullus cognoſcet vnde eſt · oſtēdit eciā
inde ſe xp̄m eſſe· qm̄ a patre venit · quē ipſi neſcie
bant· Et ideo ſubdit· Quem vos neſcitis· Hila·
ſexto de trinitate· Nunquid aūt non omnis homo
licet in carne ex deo natus eſt· et quomō negat ab
hijs vel ſeip̄m vel vnde ip̄e ſit· ſciri· niſi id vnde ē
ad nature ſue referret autoꝛē· Nam id quod vnde
ſit· ignoꝛatꝛ naturā ex qua eſt· dum vnde ſit· neſciꝛ
oſtēdit· Ignorari enī vnde ſit· non poteſt q̄cquid
ſubſiſtit ex nihilo· Quia hoc ip̄m quod non igno=
ratur ex nihilo· ignoꝛacionē eius vnde ſit· non ha
bet· Ob hoc autē quid ſit ip̄e· neſciꝛ· ideo ignoꝛatꝛ
a quo ſit· non enī confiteꝛ filium qui negat natum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hec natũ intelligit. qui putabit eũ eſſe ex nihilo.
Criſ. Vel ignoranciã hic dicit. que eſt per opa
ſicut paulus ait. Confitent̃ ſe noſſe deũ. Factis aũt
negant. Dupliciter aũt eos redarguit. Et primũ
quidem q̃ occulte loquebant̃. hec in mediũ inducit
clamans. vt eos verecundari faciat. Aug. Dei
nicq̧ vt oſtenderet eis vnde poſſent ſcire. ſubiecit.
Ego ſcio eum. Ergo a me querite. vt ſciatis eum.
Patrem em̃ non cognoſcit niſi filius. et cui volue-
rit filius reuelare. Et ſi dixero quia neſcio eum ero
ſimil' vobis mendax. Criſ. Quod eſt impoſſibile
quia em̃ verax eſt. qui miſit. congruum eſt et eum
qui miſſus eſt veracem eſſe. vbiq̧ autẽ cognicio-
nem patris ſoli ſibi attribuit. q: a patre ẽ. Vnde
ſequit̃. Et ego ſcio eum quia ab ipſo ſum. Hila.
ſeptimo de trinitate. Quero autẽ vtꝝ id quod ab
eo opus eſt. in eo creacionis aut naturã genera-
cionis oſtendat. Si opus in eo creacionis eſt. vni
uerſa queq̧ que creant̃ a deo ſunt. et quõ patrem
non vniuerſa nouerunt. cum filius eum idcirco q:
ab eo eſt. nõ neſciat. Si vero idcirco ei quia ab eo
ſit. eum noſſe ſit ꝓprium. quomõ non hoc ei qui ab
eo eſt. erit ꝓprium. ſcz vt verus fili9 ex natura dei
ſit. Habes igit̃ ꝓprietatem cognicionis de ꝓprie-
tate generacionis. Tamen ne forte id quod ab eo
eſt. aduentus ſui temp9 hereſis inuaderet. ꝯtinuo
ſubiecit. Et ipẽ me miſit. Tenuit ordinẽ euange-
lici ſacramẽti. natũ ſe ꝓfeſſus et miſſum. Aug.
Ab ipſo inquit ſum. q: filius de patre. Quod aũt
videtis me in carne ipſe me miſit. vbi noli intelli-
gere nature diſſimilitudinẽ. ſed generantis auto
ritatem. Criſ. Irritauerũt autem iudeos ea que
dicebant̃. ꝓpter hoc q dixerat quez vos neſcitis.
quia ſimulabãt ſe ſcire. vnde ſequit̃. Querebãt er
go eum apprehendere et nemo miſit in eum manus
vide furorem eoꝝ inuiſibilit' refrenatũ. Euange-
liſta vero humanius et humilius loqui volens. vt
ex hoc xp̃c homo putaret̃. non dixit q eos inuiſibi
liter detinuit. Sed ſubiecit. quia nondũ venerat
hora ei9. Aug9. Hoc eſt. quia nolebat. non em̃
domin9 ſub fato natus eſt. hoc nec de te credendũ
eſt. quanto magis de illo ꝑ quem factus es. ſi tua
hora voluntas eſt illius illius hora que eſt niſi vo
luntas ſua. non ergo horã dixit qua cogeret̃ mori
ſed qua dignaret̃ occidi.

De turba aũt multi
crediderũt in eum. et
dicebant. Xp̃us cum
venerit. nunq̃d plura
ſigna faciet. q̃ꝫ que h
facit. Audierũt pha-
riſei. turbam murmu-
rantem de illo hec. Et
miſerunt principes et
phariſei miniſtros vt
apprehenderent eum.
Dixit ergo ih̃s. Ad-
huc modicũ tempus
vobiſcũ ſum. et vado
ad eum. qui miſit me
Queritis me. et nõ in
uenietis. et vbi ego ſuz
vos non poteſtis veni
re. Dixerũt ergo iudei
ad ſemetipſos. Quo h
iturus eſt q: non inue
niemus eum. Nunq̃d
in diſperſionẽ gentiũ
iturus eſt. et doctur9
gentes. Quis eſt hic
ſermo. quẽ dixit. Que
ritis me. et nõ inuenie
tis. Et vbi ſum ego.
vos nõ poteſtis venire

Aug9. Humiles et
paupes ſaluos facie-
bat dñs. Vnde dicit̃
De turba autẽ multi
crediderunt in eum.
Turba em̃ que ſuam
egritudinẽ cito vidit
eciã illius medicinam
ſine dilacione cogno
uit. Criſ. Verun-
tam̃ neq̧ in his erat
ſana fides. ſed more
multitudinis vulga-
ria loquebant̃. Seq̃-
tur em̃. Et di. Xp̃us
cum venerit. nũquid
ſigna plura faciet q̃ꝫ
que hic facit. Dicere
em̃ xp̃c cum venerit.
erat non firmiter cre
denciũ hunc eſſe xp̃m
Vel eciã hoc dicere.
eſt oſtendere eum nõ
eſſe xp̃m. Ac ſi dicat.
Nonne ille cum vene
rit. melior erit. et plu
ra ſigna faciet. groſ
ſiores em̃ non a doc-
trina. ſed a ſignis in
ducunt̃. Aug. Vel
intelligunt. Si duo
non erũt. Hic ẽ xp̃c
Principes autẽ inſa-
niebant. Et ideo me-
dicum non ſoluz non
agnoſcebãt. ſed eciã
occidere cupiebant.
Vnde ſequit̃. Audie
rũt phariſei turbam
murmurãtem de illo
hec. Et miſerunt principes et phariſei miniſtros.
vt apprehenderent eũ. Criſ. Multa quidẽ locu
tus eſt ſupra. ſed nihil tale fecerunt. Nõ maxime
em̃ eos mordebat. hoc erat q turbe ſcz xp̃m glori
ficabant. Sabbati aũt ſolucio apparẽs cauſa erat
quã ſcz pretendebant. et ipſi quidẽ non audebant
xp̃m cape periculum timentes. Miniſtros aũt mit
tunt tanq̃ꝫ piculis expoſitos. Aug9. Quia ergo
nõ poterant apprehendere nolentem. miſſi ſunt. vt
audirent docentẽ. Sequit̃ em̃. Dixit ergo iheſus.
Adhuc modicum tempus vobiſcũ ſum. Criſo.
Verba loquit̃ humilitatis plena ac ſi dicẽt. Quid
feſtinatis me interficere. paruum expectate tp̃us
Aug9. Quod modo ergo vultis facere. Facturi
eſtis. ſed non modo. quia nolo. Implere em̃ debeo
diſpenſacionẽ meam. et ſic ꝑuenire ad paſſionem.
Criſ. Per hoc igit̃ audaciorẽ turbam terruit.
ſtudioſiorẽ vero magis auidam faciebat ad audiẽ
dum. quaſi ꝑuo tempore derelicto. in quo poſſent
hac doctrina potiri. Non autem dixit ſimplicit' hic
ſum ſed vobiſcũ ſum. Quaſi diceret et ſi pſequa-
mini me. non tamẽ ceſſabo que ſunt ꝑ vobis diſpẽ
ſans et ea que ſunt ad ſalutẽ docens et monẽs vos
Quod autẽ ſubdit. Et vado ad eum qui me miſit.
ſufficiens em̃ erat eos terrere. Theo. Tanquã
patri ſit de ipĩs ꝯqueſturus. quia ſi miſſum obpro
brijs affecerunt. non eſt dubiũ q et mittenti fece
runt iniuriã. Beda. Dicit aũt. vado ad eum qui
miſit me. ac ſi diceret. reuertens aſcendo ad patrẽ
qui me incarnari precepit. Illuc ſe dixit ire a quo
nunq̃ꝫ receſſit. Criſ. Quid vero eo indigebant.
manifeſtat ꝑ hoc q dicit. q̃ritis me et non inuenie
tis. Sed vbi q̃ſierunt eũ iudei. Dicit lucas q̃m plan
gebant mulieres ſup eum. Probabile autem eſt et
multos alios hoc paſſos eſſe. et p̃cipue dũ ciuitas
caperet̃. eos meminiſſe xp̃i. et miraculoꝝ eius. et
p̃ſenciã eius querere. Aug9. Vel hic iam reſur-
rectionem ſuam p̃dixit. quia queſituri illum erant
poſt reſurrectionẽ compũcti. Noluerũt enim eum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

agnoſcere preſentem·et poſtea queſierunt cum viderent in eum multitudinē credentē·vnde multi conpuncti dixerunt· Quid faciemus·viderunt enī xp̄m ſuo ſcelere morientē·et crediderunt in xp̄um ſuis ſceleribus ignoſcentē·et quouſqꝫ biberēt ſanguinem quē fuderunt·de ſua ſalute deſperauerūt

Criſo· Deinde ne quis eum per mortem cōmuni modo abire eſtimet·ſubiungit·Et vbi ego ſū·vos non poteſtis venire· Si vero in morte maneret·poſſent ad eum ire·illuc enī oēs abimus· Aug9 Non autē dixi vbi ero·ſed vbi ſum· Semp enī ibi erat xp̄c·quo fuerat rediturus·Sic rediit vt nos non derelinqueret· Erat enī xp̄c ſecundū viſibilē carnē i terra· ſcd̄m inuiſibilē maieſtatē in celo et in terra· Non aūt dixit·non poteritis·ſed nō poteſtis venire·Tales enī tunc erant qui non poſſent· Nam vt ſciatis·non hoc ad deſperacionē dictum·et diſcipulis ſuis dixit tale·aliqͩ·quo ego vado·vos non poteſtis venire·Demqꝫ hoc petro expoſuit·dicēs·Quo ego vado nō potes me ſeq̄ mō·ſequeris autē poſtea· Criſ· Hec autē omnia induxit·volens eos attrahere·etenī modicū tp̄us quod relinquebatur·et poſt receſſum ip̄m deſiderabilem eſſe et eū non poſſe decetero inueniri·ſufficiencia erāt ad ſuadendū vt ad eum accederent· Per hoc autē ꝙ dicit·Vado ad eum qui miſit me·oſtendit nullā ſibi fieri leſioneꝫ ab inſidiis eoꝝ et paſſionē ſuam voluntariā ſibi eſſe·paſſi ſunt autē ipi iudei ad ea que dicta ſunt·et q̄runt ad ſeip̄os·quo debeat ire quod non erat eoꝝ qui deſiderarēt ab eo liberari· Sequitur enī· Dixerunt ergo iudei ad ſemetip̄os quo hic iturus eſt·quia non inueniemus eum·nunquid in diſperſionē gencium iturus eſt et docturꝰ gentes· Sic enī gentes vocabāt quaſi exprobrātes et magna in ſemetip̄is gloriantes·quia ſcilicꝫ gentes vbiqꝫ diſſeminate erant·et imperfecte ad inuicem ꝑmixte· Sed hoc obprobiū poſtea ipſi ſuſtinuerunt·quia vbiqꝫ diſperſi ſūt·Antiquitus aūt tota gens in vnū collecta erat·Sed cum iudei vbiqꝫ terrarum iam gentibus ꝑmixti eſſent·non diceret·quo ego vado vos nō poteſtis venire·ſi per hoc gētes intellexiſſet· Aug9· Dixerat aūt dominus·quo ego vado de ſinu patris· Hoc ergo illi nullomodo intellexerūt·et tamē ex hac occaſione ſalutem noſtrā predixerunt·ꝙ dominus iturꝰ eſſet ad gentes·non p̄ſencia corpis·ſed tamē pedibus ſuis·miſit enī ad nos membra ſua et fecit nos membra ſua· Criſ·Non autē dixerunt ꝙ iturus eſſet ad gentes ledere eos·ſed docere· Iam enī irā ſubmiſerant et hiis que dicta erant crediderant· Nequaq̄ autē niſi credidiſſent·queſiſſent ad ſeipſos·Quis eſt hic ſermo·quē dixit·q̄ritis me et non inuenietis·et vbi ego ſum·vos non poteſtis veīre

In nouiſſimo autē die magno feſtiuitatis·ſtabat ih̄us et clamabat dicēs·Si qs ſitit·veniat ad me et bibat·Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura flumina de ventre ei9 fluēt aque viue·Hoc autem dixit de ſpiritu quem accepturi erāt credentes in eū·Nondum eniꝫ erat ſpirit9 dat9·Quia ih̄s nondū erat glorificatus·

Criſ· Cum receſſuri eſſent domū celebrata feſtiuitate·dominꝰ dat eis viatica ad ſalutē·vnde dicitᷣ In nouiſſimo aūt die ma·fe·ſta·ih̄s et clamabat dicens·Si qs ſitit veniat ad me et bibi· Auguſt·Tunc enī agebatur feſtiuitas q̄ appellatᷣ ſcenophegia·i·tabernaculorum conſtructio·

Criſ·Que p ſeptē dies agebatᷣ·prima autem dies et vltima erat celeberrima ſm̄ legē et hoc ſignificauit euāgeliſta cū dixit·In nouiſſimo die magno feſti· Medios autem dies magis ad voluptatē conſumebant Ideo ergo prima die hoc eis non dixit·ſed neqꝫ ſecunda aut tercia·ne ea que dicebantᷣ·deperirent·eis voluptati vacantibus·Clamat autē ꝓpter turbe multitudinē· Theo·Simul quidē vt audibilis fieret·atqꝫ vt confidenciā largiretᷣ·et quia neminem formidabat· Criſ·Dicit aūt ſi quis ſitit ac ſi di·Neminem neceſſitate et violēcia attraho· Sed ſi quis habet deſideriū multū·hūc ego voco·

Aug9·Eſt enī ſitis interior·quia eſt homo interior·Conſtat autē plus amare hominē interiorem ꝙ̄ exteriorem·Si ergo ſitimus·veniamus·nō pedibus·ſed affectibus·nec migrando·ſed amando·

Criſ·Quia enī de intellectuali loquitᷣ potu·oſtēdit per hoc·quod poſt inducit· Qui credit in me·ſicut dicit ſcriptura·Fluīa·de ven·eius fluent aque viue·ſꝫ vbi hoc dicit ſcriptura·nuſquā·Quid igitur·Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura·Hic ſubdiſtinguere oportet·vt poſtea ſubſequatᷣ·Flumina de ventre eius fluent aque viue·oſtendens qm̄ rectam oportet habere cognicionē·et nō ita a ſignis ſicut a ſcripturis credere in ipſū·Etenī ſupius dixit·ſcrutamini ſcripturas· Ihero·in ꝓlogo gene·Vel hoc teſtimoniū de ꝓuerbiis ſumptū eſt vbi ſcꝫ dicitᷣ·Deriuentur fontes tui foris et in plateis aquas tuas diuide· Aug9·Venter aūt interioris hominis eſt conſciencia cordis eius·Bibito autē iſto liquore·viueſcit purgata conſciencia·et hauriens fontē habebit·et ip̄a fons erit·Quis eſt fons·vel quis eſt fluuiꝰ qui manat de ventre interioris hoīs·beniuolencia qua vult ꝯſulere proximo·Bibunt ergo qui credūt in dn̄o·ſi aūt putet quia quod bibit·ſoli ipſi debet ſufficere·non fluit aqua viua de ventre eius·Si autē ꝓximo feſtinat conſulere ideo non ſiccatᷣ quia manat· Grego·ſup ezechihelem· Cum enī a mente fideliū ſancte predicacōis·verba defluunt·Quaſi de mente credenciū aque viue flumina decurrunt·ventris autē viſcera quid ſunt aliud·niſi mentis interna·ideſt recta intencio·ſanctū deſiderium·humilis ad deuꝫ pia ad proximū voluntas· Criſ·Dicit autē flumina et non flumen·copioſitatē et vbertatem occulte inſinuans·Viuentem autē aquam dicit·agētem ſemp·Spiritus enī gracia·cum in mentē intrauerit et firmata fuerit omi fonte magis manat et neqꝫ deficit neqꝫ euacuatur·neqꝫ ſtat· videbit quis vtiqꝫ hoc ad ſapienciā ſtephani ad petri linguam·ad pauli fluxū inſpiciens·Nihil enī eos detinebat·Sed ſicut flumina multo impetu delati·oīa

ſecum trahentes abibant· Aug9· Ad qualē aūt potum dominus inuitaſſet· expoſuit euāgeliſta· et dixit· Hoc autē dixit de ſpiritu quē accepturi erāt credētes in eum· Quē dicit ſpiritū niſi ſpiritū ſanctum· nam vnuſquiſq3 homo habet in ſe ꝓpriū ſpiritum. Alchui· Spiritū autem ſanctū ante aſcēſionem· apoſtolis ꝓmiſit· poſt aſcenſionē in linguis igneis dedit· Inde dicit· Quem accepturi erāt credentes in eum· Aug9· Erat ergo ſpiritus dei ſed nondū in eis erat· qui crediderāt in ihm· Ita em̄ diſponit· non eis dare ſpūm iſtum· niſi poſt reſurrectionem ſuam· vnde ſequit̄· Nondum em̄ erat ſpiritus datus· quia nondū ihus erat glorificatus

Criſ· Apoſtoli quidē prius ſpū eiciebant demonia· ſed ea que a xp̄o eſt· poteſtate· Quando enim mittebat eos· non dicit̄· Dedit eis ſpiritū ſanctū ſed dedit eis poteſtatē· De ꝓphetis autē ab omnibus confeſſum eſt· q ſpiritus ſanctus eis dabatur ſed hec gracia a terra defecerat· Auguſt· iiij· de trinitate· Sed quomō et de iohanne baptiſta dictum eſt· Spiritu ſancto replebit̄ ab vtero matris ſue· et ſpiritu ſancto repletus zacharias inuenit̄· vt de illo talia diceret· et ſpiritu ſancto maria vt talia de domino ꝑdicaret· Spiritu ſancto ſimeon et anna vt magnitudinē xp̄i paruuli agnoſcerent· Quomō ergo intelligit̄· niſi quia circa illa ſpirit9 ſancti dacio· poſt glorificaciōe3 xp̄i futura erat qualis nunꝙ̄ antea fuerat· habitura erat quādā ꝓprietatem in ipſo aduentu· qualis antea nunꝙ̄ fuit· Nuſquā enim legimus linguis quas nō nouerant· homines locutos veniente in ſe ſpiritu ſancto· ſicut tunc factū eſt cum oporteret eius aduentum ſignis ſenſibilibus demōſtrari· Aug9· ſup iohannē· Cum ergo et modo accipiat̄ ſpiritus ſanctus· ꝗre nemo loquitur linguis omniū gencium quia iā ipā eccleſia linguis gencium loquit̄· in hac qui non eſt· nec mō accipit ſpiritum ſanctum· Si amas vnitatem· eciā tibi habet quiſqs in illa aliquid habet· Tolle inuidiam· et tuū eſt qđ habeo Liuor ſeparat· caritas iungit· Ipſam habeto et cuncta habebis· quia ſine ipā nichil ꝓderit quicquid habere potueris· Caritas autē dei diffuſa ē in cordib9 noſtris p ſpiritū ſanctū q̄ datus ē nob̄ Quare ergo dn̄s poſt reſurrectionē ſuā ſpiritum ſanctū dare voluit· vt ſcilicet in reſurrectionem noſtram caritas flagraret· ab amore ſeculi ſepararetur· et tota curreret in deum· Qui em̄ dixit· Qui credit in me veniat· et bibat· et flumina de vētre eius fluēt aq̄ viue· vitā eternā ꝓmiſit· vbi nihil timeam9· vbi non moriamur· quia ergo tale eſt quod ꝓmiſit ſpiritus ſancti caritate feruentibus· Ideo ipm̄ ſpiritum noluit dare· niſi cum eſſet glorificatus vt in ſuo corpore oſtenderet vitam· quā mō non hēm9 ſ3 in reſurrectōe ſpam9 Aug cōt̄ fauſtū ſi ita ꝗ3 ſc̄a erat vt nōdū daret̄ ſpūſſc̄s q2 nondū erat ihs glificat9 ꝓculdubio clarificato hieſu iā cā erat vt ſtatim daret̄· Cataphrices aūt ſe ꝓmiſſum paraclitū ſuſcepiſſe dixerūt· Et hinc a fide catholica deuiarunt· Manichei eciā que de ꝓmiſſione ſpiritus ſancti dicunt̄· de manicheo aſſerūt eſſe ꝑdictum· tanꝙ̄ ſc3 antea non fuerit ſpūs dat9

Criſ· Vel aliter gloriā xp̄iſti crucē vocat· quia em̄ inimici eramus· donū aūt non inimicis· ſed amicis dat̄· oportebat prius offerre hoſtiā· et inimiciciam in carne diſſolui· et tunc factos dei amicos ſuſcipere donum·

Ex illa ergo hora turbe cum audiſſent hos ſermones eius dicebant· Hic eſt vere ꝓpheta· Alij dicebāt hic eſt xp̄s· quidā aūt dicebāt· Nunquid a galilea venit criſtus· Nonne ſcriptura dicit· q2 ex ſemine dauid· et de bethlehem caſtello vbi erat dauid venit criſt9· Diſſenſio itaque facta ē ꝓpter eum in turba· Quidam autē ex eis voluerūt apprehendere eum· ſed nemo miſit ſuper illum manus· Venerunt ergo miniſtri ad pontifices et phariſeos· Et dixerunt illi eis Quare non adduxiſtis eū· Reſponderūt miniſtri Nunꝙ̄ ſic locutus eſt homo· ſicut hic homo loq̄t̄· Reſponderunt ergo eis phariſei· Nūquid et vos ſeducti eſtis Nūquid ex principibus aliquis credidit in eū aut ex phariſeis· Sz turba hec q̄ nō nouit legem maledicti ſunt Dixit nicodemus ad eos· Ille qui venit ad ihesum nocte qui vn9 erat ex ipīs· Nunq̇d lex nr̄a iudicat hoīe3 niſi prius audierit ab ipō et cognouerit· q̇d faciat· Reſponderūt

Aug9· Cum dominus inuitaſſet credētes i ſe ad potādū ſpiritum ſāctum nata ē de illo in turba diſſenſio· vnde dicit̄ ex illa ergo hora turb· cum au· hos ſer· eius dicebant· hic eſt vere ꝓpheta· Theophil Qui ſcilicet expectabatur· alij ſcilicet populus dicebant· hic eſt xp̄s. Alch· Iā iſti ſitim illā ſpiritus aliter haurire cepāt iam ſitim infidelitatis depoſuerāt· Alij in ſue īfidelitatis ariditate ꝑmanebant· de quibus ſubditur· Alij aūt dicebāt· Nū quid a galilea venit criſt9· nonne ſcri· di· q ex ſemine· da· et đ beth· ca· vbi erat da xp̄s venit· Nouerāt em̄ quid de xp̄o ꝑdixiſſent ꝓphete· ſed ignorabāt oīa in ipō impleta fuiſſe· q qui nouerāt in nazareth nutritū· natiuitatis locū nō attendebant nec ꝓpheciā quam legerāt· in eo completā credebāt· Chriſoſto· Sed eſto locū natiuitatis ignorabāt· num eciā gen9 ignorabant quō3 ex domo et familia dauid nat9 erat· Quare igitur dicebant· Nōne ex ſemie dauid venit xp̄s· Sed et hꝯ obumbrare volebāt peducacioē3 in nazareth omia malicōſe loquētes· vnde non accedūt ad xp̄m querētes quō ſcripture dicūt· q2 bethlehē oportet venire xp̄m Tu autem ex galilea veniſti ſed omia malicōſe loquūt̄· Et q2 non diligēt attende

et dixerunt ei· Nūq̇d
et tu galile9es· Scr
utare ſcripturas ⁊ vi
de ·q: ꝓpheta a galli-
lea nō ſurgit et reuer
ſi ſunt vnuſquiſq; in
domun ſuam·

bāt hijs que dicebā-
tur· neq; diſcēdi gra
cia· ꝓpter hoc michil
eis xp̄us r̄ndit· Natha
naelem autē dicentē
a nazaret poteſt ali-
quid boni eſſe lauda-
uit· vt vere iſraheli-
taʒ· quia veritatis in
quiſitoꝛ· et oīa vete-
ra diligenter edocti9· Sequit̄ diſſenſio itaq; facta
eſt ꝓpter eū ĩ turba· Theo· Non in p̄cipibus·
Nam pꝛincipes vni9 volūtatis erāt· vt vicz nō eū
reciperent ſicut xp̄um· Qui ergo magis moderat
erant in malicia· verbis tantū· glorie xp̄i aduer-
ſabantur· Qui vero peioꝛes erant manus eciā appe
tebant imponere· de quibus ſubdit̄· Quidā autem
ex eis vo· ap· eū· Criſ· Hoc autē induxit euan-
geliſta oſtendens quoniā loquebant̄ neq; queren
tes veritatem neq; diſcere volentes· ſequit̄ ſed ne
mo miſit ſup illum manꝰ· Alch· Quia ſcz ip̄e nō
pmiſit· qui conatus illoꝝ in ſua poteſtate habe-
bat· Criſ· Hoc aūt ſufficiens erat eos in com-
punctionē deducere· ſed non ſunt cōpuncti· Talis
eñ neq̇cia nulli vult credere· ad vnū aſpicit ſoluz
vt eū cui inſidiat̄ interficiat· Aug9· Qui vero
miſſi fuerant· vt eum tenerent· redierūt inmunes
a crimine et pleni admiracione· de quibus ſubdit̄
venerunt ergo miniſtri ad pon· et pha· Et dixer̄t
eis illi· Quare non addu· eum· Alch· Qui eum la
pidare volentes· tenere non potuerunt· arguunt
miniſtros· quia eum nō adduxerant· Criſ· Ecce
phariſei et ſcribe miracula videntes et ſcripturas
legentes nihil ꝓfecerunt miniſtri autē nihil ho-
rum habentes ab vna ſola allocucione ſunt capti·
et abeuntes vt eum ligarent· redierūt ligati mira
culo· Et non dixerunt· Non potuimus ꝓpter tur-
bam· ſed p̄cones efficiunt̄ xpiſti ſapiēcie· Nam ſe
quitur· Reſponderunt miniſtri· Nunq̄ ſic locutus
eſt homo ſicut hic homo loquit̄· Aug9· Ille au
tem ſic locutus eſt· q: deus erat et homo· Criſ·
Non eſt autē ſolum eoꝝ pꝛudencia admirāda· q:
ſignis non eguerunt· ſed a ſola doctrina ſūt capti
Non eñ dixerūt· Nunq̄ talia miracula fecit homo
ſed nunq̄ ſic locutus eſt homo· Sed eciā admiran-
da eſt eoꝝ ſecuritas· quoniā ad phariſeos qui cō
tra criſtum aduerſabant̄ venerunt· et eis talia lo
cuti ſunt· Nec tamen longū ſermonē audierant· ſʒ
bꝛeuem· Cum eñ mens fuerit incoꝛrupta· nō lon-
gis ſermonibus opus eſt· Aug9· phariſei tamē
eoꝝ teſtimoniū repulerunt· Nam ſequit̄· Reſpon
derūt ergo eis phariſei Nunq̇d et vos ſeducti eſtis
Quaſi dicant videm9 vos delectatos eſſe in ſermo
nib9 ſuis· Alch· Et reuera laudabiliter ſeducti
erant· quia dimiſſo malo infidelitatis· tranſierant
ad fidē· Criſ· ab argumento autem inſipienti·
contra eos ſillogizant· Nam ſequitur· Nunquid ex
pꝛincipibus aliquis credidit in eum· aut ex phari
ſeis· ſed turba hec que non nouit legem· maledicti
ſunt· Hec autē eſt ipſoꝝ accuſacio· quoniam tur
ba quidem credidit· ipſi autē non crediderunt·
Aug9· Qui eñ non nouerant legem ip̄i et cre-
debant in eum qui miſerat legē· et eum qui miſe-
rat legem condemnabant illi qui docebant legem
vt impleret̄· quod dominus dixerat· Ego veni vt
non videntes videāt· et videntes ceci fiāt· Criſ
Qualiter igit̄ maledicti ſunt illi qui a lege ſuaden
tur· vos pocius maledicti eſtis· qui nō obſeruaſtis
legem· Theophilus· Ideo autē ſuauiter et blā
de phariſei miniſtris reſpōdent· Dubitauerūt ne
forte ab eis pꝛorſus ſegregent̄· et xp̄o adiciantur
Criſ· Quia vero dixerāt ꝙ nullus pꝛincipū cre
didit in eū·· Ad hoc excludendū ſubiungit̄· dicit·
Nicodemus ad eos· ille qui venit ad ihesum nocte·
qui vnus erat ex illis· Aug9· Ipſe non quidem
incredulus· ſed timidus· Nam ideo nocte venerat
ad lucem quia illuminari volebat et ſciri timebat
hic ergo reſpōdit iudeis· Nunquid lex noſtra iudi
cat hominem· niſi p̄us· audi· ab ip̄o et cogno· q̇d
faciat· Credebat eñ q: ſi eū tm̄modo pacient̄ vel-
lent audire forte ſimiles fierent illis qui miſſi ſunt
ternere et maluerūt credere· volebant autem illi
puerſi ante eſſe dānatoꝛes q̄ cognitoꝛes Au-
gu· xvij· de ciuitate dei· Dicit autē lex noſtra de
lege que dei eſt· eo ꝙ eſt ab illo data hominibus
·Criſ· Oſtendit autē nicodem9 eos neq; cog
noſcentes legē· neq; faciētes q̄ ſūt legis· Cū
autem congruum eſſet oſtēdere ꝙ non indiſcrete
miſerūt vetaturi eum· rudius ⁊ iracūdius vtunt̄
contradictione· Nam ſequit̄· Reſponderunt et dixe-
runt ei· Nūquid et tu galileus es· Auguſtin9·
Ideſt quaſi a galileo ſeductus· Dominus eñ ga-
lileus dicebat̄· qm̄· de nazaret ciuitate erant pa-
rentes eius· ſcd̄m mariam dixi parentes· non ſcd̄ʒ
virili ſemē· Criſ· Deinde iniurioſe q̄ſi eo neſci-
ente ſcripturas· induxerūt ſcrutare ſcripturas ⁊
vide· quia ꝓpheta a galilea non ſurgit· Ac ſi di-
cerent· Vade et diſce· Alch· Non eñ locū vbi
natus eſt ſed vbi conuerſabatur· attendebant· Et
ideo non ſolū meſſiam ſed nec ꝓphetam eum crede
bant· Augu· Propheta quidem a galilea non
ſurgit· ſed dominus ꝓphetarū inde ſurrexit· Se-
quit̄· Et reueſi ſūt vnuſquiſque in domum ſuam·
Alch· Nullo perfecto negocō· vacui fide et ideo
fraudati vtilitate ſunt reuerſi in domum infidelita
tis et impietatis ſue·

CAPITVLV·VIII·

Iheſus autem perre-
xit in montem oliueti
et diluculo iterum ve
nit in templū et omis
populus veniebat ad
eum ⁊ ſedēs docebat
eos· Adducūt autē
ſcribe et phariſei mu-
lierem ĩ adulterio de-
prehenſam ⁊ ſtatue-
runt eā in medio ⁊ di
xerunt ei· Mgr̄· hec

·Alch· Dominus
maxime circa ſuā pa
ſſionē hāc ſibi effece
rat conſuetudinē vt
in die quidem in tem
plo q̇d erat hieroſoli
mis· verbum dei p̄di
caret· ſigna et mira
cula oſtenderet· ſero
reuertebatur ibeth-
aniā· vbi apud ſoro
res lazari hoſpitaba
tur· et mane iterū ad
ſimile opus reuerte-
batur· Igitur ſcd̄m
hūc morē cū ĩ vltio
die ſcenophegie to-
ta die in templo p̄di

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

muli̇er deprehenſa ē
nunc i adulterio · In
lege autē moyſes mā
dauit nobis huiuſmo
di lapidare · Tu er=
go quid dicis · Hoc
autē dicebāt temptā
tes eū vt poſſent accu
ſare eum · ihesus aūt
inclinans ſe deorſum
digito ſcribebat in t̄
ra · Cum autem pſeue
rarent interrogātes
eū erexit ſe et dixit ill'
Qui ſine peccato eſt
veſtrū · pmus in illam
lapidem mittat · Et
iterum ſe inclinans ſc
ribebat in terra · Au=
dientes autem hvn9
poſt aliū exibāt inci=
pientes a ſenioribus ·
et remanſit ſol9 ihus
et mulier in medio ſt=
ans · Erigens autem
ſe ihesus dixit ei Mu
lier vbi ſunt q̄ te accu
ſabant · Ne·te odem·
Que dixit · Nemo do
mine Dixit ei ihesus ·
Nec ego te condem=
nabo vade et iam am
plius noli peccare

caſſet · veſpere per=
rexit i mōtem oliueti
Et hoc eſt quod dici
tur ihesus autē per=
rexit in mōtē oliuet.
· Aug · Vbi enim
docebat docere xp̄m
niſi in monte oliueti
in mōte vnguenti in
monte criſmatis · xp̄i
enī nomen a criſmate
dictum eſt · Chriſma
autē grece latine vn
ctio nominaē · Ideo
aūt nos vnxit · quia
luctatores cont̄ dya
bolū fecit · Alch ·
Vnctio enī olei feſſis
et dolentibus mēbris
ſolet afferre leuamē
Mons eciā oliuarum
ſublimitatē dn̄ice pi
etatis dſignat oleos
grece · latine miſeri=
cordia · Natura quoqz
olei miſterio aptiſſi=
me cōgruit · ſupfer=
tur enī omnibus liq̄
tib9 · et ſicut ait pſal
miſta · Miſeraciones
eius ſup omnia opera
eius · Sequiē · Et di=
luculo iterū venit in
templum · vt ſcilicet
miſericordiā cum in=
cipiente noui teſta=
menti lumine · fideli=
bus in templo videli
cet ſuo pādendam p̄
bendamqz ſignaret ·
Qd enim diluculo re
dibat · exortum noue
gracie deſignat ·
Be · Significaē aūt
qꝫ poſtq̄ per graciā cepit inhabitare in templo
ſuo · ideſt in eccleſia · ex omnibus gentibus credide
runt in eū · Vnde ſequiē · Et omnis popul9 veni=
ebat ad eū et ſedens docebat eos · Alch · Seſſio
humilitatē incarnacionis inſinuat · Sedēte ergo
domino ad eum venit popul9 · qꝛ poſtq̄ p ſuſcep
tam humanitatē viſibilis apparuit · ceperunt eum
multi audire et in eū credere · quē p humanitatē
ſibi ꝓximū meminerāt · Manſuetis autē et ſimpli
cibus ſermonē domini admirātib9 · ſcribe et ph=
ariſei · interrogāt · nō vt diſcant · ſed vt veritati
laqueos nectant · vnde ſequiē · Adducunt autem
ſcribe · et phari · muli · in adul · depre · et ſtatu · eam
in medio et dixe · ei · Magiſter · hec muli · depre · eſt
modo i adulterio · Augu · Animaduerterāt enī
eum nimiū eſſe mitem · De illo quippe fuerat ante
pdictū · Procede et regna · ꝓpter veritatem et mā
ſuetudinē et iuſticiā · Ergo attulit veritatem vt

doctor manſuetudinē vt liberator · iuſticiā vt cog
nitor · Cum loquereē veritas agnoſcebatur · cum
aduerſus inimicos non moueretē · manſuetudo lau
dabaē · In tercio ergo iuſticia ſcilicet ſcādalū po=
ſuerunt · Dixerunt enī apud ſeipos · ſi eam dimitti
cēſuerit iuſticiā non tenebit · Lex enī qđ iniuſtum
erat · iubere non poterat · et ideo legem inducunt
dicētes · In lege autē moy · man · nob · huiuſmodi
lapidare vt autem māſuetudinem non pdat · in q̄
iam populis amabilis factus eſt eam dimitti debē
dicturus eſt vnde eius ſentenciā requirunt dicentes
Tu ergo quid dicis · Hinc nos inuenim9 ad accu=
ſandū occaſionē et reū faciem9 tanq̄ legis p̄ua=
ricatorem · vnde euangeliſta ſubdit · Hec autem
dicebant tem · eū vt · po · accu · eū Sed dn̄s in reſpō
dendo et iuſticiā ſeruatur9 eſt et a māſuetudine non
receſſurus · Sequiē enī Ihesus autem incli · ſe de=
orſum digi · ſcribe · in terra · Augu · de con euan
geli Tanq̄ illos tales in terra ſcribendos ſignifi=
caret non in celo vbi monuit diſcipulos vt ſe ſcrip
tos eſſe gauderēt aut qꝫ ſe humiliando quod capi
tis inclinacione mōſtrabat · ſigna in terra faceret
aut qꝛ iam temp9 eſſet · vt in terra que fructū da=
ret · non lapide ſterili · ſicut antea lex eius conſcri
beretur · Alch · Per terram enī cor humanum
oſtenditur · qđ bonarū vel malarum actionū ſolet
reddere fructus · p digitum autē qui articulorū
compoſiciōe flexibilis eſt · ſublimitas diſcrecōnis
exp̄mitur · Nos ergo inſtruit · vt cum q̄libet mala
ꝓximorum conſpicimus · non ſtatim ea temere dā=
nemus ſed p̄us ad conſcienciā cordis humiliter re
uerſi · digito diſcrecionis ea ſollicite diſquiramus
· Beda · Quantū eciā ad hiſtoriā ptinet · p hoc
qꝫ digito ſcripſit i terra · illum ſe forte mōſtrauit
qui quondam legem in lapide ſcripſit · Sequitur
cum aūt pſeuerarēt interrogantes eum erexit ſe ·
· Augu · Non dixit non lapideē · ne cōtra legem
dicere videreē · Abſit autem vt diceret lapidetur ·
venit enī non pdere quod inuenerat · ſed q̄rere
qꝫ pierat · Quid ergo rn̄dit · Qui ſine peccato eſt
veſtrū p̄m9 in illā lapidem mittat · Hec vox iuſti
cie eſt puniaē peccatrix · ſed non a peccatorib9 im
pleaē lex · ſed non a p̄uaricatoribus legis · Gre
gorius · xiiij mora · Qui enī p̄us ſemetipm non iu=
dicat · q̄d in alio rectū iudicet · ignorat Et ſi nouit
eciā p auditū · recte tn̄ aliena merita iudicare non
valet · cui conſciencia innocencie ꝓpe nullā iudicij
regulā p̄bet · Augu · Cum ergo eos telo iuſticie
pcuſſiſſet · nec dignatus eſt cadentes attendere ·
ſed auertit ab eis obtuitū vnde ſequiē · Et iterū
ſe inclinans ſcribebat in terra · Alch · Poteſt
eciā intelligi feciſſe hoc domin9 iuxta conſuetudi=
nē · vt q̄ſi aliquid agens vultu intendens in aliđ
liberā eis exeundi facultatem daret · in hoc eciam
figurate admonet · vt et p̄us q̄ peccantē fratrē
corripiamus · et poſt adhibitam correctionem di=
ligenter perpendam9 · vtrū ipis peccatis de qui
bus aliū caſtigamus · aut eciā alijs obnoxij ſimus
Augu · Sic igitur illi voce iuſticie tanq̄ telo p
cuſſi ſeſe inſpicientes et reos inuenientes vnop9
vnū omnes receſſerunt · et hoc eſt qđ ſubdiē Audi
entes autem hec · vnus poſt aliū exibāt incipiētes

a ſenioribꝰ Gloſa·Qui forte magis rei erãt·vel
magis ſuas culpas cognoſcebant ·Auguſtinus·
Relicti autẽ ſunt duo ·miſeria et miſericordia ·Nã
ſequit̃·Et remãſit ſolus ihẽſus ⁊ mulier in medio
ſtans·Credo territa eſt illa mulier ab illo ſe puni=
endam ſperabat ·in quo peccatũ inueniri nõ pote
rat·Ille autẽ q̃ aduerſarios eiꝰ repulerat lingua
iuſticie ·leuans in illã oculos manſuetudinis ·int=
rogauit eam ·vnde ſequit̃·Erigens autẽ ſe ihẽſus
dixit ei·Mulier vbi ſũt qui te accuſabãt ·Nemo te
condemnauit·que dixit·Nemo dñe·Audiuimꝰ ſup̃
vocem iuſticie ·audiamꝰ nũc mãſuetudinis ·Nam
ſequit̃ dixit ei ihẽſus·Nec ego te condemno·a quo
te forte condemnari timuiſti·qꝛ in me peccatũ non
inueniſti ·Quid eſt domine·Faues ergo peccatis·
non plane ·attende quod ſequit̃ ·vade et amplius
noli peccare ·Ergo et dominus damnauit ·ſ peccatũ
nõ hominem Nam ſi peccatorũ autor eſſet diceret
vade ⁊ viue vt vis ꝺ mea liberaciõe eſto ſecura Ego
te q̃ñtũcumqꝫ peccaueris eciam a gehenna ⁊ iferni
tortoribus liberabo Non hoc dixit ·intendãt ergo
qui amant in dño manſuetudinẽ ·et timeant veri=
tatem ·Etenĩ dulcis et rectus dominus.

Iterum ergo locutꝰ eſt eis dicẽs Ego ſum lux mundi· Qui ſeq̃t me non ãbulat i tenebris ſed habebit lumen vite

Alch·Quia mulierẽ
abſoluit a crimine ne
aliqui dubitarẽt ·an
ille quẽ videbãt ve=
rum hominem poſſet
peccata dimittere di
gnatur ip̃e apercius
ſue diuinitatis potẽ
ciam demonſtrare ·
Vnde dicitur·Iterũ
ergo locutus eſt eis ihẽſus dicens Ego ſũ lux mũ=
di · Beda·Vbi aduertendũ eſt ·quia non ait
Ego ſum lux angelorũ vel celi ·ſed lux mũdi ideſt
hominum in tenebris commorancium ·ſcd̃m illud·
Illuminare his qui in tenebris et in vmbra mor=
tis ſedent ·Chriſ·Vel aliter ·quia ſuperiꝰ gali
leam ei afferebant·et quaſi de quodam ꝓphetarũ
de eo dubitabãt·voluit oſtendere q̃niam nõ vnus
ꝓphetarũ eſt·ſed dominator orbis terrarum·vnde
dicit̃·Iterum ergo lo·eſt eis ihẽſus dicẽs·Ego ſũ
lux mundi nõ galilee neqꝫ paleſtine neqꝫ iudee
Auguſtinus·Manichei ſolem iſtum oculis carnis
viſibilem chriſtum dominum eſſe putauerunt·ſed
eccleſia catholica improbat tale commentum·Nõ
enim eſt dominus chriſtus ſol factus·ſed per quẽ
ſol factus eſt·omnia ei per ip̃m facta ſunt·Et ꝓpt̃
nos ſub ſole factus eſt lumẽ quod fecit ſolem·Car
nis nube tegitur·non vt obſcuretur ·ſed vt tem=
peretur·Loquens ergo per nubem carnis lumen ĩ
deficiens lumen ſapiencie ait hominibus·Ego ſũ
lux mundi· Theophi·Vteris autẽ aduerſus ne
ſtorium hoc preſẽti ſermone·Non ei ait·quoniam
in me eſt lux mũdi·ſed ego ſum lux mũdi·Ip̃e nã=
qꝫ qui homo videbat̃ idem et filius dei et lux mun
di erat·Non ſicut nugabatur neſtorius·in ſimpli=
ci homine dei filiꝰ habitabat· Auguſtinus·Ab
ſtulit autem te ab oculis carnis·et reuocauit ad
oculos cordis·in hoc ꝙ ſubdit·Qui ſequit̃ me nõ
ambulat in tenebris·ſed habebit lumen vite·Non
enĩ ſuffecit dicere·habebit lumen·ſed addidit vi=
te Hec verba domini cum verbis pſalmi cõcordãt
In lumine tuo videbimꝰ lumen·quoniam apud te
eſt fons vite·In iſtis vſibus corporalibus· aliud
eſt lumen ⁊ aliud fons·Fontem fauces querunt·lu
men ocli·apud deum qꝺ lumen ẽ hoc eſt fons·Qui
tibi lucet vt videas·ip̃e tibi manat vt bibas quod
ꝓmiſit futuri temporis verbũ poſuit·In eo quod
facere debemus p̃ſens tempus poſuit ·Qui ſequit̃
inquit ·habebit modo per fidem ·poſt habebit p
ſpem ·Sequere iſtum ſolem viſibilem ·tendens ad
occidentẽ quo ⁊ ille tendit·Et ſi volueris tu illum
deſerere ·ip̃e te deſeret ·in occaſu·Deus tuus vbi
qꝫ eſt totus ſi non ab illo facias caſum ·nunq̃ꝫ a te
ille faciet occaſũ ·tenebre ſatis metuẽde ſũt morũ
non oculoꝝ Et ſi oculoꝝ non exteriorum·ſed in=
terioꝝ ·vnde diſcernit̃ nõ album et nigrũ ſed iuſ
tum et iniuſtum ·Criſ·Intellectualit̃ enĩ dixit
Non ãbulat in tenebris·ideſt nõ manet in errore·
Hinc et nicodemum laudat et miniſtros ·et ipſos
occulte inſinuat dolos cõplicantes ·qui ĩ tenebris
et errore ſunt ·ſed lucem non ſuperabunt·

Dixerunt ergo ei phariſei·Tu de teip̃o teſtimoniũ perhibes teſtimoniũ tuũ non ẽ verũ·Reſpondit ihẽſus· et dixit eis· Et ſi ego teſtimoniũ perhibeo de meip̃o teſtimonium meũ veꝝ eſt·qꝛ ſcio vnde veio·⁊ quo vado· Vos aũt neſci=tis vnde veio aut quo vado· Vos ſcd̃m carnẽ iudicatis ego non iudico quenq̃ꝫ · Et ſi iudico ego·iudicium meũ verũ eſt qꝛ ſolus non ſum·ſed ego et q̃ miſit me pater· et in lege vr̃a ſcriptum eſt qꝛ duorũ hoim teſti=moniũ verũ eſt· Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de meipſo· et teſtimoniũ phibet de me· q̃ miſit me pr̃

Chriſ·Quia dñs
dixerat·Ego ſum lux
mũdi ⁊ qui ſequitur
me nõ ambulat in te
nebris ·iudei h̃ euer=
tere voluerunt vnde
dicit̃·dixerũt ergo ei
phariſei tu de teipſo
teſtimonium phibes
⁊ teſtimonium tuum
nõ eſt verũ· Alch
uinus ·Sic reſponde
runt ·tanq̃ꝫ ip̃e dñs
ſolus ſibi teſtimoniũ
perhiberet ·Cũ con
ſtet ꝙ anteq̃ꝫ in car=
ne appareret ·m̃ltos
teſtes p̃miſit qui eiꝰ
ſacramẽta p̃dixerũt
Criſ·Dominus
autẽ euertit qꝺ dix=
erant·vnde ſequitur
Reſpondit ihẽſus et
dixit eis ·Et ſi ego te
ſtimonium perhibeo
de meip̃o ·verum eſt
teſtimonium meum·
Hoc iuxta eorũ ſuſpi
cionem locutus eſt·
hominẽ eũ nudũ eſti
mancium·Et cauſam
ſubiungit·Quia ſcio
vnde venio ·et quo
vado·ideſt ex deo ſũ·
et deus et dei filius·
Non autem hoc dicit
manifeſte·quia ſemper humilia miſcet altis de=
us·deus autem ipſe ſibi fidedignus teſtis eſt·
Augu·Verum eſt enĩ teſtimoniũ luminis·ſiue ſe
oſtendat ſiue alia·locutus eſt ꝓpheta verum·Sed

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vnde habetur niſi de fonte veritas hauriret ergo
idoneus eſt iheſus qui ſibi teſtimoniū perhibebat
Dicens autē q: ſcio vnde venio · et quo vado p̄rem
volebat intelligi · patri enī gloriam dabat filius
a quo eſt miſſus Quantū ergo debet homo glorifi-
care eū a quo eſt creatus · Non autem veniendo ide
diſceſſit · aut redeundo nos dereliquit · Nō poteſt
hoc fieri ab iſto ſole q̄ quando pgit ad occidentem
deſerit orientē · Sicut aūt ſol iſte et videntis faciē
illuſtrat et ceci · ſed videt ille · ille non videt · Sic
et ſapiencia dei verbū dei · vbiq̄ p̄ſens eſt eciā in-
fidelibus · ſed quib9 eā videant oculos non habēt
cordis · vt ergo dn̄s inter fideles ſuos et inimicos
ſuos iudeos tāq̄ it̄ tēbras et lucē diſtiueret ſbiūgit
Vos autē neſcitis vnde venio aut quo vado · Iſti
ergo iudei videbāt hominem nec credebāt deum ·
Et ideo dn̄s ſubdit · Vos ſcd̄m carnē iudicatis · dū
ſcilicet dicitis · Tu de te ip̄o teſtimoniū perhibes
et teſtimoniū tuū nō eſt verū · Theophil9 · Ac
ſi dicat Vos q̄niam in carne ſū carnē me ſolam eſſe
putantes · non autē deum · ſcd̄m carnē fallibilit̄ iu-
dicatis · Augu · Quia enī deum non intelligitis
et hominē videtis · ideo vob arrogās videor quia
ego de me teſtimoniū p hibeo · Oīs enī homo q̄n de
ſe p hibere vult laudabile teſtimoniū · ſuperb9 et
arrogans videt̄ · hoīes enī infirmi ſumus · verum
dicere et mentiri poſſumus · Lux mentiri nō poteſt
Chriſoſtomus · Vel aliter · Sicut ſcd̄m carnem
viuere male viuere eſt · ita ſcd̄m carnem iudicare ·
iudicare iniuſtum eſt · Et q: poſſent dicere · Si in
iuſte iudicam9 ꝓpter q̄d non cōuincis ꝓpter quid
non cōdemnas · ſubiungit · Ego non iudico quenq̄
Auguſtinus · Quod duob9 modis intelligi po-
teſt · vt aut hoc intelligam9 · Non iudico quenq̄
ideſt modo · ſicut dicit alio loco · Ego non veni vt
iudicē mūdum · ſed vt ſaluū faciā mūdū nō iudiciū
ſuum negando ſed differendo aut certe q: dixerat
vos ſcd̄m carnē iudicatis ita cōiunxit · Ego nō iu-
dico quenq̄ · vt ſubaudias ſcd̄m carnē xp̄m nō iu-
dicare · ſicut ab hominibus iudicatus eſt · Nam vt
agnoſcas iā iudicē xp̄m · ſubdit̄ · Et ſi iudico ego
iudicium meum verum eſt · Chriſ · Quaſi diceret
Propter hoc dixi · non iudico q̄ſi non preſumens
iudicare · quia ſi iudicarē iuſte vos condemnarem
ſed nunc tempus iudicij non eſt ſed de futuro iudi
cio inſinuat cum ſubdit · Quia ſolus nō ſum · ſed ego
et qui miſit me pater · Oſtendens quia nō ipſe ſol9
eos cōdemnabit · ſed et pater Hoc aūt ad ſuſpici-
onē illoꝝ loq̄tur · Non enī eſtimabāt dignum fide
eſſe filiū · niſi patris teſtimoniū aſſumſiſſet · Au
guſtin9 · Si autē tecū ē pater · quō te miſit · Ergo
dn̄e miſſio tua · incarnacō tua eſt · hoc ergo criſtus
erat ſcd̄m carnē et a patre non receſſerat · quia p̄r
et fili9 vbiq̄ erāt · erubeſce ſabelliane · Non enī di
xit Ego ſum pater et ego ip̄e ſū filiꝰ · ſed ſolus non
ſum inquit q: mecū eſt pater Diſtingue ergo per
ſonas · diſtingue intelligenciā agnoſce quia pater
pater ē et fili9 filius eſt · ſed noli dicere pat̄ maior
eſt filius minor · Vna ſubſtancia ē vna coet̄nitas ·
perfecta equalitas · Ergo verū eſt inquit iudiciū
meū quia filius dei ſum · vt tantū intelligas quia
mecū eſt pater non ſic ſum filius · vt ip̄m d̄ſerueri
formā ſerui accepi · ſed formā dei nō amiſi · De iu-
dicio dixerat de teſtimonio vult dicere · Nā ſeq̄tur
Et in lege vr̄a ſcriptū eſt quia duoꝝ ho · teſtimo ·
verū eſt · Augu · cōt̄ fauſtū · An forte manichei
calumniātur · q: non ait · In lege dei · ſed in lege
veſtra ſcriptū eſt · vbi vſitatam locucōē ſcriptu
rarū quis non cognoſcat · lege enī veſtra dixit vo
bis data · Sicut apoſtolus dicit euāgeliū ſuum q̄d
ſe tamē accepiſſe teſtat̄ non ab hoīe ſed p reuelaci
onem ih̄u xp̄i · Augu · ſup Ioh · Magnā autē hꝫ
q̄ſtionē et valde videt̄ i miſterio eſſe cōſtituta vbi
deus dixit · In or · du · vl̄ tri · teſt · ſta · oīe ver · fieri
enī pōt vt duo mēciant̄ · Suſanna caſta duob9 fal-
ſis teſtibus vrgebat̄ · vniuerſus popul9 mentitus
eſt contra xp̄m · Quō ergo accipiendū eſt · In ore
duorū vel triū teſtiū ſtabit oīe verbū · Niſi quia
hoc mō p miſteriū trinitatis commendata eſt in q̄
eſt perpetua ſtabilitas veritatis · Accipite ē go no
ſtrum teſtimoniū ne ſenciatis iudiciū · Differo iu-
dicium non differo teſtimoniū · Vnde ſequit̄ · Ego
ſū qui teſti · phi · de meip̄o et teſt · pibi · de me qui
miſit me pater · Beda In multis enī locis pater
filio ſuo p hibet teſtimoniū vt eſt illud · Ego hodie
genui te et it̄ē Hic eſt filius me9 dilect9 · Chr ·
Vel aliter · Si quod dictū eſt ſimpliciter accipiatur
queſtionē habet · Nam in homībus q̄dem ꝓpt̄ hoc
determiatū eſt · q̄ in ore duorum vel triū teſtium
ſtat oīe verbū quia vnus ſolus nō eſt fide dign9
In deo autē q̄liter vtiq̄ hoc habebit racōnē · Sed
et aliter nō ſtaret quod dictū eſt · Nam in homib9
cū duo de aliena re teſtant̄ · tūc teſtimoniū ē verū
hoc enī eſt duos teſtari · ſi vero vnus eoꝝ ſibi ipſi
teſtetur · nō adhuc ſūt duo teſtes · Ad nichil ergo
aliud hoc dixit · q̄ vt oſtendat nichil minus patre
habentē alioq̄n non dixiſſet · Ego et qui miſit me
pater · Conſidera eciā poteſtatē nihil habentem
diminutum a patre · homo enī cum a ſeip̄o dignus
fuerit fide teſtimonio nō indiget · ſed hoc i aliena
re · In ꝓpa vero cū teſtimonio alieno indigeat nō
adhuc dignus eſt fide · Hic vero totum cōtrarium
et enī i ꝓpa re teſtās et ab alio teſtimoniū habēs
dixit ſe fidedignū eſſe · Achui · Vel poteſt ſic in
telligi quod dicit̄ q̄ſi · d · Si veſtra lex appbat teſti
moniū duoꝝ hoim q̄ poſſunt decipi et plura teſta
ri q̄ racō e meū et pr̄is teſtimoīꝫ q̄d ſumma ſtabili
tate firmū eſt · verum eſſe non dicitis ·

Dicebant ergo ei · vbi eſt patē tuus Re · ſpōdit iheſus · Neque me ſcitis neq̄ patrē meum · Si me ſciretis forſitan et patrē meū ſciretis Hec vēba lo cut9 ē ih̄s i gazophi- lacō docēs i tēplo · et nēo ap̄hēdit eū q: nō dum venerat hora ei9

Augu · Illi qui au
dierāt a dn̄o · vos ſe
cūdum carnē iudica-
tis manifeſtauerunt
quod audierūt · pa-
tremenī xp̄i carnali
ter acceperūt · vnde
dicit̄ · Dicebāt ergo
ei vbi eſt pater tuus
Quaſi diceret · Audi-
uim9 te dicere · ſolus
non ſū · ſed ego et q̄
miſit me pat̄ nos ſo-
lū te videm9 oſten-
de ergo nob tecum
eſſe p̄rēꝫ tuū The

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ophi ·Quidam vero notāt hoc pro'atum eſſe aiu⸗
deis q̄ſi ad cōtumeliam et contemptum ·Impro⸗
perabant enim ei tanq̄ ex fornicacione genito et
ꝓpium genitorem ignoranti vel tanq̄ vili exiſtēti
eo q̄ pater eius putabaẗ·ſ·ioſeph q̄ſi·d·ignot9
et ignobilis eſt pater tuus·Quid frequēt patrē
nobis inducis·Quia ergo non vt ſcire volentes·ſꝫ
vt tēptantes q̄rebāt ad p̄miſſam q̄ſtionē nō reſp
ondet vnde ſequitur·Reſpondit hieſus·Neqꝫ me
ſcitis neqꝫ patrē meū·   Augu·Quaſi·d·q̄ritis
vbi eſt pater tuus·q̄ſi me iam ſciatis q̄ſi totum hoc
ſit qđ videtis·Ergo q: me nō noſtis·ideo patrem
meū vob̄ non oſtendo·Me quippe hoīeꝫ putatis·
ideo patrē meū hominē q̄ritis ·Quia vero ſecūdū
q̄ videtis·aliud ſū·et aliud ſcđm q̄ non videtis·
patrē aūt meū loquor occultū·occultus p̄us eſt vt
me noueritis·tūc et patrē meū ſcietis Et hoc eſt·
qđ ſubdit·Si me ſci·et pa·me ·ſciretis·   Chriſ
Dicit autē hoc vt oſtēdat q̄ nihil ei ꝓdeſt dicere
q̄ſciant patrē et filium neſcientes·   Origenes
Cōtrariari autē videnẗ ad inuicem qđ hic dicitur
Neqꝫ me ſcitis neqꝫ patrē meū·Et quod ſup̄ dictū
eſt·Et me ſcitis·et vn̄ ſim ſcitis·ſed tn̄ qđ dicitur
et me ſcitis·ad quoſdam dicit·hieroſolimitarū di
cencium·Nūq̄d vere intellexerūt p̄ncipes q: hic ē
xp̄us Hoc vero qđ dicit·neqꝫ me ſcitis ad phariſ
ſeos diciẗ hieroſolimitis tamē in p̄oribus ait·Ve
rax eſt qui me miſit·quē vos neſcitis Quereret itaqꝫ
aliquis quō verū eſt quod diciẗ·Si me ſciretis et
patrem meū ſciretis·cū hieroſolimite quib9 diciẗ
Et me ſcitis·patrem neſciuerūt·Dicendū aūt eſt
ad hoc q̄ ſaluator q̄nqꝫ q̄dem de ſeipſo vt de hoīe
loquiẗ q̄nqꝫ autem ſm̄ diuinā naturā hoc ergo qđ
diẗ et me·ſci·de ſeip̄o hoīe·d·hoc vero neqꝫ me ſci·
de diuinitate·   Augu·Quid eſt em̄·ſi me ſcire
tis et patrē meū ſciretis·niſi ego et pater vnum
ſumus·Quando vides aliquē alicui ſimilē quottidi
ana locucō eſt·Si hunc vidiſti·illū vidiſti ꝓpter
ſimilitudinē tale dediſti reſponſū·Hinc et dn̄s·
ſi me inquit ſciretis et p̄rem meū·ſci·nō q: pater
eſt filius·ſꝫ q: patri ſimil' eſt filius·   Theophi·
Erubeſcat arrianus·nā ſi iuxta eū creatura filius
ſit·q̄liter q̄ nouit creaturā et deū nouit·Neqꝫ em̄
q̄ ſubſtanciā nouit angeli·nouit et diuinā·Cū itaꝫ
qꝫ q̄ filiū nouit et patrē nouit igiẗ cōſubſtācialis
patri eſt filius·   Augu·Hoc autē verbū forſitā
increpatiue diciẗ·qđ videẗ eſſe verbum dubitacō
nis·Hoīes em̄ de reb9 q̄s certas habēt·aliq̄n̄do
verbum dubitacionis ponūt velut ſi indigneris
ſeruo tuo et dicas Contemnis me·Conſidera for⸗
ſan dn̄s tuus ſum·ſic et dn̄s dubitando increpat i
fideles cū dicit·Et patrem meū forſitan ſciretis·
Origenes·Oportet autē videre q̄niam qui alte⸗
rius ſecte ſūt·opināntur ex hoc ꝓbari manifeſte de
um quem iudei colebāt·patrē non eſſe xp̄i·Si em̄
inquiunt hoc phariſeis·deum ꝓuiſorem mūdi colē
tibus dicebat ſaluator·manifeſtū eſt q̄ patrem
Iheſu alterum a cōditore mūdi exiſtentē nequa⸗
quam phariſei nouerunt·Hoc vero dicunt nō ob⸗
ſeruātes conſuetudinē locucōnis in ſcripturis Si
em̄ aliquis valet inducere ea que de deo ſūt a parē
tibus eruditus·non autē bene viuat·hūc dicimus

de deo noticiam non habere·Vnde et filij helij ꝓpẗ
eorū maliciā deum ignoraſſe dicuntur·Sic igitur
et phariſei patrem ignorauerūt·nō em̄ viuebāt
ſecundū conditoris edictū·Eſt autē et aliud ſig⸗
natū cognoſcendi deum·altero exiſtente cognoſc⸗
ere dominū q̄m ſimpliciẗ credere·Diciẗ em̄ in pſal⸗
mo·Studete et videte q̄niam ego ſū deus·Quis
non confitetur hec ſcribi populo in conditorē cre
denti·Multum em̄ differt credēdo cognoſcere et
credere tantum·Sed phariſeis quibus ait·Neqꝫ
me ſcitis neqꝫ patrē meū racōnabiliẗ diceret neqꝫ
creditis patri meo q̄ em̄ negat filiū nūnc patrem
habet·ſ·neqꝫ ſcđm fidem neqꝫ ſcđm cognicionem
Sed et aliter dicit ſcriptura illos qui adiuncti ſūt
alicui cognoſcere illud·Tunc em̄ adam cognouit
vxorem ſuā cū ei coniunctus eſt Si ergo qui adhe⸗
ret mulieri mulierē cognoſcit et qui adheret dn̄o
vnus ſpiritus eſt et deum cognoſcit·Si vero ſic ſe
habet·phariſei nec patrē nouerūt nec filiū·Poſ
ſt hoc ē quidē aliquē cognoſcere deum·nō autem
cognoſcere patrem·Infinitis ergo oracionibus
editis in lege nō inuenimus aliquē orando dicen⸗
tem deū patrē·tn̄ orant eū tanq̄ deū et dominum
Ne p̄uenirent graciā p̄ iheſū toti mūdo effuſā·vo
cantem cūctos ad filiacōnem iuxta illud·Narrabo
nomē tuum fratribus meis·Sequitur·Hec ver⸗
ba locutus eſt hieſus in gazophilacō docēs i tem
plo·   Alch·Gaza perſica lingua diuicie·phila·
reſeruare·Erat autem loc9 in templo vbi ſerua⸗
bantur diuicie·   Chriſ·In templo loquebaẗ in
ordine magiſtri et ħ loquebaẗ ſup̄ quibus morde
bant et accuſabant q̄niam ſeip̄m facit parē p̄ri
Augu·Magna igiẗ fiducia ſine timore·Non em̄
pateret qđ nollet·Vn̄ ſequiẗ·Et nemo ap̄hēdit
eum·quia nondum venit hora eius·Nonnulli cum
ħ audiūt·ſub fato fuiſſe xp̄m credūt·ſed ſi fatū ſi
cut nōnulli intellexerunt·a fando dictū eſt·ideſt a
loquendo·verbū dei quomō habet fatum Vbi ſūt
fata·In celo inquis·In ordine et conuerſionibus
ſiderū·Quomodo ergo fatum habet p̄ quē factū
eſt celū·et ſidera·cū tua voluntas ſi recte ſapias
tranſcendat ⁊ ſidera·an quia noſci xp̄i carnē fuiſſe
ſub celo·ideo putas et poteſtatem xp̄i ſubditam
celo·Igiẗ·nondum venerat hora eius·non qua
cogereẗ mori·ſed qua dignaretur occidi·   Ori·
Vbicūq̄ autem additur·Hec verba locutus eſt
iheſus in tali loco ſi bene attendas inuenies addi⸗
cionis oportunitatem·Eſt autem gazophilaciū
locus numiſmatum in honorem dei et diſpenſaciōꝫ
pauperꝝ oblatorum·Numiſmata autem ſūt diuina
verba imaginem regis magni imp̄ſſam habencia
vnuſquiſqꝫ autem conferat in edificaciōe eccleſie
portans ad intellectuale gazophilaciū quicquid
poteſt ad honorem dei et vtilitatē communē·Omi
bus autem offerentibus in gazophilacio templi
magis oportebat hieſū portare munera q̄ erant
verba vite eterne·Loquente ergo hieſu in gazo⸗
philacio·a nemine detent9 eſt·quia ſermones ei9
forciores erant hijs qui eum capere volebāt·cum
non ſit infirmitas in quibus verbum dei loquitur
·Beda·Vel aliter·in gazophilacio criſtus loqẗ
bnomiā in parabolis ad iudeos ſermonē ꝓferebat·

tunc autem q̄ſi gazophilaciū aperiri cepit· q̄n̄do diſcipulis ſuis celeſtia reſerauit · vnde eciam gazophilaciū templo inherebat · qꝛ que lex et ꝓphete figuralit̄ predixerant · ad dominum ptinebant

·Dixit ergo iterū eis ihūs Ego vado et q̄retis me · et in pc̄to veſtro moriemi̅· Quo ego vado vos nō poteſtis venire Dicebant ergo iudei ·Nunq̄d interficiet ſemetipz qꝛ dicit quo ego vado vos non poteſtis veire · Et dicebat eis vos deorſū eſtis ego deſuperi9 ſum · Vos de hoc mnudo eſtis · ego non ſum de hoc mūdo · Dixi ergo vobis qꝛ moriemini i peccatis veſtris · ſi em̄ nō credideritis quia ego ſum moriemini i peccato veſtro·

August· Quia ſup̄ dictū eſt qꝫ neō app̄hendit eum · qꝛ non dū venerat hora ei9 modo de ipā ſua paſſione que poſita erat · nō in ei9 neceſſitate ſed poteſtate locut9 eſt iudeis · vnde dicitur · Dixit ḡ iterum eis ihesus · Ego vado Chriſto em̄ domino mors ꝓfectio fuit illuc vnde venerat · et vnde nō diſceſſerat Beda· Hec aūt verborum cōnexio talis eſſe videt̄ vt l; vno tempe · vnoquoq; in loco · vł certo alio tē pore alioq; i loco gerī potuiſſent · quomā nihil interponi et q̄dam vel multa potuerunt · Orige · Sed obiciet aliquis ſic · Si his qui manebāt in incredulitate iſta dicebat · quomō eis dicit · Et queretis me querere em̄ hieſū eſt querere veritatē ⁊ ſapiēciā Sed dices · qꝛ et de pſequentibus aliq̄n dicit̄ · qꝫ querebant ipm capere · differēcie em̄ ſūt eorū qui querunt iheſū · Non omēs em̄ ꝓ eorū ſalute et vtilitate q̄runt eum ꝓpter hoc ſoli hi qui recte queſrunt eum inueniūt pacē · Recte autē q̄rere dicūt̄ q̄ verbum q̄d eſt i pn̄cipio apud deum querunt · vt illos patri adducat · Auguſtinus · Queritis ergo iquit me nō pio deſiderio · ſed odio · Nā illum poſtea q̄ abſceſſit ab oculis hoim inquiſierūt et q̄ oderunt · et qui amabāt · illi pſequendo · illi habē cupiendo · et ne putetis qꝛ me bene queritis · In peccato veſtro moriemi̅ · hoc eſt criſtū male q̄rere In peccato ſuo mori · hoc eſt illum odiſſe · p quem poſſet ſaluus eſſe · Dixitq; ſenteciam preſcius qꝫ i peccatis ſuis morientur · Beda· Sed nota qꝫ peccato in ſingulari numero vtitur ſed veſtro in plurali vt idem oim̄ ſcelus oſtenderet · Origenes· Quero autē ꝓpter hoc quod infra dicitur qꝫ hoc ipō loquente multi crediderunt in eum · Nunquid ad omnes p̄ſentes dicit · In peccato veſtro moriemini · ſed ad alios dicebat q̄s ſciebat nō eſſe credituros · et ꝓpter hoc in eorum peccatis eſſe morituros · et non valentes poſt ipm ſequi · Nam ſequit̄ Quo ego vado vos nō poteſtis venire · vbi ſcilicet veritas et ſapiencia eſt hoc eſt enim vbi eſt iheſus Non poſſunt ait · quia nō volunt · ſi em̄ voluiſſent et non potuiſſent · nō racōnabiliter eis diceretur·

In peccato veſtro moriemini · Augu· Hoc aūt et diſcipulis alio loco dicit · nec tamē dixit eis · In peccato veſtro moriemini · ſed quo ego vado vos nō poteſtis venire modo · non abſtulit ſpem · ſed pdixit dilacōez · Origenes· Preſens aūt verbū minatur xp̄i receſſum · Sed q̄ndiu ſaluam9 ea q̄ aie noſtre ſunt inſita veritatis ſemina · nequaq̄ recedit a nob̄ verbū dei · Si vero a lapſu i maliciam corrumpamur · tūc dicit̄ nobis · Ego vado · et cum q̄rem9 eum nequaq̄ inueniem9 · ſed i peccatis noſtris moriemur ab ipā morte occupati · Nō oportet autē pertrāſire iexq̄ſite q̄d dicit̄ · In peccatis veſtris moriemini · Si em̄ cōmunit̄ accipiat̄ manifeſtū eſt qꝫ peccatores in peccatis eorū moriuntur Iuſti vero in iuſticia · Si vero dicit̄ moriemini · ſicut q̄ ad mortem peccat moritur · manifeſtum eſt qꝫ hi quibus talia dicebantur · nequaq̄ mortui erant · ſed viuebāt in infirmitate aie · Sed infirmitas illa ad mortē erat · Propter hoc medic9 vidēs eos g̃uiter infirmantes dicebat et i peccatis vr̄is moriemini · Et ſic maſeniſtum erat illud · Quo ego vado · vos nō poteſtis uenire · Cum em̄ aliquis in ſuo peccato morit̄ quo vadit iheſus · nō poteſt ire Nullus em̄ mortuus poteſt ſeq̄ iheſū · Non em̄ mortui laudabūt te domine · Augu· His autē verbī auditis quomō ſolent carnalia cogitantes interrogauerunt · Nam ſequitur · Dicebant ergo iudei Nunquid interficiet ſemetip̄m quia dicit quo ego vado vos non poteſtis venire · Stulta verba · q̄d em̄ non poterant illi venire quo ille preriſſet · ſi interficeret ſemetip̄m · nunquid ipī non erant morituri · Ergo · quo ego vado dixit · non quo itur ad mortem · ſed quo ipē ibat poſt mortem · Theo· Per hoc em̄ manifeſtauit qꝫ reſurget in gloria · et ſedebit ad dexterā dei Origenes· Queremus tn̄ ſi hoc ab eis de ſaluatore dicit̄ · alcius aliquid cernentibus · Multa em̄ aut ex t̄dicione aut ex apposcriphis ipōs contingebat videre p̄ multis · Forte igitur in his q̄ tradita ſūt de xp̄o erat iux̄ ſanas tradicōes ꝓpheticoꝝ ſermonū ſicut generari eum in bethleem · ſic ⁊ de morte e9 vt hoc mō tranſire deberet ab hac vita quomō ipē dicit · nemo tollit animā meam a me · ſed ego pono eam · Quare quod hic dicit̄ · Nunquid interficiet ſe non ſcd̄m ſimplicē ſenſū dicitur · ſed ſm aliquā iudeorum de chriſto traditōz · multum em̄ ex hoc qꝫ dixerat · Ego vado apparet poteſtas voluntarie moriētis corpe derelicto · Eſtimo aūt ignominioſe ꝓferētes hoc q̄d ſm traditōnes ſuas de morte chriſti ad ipſos deuenerat · et non gloriam dantes dixerunt · Nunq̄d interficiet ſemetip̄m · Oportebat enim eos cum demonſtratione glorie ſic dicere · nunquid anima eius cum ipī placuerit egredietur relicto corpe · Dominus autem ad eos qui terrena ſapiebāt tāquam ad terrenos loquit̄ Vnde ſubditur · Et dicebat eis Vos de deorſū eſtis · id eſt terram ſapitis · ſurſum cor non habetis · Chri· Quaſi · d · Non eſt mirum vos talia cogitare · homines carnales et nihil intelligentes ſpirituale · Ego de ſuperius ſum · Auguſtinus · De quibus ſuperius · Ab ipſo patre quo nichil ſuperius · Vos hoc mundo eſtis · ego nō ſum de hoc mundo Quomodo enim erat de mundo

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

p quem factus eſt mundus . Beda . Et qui ante mundum fuit . Illi autem de mundo erant q poſtq mundus eſſe cepit fuerant creati . Chriſ . Vel ppt mundanas et vanas cogitaciones hoc dicit . Ego non ſum de hoc mundo . Theophi . Nichil mundanū ſiue terrenū affectans vnde nullatenus ad tantā inſaniā deuenirem . vt meipm occiderem Sed appollinarius male ſuſcipiēs hunc ſermonem ait . q corp9 domi non fuit de hoc mundo . ſʒ deſurſū celitus deſcendit . Nunquid igit et apoſtoli q bus a dño dictū eſt . vos non eſtis de hoc mundo . omnia corpora ſūt celitus obtinentes . Sic igitur intelligendū eſt cum dicit . Ego non ſum de h mūdo . hoc eſt . non ſum de numero veſtrū q mundana curatis Ori . Ali9 at ſenſ9 ē eoꝝ q ſūt deſurſū et eoꝝ q ſunt d h mundo deorſum enim ſicut de loco aliquo intelligitur . Sed mundus materialis . locis q dem diuerſis cōtinetur . qui omnes qtū ad immaterialia et inuiſibilia deorſū ſūt q ad mundum vero cōperandū mundi loca . erunt vtiqʒ quedā deorſum et quedam ſurſū . Vbi autē eſt theſaurus vniuſcuiſqʒ . ibi eſt et cor eius . Si itaqʒ aliquis theſaurizet in terra . deorſū efficitur . Si vero aliqs theſaurizet in celis . fit deſuper . Sed et tranſcendens omnes celos . In fine beatiſſimo inuenit . Et iterū . qui circa hunc mūdum eſt amor facit eum q de hoc mundo eſt . Qui autē non diligit mundum nec ea q ſūt in hoc mūdo . nō eſt de mundo h . tamē eſt et aliquis alius mūdus pter hūc ſenſibilē mundum in q ſūt inuiſibilia . cuius viſū et decorē videbunt hi q mundo ſunt corde . Sed et ipe pmogenitus omnis creature poteſt dici mūd9 put ē ſūma ſapiencia . omīa em̄ in ſapiencia ſūt facta . In ipo itaqʒ erat totus mūdus . in tātum differens a mūdo materiali in qtū differt racō tocius mundi ab omī materia denudata a materiali mundo . Anima ergo xpi dicit . Ego non ſū de hoc mundo q conuerſatur in iſto mundo . Augu . Expoſuit autē dñs quid intelligi voluerit cū dixit . Vos de hoc mūdo eſtis q ſcilicet peccatores erant . omnes autem cū peccato nati ſumus . omnes viuēdo ad id quod nati eramus addimus . Tota ergo infidelitas iudeorū ipa erat . non peccatū habere . ſed in peccatis mori vnde ſubdit . Dixi ergo vob q moriemini i pctis veſtris . Credo autē in illa multitudine q dominū audiebat . et eos fuiſſe q credituri erant . qſi i oms autē pceſſerat ſeueriſſima illa ſentencia . In peccato veſtro moriemī . Ac p hoc et illis q credituri erant . ſpes erat ablata . Reuocauit g eos ad ſpem adiungens . Si em̄ non credideritis q ego ſū moriemini i peccato veſtro . Ergo ſi credideritis quia ego ſum non moriemini in peccato veſtro . Chriſoſtomus . Si em̄ ppter hoc venit vt peccatū tollat . et aliter non contingit illud exuere niſi per lauacrum . nec contingit eum qui non credit baptizari neceſſe eſt eum qui non credit ex hac vita abire . veterē hominē id eſt peccatum habentem . non ſolū q non credit . ſed eciā quia pota peccata habens hinc recedit . Cum autē dixit . Si nō crediderītis q ego ſum . quia nichil addidit multum eſt qd commendauit quia ſi eciam et deus moyſi dixerat . Ego ſū qui ſū . Sed quomodo audio . Ego ſum qui ſum . Et niſi credideritis q ego ſū qſi alia nō ſint . Sed pꝛſus qliſcūqʒ excellencia ſi mutabil eſt . vere nō eſt . Non ei ē ibi verum eē vbi eſt n̄ eſſe diſcute reꝝ mutacōz inuenies fuit et erit . Cogita deum inuenies eſt vbi tēpus pteritū eſſe nō poſſit . Vt ergo et tu ſis . tranſcende tēpus . Hec itaqʒ pmittens . ne moriamī in peccatis noſtris nihil aliud mihi videt his verbis dixiſſe . niſi credideritis q ego ſum q niſi credideritis q deus ſum Deo gcias . q dixit niſi credideritis . nō dixit niſi ceperitis . quis em̄ hoc capiat . Ori . Manifeſtū eſt autē q qui moritur in peccatis ſuis q̄uis dicat ſe xpo credere tn̄ in veritate non credit qui enim credit iuſticie nō iniuſticiā faciet et credens in ſapienciā nl ſtultū dicit aut facit . et ſic ſi ſcrutat9 fueris ceteros intellect9 xpi inuenies quomodo q non credit xpo morit in peccatis ſuis . Accedens at ad cōtraria eorū q dſiderāt i xpo i pctis morit

Dicebant ergo ei Tu quis es Dixit eis ihus . principiū q et loquor vobis . multa habeo de vobis loq et iudicare Sed q miſit me verax eſt . et ego que audiui ab eo hec loquor in mundo . Et non cognouerunt q prēz eis dicebat deū .

. Augu . Quia dixerat ſup dñs . niſi crediderītis quia ego ſū moriemī in peccatis . veſtris . . Interrogāt illi velut qrētes noſſe in quem deberent credē . ne i ſuo pcto morerēt . Vnde dicit dicebant ergo ei . tu quis es . Non em̄ cum dixiſti niſi credideritis quia ego ſum . addidiſti quis eſſes Sciebat autē ibi quoſdā eſſe credituros et ſo cum dixiſſent . Tu quis es . vt ſcirent quid illū credere deberēt . dixit eis hieſus . pncipium qui et loquor vobis . Non tanq diceret . principiū ſum ſed tanq diceret principiū me credite . quod i pnoie greco euident apparet . vbi principiū femi generis eſt principiū ergo me credite ne moriami i peccatis veſtris principiū em̄ mutari non poteſt in ſe manet et innouat omīa . Abſurdum eſt autem vt filiū dicamus principiū . et patrem principiū non dicam9 . Non tamen duo principia ſicut nec duos deos . ſpiritus autem ſāctus patris et filij eſt ſpūs nec pater eſt nec filius . pater tn̄ et filius et ſpiritus ſanctus ſunt vnus deus . vnū lumen . vnū pncipiū . Addidit autē . Qui et loquor vob q humilis ppter vos fact9 ad iſta verba deſcendi . Ergo credite me eſſe principiū quia vt hoc credatis non ſolum ſum principium . ſed et loquor vobis . Nam ſi principiū ſicuti eſt ita maneret apd patrē vt nō acciperet formā ſerui . quō ei crederēt . cū infirma corda intelligibile verbū ſine voce ſenſibili audire non poſſent . Beda . Sane in quibuſdā exemplaribus inuenit qui et loquor vobis . ſʒ cōgruencius eſſe pbatur . ſi q legat . vt iſte ſit ſenſus . pncipiū me eſſe credite . q ppter vos ad hec verba deſcendi Chriſ . Vel alit Conſiderāda ē amēcia iudeoꝝ . q poſt tempus tm̄ et ſigna et doctrinā interrogāt . Tu quis es . Quid igit xpus a pncipio

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

loquoꝛ vobis q̄ſi·d·ſermones meos indigni eſtis
audire non ſolū vt vobis dicam quis ego ſū ·vos
em̄ oīa temptantes loquimi ·Et hec omia poſſem
arguere et vos punire ·vnde ſequit̄ · Multa ha-
beo de vobis loqui et iudicare Augu· Sup̄ dixit
Ego nō iudico quenq̄ ·ſed aliud eſt nō iudico ·et
aliud habeo iudicare ·Non iudico dixit ad preſens
Quod autē dicit ·multa habeo de vobis loq̄ et iu-
dicare·iudiciū futurū dicit·Ideo autē ver⁹ i iudi
cio ero q: filius veracis veritas ſum · Vnde ſeq̄t̄
Sed qui miſit me verax eſt Verax eſt paṫ nō pti-
cipando ſ; generando veritatem ·numquid em̄ dic
turi ſumus·plus veritas q̄ verax ſi hoc diximus
filiū incipiemus dicere patre maioꝛem · Chꝛi·
Dicit autem hoc vt nō eſtiment qm̄ tot audiēs ex
ībecillitate nō punit ·aut q: eoꝝ cogitacōnes et
cōtumelias non nouit· Theo·Vel q: dixēat mł
ta habeo de vobis loqui ⁊ iudicare iudiciū futuro
ſeculo reſeruans Sed qui miſit me verax ē ·Quaſi
diceret ·Et ſi vos īfideles eſtis pater meus verax
eſt qui diē ſtabiliuit in quo vobis retribucō fiet·
  Chꝛiſ·Vel aliter·Si in hoc me miſit pater nō
vt iudicem mūdum ſed vt ſaluem mūdum verax ē
pater Conuenienter nullum ego nunc iudico ·ſed
hec loquoꝛ q̄ ſunt ad ſalutem ·non ad iudiciū·vnde
ſequit̄ ·Et ego que audiui ab eo hec loquoꝛ i mū-
do· Alch· Audiſſe autem a patre idem eſt ⁊ eſſe
a patre quia ab illo habet audienciā a quo habet
eſſenciā · Augu·Dat gloꝛiam patri eq̄lis filius
tanq̄ dicat·do gloꝛiā ei cuius ſum filius quomodo
tu ſuperbus es aduerſus eum cuius es ſeruus·
Alch· Cum autem audiſſent ·Verax eſt qui miſit
me ·non intellexerunt de quo diceret ·vn̄ ſubdit̄·
Et non cognouerunt q: patrem eis dicebat deum
Nondum em̄ oculos coꝛdis apertos habebāt q̄bus
patris et filij eq̄litatem intelligerent·

Dic̄ ergo eis ihs Cū
exaltaueritis filiū ho
minis tūc ɔgnoſcetis
q: ego ſum ⁊ a meip̄o
facio nichil · Sed ſi-
cut docuit me pr̄ h̄ lo
quoꝛ Et qui me miſit
mecū ē ·⁊ nō reliquit
me ſolū ·q̇a q̄ placita
ſūt ei facio ſemꝑ·Hec
illo loquēte multi cre
diderunt in eum

Augu·Cum dixiſ-
ſet dn̄s ·verax ē qui
miſit me non intellex
erunt iudei ·q̄ de pa
tre illis diceret vide
bat autē ibi aliquos
quos ip̄e nouerat p⁹
paſſionem ſuam eſſe
credituros ·Et ideo
ſequitur·Dicit ergo
eis ihesus Cum exal-
taueritis fi·ho · tunc
cogno· q: ego ſū·Re
colite illud ego ſum
qui ſum ·et cognoſce
tis q̇d ſit dictū·Ego
ſum ·Differo cogni-
cōnem veſtrā vt im-
pleā paſſionem meā · oꝛdine veſtro cognoſcetis
qui cū ſcilicet exaltaueritis filiū hoīs exaltacōnē
autem crucis dicit ·quia et ibi exaltatus eſt qn̄do
pependit in ligno·hoc opoꝛtebat impleri ꝑ manꝯ
eoꝝ qui poſtea fuerant credituri· quibus dicit h̄·
quare·niſi vt nemo in quocūq; ſcelere et male ſibi
cōſcius deſperaret ·quando videat eis donari ho-
micidiū qui occiderant xp̄m· Chꝛiſ·Vel aliter
continua quia multā ſigna faciens ⁊ docēs eos nō
conuerterat ·de cruce de reliquo loquit̄ dicens·
Cum exaltaueritis etcetera · Quaſi dicēt vos eſti
matis q̄ tunc maxime a me ſepati eritis ·qn̄do me
occideritis·Ego autē dico qm̄ tunc maxie ſcietis ⁊
ꝑ̄cia ſignoꝝ reſurrectionis et captiuitatis veſtre
qm̄ ego ſū xp̄s filius dei ⁊ q̄ non cōtrarioꝛ illi xp̄ē
quod ſubdit·Et a meip̄o nichil facio ſed ſicut me
docuit pater ſic loquoꝛ ·ꝑ hoc em̄ indifferenciam
ſubſtancie manifeſtat et q̄ nihil ex̄ paternales in
telligencias loquit̄ ſi em̄ deo cōtrarius eſſem non
tantā irā mouiſſem cōtra eos qui me nō audierūt
  Augu·Vel aliter quia dixerat Tunc cognoſce
tis quia ego ſum ·et ad ip̄m eſſe ꝑtinet tota trini-
tas ne foꝛte ſubintraret erroꝛ ſabellianoꝝ cōtin
uo ſubiunxit ·Et a me facio nihil ·Quaſi diceret a
meipſo non ſum ·filius em̄ de patre eſt deus ·Ne
ergo addidit ·Sicut docuit me pater hoc loquor·
nemini veſtrū obrepat cogitacio carnalis ·Noli-
te vobis·q·duos hoīes ante oculos ponere ·et lo
quentem patrem ad filiū ·ſicut facis tu qn̄do aliq̄
verba dicis filio tuo ·Que em̄ verba fierēt vnico
verbo ·Si autem deus loquit̄ in coꝛdibus veſtris
ſine ſono ·quō loquit̄ filio ſuo ·Incoꝛpoꝛalit̄ paṫ
locutus eſt filio ·quia incoꝛpoꝛaliter pater genu
it filiū nec eum ſic docuit quaſi indoctū genuerit
ſed hoc eſt eū docuiſſe quod eſt ſcientem genuiſſe
Si enim ſimplex eſt natura veritatis ·hoc eſt filio
eſſe quod noſſe ·quemadmodū ergo pater illi gig
nendo dedit vt eſſet· ſic gignendo dedit vt noſſet
  Chꝛiſ·Rurſus ad humilius ſermonem reduxit·
Sequit̄ em̄ Et qui me miſit· Ne autem eſtiment h̄
q̄ dicit miſit me minoracōnis eē dicit mecū ē ·Nā
hoc quidem diſpenſacōnis ·hoc autem deitatis eſt
  Auguſt·Et cum ambo ſimul ſint vnus tamen eſt
miſſus ·alter miſit quoniā miſſio incarnacō eſt· et
ip̄a incarnacō filij tm̄ eſt non et patris ·Ergo in
quit ·Qui me miſit ·id eſt cuius autoꝛitate tanq̄
ꝑ̄ina incarnat⁹ ſū· Miſit itaq; pater filiū ſed nō
receſſit a filio ·Vnde ſequitur ·Et nō reliquit me
ſolum ·Non em̄ quo miſit filiū non ibi erat pater·
qui dixit Celum et terram ego impleo Sed quare
eum non dereliquit ·ſubdit quia que placita ſunt
ei facio ſemꝑ non ex quodam inicio ·ſed ſine inicio
ſine fine·Dei em̄ generacō non habet iniciū tēpis
  Chꝛiſ·Vel aliter ·Quia continuo dicebat qm̄
non ex deo eſt et quia ſabbatū non cuſtodit cōtra
quod ait ·Qm̄ que placita ſūt ei facio ſemꝑ ·oſten
dens quoniam et ſoluere ſabbatum placitum eſt ei
Multiplicit̄ em̄ ſtudet ut oſtendat q̄ nichil facit
patri cōtrariū et q: h̄ humanius locutus ē ſubdi
tur ·Hec illo loquente multi crediderunt in eum·
Ac ſi diceret euāgeliſta ·Ne turberis ſi quid hui-
le a xp̄o audieris ·qui em̄ poſt tantam doctrinam
nondum ſuaſi erant humilioꝛa audiunt ⁊ ſuadeāt̄
Igitur crediderunt quidem ſed non vt opoꝛtebat
ſed ſimpliciter quaſi letantes et requieſcentes in
verboꝛum humilitate·Et hoc oſtendit euāgeliſta
in ſubſequentibus ſermonibus in q̇b⁹ narratur q̄
rurſus ei iniuriabatur·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Dicebat ergo ihesꝰ
ad eos q̇ crediderũt
ei iudeos· Si vos mã
ſeritis in ſermõe meo
vere diſcipuli mei eri
tis et cognoſcetis
veritatem · ⁊ veritas
liberabit vos· Reſpõ
derũt ei iudei· Semẽ
abrahe ſumus· et ne=
mini ſeruiuimꝰ vnq̃
Quomodo tu dicis li
beri eritis· Reſpõdit
eis ihesus· Amẽ amẽ
dico vobis q: omis
qui facit peccatũ ſer=
uꝰ ẽ pcti ſeruꝰ aũt nõ
maẽt i domo i eternũ
filiꝰ aũt maẽt ineter
num· Si ergo filius
vos liberauerit uere
liberi eritis

Auguſti· Voluit
dñs in ꝓfundũ fun=
dare fidem eoꝝ qui
crediderãt vt nõ ſu
perficietenus crede=
rent· Et ideo dicitur
Dicebat ergo ihesꝰ
ad eos q̇ crediderũt
ei iudeos· Si vos mã
ſeritis i ſermone meo
vere diſcipuli mei eri
tis · Per hoc q̄ dicit
Si manſeritis oñdit
ea que in eoꝝ corde
erant· Sciebat enim
qm̃ crediderunt qui
dem · ſed non manſe=
runt et magnũ quid
eis promittit ſcilicet
vere diſcipulos eius
fieri i quo occulte tã
git quoſdã qui prius
ab ipo receſſerant et
illi eum audierunt et
crediderunt et receſſ
erunt q: nõ pman=
ſerunt Auguſt· de
verbis domi · Omes
autem nos vnum ma
giſtrum habemꝰ et
ſub illo condiſcipuli ſumꝰ Nec ideo magiſtri ſumꝰ
q: de loco ſuperiore loquimur· ſed magiſter ẽ oim
qui habitat in omnibus nobis ad diſcipl'm autem
parum eſt accedere ſed oportet manere nos ſi i illo
non mãſerimus cademꝰ Breue opus · breue verbũ
magnũ ope ſi mã ſeritis · Quid enim eſt in verbis
dei manere · niſi nullis temptacionibus cedere·
Si labor non eſt gratis accipis premium· Si la=
labor eſt attende magnũ p̄miũ · cognoſcetis veri
tatem· Augu· ſup iohannẽ · Quaſi dicẽt· q: nũc
credentes eſtis manendo videntes eritis Non enim
q: cognouerunt · crediderunt ſed vt cognoſcerẽt
crediderunt · Quid eñ eſt fides niſi credere quod
non vides veritas qd credidiſti videre Si ergo p
maneat̃ i eo qd credit̃· puenit̃ · ad id quod videat̃
vt ſcilicet cõtemplem̃ ipam veritatẽ ſicuti ẽ non
p verba ſonancia· ſed p lucem ſplendentẽ veritas
incõmutabilis eſt · panis eſt mẽtis · reficit nec de
ficit· mutat veſcentem non ipa in veſcentẽ muta
tur · Ipa autem veritas verbũ dei eſt · Hec veri=
tas carne induta eſt ꝓpter nos · latebat in carne=
nõ vt negaret̃ ſed ut differret̃ vt in carne pate=
retur · vt caro peccati redimeret̃· Chriſo· Vel
cognoſcetis veritatem · hoc eſt me· Ego eñ ſũ ve
ritas · Judaica q̇dem omĩa typus erant · veritatẽ
autem a me ſcietis · Augu· de ver· domini · For=
te aliquis diceret Et quid mihi ꝓdeſt cognoſcere
veritatem· Et ideo ſubiungit et veritas liberabit
vos · Quaſi diceret ſi nõ delectat veritas delectat
libertas · Liberari eñ ꝓprie dicit̃ liberũ fieri· q̃uõ
ſanari ſanum fieri Hoc in verbo greco planꝰ eſt
Nam in conſuetudine latina maxime in eo conſue=
uimus audire hoc verbũ vt quicunq̃ liberat̃ itel
ligatur pericula euadere moleſtijs carere The·
Sic aũt ſup̄ ifidelibꝰ ait In peccatis vr̃is moriemi
ſic man̄ẽtibus i fide abſolucõnez ãnũciat pctorũ
Augu· iiij· de trinitate · Vnde eciã veritas libe=
rabit niſi a morte a corrupcõne a mutabilitate·
Veritas quippe immortalis incorrupta icõmuta
bilis permanet Vera autem icommutabilitas ẽ ipa
eternitas Chriſ· Eorum autẽ q̇ crediderãt erat
eciam increpacões ſufferre · ſ; hi ſtatim ſeuiunt
Si aũt oportebat eos turbari in p̄ori cõueniencĩꝰ
erat vt turbarẽt̃ in hoc ſcilicet q̄ dixit Cognoſce
tis veritatem vt dicerent · Nũc ergo veritatẽ ne
ſcimus lex igit̃ mendaciũ eſt et cognicio noſtra ſ;
nullius horũ eis cura erat ſed de mũdanis rebꝰ do
lent non eñ aliã ſeruitutem nouerãt niſi mũdanã
Vnde ſequit̃ · Reſponderunt ei iudei · ſemẽ abrahe
ſumus et ne· ſerui · vnq̃ quõ tu dicis li· eritis Qua
ſi diceret eos qui de genere ſũt abrahe qui ſũt in=
genui non oportebat ſeruos vocare nũq̃ eñ ſerui
uimꝰ Augu· Vel hoc rñderunt non illi q̇ iã cre=
diderant ſed qui in turba erant nondum credẽtes
Hoc aut ipm̃ Nemĩ ſeruiuimus vnq̃ ſcd̃m hꝰ tpis
libertatem quõ verũ dixiſtis· Joſeph nõ ẽ venũ=
datus Prophete ſancti in captiuitatem non ſunt
ducti O ingrati · quid eſt quod vobis aſſidue im=
putat deꝰ q̄ vos de domo ſeruitutis liberauit ſi ne
mini ſeruiſtis Vos aũt qui loquimĩ quõ ſoluebatis
tributa romanis ſi nemĩ vnq̃ ſeruiſtis · Chriſ·
Quia vero non ad vanã gloriã erant que dicebant̃
a xp̄o ſed ad ſalutem· non voluit oſtendere eos ſer
uos eſſe hominũ ſed peccati que difficillima ſeruitꝰ
eſt a qua ſolus deus eripere poteſt · Vnde ſequitur
Reſpondit eis ihesus Amen amen dico vobis quia
omnis qui facit peccatũ ſeruus eſt peccati · Au=
guſtinus Multum cõmendat · quod ſic ꝓnunciat
quodãmodo ſi dici fas eſt iuracõ eius ẽ· Amẽ q̇ppe
interp̄tat̃ verum et tamẽ non eſt interpretatum
nec grecus hoc interpres auſus eſt facere vel la=
tinus· Nam hoc verbũ amen hebreum eſt · Non eſt
autem interp̄tatum vt honorem haberet velamẽ
to ſecreti · non vt eſſet ligatum · ſed ne· vileſceret
nudatum · Jam quãtum hoc commendatum ſit· ex
ipa geminacõne cognoſcite Verum verũ dico vo
bis · veritas dicit que vtiq; et ſi non diceret verũ
dico mentiri omnino non poſſet · tñ inculcat · dor=
mientes quodammodo excitat contemni non vult
quod dicit Omnis inquit· iudeus · grecus · diues·
pauper imperator et mendicus ſi facit peccatum·
ſeruus eſt peccati Gregorius iiij moraliũ· Quia
quiſquis ſe p̄uo d̄ſiderio ſubijcit · iniquitatis dño
dudũ libera mẽtis colla ſupponit ſed huic domino
cõtradicimus · cũ iniquitati que nos ceperat reluc
tamus· cũ conſuetudini violenter reſiſtimus· cum
culpam penitendo pcutimus et maculas ſordium
lacrimis lauamus Gregorius xxv· moral · Quãto
aũt aliq̇ liberius pagunt puerſa que volunt· tãto
eius ſeruicio obnoxius obligantur Auguſtinus
O miſerabilis ſeruitus · ſeruus hominis aliquãdo
ſui domini duris imperijs fatigatus fugiendo req
eſcit ſeruus peccati q̇ fugit· ſecũ trahit q̇cunq; fu
gerit Peccatũ eñ quod facit intus eſt· voluptas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tranſit·peccatū nō tranſit preterijt qđ delectabat remāſit qđ pugnat·Solus de peccato liberare poteſt q̄ venit ſine peccato·et factus eſt ſacrificium ꝓ peccato·Nam ſequitᷣ·Seruus autem non manet in domo ineternum Eccleſia eſt domus·ſeruus peccator eſt multi intrant in eccleſiā peccatores·Non ergo dixit ſeruꝰ non eſt ī domo·ſꝫ non manet ī domo ineternū Si ergo nullus ibi ſeruus erit·q̄s ibi erit q̄s gloriabitᷣ mūdū ſe eē a peccato·Mltū nos terruit ſed adiungit Filius autem manet ieternū Ergo ſolus in domo ſua erit xp̄us An forte in hoc ꝙ dicit filius·caput et corpus eſt Non em̄ ſine cauſa et terruit et ſpem dedit terruit·ne peccatū amaremus·ſpem dedit ne de peccati abſolucōne diffideremus·Hec eſt ergo ſpes noſtra vt a libero liberemur·Ipe em̄ p̄cium dedit non argentū·ſꝫ ſanguinē ſuū·Et ꝓpter hoc ſubditᷣ·Si ergo filiꝰ vos liberauerit·vere liberi eritis Augu·de ver·dn̄i Non a barbaris·ſed a diabolo·nō in corporis captiuitate·ſed ab anime iniq̄tate Augu·ſup iohānem·Prima libertas eſt carere criminibus ſed iſta incboata eſt non pfecta libertas quia caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū vt non ea que vultis faciatis·Libertas autem plena atq꜠ pfecta eſt quādo nulle erunt inimicicie·qn̄ nouiſſima inimica mors deſtruetᷣ Chriſ·Vel aliter·quia dixerat·Qui facit peccat ū ſeruus eſt peccati ne p̄currant·et dicāt immolacōes habemus ille nos eripere poſſunt ꝓpterea induxit·Seruus non manet in domo ineternū·Filius manet ineternum·Domꝰ mencōnē facit patris p̄ncipatum domū nominans oſtēdens ex tranſlacōne humanorū·quoniā ſicut dominus in domo ita ipe omniū poteſtatem habet Hoc em̄ ꝙ dicit Non manet ſignificat nō habet poteſtatē donandi ſed filius qui eſt dominus domus habet·Et ideo ſacerdotes veteris legis non habebant poteſtatem p ſacramenta legalia peccata dimittere Omnes em̄ peccauerunt·eciam ſacerdotes q̄ ꝓ ſeipis vt dicit apoſtolus neceſſe habebāt ſacrificia offerre·ſed filius hanc habet poteſtatem·Unde concludit Si ergo filius vos liberauerit·vere liberi eritis Oſtendens ꝙ mundana libertas de qua gloriabantᷣ·non eſt vera libertas Auguſtinus·Noli ergo libertate abuti ad libere peccandum·ſꝫ vtere ad non peccandum Erit enim voluntas tua libera ſi fuerit pia eris liber ſi fueris ſeruꝰ iuſticie

Scio q꜡ filij abrahe eſtis·Sed q̄ritis me interficē q꜡ ſermo meus nō capit in vobis Ego qđ vidi apđ patrem loquor et vos ꝙ vidiſtis apud patrē veſtrū facitis·Reſpōderunt et dixerunt ei Pater noſter abraham eſt·Dixit eis ih̄s

Auguſtinꝰ Iudei ſe liberos dixerāt·q꜡ ſemen erant abrahe·Quid ergo dominus ad hoc reſponderit·ſubditur·Scio quia filij abrahe eſtis Qua ſi dicēt·agnoſco vos quia filij eſtis abrahe carnis origine·non cordis fide·Et ideo ſubdit Sed queritis me inficere Chr·Hoc em̄ addidit·vt non dicant peccatum nō habemus·Dimit

Si filij abrahe eſtis opera abrahe facite·Nunc autem queritis me interficere hominem qui veritatem locutus ſum vobis quā audiui a deo·Hoc abraam non fecit·vos facitis opa patris vr̄i

tens em̄ omnem eorū vitam redarguere ſꝫ quod p̄ manibꝰ erat quod adhuc agē volebāt·ducit ī mediū Paulatī em̄ eos a cognicione illa āmouit erudiens in hoc non magna ſapē·Sicut em̄ libertas et ſeruitus eſt ab operibus·ita et cognacō·Sed ne dicerent hoc iuſte agimus Subiungit cauſā dicens Quia ſermo meꝰ non capit in vobis· Auguſtinus·Id eſt nō capit in cor veſtrum·quia non recipitᷣ a corde vr̄o Sic eſt em̄ ſermo dei fidelibus tanq̄ piſci hamus·Tunc capit·quando capitur·Nec fit iniuria illis qui capiuntur·Ad ſalutem quippe nō ad pniciem capiuntur Chriſoſtomus·Et non dixit·Nō capitis meū ſermonem·ſed non capit meus ſermo in vobis altitudinem ſuorum dogmatum oſtendens Sed quia poſſent dicere Quid ſi a teipo loqueris·ꝓpter hoc inducit ſubdens·Ego quod vidi apud patrem meū loquor Non em̄ ſolum eandem ſubſtāciam·Sed eandem veritatem habeo patri Auguſtinus·Dominus autem ad patrem ſuum deum vult intelligi·q̄ſi diceret·veritatem vidi·veritatem loquor·quia veritas ſum·Si ergo dominus veritatem loquitᷣ quā vidit apud patrem ſe vidit ſe loquitur·quia ipe eſt veritas patris Orige·Manifeſtat autem hec autoritas ſaluatorē fuiſſe viſorem eorumq꜠ ſunt apud patrem cum tn̄ hoies quibus reuelacio fit viſores non ſint Theophi·Cū vero audis qđ vidi loquor nequaq̄ corporalē viſionem intelligas·ſed naturalem noticiam verā et approbatam·ſicut em̄ oculi videntes integre aliquid·et vere proſpiciūt nec falluntur·ſic ego veraciter ea loquor que cognoui a patre meo·ſequitᷣ Et vos qđ vidiſtis apud patrem veſtrum facitis·

Orige·Adhuc non nominat patrem ipſoꝝ paulo ſuperiꝰ abraam cōmemorauit·ſed dicturus eſt alterꝝ patrem eoꝝ ſcꝫ diabolum·cuiꝰ filij erāt inq̄tum mali erāt·non inq̄tum homines erāt·Malum ergo qđ faciūt dn̄s eis obiurgat et corripit·

Criſ·Alia lr̄a habet·et vos que vidiſtis apud patrem veſtꝝ facite·q·d·ſicut ego verbis et veritate oſtendo patrem·ita et vos a rebus oſtendite abraam· Orige·Item alia lr̄a habet·Et vos que auditis a patre facite·Audierant em̄ a patre ea que in lege et ꝓphetis ſcripta ſunt·Qui aūt ſꝫ verbo cōtra eos qui alterius opionis ſunt fuerit vſus·oſtendit ꝙ non alius deus eſt qui legem dedit·et ꝓphetas et criſti pater·Queramꝰ etiam ab inferentibꝫ duas naturas dicētes·a patre quidem audiuiſſe alienos incōuemens eſt·Si aūt ꝓprij ſaluatoris erant et beate nature qualitᷣ querebāt illum occidere et ſaluatoris ſermonē nō capiebant·Illi aūt longe moleſtiꝰ acceperūt q̄ ꝓtulerit dominꝰ quis eoꝝ eſſet pater·Nam eū qui multarum gentiū pater eſt·fatentᷣ ſui fore patrē·vn̄ ſeq̄tur Reſponderūt et dixerūt·pater noſter abraam eſt·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Auguſtinus ·Quaſi dicerent quid tu dicturus es
contra abraham ·Videbant̄ eñ eum ꝓuocare ut
aliquid mali diceret de abrahã et eſſet eis occaſio
faciendi quod cogitabant ·Origenes Sed et ꝫ
ipm ſaluatoꝛ interimit tanq̄ falſo dictum ·Vnde
ſubdit̄ ·Dicit eis iheſus ſi filij Abrahe eſtis opera
abrahe facite · Auguſtinus ·Et tamen ſuperius
ait ·Scio q2 filij abrahe eſtis ·Vnde non negauit
coꝝ originem ſed facta condemnat ·Caro eorum
ex illo erat ·ſed vita non erat · Orige·Vel dicen
dum ꝙ ſup̄ in greco habetur·Scio ꝙ ſemē abra-
he eſtis · vt ergo hec pateant ·Videamus primo
corporalis ſeminis et filij differenciam· Manifeſtū
eſt eñ ꝙ ſemen habet in ſeipo racões eius cuius
eſt ſemen adhuc manētes et pauſantes· filius ve-
ro trāſmutato ſemine et agente in appoſitã ſibi ma
teriã a muliere·p ſuperinducta nutrimenta ſimi-
litudinē accipit generantis et q̄tū ad corporalia
ſi aliquis eſt filius alicuius ſubſiſtit ex ſemine ·Si
vero aliquid eſt ſemen nõ omnino filius efficitur
Quomã autem ex operibus iudicant̄ aliqui ſemen
abrahe ·videndum eſt ne forte ex aliquib9 ſemia-
libus racõibus infuſis quibuſdam animab9 opoꝛ
teat imaginari eos qui ſemen ſūt abrahe ·Nõ oms
igitur hoïes ſemen ſunt abrahe neq3 omēs habent
huiuſmodi racões cõſitas i eoꝝ animab9 ·Opor-
tet igit̄ eum qui abraham ſemen eſt ·eius fieri per
ſimilitudinem et filiū Poſſibile vero eſt ex negli-
gencia et ocio deſtruere hoc quod eſt eius ſemen·
Hij autem ad quos ſermo erat adhuc in ſpe erant
vnde ſciebat iheſus ꝙ adhuc ſemen erat abrahe·
Et nondum perierāt poſſibilitatem fiendi filij ab
rahe·Propt̄ quod eis dicit ·Si filij abrahe eſtis·
opera abrahe facite·Si autem ſuper hoc ꝙ erant
ſemen abrahe ·ad augmentum magnitudis adole-
uiſſent · verbum iheſu caperent Sed q2 nõ acceſſe
rāt ad hoc ꝙ eſſent filij verbum nõ capiunt·ſed i
terficere volunt verbum et quaſi confringere nõ
capiētes magnitudinē eius Si igit̄ aliqs veſtrū
ſemen eſt abrahe et adhuc verbum dei non capit·
non querat interficere verbū·ſ3 tranſmutet ſe ad
hoc ꝙ ſit filius abrahe et tunc poterit capere filiū
dei Quidam autem vnū ex operibus eligūt abrahe
illud ſcilicet Credidit abraham deo et reputatum
eſt illi ad iuſticiã vt autem concedatur eis ꝙ fides
ſit opus Cur non dictū eſt ſingularit̄ er opus abra
he facite ·ſed pluralit̄ ·puto eñ ꝙ hoc dictū equi
pollet ei quod eſt cuncta opera abrahe facite ·Vt
tamen ex hiſtoria abrahe allegorice ſūpta opera
eius ſpiritualiter ꝓſequamur Neq3 eñ oportet eū
qui vult eſſe filius abrahe adire ancillarū cõiugia
nec poſt obitum coiugis in ſenectute aliã3 ducere
coiugem · Sequit̄ Nunc autem q̄ritis me interfi-
cere hominem qui veritatem locutus ſū vobis·
Chriſ·Hanc ſcilicet veritatem ꝙ eſt patri eq̄lis
ꝓpter hoc eñ iudei q̄rebant eum interficere Et vt
oſtendat ꝙ hoc non eſt cõtrariū patri ſubdit quã
audiui a deo Alch·Quia ipē q̄ eſt veritas a deo
patre genitus erat ·Audire eñ nihil aliud eſt q̄
eſſe a patre· Ori·Occidere me inquit hominem·
Interim non dico filiū dei ·non dico verbū ·quia
non moritur verbum hoc dico q2 quod videtis po
teſtis occidere et quem non videtis offendere ·Se
quit̄ hoc abraham nõ fecit· Alch·Quaſi dicēt
in hoc ꝓbatis vos non eſſe filios abrahe q2 facitis
opa cõtraria opibus abrahe Orige·ſed di·at ꝫ
quidam qm̄ ſupflue dictū eſt hoc quod nõ fecerit
abraham ·quod ſuis tempibus non contingebat
fieri Non eñ in ſuis diebus natus erat criſtus ſed
dicendū ꝙ in tempibus abrahe nat9 fuerat homo
qui quã audierat a domino veritatem dicebat ·Nõ
tamen queſitus eſt ab abraham vt eum occideret·
Et ſcias ꝙ ſpiritualis aduentus iheſu ·nullo tēpe
d̄fuit ſanctis· Ex hoc igitur conprehendo omnem
hominem qui poſt regeneracõnem et ceteras apd̄
ſe factas diuinitus gr̄cias peccat ·denuo crucifigit
dei filium ꝓprijs reatibus in quos redijt ·Sed hec
abraham non fecit ſequitur·Vos facitis opera pa
tris vr̄i Auguſtin9· Adhuc non dicit quis ē iſte
pater eoꝝ Chriſ·Dicit aūt hoc dn̄s volens eis
auferre ſupfluã gloriã de cognacõne et ſuadere
eis vt nõ vlt̄ ſpem ſalutis habeant in cõgnacõe
naturali ſed in ea q̄ eſt ſcd̄m adopcõ3 ·hoc eñ eos
ꝓhibebat venire ad xp̄m ·quia eſtimabāt cogna
cõnem abrahe ſibi ſufficere ad ſalutem ·

Dixerūt itaq3 ei·nos ex fornicacõne nõ ſumus nati·vnū patre3 habemus deu3 Dixit ergo eis iheſus ſi deus pater veſter eſſet diligētis vtiq3 me · ego eñ ex deo ꝓceſſi et veni Neq3 enim a meipō veni ſed ipē me miſit · Quare loquelã mea3 nõ cognoſcitis· quia non poteſtis audire ſermonem meum ·

Augu ·Ceperant
iudei cognoſcere q2
non de carnis gene-
racõne loqueret̄ do-
minus·ſed de vite in
ſtitucione ·Conſue-
tudo autē ſcriptura-
rum ē fornicacõne3
ſpiritualit̄ appellare
cū dijs multis et fal
ſis anima tanq̄ ꝓſti
tuta ſubijcit̄ Vnde di
citur ·Dixerunt ita-
q3 ei·Nos ex fornica-
cione non ſumus nati
vnū patrē habemus
deum · The·Quaſi
reſponderēt ꝙ dei q̄
rerent vlcõnē et ideo
aduerſus eū conſilia
rentur · Orige·vel
alit̄ quia redarguti ſūt nõ eſſe filij abrahe atroci9
reſpondent latent̄ deſignantes ex adulterio ꝓduc
tum fore ſaluatorem Sed magis mihi videt̄ ꝙ cõ
rixando reſponderunt ·Cum eñ p̄us dixerant pat̄
noſter abraham eſt et audiuiſſent Si filij abrahe
eſtis opera abrahe facite fatentur ſe habere maio
orem patrem q̄ abraham ſcilicet deum et nõ ex for
nicacione ſumſiſſe exordium Non eñ ex ſponſa ſed
ex meretrice ſeu materia ·demon qui nichil facit ex
ſē ꝓducit eos qui carnalibus vſi inherent materie
Criſ·Sed quid dicitis vos patrem habetis de-
um et xp̄m incuſatis hec dicentem ·Et nimirum ex
fornicacõne multi eorum nati erāt etenim illicitas
cõmixtiones faciebant ·Non tamen hoc redarguit
ſed inſtat vt oſtendat ꝙ non ſunt ex deo ·Vnde ſe
quit̄·Dixit ergo eis iheſus ·Si deus pater veſter
eſſet diligeretis me vtiq3 ego eñ ex deo ꝓceſſi et
veni · Hyla·vij de trinitate ·Religioſi nominis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aſſumptionem dei filius ·in his qui ſe dei filios cō fitentes ·patrem ſibi deū dicerent ·non improba uit ſʒ temerariā iudeoꝝ vſurpacōnē p̄rez ſibi deū p̄ſumencium ·p id q̄ ſe non diligerent obiurgat· Non vtiqȝ dici poteſt idi p̄ n eſſe ex deo exire quod veniſſe ·Sed cū ab his qui ſibi deū patrē dicerēt ideirco ſe diligendum ait ·quia ex deo exiſſet·cau-ſam dilectionis ex cauſa docuit eſſe naſcendi Exiſſe eīn ad incorporalis natiuitatis retulit nomē quia religio ꝯfitendi ſibi patrem deū et ex dilectione xp̄i q̄ ex eo genitus ſit inherenda eſt·Nec eīn i deū patrem ſit religioſus qui non diligit filium·Cum diligendi filij non alia cauſa ſit q̄ q̄ ex deo ſit ·Ex deo igitē filꝰ eſt non aduentu ſed natiuitate ·Di-lectio autem in patrē hinc erit omnis ·ſi filius ex eo eſſe credatē Augu· Sic ergo q̄ de deo ꝓceſſit verbū eterna proceſſio eſt ·Ab illo enim ꝓceſſit vt verbum patris et venit ad nos qr verbū caro factū eſt Aduentus eꝰ humanitas eius manſio eius diuinitas eius ·dicitis deum patrē cognoſcite me vel fratrem Hyla·Non eſſe autem a ſe ſibi origi nem docuit cum ſubdit Neqȝ eīn a meipſo veni·ſed ille me miſit Ori ·Hec arbitror dici ꝓpē quoſdā p ſe venientes et non miſſos a patre de quibus in hieremia dicitē Non mittebam eos et ipſi currebāt Quoniā autē qui duas naturas ingerūt vtuntur hoc verbo obijciendū eſt cōtra illos ·Paulus eīn odiebat hieſū cum pſequeretur eccleſiā dei ·Vnde dominus ad eum Quare me pſequeris Si ergo ve rum eſt quod hic dicitē Si deus pater veſter eſſet diligeretis me ·palam eſt quoniā ꝛ recte cōuertitē Si non diligeretis nequaꝗ deus pater veſter eſ-ſet Paulus autem aliquo tempe nō diligebat hie ſum fuit ergo tempus quo deus pater pauli non extitit ·Non igitur natura paulus dei filius fuit· ſed poſtmodum dei filius factus eſt Quando vero deus alicuius ſit pater niſi quando mandata eius cuſtodit· Chriſ·Quia vero ſemper querebant dicentes Quid eſt hoc qđ dicit·Quo ego vado vos non poteſtis venire ꝓpterea ſubdit ·Quare loque lam meam non cognoſcitis quia non poteſtis audi re ſermonem meum · Auguſtinus· Ideo aūt au-dire non poterant quia corrigi credendo nolebāt

Chriſ· Primo igitur captanda eſt virtus· que verbum diuinum exaudiat vt deinceps validi ſiſ-tamus ad percipiendam totā locucōnem hieſu ·q̄ niā q̄diu quis curatus non eſt in auditu ꝓprio ·a vēbo qđ dicit ſurdo aperiaris auditu pcipere neqt

Vos ex patre diabo-lo eſtis ꝛ deſideria pa tris vr̄i vultis facere Ille homicida erat ab inicio ꝛ in veritate nō ſtetit qr veritas n̄ eſt i eo Cum loquitur mendacium ex ꝓprijs loquitur quia mēdax eſt ꝛ pater eius· Ego aūt qr veritatē dico vobis nō creditis mi chi· Quis ex vobis ar guet me de pc̄to· Si veritatē dico quaē n̄ creditis mihi q̇ ex deo ē v̄ba dei audit Prop terea vos nō auditis quia ex deo non eſtis

Chriſo·Excluſit iu-deos dominus a cog nacione abraam et· qr maiora auſi ſunt vt ſcilicet patrē ſuū deum dicerent de re liquo pcutit eos dice ns vos ex patre dya bolo eſtis· Augu· Hic iā cauēda ē here ſis manicheoꝝ q̄ di cit eē quādā naturā mali ꝛ gētē q̄ndā tē braꝝ cū pncipibus ſuis Vn̄ dyabolꝰ ori ginē ducit ·et hinc dicūt ducē originē carnem noſtram ꝛ ſe cundū hoc putāt dic tū a dn̄o vos ex p̄re dyabolo eſtis q̄ eſſet illi velut natura ma li ducentes originem de gente cōtraria te nebrarū Origines In hoc autem ſimile videntē icurriſſe ei q̄ dicēt alterā eē oculi videntis ſubſtāciā et alterā caligantis vel ſe auertētis quēadmodum eīn i his non differt ſubſtancia ·ſed quedam contingit cā que facit caligare ·ſic ſubſtancia eadem eſt ſiue re cipiat racōnem ſiue non · Auguſtinus ·Iudei er go filij erant dyaboli imitando non naſcendo Vn̄d ſequitē Et deſideria patris veſtri vultis facē Ecce vnde filij eſtis quia talia deſideratis ·non quia de illo nati eſtis Queritis eīn me occidere hominem q̄ veritatem vobis dico et ille inuidit homini et occi dit Vnde ſequitur· Ille homicida erat ab inicō vti qȝ in p̄mo homine et in quo potuit fieri homicidiū nō eīn poſſet occidi homo niſi p̄us fieret homo Nō ferro accinctus dyabolus ad hominē venit verbū malū ſeminauit et occidit Noli ergo putare nō eē homicidiū qn̄ fratri tuo mala pſuades ·Vos autē ideo ſeuitis in carne quia non poteſtis in mente·

Orige·Perpende aūt q̄ non ꝓpter aliquē ſingula rē tantum ſʒ ꝓ toto genere qđ perijt i xp̄tū i adā cūcti moriuntur et vere dictus eſt ab inicō homi cida Chriſ·Et non dixit opera ſed deſideria eius facitis oſtendens ·quoniā vehementē et ille et ipſi ab occiſionibus poſſidentur et quia continue eum accuſabant q̄ non eſt a deo ·inſinuat occulte q̄ hʒ eciā eis ex dyabolo eſt Vnde ſequitur Et in verita te non ſtetit Auguſtinus xj de ciui·dei ·Forte aūt aliquis dicet q̄ ab inicō ſue cōdicōnis i veritate non ſteterit et ideo nunꝗ beatus cum ſanctis an-gelis fuerit ſuo recuſans eſſe ſubditus creatori ac per hoc falſus et fallax quia pia ſubiectione noluit tenere quod nature eſt affectans p ſuperbiam ela cōnem ſimulare quod non eſt ·Huic ſentencie quiſ quis acqeſcit nō cum manicheis ſapit vt ſuā quā dā ꝓpriam tanꝗ diuerſo quodam principio dya-bolus habeat naturā mali qui tanta vanitate deſi piunt vt nō attendant non dixiſſe dominū a ve-ritate alienꝰ fuit ſʒ in veritate nō ſtetit· vbi a ve ritate lapſū intelligi voluit Illud eciā quod ait iohannes ·ab inicō dyabolus peccat hoc itelligūt ſi naturale eſt· nullomodo eſſe peccatū·Sed reſpō detur ꝓpheticis teſtimonijs· ſiue quod ait Iſayas ſub figurata perſona principis babilonie ·dyabo lum notans Quomodo cecidit lucifer qui mane ori ebatur·Siue quod ezechiel·In delicijs paradiſi dei fuiſti· que ſi aliter conueniencius intelligi nequit oportet quod dictum eſt In veritate non ſtetit ſic accipiamus ·q̄ in veritate fuerit ·ſed nō pmāſerit Et illud q̄ ab inicō diabolus peccat non ab inicō ex quo creatꝰ eſt peccare putandꝰ eſt ſʒ ab inicio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

peccati· Orige·Eſt autem vniforme q̄dē ī vni
tate morari· varium autem ac multiforme nō mo=
rari ī ea quibuſdam vt ita dicā trementibus greſ
ſibus et nitentibus ſiſtere in ea non tamen obtinē
valentibus quibuſdam vero non paſſis illud ·ſed
in periculo cōſiſtentibus ſcd̄m illud· Mihi autem
pauliſper cōmoti ſūt pedes et ceteris ab ea caden=
tibus Cauſa igitur cur dyabol9 veritatē nō colat
Subdit̄ ·Quia veritas non eſt in eo ſcilicet q̄ va=
na ſuſpicatur et ſeductus eſt ip̄e a ſeip̄o··In hoc de
terior q̄ illi quidem ab eo fallunt̄ Is autē ſibiipſi
decepcōnis autor exiſtit ·ſed oportet inueſtigare
quomodo dicit̄ q̄ veritas in ip̄o nō eſt vtrum qꝛ
nullā vnq̄ veram habet doctrinā ſed cuncta que
opinat̄ falſa ſūt · vel quia xp̄i particeps non eſt q̄
dixit ·Ego ſum veritas Impoſſibile autē ē aliquā
racōnalem ſubſtanciā de cūctis opinari falſo et de
nullo vel exiliter rectitudinē conſpicere dyabol9
igit̄ ſaltem id vere capit dogma cōſiderando de ſe
q̄ racōnalis eſt ·Non igitur eius natura conſiſtit
ex cōtrario veritatis id eſt ex errore et ignauia ·
Nunq̄ eñ veritatem cognoſcere poſſet · Augu
ſtinus xj·de ciui·dei Vel cum dicit quia veritas ī eo
non eſt ſubiecit iudicium quaſi querentibus Vnde
oſtendatur q̄ in veritate non ſteterit ait quia ve
ritas non eſt in eo Eſſet autem in eo ſi in ip̄a ſtetiſ
ſet Sequit̄ Cum loquit̄ men·ex pro·loquitur qui
mendax eſt et pat̄ e9 Auguſtinus In hisverbis
quidam dyabolū putauerunt patrem habere et q̄
ſierunt quis eſſet dyaboli pater ·hic eſt error ma
nicheorꝝ Diabolū autem dominus dixit patrem
mendacij Non eñ omnis qui mentitur pater men=
dacij ſui eſt ·Si eñ ab alio mendacium accepiſti
et dixiſti tu quidem mentitus es ſꝫ pater mendacij
non es ·Ille vero quia non aliūde accepit mendaciū
quo mendacō tāq̄ veneno ſerpens hoīez occideret
pater eſt mendacij ·ſicut deus pater eſt veritatis
Th̄e·Is eñ et deū apud homines criminatus ē
ad euam dicens ·quomā inuidens vobis lignum ī
hibuit ·Et apud deum quondam criminatus ē ho
mines vt cum dixit ·An gratis colit iob dominū·
Orige· Attende tamen q̄ hoc nomen mendax
dicitur tam de dyabolo qui mendaciū genuit ſicut
hic dicitur ·quia mendax eſt q̄ de homine ſcd̄m il
lud pſalmi Omnis homo mendax Nam ſi quis men=
dax non eſt huiuſmodi non eſt homo tm̄ ita q̄ ei et
ſimilibus dici poteſt ·Ego dixi dij eſtis Vnde cum
aliquis loquit̄ mendaciū de ꝓprijs loquit̄ Spirit9
autem ſanctus loquit̄ a verbo veritatis ꝛ ſapiēcie
ſcd̄m illud De meo accipiet ꝛ anunciabit vobis·
Auguſtinus de que·euange·Vel aliter ·Dyabol9
non ſpeciale nomen eſt ſed cōmune · In quocunqꝫ
eñ opera dyaboli fuerint inuenta diabolus eſt ap
pellandus Operis eñ nomen eſt nō nature· Itaqꝫ
hoc in loco patrem iudeorum Chaiym ſignificat·
cuius imitatores volentes eſſe iudei ·ſaluatorem
peremerunt ab ip̄o eñ forma data ē fratricidij quē
dixit mendaciū de ꝓprijs loqui ut oſtenderet vnū
quenqꝫ nō niſi ꝓpria voluntate peccare ſed qꝛ cha
iym imitator diaboli eſt patrem eius diabolū dixit
eius opera ſecutus eſt · Alch·ſed quia dominus
veritas eſt et filius veracis dei veritatem dicit·ſꝫ

iudei qui filij erant diaboli auerſi erāt a veritate·
Et hoc eſt quod ſequit̄ ego autem quia veri ·dico
vo·nō cre·mi· Ori·Sed quomodo hoc dicit̄ iu=
deis qui in eū crediderant ſed conſidera q̄ poteſt
aliquis ſcd̄m aliquā intencōnem credere ſcd̄m aliā
vero nō credere· ſicut q̄ ī eū credūt qui ſub poncio
pilato crucifixus eſt non autem credunt natū de
maria virgine In eūdez credūt et nō credunt Sic
igit̄ hi ad q̄s loq̄bat̄ · credebant in eū ſm̄ q̄ vide
bat̄ ſignorꝝ fctor nō credebāt aūt his q̄ ꝓfūde ab
eo dicebāt̄ Criſ·qꝛ igit̄ inimici eſtis veritatis in
nllō me īcuſātes vultis me interficē et iō ſubdit· q̄s
ex vob̄ arguet me de pc̄to Theo·Quaſi dicēt·ſi
dei filij eſtis vtiqꝫ peccātes debetis habē odio ·Si
ergo me quoqꝫ quem exoſum habetis non poteſtis
arguere de peccato manifeſtum eſt q̄ ꝓpter veri
tatem me odio habetis ·quomodo ſcilicet dicebat
ſe filiū dei ·· Ori·Habet autem hoc verbū criſti
magnam fiduciam cū nullus hominū fiducialiter
hoc dicere potuerit ·niſi ſolus dominus noſter qui
peccatū non fecit Gregorius in homelia ·Pen=
ſate autem manſuetudinē dei non dedignatur ex
racōne oſtēdere ſe peccatorē non eſſe q̄ ex virtute
diuinitatis poterat peccatores iuſtificare ·Vnde
ſubdit Qui eſt ex deo verba dei audit ꝓpterea vos
non auditis quia ex deo nō eſtis Auguſtin9 Noli
attendere naturam ſed vicium ·Sunt iſti ex deo
et non ſūt ex deo natura ex deo vicia non ex deo Eis
autem hoc dictū eſt qui non ſolum peccato vicioſi
erant nam hoc cōmune erat omnibus ſed eciā pre
cogniti q̄ non erant crediturí ea fide qua poſſent
peccatorum obligacōne liberari · Gregorius in
home·Interroget ſe ergo vnuſquiſqꝫ ſi verba dei
aure cordis pcipit et intelligit ·vnde ſit Nam ſūt
nōnulli qui p̄cepta dei nec aure corporis percipere
dignātur Et ſūt nōnulli qui hec quidem corporis
aure pcipiunt·ſed nullo ea mētis deſiderio cōplec
tunt̄ Et ſūt nōnulli qui libent̄ verba dei ſuſcipiūt
ita ut eciam in fletibus cōpūgantur ſed poſt lacri
marum tempus ad iniquitatē redeūt hi ꝓfecto
verba dei non audiūt qꝛ ī exercē ī ope condēnūt·

Reſponderunt ergo
iudei ꝛ dixerūt· Nōne
bn̄ dicim9 nos qꝛ ſama
ritanus es tu ꝛ demo
nium habes · Rn̄dit
ih̄s et dixit ·Ego de=
moniū non habeo ſed
honorifico p̄rez meū
et vos inhonoraſtis
me·ego aūt glīaz meā
nō quero·eſt qui q̄rat
et iudicet ·Amen di
co vobis· ſiq̄s ſermo=
nē meū ſuauerit mor
tē nō videbit in etēnū

Chriſ Cum aliquid
altum dominus dicēt
hoc apud iudeos qui
valde īſēſibiles erāt
inſania videbat̄ ·vt
ex eorꝝ reſponſione
colligit̄· Dicitur eñ
Reſpōderūt ḡ iudei
et dixerūt nōne bene
dicimus nos qꝛ ſam·
es tu et demoniū ha
bes· Ori·Sed dig
num ē q̄rere quō cū
ſamaritē ni ſecula fu
tura dneg ēt nec ani
me durabilitatē ac=
ceptēt aūt ſūt ſama
ritanū dicē ſaluato=
rem qui de reſurrecti
one et iudicō tot et
tanta edocuit ·Sed

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Forſan velut imꝑperantes illi hoc dicunt dum̃ que ſeruiũt ipi. non docet. Alch. Samaritani enim gens odioſa iſrahelitico populo. decem tribubus in captiuitatẽ ductis terrã eoꝝ poſſidebãt Origenes Conuenit quoqꝫ quod aliqui de eo arbitrẽtᷣ ꝙ ſcḋm ſamaritanos ſentiret vt nihil poſt obitum reſeruetᷣ hominib9 ſed ficte ad placendum iudeis de reſurrectione et eterna vita tractaret. Demoniũ vero illũ habere dicebãt ꝑpter eius ſermones trãſcendentes capacitatem humanã quib9 deum patrẽ ſuũ aſſerebat et ſe de celo deſcendiſſe et cetera huiuſmodi. Vel ꝑpter ſuſpicõnẽ eorum quia plures ĩ beelzebub principe demonioꝝ opinabãtᷣ ipm eiicere demones. The. Vel ſamaritanũ illũ dicebant tanꝙ ritus hebraicos diſſoluentem vtpote ſabbati Samaritani eñ non ꝑfecte iudaiſabant. Ex hoc vero ꝙ eorũ cogitacões reuelabat dmoniũ ipm habere ſuſpicabantᷣ. Quãdo vero eũ ſamaritanũ dixerũt. niſi ꝙ euangeliſta dicit. ex q̃ palam eſt ꝙ multa ꝑtermiſerunt euangeliſte.

Gregorius. in home. Ecce iniuriã ſuſcipiens de9 non cõtumelioſa verba reſpõdet. ſequitur enim. Reſpondit hieſus et dixit Ego demo. non habeo. Ex qua re quid nobis iniũtᷣ. niſi vt eo tpe cum a ꝑximis ex falſitate cõtumelias accipimus. eorum eciã vera taceam9 mala. ne miniſteriũ iuſte correpcõnis in arma vertatᷣ furoris. Chriſ. Et attendendũ ꝙ vbi eos docere oportebat et eorũ ſuperbiam ſubtrahere aſper erat. vbi vero exprobratũ eum oportebat ſufferre. multa mãſuetudine vtebatᷣ erudiens nos. que q̃dem ad deum vindicare q̃ vero ad nos deſpicere Auguſtin9 Et vt homo ꝑpus eius imitetᷣ pacieciã vt perueniat ad potẽciã. Sed q̃uis maledictus maledicta non reddẽt. pertinuit tamen ad eum negare Duo autem ſibi fuerãt obiecta Samaritan9 es et demoniũ habes. Reſpõdit non ſum ſamaritanus. Samaritanus eñ interꝑtatur cuſtos. nouerat autem ille ſe noſtrũ eẽ cuſtodem nõ eñ ꝑtinuit ad eũ vt redimereñ et non ꝑtinet ut ſeruemur. Denicꝫ ipe eſt ſamaritanus. qui acceſſit ad ſaucium et miſericordiã impendit.

Origen. Alitᷣ q̃z dñs magis ꝙ paulus omnibus omnia fieri voluit vt omnes nãciſcatur. et ideo ſe non negauit eſſe ſamaritanũ. Eſtimo autẽ ſolius hieſus fore vocem. Ego demoniũ non habeo. ſed nec habui ſicut et illud Venit princeps mũdi huius et in me non habet quicꝙ Quia eciã q̃ delictorum reputata ſunt minima. demonibus adaptãtᷣ.

Auguſtinus. Deinde poſt tale conuiciũ hoc ſolũ dixit de gloria ſua. ſed honorifico patrem meum. Quaſi dicẽt ne vobis arrogãs videar habeo quem honorificem. Theophilus honorificauit autem patrẽ vleiſcens eum. et non tollerãs homicidas et mendaces ſe dei veraces filios appellari Origene ſol9 autem criſtus veriſſime veneratus eſt patrem nullus enim hon orans quicquam ex his que non honorantᷣ adeo. honorat deum. Gregorius in home. ſed quia quiſquis dei zelo vtitur a ꝑuis hoibus dehoneſtatur. ĩ ſemetipo nobis dñs paciencie ꝑbuit exemplũ qui ait et vos inhono. me. Auguſtinus q̃ſi diceret ego facõ quod debeo vos nõ facitis quod debetis. Orige. nõ autem illis ſolũ hoc dictũ eſt. ſed et omibus iniuſte agentibus qui iniuriã inferunt xp̃o qui eſt iuſticia et inferẽtib9 cõtumeliam ſapiencie eo ꝙ criſtus eſt ſapiencia et ſimiliter de aliis huiuſmodi Gregorius. Si quid nobis cõtᷣ iniurias faciendũ ſit. ſuo exẽplo nos admonet. cum ſubiungit Ego autem gloriam meam nõ quero eſt qui querat ⁊ iudicet. Chriſoſtom9 Quaſi diceret ex honore. quem ad patrem habeo hec locutus ſũ vobis et ꝑpter hoc dehonoratis me ſed nulla eſt mihi cura huius cõtumelie. illi enim noxas debebitis ꝑpter quem hec audio. Orige. Querit autem deus gloriam xp̄i ĩ quolibet ſuſcipientiũ illum. quã quidem reperiret in operantibus ſcḋm iſitas virtutis cauſas. Cũ autẽ nõ reppererit punit illos in quibus nõ repperit gloriam filii ſui. Vnde dicit. Eſt qui querat ⁊ iudicet Auguſtin9 Quem autem vult intelligi niſi patrem Quomodo ergo alio loco dicit Pater non iudicat quenꝙ ſed omne iudicium dedit filio. Sed videte ꝙ iudicium quandoqꝫ ꝓ damnacõne accipitur. Hic aũt ſcḋm diſcrecõnem poſitũ eſt. Quaſi diceret. Eſt pater q̃ gloriam meam a veſtra diſcernat. Vos eñ ſcḋm h̃ ſeculũ gloriami ego non ſcḋm h̃ ſeculũ. Diſcernit eciam gloriã filii ſui a gloria omniũ hominum ꝓ̃o eñ quia homo factus eſt iam cõparandus eſt nobis ꝓ̃os homines cum peccato. ille ſine peccato. et hoc ſcḋm ipam formã ſerui. ꝓ̃ã illud quis digne loq̃tᷣ In principio erat verbũ. Auguſtinus Vel alitᷣ Si vere dictũ eſt a ſaluatore omnia mea tua ſunt palam eſt quoniã et ipm iudiciũ filii patris eſt.

Gregorius. Cum vero maloꝝ peruerſitas creſcit non ſolum frangi ꝑdicacõ nõ debet ſed eciã augeri Vnde dominus poſtꝙ demoniũ habere dict9 eſt. ꝑdicacõnis ſue beneficia largius impendit dicens. Amen amen dico vobis ſiquis ſermonem meum ſeruauerit mortem non videbit ineternum

Auguſtinus. Videbit. dictum eſt ꝓeo quod eſt expicitur. Cum ergo morituris moriturus loq̃retᷣ quid ſibi vult quod ait. Qui ſer. me. ſerua. mortẽ nõ videbit ineternũ. niſi quia videbat aliã mortẽ de qua nos liberare venerat. mortem eternã mortem dampnacõnis cũ dyabolo ⁊ angelis eius Ipa eſt vera mors. ꝓ̃am iſta migracõ eſt. Origenes Sic igitur intelligendũ eſt Si quis ſer. me. ſerua. mortem nõ videbit ineternum ac ſi diceret. Si q̃s lucem meã cuſtodierit. tenebras non videbit. Qḋ autem dicit ineternum. cõmuniter eſt ſumendum vt ſit talis intellectus. Si quis ſermonẽ meũ ſeruauerit ineternum. mortem non videbit ineternũ quia eouſqꝫ nõ videt aliquis mortem quouſqꝫ ihu verbum cuſtodit Cum vero quis torpens ĩ obſeruancia ſermonis. et circa ſui cuſtodiam negligens factus. eum ceſſat cuſtodire. ſubinde mortẽ videt non apud aliũ ꝙ apud ſeipm. Sic igitur a ſaluatore inſtructi ꝓphete querenti Quis eſt homo qui viuit et non videbit mortem. reſpondere poſſum9 qui cuſtodit verbum xp̄i Chriſoſtomus Seruauerit autẽ dicit nõ ſolũ fide ſed eciã per vitã purã Simul autem ⁊ occulte inſinuat. quoniam nihil poſſunt ei facere. Si enim qui ſermonẽ eius ſeruauit. non morietur ineternum. multomagis et ipſe poteſt non mori.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Dixerunt ergo iu-
dei Nunc cognouim9
quia demoniũ habes
Abraan mortuus eſt
et ꝓphete ⁊ tu dicis.
Si qͥs ſermonẽ meũ
ſeruauerit. mortẽ nõ
guſtabit ineternum.
Nũquid tu maior es
patre noſtro abraã
qui mortu9 ẽ. ⁊ ꝓphe-
te mortui ſunt. Quẽ
teipſum facis. Reſpõ
dit ihs. Si ego glo-
rifico meipſũ gloria
mea nihil eſt. Eſt paṫ
meus q̇ glorificat me
quẽ vos dicitis quia
deus veſter ẽ ⁊ nõ co
gnouiſtis eum. Ego
autem noui eũ ⁊ ſi di-
xero quia non ſcio eũ
ero ſimilis vobis mẽ-
dax. Sed ſcio eum ⁊
ſermonem eius ſeruo
Abraam pater ve-
ſter exultauit vt vi-
deret diem meum vi-
dit et gauiſus eſt

Gregori9 i home.
Sic bonis neceſſe eſt
vt meliores eciã per
cõtumelias exiſtant
ita ſemper re ꝓbi de
beneficio peiores ſiũt
Nam accepta ꝑdica-
cõne iterũ iudei blaſ
phemant. Dicit̃ em̃
Dixerunt ergo iudei
Nunc cognouim9 q꞉
demonium habes.
Orige. Ubi qui ſacris
ſcripturis credũt cõ
prehendũt ꝙ q̃ ꝑter
rectam racõnẽ ab ho
minibus exercent̃. non
ꝑter demones fiunt
Sic igit̃ iudei virtu-
te demonis putabãt
hieſum dixiſſe. Si qͥs
ſermonẽ meum ſerua
uerit. mortẽ non vi-
debit ineternũ. hoc
autem paſſi ſũt. quia
dicti virtutẽ nõ pſp
exerũt. Nam hͥ d̾ mor
te quadã inimica ra-
cõni q̃ premit delin-
quentes hoc faſſus ẽ
Ubi vero de cõmuni
morte coniectantes
eſſe qꝺ dicit̃ icrepãt
dicentẽ quaſi d̾ficto
abraam et ꝓphetis.
Unde ſubdit̃ Abraã
mortuus ẽ ⁊ ꝓphete
et tu dicis. Si. qͥs ſer-
me. ſer. mor. nõ guſt
abit ietẽnũ. Cũ aliq̃
differẽcia ſit inter mortem guſtare ⁊ videre ꝓeo
quod mortem non videbit mortem nõ guſtabit ꝓ
tulerunt velut incauti auditores. confundentes
dominicũ ſermonem. Sicut em̃ dñs inq̇rũ panis
viuus eſt. guſtabilis ẽ. In eo vero ꝙ eſt ſapiẽcia
eſt viſibilis pulchritudinis Sic eciam aduerſaria
eius mors et guſtabilis eſt et viſibilis. Cũ g̃ quis
ſteterit ꝑ hieſũ in intellectuali loco mortem non
guſtabit. ſi ſtatum ſeruat. ſcd̃m illud Sũt de hic
ſtantibus q̇ non guſtabũt mortẽ. Cum autẽ aliqͥs
ſermonẽ xp̄i acceperit et cuſtodierit mortem non
videbit. Cgriſ. Rurſus autẽ ex inani gloria ad
cõgnicõnem cõfugiũt Unde ſequit̃. Nunquid tu
maior es patre noſtro abraam qui mortuus eſt.
Poterãt eciã dicere. nũquid tu maior es deo cuius
ſermonem qui audierũt mortui ſũt. ſed nõ dicũt hͥ
quia eciã q̃ꝫ abraam minorẽ eũ eſtimabãt. Ori.
non em̃ diſcernũt quia nõ ſolũ abraam. ſed eciam
quolibet nato ex muliere qui natus a virgine mai
or eſt nec verũ dicebãt iudei abraam mortuus eſt
audiuit em̃ verbũ xp̄i atqꝫ ſeruauit et huiuſmodi
ſimile dices de ꝓphetis de quibus ſubdũt. Et ꝓphe
te mortui ſunt. nã et verbũ filij dei cuſtodierunt
verbũ domini factũ fuerit ad oſee vel eſaiã vel ie-
remiã ꝙ ſi quis alius cuſtodiuit ipſi ꝓphete cuſto
dierunt. Mendaciũ ergo dicũt et in hoc. Scimus
quia demoniũ habes ⁊ in hoc abraam mortuus eſt
et ꝓphete. Gregorius in home Quia em̃ eterne
morti inheſerant et i eandem mortẽ cui inheſerant
non videbãt. cum ſolã mortẽ carnis aſpicerent in
veritatis ſermone caligabãt ſubdũt autẽ Quem
teip̄m facis. Theophilus Quaſi. diceret. Tu q̇
nulla cura dignus es carpentarii filius de galilea.
tibi ſubripis gloriam. Beda Quem teip̄m facis
hͥ eſt. Cuius meriti cuius ve dignitatis vis credi
Abraam tamẽ mortuus erat corpore anima autẽ
viuebat. Maior autẽ eſt mors anime ineternum.
victure q̃ꝫ corporis qñqꝫ morituri. Ori. Cecuci
enciũ autẽ hͥ fuit ꝓ placõ. qm̃ nõ ſe fecit hieſus id ꝙ
eſt ſed ex patre recepit. Unde ſequit̃. Reſpondit
hieſus. Si ego glorifico meip̄m gloria mea nihil
eſt. Chriſ. Hoc quantũ ad eoꝝ ſuſpicõnẽ dixit
ſicut et ſup̄ Teſtimoniũ meũ non eſt verum ſi teſti
monium phibeo de meip̄o. Beda His autẽ ver
bis nihil eſſe oſtendit gloriã vite ꝑſentis. Au-
guſtinus Dixit autẽ hoc ꝓpter illud quod dixerãt
quẽ teip̄m facis. Refert em̃ gloriã ſuam ad patrẽ
de quo eſt Unde ſubdit Eſt pater meus qui glori-
ficat me De iſto verbo calũniant̃ arriani fidei nr̃e.
et dicũt. Ecce maior eſt pater quia glorificat filiũ
heretici non legiſtis et ip̄m filiũ dicentẽ ꝙ glori
ficet patrẽ ſuum. Alch. Glorificauit autẽ paṫ
filiũ cum tempore baptiſmi et in monte et tẽpore
paſſionis corã turbis vox facta eſt ad eum et poſt
paſſionem cũ reſuſcitauit et collocauit eum ad dex
teram ſue maieſtatis. Chriſ. Addidit aũt Quẽ
vos dicitis quia deus veſter eſt Volebat em̃ oſtẽ
dere quomã non ſolũ patrem eũ neſciebãt. ſꝫ neqꝫ
deum. Theophilus Nam ſi vere patrẽ cogno-
ſcerent. filiũ eius venerarent̃ Deum eciã contem-
nũt qui homicidiũ in lege ꝓhibuit aduerſus xp̄m
clamantes. Unde ſubdit. Et non cognouiſtis eum
Alch. Quaſi diceret vos carnaliter illum deum
veſtrum vocatis ꝓ temporalibus ei ſeruitis. et nõ
cognouiſtis eum. ſicut intelligendus eſt ſpiritalit̃
ei ſeruire neſcitis Auguſtinus Quidam heretici
dicũt deum annũciatum in veteri teſtamẽto nõ eẽ
patrẽ xp̄i ſed neſcio quẽ principem maloꝝ ange-
lorũ. Cõtra ip̄os ergo dicit patrẽ ſuum quod illi
dicebãt deũ ſuum Et non cognouerũt Si em̃ ipſũ
cognouiſſẽt eius filiũ recepiſſent. De ſe autẽ ſub-
dit. Ego autẽ noui eum. Secũdum carnẽ iudican-
tibus potuit et hic arrogãs videri ſed arrogãcia
non ita caueat̃ vt veritas relinquat̃. ꝓpter quod
ſubdit. Et ſi dixero. quia non ſcio eum. ero ſimilis
vobis mẽdax. Chriſ. Quaſi diceret Sicut vos
dicentes ſcire eum. mentimĩ. ita ego ſi dixero me
neſcire. ſed maxima demonſtracio eſt ꝙ ab illo ſit
miſſus hoc quod ſequit̃. Sed ſcio eum. Theo.
Naturaliter ipſius cognicõnẽ obtinens qualis em̃
ego ſum. talis et pater quomã ergo meip̄m cog-
noſco. et illum cognoſco. Prebet autem iudicium
ꝙ ip̄m cognoſcat. cum ſubdit. Et ſermonem eius
ſeruo. Sermonẽ mandata nũcupans Quidã autẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſic intelligūt hoc quod dicitᷣ Sermonem eius ſuo
id eſt racōnē ſubſtancie eius· Eadem enī eſt racio
ſubſtancie patris et filij Jdeoqꝫ patrem cognoſco
nāet p quem ſumitᷣ vt ſit ſenſus q̄ n̄ ꝯmoꝫ eius ſer
uo· Auguſtinus· Sermonem eciā patris tanq̄
filius loquebatᷣ et ipſe erat verbū patris qꝺ homi-
bus loquebatᷣ· Chriſ· Et quia dixerāt· Nūquid
tu maior es patre noſtro abraam· nihil de morte
exponens ſe maiorē q̄ abraam eē: oſtendit conſe-
quentᷣ cum ſubdit· Abraam pater veſter exul· vt
vi· diem meum· vidit et gauiſus eſt ſcilicet ꝓpter
beneficiū quod a me habet vt a maiore· Theo·
Quaſi diceret diem meū deſiderabilē habuit et le-
ticie plenū non quaſi alicuius minimi aut fortuitu
Auguſtinus Non timuit ſed exultauit vt vide-
ret· credens vtiqꝫ exultauit ſperando vt videret
intelligendo ꝺiem meū Jncertū autem poteſt eē
vtrū dixerit temporalē diem domi q̄ erat ventur9
in carne an diē domī qui neſcit ortū neſcit occaſū·
Sed ego non dubito patrē abraam ſciſſe· Ait enī
ſeruo ſuo quē mittebat· Pone manum ſub femore
meo et iura mihi p deum celi Ergo que fuit illa iu-
racō niſi quia ſignificabatur de genere abrahe vē-
turum in carne deū celi· Gregorius· Tunc eciā
diem domini abraam vidit cū in figura trinitatis
tres angelos hoſpicō ſuſcepit· Chriſ· Vel diē
ſuum dicit diē crucis quē abraam in oblacōne arie-
tis ꝯ Jſaac pſ̄figurauit p hoc oſtendens q̄ nō inui-
tus ad paſſionē venit ꝯ oſtendens eos eē alienos
ab abraam· Si in quibus ille exultauit hi dolent·
Auguſtinus Quale autem gaudium fuit cordis
videntis verbū manens· ſplendorē pijs mentibus
refulgentē apud patrem manentē deum et aliqn̄ i
carne venturum nō de patris gremio receſſurum

Dixerūt ergo iudei ad
eū· quinq̄ginta annos
non dū habes et abra
hā vidiſti· Dixit ergo
eis· Amen amen dico
vobis· antequā abra-
ham fieret ego ſum·
Tulerūt ergo lapides
vt iacerent in eum ihe
ſus autem abſcondit
ſe et exiuit de templo

Gregorius carnales
mētes iudeorū audiē-
ciū verba xp̄i oculos
a carne nō ſubleuāt
dū i eo ſolā carnis e-
tatē pēſant Vn̄ dicitᷣ
dixerunt ergo iudei
ad eum· l· annos non
dum habes et abraā
vidiſti quaſi diceret
multa ſunt annorum
curricula ex q̄ abraā
mortuus ē et quomō
vidit diem tuū car-
naliter enī hoc intel-
lexerūt· Theoph·
tunc autem xxxiij an-
norū xp̄us erat quare ergo non dixerūt xxxx· an-
nos non dū habes· ſed ·l· ſupuacua eſt huiuſmodi
q̄ſtio ſimplicitᷣ· n· ꝓut eis occurrit dixerunt· Re-
ſpondent tamen quidā q̄ p quinq̄geſimū annū ex
reuerēcia iubileū nominā in quo et captiuos ma-
nu mittebāt et ēptiꝯ poſſeſſionibus cedebant·
Gregorius q̄s benigne redemptor noſter a car-
nis ſue intuitu ſubmouet et ad diuinitatis ꝯtemp-
lacōnem trahit Vn̄ ſequitᷣ dixit ergo eis ih̄s amē
amen dico vobis anteq̄ abraam fieret ego ſū ante
enī p̄teriti tempis eſt· ſum vero p̄ſentis· Et quia

p̄teritū et futurū tempus diuinitas nō habet· ſ
ſemp eē habet non ait· ante abraam ego fui· ſed
ante abraam ego ſum ſcd̄m illud· Ego ſū qui ſum·
Ante ergo uel poſt abraam habuit eē q̄ et acce-
dere potuit p exhibicōnem p̄ſencie et recedere per
curſū vite· Auguſtinus· Quia vero creatura ē
abraam non dixit· anteq̄ abraam eſſet· ſed anq̄
fieret Neqꝫ dixit· ego factus ſum· nam in p̄ncipio
erat verbū· Grego· Sed ſuſtinere iſta eterni-
tatis verba mentes infideliū nō volētes· quē itell-
igē nō poterāt obruē q̄rebāt Vn̄ ſeqtᷣ· Tulerūt
ergo lap· Jnd ve ia· in eum· Auguſti· Tanta
duricia quo curreret niſi ad ſimiles· ſ· lapides· qz
vero poſtq̄ cuncta que ad eum ſpectabāt docendo
perſteterat· hi lapides iniciunt· deſerit eos quaſi
correctōnem non ſuſcipientes· Vnde ſubditᷣ· Jhe-
ſus autem abſcondit ſe et exiuit de tēplo Nō autē
abſcondit ſe in angulo templi q̄ſi timens aut in do-
munculam fugiēs vel poſt murū aut colūnā diuer-
tens ſed celica poteſtate inviſibilem inſidiantib9
ſe conſtituens per mediū illoꝝ exiuit· Jh̄us autē
abſcō· ſe et exi· de templo· Gregorius· Qui ſi
diuinitatis ſue potenciā exercere voluiſſet· tacito
nutu mētis in ſuis eos actibus ligaret aut i penas
ſubite mortis obrueret· Sed qui pati venerat ex-
ercere iudiciū nolebat· Augu· Magis enī erat
cōmendanda ſapiencia q̄ exercenda potencia·
Alch· ideo eciā fugit quia nondum venerat hora
paſſionis et quia ipſe nō elegerat hoc genus mor-
tis· Auguſtinus· Ergo tanq̄ homo a lapidibus
fugit· ſed ve illis a quoꝝ lapideis cordibus fugit
deus· Beda Miſtice autem quotquot malas co-
gitacōnes quis aſſumit· quaſi tot lapides in iheſū
mittit ac deinde quantū ad ſe ptinet ſi ad delibera-
cōnem tranſit· Jheſum extinguit· Gregorius
Quid aūt abſcondendo ſe dominꝰ ſignificat niſi q̄
eis ipſa veritas abſconditur qui eius verba ſequi
contemnūt· eam quippe quam non inuenit humi-
lem veritas fugit mentem· Quid autē nobis hoc
exemplū loquitᷣ· niſi vt eciā cū reſiſtere poſſumus·
iram ſuperbiencium humiliter declinemus·

CAPI· IX·

ET preteri-
ens iheſus
vidit hoi-
eꝫ cecum a
natiuitate· Et interro
gauerūt eum diſcipli
eius· Rabbi quis pec
cauit hic an parētes
ei9 vt cecus naſceretᷣ
Reſpōdit hieſus· Ne
qꝫ hic peccauit neqꝫ
parentes eius· ſed vt
manifeſtarētur opera
dei in illo Me oportet

Chriſ· Quia iudei
ſermonē xp̄i altitudi-
nem non ſuſceperāt·
exiens de templo cu-
rauit cecum ſui abſē-
cia eoꝝ furorē miti-
gās et p operacōnē
ſigni eorū duriciam
molliēs et ꝺ his que
dicta ſunt a ſe faciēs
fidem· Vnde dicitur
Et preteriens iheſus
vidit hominē cecum
a natiuitate· Vbi cō-
ſiderandū q̄ egredi-
ens ꝺ tēplo ſtudioſe
venit ad opus ſui ma-
nifeſtiuū· Jpſe enim
vidit cecū· non cec9
ad eū acceſſit· Et ita
ſtudioſe reſpexit· vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

operari opera eius q̄ miſit me donec dies eſt. venit nox quando nemo poteſt operari quādiu ſum in mūdo lux ſum mūdi. Hec cū dixiſſet. expuit in terram. et fecit lutum ex ſputo. ⁊ liniuit lutum ſuper oculos ceci. Et dixit ei. vade et laua in natatoria ſiloe. qḋ interpretatur miſſus Abijt ergo ⁊ lauit. et venit videns.

diſcipuli eius. videntes ſtudioſe aſpiciētē interrogarēt. Seq̄t enī. Et inter. eū diſcipuli ei⁹. Rabbi quis pec. hic an parentes eius. vt cec⁹ naſceretur. Auguſtinus. Rabbi magiſter eſt mgrm̄. appellant. q̄r diſcē cupiebant q̄ſtionē q̄ppe ꝓpoſuerāt dn̄o tanq̄ mgr̄o The. Videt̄ tn̄ h̄ q̄ſtio peccare. Neqꝫ enī ſuſceperāt Apoſtoli nugas gentilium. quoniā anima ī alio ſeculo viuens peccauit. Sed intelligenter intuenti non apparet ſimplex hec q̄ſtio. Chriſoſtom⁹. venerunt enī ad hanc interrogacōnem quia prius ſup̄ paraliticū curans dixit Ecce ſanus factus es non vlt̄ pecces Illi igitur cogitantes quia ꝓpter peccata fuerat paraliſi reſolutus. querūt de iſto ſi hic peccauit. quod non eſt dicere. a natiuitate enim cecus eſt. aut parentes eius. Sed neqꝫ hec. filius enī ꝓ patre non ſuſtinet penā. Sequit̄. Reſpondit ihesus Neqꝫ hic peccauit. neqꝫ parentes eius.

Auguſtinus Nunquid vel ipē ſine originali peccato natus erat vel viuendo nihil addiderat. Habebāt ergo peccatū et ipē et parentes eius. ſʒ nō ipō peccato factū eſt vt cecus naſceret̄. Ipſe aūt cauſam dicit quare cecus ſit natus cū ſubdit. Sed vt manifeſtarent̄ opera dei in illo. Chriſ. Non autem ex hoc oſtendit q̄ alij ceci facti ſunt ꝓpter peccata parentū. Neqꝫ enī contingit vno peccāte aliū puniri. q̄ aūt dicit. Vt manifeſtetur gloria dei. de ſeipō dicit non de patre. Illius enī gloria iam manifeſta erat. ſed nunq̄ iſte iniuſta paſſus ē ſed ego eū beneficiū accepiſſe dico per cecitatem. Per hanc enī interioribus reſperit oculis Qui vero ex nō ente ad eſſe eū deduxit poteſtatē habebat abſqꝫ iniuria et ita eum dimittere. Dicūt autem q̄dam quoniā vt h̄ non eſt cauſatiuū ſed ſignificat euentum ſicut et illud Lex ſubintrauit vt abundaret delictū ſic et hoc cōſecutū eſt vt dominus oculos clauſos aperiens et alia naturalis infirmitatis nocumenta corrigens ſuam demonſtrauit virtutē

Gregorius Alia itaqꝫ eſt ꝑcuſſio q̄ peccator ꝑcutitur. vt ſine retractacōne puniatur. alia qua peccator ꝑcutit̄ vt corrigatur al a qua quiſqꝫ percutitur. non vt p̄terita corrigat. ſed ne ventura cōmittat Alia ꝑ quam nec p̄terita culpa corripit̄ nec futura ꝓhibet̄ Sed dum inopinata ſalus percuſſionem ſequit̄ ſaluantis virt⁹ cognita ardenci⁹ amat̄. Chriſ. Et quia de ſeipō dixit vt manifeſtetur gloria dei. ſubiungit Me oportet operari opa eius q̄ miſit me. i. me oportet manifeſtare me ipm̄ et facere ea que manifeſtent me patri eadem facientem. Beda Cū enī filius ſe opari opa patris aſſerit ſua et patris opa eadem eſſe mōſtrauit que ſūt infirma ſaluare debilia roborare homines illuminare. Auguſtinus ꝑ hoc autem q̄ dicit. Qui me miſit. vniuerſā gloriam dat illi de quo eſt quia ille habet filiū qui de illo ſit ipē non habet. ḋ quo ſit. Chriſ. Addidit autē. donec dies eſt id eſt donec licet credere hominibus in me donec vita cōſiſtit oportet me opari Et hoc oſtendit ſb̄dens. venit nox quando nemo poteſt opari. Nox dicta eſt. ſcḋm illud. Proijcite eum in tenebras exteriores. Ibi ergo erit nox vbi nemo poteſt operari ſed recipe quod opatus eſt. Cum viuis fac ſi q̄d facturus es. Chriſ. Vltra enī neqꝫ fides eſt neqꝫ labores neqꝫ penitencia. Auguſtinus Si autem modo opamur. hic eſt dies. hic xp̄us. Vnde ſubdit q̄diu ſum in mūdo lux ſum mundi. Ecce ipē eſt dies. Dies iſte qui circuitu ſolis implet̄. paucas horas habet Dies p̄ſecie xp̄i vſqꝫ ī cōſumacōꝫ ſeculi extendet̄. Ipē enī dixit. Ecce ego vobiſcū ſu vſqꝫ in cōſumacōnem ſeculi. Chriſ. Quia ſermonē quem dixerat ꝑ opera credi fecit ſubiungit euangeliſta. Hec cum dix. exſpu. inter. et fecit lu. exſpu. et li. ſu. occu. ceci. Qui autem maiores ſubſtancias de nihilo ad eſſe ꝓduxit. multomagis oculos ſine materia feciſſet. Sed voluit docere ſeipm̄ eē creatorē. qui in principio vſus ē luto ad homīs formacōnem. Ideo autē non aqua vtit̄ ad lutum faciendū ſed ſputo vt nihil aſcribatur fonti ſʒ diſcas quoniā virtus oris eius oculos apuit et plaſmauit. et deinde. vt non videatur eis ex virtute terre eſſe curatō iuſſit lauari. Vnde ſequit̄ Et dixit ei vade et laua in na. Sy. quod interpre. miſſus vt diſcas. quoniā non indigeo luto ad faciendos oculos. Et quia in ſyloe erat virtus xp̄i que oīa opabatur ꝓpter h̄ et interp̄tacōnem nobis euangeliſta adiecit dicens. quod interp̄tatur miſſus. vt diſcat quoniā et illic xp̄us eum curauit. Sicut enī apoſtolus ait q̄ petra erat xp̄us. ita et ſyloe ſpiritualis erat cuius repentinus aque defluxus occulte inſinuat nobis xp̄i manifeſtacōnem preter omnem ſpem Sed quare non ſtatim eū fecit lauari Sed ad ſyloe miſit vt deſtruatur iudeoꝝ inde uocō Conueniens enī erat omnes eum videre eūtem et lutum ſup oculos habentem. Et eciā volēs oſtendere quoniā non alienus eſt a lege et veteri teſtamento. mittit eum ad ſyloe. Non autem erat timendū ne ſyloe ſumeret hanc gloriā. Multi enī lauantes ibi oculos. nullo tali beneficiō ſūt potiti. Et iterum vt diſcas ceci fidem qui non contradixit neqꝫ cogitauit apud ſeipſum. Lutum ſolet magis excecare multociens laui in ſyloe. et in nullo ſum adiutus ſi quam virtutem haberet p̄ſens vtiqꝫ curaſſet ſed ſimplicit̄ obediuit Vnde ſequitur Abijt ergo et lauit et venit videns Sic igitur manifeſtauit ſuā gloriam. Non enim parua gloria eſt vt eſtimetur autor creacōnis. Ea enim que ḋ maiori eſt fides quod minus eſt. certificat. In vniuerſa autem creacōne honorabilior eſt homo. Eoꝝ ū aūt que in nobis ſūt membrorum honorabilior eſt oculus hoc enī corpus gubernat hoc ornat viſum. Et quod ſol eſt in orbe terrarum. hoc eſt oculus i corpore. vnde ſuperiorem locum ſortit̄ ſicut i quodā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

regali loco collocatus· Theophilus· Quidam tamen dicunt q̃ lutum non fuit de poſitum · ſed in oculos eſt conuerſũ· Beda Miſtice autem poſtq̃ ex pulſus eſt de cordibus iudeoꝝ mox tranſiuit ad gentiliũ populũ Preterire autem eius vel iter facere eſt · de celis in terrã deſcendere · Itaqꝫ viddarum cecũ cũ miſericorditer reſperit genus huãnũ·

Auguſtinus Genus em̃ humanũ eſt iſte cecus· Hec em̃ cecitas contingit in p̃mo homine p pctm̃ de quo omnes originem duxim9 · Cec9 eſt ergo a natiuitate Spuit domin9 in terram · de ſaliua ſua lutũ fecit quia verbũ caro factũ eſt et inunxit oculos ceci · Inunctus erat et nõ dũ videbat · Quãdo em̃ inunxit forte eum cathecuminũ fecit · Mittit illũ ad piſcinã que vocatᷣ ſyloe · quia baptiſatus ẽ in xp̃o et tũc eum illuminauit Pertinuit autem ad euãgeliſtã vt cõmendaret nobis nomẽ huius piſcine et ait · Quod interp̃tatur miſſus· Niſi em̃ ille fuiſſet miſſus nemo noſtrũ eſſet ab iniquitate dimiſſus· Gregorius xviij· moraliũ · Vel aliter p ſaliuã ſapor intime cõtemplacõis accipitᷣ · q̃ ad os a capite defluit quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos poſitos guſtu reuelacõis tãgit · Vnde domin9 ſaliuã luto miſcuit · et ceci nati oculos repauit · quia ſupna gracia carnalẽ cogitacõnem noſtrã p admixtionẽ ſue contẽplacõis irradiat ⁊ ab originali cecitate hominem ad intellectum reformat·

Itaqꝫ vicini ⁊ qui viderãt eum pri9 qꝛ mendicus erat · dicebant · Nonne hic eſt qui ſedebat et mendicabat · Alij dicebant quia hic eſt alij autẽ nequaq̃ ſed ſimiliſ e9 eſt · Ille aũt dicebat quia ego ſum · Dicebãt ergo ei · Quomõ aperti ſunt oculi tui Reſpõdit · Ille hõ q̃ dicitur ihesus lutum fecit ⁊ liniuit oculos meos et dixit michi · Vade ad natatoria ſyloe et laua Et abij et laui et vidi et dixerunt ei Vbi eſt ille · Ait neſcio Adducũt eum ad phariſeos q̃ cecus fuerat Erat autem ſabbatũ quãdo lutum fecit ihesus et

Chriſ· Inopinabilitas facti miraculi incredulitatem inducebat · Et ideo dicitᷣ Itaqꝫ vicini · et qui viderãt eũ prius qꝛ mendic9 erat · dicebant · Nonne hic eſt qui ſedebat et mẽdicabat · Mirabilis dei clemẽcia q̃ deſcendebat · Eos q̃ mendicabãt cum multa deuocõne curabat et hic iudeorũ os obſtruẽs quoniã non p̃claros nõ inſignes neqꝫ pricipes · ſed ignobiles ſua dignos ducebat ꝓuidencia · etem̃ in ſalutem oĩm venerat ſequitᷣ · Alij dicebãt quia hic ẽ · Ceco em̃ p longã viam eunte diligentes inſpectores facti ex inopinabilitate ei9 qḋ videbant non vltra poterãt dicere non eſt h̄ ſequitᷣ · Alij aũt neq̃ q̃ ſed ſimilis eius eſt

Augu· Aperti em̃ oculi vultũ mutauerant Seq̃tᷣ Ille aũt

et apruit occulos ei9 iterꝫ ẽgo i ĩterogauĩt eũ pħſei quõ vidiſſet Ille ãt dixit eis lutũ poſuit m̃ ſuper ocl'os et laui ⁊ uideo · Dixerunt ergo ex phiſeis quidã · Nõ eſt hic hõ a deo · q̃ ſabatum nõ cuſtodit · Alij diceba nt qũo pt hõ peccõr hec ſigna facẽ · Et ſciſma erat inter eos · Dicũt ergo ceco iterum Tu quid dicis de illo q̃ apruit tibi oculos Ille autẽ dixit qꝛ ꝓpħa eſt

dice· qꝛ ego ſũ · Vox grata ne damnetᷣ ingrata Chriſ· Nõ em̃ verecũdatus eſt de priore cecitate neqꝫ formidauit furorẽ plebis neqꝫ rẽuit oſtendere ſeip̃m vt p̃dicet benefactorẽ ſeq̃tᷣ Dicebãt ergo ei quõ aperti ſunt oculi tui Hunc modũ neqꝫ nos ſcimus · neqꝫ ip̃e qui curatus eſt nouit ſed quod quidem factum ẽ nouerat modũ aũt cõprehendere nõ poterat Vnde ſequitur Reſpõdit Ille homo qui dicitᷣ ihesus lutũ fecit et limiuit ocl'os meos · Vide quomõ verax eſt non dixit· Vnde fecit · Qḋ em̃ non nouerat nõ dicit

Neqꝫ enim ſciuit · quoniam in terra expuit · quoniam autem ſuperunxit · per ſenſum tactus didicit · Sequitur · Et dixit · Vade ad natatoria ſyloe et laua · Et hoc eciã ex auditu teſtatus eſt · Recognouit enim eius vocem ex diſputacõne cum diſcipulis Et quia ad vnũ ſe p̃parauerat · ſ· omnia ſibi ſuaderi a iubente ſubiungit Et abij et laui et vidi · Chriſ· Ecce annunciator factus eſt gracie · Ecce euangeliſat et confitetur iudeis · Cecus ille confitebatur · et cor ip̃orũ ſtringebatᷣ · quia nõ habebãt in corde quod iam illi habebat in facie · Vnde ſequitᷣ · Et dixerunt · vbi eſt ille · Chriſoſtom9 Dicebãt autem hoc occaſionem meditantes · Iam enim aduerſus ip̃m conſpirauerant · Xp̃us autem non ad erat his qui curabãtur · Non enim q̃rebat gloriam neqꝫ ſe oſtentare · Recedebat eciam ſemp curans ihesus vt omnis ſuſpicõ tolleretᷣ ſignorum Qui em̃ non cognoſcebãt eum q̃liter ob graciã e9 ſe curatos cõfiterentᷣ · Vnde ſequitᷣ · Ait neſcio· Auguſtinus· In his verbis iuncto ſimilis erat nõdum videnti p̃dicat et neſcit quid p̃dicat · Be· Vnde figurã tenet cathecumnoꝝ · qui et ſi credũt in ihesũ adhuc tamen eum quaſi neſciunt quia nondum loti exiſtunt · Phariſeorum autem erat approbare opus vel improbare · Chriſ· Iudei igitᷣ querentes vbi eſt ille · volebant eũ inuenire vt eum ducerẽt ad eos Quia vero non habuerunt eum ducunt cecũ · Vnde ſequitur · Adducũt eũ ad pha· qui ce· fuerat vt · ſ· vehemẽcius eum interrogarent · Propterea autem et euangeliſta ſubdit· Erat aũt ſab qñ lu· fe· ihesus et ape· ocu· eius· Vt ſ· eorum malã mentem demonſtraret ⁊ cauſã ꝓpẽ quam eum querebant vt · ſ· occaſionem contra eum inuenirent · et vt detraherẽt miraculo p eſtimatã legis p̃uaricacõnẽ quod et manifeſtum eſt ex his que ſequntᷣ Sequitᷣ em̃· Iterum ergo inter· eum Pha· quomodo vidiſſet Vide autem qualiter non

turbatur cecus Nam quando quidem turbis dice-
bat ſine periculo interrogatus. non ita magnum
erat veritatē dicere. Mirabile autē ē nunc q̄ i am
pliore periculo conſtitut⁹ neq̧ negat neq̧ cōtra
ria dicit p̄oribus. Sequit̄ em̄ Ille autē dixit eis.
Lutum poſuit mihi ſup oculos meos. ⁊ laui et vi-
deo Hoc autem ad eos qui iam audierāt ſuccinct⁹
loquit̄. Nō em̄ dixit nomē dicentis. neq̧ quomā
dixit mihi. vade et laua. ſed confeſtim. Lutū po-
ſuit ⁊c̄ Et ſic cōtrariū paſſi ſūt eius qd̄ volebant.
Duxerūt em̄ eū vt negaturū ſed ab eo cerci⁹ didi
cerūt. ſequit̄. Dicebāt ergo ex phariſeis. Au-
guſtinus Non omēs ſ̄ quidā. Jam em̄ inungebā
tur quidem. Dicebāt ergo nec videntes nec iuncti
Non eſt h̄ homo a deo qui ſabbatum nō cuſtodit.
Ipe poci⁹ cuſtodiebat q̄ ſine peccato erat Sabba
tū em̄ obſeruare ſpiritualit̄ ē non habere peccatū
Et hoc admonet de⁹ quando cōmendat ſabbatum
Omē op⁹ ſeruile nō facietis. Quid ſit op⁹ ſeruile
a dn̄o audite. Omnis q̄ facit peccatū ſeru⁹ ē pctī.
ſed iſti ſabbatū carnalit̄ obſeruabāt ſpiritualiter
violabāt Chriſ. Malicōſe autē quod factū ē ſilen
tes. eſtimatā p̄uaricacōꝫ in mediū ferebāt. Non
em̄ dicebāt qm̄ ſabbato curat ſ̄ qm̄ ſabbatum nō
ſeruat ſequit̄. Alij dicebāt quomodo poteſt homo
peccator hec ſigna facere a ſignis em̄ inducebant̄
ſed imbecillit̄ erāt diſpoſiti Congruum enim erat
oſtēdere q̄liter ſabbatū nō ſoluit̄ ſed nondū hāc
habebāt mentē q̄ deus eſſet vt poſſent reſpondere
quomā dn̄s ſabbati hec fecit. Null⁹ denuq̧ eorum
audebat ea que volebat manifeſte dicere. ſed in
ambiguitate. hi q̄dem ꝓpter improbabilitatem.
alij vero ꝓpter amorē principatus. ſequitur. Et
ſciſma erat inter eos. Hoc ſciſma p̄mo incipit i po
pulo. deinde i principibus. Auguſtinus. Dies
em̄ erat criſtus qui int̄ lucem et tenebras diuidit
Chriſ. Volentes aūt qui dixerāt. homo pecca
tor non p̄t talia ſigna facere. os aiorꝝ obſtruē eū
qui ſuſcepit virtutis expienciā in mediū ducunt.
vt videant̄ ipi aduocacōne vti Vnde ſequit̄. Di-
cunt ergo ceco iterū Tu quid dicis d̄ illo qui ape.
tibi oculos. Theo. Vide quomō beniuole q̄rūt
Non em̄ dixerūt. tu qui dicis de eo qui ſabbatum
non obſeruat. ſed miraculū cōmemorant. quomō
aperuit tibi oculos. pene ipm̄ ſanatum concitātes
quaſi dicerēt benefecit tibi vn̄ debes eum p̄dicare
Auguſtinus. Vel q̄rebant quemadmodū hoieꝫ
calumniarētur vt eū de ſynagoga eijcerēt. Sed
ille cōſtant̄ quod ſenciebat expſſit Vnde ſequitur
Ille aūt dixit q̄ ꝓpheta eſt adhuc quidem inūct⁹
in corde. nondū dei filiū confitebat̄ non mentitur
tamen. Ipe enim dominus d̄ ſeipō ait. Non ē ꝓphe
ta ſine honore niſi in patria ſua.

Non crediderūt ergo iudei de illo q̄a cecus fuiſſet et vidiſſet do nec vocauerūt paren tes eius qui viderat. Et interrogauerunt

Chriſ. Quia pha
riſei cecum attonitū
facere non valuerūt
ſed videbāt eū eum
omni ꝓpalacōne be-
nefactorem ſuū p̄di-
cantem. p parentes
putabāt xp̄i miracu
lum anichilare. Vn̄

eos dicentes. Hic eſt filius veſter quem di- citis quia nat⁹ eſt ce cuſ. Quomodo ergo nunc uidet Reſpōde rūt eis ergo parētes ei⁹ et dixerūt Scim⁹ quia hic ē fli⁹ noſter ⁊ q̄ cec⁹ nat⁹ ē. Quō autem nunc uideat. neſcim⁹ autem q̄s ei⁹ aperuit occulos nos neſcimus. ipſum inter rogate. Etatē habet ipſe de ſe loq̄tur Hec dicebant parētes ei⁹ quia timebāt iudeos Jam em̄ ꝯſpirauerāt iudei ut ſi q̄s eū ꝯfite ret̄ xp̄m ext̄ ſynago- gam fieret. ꝓpea pen tes eius dixerūt quia etatem habet ipſum interrogate.

dicit̄. Non credi. er-
go iudei de illo quia
cecus fuiſſet et vidi-
ſſet. donec voca. pa.
eius qui viderat.
Auguſtinus. i. cec⁹
erat et viderat.
Chriſo. Sed hec eſt
veritatis natura per
que putatur inſidi-
as pati p hec fortior
fit. mendaciū em̄ ſibi
ipi quidem obuiat ⁊
p ea per que ledere
veritatem videtur.
p ea clariorē eā oſtē
dit quod et nūc fac-
tum eſt. Ne em̄ aliq̄s
diceret q̄ vicini nih
il certū dixerūt. ſed
p q̄ndā aſſimilacōꝫ
locuti ſunt parētes i
medium ducunt̄. qui
maxime ſuū filiū cog-
noſcebāt. Statuen-
tes autē eos i mediū
cū mlt̄o furore inter
rogāt. Vnde ſequit̄
Et inter. eos dicē. h̄
eſt filius veſter. et
non dicunt. qui q̄nq̧
fuit cecus ſed quem
dicitis quia natus ē
cecus O iniquitati quis pater eligeret talia mētiri
de filio. Solum dicunt. quem vos feciſtis cecum.
Duobus autem his ad negacōnē eos inducere co
nant̄ Et in hoc q̄ dicūt quē dicitis quia natus eſt
cecus et in hoc q̄ ſubdunt. Quō ergo nunc videt
Theophilus Quaſi diceret. Aut hoc falſum eſt
q̄ nunc videat aut primū q̄ cecus fuerit. Sed cō
ſtat hoc eſſe verū q̄ videt. Falſū ergo fuit q̄ cecū
eum dicebatis. Chriſ. Tribus ergo interroga
cōnibus factis. ſi filius eorꝫ eſt. ſi cecus fuit. et q̄
liter vidit duas cōfitentur. Vnde ſequitur Reſpō
derūt ergo eis parentes eius et dixerunt. Scim⁹
quia hic eſt filius noſter. et quia cecus natus eſt.
Terciā autem abijciunt. Vnde ſubdunt. quomō
autem nunc videat. neſcimus. aut quis eius apuit
oculos. nos neſcimus. Et hoc eciā ꝓ veritate fac-
tum eſt. vt nullus alius ſed is qui curatus eſt et q̄
dignus fide erat hec confiteret̄ Vnde ſequit̄. Ip
ſum interrogate etatem habet ipe de ſe loquatur
Auguſtinus. Quaſi diceret. Juſte cogeremur
loqui pro infante. quia ipe ꝓ ſe loqui non poſſet
Cecum a natiuitate nouimus ſed loquentem.
Chriſoſtomus. qualiter ergo grati fuerint pa-
rentes qui eorū que ſciebant. quedam tacuerunt
ꝓpter timorem iudeorum. Sequitur enim. Hec
dicebāt parem eius quia timebāt iudeos. Rurſus
et hic opinionem iudeorum et mentem euangeliſ
ta inducit Vnde ſequitur. Jam enim conſpi. iu. vt
ſi quis eū confi. xp̄m extra ſina. fieret. Auguſt.

Jam non erat malum fieri extra ſinagogam· illi ex
pellebant xp̄us ſuſcipiebat Sequit̄ ꝓpterea par⸗
entes eius dixerũt q2 etatē habet ip̄m interroga
te· Alchu· Jn quo oſtendit euãgeliſta illos nõ
ꝑ ignoranciã ſed ꝓpter metũ talia reſpõdiſſe·
Theophilus· Jmbecilliores· enim filio erãt q̃ teſ
tis aderat intrepidꝰ veritatis illuminatos habe
ns oculos intellectus a deo·

Vocauerũt ergo rur
ſus hominē qui cecꝰ
fuerat et dixerunt·
Da gloriã deo· Nos
ſcimꝰ q2 hic hõ pecca
tor eſt· Dixit ergo ille
Si peccator ē neſcio·
vnum ſcio q2 cecus cũ
eſſē modo uideo Dixe
erunt illi· Quid fecit
tibi· Quõ apuit tibi
occulos reſpõdit eis
dixi vobis iam et au⸗
diſtis· Quid iterum
vultis audire Nũq̃d
vos vultis diſcipuli
eius fieri male dixe
runt ei et dixerũt Tu
diſcipulꝰ eiꝰ ſis Nos
aũt moyſi diſcipuli ſu
mus· Nos ſcimus q2
moyſi locutus eſt de
us Hunc aũt neſci⸗
mꝰ vnde ſit reſpõdit
ille homo et dixit eis
Jn hoc eñ mirabile
eſt q2 vos neſcitis vñ
ſit et aperuit occulos
meos· Scimꝰ aũt q2
peccatores deꝰ non
audit Sed ſi quis dei
cultor eſt et volũtatē
eꝰ facit hũc exaudit
A ſeculo nõ eſt audi
tum q2 apruit q̇s oc
culos ceci nati· Niſi
eſſet h̄ a deo nõ poſſ3
facere quid̄ꝙ̄ reſpon
derunt et dixerũt ei
Jn peccatis natꝰ es

Chriſo· Quia pa⸗
rentes miſerunt pha
riſeos ad illũ q̃ cura⸗
tus eſt· rurſus voca
uerũt eũ ſecũdo· Vñ
dicit̄· Vocauerũt g̃
rurſus ho· qui cecus
fuerat· Nõ aũt mai⸗
feſte dicũt nega q̃m
xp̄ꝰ te curauit· ſ3 ſub
ꝓtextu religiõis ad
hoc eũ inducē volũt
Vñ ſeq̄t̄ Da gloriam
deo q̃ſi· d· Confitere
quia h̄ nihil ē opa⸗
tus· Auguſtinus·
Nega q̇d accepiſti ſ3
plane non eſt deo gl
oriã dare· ſed deum
pocius blaſphemare
Alch· Sic autem
volebant illum dare
gloriã deo· vt ſicut
et ipſi xp̄m dicerent
pctõrem· Vñ ſequit̄
Nos ſcimus quia hic
homo peccator eſt·
Chriſo· Qualiter
ergo non arguiſti eũ
dicentē· quis ex vo⸗
bis arguet me d̄ pec
cato· Alch· Sed
ille vt neq3 pateret
calũnie· neq3 verita
tem celaret nõ dixit
Scio eum iuſtũ Nam
ſequit̄ dixit ergo ille
Si peccator ē neſcio
Chriſ· Qualiter
qui dixit q̃m ꝓpheta
eſt nũc dicit ſi pecca
tor eſt neſcio· Nũq̃d
mõ timuit cecꝰ· Ab
ſit· Sed voluit xp̄m
a rei teſtimonio et nõ
a ſua voce ab incuſa
tione eripere ⁊ ſuam
reſponſionem facere
fide dignã ab accep⸗
to beneficõ· vñ ſub⸗
dit· Vnũ ſcio· q2 ce⸗
cus cum eſſe3· mõdo
video quaſi· d· Nihil
modo d̄ h̄ dico vtrũ

tot9 ⁊ tu doces nos
Et eiecerunt eũ foras

ſit peccator ſ3 iterum
dico quod manifeſte
noui Quia igit̄ n eq3
nequiuerũt euertere
quod factũ eſt· ad priores redeũt ſermones· rurſus
modũ curacõis inq̇rentes· ſicut canes q̇dem ve⸗
nacõ3 nũc huc nũc illuc iueſtigantes· Vñ ſequit̄
Dixerũt ergo illi· Quid fecit tibi· quõ apuit tibi
oculos hoc eſt Nunquid ꝑſtigio aliquo· Non enim
dixerunt qualit̄ vidiſti· ſed qualit̄ aperuit oculos
tibi dantes occaſionem detrahendi cont̄ eius ope
racõnem· Donec igit̄ res inquiſicõne indigebat
cecus remiſſe loquebat̄· Quia vero iam vicerat·
audacter de reliquo eis loquit̄ vnde ſequit̄· Reſpõ
dit eis· Dixi vobis iam et audiſtis· quid iterũ vul
tis audire quaſi diceret· Nõ attenditis ad ea que
dicunt̄ Vnde vltra non reſpondebo vobis manit̄
interrogãtibus· et non volẽtibus addiſcere· ſed
cauillari que dicunt̄· vnde ſequit̄· Nũquid et vos
vultis diſcipuli eius fieri· Auguſtinus· Quid
eſt nunqnid et vos· niſi quia iam ego ſum· nunq̃d
et vos vultis· iam video ſed nõ inuideo Hec loq̃⸗
batur iam ſtomachãs aduerſus duriciã iudeorum
et ex ceco videns non ferens cecos· Chriſoſto·
Itaq3 forte quid eſt veritas ita imbecille menda⸗
ciũ· nam veritas quidem et ſi deſpectos aſſumſerit
claros eos facit vel oſtendit Mendaciũ autē et ſi
cũ fortibus fuerit· imbecilles eos monſtrat· ſeq̄t̄
Maledix· ergo ei et dix· Tu diſci· eius ſis· Au⸗
guſtinus Maledictũ eſt ſi cor diſcucias non ſi ver⸗
ba perpendas· tale maledictũ ſup nos et ſup fili
os noſtros Sequit̄ nos autem moyſi diſcipuli ſu⸗
mus· nos ſcimus quia moyſi locutus eſt deus Sed
tũc ſciretis· quia ꝑ moyſen ꝑ̄dictus eſt deꝰ habe⸗
tis eñ dominũ dicentē· Si credẽtis moyſi credẽ⸗
tis et mihi de me ille ſcripſit· Ita ne ſegnē ſeruum
et dorſũ ponitis contra dominum nam ſubditis·
Hũc autem neſcimus vnde ſit· Chriſoſtomus·
Ea que per viſum cognoſcitis· auditu minora eſti
matis· Jlla enim que noſſe vos dicitis a ꝓgenito
ribus audiſtis· Sed nonne fide dignior eſt· q̃ certi
ficauit q̄ a deo venit ꝑ miracula· que non ſolum
audiſtis ſed vidiſtis· Vnde ſequitur· Reſpõdit ille
homo et dixit eis Jn hoc eñ mirabile eſt quia vos
neſcitis vnde ſit et aperuit oculos meos Vbiq3 ſig
num inducit quia hec damnare non poterant· ſed
ab eo cõuinceban̄t Et quia dixerat· q̄ homo pec⸗
cator non poteſt talia ſigna facere· de cetero illo⸗
rum aſſumit iudiciũ ꝓpria verba eis in memoriam
reducēs vnde ſubdit Scimus autem quia peccato
res deus non audit quaſi diceret opinio hec ⁊ mea
et veſtra cõmunis eſt· Auguſtinus· Adhuc tñ
vnctus loquitur· nam et peccatores exaudit deꝰ·
Si eñ non fruſtra publicanus diceret· Deus ꝓpi⸗
cius eſto mihi peccatori et ex illa confeſſione meru
it iuſtificacõnem· quomodo ipſe cecus illuminacio
nem· Theophilus Vel dicendum eſt quoniam
q̄ dictum eſt deũ non ex audire peccatores h̄ ſigni
ficat· q̄ facere miracula deus peccatoribus nõ cõ
cedit Cum vero veniã implorãt de cõmiſſis tranſ
lati ſunt d̄ gradu peccanciũ ad ſtatum penitenciũ
Chriſoſt· Et vide q̄ cum ſup̄ dixit· Si peccator

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt neſcio. non dubitans dixit hic eñ non ſolum a peccatis eũ excuſat ſꝫ valde deo placentẽ oſtẽdit Nam ſubdit. Siquis dei cultoꝛ ẽ et volũtatẽ eius facit hũc ex audit Non eñ ſufficit deũ cognoſcere ſed volũtatẽ eius facere Deinde extollit quod factum eſt dicẽs A ſeculo nõ eſt auditũ qꝛ quis aꝑuit oculos ceci nati quaſi diceret. Si confitemini q̃m deus peccatoꝛes nõ audit hic aũt miracl'm fecit et tale q̃le null9 hoĩm fecit maifeſtũ eſt virtutẽ qua hoc fecit maiorẽ eſſe q̃ꝫ que ẽ ſcḋm hoĩez virtus. Vnde ſubdit niſi eſſet hic a deo. nõ poſſet facere quicq̃ꝫ. Auguſtinus libere conſtãter. veraciter Hec enim q̃ facta ſũt a dño. a quo fierẽt niſi a deo. Aut quãdo a diſcipulis talia fierẽt niſi i eis dominus habitaret. Chriſoſtomus Quia ergo veritatẽ locut9 eſt i nullo cõfuſus eſt q̃n maxime ammirari eũ oꝑtebat tũc eum cõdemnãt. Sequit̃ eñ. Reſponderũt et dixerũt ei. In peccatis natus es totus et tu doces nos. Auguſti. Quid eſt totus. cũ oculis clauſis Sed qui aperuit oculos ſaluat et totũ. Chriſ. Vel dicũt tot9 ac ſi dicãt a ꝓma etate in peccatis es. Hic igit̃ eius cecitatem exꝓbrãt oſtẽdentes q' ꝑpter peccata factus eſt cec9 quod racõnem nõ habebat. Donec g̃ expectabãt eum negaturũ eſſe. fidedignũ eſſe putabãt ſꝫ nũc eũ eiciũt Vnde ſequit̃ Et eiecerũt eũ foras. Auguſtinus. Ipſi illũ magiſtrũ fecerant Ipſi vt diſcerẽt tociẽs interogauerunt et ingrati docentem ꝓiecerũt. Beda Solet eñ maiorum cõſuetudo a minoꝛib9 aliq̃d diſcere dedignari.

Audiuit ihesus quia eiecerunt euꝫ foras ⁊ cũ inueniſſet eum dixit ei. Tu credis i filiũ dei Rñdit ille ⁊ dixit. Quis eſt domine vt credam in eum. Et dixit ei ihes9 Et vidiſti euꝫ ⁊ qui loquit̃ tecuꝫ ipſe eſt At ille ait Credo domine. et ꝓcidens adoꝛauit eum Et dixit ei ihesus In iudicium ego in hunc mundũ veni vt qui ñ vident videant et q̃ vidẽt ceci fiãt Et audierũt quidã ex phariſei qui cuꝫ ipſo erãt et dixerũt ei. Nunq̇d et nos ceci ſumus. Dixit ergo eis ihes9 Si ceci eſſetis non haberetis peccatũ Nunc vero qꝛ dicitis videmus. pc̃tm ṽrꝫ maẽt

Chriſoſto. Qui ꝑpt veritatẽ ⁊ xp̃i cõfeſſionem iniuria oꝑpriũtur hi maxime honorant̃ quod in ceco factũ eſt eiecerunt eñ eũ ex templo iudei et inuenit eũ dominus tẽpli et eum ſuſcepit ſicut agonotheta athletã mltũ laboꝛantẽ et coronauit. Vñ dicit̃. Audiuit ihesus quia eiecerunt eũ foras et cum inueniſſet eum. dixit ei Tu credis i filium dei. Oſtendit autem euãgeliſta quoniam ꝑpter hoc venit ihs vt ei loqueret̃. Interogat autẽ nõ ignorans ſꝫ volens ſeipm notũ facere ⁊ oſtendens quomã multũ appreciat̃ eius fidem q̃ſi dicẽt plebs cõuiciata eſt michi. ſꝫ nulla mihi eſt cura illorum. vnius cura eſt vt tu credas Melior eſt faciens volũtatẽ dei q̃ꝫ decies mille iniqui. Hilari. ſexto de trini. Si aũt ſola xp̃i qualiſcunq; confeſſio fidei eſſet cõſumacõ dictum fuiſſet. Tu credis in xp̃m Sed quia hereticis pene omibus h' nomen in oꝛe eſſet futurũ vt xp̃m confiterent̃. et filiũ tamen negarẽt. Id quod ꝓpriũ xp̃o eſt ad fidem poſcit̃. vt credat̃ in dei filiũ Credidiſſe autem i dei filiũ quid proficit ſi credatur in creaturã cũ a nobis fides in xp̃o nõ creature dei ſed filij dei poſtulet̃. Chriſoſtom9 Nondum autem cecus xp̃m nouerat. Cecus enim erat anteq̃ꝫ veniret ad xp̃m et poſt curacõnẽ a iudeis circũtrahebatur Vnde ſequit̃ Reſpondit ille et dixit quis eſt domine vt credam in eum. Deſiderantis ⁊ valde īgerentis anime verbũ eſt. ꝓ quo tot diſputauit. hũc ignorat vt diſcas in eo veritatis amorem Non autem dixit ei dominus Ego ſũ qui curaui te ſed medie adhuc loquit̃. Vnde ſequitur. Et vidiſti eũ Theophilus. hoc autẽ dicit vt reducat ei in memoriam ſanitatem et qꝛ ab ipſo virtutem videndi acceperat. Attende autẽ q̃m am qui loquebatur. ex maria natus eſt et ip̃e idem eſt dei filius Non alius et alius. ſcḋm errorem neſtori Vnde ſequit̃ Et q̇ loquit̃ tecum ip̃e eſt Auguſt. Modo lauat faciem coꝛdis eius Deniq; iã facie lota coꝛdis et mũdata conſciencia. agnoſcit illũ non filium hominis tantũ quod ante crediderat ſꝫ iam filiũ dei ſcḋm carnẽ ſuſceperat. Vnde ſequit̃. At ille ait Credo domine parum eſt credere. Vis videre qualem credat. Et procidens adoꝛauit eum. Beda. In quo poſſunt ſumere exemplum. vt non erecta ceruice quis dominum roget ſed ſupplex in terram ꝓſtratus eius miſericoꝛdiam imploꝛet Chriſoſtomus Per hoc igitur eius diuinã virtutẽ oſtendens et verbo opus adiungẽs. Domin9 aũt illũ feruencõrem circa fidem fecit. et eos qui eum ſequebantur erexit. vnde ſequitur. Et dixit ei ihs In iudiciũ ego in hunc mundũ veni. Auguſt. Dies eñ erat inter lucem et tenebꝛas diſcurrens. Recte autem ſubdit̃. Vt qui non vident videant. quia de tenebꝛis liberat. Sed quid eſt q̇d ſequit̃. Et qui vident ceci fiãt Audi quod ſequitur. Commoti ſunt eñ phariſei quidam ex verbis iſtis. vñ ſequit̃ Et audierũt quidam ex phariſeis qui cum ip̃o erant. et dixerunt ei Nunquid et nos ceci ſumus. hoc eñ eos mouebat et qui vident ceci fiãt. ſequitur Dixit ergo eis ihesus Si ceci eſſetis. non haberetis peccatum id eſt ſi vos cecos diceretis ⁊ ad medicum recurreretis Nunc vero quia dicitis. videmus peccatum veſtrum manet. Quia enim dicendo videmus. medicum non queretis in cecitate veſtra remanebitis. Hoc eſt ergo quod paulo ante dixit Ego veni. vt qui non vident videant id ẽ qui ſe non videre confitentur. et medicum q̃rũt. vt videant et qui vident ceci fiant id eſt qui ſe putant videre. et medicũ non querũt in ſua cecitate ꝑ maneant. Ergo iſtam diſcrecõnem vocauit iudicium cũ ait. In iudicium veni in hunc mundum. Non illud iudiciũ iam intulit mundo quod d' viuis ⁊ moꝛtuis i fine ſeculi iudicabit. Chriſoſtom9.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Vel aliter in iudiciū dixit id eſt in maius ſupliciū oſtendens qm̄ qui cōdemnauerūt eum ipi ſūt qui cōdemnati ſunt · Quod autē dicit vt qui nō videt videāt · et qui vidēt ceci fiāt · idem eſt quod paulus dicit · q̄ gētes q̄ non q̄rebant iuſticiā inuenerūt iuſticiā q̄ eſt ex fide xp̄i · Iſrael aūt pſequens legem iuſticie in legē iuſticie non puenit Theo· quaſi · d · Ecce quia a natiuitate non viderat iam videt · anima in corpore · qui vero videre videnē excecati ſūt intellectu · Chriſ· Sunt enim due viſiones et due cecitates · ſ · ſēſibilis et intellectualis ille autem ad ſenſibilia inhiant ſolū et de ſenſibili ſolum verecūdabanē cecitate · Vnde oſtendit eis q̄ melius eſſet eos eſſe cecos q̄ ſic vidētes. apē quod dicit Si ceci eſſetis · non haberetis peccatū quia tollerabili9 fieret vobis ſuppliciū · Sed nūc dicitis quia videtis Theophilus Non cōſiderātes factū in ceco miraculū · non eſtis digni venia· quaſi ex viſis miraculis ad fidem non attracti· Chriſ· Hoc igiē quod eſtimabāt eſſe magnā laudem · oſtendit q̄ eis fert ſuppliciū · et ſimul conſolatus eſt eum qui a natiuitate fuerat cecus de corpali cecitate · Non autem ſine cauſa euāgeliſta dicit q̄ audierūt hoc q̄dam ex phariſeis · qui cū ipo erant · ſed vt rememoreē quomā iſti illi erant qui prius reſtiterāt xp̄o · de indeum lapidare voluerūt Erant eim̄ quidem ſuꝑficietenus ſequentes et facile cōtrariū tranſmutabanē · Theophilus· Vel aliter ſi ceci eſſetis · i · inſcij ſcripturaꝝ nequaq̄ tam grande vobis peccatū incumberet · tanq̄ ignorancia peccantibus · Nunc vero quia prudentes vos atq̄ legiſperitos aſſeritis p voſipos condemnabiles eſtis·

CAPI· X·

Amē amē dico vobis qui non intrat p hoſtium in ouile ouiū ſed aſcendit aliunde ille fur eſt et latro · Qui autem itrat p hoſtiū paſtor eſt ouiū · Huic hoſtiarius aperit · et oues vocē eius audiunt · et ꝓprias oues vocat nominatim et educit eas ⁊ cum ꝓprias oues emiſerit ante eas vadit et oues illum ſequunē q̄ ſciunt vocem eius · Alienū autem non ſequuntur ſed fugiūt ab eo quia nō nouerūt vocē alienorum · Hoc puerbiū dixit eis iheſus · Illi autem non cognouerunt quid loq̄reē eis·

Chriſ· Quia dn̄s de cecitate iudeorum diſputauerat · ne dicant nō eſt ex noſtra cecitate q̄ ad te non accedimus ſed a te auertim̄ · vt erroneū fugiētes Vult oñdē q̄ nō eſt erroneus ſꝫ paſtor · ponēs ſigna latronis et paſtoris Et pmo oſtendit q̄s eſt erzone9 ⁊ fur dicens · Amen amē dico vobis · qui non intrat p hoſtiū i ouile ouium · ſed aſcendit aliūde · ille fur eſt et latro · Hoc autem et eos qui ante eū fuerē occulte iſinuat ⁊ eos qui poſt eum futuri ſūt · antixp̄m ⁊ pſeudo criſtos · Hoſtium autem ſcripturas vocauit · Hec eim̄ dei cognicō nē ap iūt Hee oues cuſtodiūt · ⁊ lupos ſuꝑuenire nō pmittunt · hereticis introitū precludentes Qui ergo nō ſcripturis vtiē · ſed aliunde aſcendit · Hoc ē aliā ſibi et non legittimā viam facit · hic eſt fur · Dicit autē aſcendit · et non intrat ad ſimilitudinē furis maceriam tranſcendere volentis et piculoſe omnia agentis. Dicens autem · aliunde · eciam ſcribas occulte inſinuauit · q̄ docebāt mandata et doctrinas hominū · ⁊ legem preuaricabātur Si autem infra ſeipſum hoſtium dicit non oportet turbari · Etem̄ paſtorē ſeipm̄ et ouem differenē p̄dicat Quia em̄ adducit nos patri hoſtiū ſe dicit Quia vero ꝓcurat paſtorem · Auguſt· Vel aliter multi ſūt qui ſecundū quandā vite huius cōſuetudinem dicunē boni homines · q̄ ea que in lege mādata ſūt q̄ſi obſeruant· et xp̄iani non ſūt · et plerūq̄ ſe iactāt ſicut phariſei Nunquid et nos ceci ſumus quia vero om̄ia iſta q̄ faciūt · et neſciūt ad quem finem referāt · inaniter faciūt · Dn̄s de grege ſuo et hoſtio q̄ itraē ad ouile ſimilitudinē poſuit dicens Amen amē Dicāt ergo pagani vel iudei vel heretici · bene viuimus ſi p hoſtiū non intrāt quid eis ꝓdeſt · Ad hoc em̄ debet vnicuiq̄ ꝓdeſſe bene viuere vt detur illi ſemper viuere quia nec bene viuere dicendi ſunt q̄ finem bene viuendi vel cecitate neſciūt vel inflacōne contemnunt · Non eſt autem cuiq̄ ſpes vera ſemp viuendi · niſi cognoſcat vitam quod ē xp̄us· et p hanc ianuā intret in ouile · Quicunq̄ ergo vult intrare ad ouile p hoſtiū intret nō ſolū xp̄m p̄dicet · ſed xp̄i gloriā querat non ſuam · Humilis autem ianua eſt xp̄us qui intrat per hanc ianuam oportet humilem eſſe vt ſano capite poſſit intrare · Qui autem ſe non humiliat · ſed extollit · p murum vult aſcendere ideo exaltatur vt cadat Querūt ḡ plerūq̄ tales hoīes eē pſuadē hoīb9 vt bn̄ viuant · et xp̄iani non ſint · p aliam ptem volunt aſcendere · rapere et occidere · Tales ergo fures ſūt quia quod alienum eſt ſuum dicunt · Latrones quia quod furanē · occidunt · Chriſo· Vidiſtis qualiter deſcripſit latronem · Intuere et paſtoris diffinitōnē · ſequiē em̄ · Qui enim intrat p hoſtiū paſtor eſt ouium · Auguſtinus de verb dn̄i · Intrat p hoſtiū q̄ intrat p xp̄m · qui imitatur paſſionē xp̄i qui cognoſcit humilitatem xp̄i · vt cū de9 factus ſit homo ꝓ nobis cognoſcat ſe homo nō eē deū ſed hominē Qui em̄ vult deus videri cū ſit hō non imitatur illū qui cum deus eſſet · homo factus eſt Tibi autem non diciē Eſto aliquid min9 q̄ es ſed agnoſce quid es · ſequiē · Huic hoſtiari9 aperit Chriſoſtomus · Nihil ꝓhibet hoſtiariū vocare moyſen Ille enim eſt cui eloquia dei credita ſūt Theophilus · Vel ſpiritus ſāctus eſt hoſtiarius p quē ſcripture reſerate nobis indicāt xp̄m Aug Vel aliter hoſtiariū ipm̄ dominū debemus accipē Multo ſūt enim magis inter ſe diuerſa in reb9 humanis paſtor et hoſtiū q̄ hoſtiarius et hoſtium et tamen dominus et paſtorem ſe dixit et hoſtiū · Cur ergo non intelligamus ipm̄ et hoſtiariū · Ipē em̄

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſe aperit qui ſeipm̄ exponit Si aliam pſonā q̄ris
hoſtiarij vide hoſtiarium forte ſpiritum ſanctum.
de quo dn̄s dicit· Ip̄e vos docebit omnē veritatē
hoſtiū eſt xp̄us qui eſt veritas· Quis apit hoſtiū
niſi qui docet veritatem ·Cauendum tamen eſt ne
maior eſtimet̄ hoſtiari9 eſſe q̄ hoſtiū q2 i domibus
hominū hoſtiarius hoſtio non hoſtiū p̄ponitur hoſ
tiario· Chriſoſtomus· Quia vero dicebant eum
eſſe deceptorem et hoc ex infidelitate ſui ipſorum
certificabant ·dicentes quis principum credit in
eum ·Oſtendit nūc q ex hoc q non attendunt ei·
ex ordine ouium excluduntur ·Vnde ſequit̄ ·Oue
es vocem eius audiunt ·Si enim paſtoris eſt per
legittimum intrare hoſtium per quod ip̄e itrauit
ab ouium congregacōne ſe abſtrahunt ·qui ipſū
non audiūt ſequitur ·Et proprias oues vocat no
minatim · Auguſtinus· Nouit enim nomina pre
deſtinatorum ·Vnde diſcipulis ait · Gaudete q̄m
nomina veſtra ſcripta ſunt in celo ſequitur ·Et e
ducit eas · Chriſoſtomus Oues educebat quādo
eas mittebat ·non extra lupos ·ſed in medio lupo
rum Videtur autem et de ceco occulte inſinuare ·
Etenim illum eduxit vocans ex medio iudeorum ⁊
vocem eius audiunt · Auguſtinus Sed et quis
alius oues emittit ·niſi qui earum peccata dimittit
vt eum ſequi duris libertate vinculis poſſint ſeq
tur enim ·Et cum proprias oues emiſerit ante eas
vadit · Gloſa Emittit ſiquidem eas de tenebris
ignorancie ad lucem dum ante eas vadit ·quaſi in
columna nubis et ignis· Chriſoſtomus Nimirū
paſtores contrarium faciunt ·oues ſequentes ·ſed
ipſe oſtendit ſe contrarium facere quoniam oues
deducit ad veritatem · Auguſtinus Et quis eſt
qui oues preceſſit niſi qui ſurgens a mortuis iam
nō moritur ·et patri dixit q̄s dediſti mihi volo vt
vbi ego ſum et ip̄i ſint mecum ·Sequitur Et oues
illum ſequuntur ·quia ſciunt vocem eius alienum
autem non ſequuntur ·ſed fugiunt ab eo quia non
nouerunt vocem alienorum · Chriſoſtom9 Alie
nos dicit eos qui circa theodam et iudam ·aut eos
qui poſt hoc alios debent decipere pſeudo apoſto
los, vt enim non dicatur vnus illorum eſſe p mſta
ſe ab eis ſeparat primo quidem per doctrinā ſcrip
turarum per quas criſt9 ad ſe homines adducebat
Illi vero ab eis homines abſtrahebant ·Secūdo
per ouium obedienciam ·Nam in eum quidem non
ſolum viuentem ſed eciam mortuum homines cre
diderunt ·illos autem confeſtim relinquerunt·
Theophilus ·Significat eciam anticriſtum ·qui
paululum decipiens non obtinebit ſequaces poſt
eius mortem· Auguſtinus· Sed quomodo ſolue
tur iſta queſtio ·audiunt vocē criſti quandoq3 nō
oues ·audiuit enim iudas ·ſed lupus erat et non au
diuit oues ·aliqui enim eorum qui criſtum crucifix
erunt non audierunt ſed oues erant ·Sed dicet ali
quis quando non audiebant oues non erant ·Vox
audita eos mutauit et ex lupis oues fecit ·Me aūt
adhuc mouet q per ezechielem obiurgat domin9
paſtores ·et dicit inter cetera de ouibus ·Errā
tem non reuocatis dicit et ouē appellat ·Non erra
ret ſi vocem paſtoris audiret ·ſed ideo errauit q2
vocem alieni audiuit · Dico ergo nouit dominus
qui ſunt eius ·nouit preſcitos ·nouit predeſtina
tos ·Ipſi ſunt oues ·aliquando ipſi neſciunt ·ſed
paſtor nouit eas ·Multe enim oues foris ſunt ·et
multi lupi intus ·De p̄deſtinatis ergo loquit̄ ·Eſt
autem aliqua vox paſtoris in qua oues non audi
unt alienos ſed criſtum· Que eſt iſta vox ·Qui per
ſeuerauerit ·vſq3 in finem ·hic ſaluus erit ·Hanc
vocem non negligit proprius ·non audit alienus
Sequitur ·Hoc puer· dixit eis iheſus ·illi autem
non cogno ·quid loquebatur eis ·Paſcit enim do
minus manifeſtis ·exercet obſcuris ·Cum autem
duo audiunt verba euangelij ·vnus impius alter
pius ·et talia forte ·ſunt vt ambo non intelligāt
vnus dicit ·verum eſt quod dixit ·et bonum eſt
quod dixit ſed nos nō intelligimus ·Iſte quia cre
dit ·iam pulſat ·dignus eſt cui aperiatur ·ſi pulſa
re perſiſtat· Alius dicit ·Nihil dixit qui adhuc au
diat ·Niſi credideritis non intelligetis·

Dixit ergo eis iterū
iheſus· Amen amē di
co vobis ego ſum oſti
um ouiū· Om̄s quot
quot venerunt fures
ſunt et latrones ſed n̄
audierunt eos oues·
Ego ſum hoſtiū p me
ſi quis itroierit ſalua
bitur et ingredietur
et egrediet̄ ⁊ paſcua
inueniet· Fur non ve
nit niſi vt furet̄ et ma
ctet ⁊ pdat Ego veni
vt vitam habeant et
habūdācius habeāt·

Chriſoſtomus· Do
minus attētiores vo
lēs iudeos facere ma
nifeſtat quod ſupra
dixerat ·Vnde dicit̄
Dixit ergo iterū eis
iheſus· Amen amē di
co vobis ego ſum ho
ſtium ouium · Au
guſtinus· Ecce quod
clauſum poſuerat ape
ruit ·ip̄e eſt hoſtium
intremus ·et nos in
traſſe gaudeamus ·ſe
quitur· Omnes quot
quot vene· fures ſūt
et latrones Chri·
Non de p̄phetis hoc
dicit ſicut heretici di
cunt ſed de ſediciosis
Vnde et laudās oues
ſubiungit ·ſed nō au
dierunt eos oues· Nu
ſq̄ autem videtur laudare eos qui non obedierūt
prophetis ſed eis detrahit vehementer ·Augu
ſtinus ·Intellige ergo quotquot venerunt pret
me Non autem preter illum ·prophete venerunt
quia cum illo venerunt qui cū verbo dei venerunt
qui veraces fuerunt ·quia ipſe verbum et veritas
venturus precones mittebat ·Sed eorum corda
quos miſerat poſſidebat ·Carnem quippe ip̄e acce
pit ·ex tempore ·qui eſt ſemper ·In principio em̄
erat verbum Ante aduentum autem eius quo hu
milis venit in carne ·preceſſerunt iuſti ·ſic eū cre
dentes futurum quomodo nos credimus in eum q̄
venit ·tempora variata ſunt non fides ·Eadem em̄
fides vtroſq3 coniungit et eos qui venturum eſſe
et eos qui veniſſe crediderūt Quotquot ergo pre
ter illum venerunt fures fuerunt et latrnoes id ē
ad furandum et occidendum venerunt ſed non au
dierunt eos oues illi ſcilicet de quibus dictum eſt·
Nouit dominus qui ſunt eius ·Eos ergo non audi
dierunt oues in quibus non erat vox criſti ·erran
tes vana fingentes ·miſeros ſeducētes Quare aūt

ſe hoſtium dixerit aperit ſubdens ·Ego ſum hoſti
um ·p me ſiquis intro ·ſaluabitur · Auguſtinus
Quaſi diceret· Illos non audiunt oues ſed me au-
diūt quia ego ſum hoſtium et qui per me nō ſictꝰ
ſed verus introierit· perſeuerando ſaluabitur ·
Theophil ·Educit autem ad paſcua dominꝰ oues
per hoſtium ·Vnde ſequitur· Et ingredietur et egre
et paſcua inueniet ·Que ſunt autem hec paſcua·
niſi delectacō futura et requies in quam nos domi
nus introducit· Auguſtinus· Sed quid eſt q̄ di
cit ·Ingredietur et egredietur ·Ingredi quippe
in eccleſiam per hoſtium criſtū valde bonum ē· Ex
ire autem de eccleſia non eſt bonum ·Poteſt ergo
dici ingredi nos ·quando interius aliquid cogita-
mus ·Egredi autem quando exterius aliquid ope-
ramur ſecundum illud Exiuit homo ad opus ſuum
Theophilus ·Vel ingredi dicitur cui eſt cure·
homo interior·Egredi vero qui hominem exterio
rem id eſt membra que ſunt ſupra terram in criſto
mortificat ·Hic enim paſcua in futuro reperiet ſe
culo· Chriſoſtomus Vel hoc dicit̄ ꝓpter apoſto
los qui cum ocio intr[illegible]erunt et exierunt vt tociꝰ
orbis terrarum facti domini et nullus eos eijcere
valuit et nutrimentum habuerunt · Auguſtinꝰ
Sed plus me delectat · q̄ ipſe quodammodo nos
admonuit cū ſecutus adiungit ·Fur non venit niſi
vt furetur· Alch·Quaſi diceret merito oues nō
audiūt vocem furis ·quia nō venit fur n̄ vt furet̄
alienam rem ſibi vſurpando· non de preceptis xp̄i
ſuos ſectatores iſtruēs· ſ3 ſuis exēplis eos viuē ſua
dens ·Vnde ſubditur ·Et mactet mala doctrina re
trahendo a fide et perdat in eterna damnacione·
Illi ergo furantur et occidunt ·Ego veni vt vi
tam habeant et habundancius habeant· Augu
ſtinus·Videtur mihi dixiſſe· vt vitam habeant in
gredientes· hoc eſt per fidem que per dilectōnem
operatur per quam fidem in ouile igrediuntur vt
viuant ·quia iuſtus ex fide viuit et abūdanciꝰ ha
beant ſcilicet egredientes quando veri fideles mo
riuntur·et abundancius habeant vitam vbi nun-
q̄ deinde moriantur·Quanuis ergo et hic in ipſo
ouili non deſint paſcua·inuenient tamē paſcua vbi
ſaturentur qualia inuenit ·cui dictum eſt ·Hodie
mecum eris in paradiſo Gregorius ſuper ezech·
in homelia ·xiij· Ingredietur ergo ad fidem egre
dietur ad ſpem· paſcua vero inueniet in eterna ſa
cietate · Chriſoſtomus ·Quod autem dicit ·Fur
non venit niſi vt furetur·et mactet et perdat ·de
ſediciosis dicit quod ad litteram eſt factum ·omi-
bus occiſis et perditis qui eos ſequebantur ·et ſic
eciam preſenti vita eos priuauerunt ·Ego autem
veni pro ſalute ouium vt vitam habeant et abun
dancius habeant in regno celorum et hec eſt ter-
cia differēcia qua ſe diſcernit a pſeudo ꝓphetis·
Theophilus ·Miſtice autem fur diabolus eſt qui
venit temptando vt furetur per cogitacōnes illi
citas· et mactet per conſenſum et demde per opera
deſtruat·

Ego ſū paſtor bonꝰ
Bonus paſtor aīam
ſuam dat pro ouibꝰ
ſuis·mercenarius aūt
et qui non eſt paſtor
cuius non ſunt oues
ꝓpe videt lupū veniē
tem et dimittit oues
et fugit Et lupꝰ rapit
et diſpergit oues·mē
cenarius autē fugit
q2 mercenarius eſt et
non pertinet ad eum
de ouibus·

Auguſtinus ·Ape
ruit dominus duas
res quas quodāmo-
do clauſas propoſue
rat ·primo quidē ſci
mus quia hoſtium ip
ſe eſt·Nunc autem oſ
tendit quia paſtor ē
dicens·Ego ſum paſ
tor bonus Supra au
tem dixerat paſtorē
intrare per hoſtium
Si ergo ipē eſt hoſti
um·quomodo per ſe-
ipſum intrat ·Sicut
ēgo ipē per ſeipſum
nouit patrem nos au
tem per illum ·ſic in-
trat in ouile ·per ſe-
ipſum nos autem per
ipſum ·Nos quia criſ
tum ·predicamus ·per hoſtium intramus ·criſtus
autem ſeipſum predicat Lumen enim et alia demō
ſtrat ·et ſeipſum ·Si autem prepoſiti eccleſie qui
filij ſunt ·paſtores ſunt ·quomodo vnus paſtor eſt
niſi quia ſunt illi omnes vnius membra paſtoris·
Et quidem qui paſtor eſt ·dedit membris ſuis·Nā
et petrus paſtor et ceteri apoſtoli paſtores et om-
nes boni epiſcopi·hoſtium vero nemo noſtrum ſe
dicit ·Hoc ſibi ipſe proprie tenuit·Non autem ad
deret bonus ·niſi eſſent et paſtores mali ·ipſi ſunt
fures et latrones aut certe vt multum mercenarij
Chriſoſtomus · in home ·Atq3 eius bonitatis
formam quam nos imitemur adiungit dicens · bo-
nus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis·
Fecit ·quod monuit ·oſtendit quod iuſſit ·pro oui
bus ſuis animam ſuam poſuit vt in ſacramento noſ
tro corpus ſuum et ſanguinem verteret ·et oues
quas redimerat ·carnis ſue alimento ſaciaret ·Oſ
tenſa eſt nobis de contemptu mortis via quam ſe-
quamur appoſita forma cui imprimamur· primum
nobꝭ eſt exteriora nr̄a miſericordit̄ ouibꝰ eꝰ impē-
dere Poſtremū vero ſi nec̄e ſit eciā ī mortē aīaʒ no
ſtrā ꝓ eiſdē ouibꝰ miniſtraē ·Qui aūt nō dat ꝓ oui-
bꝰ ſbāʒ ſuā· qn̄ ꝓ his daturꝰ ē aīaʒ ſuā· Aug·
Nō aūt ſolꝰ xp̄s h̄ fecit ·Et tn̄ ſi illi q̄ fecerūt·mem
bra eꝰ ſūt idē ipē vnꝰ h̄ fecit ·ipē em̄ potuit facē
ſine ill̄ illi ſine illo nō poterāt · Au·Oēs tn̄ paſ-
toēs boni fuerūt nō ſolū q2 ſāguinem fuderūt ſ3 q2
ꝓ ouibꝰ fuderūt·nō em̄ fuderūt elacōne ſ3 carita-
te ·nā et apd̄ heticos q̄ ꝓpt̄ iniq̄tates et errores ſu-
os aliq̄d moleſtiaꝝ ꝑpeſſi fuerūt noīe martirij ſe
iactāt vt h̄ palio d̄ albari faciliꝰ furēt̄ q2 lupi ſūt
Nō aūt oēs q̄ corpa ſua ī paſſione eciā ignibꝰ tra-
dūt eſtiandi ſūt ſāguinē fudiſſe ꝓ ouibꝰ ſ3 pocius
conē oues ·dicit em̄ apl̄us· Si t̄ādidero corpꝰ meū
vt ardeā caritatē aūt nō habeā nihil m̄ ꝓdeſt ·q̄-
mō aūt habꝫ vl̄ exiguā caritatē q̄ eciā ōiūctꝰ non
amat vnitatē ·quā dn̄s cōmēdās noluit m̄ltos ap
pellare paſtores ſ3 paſtorē vnū dicēs ·Ego ſū paſ
tor bonꝰ · Chriſ· Sic igit̄ d̄ cetero dn̄s d̄ paſſi-
one ſua diſputabat oñdēs q̄m ꝓ ſalute fieret mūdi
et nō inuitꝰ in hāc veit Deīn rurſus oſtendit ſigna
paſtoris et mercenarij cum dicit · Mercenarius au
tem et qui non eſt paſtor cuius non ſunt oues ·vi
det lupum venientem et dimittit oues et fugit·

Gregorius· ſunt eñ nonnulli qui dum plus ter
nam ſubſtanciã q̃ oues diligũt · merito nomẽ paſ
toris pdunt Non eñ paſtor ſed mercenarius voca
tur qui non pro amore intimo oues dominicas ſed
ad temporales mercedes paſcit · Mercenarius quip
pe eſt q̃ paſtoris locum tenet · ſed lucrũ animarũ
non q̃rit · terrenis cõmodis inhiat honore p̃lacõ
nis gaudet · Auguſtinus · de ver · domi aliud er
go q̃rit in eccleſia non deũ q̃rit Si deum quereret et
caſtus eſſet · quia legittimũ maritum anima deum
habet Quiſquis a deo querit p̃ter deũ aliquid nõ
caſte deũ querit · Gregorius in ho · Vtrũ vero
paſtor ſit vel mercenarius cognoſci veraciter non
poteſt · ſi occaſio neceſſitatis deeſt · tranquillita
tis eñ tempe plerũq3 ad gregis cuſtodiã ſicut ve
rus paſtor · ſic eciã mercenarius ſtat · Sed lupus
veniens indicat quoquiſq3 animo ſup gregis cuſ
todiam ſtabat · Auguſtinus de verb domi Lupus
autem diabolus eſt et qui illũ ſequunt̃ · Nã dictũ
eſt q induti quidam pellibus ouiũ · intus ſũt lupi
rapaces · Auguſtinus ſup iohannẽ Ecce lupus
ouis guttur apprehendit diabolus fideli adulteriũ
pſuaſit excommunicandus eſt · Sed excomunicatus
inimicus erit inſidiabitur · nocebit cum potuerit ·
Vnde taces · nõ increpas · Lupum venientem vi
diſti et fugiſti corpore ſteriſti animo fugiſti affe
ctiones eñ noſtre motus animoꝝ ſũt · Leticia ani
mi diffuſio ẽ · triſticia animi cõtractio · cupiditas
animi pgreſſio · timor animi fuga eſt · Grego ·
in homelia Lupus eciã ſup oues venit cum q̃libet
iniuſtus et raptor · fideles quoſq3 atq3 humiles op
primit · Sed is qui paſtor eſſe videbat̃ · et non erat
relinquit oues · et fugit quia dũ ſibi ab eo pericl'm
metuit · reſiſtere eius iniuſticie nõ p̃ſumit · Fugit
autem non mutãdo locũ ſed ſubtrahẽdo ſolacium
Sed contra hoc mercenarius nullo zelo accendit̃ ·
qnia dum ſola exteriora cõmoda requirit · iteriora
gregis damna negligenter patitur Vnde ſubdit̃
Mercenarius autem fugit quia merce eſt et nõ p̃
tinet ad eum de ouibus · Sola ergo cauſa eſt vt
mercenarius fugiat quia mercenarius eſt · ac ſi di
cat · ſtare in piculo ouiũ non poteſt · q̃ in eo q oui
bus p̃eſt non oues diligit · ſed lucrũ terrenũ q̃rit
et ideo opponere ſe contra piculum trepidat ne h'
quod diligit amittat · Auguſtinus · Si autem
apoſtoli paſtores fuerunt non mercenarij · quare
fugiebant quando pſecucõnem paciebantur · Et
hoc domino dicente ſi vos pſecuti fuerint fugite
Pulſemus aderit qui aperiat · Auguſti · ad hono
rat fugiãt g̃ omnino d̃ ciuitate ĩ ciuitatẽ ſerui xp̃i
miniſtri verbi et ſacrameti eius quando eoꝝ quiſ
q̃ ſpecialiter a pſecutoribus querit̃ · vt ab alijs qui
non ita requirunt̃ · non deſeratur eccleſia · Cũ aũt
omniũ · i · Epoꝝ et clericorũ et laicorũ · eſt cõmũe
periculũ hi q̃ alijs indigent nõ deſerant̃ ab his q̃
bus indigent · Aut igitur ad loca munita omnes
tranſeant aut qui habent remanẽdi neceſſitatem
non relinquant̃ ab eis p quos eorum eccleſiaſtica
eſt implenda neceſſitas Tunc ergo de locis in qui
bus ſumus · p̃mente pſecucõne fugiendum eſt xp̃i
miniſtris · qñdo ibi aut plebs xp̃i nõ fuerit cui mi
niſtretur · aut poteſt impleri p alios neceſſarium
miniſteriũ · quibus eadem non eſt cauſa fugiendi
Cum autem plebs manet et miniſtri fugiũt · miniſ
teriũq3 ſubtrahit̃ · q̃d erit ñ mercenarioꝝ illa fu
ga damnabilis quibus non eſt cura de ouibus ·
Auguſtinus Sup iohannem · In bonis ergo no
minantur hoſtium hoſtiarius · paſtor · et oues In
malis fures et latrones · mercenarij · lupus Au
guſtinus d̃ verbis domini diligendus eſt paſtor ·
cauendus latro tolerandus mercenarius · Tam
diu eñ eſt vtilis mercenarius q̃diu nõ videt lupũ
furem vel latronem · cum autem viderit · fugit
Auguſtinus · ſup iohannem Nec eñ mercenarius
diceretur · niſi acciperet a conducente · mercedem ·
Filij eternam hereditatem patris pacient̃ expectãt
mercenarius temporalẽ mercedẽ conducti feſtinã
ter exoptat · et tamen p linguas vtrorũq3 diuina
xp̃i gloria diffamatur · Inde ergo ledit vnde mala
facit · non vnde bona dicit · botrum carpe · ſpinã ca
ue quia botrus aliq̃ñ de radice vitis exortus · pen
det in ſpinis · multi quippe in eccleſia cõmoda ter
rena ſectãtes xp̃m p̃dicant et p eos vox xp̃i audit̃
et ſequunt̃ oues nõ mercenariũ · ſed vocẽ paſtoris
per mercenarium ·

Ego ſũ paſtor bonus
et cognoſco oues me
as et cognoſcunt me
mee Sicut nouit me
pr̃ et ego agnoſco pa
trem et animã meam
pono p ouibus meis
Et alias oues habeo
que non ſũt ex h' ouili
et illas oportet me ad
ducere et vocẽ meam
audient et fiet vnum
ouile et vnus paſtor
ppterea me pr̃ diligit
quia ego pono aĩmã
meam ut itẽm ſumã eã
Nemo tollit eam a me
ſed ego pono eã a me
ipſo · Ptẽtatem hab
eo ponendi animam
meam et poteſtatem
habeo iterũ ſumendi
eam · Hoc mandatũ
accepi a patre meo ·
Diſſenſio itaq3 facta ẽ
ĩter iudeos ppter ſer
mones hos Dicebãt
autem multi ex ipſis ·
Demonium habet et

Chriſoſto · Duos
ſuperius malos p̃miſ
ſit dñs vnum qui fu
ratur et mactat et ra
pit Alterũ qui nõ p
hibet · p illũ ſedicio
ſos inſinuãs · p hunc
iudeoꝝ magiſtros o
fundens et non pcu
rãtes creditas oues
Sed ab vtriſq3 ſeip
ſum xp̃s diſtinxit ab
ill' quidem qui ad le
dendũ venerũt · in h'
q dixit · veni vt vi
tam habeãt · ab his
q̃ contẽnunt luporũ
rapinas ex eo q pro
ouibus animã ponit
et ideo quaſi conclu
dẽs · ſubdit Ego ſum
paſtor bonus · Sed
quia ſuperius dixerat
q oues paſtoris vo
cem audiũt · et ſequn
tur eũ ne quis dicat ·
q̃d ego dicis de his
qui tibi non credunt
cõſequẽt̃ ſubdit · Et
cognoſco oues meas
et cognoſcũt me mee
Quod et paulus oſtẽ
dit dicẽs · Non repel
lit dominus plebẽ ſu
am · quã preſciuit
Grego · in ho · Ac ſi
aperte dicat · diligo
oues meas et ipe me
diligẽtes obſequũt̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inſanit· Quid eum au
ditis · Alij autē dice
bant Hec verba non
ſūt demoniū habētis
Nunquid demonium
poteſt cecorum occu
los apperire ·

qui em̄ veritatē nō
diligit adhuc minie
cognouit · Theo·
Vnde autē differen
ciā mercenarij et paſ
toris eliciēs· Nā mer
cenarius ignorat oues
quia raro viſitat eas
paſtor vero cognoſ
cit oues ꝓpias · tanꝙ
erga eas ſollicitus

Chriſ· Deinde vt non eſtimes parē menſurā cog
nicōnis · xpi et ouiū conſequenter ſubdit Sicut nos
uit me pater et ego cognoſco patrem quaſi dicēt
ita certiſſime ipm̄ ſcio ſicut ipe me Hec ergo ē par
cognicō Nam ſequitur Et animā meā pono ꝓ oui
bus meis · Gregorius· in homelia · Ac ſi aperte
dicat in hoc conſtat quia cognoſco patrem et cog
noſcor a patre · quia animā meam pono ꝓ ouibus
meis · i· ea caritate qua ꝓ ouibus meis morior qn̄
tum patrē diligā oſtendo · Chriſoſtomus· Hoc
eciā dicit oſtendens q̄ non eſt erroneus q: et apoſ
tolus quādo ſeipm̄ voluit oſtendē verū eſſe magiſ
trū · contra pſeudo apoſtolos · induxit racōnem a
periculis et mortibus · Theophilus· Seductores
em̄ non expoſuerūt animā ſuā ꝓ ouibus· ſed ſicut
mercenarij deſerunt illos qui eos ſequebant̄· Dn̄s
autem vt non caperent̄ · dixit ſinite hos abire ·
Gregorius Quia vero non ſolū iudeam · ſed eciam
gentilitatē redimere venerat · adiungit· Et alias
oues habeo · que non ſūt ex hoc ouili · Auguſti·
de verbis dn̄i · loquebat̄ em̄ p̄mo de ouili de genē
carnis iſrael · erant autem alij de genere fidei ipi9
iſrael extra erāt · adhuc in gentib9 erāt p̄deſtina
ti · nondū ꝯgregati · Non ergo ſūt de hoc ouili q:
non ſūt de genere carnis iſrael Sed erūt & h̄ ouili
Nam ſequit̄ Et illas oportet me adducē · Chriſ·
Oſtendit vtroſqꝫ diſperſos et paſtores nō haben
tes · ſequit̄· Et vocē meā audiēt · Ac ſi dicat quid
mirami ſi hi me ſūt ſecuturi et vocē meā audituri·
quādo alios videbitis me ſequentes et vocem meā
audiētes Deinde et futurā vnionē eoꝝ p̄nunciat·
Vnde ſubdit · Et fiet vnū ouile et vnus paſtor·
Gregorius· in ho· Quaſi ex duobus gregib9 vnū
ouile effecit · quia iudaicū et gentilem populū in
ſua fide coniūgit· Theophilus· Idē nanqꝫ omi
bus eſt baptiſmi ſignaculū · vnus paſtor verbum
dei· Attendāt ergo manichei quōꝫ vnum ouile et
vnus paſtor eſt noui et veteris teſtamēti· Au
guſtinus Quid ergo eſt Non ſū miſſus niſi ad oues
que pierūt domus iſrael · niſi quia p̄ſenciā ſuā cor
poralem nō exhibuit niſi populo iſrael ad gentes
autem non prexit ipe ſed miſit · Chriſoſtomus
Hoc autem verbū oportet q̄ h̄ poſitū ē nō neceſſi
tatis eſt demonſtratiuū ſed eius quod omnino fiet
Quia autem alienū dicebāt eum a patre ſubiūgit
ꝓpterea me pater diligit · quia ego pono animam
meā vt iterū ſumam eā · Auguſtinus· Id eſt q:
maior vt reſurgam· Cū magno em̄ pondē dictum
eſt· ego pono· Non glorient̄ iudei ſeuire potuerūt
ſi ego voluero ponere animā meā · qd ſeuiēdo fac
tum ſūt · Theophilus· Dilexit autem pat̄ filium

Non tanꝙ ſtipendi a mortis ꝓ nobis ſuſtinēde · di
lectionē ſuā ei tribuens · ſed quaſi ſue quidditatis·
ꝓprietatē ingenito intuens dum ex eadē caritate
ꝓ nobis voluit mortem ſubire· Chriſoſto· Vel
vtitur hic condeſcenſione quaſi dicēt · Et ſi nichil
aliud eſſet h̄ ſuaſit mihi amare · vos quod vos ita
amami a patre vt ego eciam ꝓpter hoc diligar ab
eo quia pro vobis morior · Non autem a patre an
tea nō amabat̄ · et nos ſum9 facti amoris eius cau
ſa · Similiter autem et hoc oſtendē vult · quoniā
non inuitus ad paſſionē venit· Vnde ſequit̄ nemo
tollit eam a me · ſed ego pono eam a meipo · Au
guſtinus · quarto de trinitate · in quo demonſtra
uit q̄ nulla cauſa peccati vſqꝫ ad mortē carnis ac
ceſſerit · ſed quia voluit quando voluit · et quomō
voluit · Vnde ſequit̄ · Poteſtatem habeo ponendi
animā meā · Chriſoſtomus· Quia em̄ multociēs
conſiliabātur eū interficere · dicit quoniā nolēte
eo inutilis erat hic labor · Ita em̄ habeo poteſta
tem animā meam ponere · vt nullus poſſit me inui
to facere· quod i hominibus non eſt nos em̄ nō habe
mus poteſtatē aliter ponere· niſi interficiēdo noſ
metipos Ipe autem ſol9 dominus eſt ponendi eā
Hoc autem exiſtente vero et illud cōſtat · q̄ quā
docūqꝫ voluerit eam ſuſcipere poſſit· Vnde ſequit̄
Et poteſtatem habeo iterū ſumendi eam · In quo
et reſurrectōnem demonſtrauit indubitabilē· Vt
autem nō eſtiment cū eum interfecerit · derelictū
a patre ſubiungit · Hoc mandatū accepi a patre
meo ſcilicet ponendi animam et ſumendi· Ex q̄ non
eſt intelligendum · q̄ p̄us expectauerit audire et
opus ei fuerit diſcere · ſed voluntariū monſtrauit
proceſſum · et contrarietatis ad patrē ſuſpicōnē
deſtruxit · Theophilus · Nihil em̄ aliud manda
tum hic dicit̄ · q̄ ea que ad patrem concordia·
Alchuinus · Verbū em̄ non verbo accepit manda
tum· ſed i verbo vnigenito patris eſt omne man
datum · Cum autem dicit̄ filius accipere quod ſub
ſtancialiter habet · non poteſtas minuit̄ · ſed ge
neracō eius oſtenditur· Pater em̄ filio quē ꝑfec
tum genuit · omnia gignendo dedit· Theoph·
Poſtꝙ autem de ſe ſublimia oſtenderat · mortis et
vite ſe principem exp̄mens· rurſū inducit humilia
Sic mira diſpoſicōne vtraqꝫ cōnectās· vt nec mi
nor aut ſubditus patri reputetur nec dei aduerſa
rius ſed eius poteſtatis et conſilij · Auguſtinus
Per hoc autem quod dixit de anima ſua · inſtruimr̄
cōtra apollinariſtas· qui dicūt xp̄m non habuiſſe
animā humanā id eſt racōnalem· Queramus autē
quō dominus animā ſuam ponit· Xp̄us em̄ eſt ver
bum et homo id eſt verbū et anima et caro· Xp̄us
ergo ex eo q̄ verbū eſt ponit animā · et iterū ſu
mit eam · An ex eo q̄ anima humana eſt ipa ſe po
nit et iterū ipa ſe ſumit · an iterum ex eo q̄ caro ē
caro animā ponit et iterū ſumit · Si autem dixeri
mus quia verbū dei poſuit animā ſuam · et iterum
ſūpſit eam· Ergo aliquando anima illa ſeparata ē
a dei verbo· Mors em̄ corpus ab anima ſeparauit
a verbo autem animam ſeparatam non dico Si autē
dixerimus quia ipa ſe anima poſuit abſurdiſſimus
ſenſus eſt· Si em̄ a verbo ſepata non erat a ſeipſa
poterat ſeparari · Caro ergo ponit animam ſuam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et iterum ſumit eam non tamen poteſtate ſua· ſed poteſtate inhabitātis carnem·ſ· verbi Alch· Et quia lux in tenebris lucebat · et tenebre eā non cōprehenderūt ſubiungit̄ Diſſenſio itaqȝ facta eſt inter iudeos· ꝓpter ſermoēs hos· Dicebāt aūt mlˀti ex ipīs demoniū habet et inſanit· Chriſoſto· Quia eñ maiora erāt q̄ ſcd̄m hominē ea que dicebantur ·demoniū eum habere dicebant · Sed qꝛ demoniū non habebat · oſtendūt alij ab his q̄ fecit · vñ ſequitur· Alij autem dicebant ·Hec verba nō ſūt demoniū habentis ·Nunqd̄ demoniū poteſt cecorū oculos apire·quaſi diceret Nec ipa verba demoniū habentis vident̄ Si vero non ſuademini a verbis ·ab operib9 moueami ·Quia ergo domin9 eam q̄ p teſē tribuerat demonſtracōne ·ſilebat de reliquo Neqȝ eñ reſponſione erant digni ·Sed et nos erudiuit māſuetudinē et longanimitatem omēȝ ipi eciam ſeipſos cōpeſcebant quando ab inuicem diuiſi altricarentur·

Facta ſunt autē encenia in hieroſolimis et yemps erat Et ambulabat iheſus in tēplo in porticu ſalomonis Circumdederunt ergo eum iudei et dixerunt ei· Quouſqȝ animam noſtram tollis Si tu es xp̄s·dic nobis palam· reſpondit eis iheſus Loquor uobis et non creditis · Opa que ego facio i nomine patris mei·h̄ teſtimoniū phibēt de me·Sed vos non creditis·qꝛ vos nō eſtis ex ouibus meis·Oues mee vocem meā audiunt et ego ꝯgnoſco eas·⁊ ſequūtur me Et ego vitam eternā do eis· et non pibunt in eternum·Et non rapiet eas q̄ſq̄m de manu mea·Pater meus qđ dedit michi mai9 oīb9ē ·Et nemo pt̄ rapere de manu p̄ris mei·Ego et pat̄ vnū ſumus·

Alch· ·Audiuim9 pacienciam dei et inter obꝓbria p̄dicacōnem ſalutis ·ſȝ ipi obdurati magis eum temptare q̄ꝛ ipi obedire volebāt ·Vnde dicit̄· Facta ſūt autē encenia in iheroſolimis · Auguſtinus encenia feſtiuitas erat dedicacōnis templi ·Grece eñ cenon dicit̄ nouum·q̄ñcūqȝ nouū quid fuerit dedicatū encenia vocat̄ Chriſo· Dicit eñ diem ſecūdum quam templū dedicatum ē redeūtibus eis a captiuitate babilonis Theophilus·Splendide ergo ꝓſeq̄bantur ſollēnitatē·veluti ꝓpium decorē recuperante·ciuitate p9 tam longā captiuitatem · Alch·Vel h̄ dedicacō in memoriam illius erat dedicacōnis quā iudas machabe9 fecit·Prima enim dedicacō a ſalomone facta ē tempe autūni· Secūda a zorobabel et ihu ſacerdote tempore veris· Hec autem tempore hyemali ·vñ ſequit̄· Et hyems erat · Beda ·Sub iuda eñ machabeo ſtatutum legit̄ vt eadē dedicacō per omēs annos in memoriā ſollēnibus renouaretur officijs Theo· Tp̄s aūt hyemis euāgeliſta exp̄mit·ad oſtendendum qꝛ ꝓximum eſſet tempus paſſionis ·nam in vere ſequenti paſſus eſt domin9 et ideo iheroſolimis cōuerſabat̄· Gregori9 ſcđo moraliū Vel idcirco hyemis curauit tempus exp̄mere· vt ineſſe iudeorū cordibus malicie frigus indicaret · Chriſ· In hac autem ſollēnitate xp̄us cum mlˀto ſtudio aderat ·de reliquo enim iudeam frequentabat quia paſſio erat in ianuis · vñ ſeq̄tur Et ambulabat iheſus in templo in porticu ſalomonis Alch· Portic9 ſalomōis dicit̄· vbi rex ille ad orandū ſtare cōſueuerat et ideo ex eius nomine cognominabat̄ · Solēt autem porticus quibus tēplum cingebat̄ ex noīe templi vocari· Si autē filius dei in templo in quo caro brutorum animalium offerebatur ·ambulare voluit ·q̄ntomagis nr̄am orōnis domū in qua caro et ſāguis eius conſecrat̄ viſitare gaudebit· Theophilus· Satagas tu q̄qȝ dū hyems imminet·i· vita p̄ſens turbinib9 iniq̄tatis concuſſa ſpūales encenias tui templi celebrare ſēper renouādo teip̄m et aſcenſiones in corde tuo diſponēs tūc iheſus erit p̄ſto tibi i porticu ſalomonis·pacificū ſtatum tibi tribuēs ſub tegmīe ꝓtectio In ſeculo autem futuro nemo renouacōnis ſollēnia celebrare poterit · Auguſtinus ·Quia ergo iudei friguerāt a diligendi caritate et ardebāt nocendi cupiditate ·nō accedebāt ꝓſequendo·ſed ꝑmebāt pſequendo · vnde ſubdit̄ Circū ·ergo eum iudei et dix· Quouſqȝ animā noſtram tollis ·Si tu es xp̄us ·dic nobis palam·Non veritatem deſiderabāt ·ſed calūniā ꝑparabant· Chriſoſto·Opa eñ eius in nullo incuſare valentes·capcōnē quandam ex verbis cupiebāt inuenire Et intuere ·peruerſitatem illorum Nam cum p ſermonem erudit· dicunt ei · Quod ſignū oſtendis Cum autē p opa demonſtrat ·dicūt ei ſi tu es xp̄us · dic nobis palam quaſi ſēper ad cōtrariū ſtātes · Sed et plenū odio erat quod dicūt dic nobis palam·Et nimirū ip̄e palā omīa dicebat in feſtiuitatibus ſēper aſſiſtens ·et nihil occulte loquebatur · Sed et adulacōnis verba p̄mitūt dicentes ·Quouſqȝ animam noſtram tollis vt·ſ·eū ꝓuocātes aliq̄m capcōnē inueniāt· Alch·Cauſātur eñ qꝛ animos eorum incertos et ſuſpenſos dimittendo tolleret q̄ venerat vt animas ſaluaret Auguſtinus·Querebāt autem audire a domino ego ſum xp̄us et fortaſſe de xp̄o ſecūdum hominē ſapiebāt ·ſed diuinitatē xp̄i in ꝓphetis non intelligebāt ·Et ſic ſi diceret· Ego ſum xp̄us ·ſecūdum qꝛ illi ſapiebāt de ſemine dauid·calūniarent̄ qꝛ ſibi arrogaret regiā poteſtatem· Alch·Et ſic cogitabāt eū tradere poteſtati p̄ſidis ad puniendū ·quaſi cōtra auguſtum imperiū vſurparet Quare dominus ita temꝑauit reſponſionē vt eciā calūniatorū ora concluderet· et quia xp̄us eſt fidelibus panderet ·et de homine querentibus diuinitatis miſteria narrat vñ ſequitur Reſpondit eis iheſus ·Loquor vobis et nō creditis ·opera que ego facō in nomine patris mei· hec teſti ·phi·de me· Chriſoſtomus ·Quia enim ſimulabāt a ſolo verbo ſe ſuaderi ·qui a tot operibus non ſunt ſuaſi·arguit maliciam eorū quaſi·d·

ſi operibus non creditis ·qualiť verƀ credetis· Et
q̄re non credant ·oſtendit ſubdens ·Sed vos non
creditis quia non eſtis ex ouibus meis· Auguſt·
Hoc autem dixit quia videbat eos ad ſempiťnum
interitum predeſtinatos non ad vitā eternam ſui
ſāguinis precō cōpatos·oues em̄ ſunt credendo·
paſtorem ſequendo·Theophilus Poſtq̄ vero dix
erat ·Non eſtis ex ouibus meis cōſequenťinduxit
eos vt oues eius efficianť·dicens Oues mee vocē
meā audiūt ·Alch·i·p̄ceptis meis ex animo obedi
unt et ego cognoſco eas id eſt eligo ·et ſequūtur
me ·hic māſuetudinis et innocēcie viā incedendo
et poſt ad gaudia eterne vite intrādo·vnde ſequi
tur Ego vitā eternā do eis · Auguſtinus·Ipſa
ſūt paſcua de quibus ſup̄ dixerat ·et paſcua inue-
niet·bona paſcua·vita eterna diciť·Ibi nulla her
ba areſcit ·totū viret ·Vos autē calūniam ꝓpte-
rea queritis q᷑ ꝰ vita p̄nti cogitatis ſequiť ꝛ nō
ꝑibūt ineternū ·Subaudi ·tanq̄ eis dixerit·Vos
ꝑibitis ineternū·quia non eſtis ex ouibus meis·
Theophilus ·Sed q̄uo videmus iudā ꝑiſſe ·quia
non ꝑmanſit vſq; ad finem ·Xp̄us autem de ꝑſeue
rantibus hoc dixit ·Nam ſi quis ſepatur ab ouium
grege ·deſinens ſequi paſtorem ·confeſtim incur-
rit ꝑiculū· Auguſtinus·Quare autem nō ꝑeāt
ſubdit Et non rapiet eas quiſq̄ de manu mea De il
lis em̄ ouibus de quibus diciť ·Nouit dominus qui
ſūt eius ·nec lupus rapit ·nec fur tollit·nec latro
interficit· Securus eſt de numero illorū qui ꝓ eis
nouit ·quid dedit· Hilariꝰ· vij de trini·Conſcie
poteſtatis hec vox eſt ·at vero vt in natura licet
dei tamē ex deo intelligenda ſit eius natiuitas·ſub
iecit Pater meus quod dedit mihi·maius omībus
eſt·Non occultat ex patre ſe eſſe natū ·quod enim
a patre accepit· accepit naſcendo non poſtea
Auguſtinus ·Non em̄ creſcendo·ſed naſcendo eq̄-
lis eſt qui ſemꝑ natus eſt de patre filius de deo de
us·Hoc ē ǵ quod dedit mihi pater qꝺ maius omī
bus eſt vt ſcilicet ſim verbū eius vt ſim vnigeni-
tus filius eius ·vt ſim ſplendor lucis eius ·Ideo e
go nemo rapit oues meas de manu mea quia nec ꝺ
manu patris mei ·Vnde ſequitur ·Et nemo poteſt
rapē ꝺ māu p̄ris mei Si manū intelligamꝰ p̄tatē
vna eſt patris et filij poteſtas·quia vna diuinitas
Si autem manū intelligamꝰ filiū ·manus patris
eſt ip̄e filius ·quod non ita dictum eſt tanq̄ deus
pater habeat corꝑis membra ·ſed q᷑ ꝑ ip̄m facta
ſunt oīa Nam ſolent et homines dicere manꝰ ſuas
eſſe alios homines ꝑ quos faciūt quod volūt ·Ali
quādo et ip̄m opꝰ hoīs manꝰ hominis diciť quod
fit ꝑ manū ſicut diciť quiſq; agnoſcere manū ſuā
cū id quod ſcriptum ſit agnoſcit·hoc autem loco
manū patris ꝛ filij intelligimus poteſtatē ne for
te cū hic manū patris ip̄m filium dictū acceperi-
mus ·incipiat carnalis cogitacō eciā filij querere
filiū · Hilari·vij·de·trini ·Vt em̄ ꝑ corꝑalem
ſignificacōnem virtutem poſſis eiuſdem noſſe na-
ture·commemorata eſt filij manus·manus patris
quia natura et virtus patris eſſet in filio Chri·
Deinde vt non eſtimes quia ip̄e quidē imbecillis ē
Propter patris autē virtutem in tuto ſunt oues
ſubdit· ego et pater vnū ſumus · Auguſtinus·

vtrūq; audi ·et vnum et ſumus et a charibdi et a
ſcylla liberaberis ·q᷑ dixit vnū liberat ·te ab arrio
q᷑ dixit ſumus liberat te a ſabellio ſi vnum ·non ǵ
diuerſū ·ſi ſumus ·ergo pater et filius · Augu-
ſtinus vi·de trini Vnum em̄ ſumus dictū eſt quod
ille ·hoc et ego ·ſecundū eſſenciā·non ſecundū re-
latiuum · Hila·viij de trinitate·Hec igiť quia
heretici negare non poſſunt ·impietatis ſue men-
dacō neganda corūpūt ·temptant em̄ id ad vna
nimitatis referre cōſenſū· vt voluntatis ī his vni
tas ſit ·non nature ·i·vt non ꝑ id quod ſunt·ſꝫ per
id q᷑ idem volunt vnum ſint Sed ꝑ nature nati-
uitatem dū nihil deus in eo ex ſe gignendo eum ꝺ
generat ·vnū ſūt· Dūq; de manu eius non rapiun
tur ·non rapiūtur de manu patris·dum in opan-
te ſe opatur pater·dum ip̄e in patre et in eo pať
eſt ·hoc non p̄ſtat creatura ·ſed natiuitas ·nō ef
ficit voluntas ſed poteſtas ·non loquiť vnanimi-
tas ſꝫ natura ·Non negamus igiť vnanimitatem·
inter patrem et filiū·nam hoc ſolent heretici men
tiri ·vt cum ſolam cōcordiam ad vnitatem non re
ſpicimus ·diſcordes eos a nobis affirmari loquāť
Sed audiāt q̄ a nobis vnanimitas non negetur·
Vnū ſūt pater et filius natura ·honore et virtu-
te nec natura eadem ·poteſt velle diuerſa·

Suſtulerūt lapides
iudei ut lapidarēt eū
Reſpondit eis iheſus
Multa bona opera
oſtēdi uobis ex patre
meo ꝓpr qꝺ eorū opꝰ
me lapidatis reſpon
derunt iudei· De bo
no ope nō lapidamꝰ
te ſed de blaſphemia
et quia tu homo cum
ſis facis te ip̄m domi
num·reſpōdit eis ih̄s
Nonne ſcriptum eſt
in lege ueſtra q᷑ ego
dixi dij eſtis ·Si illos
dixit deos ad quos ſ
mo dei factus eſt ꝛ nō
poteſt ſolui ſcriptura
quem patē ſanctifica
uit et miſit in mundū
et uos dicitis q᷑ blaſ
phemas q᷑ dixi filius
dei ſum · Si nō facio
opera patris mei no
lite credere m̄ ·Si au
tem facio et ſi michi

Augu· Audierūt
iudei ·Ego et pater
vnū ſumus ·et non ꝑ
tulerunt et more ſuo
duri ad lapides cucu
rerūt ·vnde dicitur
Suſtulerūt lapi·iu·
vt lapi· Hila·vij·
de trinitate Nūc her
eticorum furor iam
domino ī celis ſedēte
pari infidelitate dic
tis non obedientes·
odium impietatis ex
ercēt ·verborū lapi
des iniciunt·et ſi poſ-
ſent de throno eum
ſuo in cruce detrahe
rent Theophilus
Dominus aūt oſten-
dens q᷑ nullam iuſtā
habebant occaſionē
furendi aduerſus eū
cōmemorat ſigna·q̄
fecerat ·Nam ſequiť
Reſpondit eis ih̄us·
Multa bona opera oſ
tendi vobis ex patre
meo · Alch·ſ·in ſa
nitatibus infirmorū
inexhibicōne doctri
ne et miraculoꝝ que
ex patre oſtēdi quia
eius gloriā ꝑ omnia
q̄ſiui ·ꝓpter qꝺ eoꝝ
opus me lapidatis·
Quāuis iniuri confi-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

**nō vultis credere op
rib9 credite· Vt cog
noſcatis et credatis
quōȝ pater in me eſt ⁊
ego in patre·**

tētur multa bñficia
ſibi impenſa a criſto
Sed quod de ſua pa
triſqȝ eq̃litate dixe=
rat ꝓ blaſphemia de
putabāt· vñ ſequit̃
Reſpōderūt ei iudei·
De bono ope non la=
pidamus te· ſed de blaſphemia · et q: tu homo cū
ſis facis teip̄m deū· Auguſtinus Ad hoc reſpō=
derūt quod dixerat · Ego et pater vnum ſumus·
Ecce iudei intellexerūt quod arriani nō itelligūt·
Ideo enim irati ſūt · quōȝ ſéſerunt non poſſe dici·
Ego et pater vnū ſumus· niſi vbi equalitas ē pa=
tris et filij · Hilarius vij de trini· Iudeus dicit·
cū ſis homo· arriani · cū ſis creatura · vtriqȝ autē
dicūt facis te deū · Subijcit eñ arrianus · ſubſtan
cie noue et aliene deū · vt autem alterius generis
deus ſit · aut omnino nec deus · Dicit eñ non ē fili
us ex natiuitate · non eſt deus ex veritate · creatu
ra eſt p̄ſtancioꝛ cūctis· Chriſ· Dominus autem
non deſtruxit opinionē iudeoꝝ eſtimancium q̄ ſe
deo parē diceret · ſed magis cōtrariū facit · Nam
ſequit̃ Reſpondit eis iheſus Nonne ſcriptū eſt in le
ge veſtra · Auguſtinus · i · vobis data · Quia ẽ
dixi dij eſtis Deus hoc dicit p ꝓphetam in pſalmo
hominibus · Et legem appellauit dominꝰ generalit̃
omēs illas ſcripturas q̃uis alicubi ſpecialit̃ dicat
legē a ꝓphetis eam diſtinguens ſicuti eſt · In his
duobus p̄ceptis tota lex pendet et ꝓphete Aliq̃n
autē in tria diſtribuit eaſdem ſcripturas · vbi ait
Oportebat impleri omnia q̃ ſcripta ſūt in lege et
ꝓphetis et pſalmis de me · Nūc vero eciā pſalmos
legis nomine nūcupauit Ex quibus ſic argumen=
tatur Si illos dixit deos ad quos ſermo dei factus
eſt et non poteſt ſolui ſcriptura · quem pat̃ ſancti=
ficauit et miſit i mūdm et vos dicitis q: blaſphemas
quia dixi filius dei ſū · Hila· vij de trini· Demō=
ſtraturus quidem q̄ ip̄e et pater vnū eſſent · i eo
primo inepcia ridiculi ob ꝓbrij cōfutatur · q̄ in
reatu vocaret̃ · q̄ ſe cum homo eſſet deum faceret
Cum eñ lex huius nomīs appellacōnem ſanctis ho
minibus decerneret et ſermo dei indiſſolubilis con=
firmaret hanc impertiti nominis ꝓfeſſionē Iam
ergo non eſt crimis · q̄ ſe deū cū homo ſit faciat
cū eos qui hoīes ſunt · deos lex dixerit · Et ſi a ce=
teris hominibus nō irreligioſa huiꝰ nomis vſur=
pacō eſt ab eo homine quem ſanctificauit pat̃ · nō
imprudent̃ vſurpari videt̃ quia dei filiū ſe dixe=
rit · cū p̄cellat ceteros p id q̄ ſanctificatus in fili
um eſt beato paulo dicente q̄ p̄deſtinatus eſt fili
us dei in virtute ſecūdum ſpiritū ſanctificacōnis·
omnis eñ hec de hoīe reſponſio eſt q̄ dei filiꝰ eciā
hominis filius eſt · Auguſtinus · Vel alit̃ ſancti
ficauit · i · vt ſanctus eſſet gignendo ei dedit · quia
ſanctum eū genuit Si autem ſermo dei factus eſt
ad homines vt dicerētur dij ip̄m verbū dei quo=
modo non eſt deus · Si p ſermonē dei homies par
ticipando fiūt dij · verbū vñ participatur · non eſt
deus · Theophilus Vel ſanctificauit eum · hoc ē
ſanxit ſacrificari ꝓ mūdo · In quo oſtendit̃ ſe non
eſſe deū ſicut ceteri · Nam · ſaluū facere mūdum di

uinum opus eſt non autem homis deificati p grãȝ
Chriſoſtomus · Vel interim quidem vt ſuſcipe
retur ſermo humilius locutus eſt · Poſtea autem
ad maius eos reduxit dicens · Si non facō opa pa
tris mei · nolite credere mihi · Per hoc oſtendens
q̄ in nullo minoꝛ eſt patre · quia eñ ſubſtanciam
eius impoſſibile erat eis videre ab opum pilitate
et idemptitate demonſtracōnē eius · que ſecundū
virtutem indiſſimilitudinis eſt tribuit · Hilari·
vij de trinitate · Quid hec adopcō quid indulgen
cia nominis loci inuenit ne ex natura dei filius ſit·
cum dei filius ex nature paterne operibus creden=
dus ſi · non exequatur · ac ſimilis eſt deo creatura
Neqȝ eñ nature aliene poteſtas cōpatur · gerere
autem ſe · non ſua · ſed que patris ſūt teſtatur ne p
magnificenciā geſtorū nature natiuitas auferat̃
Et quia ſub ſacramento aſſumpti corpoꝛis nati ex
maria hominis et dei filius non intelligebat̃ · fides
nobis intimat̃ ex geſtis · cū ait Si autem facō et ſi
mihi non vultis credere · operibus credite · Cum
eñ ſacramentū nati hominis intelligenciā diuine
natiuitatis impediat · cum diuina natiuitas omne
opus ſuum ſub miſterio aſſumpti hominis exequit̃
Faciens igit̃ opera patris demonſtare debuit · q̄d
eſſet operibus credēdum nā ſequit̃ Vt cognoſca=
tis et credatis quia pater in me eſt et ego i patre
hoc eſt illud dei filius ſum · hoc eſt illud ego et pa
ter vnum ſumus · Auguſtinus · Non eñ filius ſic
dicit · In me eſt pater et ego in illo · quomō poſſūt
dicere hoīes · Si eñ bene cogitemus et bene viua=
mus in deo ſumus · et deus in nobis eſt · quaſi pti
cipantes eius graciā et illuminati ab ip̄o · Vnige
nitus autem dei filius in patre eſt et pater in illo
tanq̄ equalis·

**Querebāt ergo eum
apprehēdere ⁊ exiuit
de manibus eorū · Et
abijt iterum tranſioꝛ
danem in eum locum
vbi erat iohēs bap=
tiſans p̄mum ⁊ māſit
illic Et mlti venerūt
ad eum et dicebant
quia iohēs quidē fe=
cit ſignū nullū Omia
aūt q̄cūqȝ dixit iohs
de hoc vera erant et
multi crediderunt i
eum·**

Beda · Adhuc iu=
deos in cepta demē=
cia pſiſtere Euange=
liſta oſtendit dicens
Querebāt ergo eum
app̄hendere · Au=
guſtinus · Nō creden
do et intelligendo · ſ;
ſeuiendo et occidēdo
Tu app̄hēdas vt ha
beas Illi app̄hendere
volebāt · vt non ha=
berent · vnde ſequit̃
Et exiuit de manibꝰ
eorū · Non eū app̄hē
derunt · quia manus
fidei non habuerunt
Sed nō erat magnū
verbo eijcere carnē
ſuam d manibus car
nis · Chriſoſtomꝰ
Cum autem criſtus
aliquid magnū locutus fuerit · recedit velociter·
vt ſedetur eorū furoꝛ p abſenciā eius · quod vtiqȝ
et nūc fecit · vnde ſequit̃ Et abijt iterum tranſioꝛ
danem in eum locum vbi erat iohannes baptiſta
p̄mum · et mā · illic · Ideo hunc locum euangeliſtā
commemoꝛat · vt diſcas quoniam prope abijt · vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

recordetur eoꝝ q̄ illic facta ſūt. et dicta a iohanne
et teſtimonij illius. Beda dicit autem vbi erat
ꝑmum .i. a ꝑmeua etate demorante autem eo ibi
narrat. quia multi vene rūt ad eum vnde ſequitur
Et multi venerūt ad eum et dicebāt. quia iohānes
quidem fecit ſignū nullū. Auguſtinus .i. nullū
miraculū oſtendit. Non demonia fugabat. nō ce-
cos illuminauit nō mortuos reſuſcitauit. Chriſ.
Vide autē q̄liter ſilogiſmos cōponūt indubitabi-
les. Johannes quidā dicūt nullū ſignū fecit. hic
autem facit quare huius ꝑeminēcia oſtendit̄. De
inde ne puteᷓ iohān es qꝛ nullum ſignū fecit ī dig
nus teſtimonio ſubdūt. oīa autem q̄cunqꝫ dixit io-
han nes de hoc. vera erāt Quaſi dicant. Et ſi nul-
lum ſignū fecerit. tamē de hoc oīa veracit er dixit
Ergo dicūt. ſi iohi credere oportebat. multoma
gis huic cū illius teſtimonio eciā demonſtracōnē
ſignorum habenti. vnde ſequit̄. Et multi credide
runt in eum. Auguſtinus. Ecce qui apphenderē
ꝑmanentē. non quomō iudei volebāt apphendere
diſcedentē Et nos ergo ꝑ lucernā veniam9 ad di
em. quia iohannes lucerna erat et diei teſtimoniū
ꝑhibebat. Theophilus Notandū autem q̄ etc
dominus educit populos ad ſolitaria loca. de per-
fidorum ſocietate eripiēs. vt magis fructificent.
ſicut legē veterē daturus eduxit populū in deſer
tum. Miſtice autē recedēs a iheroſolimis domin9
hoc eſt a plebe iudaica. ad loca fontes habēcia ſe
tranſfert .i. ad eccleſiā ex gentibus q̄ habet fon
tem baptiſmi ꝑ quem multi ad xp̄m accedūt. q̄ſi
tranſeuntes iordanem.

CAP. XI

Erat aūt q̄
dā lāguēs
lazarus a
bethania
de caſtello marie et
marthe ſororū eius.
Maria autem erat
que vnxit dominum
vnguēto et extērſit pe
des eius capillis ſuis
cuius frater lazarus
infirmabat̄ Miſerūt
ergo ſorores eius ad
eum dicētes Dn̄e ec-
ce quē amas infirma
tur Audiēs aūt ih̄us
dixit eis Infirmitas
hec non eſt ad mortē
ſed pro gloria dei
vt glorificet̄ fili9 dei
ꝑ eā Diligebat autē
ih̄s martham et ſoro
rem eius mariam et la
zarum.

Beda dixerat euā
geliſta dominū trāſ
iordanē abijſſe. tunc
qꝫ lazarū cōtigit in-
firmari. vn̄ dicitur.
Erat quidā lan. la. a
be. Hic eſt q̄ in qui
buſdam exēplarib9
copulatiua cōiunctio
et poſita inuenit̄. vt
ſequencia verba ſup
ioribus cōnexa vide
antur. Interꝑtatur
autem lazarus adiu-
tus Inter oēs enim
mortuos q̄s dn̄s ſuſc
itauit h̄ magis ab eo
adiuuat̄. quē nō ſo-
lum mortuū ſꝫ q̄triduanū
ſuſcitauit. Au
guſt. Inter oīa enim
miracl'a que fecit do
minus lazari reſur-
rectō ꝑcipue ꝑdicat̄
Sed ſi attendamus
quis fecerit. delecta
ri debemus pocius q̄
mirari. Ille ſuſcita-
uit hominem q̄ fecit
hominē. Plus .n. eſt
hominem creare. q̄
reſuſcitare. Infirma
batur autem in bet-
ania lazarus. vn̄ dici
tur. A beth ania de
caſtello marie et marthe ſoroꝝ eius. Quod caſtel
lum erat ꝓximū iheroſolimis. Alchuin9 Et quia
plures femine huius nois erant. ne erraremus in
nomine oſtenditur ex notiſſima actōne. nam ſequi
tur. Maria autē erat q̄ vnxit. dominū vnguēto
et extertſit pedes eius capillis ſuis. cuius frater la
ſarus infirmabat̄. Chriſ. Igit̄ ꝑmū quidē illd
neceſſariū diſcere quoniā hec nō fuit illa mētrix q̄
in luca legit̄. Hec em̄ honeſta fuit et ſtudioſa cir
ca xp̄i ſuſcepcōnem. Auguſtinus de cōſ. euā.
Vel aliter hoc dicens iohannes atteſtatur luce. q̄
hoc ī domo phariſei cuiuſdam ſimonis factū eē na
rrauit. iam itaqꝫ hoc maria fecerat. q̄ autē in be
tania rurſus fecit. aliud eſt quod ad luce narracō
nem non ꝑtinet ſed ꝑiter narrat̄ a tribus. Au-
guſtinus. de ver. do. Inuaſerat igit̄ lazarū ꝑnici
es inimica languoris miſerandi hominis. corpus
quottidie edax febris incendium cōſumebat. Ad
erant autem due ſorores lāguenti. et caſum dolen
tis. iuuenis egrotātis lectulo iugit̄ inherebāt vn̄
de eis mox ſubdit̄. Miſerunt ergo ſorores eius ad
eū dicentes. Domine. ecce quem amas infirmatur

Auguſtinus. ſup iohannem. Non dixerūt veni
et ſana. non auſe ſūt dicere. Ibi iube et hic fiet ſed
tantūmodo. Ecce quem amas infirmatur quaſi .d.
ſufficit vt noueris. non em̄ amas et deſeris. Ch
riſoſtomus Per hec em̄ ad miſerendū voluit attra
here xp̄m adhuc em̄ ei quaſi homini intendebant.
ideo autem non iuerūt ad xp̄m ſicut centurio et re
gulus. ſed mittūt. quia vehement' confidebāt de
xp̄o. ꝓpter multā familiaritatem quam habebāt
ad eum. et quia a luctu detinebant̄. Theophi.
Et qꝛ mulieres erant. q̄s decꝫ non de facili domum
exire. Multam autem deuocōnem et fidei magni-
tudinem exp̄mūt dicentes Ecce quem amas. infir
matur. Tantam em̄ potenciā in domino eſſe crede
bant q̄ mirū videret̄ q̄liter virum ſibi dilectū in
firmitas potuerit occupare. ſequit̄. Audiens aūt
iheſus dixit eis Infirmitas hec non eſt ad mortem
quia ipā mors non erat ad mortem. ſed pocius ad
miraculū quo facto crederent. homines in xp̄m et
vitarent veram mortem Vnde ſequitur Sed pro
gloria dei. Vbi ex obliquo dominus deum ſe dixit
contra hereticos qui dicūt q̄ filius dei non ſit de9
pro gloria ergo cuius dei. audi quid ſequitur. vt
glorificetur filius dei per eam ſcilicet infirmitatē

Chriſoſtomus. Hoc autem vt non eſt cauſale. ſꝫ
euentus. Nam euenit quidem aliunde infirmitas.
vſus eſt aūt ea in gloriā dei. Sequitur. Diligebat
autem iheſus martham et ſororem eius mariam et
lazarum. Auguſtinus. ille languens. ille triſ
tes omnes dilecti. Habebant ergo ſpem quoniam
diligebantur ab eo qui eſt dolencium conſolator.
languencium ſaluator. Chriſoſtomus. Per hoc
eciam erudit nos euangeliſta non triſtari ſiqua in
firmitas facta fuerit ērca bonos viros et dei aīcos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt autē audiuit· qꝛ
infirmabatur· tūc qui
dem manſit in eodem
loco duobus diebus
Deinde poſt hec dic
diſcipulis ſuis· Eam⁹
in iudeam iterū· Di=
cūt ei diſcipuli· Rab
bi· nunc querebāt te
iudei lapidare ⁊ iterū
vadis illuc· Reſpōdit
hieſus· Nōne xii hore
ſūt diei· Si quis ābu
lauerit in die nō offē=
dit qꝛ lucem hui⁹ mū
di uidet Si autē ābu
lauerit in nocte offen
dit qꝛ lux nō eſt in eo

Alchui· Dominus
nunciata infirmitate
lazari quouſqꝫ q̄tri=
duum cōpleret̄ ſana
re diſtulit vt mirabi
li⁹ ſuſcitaret· vn̄ di=
cit̄· Vt autem audi=
uit quia infirmabat̄·
tunc quidem manſit
in eodē loco duobus
diebus· Chriſoſt·
vt· ſ· exſpiraret ⁊ ſe
peliret̄ et dicāt· qm̄
fetet vt null⁹ poſſet
dicere quoniā nōdū
defūctum eū ſuſcita=
uit Sed ſtupor fuit
et non mors· ſequit̄
Deīde poſt hec dicit
diſcipl'is ſuis· Eam⁹
in iudeam iterum·
Auguſtinus· Vbi pe
ne fuerat lapidatus
qꝛ ꝓpterea inde diſceſ
ſiſſe videbat̄· ne la=
pidaret̄· Diſceſſit em̄ vt homo· Sed in redeundo
quaſi oblitus infirmitatem oſtendit poteſtatem·
Chriſoſto· Nunq̄ꝫ autem alibi dominus p̄dixit di
ſcipulis quo iturus eſſet· ſed hic p̄dicit qꝛ formi=
dabāt vehemēter· vt non repente eos conturbet
nam ſequit̄· Dicūt ei diſcipuli· Rabbi· nūc quere
bant te iudei lapidare et tu iterū vadis illuc· For=
midabāt ꝓ eo et pro ſeipis· nondū em̄ erant in fi
de firmati· Auguſtinus· Cum autem vellēt da
re conſiliū hoīes deo· diſcipuli magiſtro corrip=
uit eos· vnde ſequit̄ Reſpondit ihus· Nonne· xij·
hore ſūt diei· Vt enim diē ſe oſtenderet· xij· diſci
pulos elegit In hoc autem verbo non ipm̄ iudam
ſed ſucceſſorē eius p̄uidebat· Juda em̄ cadēte· ſuc
ceſſit mathias· et duodenarius numerus manſit·
hore ergo illuſtrent̄ a die et p horarū p̄dicacō
nem credat mūdus in diem· Me ergo ſeq̄mi ſi non
vultis offendere· vnde ſubdit Si quis ambu· i die
non offendit· quia lucē huius mūdi videt· ſi quis
autem ambu· in nocte offendit· quia lux nō eſt in
eo· Chriſoſtomus· quaſi diceret qui ſibi nichil
cōſcius eſt nequicie· nihil patiet̄ verſucie Qui ve
ro mala agit· paciet̄ Itaqꝫ non oportet formidare
nihil em̄ dignū morte geſſimus· Vel alit̄ Si quis
lucem huius mūdi videt ſecurus eſt· multomagis
qui mecū eſt· niſi āmouerit ſe a me· Theophi·
Quidam vero hūc diem intelligūt tēpus p̄cedēs
paſſionem· noctem vero· ip̄am paſſionem· Dicit ḡ
eis· dum dies eſt· i· dum non imminet temp⁹ paſſio
nis· non offendetis· Non em̄ vos pſequent̄ iudei
Cū aūt nox venerit paſſionem ꝓ̄pam dico· ex tūc
noctem poſſidebitis anguſtiarum·

Hec ait ⁊ poſt hec
dicit illis· Lazarus a
micus noſter dormit

Chriſoſto· Poſita
vna cōfortacōne diſ
cipulorum· hic alio
modo eos confortat
oſtendens· quoniam

ſed uado vt a ſomno
excitem eū· Dixerūt
ergo diſcipuli eius·
Domine ſi dormit ſal
uus erit Dixerat aūt
hieſus de morte eius
Illi vero putauerūt
q̄ꝫ de dormicōne ſop
ni diceret· Tūc ergo
dixit eis hieſus mani
feſte lazarus mortu⁹
ē ⁊ gaudeo ꝓpt̄ uos
ut credatis qm̄ non
eram ibi· Sed eamus
ad eū· Dixit ēgo tho
mas qui dicitur didi=
m⁹ ad cōdiſcipl'os Ea
mus ⁊ nos ⁊ moriam̄
cum eo·

non iheroſolimam de
bent ire· ſed in beta=
niam· vnde dicitur
Hec ait· Et poſt hec
dicit illis· Lazar⁹ ai
cus noſter dormit· ſꝫ
vado vt a ſomno exci
tem eum quaſi dicēt
Non eo rurſus diſpu
taturus contra iude
os· ſed amicū noſtrū
excitaturus· Propt̄
hoc ergo dicit· Ami
cus noſter· vt oſten
dat neceſſariū ſuum
aduentū· Auguſt·
Quod autē dixit dor
mit· verū dixit· dn̄o
dormiebat· hominibus
mortuus erat qui eū
ſuſcitare nō poterāt
Nam dominus tanta
facilitate· excitabat
de ſepulchro· quāta
tu excitas dormientē
de lecto· Ergo ſcd̄m
potenciā ſuam dixit dormientē· ſicut et apoſtol⁹
dicit· De dormientibus autem nolo vos ignorare
dormiētes appellauit qꝛ reſurrecturos p̄nuncia: it
Sed quomō intereſt in ipis q̄ quottidie dormiūt
et exurgūt· quid quiſqꝫ videat in ſomnis alij ſen=
ciūt ſomnia leta· alij torquencia· Sic vnuſq̄ſqꝫ cū
cauſa ſua dormit cū cauſa ſua ſurgit· Chriſoſt·
Diſcipuli autem impedire voluerunt eius aduentū
in iudeam· vnde ſequit̄ dixerūt ergo diſcipl'i eius
Domine ſi dor· ſal· erit Solet em̄ eſſe ſomnus egro
tanciū· ſalutis indiciū quaſi diceret· Si dormit nō
igitur vtile eſt· q̄ꝫ tu vadas ad excitandū eum·
Auguſtinus Quomō ergo intellexerunt diſcipuli
ſic reſponderūt· vnde ſequit̄· Dixerat autem ihs
de morte eius· illi vero putauerūt q̄ꝫ d̄ dormicōne
ſomni diceret· Chriſoſto· Si vero quis dicat
quomō non cognouerunt diſcipuli mortuū eſſe ab
eo q̄ꝫ dixit vado vt excitem illum· ſtultū em̄ erat
eum ire p tot ſtadia· vt lazarū a ſomno excitaret
Iſtud dicemus qm̄ eſtimabāt hoc enigma eē qua
lia multa loquebat̄· Auguſtin⁹· Quia ergo ob
ſcure dixerat dormit· mai feſtat quod dixerat vn̄
ſequit̄· Tunc ergo dixit eis ihesus maifeſte· La=
zarus mortuus eſt· Chriſoſtomus Non autem h̄
adiecit· vado vt reſuſcitem eum· Non enim vole=
bat verbis p̄dicere· quod p opera debebat certi
ficare· vanam gloriā vbiqꝫ nos fugē docēs· Et q̄ꝫ
non oportet ſimplicit̄ ꝓmittere ſequit̄· Et gau=
deo ꝓpter vos vt credatis quoniā non eram ibi·
Auguſtinus· Eger em̄ non mortuus fuerat nūs
ciatus· ſed quomō lateret eum qui creauerat· ad
cuius man⁹ anima morientis exierat· Ait ḡ· Gau
deo ꝓpter vos vt credatis· quoniā non erā ibi vt
iam incipiēt ammirari· qꝛ dn̄s poterat dicē mor=
tuum q̄ꝫ nec viderat· nec audiuerat· Vbi meminiſ
ſe debemus· q̄ꝫ adhuc eciam ipſorum diſcipulorꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miraculis edificabat̃ fides ·non vt eſſe inciperet·
ſ; vt que cepat creſceret q̃ ǵ dicit vt credatis in
telligendum eſt · vt amplꝰ robuſtiuſq; credatis·
Theophilus· Intellexerūt autem quidā hoc ſic
Gaudeo inquit ꝓ vobis ·nā cum illic nō extiterim
cōfert ad meioritatem fidei vr̃e· quōꝫ ſi aſtitiſſem
egrotantē curaſſem ·quod eſſet modicū ſignū ad
mee virtutis indiciū Quia vero me abſente ſupue
nit mors pocius ī fide mea corroborami· cū videbi
tis me poſſe eciā defūctum putreſcentē reſuſcitare
Chriſoſtomus Igit̃ omnes diſcipli q̄dam time=
bant iudeos· ſup alios vero thomas· vñ ſequitur
Dicit ergo thomas qui dicit̃ dydimꝰ ·ad codiſci=
pulos ·Eamus et nos et moriamr̃ cum eo ·Infirmi
or em̃ erat alijs et infidelior poſtea omibꝰ Forcior
Factus eſt et irrep̄henſibilis q̄ ſolus orbem terra=
rum pcurrit et in medijs plebibus voluebat̃ ·vo
lentibus eum interficere · Beda· Vel caſtigati
diſcipuli ſupioribus domi̅ vẽbis nō auſi ſūt vltra
cōtradicẽ· Sed thomas p̄ omnibus ſocios horta
tur ·vt irent et morerent̃ cum eo· In quo magna
eius videt̃ eſſe cōſtancia · Sic em̃ loquebat̃ ·quaſi
Facere poſſet q̄ alios hortabat̃ immemor ſue fra=
gilitatis ·ſicut et petrus·

Venit itaq; ihesus·
et inuenit eū q̄tuor di
es iam in monumento
habentem Erat autē
betania iuxſta ieroſo
limā quaſi ſtadijs xv·
multi autē ex iudeis
uenerant ad mariam
et martham vt conſo
larētur eas de fratre
ſuo ·martha autē vt
audiuit quia ihesus
venit occurrit illi·ma
ria autem domi ſede
bat Dixit autem mar
tha ad ihesum· Do
mine ſi fuiſſes hic fra
ter meus non fuiſſet
mortuus· Sed et nūc
ſcio q: quecūq; popo
ſceris a dō dabit tibi
deus Dixit ei ihesus
reſurget frater tuus
Dicit ei m̃rtha· Scio
quia reſurget ī reſur
reccione in nouiſſimo
die Dicit ei ih̄s Ego
ſum reſurreccō ⁊ vita

Alchui· Dominus
ad hoc venire diſtu=
lerat ut quatriduum
impleret̃ · vt lazarꝰ
glorioſus reſuſcita=
retur· vñ dicitur Ve
nit itaq; ih̄us et ī ue·
eum quatuor di·iam
in mo· habentem·
Chriſ Manſerat em̃
dominꝰ duobus die=
bus ·et ante duos di
es venerat nuncius·
In qua die lazarus ē
defunctus ·ip̄e autē
quarta die acceſſit
Auguſtinus De qua
tuor autē diebꝰ mul
ta dici poſſunt ·Diuẽ
ſis enim modis vna
res ſig̃ficari pt̃ ·Eſt
em̃ vnus dies mortis
quē homo trahit de
mortis ꝓpagie· Sed
et legem naturalem
tranſgrediunt̃ hoies
ecce alt̃ dies mortis
Lex eciam ſcripture
data eſt diuinitus p
moyſen ⁊ ip̄a cōtem
nitur ·adde tercium
diem mortis ·Venit
euangelium et ip̄m
tranſgrediunt̃ homi
nes· Ecce quartus
dies mortis·eciam
ad tales excitādos do
minus nō dedignat̃

Qui credit ī me eciā ſi
mortuus fuerit viuet
et omnis qui viuit et
credit ī me nō moriet̃
in eternum Credis h̄
Ait illi· vtique domi
ne Ego credidi quia
tu es xp̄s filius dei vi
ui qui in hunc mūdū
veniſti·

accedere · Alchu·
Aliter p̄mum pecca=
tum extitit lacō ī cor
de Secundū cōſenſꝰ
Terciū Factū · Quar
tum cōſuetudo ſeq̄t̃
Erat autem betania
iuxta hiero· quaſi ſta
dijs·xv· Chriſoſt·
Quod erant miliaria
duo ·Hoc autem dici
tur ad oſtendendum
q̃ cōgruum fuit mł
tos iudeorum a hie
roſo limis ad eſſe ·Vñ
ſbdit̃ mł̃ti aūt ex iudeis venr̃āt ad mariā ⁊ mar=
tham vt conſolarentur eas d̃ fratre ſuo Sed quo
modo iudei conſolabantur dilectas a criſco cum iā
ſtatuiſſent q̃ ſiquis xp̄m ꝯfiteretur extra ſinago
gam fieret ·Sed ꝓpter calamitatis neceſſitatem·
aut quaſi nobiles has mulieres reuerentes eas cō
ſolabantur ·aut q: hi aderāt qui non mali erant·
Multi enim ex ip̄is credebāt ·Hoc autem dicebat
euāgeliſta· ad oſtendendū q̃ lazarus vere mortu
us erat · Beda· Nondū aūt dñs caſtellū introie
rat ·Vnde adhuc extra caſtellum poſito occurrit
martha vnde ſequit̃ Martha autem vt audiuit·
q: ihesus venit occurrit illi Maria autem domi ſe
debat · Chriſ ·Non autem aſſumit ſororē obuiā
xp̄o vadens ·Vult em̃ ſingulariter xp̄o loq̄ et qđ
factum eſt ei annunciare ·Cū vero eā in bonā ſpē
duxit ·tūc abijt et vocat mariam· Theophilus·
Primo itaq; non pandit ſorori ·volens aſtantes h̄
latere quoniam ſi pcepiſſet maria xp̄m accet ē·ob
uiā iret et comitarent̃ eam p̄ſētes iudei quibus no
tū fore aduentū ih̄u martha nolebat ſeq̄tur Dixit
autem martha ad ihesū domīe ſi fu· hic frater me·
non fuiſſet mortuus · Chriſoſtomus ·Credebat
em̃ in xp̄m ſ; non vt oportebat Nondū em̃ cognoſ
cebat ·quōꝫ deus erat ·Et ideo dicebat Si fuiſſes
hic frater meus nō fuiſſet mortuus· Theophi·
Quaſi diffidens quomā eciam abſens ſi vellet ·poſ
ſet ꝓhibere mortē fratris ſui · Chriſoſtomus·
Nondū eciā cognoſcebat q̃ ꝓp̄a virtute h̄ faceret
qđ apparet ex hoc quod ſubdit̃· Sed et nūc ſcio q:
q̄cunq; popoſceris a deo dabit tibi deus· vt d̃ vir=
tuoſo q̄dam et ꝓpbato viro loquēs Auguſti·
Non autem dicit ei rogo te vt reſuſcites fratrem
meū Vnde em̃ ſciebat ſi fratri eius reſurgere vti
le fuerat hoc tantū dixit ·ſcio quia potes ſi vis fa
cere vtrū facias ·iudicij tui eſt· non p̄ſump cionis
mee Chriſoſto· Dominus autem vtraq; quē nō
cognoſcebat eam docuit · vnde ſequit̃ Dixit ei ih̄s
reſurget frater tuus ·Non dixit petā vt reſurgat
Sed ſi diceret Non indigeo adiutorio a meip̄o oīa
facō · valde fuiſſet graue mulieri ·Sed hoc dicere
reſurget mediū erat· Auguſtinus· Ambiguum
autem fuit q̃ dixit reſurget· Non em̃ ait mō ·Et iō
ſequit̃ ·dicit ei martha ·ſcio quia reſurget in re=
ſurrectōne in nouiſſimo die ·De illa reſurrectōne
ſecura ſum ·de hac incerta ſum · Chriſoſtomus
Audierat aūt mulier multa a xp̄o de reſurrectione

loquente. Dominus autem manifeſtius ſuam oſtendit autoritatem ꝓ̃ſtam ſubditur. dicit ei iheſus Ego ſum reſurrectio et vita. oſtendens quoniam non indiget alio adiutorio. Si eñ alio adiutorio indiget. q̃liter erit reſurrectõ. Si vero ipe ẽ vita non loco circũcludiẽ. ſed vbiqꝫ exiſtens poteſt ſanare. Alch. Ideo ego ſum reſurrectõ. q2 vita ꝑ quẽ tunc cũ alijs reſurget ꝑ eũdem poteſt et modo reſurgere. Chriſ. Illa ergo dicẽte q̃cunqꝫ ꝑtieris. Ipe dicit. q̃ credit i me eciã ſi mortuꝰ fuerit viuet. oſtendẽs quõꝫ ipe eſt tributor bonorum et ab ipo oportet petere ꝑ hoc autem eius intellectũ eleuat. Non eñ hoc erat ſolũ quod querebatur. vt ſolũ lazarũ ſuſcitaret. ſꝫ eciã oportebat eam et qui p̃ſentes erãt diſcere reſurrectõnem. Auguſtinus dicit ergo q̃ cre. in me eciã ſi mortu. fuerit i carne. viuet in aĩa donec reſurget caro nũꝙ̃ poſtea moritura ꝓ̃ſtam vita aĩe fides eſt. Sequitur ⁊ omnis qui viuit i carne et credit in me eciam ſi moriaẽ ad tempꝰ ꝑ mortem carnis nõ morietur in eternũ. Alch. Propter vitã ſpũs et immortalitatẽ reſurrectõnis. Sciebat autem dñs quẽ nihil latet ꝙ hoc credebat Sed cõfeſſionẽ q̃ ſaluareẽ. querit Vnde ſequiẽ credis hoc Ait illi vtiqꝫ domĩe ego credidi. quia tu es xp̃us filius dei viui qui in hũc mundũ veniſti. Chriſ. Videẽ mihi nõ intellexiſſe mulier quod dictũ eſt. ſed quõꝫ magnum quid erat intellexit. Non tamen ꝯgnouit quid eſt ꝓpterea aliud interrogata aliud reſpõdit. Auguſtinus. Vel aliter quomiã hoc credidi. ꝙ filius es dei credidi quia tu es vita quia et q̃ credit in te eciam ſi moriatur viuet.

Et cũ h̃ dixiſſʒ abijt ⁊ vocauit mariã ſororem ſuã ſilencõ dicẽs magiſter adeſt et vocat te. illa vt audiuit ſurrexit cito ⁊ venit ad eum. Nondum eñ venerat iheſus in caſtellũ ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Iudei igitur qui erant i domo cum ea et cõſolabanẽ eam cuꝫ vidiſſent mariam quia cito ſurrexit et exijt ſecuti ſunt eã dicentes q2 vadit ad monumẽtum. vt ploret ibi. maria ergo cũ veniſſet vbi erat iheſus videns eum cecidit ad pedes eiꝰ et dixit ei. Domine ſi fuiſſes hic frater meꝰ nõ fuiſſet mortuus.

Chriſoſtomus. Ex virtute ſermonũ xp̃i interim martha luctã ẽ luctꝰ diſſolucõꝫ. Ea enim que ad mgr̃m erat deuocõ non permitebat eam ſentire p̃ſencia que luctũ inducere poterant vñ diciẽ Et cũ hec dixiſſet. abijt et vocauit mariã ſororẽ ſuã ſilẽcio. Auguſtinus. Aduertendũ ꝙ ſuppreſſam vocem ſilenciũ nũcupauit. Nam q̃modo ſiluit cũ ſubdatur dicens. magiſter adeſt et vocat te. Chriſoſtomus. Iõ autem occulte ſororẽ vocat ſi eñ ſciuiſſet iudei criſtum aduenire receſſiſſent et non fuiſſent teſtes miraculi. Auguſtinus. Aduertendum eciam queãdmodũ euãgeliſta nõ dixerit. vbi vel quando vel quõ mariam dominus vocauerit. vt hoc i verbis marthe ꝑcꝰ intelligẽtur narracõnis breuitate ſeruata. Theophi. Siue eciã ipam criſti p̃ſenciam vocacionem reputauit q̃ſi dicẽt. i. excuſabile eſt vt eo p̃ſente tu non exeas obuiam ipi. Chriſoſtomus. Omibus autẽ aſſidentibꝰ illa lugẽs ⁊ plangẽs nõ expectauit ad ſe venire magiſtrũ neqꝫ dignitatem ſeruauit. neqꝫ a luctu detenta eſt ſed ſurgẽs cõfeſtim obuiauit vnde ſequiẽ Illa vt audiuit ſurrexit cito et venit ad eum. Auguſtinꝰ Ex quo patet ꝙ non illam p̃ueniſſet martha ſi ei notus fuiſſet aduentus ihu. ſequiẽ nondum eñ venerat iheſus in caſtellũ. ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Chriſoſt. Vacancius eñ ibat vt non videaẽ inijcere ſeipm̃ miraculo ſed rogari ab alijs hoc igiẽ vult occulte euangeliſta inſinuare aut q2 cito currebat vt anticiparet eum venientem. Venit autem non ſola ſed omnes trahens iudeos vñ ſequiẽ iudei igiẽ qui erãt in domo cum ea et cõſolabanẽ eam cũ vidiſſent mariã quia cito ſurrexit et exijt ſecuti ſũt eam dicẽtes quia vadit ad mo. vt ploret ibi. Auguſti. Hoc ꝑtinuit ad euãgeliſtam narrare vt videamus que occaſio fuerit ꝙ plures ibi eſſent quãdo lazarus reſuſcitatus eſt vt tam grande miraculũ q̃triduani mortui reſurgentis teſtes plures inueniret ſequiẽ maria ergo cũ veniſſet vbi eſſet ihus. videns eũ cecidit ad pedes eius. Chriſ. Feruẽcõr hec ſorore erat non eñ turbam verecũdata eſt nec ſuſpicõnem timuit quã de xp̃o iudei habebãt cũ aliq̃ inimicorũ xp̃i intereſſent. ſed om̃ia cõtempſit humana p̃ſente magiſtro et ſoli ſe dabat ei q̃ ad magiſtrũ honori. Theophilus. Nũãuis eciã diminute ſe videbatur habere dicẽs Domi eſi fuiſſes hic fraẽ meus non fuiſſet mortuus. Alch. quaſi dicẽt Dũ nobiſcum p̃ſens fuiſti non morbus nõ infirmitas aliqua apparere auſa eſt apud q̃s vita nouerat hoſpitari. Auguſtinꝰ. de verb̃ dñi. O infidelis cõuencõ te adhuc poſito in ſeculo lazarus amicus moritur. Si amicꝰ moriẽ inimicꝰ q̃d pacieẽ parũ eſt ſi nõ tibi ſoli ſuperi ſeruiũt Ecce tuũ dilectũ inferi rapuerẽt. Beda. Non autem omnia dixit maria que marta ꝓtulerat quia cõſueto hominũ more lacrimis non omnia q̃ voluit et in animo habuit ꝓferre potuit

Iheſꝰ ergo vt vidit eã plorantẽ et iudeos q̃ venerãt cũ ea plorãtes infremuit ſpiritu et turbauit ſemetipſum et dixit vbi poſuiſtis eũ. dicũt ei. domine veni et vide. et lacrimatus eſt iheſus. Dixerũt ergo iudei

Chriſoſto. Marie loquenti nihil xp̃us loquiẽ. neqꝫ ea. dicit q̃ ſorori dixerat Turba enim aderat multa et non erat tẽpus illorũ verbo2. Sed cõdeſcendit et humiliatur humanã naturã denudãs q2 enim miraculum magnum erat futurũ ⁊ multos ꝑ id lucraturꝰ ſua ꝯdeſcenſione attrahit

ecce quō amabat eū
Quidā aūt ex ipis di
xerunt· Nō potuit h
q̄ apuit oclos ceci na
ti facere vt 7 h nō more
ret· Jheſus ergo rur
ſum fremēs in ſemet
ipſo venit ad monu
mentū· Erat aūt ſpe
lunca et lapis ſuppo
ſitus ei· ait iheſus· tol
lite lapidem· dicit ei
martha· Soror eius
q̄ mortuus fuerat· do
mine iā fetet· q̄driduanus
anus em̄ eſt· dicit ei
iheſus· nōne dixi tibi
qm̄ ſi credideris vide
bis gloriā dei· tule=
runt ergo lapidem·

teſtes · et humanam
monſtrat naturā vn̄
dicit̄ iheſus ergo vt
vidit eā plorantem·
et iudeos q̄ venerant
cū ea plorātes infre
muit ſpū et turbauit
ſemetipm · Augu·
Quis em̄ cum poſſet
niſi ipe turbare Tur
batus eſt xp̄us q: vo
luit eſuriuit q: vo u
it in illius poteſtate
erat ſic vel · ſic affici
vl̄ non affici Verbū
em̄ animam ſuſcepit
Et carnem toci9 ho=
minis ſibi coaptans
in pſone vnitate na
turam · ac p hec vbi
ſumma poteſtas eſt·
ſm voluntatis nutū
turbat̄ infirmitas
Theophilus· Ad ap
probandā em̄ condi=
cōnē humanā iubet
ei quod ſuū eſt pſeq
nec nō inuīgit ei vir
tute ſpiritusſancti illamq3 compeſcit · Hec aūt cūc
at naturam pati dominus cōminet · cū approbando
q homo verus et non apparēs fuerat cum eciā nos
monendo ac metam meſticie et iocūditati inponēdo
Nam ex toto · nec cōpati · nec merē ferreum · ac ho
rum exuberancia muliebre · ſequit̄ · et dixit vbi po=
ſuiſtis eum · Auguſtinus· de verb domi Nō locū
ſepulti ignorare credi debuerat · ſed fidem populi
approbare volebat · Chriſoſtomus · Non em̄ vult
ipe ſe inijcere · ſed omnia ab alijs diſcere et rogat9
facere vt ab omi ſuſpicōne eripiat ſignū · Au=
guſtinus · lxxxiij · queſti · q et interrogat vocacō
nem noſtrā que fit in occulto arbitror ſignificāē
Predeſtinacō em̄ noſtre vocacōnis occulta eſt cu
ius ſecreti ſignū eſt intertogacō domini q̄ſi neſci=
entis cū ipi neſciamus· Vel q ignorare ſe peccato
res alio loco dominus oſtendit dicēs Nō noui vos
q: in diſciplina et p̄ceptis eius non ſūt peccata· ſe
quitur dicūt ei dn̄e veni et vide· Chriſ· Nondū
em̄ aliquod ſignū reſurrectōnis mōſtrauerat· vn̄
ita videbat̄ iturus · vt lacrimatur9 · non vt reſuſ
citaturus· Propt̄ hoc ei dicūt veni et vide· Au=
guſti Videt autem dominus quādo miſeret̄ Vnde
illi dicit̄· vide humilitatē meā et laborē meū et di
mitte omnia peccata mea · ſequit̄ et lacrimatus eſt
iheſus· Alch· Quia fons pietatis erat flebat p
parte humanitatis · quē reſuſcitare poterat p po
tenciā diuitatis· Auguſtinus · Quare autem fle
uit xp̄us niſi quia homines flere docuit · Beda·
Eſt autem hominū cōſuetudo caros ſuos mortuus
lugere · Scd̄m hanc cōſuetudinē iudei doim flere
putabāt · vn̄ ſubdit̄ · Dixerūt ergo iudei · ecce q̄=
modo amabat eum · Auguſtinus· Quid eſt ama=
bat eū· Non veni vocare iuſtos ſed peccatores ad

penitenciā ſequit̄ Quidam autem ex ipis dixerūt·
Non poterat hic qui apperuit oculos ceci nati · fa=
cere vt hic non moreretur · Plus eſt quod factu=
rus eſt vt mortuus ſuſcitet̄· Chriſ· Erāt autem
ex inimicis eius qui hoc dixerūt· Ex quibus igitur
oportebat eius ammirari virtutē ex his ei det̄hūt
ſcilicet ex illuminacōne ceci nati q̄ſi nec illo miracu
lo facto· In hoc eciā ſe oſtendunt eſſe corruptos
quia nondū xp̄o aduenientē ad monumētum · pre=
aſſumūt accuſacōnes non expectātes rei finē ſequi
tur· Iheſus ergo rurſū fremēs inſemeti p̄o venit
ad monumētum Studioſe euāgeliſta frequēt̄ di=
cit q lecrimatus eſt et q fremuit vt diſcas q ve=
re noſtrā naturā induit · Quia em̄ hic magis alijs
euāgeliſtis magna de eo loquit̄ eciā in rebus cor=
palibus humiliora dicit · Auguſtinus · Fremas
autem et in te ſi diſponis reuiuiſcere · omi homi di=
citur q p̄mitur peſſima cōſuetudine · ſequit̄ Erat
autem ſpelunca et lapis ſuppoſitus ei Mortuus ſb
lapide reus ſub lege Lex em̄ q̄ data eſt iudeis in la
pide ſcripta eſt Omnes autem rei ſub lege ſūt · iuſ
to autem non eſt lex poſita· Beda eſt autem ſpe=
lunca rupis cauata· Porro monumētum dicit̄ eo q
mentem moneat · hoc eſt mortuos ad memoriam re
uocat Sequit̄ ait iheſus tollite lapidem· Chri·
Sed quare non lapide iacēte fecit reſuſcitari · Nō
ne poterat q̄ corpus mouit mortuū· voce eciā mul
tomagis lapidem mouere · Non autem h fecit · vt
eos teſtes faciat miraculi vt non dicāt quod in ce
co dixerant Non eſt hic · Manus em̄ et acceſſus ad
monumētum teſtabant̄ q ipe eſt· Auguſtinus
Miſtice autem dicit remouete lapidem · remouete
legis pondus graciā p̄dicate · Auguſti· lxxxiij·
queſti· In quo puto illos ſignificare q̄ venientib9
ad eccleſiam ex gentibus · onus circūciſionis impo
nere volebant · vel eos qui in eccleſia corrupte vi
uunt et offenſioni ſunt credere volentibus· Au
guſtinus · De verb domi iam autem maria et mar=
tha ſorores lazari que xp̄m frequent̄ mortuos re
ſuſcitaſſe viderant fratrem ſuum poſſe reſuſcitare
penitus non credebant· Nam ſequitur dicit ei mar
tha ſoror eius qui mortuus fuerat Domine iam fe=
tet quadriduanus enim eſt· Theophilus· Hoc
autem martha tanq̄ diffidens dicit veluti impoſ
ſibile credēs poſſe fratrem ſuſcitari · ob dierū diu=
turnitatem · Beda Vel hec verba non ſūt deſpe
racōnis· ſed pocius ammiracōnis Chriſoſtom9
Sed et hoc eciā quod dicit valet ad obſtruendum
indeuotos · vt et miraculū teſtent̄ manus tollētes
lapidem et auditus vocem audiens xp̄i · et viſus
videnciū lazarum exire · et odoratus fetorē recipi
ens· Theophilus Xp̄us autem rememorat mu=
lieri ea de quibus ſecum cōtulerat · et pene vt obli
uiſcenti loquit̄· Vnde ſequit̄ dicit ei iheſus· Nonne
dixi tibi quomā ſi credideris · videbis gloriam dei
Chriſoſtomus Non em̄ memor erat mulier eius
quod xp̄us dixerat · Qui credit in me eciā ſi mortu
us fuerit viuet Et diſcipulis quidem dixit · vt glo
rificetur filius dei in ea Hic autem gloriam dei de
patre dicit · Infirmitates enim eorum qui audie=
bant cauſa erat differencie eorum que dicebātur·
nolebat dominus interim turbare aſtantes et ideo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit · videbis gloriam dei · Auguſtin9 · In hoc
autem eſt gloria dei quia et fetentem et q̄driduā
num reſuſcitat · ſequitur em̄ Tulerūt ergo lapidē
Orige · Mora tollendi lapidem adiacentē ex ſo‑
rore defuncti cauſata eſt · niſi em̄ dixiſſz · iam fetet
Eſt em̄ q̄driduanus non diceret̄ · dixit ihesus · tolli
te lapidem · ſuſtulerūt ergo lapidem · nūc ergo lō
ge tardi9 ablatus eſt · Cōmodum eſt igitur nihil
interponē inter iuſſa ihesu ⁊ ipſorum execucōnem

Ihesus autem eleua
tis ſurſum oculis di‑
xit · Pater gracias a
go tibi quoniā audi
ſti me · Ego aūt ſcie‑
bam quoniā ſemp me
audis · ſed ꝓpter pp̄lm
qui circūſtat dixi vt
credāt · quia tu me mi
ſiſti · Hec cū dixiſſet ·
voce magna clama
uit · Lazare veni foras
Et ſtatim prodijt qui
fuerat mortuus liga
tus manus et pedes
inſtitis · et facies eius
ſudario erat ligata ·
Dicit eis ihesus · Sol
uite eum et ſinite abi
re · Multi ergo ex iu
deis qui venerāt ad
mariam et martham
et viderant que fecit
Crediderunt in eum ·
Quidā aūt ex ipſis a
bierūt ad phariſeos
et dixerunt eis que fe
cit ihesus ·

Alchui · Quia criſt9
ſm̄ hominē minor e‑
rat patre ab illo pe‑
tit ſuſcitacōnez laza
ri · atq3 ideo ſe exau‑
ditum dicit · vnde di
citur · Ihesus autem
eleuatis ſurſū oculis
dixit · Pater gracias
ago tibi qm̄ exaudi‑
ſti me · Orige · Ele
uauit quidem ſurſū
oculos qm̄ intelligē
tiam humanā erexit ·
adducens illā p ora‑
cionē ad excelſū pa‑
trē · Sed et neceſſe ē
volētez ad exemplar
oracōnis xp̄i orare
eleuare oculos cor‑
dis ſurſum · ac erige
re illos a p̄ſentibus
rebȝ · memoria · cogi
tacōnibȝ atq3 inteſi
onibȝ · Si aūt digne
orantibȝ huiōi q̄daȝ
exp̄mit a deo de ꝓpa
oracōne ꝓmiſſio ad
huc te loquente di‑
cam · ecce aſſum · quid
expedit arbitrari de
dn̄o et ſaluatore · e‑
rat em̄ oratur9 pro
reſurrectione lazari ·
Sed p̄ueniēs illius
oracōnē qui ſol9 bo
nus pater eſt · exau‑
diuit dicenda · Pro
implecōne igitur o‑
racōnis ſubdit graciarum actiones dicens · Pa‑
ter gracias ago tibi · quoniam exaudiſti me ·
Criſ · Hoc eſt nihil eſt ɔtrariū mei ad te · Nō āt
oſtendit qđ ipſe nō potuit · vel ꝙ minor ſit patre
q2 hoc ⁊ amicis dicit̄ et honore equalibȝ · vt autez
oſtēdat · qm̄ nō indiget orōne · ſubiūgit Ego aūt
ſciebam qm̄ ſemp me audis · q̄ſi dicerz ad hoc ꝙ fi‑
at volūtas mea · non indigeo orōne ad hoc ꝙ tibi
ſuadeam · Vna em̄ eſt noſtra volūtas · hoc aūt ob‑
umbrare dicit ꝓpter auditoꝝ imbecillitatē · De9 em̄
nō ita digtatem ſuam reſpicit vt ad ſalutē nr̄am ·
ꝓpterea excelſa quidē ⁊ magna pauca · ⁊ ipſa oc‑
cultata · humilia vero multū circūfluūt ei9 ſmoni
bus · Hylari9 iij · de trinitate · Nō igitur prece

eguit nobis orauit · ne fili9 ignoraret̄ · vn̄ ſubdit̄
Sed ꝓpter pp̄lm qui circūſtat · dixi vt credant ·
q2 tu me miſiſti · Cū em̄ ſibi non ꝓficeret depcacō
nis ſermo · ad ꝓfectū tamen noſtre fidei loq̄batur
Non inops ergo auxilij eſt ſed nos ſum9 inopes do
ctrine · Criſ · Non aūt dixit vt credāt · qm̄ mīor
ſum · qm̄ ſine orōne nō poſſuz facere · ſed qm̄ tu me
miſiſti · nō dixit · miſiſti me imbecillem ſeruitutem re
cognoſcētem · a meipſo nihil facientē · ſed me miſi‑
ſti · vt nō deo ɔtrariū eſtiment nec dicant · non eſt
ex deo ⁊ vt oñdam ſm̄ tuam volūtatē opus hꝫ fieri
Aug9 · de ver · dn̄i · Venit aūt xp̄s ad monumen
tum ī quo lazarus dormiebat · et nō tanq̄ mortuū
ſed tanq̄ ſanum · tanq̄ viuū · tanq̄ audire paratū
de ſepulcro ꝓximus euocauit · Vnde ſequit̄ · hec cū
dixiſſet · voce magna clamauit · Lazare veni foras
ideo dicit nomen · ne oīs mortui cogerent̄ exire ·
Chriſ · non aūt dixit · Surge tu · ſed veni foras
vt viuenti loquēs ei qui mortuus fuerat · ꝓpt̄ qđ
non dixit · In nomine patris mei veni foras aut re
ſuſcita eum pater · ſed hec omnia dimittens poſtq̄
orantis formā accepat p res autoritatē oſtendit
qm̄ et hoc ſapiencie ſue eſt p verba q̄dem cōdeſcē
ſionem · p res vero oſtendere poteſtatē · Theo ·
Alta vero ſaluatoris vox q̄ lazaꝝ ſuſcitauit · indi
ciū eſt tube magne ſonature ī omum reſurrectōe
Alci9 etiam clamauit vt gentiliū ora refrenet · fa
bulantiū in tumulis eſſe animas defūctoꝝ · nam q̄ſi
foras manentē eam aduocat p clamorem · Sic aūt
vniuerſalis reſurrectio in ictu oculoꝝ proueniet
ſic et hec reſurrectio ſingularis · Et ideo ſequitur
Et ſtatim prodijt qui mor · fuerat ligatus manus
et pedes inſtitis · ⁊ facies eius ſudario erat ligata ·
Iam mancipat̄ effectui qđ dicit̄ · venit hora cū au‑
dient defuncti vocem filij dei · et q̄ audierint viuēt
Orig · nam vox elata ⁊ clamor non incōuenient̄
dicetur excitaſſe illum · ⁊ ſic adimpletū eſt qđ di‑
xerat · vado vt excitem eum · Sȝ ⁊ pater qui filiuȝ
orantem exaudiuit ſuſcitauit lazarum · vt ſic reſur
rectō lazari ɔmune opus ſit filij orantis ⁊ patris
exaudiētis Sicut em̄ pater ſuſcitat mortuos ⁊ vi
uificat · ſic ⁊ filius quos vult viuificat · Criſoſto
mus · Exijt aūt ligatus vt non putaretur eſſe fan
taſma · ſed ⁊ hoc ꝙ exibat ligatus nō min9 vide‑
batur eſſe q̄ reſuſcitare · Sequit̄ em̄ · dicit eis ihs
ſoluite eum · Vt videlicet tangentes ⁊ ei appropi
q̄ntes videant · q2 vere eſt ille · Sequit̄ · Et ſinite
abire · ⁊ hoc ꝓpter humilitatē · nō em̄ ducit eum ·
neq3 iubet ſecuȝ ambulare ad ſui demōſtracōnem ·
Orig · Dixerat aūt ſupra dn̄s ꝓpter pp̄lm q̄ cir‑
cūſtat dixi · vt credant · q2 tu me miſiſti · nullo autē
eoꝝ credente hoc dixiſſet · velut aliquis hominum
inſcius futuroꝝ · Vnde ad hoc remouendū ſubdit̄
Multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et
martham · ⁊ viderāt que fecit · crediderūt in euȝ ·
Quidā aūt ex ipſis abierūt ad phariſeos · ⁊ dixerūt
eis que fecit ihesus Continet quid ambiguū ſmo
preſens veꝝ qui iuerūt ad phariſeos · fuerunt ex
illis multis qui crediderant ꝓponentes conciliari
criſto hoſtiliter ſe habentes ad eum · Vel alij a cre
dentibȝ irritare volentes inuidum phariſeorum
zelum in ipſū · et videt̄ mihi hoc magis euāgelicā

exprimere velle· multos em̃ dixit qui per hoc q̃d
viderunt crediderũt veluti paucis exiſtentibus·
alijs de quibꝫ ſubdit· Quidam aũt ⁊c̃· Auguſti·
lxxxiij· q̃ſtio· q̃q̃ aũt ſm̃ euãgeliſte hiſtoriam re
ſuſcitatũ lazarum plenã fide· teneam⁹ tñ in alle=
goria aliquid ſignificare non dubito· neqꝫ cũ res
facte allegorizanẽ· geſte rei fidem amittũt· Au
guſtin⁹ ſup johãnem· omnis quidem qui peccat·
moritur· ſed deus magna mĩa animas ſuſcitat· ne
moriantur ineternũ· Intelligim⁹ ergo tres mor
tuos quos in corporibꝫ ſuſcitatauit aliquid ſigfi=
care de reſurrectõibꝫ aĩarum· Greg· iiij· mora
liũ· puellam em̃ in domo· mulierẽ extra portam· in
ſepulcro aũt lazarꝫ ſuſcitat· adhuc q̃ppe in domũ
mortuus iacet· qui iacet in peccato· iam quaſi extᷓ
portam ducitur cuius iniquitas vſqꝫ ad inuere=
cundiã publice ꝑpetracõis opatur· Aug⁹· vbᷓ
intus eſt mors qꝛ cogitatũ malum nondum pro=
ceſſit in factũ· Si aũt ipſum malũ feciſti· q̃ſi mor=
tuũ extra portam extuliſti· Greg· Sepulture
vero aggere p̃mitur· qui in ꝑpetracõne nequicie
vſu cõſuetudinis preſſus grauatur ſed hos plerꝫ
qꝫ diuina gracia reſpectus ſui lumine illuſtrat·
Aug⁹· lxxxiij· q̃ſtionũ· vel accipiam⁹ lazarũ in
monumento aĩam terrenis peccatis obrutam·

Augu· ſup johannẽ· et tamen lazarꝫ dñs ama=
bat· Si em̃ peccatores nõ amaret· de celo ad ter=
ras nõ deſcẽderet· bñ aũt de illo qui peccare cõſue
uerat dicĩ fetet· incipit em̃ habere peſſimã famã
tanq̃ odorem teterrimũ· Aug⁹· lxxxiij· q̃ſtionum
Recte etiã dicit q̃driduanus eſt· vltimũ em̃ elemẽ
torꝫ terra eſt Sigficat enim puteũ terrenorꝫ pec
catorꝫ id eſt cupiditatũ carnaliũ· Aug⁹· ſuper
johãnem· Fremuit aũt dñs lacrimauit· voce ma=
gna clamauit· qꝛ difficile ſurgit· quẽ moles ↄſue=
tudinis p̃mit· turbat ſeip̃m xp̃s vt tibi ſignificet
quõ tu turbari debeas· cũ tanta mole peccati gra=
uaris et p̃meris· fides enim hominis ſibi diſplicentis
fremere debet in accuſacõne malorꝫ operꝫ vt vio
lentie penitentis cedat ↄſuetudo peccandi· q̃ñ di=
cis illud feci· et pepcit mihi deus· euãgeliũ audiui
et ↄtempſi· quid facio· iam fremit criſtus· qꝛ fides
fremit· in voce frementis apparet ſpes reſurgẽtis

Greg· xxij· moraliũ· Dicitur aũt lazaro· veni fo
ras· vt ab excuſacõne et occultacõne peccati ad ac
cuſacõnem ſuam ore ꝓprio exire ꝓuocetur· vt qui
intra conſciam ſuam abſconſus iacet p nequiciam
a ſemetipſo foras exeat p ↄfeſſionem· Auguſti·
lxxxiij· q̃ſtionũ· q aũt lazarus exijt de monumento
animã ſigficat recedentẽ a carnalibꝫ vicijs· q ꝺo
inſtitis obuolut⁹· hoc eſt q etiam a carnalibus re
cedentes et mente ſuientes legi dei· adhuc tamen
in corpore ↄſtituti· alieni a moleſtijs carnis ẽẽ nõ
poſſumus· q aũt facies ei⁹ ſudario tecta erat· hoc
eſt q in hac vita plenam ↄgnicõnem habere non
poſſumus· q aũt dicit· Soluite eum ⁊ ſinite abire
hoc eſt q poſt hãc vitam auferũtur omnia vela=
mina vt facie ad faciem videam⁹· Aug⁹· ſuper
johãnem· Vel aliter q̃ñ cõtemnis mortuus iaces·
q̃ñ confiteris procedis· Quid eſt em̃ ꝓcedere niſi
ab occultis velut exeundo manifeſtari· ſed vt con
fitearis deus facit· magna voce clamãdo id eſt ma

gnã gracia vocando· mortuus autẽ ꝓcedens ad
huc ligatus eſt· confitens adhuc reus· vt aũt ſol=
uerenẽ peccata eius miſtris hoc dixit· ſoluite eum
et ſinite abire· q̃d eſt que ſolueritis ſup terrã erũt
ſoluta et in celis· Alchui· xp̃s ergo ſuſcitat qꝛ
interius p ſeip̃m viuificat· ſoluũt diſcipuli· quia
p miniſteriũ ſacerdotum abſoluũtur viuificati·

Beda· Per eos aũt qui phariſeis annũciauerũt
ſignificanẽ· nõnulli qui videntes bona ſeruorum
dei opera odijs inſequũtur ⁊ infamare conantur·

Collegerũt ergo põ
tifices ⁊ phariſei con
ſilium aduerſus ihe
ſum et dicebãt· quid
facimus quia hic hõ
multa ſigna facit ſi di
mittimus eum ſic· om
nes credent in eum ⁊
venient romani ⁊ tol
lent noſtrum locum
et gentem· Vnus ãt
ex ipſis cayphas no
mine cũ eſſet põtifex
ãni illi⁹ dixit eis· vos
neſcitis quicq̃ · neqꝫ
cogitatis· quia expe
dit vobis vt vn⁹ mo
riatur homo p ꝑplo·
et non tota gens pe
reat· Hoc aũt a ſemꝫ
ipſo non dixit· ſed cũ
eſſet pontifex ãni illi
us ꝓphetauit· qꝛ ihs
moriturus erat p gẽ
te· et non tm̃ p gente
ſꝫ vt filios dei q̃ erãt
diſperſi congregarꝫ
i vnum· Ab illo ergo
die cogitauerunt vt
interficerent eum·

Theophilus· Dece=
bat admirari ac ex=
tollere eum qui talia
pagebat miracula·
Ipſi vero poci⁹ con
ſilianẽ illum occidẽ·
Vnde dicitur· Colle
gerũt ergo pontifi·
et phariſei cõſilium
aduerſus ihesum et
dicebant· quid faci=
mus· Aug⁹· Nec
tamen dicebant· cre
damus· plus enim p
diti hominis cogita=
bant quomodo noce
rent ⁊ p derent· q̃m
quomõ ſibi conſule=
rent ne perirent· et
tamen timebant et q̃
ſi conſulebant· Dice
bant em̃· Quid faci=
mus· quia hic homo
multa ſigna facit·

Chriſ· Homin em̃
eum adhuc vocant·
qui tantam ſuſcepe=
rũt eius deitatis de
monſtracõnẽ· Orig·
Eſt autem p ea que
dicunẽ ab ipſis· con
ſiderare eorꝫ inſipi
entiã et cecitatem·
inſipientiam quippe
quia teſtificabanẽ il
lum· et multa pegiſ
ſe miracula· et tamẽ
eſtimabant ſe poſſe
aduerſus eum emula
ri· velut nõ poſſe p
ſe aduerſus eorum e
mulacões· Cecitatis
aũt hoc ip̃m erat· ad facientem enim tot miracula
ptinebat vt ſe ab eorꝫ inſidijs eximeret· niſi forte
crederent q ſigna fecit· et putabant ea non fieri
diuina virtute· Hi q̃dem igiẽ deliberabãt non di
mittere ipſũ· opinantes ſe p hoc eſſe impedimẽto
volentibꝫ credere in eũ· et romanis ne eis auferẽt
terram et gentem· Vnde ſequiẽ· Si dimittim⁹ eũ
ſic omnes credent in eum· et venirent romani et
tol· lo· no· et gentem· Hoc dicentes· ꝑſm̃ volunt
cõcutere vt piclitandum ex ſuſpicõne tirãnidis·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quaſi dicēt· Si romani viderit eū turba oducētē
ſuſpicabūtur nos in tirānidem velle conſurgere·
et deſtruent noſtram ciuitatē· ſed fictio erat que
dicebant· quid eñ demonſtrabat tale· armigeroſ
circūferebat· et equitaturas trahebat· nō ne deſ
ta pſequebat̄· ſed vt non putent̄ ob paſſionē ſuā
hoc dicere· totam ciuitatem piclitari dicūt· Au
guſti· Vt timuerūt ne ſi omnes in criſtū crederēt
nemo remaneret qui aduerſus romanos ciuitatē
dei templumq̄ȝ defenderet· qm̄ otra ipſū templū
et cōtra ſuas patrias leges doctrinā xp̄i eē ſencie
bant· temporalia ergo pdere timuerūt· et vitam
eternam non cogitauerunt· Nam et romani poſt
domini paſſionē et glorificacōnem tulerunt eis·
et locum ⁊ gentem· expugnando ⁊ transferēdo·
Orig· Sed ⁊ ſcd̄m anagogem locum eoꝝ qui ex
circūciſione ſunt gētes occupauerūt qꝛ p eoꝝ ca
ſum ſalus gentibꝫ euenit· Loco eñ gentiū romai
ponunt̄ ex regnantibꝫ qui regno ſuberāt nuncu-
patis· Gens etiam ab eis ſublata eſt· qꝛ qui fuit
pplus dei factus eſt non pplus· Criſ· Cū aūt illi
heſitabāt ⁊ in ordine conſilij ꝓponebāt dicentes
Quid facim⁹ vnus inuerecunde et cū crudelitate
clamauit· vñ ſeqt̄· Vnus aūt ex ipſis cayphas
nomine cū eſſet pontifex anni illi⁹· Aug⁹· Mo
uere poteſt quō dicatur pontifex anni illi⁹· cum
dn̄s cōſtituerit vnū ſūmum ſacerdotē cui mortuo
vnus ſuccederet· Sed intelligēdum eſt p ambi-
cōnes ⁊ contencōnes inter iudeos poſtea cōſtitu
tum eſſe plꝛes fore pontifices qui p annos ſingloſ
vicibꝫ miſtrarent· ⁊ forte etiam in vnū annū plu
res admiſtrabāt· quibꝫ alio anno alij ſuccedebāt
Alcu· Nam de hoc caypha joſephus refert ꝙ
pcio ſibi ſacerdociū vni⁹ anni redemerit· Orig·
Increpatur aūt cayphe prauitas in hoc qꝺ dicit̄
pontifex āni illi⁹· quo ſcꝫ noſter ſaluator exercuit
miſteriū paſſionis· ⁊ tñ cum eſſet pontifex āni il-
li⁹ dixit eis· Vos neſcitis quicq̄· neqꝫ cogitatis·
qꝛ expedit vobis· vt vnus moriat̄ homo ꝓ pplo ⁊
nō tota gens peat· q̄ſi dicēt· vos ſedetis ⁊ adhuc
ſegnius rem attenditis· ſed attendatis vni⁹ hoīs
ſalutem ꝓ omnium republica oportē otemnere·
Theophi· Hoc aūt ipſe quidē praua dixit in-
tencōne· tñ ſpūſſancti gracia ore eius vſa eſt ad
futuri pſagium· vnde ſubdit̄· Hoc aūt a ſemetipō
non dixit· ſed cū eſſet pontifex anni illi⁹ ꝓpheta-
uit· qꝛ ihesus moriturus erat ꝓ gente· Orige·
Non quicūqꝫ ꝓphetizat ꝓpheta eſt· ſicut non quiſ-
cūqꝫ ius pſequit̄ iuſtus eſt· ſicut qui facit aliquod
opus ꝓpter humanam gloriam· Cayphas ḡ pro
phetauit quidē· nec tamē erat ꝓpheta· ſic ⁊ bala-
am· Audebit aūt quis dicere ꝙ nō p ſpūſſanctum
cayphas ꝓphetauerit· qꝛ etiam ſpūs maligni eſt
atteſtari iheſu ⁊ ꝓphetare ꝓ eo· iuxta illud quod
dicit̄· Noui in⁹ te ꝙ ſis ſanctus dei· nam ei⁹ inten
cionis eſt· non fideles auditores efficere· ſed inci-
tare in pterito cōſidentes aduerſus iheſum· vt eū
pimerent· deinde ꝙ dicit· Expedit vobis ꝙ pars
eius ꝓphecie fuit· dicit veꝝ vel mentit̄· Nam ſi ve
rum dicit· ſaluant̄ hi qui ī pterito aduerſus iheſū
nituntur· mortuo iheſu ꝓ pplo ⁊ pringunt ad id
qꝺ expedit· q̄ſi incōueniens eſt manifeſtuꝫ eſt ꝙ
non fuit ſpūſſanctus qui dedit hec ꝓferri· qꝛ ſpūſ
ſanctus non mentitur· Si aūt quis velit veridi-
cum ⁊ in hoc eſſe caypham· querit̄ illo ꝙ gracia
dei pro omnibus guſtet mortēȝ ⁊ ꝙ eſt ſaluator
oīm hoīm maxime fideliū· Fatebitur etiam cūcta q̄
ſunt in hoc loco ꝓpheciam eſſe veridicā· incipien
do ab illo· Vos nihil ſcitis· Nihil eñ nouerāt qui
iheſum ignorabāt eſſe veritatem· ſapiam· iuſticiā
⁊ pacem· et ꝙ ipſis quoqꝫ erat expediens· vt hic
vnus inq̄ntum eſt homo moriatur ꝓ pplo· nō eñ
inq̄ntum eſt imago inuiſibilis dei eſt ſuſceptibil
mortis· ꝓ pplo aūt obijt· velut potens toci⁹ orb
cup am in ſeipſum retorquēs diſſipare ac delere·
Ex hoc vero qꝺ dicit̄· hoc aūt a ſemetipſo non di-
xit· docemur ꝙ aliqua nos homies p nos dicimus
nulla inducente virtute ad ꝓferendum· Quedaꝫ
vero ſuadente nobis quadā virtute· etſi non inte
gre exprimam⁹· et ſic oſequent̄ diſponam̄ ad ea
inſectantes ea que dicim⁹· ſed non intencōnem di
ctoꝝ· velut cayphas ex ſe nihil ꝓtulit· nec dixit
intencōnem· quia ꝓpheciam dicti non accipiebat
Sed etiam apud paulum quidam legiſpiti ſunt ñ
intelligentes nec ea que ꝓferunt̄· Aug⁹· Hic
docemur etiam homines malos ꝓphecie ſpū futura
pdicere· qꝺ tamē euāgeliſta diuino attribuit ſac̄
mento qꝛ pontifex fuit id eſt ſūmus ſacerdos.
Criſ· Vide aūt q̄nta ſpūſſancti virtus eſt a mē
te eñ mala valuit verba ꝓferre ꝓphecie· Vide e-
tiam q̄nta eſt pontificalis virtus poteſtatis· Pon
tifex eñ effectus etſi indignus exiſtens· ꝓpheta-
uit neſciens quid dicēt· ore eñ ſolum vſa eſt grā
otaminatum aūt cor non tetigit· Aug⁹· Cay-
phas igitur de ſola gente iudeoꝝ ꝓphetauit· in
qua erant oues de quibꝫ ait ip̄e dn̄s· non ſum miſ
ſus niſi ad oues que pierunt domus iſrael· ſed no-
uerat euāgeliſta alias eſſe oues que non erāt de
hoc ouili quas oportebat adduci· ⁊ ideo addidit·
⁊ non tm̄ ꝓ gente· ſed vt filios dei qui erant di-
ſperſi congregaret in vnū· Hec aūt ſcd̄m pdeſtina
cōnem dicta ſunt· Nā neqꝫ oues eius· neqꝫ filij di
adhuc erant· Greg· vi· moraliū· Perſecutores
igit̄ pegerunt hoc qꝺ pnicōſe moliti ſunt· intule
runt mortem vt ab eo abſcinderent fideliuꝫ deuo
cionem ſed fides inde creuit· vñ ſe hāc extinguē in
fideliū crudelitas credidit· Non enim ad pietatis
ſue obſequiū redegit· qꝺ contra illuꝫ humana cru
delitas extorſit· Orige· Concitati aūt ad iram
ex verbis cayphe taxauerunt vt occiderent dn̄m
Vnde ſequitur· Ab illo ergo die cogitauerūt vt
interficerēt eum· Et quidem ſi non ſpiritu ſancto
caypha ꝓphetauerat· ali⁹ ſpūs fuit qui valuit et
p impiū loqui· et ſibi cōpares aduerſus criſtū in-
citare· Qui aūt vult reſpondere ꝓ ſpūſancto dicꝫ
ꝙ ſicut ſacrarum intencōnem ſcripturaꝝ ad vti-
litatem ꝓlatam· aliqui praue ſuſcipiūt ad conſti-
tuendā enormem diſciplinam ſic editam ꝓ ſalua-
tore ꝓpheciam veridicam· non debito modo perci
pientes conſiliati ſunt vt interficerent criſtum·
Criſoſtomus· Querebant quidem prius ⁊ eum
interficere· nunc ⁊ ſententiam firmauerunt·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Ihesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos ſed abijt in regionem iuxta deſertum in ciuitatem que dicitur effrem · et ibi morabat̄ cum diſcipulis ſuis· Proximū autem erat paſca iudeorum et aſcenderūt multi hieroſolimā de regione ante paſca vt ſanctificarent ſeipſos · q̄rebant ergo ihesum et colloquebant̄ adinuicem in templo ſtantes· Quid putatis q2 non venit ad diem feſtum· Dederant eniʒ pontifices ⁊ phariſei mandatum vt ſiquis cognouerit vbi ſit indicet · vt apprehēdāt eum·

Orige· Cum conſiliū cogregauerūt pontifices ⁊ phariſei vt occiderent ihesuʒ · ipſe caucius ſe obſ'uās non vltra cum fiducia ouerſabatur cum iudeis · ſed neqʒ ad aliam ciuitatem abijt pp'latam · ſed ad q̄ndam remotam · vnde dicitur Ihesus ergo iam non in palaʒ ambulabat apud iudeos ſed abijt in regioneʒ iuxta deſertū in ciuitatem que dicitur effrem· Aug9 · Non q2 potentia eius defecerat · in qua ſi velleʒ palam cum iudeis cōuerſaretur ⁊ nihil ei facerent · Sʒ exēplū diſcipulis demōſtrauit · quo apparēt non eſſe peccatū · ſi fideles eius oculis perſequentiū ſe ſubtraherent ⁊ furorem ſceleratoꝝ latēdo pocius euitarent q̄ ſe oſtendendo magis accēderent· Orige · Hoc eſtum nāqʒ eſt imminēte agone confitendi ihesum · non euitare cōfeſſionem · nec recuſare ſubire mortem gracia veritatis nec minus honeſtum eſt non tradere occaſionē tāte temptacōni · non ſolum pp'ter certitudinē euentus pp'ij · ſed ne nos occaſionē p'ſtemus vt alij magis impij ac noxij fiant · Nam ſiquis factus erga quem q̄ materia criminis luet penas · q̄dāmodo perſecutorē non declinans nō etiam de pſequētis delicto dabit reſponſū· Non ſolus aūt dn̄s illuc iuit · p'mo vt nullam daret cauſā pquirentibʒ eū diſcipulos ec ſecū duxit· Vn̄ ſequit̄ · et ibi morabat̄ cū diſcipul' ſ· Criſ· Qualit' putas t'batos diſcipulos humane videntes eum ſaluatum · Ipſi auteʒ qn̄ omnes letabant̄ et feſtum celebrāt tunc occultant̄ · ⁊ in piculis ſunt · ſed tamen pmanebāt cum eo · ſ'm illud · Vos eſtis qui pmanſiſtis mecum in temptacōnibʒ meis · Orige · Quo ad annagogiam vero dicatur q' ihesus dudum cū fiducia ambulabat inter iudeos · cū verbū diuinū p pp'hetas in ipſis cōuerſabat̄ · ſed abijt illuc · nec eſt verbū dei inter iudeos · acceſſit auteʒ ad villam que eſt pp'e deſertum · de qua dicitur · Multi filij deſerte mag̃ q̄ cōiugate · villa aūt dicitur effrem · que interp'tatur fertilitas · Fuit aūt effraim frater manaſſe · ſenioris pp'li obliuioni traditi · Poſt pp'l'm eīn obliuioni datum p'termiſſum pdijt ex gentibʒ abundantia · Diſcedens ergo a iudeis dn̄s · venit i terrā tocius orbis pp'e deſertam eccleſiā que dicit̄ ciuitas fecunda · et ibi morat̄ cū diſcipulis vſqʒ nūc Aug9 · Ille autem qui de celo venerat pati pp'pinquare voluit loco paſſionis · q2 immīebat hora paſſionis · vnde ſequit̄ Proximū aūt erat paſca iudeoꝝ · habebāt iudei paſca in vmbra · nos in luce · Sangne occiſi pecoris iudeoruʒ poſtes ſignati ſunt · ſāguine criſte frontes noſtre ſignant̄ · illuʒ diem feſtum iudei cruentum habere dn̄i ſāguine voluerūt · illo die feſto occiſus eſt agnus q̄ eundē diem feſtum ſuo ſangne cōſecrauit · Mandatū aūt erat in lege iudeis · vt die feſto quo paſca erat · oēs vndiqʒ ouenirent · et illi9 diei celebracōne ſāctificarentur · Vnde ſequit̄ · Et aſcenderūt mlti hieroſo · de regione ante paſca vt ſāctificarēt ſeipſos · Theophi · Aſcenderunt autē ante paſca vt purgarent · qm̄ quicūqʒ peccauerāt muiti vel ſpontanei paſca non celebrabant · niſi prius expiarentur vt moris erat · balneacōnibus ⁊ ieiunijs ac raſura · q̄netiam quaſdam deputatas oblacōes offerendo · hi ergo expiacōnem celebrātes inſidiātur dn̄o · Vnde ſequit̄ · Querebāt ergo ihesum et colloq̄bantur adinuicem in templo ſtantes · quid putatis q2 non venit ad diem feſtum Criſ · In ſidiabant̄ ei et tempus feſti · tempus faciebāt occiſionis · Origen̄ · Et pp'ter hoc non dixit paſca dn̄i ſed iudeoꝝ · nam ſaluator in illo paciebat̄ inſidias · Alch · Illi ergo q̄rebant ihesum nō bn̄ · nos autem q̄ramus eum ſtantes in templo dei · mutuo nos conſolando et exorando vt veniat ad dieʒ feſtuʒ noſtꝝ ⁊ ſua p'ſencia nos ſāctificet Theophilus · Sed ſi talia ſolum vulgus pageret · videretur vtiqʒ paſſio ex imperi cia pgredi · ſed etiaʒ phariſei p'cipiūt vt capiatur · Vnde ſequit̄ · Dederāt eīn pontifices ⁊ phariſei mandatum vt ſi q̄s ognouerit vbi ſit indicet · vt apprehendant eum Orige · Et attende q' ignorabāt vbi eſt · oſtenſum eſt eīn eum diſceſſiſſe · Dices etiam qm̄ inſidiantes ihesum ignorabāt vbi ſit · pp'ter q̄d dederūt alia q̄ diuina mandata docentes diſciplinas ⁊ mādata hoīm · Aug9 · Nos autem indicemus modo iudeis vbi ſit vtinam velint audire ⁊ apprehendē ·

CAPI·XII·

Ihesus ergo ante ſex dies paſche venit in bethaniā vbi fuerat lazarus mortuus quē ſuſcitauit ihesus · Fecerūt aūt ei cenam ⁊ ibi martha miniſtrabat · Lazarus vero vnus erat ex diſcūbentibus cum eo · Maria accepit librā vnguēti nardipiſtici precōſi et vnxit pedes ihu

Alchui · Appropinqūte tempore i quo dn̄s pati diſpoſuit · appropinquauit ipſe loco · in quo eiuſdem paſſionis diſpenſacionem pficere voluit Vnde dicitur · Ih̄s ergo an̄ ſex dies paſche venit in bethaniam · Primo venit in bethaniam deinde hieroſolimā · In hieroſolimā quidem vt ibi pateretur · in bethaniam vero vt reſuſcitacō lazari memorie ōim arcius impri meret̄ · Vnde ſubdit̄ Vbi fuerat lazarus mortuus quē ſuſcitas

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et extерſit capillis ſ.
pedes eius. et domꝰ
impleta eſt ex odore
vnguẽti. Dicit ergo
vnus ex diſcipulis ſ.
iudas ſcariothis qui
erat eum traditurus
Quare hoc vngentũ
non venditur ccc. de
narijs et datum eſt e-
geis dixit ãt hñ qꝛ d
egeis ptinebat ad eũ
ſed qꝛ fur erat et locu
los habens. ea q̃ mit
tebantur portabat di
xit ergo ihesus. Sini
te illam vt in diem ſe
pulture mee ſeruet il
lud. Paupes eniꝫ ſem
per habetis vobiſcuꝫ
me aũt nõ ſemꝑ habe
bitis Cognouit ergo
turba multa ex iudeiſ
ꝙ illic eſſet et venerũt
non ꝓpter ihesum tm̃
ſed vt lazarum vide
rent quẽ ſuſcitauit a
mortuis. Cogitauerũt
autem principes ſacer
dotum vt lazarũ int̃
ficerent. quia multi ꝓ
pter illũ abibant ex
iudeis. ⁊ c̃debãt i ihꝫ

uit ihesus. Theop.
Decima aũt die mẽſ
agnũ iudei capiunt
imolandum in feſto
paſche. ex tũc em̃ feſ-
ſtiuitatis prelibant
ſolẽnia. quaꝓpter i
die que eſt nona mẽſ-
ſis ⁊ precedit ſextuꝫ
diem añ paſca. epu-
lantur ſplendide. et
exordium feſti hanc
diem cõſtituũt. quo
fit vt ihesus quoqꝫ
ꝑgens bethaniam o
uiuaret. Vnde ſequi
tur. Fecerũt autẽ ei
cenam. ⁊ ibi martha
miſtrabat. ꝑ hoc ãt
qđ dixit ꝙ martha
miniſtrabat inuat
ꝙ in illiꝰ domo erat
cõuiuiũ. Sed atten
de mulieris fidelitas-
tem. non em̃ famula
bus imponit miſteri
um. ſed ipſa met ſuſ-
ſcipit. Innuere autẽ
volens euangeliſta
vere reſurrectionis
lazari ſignuꝫ. ſubdit
Lazarus vero vnus
erat ex diſcũbentibꝫ
cum eo. Auguſti.
Viuebat. loquebat̃.
pulabat̃. veritas o
ſtendebat̃. infidelita
tis iudeoꝝ cõfunde
bat̃. Criſ. Maria
autem non faciebat
omnem famulatum
ſed ad ſolum dominũ
cõſtituit honorem. et
nõ vt ad hominẽ ac-
cedit. ſed vt ad deum. Vnde ſequit̃. Maria ergo
accepit libram vnguẽti nardi piſtici precõ ⁊ vn
xit pedes ihesu. ⁊ extерſit capillis ſuis pedes eius.
Augꝰ. Qđ ait piſtici locum aliquem credere de
bemus. vnde erat hoc vnguentum precõſum.
Alchui. Vel piſtici id fidelis nec extraneis ſpe-
ciebꝫ adulterati Hec eſt illa mulier q̃ quondã pec-
catrix in domo ſimonis venit ad dñm cũ alabaſtro
vnguenti. Augꝰ. de cõcor. euã. ꝙ aũt hoc in
bethania rurſus fecit. aliud eſt qđ ad luce narra-
cionẽ nõ ptinet ſꝫ pariter narrat̃ a tribꝫ iohãne ſcꝫ
matheo ⁊ marco. ꝙ ſꝫ matheꝰ ⁊ marcꝰ caput dñi
vnguento illo ꝑfuſum dicũt. iohãnes aũt pedes.
nõ ſolum caput. ſed ⁊ pedes dñi accipiamꝰ ꝑfu-
diſſe mulierem. matheus etiam ⁊ marcus recapi-
tulando ad illũ diem redeũt in bethaniã. qui erat
ante ſex dies paſche. ⁊ narrant ꝙ iohes de cena ⁊
vnguento. Sequit̃. ⁊ domus impleta ẽ ex odore

vnguenti. Augꝰ. ſup iohãnem. ad apl̃m reuo
ca intencõꝫ q̃ dicit. Alijs ſumꝰ odor vite ad vitã
alijs ſumus odor mortis ad mortem. deniqꝫ audi-
es hinc ex vnguẽto iſto. quõ erat alijs odor bonꝰ
i vitã alijs odor bonꝰ i mortẽ. vñ ſeq̃t̃. Dicebat ꝰ
vnꝰ ex diſcipulis ſ. iudas ſcariothis q̃ erat eũ tra
diturus q̃re hꝫ vn. nõ vẽ. ccc. dena. ⁊ datũ ẽ egeis
Augꝰ. de concor. euã. qđ alij dicũt diſcipulos
murmuraſſe de vnguenti precõſi effoſione iohes
aũt iudam cõmemorat. puto diſcipuloꝝ nomĩe iu
dam ſignificatũ. plurali numero ꝓ ſingulari vſurpa
to Poteſt etiam intelligi ꝙ alij diſcipuli aut ſen
ſerint hoc aut dixerint. aut eis iuda dicente ꝑſua
ſum ſit. atqꝫ oĩm volũtatem. matheus et marcus
verbis etiam expſſerunt. ſed iudas ꝓpterea dixe
rit. qꝛ fur erat. ceteri ꝓpter paupum curã. iohẽꝫ
vero de ſolo illo id cõmemorat voluiſſe. cuiꝰ ex hac
occaſione furandi cõſuetudinẽ credidit intimãdã
Nam ſequit̃. Dixit aũt hoc non qꝛ de egenis ptie
bat ad eum. ſed qꝛ fur erat ⁊ loculos habẽs ea q̃
mittebãt̃ portabat Alchui. Portabat miniſte
rio. exportabat furto. nõ tũc ꝑijt iudas qñ acce-
pit a iudeis pecuniã vt dñm traderet iaꝫ fur erat
dñm ꝑditus ſequebat̃ non corde ſed corpore. Vo
luit aũt ꝑ hoc dñs admonere vt malos tolleremꝰ
ne corpus criſti diuidamꝰ. Qui aliquid de eccleſia
furatur iude ꝑdito compatur. tolera malũ bonus
vt venias ad premiũ bonoꝝ ne inmittaris in penã
maloꝝ. Exemplũ dñi accipite cõuerſãtis in terra.
Quare habuit loculos cui angeli miniſtrabãt niſi
qꝛ eccleſia ipiꝰ loculos habitura erat. quare fu-
res admiſit niſi vt eiꝰ eccleſia fures. dum patitur
tolerare. ſed ille qui cõſueuerat de loculis pecuiaꝫ
tollere. non dubitauit accepta pecunia ipſũ dñm
vendere. Criſ. Ideo etiam ei furi exiſtenti locu
los cõmiſit paupeꝝ. vt omnem abſcinderet occa-
ſionem. Non em̃ habuit dicere qñ ꝓpter pecuia-
rũ deſideriũ hoc fecit. etem̃ ſufficientem habebat
ex loculo concupiſcẽcie mitigacõnẽ. Theophi
lus. Quidam vero admiſtracõnem pecunie ſuſce-
piſſe iudam fatentur. tanꝙ̃ minimum oĩm. Nam pe-
cunie admiſtracõ doctrine admiſtracõe inferior
eſt ſꝫm qđ dicũt apłi in actibus. Nõ eſt equũ nos
derelinq̃re verbum dei. et miſtrare menſis. Cri
ſoſtomꝰ. Criſtus aũt multa cõdeſcenſione ad iudã
vtens non increpauit eũ ſubripientẽ. ſed omunẽ
intulit excuſacõnem. nã ſequit̃ Dixit ergo ihesus
Sinite illam. vt in diem ſepulture mee ſeruet illđ
Alchui. Signficat ſe moriturũ ⁊ ad ſepeliendũ
aromatibus eſſe vnguendũ. ideo marie cui ad vn-
ctionem mortui corporis multũ deſiderãti pueire
non liceret donatum ſit viuenti adhuc impendere
obſequiũ qđ poſt mortem celeri reſurrectionem
ꝑuenta nequiret. Criſ. Rurſus etiam ꝓpter ꝓ-
ditorem rememorat geſt ſepulture. acſi di. grauis
ſum tibi ⁊ oneroſus. ſed expecta parum et abibo.
Et hoc oſtendit cũ ſubdit. paupes em̃ ſemꝑ ha-
betis vobiſcũ. me aũt non ſemꝑ habebitis. Au
guſtinꝰ. Loq̃batur de preſentia corporis ſui. Naꝫ
ſꝫm maieſtatem ſuã. ſꝫm ꝓuidentiã. ſꝫm ineffabilẽ
et inuiſibilem graciam impletur qđ ab eo dictum
eſt. Ecce ego vobiſcũ ſum vſqꝫ ad cõſumacõꝫ ſecli

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Vel aliter·· In iude perſona ſignificati ſūt i eccleſia mali· Si em̄ bonus es· habes xp̄m ⁊ in p̄ſenti p fidem ⁊ ſacramentū· ⁊ habebis ſemp· qꝛ cū hic exieris ad illuꝫ venies qui dixit latroni· Hodie mecum eris in paradiſo· Si aūt male verſaris· videris habere in preſēti xp̄m· quia baptizaris baptiſmo xp̄i· accedis ad altare criſti· ſed male viuēdo non ſemper hēbis· Non aūt dixit hēs· ſed habebis· qꝛ vnus malus corpus maloꝝ ſignificat· Sequitur Cognouit ergo turba multa ex iudeis qꝛ illic eēt et venerūt non ꝑpter ihēſum tm̄· ſꝫ vt lazaruꝫ viderent quē ſuſcitauit a mortuis· curioſitas eos adduxit· non caritas· Theophi· Viſores em̄ ſuſcitati fieri cupiebant· expectātes etiam de inferis aliquid lazaro referente ꝑpendere· Aug9· quia vero tantum miraculum dn̄i tanta erat euidētia diffamatum vt non poſſent vel occultare quod factum eſt· vel negare· cogitauerūt vt lazarum interficerent· Vnde ſequit̄· Cogitauerūt aūt principes ſacerdotū vt ⁊ lazarum interficerēt· qꝛ multi ꝑpter illū abibant ex iudeis ⁊ cre· in ihēſum· O ceca ſeuicia q̄ſi dn̄s ſuſcitare potuit mortuū ⁊ non poſſit occiſum· ecce vtꝝ· qꝫ dn̄s fecit ⁊ lazarū mortuū· et ſeip̄m ſuſcitauit occiſum· Criſ· Nulliū āt miraculū criſti eos ita furore fecit hoc em̄ mirabilius erat· ⁊ coram multis factum eſt· ⁊ erat inopinabile mortuū q̄driduanū videre ambulantem et loquentem· Aliter etiā illi in alijs putabant criminari ſabbati ſolucōnem· ⁊ hac via abducere t̄bas· hic aūt qꝛ a nullo habebāt conqueri contra ihēſum· aduerſus lazarum faciunt conatum· itaqꝫ et in ceco hoc feciſſent· niſi haberēt accuſacōnem de ſabbato· Aliter aūt ille quidem ignobilis erat et eiecerūt eum de templo· hoc etiam eos mordebat qꝛ feſtiuitatem inſtantem omnes dimittētes bethaniam veniebāt· Alchui· Miſtice aūt qꝛ añ ſex dies venit bethaniaꝫ· ſignificat qꝛ ille qui ſex diebus omia fecerat· et ſexto die hominē creauit· ipſe ſexta mundi etate· ſexta feria· ſexta hora redimere mundū venerat· Cena aūt dn̄ica· fides eſt eccleſie que p dilectionem operat̄· martha miniſtrat· cū fidelis aīa opera ſue deuocōis dn̄o impēdit· Lazarus vnus erat ex diſcūbentibꝫ· cū hi qui poſt peccatoꝝ mortem reſuſcitati ſunt ad iuſticiam vna cum eis qui in ſua permanſerunt iuſticia· de preſentia veritatis exultant· et celeſtis gracie muneribus aluntur· Et bn̄ in bethania celebrat̄· que interp̄tatur domus obedientie· Nam eccleſia eſt obediencie domus·· Aug9· Vnguentū autē quo maria vnxit pedes ihū iuſticia fuit· ideo libra fuit Erat aūt vnguentū nardipiſtici precōſi· piſtis grece fides dicitur· Querebas operari iuſticiam· iuſtus ex fide viuit· Vnge pedes ihēſu bn̄ viuendo· dominica ſectare veſtigia· capillis terge· ſi habes ſupflua da paupibus· ⁊ domi pedes terſiſti· Capilli enim ſuperflua corporis videntur·

Alchui· Et notandum qꝛ primo tantum pedes vnxerat· hic aūt pedes ⁊ caput vnxit· ibi rudimēta penitentium hic iuſticia pfectaꝝ deſignat̄ aīarum· p caput em̄ domini ſublimitas diuinitatis· p pedes humilitas incarnacōnis exprimit̄· vel p caput ipſe xp̄s p pedes paupes qui ſūt mēbra ei9

Auguſtinus· Domus autem repleta eſt odore mundus impletus eſt bona fama·

In craſtinum autem turba multa que venerat ad diem feſtum cū audiſſet quia veīt ihēſus hieroſolimam acceperūt ramos palmarum ⁊ ꝓceſſerunt obuiam ei ⁊ clamabāt Oſanna benedict9 q̄ venit in nomine domi rex iſrael· Et inuenit ihēſus aſellum ⁊ ſedit ſuper eum· ſicut ſcriptum eſt· Noli timere filia ſion· ecce rex tu9 venit tibi ſedens ſup pullum aſine Hec nō cognouerūt diſcipli eius primum ſed quādo glorificatus ē ihēſus tūc r̄cordati ſunt quia hec erant ſcripta de eo et hec fecerūt ei· teſtimoniū ergo p̄hibebat turba que cū eo erat qn̄ vocauit lazarum de monumento et ſuſcitauit eū a mortuis· ꝑpterea et obuiam veīt ei turba quia audierūt eum feciſſe hoc ſignuꝫ Phariſei autem dicebāt ad ſemetipſos videtis q̄a nihil ꝓficimus Ecce mundus totus poſt eum abijt

Criſ· Preceptum legis erat vt decia luna primi menſis agnus ſiue hedus in domo recluderet̄ vſqꝫ ad q̄rtamdecimā lunam eiuſdem menſis qn̄ ad veſperam immolabatur· vnde et verus agnus ex omi grege ſine macula electus· ꝓ ꝓpiū ſācrifi cacōne imoland9 añ quinqꝫ dies id eſt decima luna hieroſoliſmā aſcendit Aug· Quātus aūt fructus apparuerit p̄dicacionis ei9· ⁊ q̄nt9 grex ouium ex his q̄ perierant domus iſrael vocem paſtoris audierit· intendendum eſt ex eo q̄d dicitur· In craſtinum autem turba multa que cōuenerat ad diē feſtū cū audiſſet quia veīt ihēſus hieroſolimaꝫ acceperūt ramos palmaꝝ· Rami palmarum laudes ſunt· ſignificantes victoriā q̄ erat dn̄s morteꝫ moriēdo ſuperaturus· et tropheo crucis d̄ diabolo mortis principe triūphaturus· Criſoſtom9· Oſtēdebāt autem qn̄ d̄ reliquo maiorem q̄ꝫ de ꝓpheta opinionem habebant de eo· vnde ſeq̄tur· Et proceſſe· ob· ei et cla· oſāna benedictus qui venit in nomine domi rex iſrael· Aug9· Oſanna vox eſt obſecrantis magis affectum indicans q̄ꝫ rem aliquam ſignificās· ſicut ſūt i lingua latina· quas interiectiones vocant· Beda Eſt aūt compoſitū ex corrupto ⁊ integro· O ſi ei ſalua· anna obſecrantis eſt interiectio· Oſi ergo corruptum· anna eſt integrum· benedictus autē qui venit in nomine dn̄i· ſic poci9 accipiendū eſt· vt in nomine dn̄i· in nomine dei patris intelligatur· q̄uis poſſit intelligi etiam in nomine ſuo quia et ipſe dn̄s eſt· Sꝫ verba eius meli9 noſtꝝ dirigūt intellectum· Ego veni in nomine patris mei· non

vtiqꝫ amittit diuinitatẽ· qm̄ nos docet huilitatẽ
Criſ· Hoc eſt etiam qđ maxime coegit credere
in xp̄m omnes· qm̄ non eſt deo cō̃trari9 et hoc ma
xime erigebat plebem ꝙ ipſe dicebat ſe a patre
veniſſe· Ex his ergo verbis colligim9 ꝙ deus eſt
Nam oſanna ſaluos fac interp̄tatur· ſalutem aūt
ſoli deo ſcriptura attribuit· Deinde quia vere eſt
deus quia venit inquiūt· non q̄ dicitur· hoc enim
ſeruile eſt qđāmodo illud vero dn̄icum· ꝙ etiam
dicūt in nomine dn̄i· illud idem erga ip̄m pro ten
dit· non em̄ in noīe ſerui ſed domī dicūt illū veire
Aug9· Quid aūt magnū fuit regi ſeculoꝝ re-
gem fieri hoim· Non em̄ rex iſrael xp̄s ad exigen-
dum tributum vel ferro exercitū armandū· ſꝫ rex
iſrael ꝙ mentes regat· ꝙ in regnū celoꝝ perdu
cat· ꝙ ergo rex voluit eſſe iſrael dignacō eſt· nō
promocō· miſeracōnis indiciū· non poteſtatis au
gmentū· qui em̄ appellatus eſt in terra rex iudeo
rum in celis eſt dn̄s angeloꝝ· Theophi· Iudi
aūt regem iſrael ip̄m nuncupabāt· q̄ſi ſēſibilē re
gem ſomniantes· Expectabant nāqꝫ exurgē q̄n-
dam in regem maiorem q̄ ſc̄m humanā naturam
ſaluatuꝝ eos a romanoꝝ iuriſdicōne· Quō autē
dn̄s venerit· oſtendit euāgeliſta ſubdens· Et iue
nit iheſus aſellum et ſedit ſup eū· Aug9· Hoc
breuiter dictum eſt· Nam queadmodū ſit factum
apud alios euāgeliſtas pleniſſime legitur· pullū
aūt aſine in quo nemo ſederat· hoc em̄ apud alios
euāgeliſtas inuenit̄· intelligim9 pp̄lm gencium·
qui legem domini nō accepat· aſinam vero· quia
vtiqꝫ dn̄o adductum eſt· plebem eius q̄ veiebat
ex pp̄lō iſrael· Criſ· Fecit ergo hoc ꝓphetice ali
quid figurans· qm̄ videlicet i mundū gentiū po-
pulum debebat ſubiectū habere ꝛ ꝓpheciā q̄ndā
implens· Aug9· Adhibetur aūt huic facto pro
phecticū teſtimoniū vt appareret· qm̄ maligni pn̄
cipes iudeoꝝ eū non intelligebāt in quo imple-
bant̄ que legebant· Vnde ſequitur· Sicut ſcript̄
eſt· Noli timere filia ſion· ecce rex tuus venit tibi
ſedens ſup pullum aſine· In illo pp̄lō erat filia ſi-
on· ipſa eſt hierl'm que ſion· cui dicitur· Noli timē
illum agſce· qui a te laudatur· ꝛ noli trepidare
cū patitur· q2 ille ſāguis funditur· p quē tuū deli
ctum deleat̄· ꝛ vita redimatur· Criſ· Vel alit̄
q2 reges eoꝝ iniuſti fuerāt· ꝛ eos obnoxios bell̄
faciebāt confide ait· hic non talis· ſꝫ mitis ꝛ man
ſuetus· q' oſtendit̄ ab aſino Non em̄ exercitū hn̄s
intrabat· ſꝫ aſinum habens ſolū· Vide aūt euāge
liſte ſapiam· non verecūdabat̄ priorem ignoran
ciam diuulgare· nam ſequit̄· Hec nō co· diſ· ei9 p̄
mum· ſꝫ q̄n glorificatus eſt iheſus Aug9· id eſt
q̄n virtutē ſue reſurrectōnis oſtendit· tūc recor-
ſūt· quia hec erāt ſcripta de eo ꝛ hec fecerūt ei id
eſt non alia q̄ que ſcripta erāt de eo· Criſ· hoc
aūt ignorabāt· qm̄ ipſe non reuelauit eis· Scan-
dalizaſſet ei eos· ſi rex exiſtēs talia paſſurus erat
et etiam non ſuſcepiſſent ſtatim cogcionē regni·
de quo dicebat̄· de regno em̄ temporali hoc dici
putaſſent· Theophi· Aſpice aūt oſeq̄nciā paſſi
onis· ſuſcitauit lazarum· hoc oim̄ nouiſſime reſer-
uans miraculum· ꝛ ob hoc plrim̄i ocurrebāt ꝛ cre
debant· vnde ſequit̄· Teſti· g̃ p hi· tur· que cū eo

erat qn̄ vo· la· de monumento et ſuſci· eū a mor·
ꝓpterea ꝛ obuiā venit ei turba· q2 au· eū fe· hoc
ſignum· Exinde liuor ꝛ inſidie· vnde ſequit̄· pha
riſei aūt dicebāt ad ſemetipſos· videtis q2 nihil
ꝓficimus· Ecce mundus totus poſt ipſū abijt·
Aug9· Turba turbauit turbam· Quid aūt inuſ
det ceca turba· q2 poſt eum abijt mundus· p quē
factus eſt mundus· Criſ· Mundum em̄ hic tur
bam dicunt· videtur aūt mihi hoc dictum eſſe eoſ
rū qui ſani quidem erant· non audebāt aūt ꝓpala
ri· Demū ab euentu deterrebāt alios quaſi incōſu
mabilia temptātes· Theophi· Acſi di· q̄ntum-
cūqꝫ inſidiamiī tāto hic augetur et gloria ei9 in-
tenditur· Quis ergo profectus de tantis inſidijs

Erant autem gentil'
quidā ex his qui aſcē
derant vt adorarent
in die feſto· Hi ergo
acceſſerunt ad philip
pum qui erat a beth-
ſaida galilee ꝛ roga-
bant eū dicentes· Do
mine volum9 iheſuꝫ vi
dere· Venit philipp9
et dicit ādree· andre
as rurſum et philipp9
dicunt iheſu· Iheſus
aūt reſpondit eis di
cens· veit hora vt cla
rificetur filius homis
Amen amen dico vo
bis niſi granuꝫ frumē
ti cadens i terrā mor
tuū fuerit ipſum ſoluꝫ
manet· Si autẽ mor
tuū fuerit multuꝫ fru
ctū affert· Qui amat
animā ſuam pdet eaꝫ
et qui odit animā ſuā
in hoc mundo in vitaꝫ
eternam cuſtodit eaꝫ
Qui mihi miniſtrat·
me ſequatur· et vbi
ego ſuꝫ· illic et miſter
meus erit· Si quis mi
hi miſtrauerit honori
ficabit euꝫ pater me9

Beda· Templū dn̄i
hieroſolimis ſituꝫ a-
deo erat famoſuꝫ vt
diebus feſtis non ſo-
lum vicini ſed ecīā mł
te ex longinq̄s regi
onibus gentes illuc
aduenirent· Sic̄ & eu
nucho candacis regi
ne ethiopum actus
apoſtoloꝝ declarat
Hac g̃ conſuetudine
hi gentiles venerāt
adorare· de quibꝫ di
citur· Erant autem
gentiles quidam ex
his qui aſcenderant
vt adorarent in die
feſto· Criſoſto-
mus· Prope exiſten
tes de cetero vt ꝓ-
ſeliti fierent· Fama
itaqꝫ audita de xp̄o·
volunt eum videre·
vnde ſequitur· Hi g̃
acce· ad philippuꝫ q̄
erat a betſaida gali·
et roga· eum di· dn̄e
volum9 iheſuꝫ vidē
Aug9· Ecce volūt
eum iudei occidere·
gentiles videre ſed
et illi ex iudeis erant
qui clamabāt· ben e-
dictus qui venit i no
mine dn̄i· Ecce illi ex
circūciſione illi ex p̄-
pucio· velut duo pa
rietes de diuerſo ve-
nientes· et in vnam
fidem criſti· pacis o-
ſculo cōcurrentes· ſe
quit̄· Venit philip-
pus et dicit andree·
Criſ· Quaſi priori

exiſtenti· audiuerat em̄ in viam gentium non abi
eritis· ꝓptea cum condiſcipulo cōmunicans magi
ſtro refert· Vn̄ ſeq̄t̄· Andreas rurſus ꝛ phil pp9

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicūt ihesu· Aug9· Audiam9 ergo vocem lapi
dis angularis· Vñ ſequit̄· Jhesus aūt reſpondit
eis dicens· venit hora vt clarificetur fili9 hoīs·
Forſitan aliquis putat ideo ſe dixiſſe glorificatū
q2 gentiles eum volebant videre· non ita eſt· Sȝ
videbat gentiles poſt paſſionem et reſurrectōnē
ſuam in omnibus gentibus credituros· Ex occaſio-
ne igitur iſtorum gentiliū qui eum videre cupie-
bant· annūciat futuram plenitudinē gentiū ꝛ ꝑ
mittit iā adeſſe horam glorificacōnis ſue· qua fa-
cta in celis gentes fuerant crediture ſm̄ illud Ex
altare ſup celos de9· ꝛ ſup omnem terram gloria
tua· Sed altitudinē glorificacōnis oportuit vt
ꝑcederet humilitas paſſionis· Vñ adiūxit· Amen
amen dico vobis· niſi gra· fru· ca· in ter· mor fue·
ipſū ſolum manet· Si aūt mor· fuerit multū fru-
ctum affert· Se aūt dicebat granum mortifican-
dū in infidelitate iudeoꝝ multiplicandum ī fide
ꝑploꝝ· Beda· Ipſe eñ ex ſemine patriarchaꝝ
in agro hui9 mundi ſeminatus eſt· id eſt incarna
tus eſt vt moriendo cū multiplicacōne reſurgerē
ſolus mortuus eſt· cū multis ſurrexit· Criſ· Et
q2 ꝑ ſermones non ita ſuadebat vtitur exēplo
q2 frumentum magis facit fructū cū mortuū fue
rit· Si aūt ex ſeminibȝ accidit· multomagis ī me·
Quia igitur de reliquo debebat dimittere diſcipu
los ad gentes· videt aūt gentiles ꝑſilientes ad fi-
dem· oſtendit ꝙ tempus erat vt ad crucem veni
ret· non eñ pri9 eos ad gentes miſit· donec iudei
offenderunt· donec crucifixerunt Et q2 de morte
ſua ꝑuidit diſcipulos ꝯtriſtādos· ſupabūdantiā
facit ſermonis dicens non ſolum ſi nō mortē meā
pacienter ſuſtinueritis· ſed etiam ſi vos ipi nō mo-
riamini· nullum vobis erit lucrum· Et hoc eſt qđ ſb
dit· Qui amat animā ſuā ꝑdet eam Aug9· Hoc
duobȝ modis itelligi poteſt qui amat ꝑdet· id eſt
ſi amas ꝑdes· ſi cupis vitā tenere ī xp̄o noli mor-
tem timere ꝓ xp̄o· Item alio modo qui amat aiam
ſuā ꝑdet eam· noli amare in hac vita· ne ꝑdas in
eterna vita· Hoc aūt qđ poſteri9 dixi magis hr̄e
videtur euāgelicū ſenſum· Sequit̄ eñ· Et qui odit
animā ſuā in hoc mundo· in vitā eternā cuſtodit
eam· ergo qđ ſupra dictum eſt q̄ amat· ſubintelli
gitur in hoc mundo· Criſ· Amat aūt aīmā ſuā
in hoc mundo· q̄ deſideria ei9 incōueniencia facit·
Odit aūt eam qui non cedit ei noxia cōcupiſcenti·
Et non dixit· qui non cedit ei· ſed q̄ odit eam· Que
admodū eñ eoꝝ qui odio habent̄ nec vocem au-
dire ſuſtinemus· nec viſū videre delectabit· ita et
animā cū contraria inūgit q̄ deo non placent cū
vehementia auertere oportet· Theophi· Quia
eñ valde onerofum erat audire ꝙ oportēt odire
animā· cōſolatur per hoc ꝙ addit̄ in hoc mundo·
temporis indicans ꝑticularitatē· non eñ imꝑpe-
tuū iubet animā odio haberi· ꝛ emolumentū poſt
cū dicit· in vitam eternā cuſtodit eam· Aug9· ſed
vide ne tibi ſubrepat· vt teipſum interimē velis
ſic intelligēdo ꝙ debes ī hoc mundo odiſſe animā
tuam· hinc eñ quidā maligni atqȝ ꝑuerſi homi-
cide flamis ſe donant· aquis ꝑfocant· ꝑcipitacōne
collidūt ꝛ pereunt· Hoc xp̄s non docuit· ymo ꝛ dia
bolo ꝑcipiciū ſuggerenti reſpondit· Vade ſatha-
nas· Cū ergo cauſe articulus venerit· vt hec con
dicō ꝓponatur· aut faciendū eſſe contra dei ꝑcep
tum· aut ab hac vita migrandū· cōminātē mortē
ꝑſecutore ibi oderis in hoc mundo animā tuā· vt
in vitam eternam cuſtodias eam· Criſ· Dulcis
quidem eſt preſēs vita· his qui affixi ſunt ei· Si
vero quis ad celum reſpexerit· vidēs que ibi ſunt
bona· cito ꝯtemnet vitam ꝑſentem· cū eñ appa-
ruerit melior ꝯtemnit̄ peior· In hoc ḡ nos indu-
cens xp̄s ſubdit· Qui mihi miſtrat me ſequatur·
id eſt me imitetur· de morte hoc dicit· ꝛ de ea que
ꝑ opa aſſecucōne· oportet eñ eū qui miſtrat eū
cui miſtrat ſequi Aug9· Quid ḡ ſit miniſtrare
xp̄o· in ipis verbis agnoſcim9 cū dicit· ſiq̄s mihi
miniſtrat· Miniſtrāt ḡ ihesu qui non que ſua ſūt
querūt· ſed que ihesu xp̄i· hoc eſt eñ me ſequatur
vias ambulet meas· non ſuas non ea tm̄ q̄ ad miāȝ
ꝑtinent corporalē· ſed omnia opa bona ꝓpt̄ xp̄m
faciens· vſqȝ ad illud opus magne caritatis· qđ
eſt animā ꝓ fratribus ponere· ſed quo fructu· q̄
mercede· ſequit̄· et vbi ego ſum illic ꝛ miſter me9
erit· Gratis amatur ꝛ opis quo miſtratur illi pre
ciū ſit etiam cū illo· Criſ· Oſtendit aūt ꝑ hoc
ꝙ reſurrectio morti ſuccedit· Vbi aūt ſum ait· q2
in celis ante reſurrectōnem xp̄s fuerat· igit̄ illic
trāſmigremur animo ꝛ mente· ſequit̄ Siq̄s mihi
miſtra· hono· eum pater me9· Aug9· Per hō in-
telligit̄ expoſuiſſe vt ſupra dixerat· illic et mini-
ſter meus erit· Nam quē maiorē honorem accipe
poterit adoptatus q̄ꝫ vt ſit vbi eſt vnicus· Cri
ſoſtom9· Non autem dixit· ego honorificabo eum
ſed pater meus· Nondum enim de eo decentē opi-
nionem habebant· ſed maiorem de patre·

Nunc anima mea tur
bata eſt ꝛ quid dicā
pater ſaluifica me ex
hac hora· ſed propte
rea veni in horā hanc
Pater clarifica nom̄
tuū· venit ergo vox đ
celo dicens· Et clarifi
caui· et iteꝝ clarifica
bo· Turba ergo que
ſtabat ꝛ audiebat di
cebat tonitruū factū
eſſe· Alij dicebant· an
gelus ei locutus eſt·
Reſpondit ihesus et
dixit· non ꝓpter me hō
vox venit ſed ꝓpt̄ vos
nunc iudiciū eſt mū-
di· nunc princeps mū
di hui9 eicietur foras
Et ego ſi exaltatus

Criſ· Quia domi9 ad
paſſionem diſciplos
exhortatus fuerat ne
dicant ꝙ ipſe extra
dolores exiſtens hu-
manos facile de mor
te philoſophatur ꝛ
nos admonet ꝓpt̄ hō
ꝙ ipſe eſt ſine pericu
lo oſtendit ꝙ et ipe
in agonia ſit· tamen
ꝓpter vtilitatem ·
mortem non renuit
Vnde dicit· nūc aīa
mea turbata ē· Au
guſtin9· Audio qui
in hoc mūdo odit aī-
mā ſuā in vitā eter-
nam cuſtodit eam ꝛ
mundum cōtemnere
accendor· ꝛ in cōtra
rio mō nihil eſt vite
hui9 totus q̄ntūlibȝ
fuerit ꝓlixior vapor
ꝓ amore eternorum
temporalia mihi cun
cta vileſcūt· ꝛ rurſū
dn̄m audio dicentē
Nūc aīma mea t̄bata

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

**fuero a terra· oīa tra
ham ad meipſuꝫ·hoc
autem dicebat· ſigni
ſicans qua morte eſſꝫ
moriturus·**

eſt· Sequi iubes aiaꝫ
meā·ſed turbari vi-
deo animā meā·q̄le
fundamentum q̄raꝫ
ſi petra ſuccumbit·
Agnoſco dn̄e miam
tuam· nam q̄ carita-
tis volūtate turba-
tis·multos in corpe tuo qui ſue iſirmitatis neceſ-
ſitate turbanē· ne deſperando ꝑeant conſolaris·
In ſe ergo caput noſtꝝ ſuſcepit mēbroꝝ ſuorum
affectum· et ideo non eſt ab aliquo turbatꝰ·ſꝫ ſiē
de illo ſupra dictum eſt· turbauit ſemetipſum·
Chriſ·Appropinq̄ns em̄ d̄ reliquo cruci·quod
humanū eſt oſtendit·ꝛ naturā non volentē mori
ſed p̄ſēti adherentē vite oſtendens· qm̄ non ex̄
humanas paſſiones erat·ſicut em̄ eſurire non cri-
men eſt·ita neqꝫ p̄ntem vitam appetē·xp̄s autem
corpus a peccato mūdum habebat·non a natura
libꝫ neceſſitatibꝫ exutum· Hoc igiē diſpēſacōnis
eſt non deitatis· Aug·Denīqꝫ hō qui ſeq̄ vult·
audiat qua hora ſequatur·acceſſit forte hora ter-
ribilis· ꝓponiē opcio aut faciende iniq̄tatis·aut
ſubeūde paſſionis·turbatur anima infirma·Audi
ergo quid ſubiūgit·ꝛ quid dicā Beda·hoc eſt
q̄d aliud niſi vt mēbra mea inſtruanē· pater ſal-
uifica me ex hac hora· Aug·Docuit te quē inuo-
ces·cuiꝰ volūtateꝫ tue voluntati p̄ponas· Nō iō
tibi videaē ex alto diffidere·qꝛ te vult ab inicō ꝑ-
ficere·hominis ſuſcepit infirmitatē vt doceat con-
triſtatū dicere·non qd̄ ego volo·ſꝫ qd̄ tu vis·vn̄
et hic ſubdiē·Sꝫ ꝓpterea veni in horā hāc· pater
clarifica nomē t·in ſua·ſ·paſſione ꝛ reſurrectōne
Chriſ·q̄ſi di·Nō habeo q̄d dicā erepcōꝫ q̄rēs·
ꝓpterea em̄ veni i horā hāc·acſi dicat· etſi turbe-
mur ꝛ tumultū paciamꝰ·nō fugiamꝰ mortē·quia
ego nūc turbatꝰ nō dico vt effugiam· Oportꝫ ei
ferre qd̄ ſupueniē·nō dico·eripe me ex hora hac·
ſꝫ ɔtrariū dico·ſcꝫ clarifica nomē tuū·Oſtendit ei
qm̄ ꝓ veritate moriē·gloriā dei ī vocans· ꝛ hoc
euenit futurꝝ em̄ erat· vt poſt cruceꝫ ɔuerteret
orbis terraꝝ·ꝛ ɔgnoſcēt nomē dei ꝛ coleret·nō
ſolū p̄ris ſꝫ etiā filij·ſꝫ tn̄ hoc ſilet·Sequiē·Venit
ḡ vox de celo dicens· ꝛ clarificaui ꝛ iterꝝ clarifi-
cabo· Greg·xviij·mo·Huiōi verbū ꝑ angeluꝫ
loquiē deꝰ·ꝛ cū nil in imagine oſtendiē·ſꝫ ſup ne
vocis verba audiūtur· Et nimirꝝ de celeſtibꝫ lo-
quens verba ſua q̄ audiri ab hoībꝫ voluit rōnali
creatura admiſtrāte formauit· Aug·Clarifica
ui aūt dicit anteq̄ᷓ facerē mūduꝫ ꝛ iterꝝ clarifica-
bo·cū reſurget a mortuis· vel aliter· Clarificaui
cū de virgine natus eſt·cū miracula multa fecit·
cū deſcendēte ſpūſancto in ſpecie columbe mōſtra
tus eſt· ꝛ iterū clarificabo·cū reſurgꝫ a mortuis·
cū exaltabiē ſup celos deꝰ· ꝛ ſup omnē terrā glo
ria eius· Sequiē· Turba ergo q̄ ſtabat ꝛ audie-
bat dicebat tonitruū factū eſſe·· Chriſ· Apta
quidem ꝛ bene ſig̅ficatiua erat vox ſed cito ab eis
euolauit q̄ſi a groſſioribꝫ ꝛ carnalibꝫ ꝛ deſidioſis
et hi quidem ſonitū tm̄ retinuerūt· Alij vero qm̄
articulata erat vox nouerant·quid aūt ſig̅ficauit
non adhuc de quibꝫ ſubditur·alij dicebāt· angelꝰ
ei locutus eſt· Sequiē·Reſpondit iheſus· ꝛ dixit·
non ꝓpter me hec vox venit ſed ꝓpter vos Au
guſtinꝰ·Hic oſtendit illa voce non ſibi indicatuꝫ
qd̄ iam ſciebat· ſed eis quibꝫ indicari oportebat·
Sicut aūt vox illa non ꝓpter euꝫ facta eſt·ſꝫ ꝓpē
eos·ſic aīa eius·non ꝓpter ipſū ſed ꝓpter eos tur
bata eſt· Chriſ·Ad illud enim inſtat vox p̄ris
qd̄ ſemp dicebant·qm̄ nō eſt ex deo·Qui em̄ a dō
glorificaē·qualiter nō eſt ex deo· Vbi vide ꝙ hu
milia ꝓpter eos facta ſunt· non q̄ſi filio auxilio in
digente·quia ergo dixit clarificabo·oſtendit cō-
ſequenter ꝛ modū glorie ꝑſam ſequiē·nūc iudiciū
eſt mundi· Aug·Judicium em̄ qd̄ in fine expe-
ctatur erit premioꝝ penarūqꝫ eternaꝝ· Dicitur
etiam iudiciū non dampnacōnis ſed diſcrecōnis·ꝗ
vocabat hic iudiciū diſcrecōnem ſcꝫ ꝛ a ſuis redē
ptis diaboli expulſionem· Vnde ſequiē·nūc prin-
ceps huiꝰ mundi eijcietur foras·abſit vt diabolū
principem mūdi ita dictū exiſtimemꝰ vt eum celi
et terre dominari poſſe credamus·ſed mūdus ap-
pellatur in malis hominibus qui toto orbe terraruꝫ
diffuſi ſunt· Sic ergo dictum eſt princeps huius
mundi id eſt princeps maloꝝ hoīm qui habitāt ī
mundo· Appellatur etiam mundus in bonis qui ſi-
militer ꝑ totū orbem terraꝝ diffuſi ſunt·Jdeo di
cit aplꝰs· Deus erat in xp̄o mundū reconcilians ſi-
bi·Hi ſunt ex quorum cordibus princeps mundi
eijcietur foras· Preuidebat em̄ dn̄s poſt paſſionē
et glorificacōnem ſuam·ꝑ vniuerſum mundū mi-
tos ꝑplōs credituros in quorum cordibꝫ diabolus
intus erat·cui qm̄ ex fide renunciāt eijcitur foras·
Sed nūquid de cordibus veterꝝ iuſtoꝝ nō eſt e-
iectus foras·quō ergo dictū eſt·nūc eijcieē foras
niſi qꝛ tūc quod in hominibus pauciſſimis factum ē·
nūc in multis magniſqꝫ ꝑplīs iam mox futurū eſſe
p̄dictum eſt· Quid ergo ait quiſpiam· qꝛ diabolꝰ
eijcitur foras·iam fideliū neminem temptat·īmo
temptare non ceſſat·ſed aliud eſt intrinſecus re-
gnare·aliud forinſecus oppugnare· Chriſ·Sꝫ
quale eſt iſtud iudiciū quo diabolus foras eijcitur
exemplo id faciam manifeſtum·ſit aliquis debito
res exp̄tens ꝛ feriat·ꝛ in vincula mittat· Deide
ex eadem demencia· ꝛ eum qui nihil debet ſub eū-
dem carcerem ducat·hic ꝛ eoꝝ que in alios fecit
dabit vindictam·ita ꝛ i xp̄o factum eſt· Eoꝝ
enim que diabolus in nos fecit·ꝑ ea que in criſtū
auſus eſt ſuſtinebit vindictam· Et ne quis dicat·
qualiter mittetur foras·ſi te ſupabit·ſubiungit·
Et ego ſi exaltatus fuero a terra·omnia traham
ad meipſum· q̄liter em̄ ſupatur qui ꝛ alios trahit
hoc aūt plus fuit dicere q̄ᷓ reſurgam·Si em̄ hoc
dixiſſet nondum manifeſtum eſſet qd̄ traheret·di
cendo vero traham·vtrūqꝫ demōſtrat· Aug·
Sed que omīa trahit niſi ex quibꝫ diabolus eijciē
foras·non aūt dixit omnes·ſed omīa·non em̄ oīm
eſt fides· Non itaqꝫ hoc ad vniuerſitateꝫ hoīm re
tulit·ſed ad creature integritatem·id eſt ſpm̄ ꝛ
animā et corpus ad illud ſcꝫ qd̄ intelligimꝰ·ꝙ vi
uimus·ꝙ viſibiles ſumus·aut ſi omīa ipſi homies
intelligendi ſūt·omīa p̄deſtinata ad ſalutem poſ
ſumus dicere· Aut certe omnia hoīm genera ſm̄
innumerabiles differencias quibus inter ſe p̄ter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſola peccata homines diſtāt. Chriſ. Qualiter igitur ſupra dixit. quoniam pater trahit. qꝛ ſcꝫ filio trahente pater trahit. Dicit aūt traham q̄ſi a tiranno detentos ⁊ ꝑ ſeipſos nequeuntes acceſdere. ⁊ illius manus effugere. Aug. Sed ſi exaltatus inquit fuero a terra. hoc eſt cū exaltatus fuero. non enim dubitat futurum eſſe qđ venit implere. Nam exaltacōnem ſuam dixit in cruce paſſionem. Vnde euāgeliſta ſubdit. Hoc autem dixit ſignificans qua morte eſſet moriturus.

Reſpondit ei turba. nos audiuim⁹ ex lege qꝛ xp̄s manet ineternuꝫ et quō tu dicis oportet exaltari filiū hoīs quis eſt iſte fili⁹ hoīs Dixit ergo eis iheſ⁹. Adhuc modicum lumen in vobis eſt. ābulate dum lucem hētis vt vos tenebre nō cōprehendant. Et q̄ ambulat in tenebris. neſcit quo vadat. dū lucem habetis credite ī luceꝫ vt filij lucis ſitis hec locutus ē iheſus. et abijt ⁊ abſcondit ſe ab eis.

Aug. Cum itellexiſſent iudei qꝫ domin⁹ de ſua morte dixiſſet ꝓponunt ei queſtiōꝫ quomō ſe dicēt moriturū. Vnde dicitur Reſpondit ei turba. Nos audiuimus ex lege quia xp̄s manet ieternum. quomō tu dicis. oportet exaltari filiuꝫ hominis. memoriter tenuerunt. qđ domin⁹ aſſidue dicebat ſe eſſe filiū hominis. nam hoc loco non dixit. Si exaltatus fuerit filius hoīs ſed ſupius dixerat. Venit hora vt clarificetur filius homīs hec ergo ī animo retinentes inquiūt. Si xp̄s manet ineternū quō exaltabit̄ a t̄ra id eſt quō crucis paſſione moriet̄. Criſ. Hinc eſt videre. qm̄ multa eoꝝ q̄ ꝑabolice dicebant̄ intelligebāt. qꝛ em̄ ꝓuenit de morte diſputās audiētes h̄ exaltacōꝫ ſuſpicati ſūt h̄. Aug. Vel h̄ eū dixiſſe itelligebāt qđ facē cogitabāt. n̄ g° eis ꝺ hoꝝ iſtoꝝ obſcuritatē apuit īfuſa ſapia ſꝫ ſtimulata ɔſcia. Criſ. Et vide q̄lit̄ malicōſe īterrogāt. nō ei dixerūt. nos audiuim⁹ ex lege quia xp̄s nihil patit̄. In m̄tis ei ſcripturaꝝ locis ⁊ paſſio ⁊ reſurrectō ſil' ponit̄. ſꝫ qm̄ manet ineternū Et nimiꝝ h̄ n̄ erat ɔtrariū. immortalitati ei ꝑ paſſiōꝫ n̄ eſt factū ipedimentū. ſꝫ eſtimarūt ꝑ h̄ oñdē euꝫ nō eſſe xp̄m qm̄ xp̄s manet ineternuꝫ. Deīde ſubdūt q̄s eſt iſte fili⁹ hoīs. ⁊ h̄ malicōſe. q.d. n̄ dicas qꝫ ꝓpt' odiū tuū h̄ dicam⁹. Ecce ei n̄ nouim⁹ de q̄ dicis. ſꝫ xp̄s r̄ndit. oſtendēs qm̄ paſſio n̄ ꝓhibꝫ manē eū ineternuꝫ. vn̄ ſubdit̄. Dixit g° eis ihs. adhuc modicū lumē in vob̄ ē. q.di. adhuc ꝑuo tp̄e ego lux vobiſcū ſū. ꝑ h̄ oſtendēs qꝫ mors ei⁹ trāſmigr̄cio eſt. Etem̄ lux ſolaris n̄ intimit̄. ſꝫ paꝝ recedēs rurſus apparet. Aug. Vel alit̄ modicū lumē ī vobis ē. ꝑ h̄ qꝫ itelligitis qꝛ xp̄s manet ineternum. g° ambulate accedite totū intelligite. ⁊ moriturū xp̄m ⁊ victuꝝ ineternuꝫ. dū lucē hētis Chriſ. h̄ dicit temp⁹ totū p̄ntis vite. ⁊ an̄ crucem. ⁊ poſt crucē. multi em̄ p⁹ crucē crediderūt in eū. vt nō tenebre vos oprehēdāt. Si ſcꝫ eo mō crediderītis xp̄i eternitatē vt negetis in eo mortis huīlitatē. Seqtur. Et q̄ ambulat ī tenebris neſcit q̄ vadat. Chriſ. Q̄nta deniqꝫ iudei nunc agunt ⁊ neſciūt quid agunt. ſed vt in tenebris ambulantes putant rectā icedere viā contrariā āt vadūt. ꝓpterea ſubdit. Dum lucem habetis credite in lucē Aug. Id eſt dum aliquid veri habetis credite in veritatem. vt renaſcamini veritati. vnde ſequitur. Vt filij lucis ſitis. Criſoſtom⁹. Id eſt filij mei. in p̄ncipio autem euangeliſta dicit qꝫ ex deo nati ſunt. hoc eſt ex patre. hic autem ipſe dicitur hos generare. vt diſcas quoniam vna eſt actio patris ⁊ filij. Sequitur. hec locutus eſt iheſus ⁊ abijt. ⁊ abſcondit ſe ab eis. Auguſtinus. Non ab eis qui credere ⁊ diligere ceperunt. ſed ab eis qui videbant ⁊ inuidebant. Cum autē ſe abſcondit noſtre infirmitati conſuluit. nō ſue poteſtati derogauit Chriſoſto. Sed cum nec lapides leuarent. nec blaſfemarent. cui⁹ gracia occultat⁹ eſt. nouerat furorem in eis ſeuientem ⁊ non expectauit. vt in opus exirēt. ſed occultat̄ mitigans eoꝝ inuidiam.

Cū autē tanta ſigna feciſſet coram eis. nō credebāt in eum vt ſermo yſaie ꝓphete impleretur. quē dixit. Dn̄e quis credit auditui noſtro. et brachiū domini cui reuelatum ē. ꝓpterea non poterāt credere. qꝛ iterꝝ dixit yſaias. Excecauit oculos eoꝝ. et indurauit cor eorū vt nō videāt oculis ⁊ itelligāt corde ⁊ cōuertant̄. ⁊ ſanē eos. Hec dixit yſaias qn̄ vidit gloriam eius ⁊ locutus eſt de eo. verumtamen ex principibus multi crediderūt in eum. ſed ꝓpter phariſeos non ɔfitebant̄. vt de ſinagoga n̄ eicerent̄. Dilexerūt enim magis gloriam hoim q̄ gloriam dei.

Chriſoſtom⁹. Nouerat dominus feruentem animū iudeoruꝫ ⁊ occiſionem meditātem. ⁊ ideo occultatus eſt. ⁊ hoc iſinuauit euangeliſta ſubdens. Cum aūt tanta ſigna feciſſet coram eis nō credebāt in eū. Theo. Non aūt modice iniquitatis fuit. tantis ſignis nō credere. Ea vero ſigna cōmemorat. q̄ ſupra ſunt poſita. Chriſ. Ne quis autem dicat. cui⁹ grā venit xp̄s. non nouerant qꝫ non ei intenderent. ⁊ ideo ad h̄ excludendū inducit etiā ꝓphetas hoc ſcientes. ꝓpter qđ ſeq̄tur. vt ſermo yſaie ꝓphete impleret̄ q̄ꝫ dixit. Dn̄e quis credidit auditui noſtro et brachium dn̄i cui reuelatū eſt Alch. Quis ꝓ raritate poſuit. quia quod ſācti ꝓphete a deo audierūt ⁊ ipſo p̄dicauerūt. pauciſſimi crediderūt. Aug. Satis autem oſtendit brachium domini ipſum dei filiū nūcupatum. non qꝫ de⁹ pater figura detinet̄ carnis hūane. ſꝫ qꝛ oīa ꝑ ipſū facta ſūt. ideo brachiū dn̄i dictum eſt. Si enim aliquis homo tāta ꝑtate

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

preualeret vt ſine vllo motu corporis ſui qđ diſceret fieret· verbū eius brachiū eius eſſet· Nō aūt patet occaſio erroris his qui dicūt qꝛ ſolus pater eſt· ſi brachiū eius eſt filiꝰ ·non eñ due ſed vna pſona eſt homo ⁊ brachiū eius non intelligētes quō verba de rebꝫ alijs ad res alias ꝓpt̄ aliquā ſilitudinē trāſferant̄· Quidā aūt inter ſe muſitāt q̄ culpa fuit iudeoꝝ· ſi neceſſe erat vt ſmo yſaie impleret̄· Quibꝫ reſpondemꝰ deum preſciū futuroꝝ p ꝓphetam pdixiſſe infidelitatē iudeoꝝ nō feciſſe· Nō eñ ꝓpterea quenq̄ deꝰ ad peccandum cogit· quia futura hoim peccata iam nouit· Ipſorū eñ pſciuit peccata non ſua· Fecerūt ḡ peccatū iudei qđ facturos eſſe pdixit· quē nihil latet·

Chriſ· Quod ergo dixit vt ſermo yſaie ꝓphe impleret̄· hȝ vt non cauſale eſt· ſed euentꝰ· nō eī qꝛ dixit yſaias· nō crediderūt ſed qꝛ non erāt credituri ꝓpterea yſaias dixit· Aug· ſed ea que ſequūtur ꝓfundiorē faciūt q̄ſtionem· Adiūgit eñ et dicit· ꝓpterea non poterāt credere· qꝛ iterū dixit yſaias· excecauit oculos eorum ⁊ indurauit cor eoꝝ vt non videāt oculis· ⁊ intelligāt corde ⁊ ꝯuertant̄ ⁊ ſanem eos· Si eñ credere nō poterant qđ peccatū eſt hoīs non facientis qđ non poteſt facere· Et qđ eſt grauiꝰ ad deū cauſa refert̄· q̄n quidem ipē excecauit oculos eoꝝ ⁊ indurauit eorū cor· Nō eñ hoc ſaltem de diabolo dicit̄· ſȝ de deo Sed q̄re non poterāt credere· Reſpōſio qꝛ noleba nt· Sicut eñ q̄ dñs negare ſeipm non poteſt· laus eſt voluntatis diuine· ita q̄ illi non poterāt credere culpa eſt volūtatis humane· Chriſo· Hoc aūt ⁊ in omuni ꝯſuetudine cuſtodit̄· vt cū quis dicat· nō poſſum amare illum· vehemētia voluntatis potentiam dicit· Sȝ euāgeliſta dicit· nō poterāt vt oſtendat q̄m ipoſſibile eſt mentiri ꝓphetam· non tamen impoſſibile erat eos credere· nō eñ hec pdixiſſet ſi credituri eſſent· Aug· Sȝ aliam cauſam inquis dicit ꝓpheta· nō voluntates eoꝝ· qꝛ ſcȝ excecauit oculos eoꝝ ⁊c· Sed hoc eſt etiam eoꝝ volūtatem meruiſſe· reſpōdendo· Sic eñ excecat ⁊ obdurat deꝰ deſerendo ⁊ nō adiuuādo· q̄ occulto iudicō facere poteſt in quo nō poſ·

Chriſ· Neqꝫ eñ derelinq̄t nos· niſi nos voluerymꝰ· ſm illud Ozee· oblitus es legis dei tui· obliuiſcar ⁊ ego tui· Hec dicit· oſtendēs nos incipere derelictōnē· ⁊ cauſā fieri pdicōnis· Sicut eñ ſol infirmū offendit viſum· nō ex ꝓpa natura· ita fit in his qui nō attendūt dei ſmones· Terrens aūt auditores ſcriptura dicit· excecauit ⁊ indurauit·

Aug· Qđ aūt addidit· et ꝯuertant̄ ⁊ ſanē eos· vtrū ſubaudiendū ſit· id eſt non ꝯuertant̄· etenī ꝯuerſio de illiꝰ gracia eſt· an forte ⁊ hoc de ſuperne medicine mīa factū intelligendū· vt q̄m ſuperbe ſuā iuſticiam ꝯſtituē volebāt adhuc deſerent̄ et excecarent̄· vt offenderēt in lapidem offenſionis· ⁊ impleret̄ facies eoꝝ ignominia atqꝫ humiliati q̄rerent non ſuā qua inflatur ſupbus· ſed iuſticiam qua iuſtificat̄ impius· Hoc eī multis eoꝝ ꝓfecit in bonum· qui de ſuo ſcelere cōpuncti· in xpm poſtea crediderūt· ſequit̄· Hoc dixit yſaias q̄n vidit gloriam eius ⁊ locutus eſt de eo· Vidit aūt non ſicuti eſt ·ſed modo q̄dam ſignificatiuo· ſicut ꝓphete viſio fuerat īformanda· Nemo ergo vos fallat eoꝝ qui dicūt· inuiſibilem patrē ⁊ viſibilem filiū· qui putāt eum eſſe creaturā· In forma eñ dei in qua equalis eſt patri etiā filiꝰ inuiſibilis eſt· vt aūt ab homibꝫ videret̄ formā ſerui accepit· Oſtendit etiam ſe anteq̄ ſuſcipet carnē· oculis hoim· ſicut voluit in ſubiecta creatura· nō ſicuti eſt· Chriſ· Gloriam aūt hic dicit viſiōeꝫ ſedentis in throno excelſo· ⁊ alia que ibi dicūtur Vnde ſequit̄· Et locutus eſt de eo hoc ſcȝ· vidi dominū ſedentē· ⁊ q̄ audiuit vocem dicentē· quem mittam· ⁊ quis ibit ⁊c· ſequit̄· Verūtamen ex principibus multi crediderūt in eum· ſed ꝓpter phariſeos non ꝯfitebant̄· vt de ſinagoga nō eijcerent̄· Dilexerūt eñ magis gloriam hoim q̄ gloriā dei·

Alchui· Gloria dei eſt publice confiteri xpm· Gloria hoīni eſt i mūdanis gloriari· Aug· hos ergo improbauit euāgeliſta qui in hoc greſſu fidei ſi proficerent per amorē· que humane glorie ſunt proficiendo ſuparent·

Jheſus aūt clamauit et dixit· Qui credit i me non credit in me· ſed in eū qui miſit me Qui videt me · videt eum q̄ me miſit· Ego lux in mundū veni vt omnis qui credit i me i tenebris nō maneat Et ſiquis audierit verba mea ⁊ nō cuſtodierit· ego nō iudico eū nō veni vt iudicē mūdum· ſed vt ſaluificē mundū· Qui ſpernit me· ⁊ non accipit verba mea habet q̄ iudicet eū· ſermo quē locutus ſum ille iudicabit eū in nouiſſimo die· qꝛ ego ex meipſo nō ſū locutus· ſed qui miſit me pater ipē mihi mādatū dedit· quid dicā et q̄đ loquar· Et ſcio qꝛ mandatū eius vita eterna eſt· Que ergo ego loquor · ſicut dedit mihi pr̄· ſic loquor

Chriſ· Quia amor humane glorie principes credentes confiteri ꝓhibebat· dñs cōtra hoc eis loquit̄ vnde dicit̄· Jheſus aūt clamauit· ⁊ dixit· q̄ credit in me· nō credit in me ſed in eum qui miſit me· q̄ſi di· quid formidatis credere i me· in deū fides puenit p me· Aug· qꝛ eñ homo apparebat hominibus cū lateret deus· ne putarent eum hoc eſſe tm̄ qđ videbant talem ac tantū ſe volens credi q̄lis ⁊ q̄ntus eſt pater· q̄ credit i me inq̄t non credit in me· id eſt ī hoc qđ videt· ſed ī eū qui me miſit id eſt in patrem· Nam ſi putauerit eum habere filios ſm graciā· non aūt habere filiū eq̄lē ſibi atqꝫ coeternum· non credit in patrem q̄ eum miſit· qꝛ non eſt hoc pater q̄ eum miſit· Sic autem putarent ſe voluiſſe itelligi patrem tanq̄m multoꝝ filioꝝ p grām· ſ; generatorē· nō vnici verbi· equalis ſibi cōtinuo ſubiecit Qui videt me· videt eum qui miſit me· q̄ſi dicer· vſqꝫ adeo nihil diſtat inter eum et me· vt qui me videt videat eū qui

miſit me· Apl̃os ſuos certe ipſe dñs miſit· nunq̃m tamen aliquis eoꝝ dicere auderet· qui credit in me· Credim⁹ em̃ apl̃o· ſed non credim⁹ in apl̃m Filius aũt recte vnigenitus dicit· Qui credit ĩ me non credit in me· ſed credit in eum q̃ me miſit· vbi non a ſe abſtulit credentis fidem· ſʒ voluit in forma ſerui remanere credentem· Chriſ⁹· vel dicit Qui credit ĩ me ꝛc· q̃ſi di· Qui fluminis accipit aq̃ non eam q̃ eſt fluminis accipit· ſed eam q̃ eſt fontis Volens aũt oſtendere q̃m non eſt credere ĩ p̃rem non credentẽ in eum ſubiũgit· Qui videt me· vidʒ eum qui me miſit· Quid igiẗ· corpus eſt deus· neq̃q̃· ſʒ cõſideracõ veri que eſt p intellectũ· hic viſio dicitur· Deinde oſtendit eã que ad patrẽ cognicõnem· in hoc q̃d ſubdit· Ego lux in mundum veni· q: em̃ pater lux vocatur· vbiq; eo hic vtiẗ nomine· Lucem aũt ſe hic vocauit· eo q̃ ab errore eripit· ꝛ intellectuales tenebras ſoluit· Vnde ſubdit· vt omnis q̃ credit in me· in tenebris non maneat· Aug̃· In quo ſatis manifeſtat om̃s ſe in tenebris inueniſſe· ſed ne in eis tenebris maneant in quibʒ inuenti ſũt· debent credere in lucem que venit in mũdum· Dixit quodã loco diſcipulis ſuis· vos eſtis lux mundi· nõ tamen eis dixit· vos lux veniſtis in mundũ· vt omĩs q̃ credit in vos in tenebris non maneat· Lumina ergo ſũt om̃s ſc̃ti ſed credendo illuminanẗ ab eo a quo ſiq̃s receſſerit tenebraẗ· Chriſ⁹· Vt aũt non exiſtimet q̃ ꝓpter imbecillitatẽ eos q̃ ipſũ ↄtemnũt· illeſos dimittat· ſubiũgit· Et ſiq̃s audierit verba mea et ñ cuſtodierit ea ego nõ iudico eum· Aug̃· Intelligendum eſt· mõ non iudico eũ· cum alio loco dicat· Pater om̃e iudiciũ dedit filio· Quare aũt mõ non iudicat· oſtendit ſubdens· Non em̃ veni vt iudicem mundũ· ſed vt ſaluificẽ mundũ· id eſt ſaluũ faciam mundũ· Nũc ergo eſt tempus mĩe p⁹ erit iudicij· Chriſ⁹· Deinde vt nõ pigriores ex hoc fiant· terribile ſubdit iudiciuʒ· Qui ſpernit me et nõ accipit verba mea· habet q̃ iudicet eũ Aug̃· Non dixit· ego non iudico eũ in nouiſſimo die· ſʒ em̃ eſſet ↄtrariũ illi ſentencie omne iud̃ eiũ dedit filio· Expectãtibus aũt quiſnam eſſet ille ſecutus adiũxit· ſermo quẽ locutus ſum ille iudicabit eum in nouiſſimo die· ſatis maĩfeſtauit ſeip̃m in nouiſſimo die iudicaturũ· ſeip̃m quippe locut⁹ ẽ ſeip̃m annũciauit· Aliter itaq; iudicabũtur q̃ nõ audierũt Aliter q̃ audierũt ꝛ ↄtempſerũt· Aug̃· primo de trin· ideo aũt iudicat verbũ q̃d locutus ẽ fili⁹ q: non ex ſe locutus eſt filius· Vnde ſequiẗ· Quia ego ex meipſo non ſum locut⁹· p q̃d intelligi voluit· Ego non ex me natus ſum· quero itaq; quõ intelligam⁹· ego nõ iudicabo· ſed verbũ q̃d locut⁹ ſum iudicabit· cũ ipſe ſit verbũ patris q̃d loquiẗ Vel ita· ego nõ iudicabo ex poteſtate humana· q: fili⁹ hoĩs ſum· ſed ego iudicabo ex poteſtate vbi dei q: fili⁹ dei ſum· Chriſ⁹· Vel aliter· ego non iudico eũ· id eſt non ſum cauſa ꝑdicõnis eius· ſed ipſe qui verba mea ſpernit· Verba em̃ que modo locutus ſũ ĩ ordie ſtabũt accuſatoris omnẽ tollẽcia excuſacõnem· ꝛ hoc eſt q̃d ſubdit· Sermo quẽ locutus ſum· ille iudicabit eũ· et quis ſermo· quia ego ex meipſo non ſum locutus· ſed qui miſit me pater· ipſe mihi mandata dedit· quid dicã· et q̃d loquar· Omnia igiẗ hec ꝓpter eos dicebantur· vt nullã habeãt excuſacõne· Aug̃· Mandatũ aũt nõ q̃ filius non habeat· pater dedit· ſed in ſapia patris q̃d eſt verbuʒ patris omnia mandata ſunt patris· Dicitur autẽ mandatũ datũ· q: non eſt a ſeipſo cui diciẗ datũ· ꝛ hec eſt dare filio id ſine q̃ nunq̃ filius fuit· q̃d eſt gignere filiũ qui nunq̃ non fuit· Theophi· Cum em̃ verbuʒ patris exiſtat filiꝰ· ꝛ que ſunt in mente patris reuelat ĩ interꝓ mandatũ accepiſſe dicit· q̃d ſit dicturus et quid loquatur· Sicut etiã noſtꝝ verbũ ſi verum fateri volumꝰ· ea ꝓfert que ſuggerit mens· Sequiẗ· Et ſcio quia mandatũ eius vita eterna eſt·

Aug̃· Si ergo vita eterna eſt ipſe filiꝰ· ꝛ vita eterna eſt mandatũ patris· q̃d aliud dictũ eſt niſi q: ego ſum mandatũ patris· Proinde et id quod adiũgit Que ergo ego loquor· ſicut dixit mihi pater· ſic loquor· non accipiamꝰ· dixit mihi quaſi p verba locutus ſit vnico verbo· Dixit ẽ pater filio id ſine quo nunq̃ filius fuit· ſicut dedit vitã filio non q̃d neſciebat vel non habebat· ſed q̃ ipſe filius erat· Quid eſt aũt· ſicut dixit mihi ſic loq̃r· niſi verbuʒ loquor· ita ille dixit vt verax· ita iſte loquiẗ vt veritas· verax aũt genuit veritatẽ· q̃d ergo iam diceret veritati· Non enim imperfecta erat veritas cui verum aliquid adderetur·

CAPI· XIII·

Ante diẽ autem feſtuʒ paſche ſciens iheſus q: venit hora ei⁹ vt trãſeat ex h̃ mũdo ad patrẽ cũ dilexiſſʒ ſuos q̃ erant in mundo in finẽ dilexit eos· et cena facta· cũ diabolus iã miſiſſet in cor· vt traderet eum iudas ſimonis ſcariothis· ſciens q̃a omnia dedit ei pater in manus· et q: a deo exiuit· ꝛ ad deũ vadit Surgit a cena· et ponit veſtimenta ſua· et cũ accepiſſet linteũ precinxit ſe deinde miſit aquaʒ in peluim et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ· et extergẽ linteo quo erat precinctus·

Theophi· Quia dñs trãſmigraturꝰ erat de preſenti ſeculo explicat q̃lem erga ſuos amiciciam gerẽt· Vnde diciẗ· Ante diem aũt feſtuʒ paſche ſciens iheſus q: venit hora eius vt trãſeat ex hoc mundo ad patrem cũ dilexiſſet ſuos qui erãt in mũdo in finem dilexit eos·

Beda· Plima ſi q̃s dem feſtiuitates iudei habebãt· ſʒ apud eos inſignior atʒ celebrior erat paſche feſtiuitas· ꝓpter q̃d ſignanter dicit· ante diem feſtũ paſche·

Aug⁹· Paſca non ſicut quidã eſtimant grecũ nomen eſt· ſʒ hebreũ oportuniſſime tñ occurrit in hoc nomine q̃dam ↄgruencia vtraꝝq; linguaꝝ q: em̃ pati grece paſchin diciẗ· idõ paſca paſſio putata ẽ· vel hoc nomen a paſſiõe ſit appellatũ· in ſua vero lingua· h̃ eſt ĩ heb. ea paſca trãſitꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicitur· ꝓpterea quia tūc primū paſca celebrauit
ꝑplus dei qn̄ ex egipto fugientes rubrū mare trā
ſierūt· Nūc ergo figura illa ꝓphetica in veritate
cōpleta eſt· cū ſicut ouis ad imolandū ducit̄ xp̄s
cuius ſangne illinitis poſtibꝫ noſtris· id eſt cuius ſi
gno crucis ſiḡtis frōtibꝫ noſtris a pdicōne huius
ſecli tanq̄ a captiuitate egipciaca liberam̄· ⁊ agi-
mus ſalubrimū trāſitū· cū de diabolo trāſimus ad
xp̄m· ⁊ ab iſto iſtabili ſeclo· ⁊ ad eius fundatiſſimū
regnū· Hoc itaqꝫ nomē id eſt paſca velut inf̄pre
tans nob̄ euāgeliſta dic̄· Sciens q2 venit hora e-
ius vt trāſeat ex h̄ mūdo ad p̄rem· ecce paſca· ec-
ce trāſitus· Criſ· Nō ſolū aūt tūc ſciens ſ; olim·
Trāſitū aūt eius mortē vocat· Relicturus aūt di-
ſcipl̄os maiorē eis demōſtrauit amorē· ⁊ h̄ ē qd̄
dicit· cū dilexiſſet ſuos q̄ erāt in mūdo· in finē di-
lexit eos· h̄ eſt nihil dēliq̄t eoꝝ· que eū q̄ valde
amat decens eſt facere· non aūt a principio h̄ fec·
ſed maiora poſtea adiecit· vt eoꝝ augeat familiari
tatem· ⁊ multā eis ꝑparet conſolacōnem· ad ea q̄
ſup uentura erāt· ſuos aūt eos vocat ſcdm fami-
liaritatis rōnem· q2 ⁊ alios ſuos dicit ſm ↄdicōis
rōnem· vt cū dicit̄· Sui eū non receperūt· addit
aūt· qui erāt in mūdo· q2 ſui erāt etiā defuncti vt
abraam· yſaac ⁊ iacob· ſed in mūdo non erāt· hos
ergo ſuos q̄ erāt in mundo manſit amās cōtinue·
et tandem pfectā amiciciā circa eos oñdit· ⁊ h̄ eſt
in finē dilexit eos· Aug· Vel aliter· in finē dile
xit eos· vt ⁊ ipſi de hoc mūdo ad ſuū caput dile-
ctione trāſirent· Quid eſt em̄ in finē niſi in xp̄m·
Finis em̄ legis xp̄s· ad iuſticiā omi credenti· Finis
pficiens nō inficiens· Video aūt poſſe iſta v̄ba
quodā humano modo etiam ſic accipi tanq̄ vſqꝫ
ad mortē xp̄s dilexerit ſuos· ſ; abſit vt dilectōnē
morte finierit· qui non eſt morte finitus· niſi for
te ſit ita intelligendū· vſqꝫ ad mortē dilexit eos·
id eſt vſqꝫ ad mortem illum dilectio ipſa pduxit· ſe
quit̄· Et cena facta id eſt iam parata· ⁊ ad cōuiuā
cū menſā vſumqꝫ pducta· Non em̄ ita debemus in
telligere cenam factā· veluti iam conſumptā· atqꝫ
trāſactam· adhuc em̄ cenabat̄ cū ſurrexit ⁊ pedeſ
lauit diſcipulis· nā poſtea recubuit· ⁊ buccellam
traditori dedit· q2 aūt ait· Cū iam diabolus miſiſſ;
in cor vt traderet eum iudas ſcariothis· Miſſio
iſta ſpūalis ſuggeſtio eſt· ⁊ non fit p aurē· ſ; p
cogitacōnē· diabolice em̄ ſuggeſtiones imittunt̄
et hūanis cogitacōibꝫ imiſcent̄· Factū em̄ iā fue
rat i corde iude· p imiſſionē diabolicā vt traderet
diſcipulus mgr̄m· Chriſ· Hoc aūt q̄ſi ſtupens i-
terſeruit euāgeliſta· qm̄ eū qui iā ꝓdere ſtatue
rat dn̄s lauit· Oſtēdit etiā ꝓditoris multā nequi
ciā· qm̄ neqꝫ ſalis eū ↄmunicacō detinuit· qd̄ maxie
cōſueuit neq̄ciā detinē· Aug· Locutus aūt euā
geliſta de tanta dn̄i humilitate prius eius celſitudi-
nē voluit ↄmēdare· ad qd̄ ptinet qd̄ dicit· Sciēs
q2 omīa dedit ei pater ī manus· g̃ ⁊ ipſū t̄ditorē·
Greg· vj· mora· Sciebat em̄ q2 in manu ſua ip-
ſos etiā pſecutores accepat· vt ipē in ſe ad vſum
pietatis intorq̄ret· q̄dq̄d eoꝝ ↄtra ſe malicia per
miſſā ſeuiret· Orig· Omnia em̄ tradidit ei pat̄
in manus· h̄ eſt in opa eius ⁊ ptatem· Pater ei meus
vſqꝫ huc inquit operat̄· ⁊ ego operor· Vel omīa
tradidit ei pater ī manus cūcta capiētes· vt q̄li-
bet ei famulent̄· Chriſ· Tradicōnē em̄ h̄ ſalu
tem fideliū vocat· Cum aūt audieris tradicōnem
nihil humanū ſuſpiceris· Eū em̄ q̄ ad patrē oſten
dit honorem ⁊ cōcordiam· ſicut em̄ pater ei t̄di-
dit· ita ipſe patri· Vnde paulus· Cū tradiderit in
quit regnū deo ⁊ patri· Aug· Sciens etiam q2
a deo exiuit· ⁊ ad deū vadit· nec deū cū inde exiret
nec nos deſerens cum rediret· Theophi· Quia
ergo pater omīa ei cōmiſit in manus· id eſt ſalu-
tem ei omi ſit fideliū decens reputabat· quecūqꝫ
ſpectāt ad ſalutē illis oſtendē· Sciens etiā q2 a deo
exiuit ⁊ ad deū vadit· nullatenus eius glīa minui
potat dū pedes diſcipl̄oꝝ abluerat· neqꝫ em̄ glo
riam vſurpauit· Qui ei dig̃tatē vſurpant nime
cōdeſcendunt· ne diſſipent qd̄ incōgrue ſibi diri-
puerūt· Aug· Cum g̃ illi pater oīa dediſſet in
manus· ille diſcipl̄oꝝ nō manus ſ; pedes lauit· vt
cū ſe ſciret a deo exiſſe ⁊ pgere ad deū· nō dei dn̄i
ſed hoīs ſerui impleuit officiū· Chriſ· Hoc aūt
dignū erat· eo q2 a deo exiuit· ⁊ ad deū vadit· vt
vniuerſum cōculcaret tumorem· Vnde ſequitur·
Surgit a cena ⁊ ponit veſtimenta ſua et cū acce
piſſet lintheū p̄cinxit ſe· deinde miſit aquā in pel-
uim ⁊ cepit lauare pedes diſcipl̄oꝝ ⁊ extergere
lintheo q̄ erat p̄cinctus· Vide q̄liter huilitatem
oſtendit nō ſolū in lauādo pedes ſ; etiā alit̄· Non
em̄ anteq̄ recūberet· ſ; poſtq̄ reſederūt oīs· tūc
ſurrexit· deinde nō ſolum lauit ſ; veſtimēta depo-
ſuit lintheū precinxit ⁊ peluim implet· ⁊ nō aliis i-
pleri iuſſit· ſ; oīa op at̄ oſtendēs q2 cū omi ſtudio
oportet talia facere· Orig· Miſtice aūt p̄ndiū
p̄mus cibꝫ eſſe dinoſcit̄· ⁊ an terminū diei ſpūal̄·
qui in vita p̄nti ↄſiderat̄· ⁊ his qui introducunt̄
cōuenientes exiſtit· Cena vero finalis ⁊ his qui iam
vltra ꝓgreſſi ſūt apponit̄· Aliter qꝫ poterit quis
aſſerē prandiū fore intencōnem ſcripturaꝝ anti
quaꝝ· cenā vero recondita in nouo teſtamento
miſteria· Puto aūt q2 qui vna cū ihū cenāt· et in
finali vite p̄ſentis die ſecum ↄuiuant̄· egent laua
cro quodā· non vtiqꝫ erga qd̄ primoꝝ vt ita lo-
q̄r corpis ⁊ aīe· ſed quo ad vltima ⁊ poſtrema q̄
terre neceſſario herent· Dicit aūt q2 cepit lauare
pedes· nam poſtmodum lauit ⁊ finiuit loturam·
quia pedes aploꝛum fuerūt cōtaminati· iuxta illd̄
Omnes vos ſcandalizabimī iſta nocte in me· po-
ſtea autem perfecit eos lauare purgās eos vt vl
tra non fedentur· Auguſtin· Poſuit autem ve-
ſtimenta ſua qui cū in forma dei eſſet ſemetipſum
exinaniuit· precinxit ſe lintheo qui formam ſerui
accepit· miſit aquā in peluim vnde lauaret pedes
diſcipuloꝝ· qui in terram ſangnem fudit quo in
mundiciam dilueret peccatorum· Lintheo autem
quo erat precinctus pedes quos lauerat terſit· q̄
carne qua erat indutus euangeliſtaꝝ veſtigia ↄ
fortauit· Et lintheo quidem vt ſe p̄cingeret po-
ſuit veſtimenta que habebat· Vt autem formam
ſerui acciperet qn̄ ſemetipſū exinaniuit· n̄ qd̄ ha-
bebat depoſuit· ſ; qd̄ non habebat accepit· cruci-
figendus ſane ſuis expoliatus eſt veſtimētis ⁊ mor
tuus inuolutus eſt lintheis· et tota eius paſſio no-
ſtra purgacō eſt·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Venit ergo ad ſimonem petrum· ⁊ dicit ei petrꝰ· domine tu lauaſ mihi pedes· rn̄dit ih̄s et dixit ei· Qđ ego facō tu neſcis modo· ſcies aūt poſtea· dicit ei petrus· Non lauabis mihi pedes in eternum Reſpondit ei iheſus· Si nō lauero te· non habebis ptem mecū· Dicit ei ſimon petrus Domine non tm̄ pedeſ meos ſed ⁊ manꝰ ⁊ caput· Dicit ei iheſꝰ· q̇ lotus eſt non indiget niſi vt pedes lauet· ſed eſt mundus totus· et vos mundi eſtis· ſed nō omnes· Sciebat enī quiſnam eſſet· q̇ traderet eum ꝓpterea dixit non eſtis mūdi omneſ

Orig· Sicut medicꝰ pluriū egrotoꝝ intentus cure· ab his qui magis indigent primā curam incipit sic ⁊ xp̄us qui fedos abluit pedes diſcipuloꝝ· exordit̄ ab his qui magis erāt fedi· et ſic vltimo venit ad petrū· q̄ſi minꝰ alijs indigentē lotura pedum· Vnde dicit̄· venit ergo ad ſimonē petrum· cui qđāmō ad reſiſtendum pene munda pedum cōſcia pſuadebat· Vnde ſequit̄· Et dixit ei petrus· Dn̄e tu mihi lauas pedes· Auguſ· quid eſt· tu· quid eſt mihi· cogitāda ſunt pocius q̄m dicenda· ne forte qđ ex his verbis aliquatenꝰ q̇dē digne concepit aīa· nō explicet lingua· Chriſ· Vel ſi petrꝰ primus erat· ſ; credibile eſt ꝓditorē ſtatum exiſtentē· ante eū recubuiſſe· quod euāgeliſta ſignificauit· cū dixit· cepit lauare deinde venit ad petrum· Theophi· Ex quo patet q̄ nō primitus lauit petrum· ex ceteris vero diſcipulis nullus temptauiſſet ante petrū lauari· Chriſ· Quererēt aūt vtiq̄ꝫ quis· q̄re nullus eum alioꝝ prohibuit· ſ; ſolus petrus· qđ non parui amoris ⁊ verecūdie erat· Ex hoc igitur mihi videt̄ prius ſolum ꝓditorem lauaſſe· deinde ad petrum veniſſe· et alios diſcipłos per eum de reliquo caſtigatos· Si enī quenq̄ ex ceteris lauare cepiſſet· ꝓhibuiſſet dn̄m· et dixiſſet que petrus dixit· Orig· Vel aliter omnes porrigebāt pedes· decernētes q̄ tantus non irrōnabiliter eoꝝ lauaret pedes· ſolꝰ aūt petrus nullam aliam cōſideracōnem oferens tanq̄ reuerens ih̄m· non prebebat pedes ſuos ad lauandum· ſepe enī ſcriptura deſignauit petꝝ feruidum· ad inſinuandum que ſibi viſa ſūt meliora· Aug· vel aliter· Non debemus putare hoc· petꝝ inter ceteros formidaſſe atq̄ꝫ recuſaſſe· cū ⁊ id alij ante ipſū libenter vel eq̄nimiter fieri pmiſiſſent Non enī ita intelligendum eſt· q̄ſi aliquibus iam lauiſſet· et poſt eos veniſſet ad primū Quis enim neſciat primū apłoꝝ eſſe beatiſſimū petrū· ſed q̄ ab illo ceperit· Nō ergo pedes diſcipuloꝝ lauare cepit· venit ad eū a quo cepit id eſt ad petruꝫ· et tūc petrus expauit· qđ etiam quilibꝫ eoꝝ expaueſceret· ſequit̄· Reſpondit iheſus ⁊ dixit ei· Quod ego facō tu neſcis mō· ſcies aūt poſtea· Chriſ· id eſt humilitatē huiꝰ doctrine· ⁊ quō humilitas ſufficit in deū pducere· Orig· Vel inſinuat dn̄s q̄ hoc erat miſteriū· Lauando enī ⁊ exiccando pedes eoꝝ faciebat eos decores debentes euāgelizare bona· vt oſtendere valeāt iter ſāctum ac pgere p eum qui dixit· ego ſum via· Oportebat āt lauari pedes diſcipuloꝝ a iheſu deponente veſtimenta vt mundos pedes mundiores efficiat· velut inmundiciā pedum diſcipuloꝝ ſuſcipiat in ꝓprium corpus· p linteum quo ſolo p̄cinctus manebat· ipſe nāq̄ꝫ languores noſtros portauit· Attende etiam q̄ cū debeat pedes diſcipuloꝝ abluere· nō aliud tempus eligit· q̄ cū diabolus iaꝫ intrauerat in cor iude vt eum ꝓderet· ⁊ futura p hominibus diſpenſacō iminebat· nam ante hoc nō erat oportunū pedes diſcipuloꝝ lauari a iheſu· Quis enim pedū eoꝝ ſordiciem inter medij tp̄is vſq̄ꝫ ad paſſionem lauaſſet· ſed neq̄ꝫ tp̄e paſſionis· Alter enī iheſus non aderat q̇ pedes eoꝝ lauaret· ſed neq̄ꝫ poſt diſpenſacōnē· illo nāq̄ꝫ tp̄e ſpū ſancto ſuperueniente eoꝝ loti ſunt pedes· Huius ḡ miſterij dicit dn̄s petro· tu nō es capax· ſed poſt h̄ noſces cū illud pceperis illuſtratus· Aug· Nec tamen ille dn̄ici facti altitudine exterritus pmittit fieri qđ cur fieret ignorabat· ſ; vſq̄ꝫ ad ſuos pedes humilem xp̄m videre non poteſt ſuſtinere· nā ſequit̄ Dicit ei petrus· Non lauabis mihi pedes in eternū hoc eſt nunq̄ hoc paciar· hoc quippe in eternū non fit qđ nunq̄ fit· Orige· Ex hoc aūt accipimus exemplū q̄m poſſibile eſt quenq̄ bm̄ purū ꝓpoſitum dicere ꝓpter ignorantiaꝫ qđ ſibi non ꝓdeſt· Petrus enī ignorans hoc eſſe ꝯueniens· primo q̄dem quaſi dubitās ſuauiter dixit· Dn̄e tu mihi lauas pedes· Scđo non lauabis mihi pedes in eternuꝫ qđ erat ꝓhibitiuū operis pducentis eū ad habendū ptem cū iheſu· in quo etiam non tm̄ iheſum arguit incōueniencē lauantem pedes diſciploꝝ· ſed etiam cōdiſcipłos indecenter ſuos pedes porrigētes· Cū ergo non eſſet expediens petro ꝓpriū reſponſum· non pmiſit illud dn̄s verificari· Nam ſb̄ditur· Reſpondit ei iheſus· Si nō lauero te nō habebis ptem mecū· Aug· ita dictū eſt· Si nō lauero te· cū de ſolis pedibꝫ ageret̄ quō dici ſolet· calcas me· q̄n ſola planta calcatur· Orig· Qui aūt recuſāt hec ⁊ ſimilia tropologizare dicant· q̄modo ꝓbabile eſt eum qui ob reuerenciam iheſu dixit· non lauabis mihi pedes in eternū· non habiturū ptem cū dei filio· ꝓpter non lauare pedes ab eo· ſicut ꝓpter immane ſcelus· Et ideo p̄ſtandi ſunt pedes id eſt mentis affectus lauādi a iheſu vt ſint pedes noſtri decori· ⁊ p̄ſertim cū emulātes pocōra dona volumus ānumerari ei qui euāgelizat bona· Chriſ· Ideo aūt non dixit cuiꝰ gracia hoc faciebat· ſed minas impoſuit· q: ille nequaq̄ pſuaſus eſſꝫ· Audiens enī ſcies aūt poſtea non dixit· doce igit̄ me vt pmittam· ſ; q̄n cōminatus eſt id qđ maxime timebat· ſcilicet ſepari ab eo tūc pmiſit·

Orig· Hoc dicto vtemur cōtra eos qui indiſcrecius ſe facere ſtatuerūt qđ eis nō ꝓdeſt· Nā oſtēdendo illis q̄ non ſunt habituri partem cū iheſu· dum p̄ſumptuoſum decretum obſeruāt admonebimꝰ illos ne inmorentur male decretis· etiam ſi iureiurādo ex multo i͠petu illud firmauerūt Aug·

At ille amore et timore pturbatus. plus expauit xp̄m ſibi negare q̄ vſq3 ad ſuos pedes humiliari vn̄ ſequit̄. dicit ei ſimon petrus. Domine non tantu3 pedes meos. ſed et manus et caput. Orig. Manus aūt lauare nolebat iheſus ꝯtemnens q̄ dicebātur q̄m diſcipuli tui non lauant manus cum panē mā ducant. caput aūt ſubmergi nolebat. in q̄ imago et gloria patris extiterat. ſatis eſt aūt ei vt pedes lauandos porrigeret. vnde ſequit̄. dicit ei iheſus. Qui lotus eſt. non indiget niſi vt pedes lauet. ſed eſt mundus totus. Aug. Totus vtiq3 pret̄ pedes. vel niſi pedes quos habet opus lauare. homo em̄ in baptiſmo totus abluitur. non preter pedes ſed totus omino. verūtamen cū rebus humaīs poſtea viuitur. vtiq3 terra calcatur. Ipſi igit̄ hūani affectus ſine quibus in hac mōtalitate non viuitur quaſi pedes ſūt. vbi et humanis reb3 afficimur vt ſi dixerim9 q2 peccatū non habem9. noſipſos decipiam9 Si aūt confitemur peccata noſtra qui pedes diſcipuloꝝ lauit. nobis peccata dimittet. vſq3 ad pedes quib3 cōuerſamur in terra.

Orig. Impoſſibile aūt puto nō cōtaminari extrema anime et infima eius. q̄q̄ quo ad homines pfectus quis eſſe putet̄. plimi aūt et poſt baptiſmū implentur puluere ſceleꝝ vſq3 ad vertice3. q̄ vero legittime diſcipuli xp̄i ſūt. erga ſolos pedes indigent lauacōne. Aug. ad ſeleucia. Ex hoc āt qd̄ hic dicit̄ intelligit̄ q2 iam petrus baptizatus fuerat. intelligim9 em̄ eius diſcipulos per quos baptizabat. iam fuiſſe baptizatos ſiue baptiſmo johannis ſicut nōnulli arbitrant̄. ſiue qd̄ magis credibile eſt baptiſmo xp̄i. neq3 em̄ renuit miniſteriū baptizandi. vt haberet baptizatos ſeruos p quos ceteros baptizaret. qui non defuit humilitatis miſterio qn̄ eis pedes lauit. Vnde ſequitur Et vos mundi eſtis ſed non omnes. Aug. Hoc quid ſit. ne q̄ram9 ipſe euangeliſta patefacit adiungens. Sciebat em̄ quiſnam eſſet qui traderet eum. ꝓpterea dixit. non eſtis mundi omnes Orige. q2 ergo dicit. vos mundi eſtis. refert̄ ad xi. q2 vero ſubditur. ſed non omnes. dicitur ꝓpt̄ iuda3 exn̄tem imundum. Primo quidem q2 paupes non erāt ſibi cure. ſed fur erat. demū diabolo ingreſſo in cor eius. vt proderet xp̄m. Lauat autem pedes poſtq̄ mundi erāt qn̄ dei gracia tranſcendit neceſſitatē. et ſicut dicit johānes. mund9 mūdificetur adhuc. Aug9. Vel q2 ipſi diſcipuli cum loti eſſent. non opus habebant niſi pedes lauare. q2 dū in iſto ſeculo viuit hō humanis affectibus terram velut pedibus calcans contrahit Criſ. Vel aliter. non dicit eos mūdos. vt a peccatis erutos eſtimes victima nondum oblata. ſed eam q̄ cognicōnis eſt mundacōnem dicit. jam em̄ ab errore iudaico eruti erant.

Poſtq̄ ergo lauit pedes eoru3. accepit veſtimenta ſua. et cū recubuiſſet iteꝝ. dixit eis. Scitis quid fecerim vobis. Vos vocatis me magiſter et dn̄e et bn̄ dicitis. ſu3 etem̄ Si ergo ego laui veſtros pedes dn̄s et magiſter. et vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum em̄ dedi vobis. vt quē ad modum ego feci ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis. non eſt ſeruus maior domino ſuo. nec apl̄us maior eo qui miſit illum. Si hec ſcitis bt̄i eritiſ ſi feceritis ea. nō de oibus vobis dico. Ego ſcio quos elegerim ſ3 vt adimpleat̄ ſcripſ̄a Qui manducat mecū panem. leuabit calcaneum ſuū contra me. dico vobis. priuſq̄ fiat. vt cū factu3 fuerit credatis. q2 ego ſum. Amen amen dico vobis. qui accipit. ſi quē miſero. me accipit. q̄ āt me accipit. accipit eum qui me miſit.

Aug9. Memor dn̄s ſe promiſiſſe ſciēciam facti ſui petro dicens. Scies aute3 poſtea quid ſit quod fecit docere nūc incipit. Vn̄ dicitur. poſtq̄ ergo lauit pedes eoꝝ accepit veſtimēta ſua et cū recu. iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis Orig. Nō vel iterrogatiue ꝓferatur. vt oſtēdat facti magnitudinē. vel impratiue. vt eoꝝ erigat itellectū. Alchui. Miſtice aūt impleta redempcōnis noſtre purgacōne p ſāguinis ſui effuſionem accepit veſtimenta ſ. tercia die d̄ ſepulcro reſurgens. et eodem corpore ia3 imortali veſtitus. Et cū recubuiſſet aſcendens in celum in dextera paterna diuinitatis recumbens. inde venturus eſt ad iudicandum. Chriſ. Non aūt adhuc ad ſolum petrum ſed ad oms loquit̄ dicens. Vos vocatiſ me magiſter et dn̄e. in quo eorum iudiciū aſſumit. deinde vt non illoꝝ grē eſſe ducent̄. hec verba ſubiūgit. Et bene dicitis. ſum etenim Aug. Homi p̄cep tum eſt. Non te laudet os tuū ſed laud3 te os proximi tui. periculoſum eſt em̄ ſibi placere cui cauendū eſt ſupbire. Ille aūt qui ſup omia eſt q̄ntumcūq3 ſe laudet. n̄ ſe extollit excelſius. Nec pot̄ recte dici arrogans deus. nobis nāq3 expedit deū noſſe. nō illi nec eum quiſq3 cognoſcit. ſi n̄ ſe indicet ipſe qui nouit Si ergo nō ſe laudādo q̄ſi arrogantiam vitare voluerit. nobis ſapiam denegabit. Nūo aūt arrogantiā veritas timet. Et q̄dem q2 magiſtꝝ ſe dicit. nemo repbenderet etiā q̄ eu3 nihil aliud q̄ hominē crederet. qm̄ id ꝓfitet̄ qd̄ et ipſi homines in quibuſlibet artib3 vſq3 ideo ſine arrogantia ꝓfitentur vt ꝓfeſſores vocent̄. Nō vero dn̄m diſciploꝝ ſe dicit cū ſint. ſcd̄m ſeculum ingenui. quis ferat in homine Sed cū de9 loquit̄ nulla eſt elacō tante celſitudis. nullū mendacium veritatis. nobis ſubiacere vtile eſt illi celſitudini ſeruire veritati. ideo ergo bn̄ dicitis. vocādo me magiſtꝝ et dn̄m q2 ſum. Nam ſi non eſſem qd̄ dicitis male diceretis. Orig. Et illi quidem non bn̄ dicūt. domine quib3 dicet̄. Diſcedite a me q̄ opami iniq̄tatem. Sed apl̄i bene dicūt mgr̄ et dn̄e. n̄ em̄ eis nequicia dominabat̄ ſed verbū dei. ſequit̄

Si ergo ego laui veſtros pedes dñs ⁊ mgr̃ ⁊ vos
debetis alter alterius lauare pedes Chriſoſto·
A maioribꝫ rebus accipit exemplum vt qđ min⁹
eſt operemur· nam ipſe quidem dñs eſt· nos aũt ad
cõſeruos facim⁹ ſi fecerim⁹· Et ideo ſubdit· Exē-
plum eñ dedi vobis vt queadmodũ ego feci vo
bis ita ⁊ vos faciatis. Beda· Primuꝫ dñs egit
factis qđ poſtmodũ docuit verbis ſm illud· Ce-
pit iheſus facere ⁊ docere Aug⁹· hoc eſt beate
petre qđ neſciebas· hoc tibi poſtea ſciendũ ꝓmi-
ſit· Orige· Conſiderandũ vero eſt ſi neceſſariũ
eſt quelibet volentē diſciplinã iheſu pficere· ve-
lut debitum opus ꝓſequi· lauacrum ſenſibiliũ pe
dum· ꝓpter hoc dicit· debetis adinuiceꝫ lauare pe
des· ſed h̃ mos vel non fit vel admodum raro·
Aug· Eſt eñ apud pleroſqꝫ ↄſuetudo hui⁹ hu
militatis cũ ſeinuicem hoſpicio ſuſcipiũt ⁊ faciũt
hoc ſibinuiceꝫ fratres etiã opere ipo viſibili· in̄
to eñ melius eſt ⁊ ſine ↄtrouerſia veri⁹· vt etiaꝫ
manibus fiat· ne dedigneẽ qđ fecit xp̃s· facẽ cri-
ſtian⁹· Cũ eñ ad pedes fratris inclinaẽ corp⁹ eẽ
in corde ipſo excitatur· vel ſi iam inerat· cõfirma
tur humilitatis affectus· Sed excepto hoc mora
li intellectu· nũquid etiã frater fratrem a delicti
poterit cõtagione mundare· ſꝫ cõfiteamur inuicē
delicta noſtra· inuicem nos delicta donem⁹· et ꝓ
noſtris delictis inuicem oremus· atqꝫ ita qđãmõ
inuicem pedes noſtros lauemus· Orig· Vel aliẽ
hoc lauacrum ſpũale pedum de quo dictum eſt· pñ
cipaliter quidem a nullo niſi a ſolo iheſu poteſt ef
fici· ſecũdario vero a diſcipulis eius· quibꝫ dixit·
vos debetis adinuicem lauare pedes· Iheſus eniꝫ
lauit pedes diſciploꝝ inq̃ñtũ magiſter· ⁊ ſuoꝝ
in eo ꝙ dñs· Hic aũt ē finis magiſtri vt diſcipu
lum faciat ſicut ſe· qđ de ſaluatore apparet· q̇ pre
ceteris magiſtris ⁊ dñis vult vt fiant eius diſci-
puli q̃ſi magiſter vł dñs non habentes ſpm̃ ſerui
tutis· ſed ſpiritum filiacõnis· in quo clamãt abba
pater Prius ergo q̃ꝫ fiant vt magiſter ⁊ domin⁹
egent lauacro pedum· velut inſufficiẽtes diſcipu
li· ⁊ adhuc ſapientes ſpm̃ ſeruitutis· Cum auteꝫ
aliquis eoꝝ ſtatum magiſtri attingit ⁊ domini·
tũc imitari poterit eum qui lauit diſcipłoꝝ pedeſ
ac lauare pedes p doctrinam q̃ſi magiſter· Cri-
ſoſtom⁹· Adhuc aũt ꝓuocans eos ad lauandum
pedes· ſubiũgit· Amen amen dico vobis· non eſt
ſeruus maior dño ſuo· neqꝫ apłs maior eo q̇ mi-
ſit illũ· q̃ſi di· Si ergo a me hec facta ſũt· multo-
magis a vobis oportet hec fieri· Theophilus·
Neceſſario etiam hic apłos admonet· qꝛ eñ ad di
gnitates habebãt attingere· ⁊ hic q̇dē maiores
hic minores· ne inſurgãt adinuicem· ſerenat con
ſciam oim· Beda· Quia vero ſcire bonum et nõ
facere· non ptinet ad beatitudinē ſꝫ ad cõdemna-
cõnem· ſm illud· ſcienti bonũ ⁊ non facienti pctm̃
eſt illi· ſubiũgit· ſi hec ſcitis· beati eritis ſi feceri
tis ea. Chriſ· nam ſcire quidem oim eſt· Facere
vero non oim· Deinde ꝓditorē non manifeſte re-
darguit ſed obumbrate· cũ ſubdiẽ· nõ de omnibꝫ
vobis dico· Aug· q̃ſi di· Eſt inter vos qui non
erit beatus neqꝫ facit ea· Ego ſcio quos elegerim
Quos· niſi eos qui beati erũt faciendo que p̃cepit

Non eſt igitur iudas electus· quid eſt ergo quod
alio loco dicitur· nõne ego vos xij· elegi· an ipſe
ad aliquid eſt electus· ad qđ erat vtiqꝫ neceſſari⁹
non aũt ad beatitudinē de qua dicit· beati eritis ſi
feceritis ea Orige· Vel aliter· nõ recte exiſtimo
poſſe referri qđ diciẽ· non de omĩbus vobis dico·
ad hoc qđ dictuꝫ eſt· beati eſtis ſi feceritis ea· To
tum eñ hoc ⁊ de iuda ⁊ de quolibet alio veꝝ eſt
dicere· beatus talis ſi fecerit hoc· reducem⁹ autē
hec ad illud dictum· Non eſt ſeru⁹ maior dño ſuo
nec apłus maior eo qui miſit illũ· iudas eñ cũ eſſꝫ
ſeruus peccati· nõ erat ſuus diuini verbi nec apo
ſtolus· diabolo ingreſſo in cor eius· Cum g̃ dñs
nouiſſet qui ſũt ſui· alienos a ſe non nouit· ꝓpẽ qđ
non ait· ego ſcio cũctos pñtes· ſed ego ſcio quos
elegerim· q̃ſi diceret· electos meos noui· Chri
ſoſtom⁹· Deinde vt non multos cõtriſtet ſuo ſer-
mone· ſubiũgit· ſꝫ vt adimpleatur ſcriptura· qui
mãducat mecum panem leuabit calcaneũ ſuũ ↄẽ
me· oſtendens ꝙ nõ ignorans traditur· qđ maxie
ſufficiens erat iudam retinere· ⁊ non dixit· tradet
me· ſꝫ leuabit contra me calcaneũ ſuũ· dolũ et oc-
cultacõnem inſidiaꝝ repreſẽtare volẽs Aug·
Quid eſt eñ· leuabit calcaneũ ſuũ ſup me niſi cõ
culcabit me· in quo iudas traditor eius attingiẽ·
Chriſ· Dicit aũt qui mãducat meũ panē id eſt
qui a me nutritus eſt· qui mea menſa cõicauit· vt
ſi qñ a famulis aut aliquibꝫ viliorbꝫ paciamur ali
qđ malũ· non ſcandalizeñ· reſpicientes iude exē-
plum· qui infinitis potit⁹ bonis· in cõtrariũ imu
cerauit bñfactorem· Aug· Illi ergo qui electi
erãt mãducabãt dñm· Ille mãducabat panē do-
mini ↄtra dñm· illi vita· ille penam· Qui eñ man
ducat indigne ait apłus· iudiciũ ſibi mãducat· ſe
quiẽ· Amodo dico vob̃ p̃uſq̃m fiat· vt cũ factuꝫ
fuerit· credatis qꝛ ego ſum de quo ſcꝫ illa ſcriptũa
ꝓceſſit· Orig· Non aũt dictũ eſt apłis vt cre-
datis· q̃ſi non credentibꝫ· ſꝫ dictum eſt tanq̃ꝫ equi
polleat ei qđ eſt vt credentes omni pſeuerantes
in credulitate· nec aliquã occaſionem ad repulſã
captantes· ſup ea eñ que obtinebant diſcipłi ad
fidem facientia· hoc etiam acepti ſũt videre pfici
ſcripturã p̃dictam. Chriſ· Quia ergo diſcipłi
exituri erãt ad p̃dicandum ⁊ multa paſſuri· duo-
bus modis eos cõſolatur· Vno mõ a ſeipſo cũ di-
xit· beati eſtis ſi feceritis ea· Alio vero modo cõſo
latus eſt eos ab alijs· ſcꝫ ꝙ ab hominibus multa pa
cienẽ ꝓ curacõne· vnde ſubdit· Amen amen dico
vobis· qui accipit· ſi quē miſero me accipit· q̇ aũt
me accipit· accipit eum qui miſit me· Orig· Qui
eñ recipit quē mittit iheſus· iheſum qui in miſſo
conſiſtit· recipit· qui aũt iheſum recipit· patrem
recipit· igitur qui recipit quē mittit iheſus· mit
tentem recipit patrem· Poteſt etiaꝫ ⁊ hic ſermo
fore· Qui recipit quē ego miſero vſqꝫ ad mei re-
cepcõnem attingit· Qui vero nõ p aliquē apłos-
tum meoꝝ me recipit· ſed recipit me venientem
ad animas· patrem recipit· vt non tm̃ ego in eo
maneam· ſed ⁊ pater· Aug⁹· Arriani aũt cum
hoc audiũt· ſtatim ad gradus ſui dignitatis cur-
rũt dicentes q̃ntũ apłus diſtat a dño tantũ fili⁹
a patre· Sed vbi dñs dixit· Ego ⁊ pater vnum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſumus. nullam diſtancie ſuſpicōnem reliquit. quō ergō nos accepturi ſum⁹ hec verba domica. Qui me accipit. accipit eum qui me miſit. q̄ vni⁹ nature ſunt pater ꝛ filius cōſequens videbit. q: dixit. q̄ accipit ſi quē miſero. me accipit ꝛ vni⁹ nature ſit filius ꝛ aplūs. ita dixiſſe poſſit videri. qui accipit ſi quē miſero me ſm̄ hominem accipit. Qui autem me ſcd̄m deū accipit. accipit eum qui me miſit Sʒ cū iſta dicebat. non ab illo nature vnitas. ſed in eo qui mittitur. mittentis cōmendabat autoritas Si ergo attendas xp̄m in petro. diſcipuli p̄cepto rem. Si aūt prēʒ i filio iuenies vnigēiti gēitoreʒ

Cum hec dixiſſet ih̄s turbatus eſt ſpū. ꝛ ꝓteſtatus eſt ꝛ dixit. Amen amen dico vobis q̄a vnus ex vobis me tradet Aſpiciebāt ergo diſcipuli adinuicē heſitātes de quo dicēt Erat ergo recumbēs vnus ex diſcipulis ei⁹ in ſinu iheſu. quē diligebat iheſus. innuit ergo huic ſimō petr⁹ et dicit ei. Quis eſt d̄ quo dicit. jtaqꝫ cū recubuiſſet ille ſupra pectus iheſu dixit ei. domine quis eſt. R̄ndit iheſus. Ille eſt cui intinctū panem porrexero. Et cū itinxiſſet panem dedit iude ſimoīs ſcariothis. Et p⁹ buccellam introiuit i illū ſathanas Et dicit ei iheſus. qđ facis fac cicius. Hoc autē nemo ſciuit diſcumbentiuʒ ad quid dixerit ei. Quidā aūt putabant quia loculos habebat iudas q̄ dixiſſʒ ei ih̄s Eme ea que op⁹ ſunt nobis ad diem feſtuʒ aut vt egenis aliquid daret. Cum ergo accepiſſet ille buccellaʒ

Chriſ. q̄a dn̄s aplīs debentibꝫ orbem terrarū vniuerſū pcurrē exhibuerat duplicem cōſolacōnē predictā. cogitās q̄ vē ꝗ ꝓditore priuat⁹ eſt turbatur. et hoc ſignificat euangeliſta dicens. Cum hec dixiſſet iheſus turbatus eſt ſpū ꝛ ꝓteſtatus ē. ꝛ dixit. Amē amen dico vobis. q̄a vnus ex vobis me t̄det. Auguſ. Nō illi hoc tūc primū veīt in mentem. ſed quia ꝓditorem iā fuerat expreſſurus. vt non lateret in ceteris. jō turbatus eſt ſpiritu Et q: ipſe traditor iam fuerat exiturus vt iudeos quibus domin⁹ ab eo traderetē adduceret. turbauit eum immens paſſio. ꝛ piculū proximum et traditoris impendentes manus cuius fuerat p̄cognit⁹ aīmus. hoc etiam dn̄s ſignificare ſua t̄baſcione dignatus eſt. q̄ qn̄ ex falſis fratribus aliquos ſeparī etiam ante meſſeʒ vrgens cauſa cōpellit fieri ſine eccleſie turbacōne non poſſit. t̄batus eſt autem. nō carne ſed ſpū. Spūs eñ in huiōi ſcādalis non peruerſitate. ſʒ caritate turbatꝰ. ne forte in ſepacōe aliquoꝝ ʒiʒanioꝝ fit aliquod eradicetur. et triticum. Siue ꝰ

exiuit continuo. Erat autem nox

ipſum iudam peūteʒ miſerando. ſiue ſua morte appropinq̄nte turbatus eſt. non aī infirmitate ſed poteſtate turbatur. Non eñ aliq̄ cogente turbatur. ſed turbauit ſemetipſū vt ſup̄ dictum eſt. q̄ aūt turbat infirmos in ſuo corpore hoc eſt in ſua eccleſia cōſolatꝰ. vt ſi qui ſuoꝝ morte inminente turbant non ſe reprobos putent.

Orige. In eo eñ q̄ dicit. turbatus eſt ſpiritu. quod humanuʒ eſt ſci. paſſio ꝓueniebat ab exuperantia ſpūs. ſi eñ ſāctus quilibet in ſpū viuit ꝛ agit. ꝛ patitur. q̄ntomagis hec dicēda ſūt d̄ ihu ſāctoꝝ premiatore. Aug. Pereant igitꝰ argumenta ſtoicoꝝ. qui negāt in ſapientē cadere perturbacōnem animoꝝ. qui ꝑfecto ſicut vanitatem eſtimant veritatem. ſic ſtuporem deputāt ſanitatem. Turbetꝰ plane anim⁹ criſtiani non miſeria. ſed miſericordia. Dicit aūt. vnus ex vobis numero non merito. ſpē non virtute Chriſ. quia vero non nomiatim dixit. rurſum in omnes induxit timorem. vnde ſequitꝰ. Aſpiciebant ergo diſcipuli adinuicem heſitantes de quo dicēt. Et nimirum. nullius ſibii p̄is conſcij mali. tamē enūciacōnem xp̄i ꝓprijs cogitacōnibꝫ credibiliorem putabant. Aug. Sic etiam i eis erat erga magiſtꝝ ſuū pia caritas. vt tamen eos humana alteꝝ de altero ſtimularet infirmitas Orig. Remiſcebātur etiam vt homines exn̄tes. qm̄ alterabilis eſt affectus adhuc ꝓuectoꝝ ac ſuſceptabilis appetitus cōtrarioꝝ his que prius voluerat. Chriſ. Omnibus aūt trementibꝫ ꝛ ipſo vertice ſcī petro formidantē. johānes velut dilectus recubuit i ſinu iheſu. Vnde ſequitur. Erat ꝰ recūbens vnus ex diſcipulis eius in ſinu ihu. Vn̄ dicitꝰ. Erat ꝰ recūbēs vn⁹ ex diſ. ei⁹ i ſinu ihu q̄ʒ diligebat ih̄s.

Aug. Ipſe eſt johānes cui⁹ eſt hoc euāgeliuʒ ſicut poſtea manifeſtat. Erat eñ hec eoꝝ ꝯſuetudo q̄ ſacras nobis l̄ras miſtrarūt vt qn̄ ab aliquo eoꝝ diuina narrabatur hiſtoria. cum ad ſeipſum veniret tanq̄ de alio loqueretꝰ. Quid enim depit veritati. qn̄ ꝛ res ipſa dicitꝰ. ꝛ q̄dāmodo dicenti iactantia deuitatur. Chriſ. Si aūt huiōi familiaritatis cauſam q̄ris diſcere amoris res erat. ꝓpterea dicit. quē diligebat iheſus. q̄uis eñ et alij amarentꝰ. tamē iſte plus alijs. Orig. Eſtimo āt q̄ hoc ꝓtendit q̄ johānes incūbens verbo ac in ſecretiōribꝫ pauſans incūbebat gremijs verbi

Chriſ. Volebat etiā oſtendere ſeipſum eē alienum a crimine. Et hoc etiā dicit. ne eſtimes q̄ petrus ei vt maiori exn̄ti innueret. nam ſequitꝰ. Innuit ergo huic ſimon petrus ꝛ dicit ei. Quis eſt de quo dicit. Vbiqꝫ eñ inuenitꝰ petrus ab amore impetum faciens. ꝛ q: primo increpat⁹ eſt nō locutus eſt. ſʒ mediāte johāne vult dicere. Vbiqꝫ eñ ſcriptura oſtendit petrū feruidū. familiaritatem hn̄tem ad johānem. Aug. Notanda auteʒ locucō eſt. dicere aliquid non ſonando. ſʒ tm̄modo innuēdo. Innuit inquit ꝛ dicit. id eſt innuēdo dicit. Si eñ cogitādo aliquid dicitꝰ. ſicut illud. Dixerūt apud ſemetipſos. q̄ntomagis innuēdo vbi iā foris q̄libuſcūqꝫ ſignis p̄omitꝰ qđ fuerit corde

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cōceptum. Orig. Vel primo innuit. ꝛ deinde ſi
contentus nutu dixit illi. dic quis ſit de quo dicit.
Sequit̄. jtaqꝫ cū re. ille ſupra pec. iheſu dicit ei do
mine quis eſt. Aug. Nō aūt nūc ſupra pect9 di
cit. paulo ſupra dixerat in ſinu. vel aliter. primo
quidem iacens in ſinu iheſu. ſupaſcendit ꝛ incu
buit ſupra pectus. q̄ſi ſi non incubuiſſet i pectore.
ſed remanſiſſet iacens in ſinu. nequaq̄ dn̄s ei tra
didiſſet verbum qd̄ petrus ſcire cupierat. Per h̄
ergo q̄ vltimo ſupra pectus incubuit. exprimit̄
tanq̄ ꝑ maiorem ꝛ abūdanciorem graciā ſpēalis
iheſu diſcipulus eſſe. Beda. q̄ aūt in ſinu et ſu
pra pectus recubuit. non ſoluz fuit pn̄tis amoris
iudiciū. ſed etiam future rei ſignū. q̄ ſcꝫ inde vo
cem ſumeret. quā poſtmodū cūctis ſeculis inaudi
tam emitteret Aug. Per ſinum eī quid aliud
ſiḡficat̄ q̄ ſecretum. h̄ eſt vtiqꝫ pectoris ſinus ſa
piencie ſecretum. Chriſ. Neqꝫ aūt tūc noiatim
ꝓditorem dn̄s manifeſtauit. nā ſequit̄. reſpōdit
iheſus. jlle eſt cui intinctum panem porrexero. et
modus ipſe manifeſtacōis cōuerſus erat. Quia
eī ob menſacōnem verecūdatus non eſt. eodem
pane cōicans verecundari debuit. Sequit̄. Et cū
intin. pa. dedit iude. ſimo. ſca. non vt putāt quis
dem negligenter legentes. tūc iudas ſolus criſti
corpus accepit. intelligendū eſt eī q̄ iam ceteris ci
bus diſtribuerat dn̄s ſacramenta corꝑis ꝛ ſagui
nis ſui. vbi ꝛ ipſe iudas erat. ſicut lucas narrat.
At demum ad hoc ventum eſt. vbi ſm̄ narracōnē
johannis dn̄s ꝑ buccellam tinctam atqꝫ porrectā
ſuū exprimit traditorem forſitan ꝑ panis tincti
onem. illi9 ſignificās fictionem. non eī oīa que
tinguntur abluūtur. ſed vt inficiantur. nōnulla
tingunt̄. Si aūt bonū aliquid hec ſignificat tins
ctio. eidem bono ingratum merito eſt ſecuta dam
nacō. ſequit̄ eī. et poſt buccellam. tūc introiuit
in eum ſathanas Orige. Attende q̄ primo qui
dem non introiuit ſathanas in judam. ſed immiſit i
cor eius ſolū vt ꝓderet p̄ceptorē Poſt panē aūt
in eū ingreſſus eſt. Quāobrem nobis cauendū eſt
ne diabolus intrudat in cor noſtꝝ aliquod ignis
toꝝ telorum ſuoꝝ. Nam ſi intruſerit inſidiatur
deinde vt et ipſe introeat. Chriſ. Donec enim
fuit in collegio non audebat inſilire. ſed extrorſū
immittebat Qn̄ vero eum manifeſtū fecit ꝛ expulit
libere in eum de cetero exiluit. Aug. vel intra
uit in eum. vt ſibi iam traditum plenius poſſideret
Neqꝫ eī non in illo erat qn̄ ad iudeos de precō tra
dendi dn̄m pactus eſt. cū lucas dicat. jntrauit aūt
ſathanas in iudam ꝛ abijt. ꝛ locutus eſt cū prin
cipibꝫ ſacerdotū talis iam venerat ad tenendum.
ſed poſt panem introiuit in eū. non vt adhuc alie
num temptaret. ſꝫ vt ꝓpriū poſſideret. Orige.
Decebat eī vt eſtimo ꝓpter panis exhibicōnem
auferri ab indigno bonū qd̄ ſe habere credebat.
quo priuatus factus eſt capax ingreſſus ſathane
in ipſū. Aug. Dicunt aūt aliqui ita. ne h̄ meruit
panis porrectus de menſa xp̄i. vt poſt illū intraret
in diſcipulū ſatha. Quibꝫ reſpondem9. hinc po
cius nos doceri q̄ ſit cauendū male accipe bonum.
Si eī corripit̄ qui nō diiudicat. hoc eſt nō decer
nit a ceteris cibis dn̄i corp9. qm̄ damnat̄ q̄ ad ei9

menſam fingens ſe amicū accedit inimic9. ſequit̄
Et dicit ei iheſus. qd̄ facis fac cici9. Orig. Cui
aūt illi. ambiguū eſt. q̄ potuit vel iude vel ſatha
ne dn̄s dixiſſe. qd̄ facis fac cici9. ꝓuocās aduerſa
riū ad pugnam. vel ꝓditorem ad ſubminiſtrādum
diſpenſacōnem. que erat futura ſalubris ſeculo.
quā non ampli9 tardari nec ꝓtrahi ſꝫ ꝓpoſſe ma
turari volebat. Aug. Non tn̄ p̄cepit facinus ſed
predixit. nō tam in ꝑniciem pſidi ſeuiendo q̄ ad
ſalutem fideliū feſtinando. Chriſ. Hoc enim q̄
dicit. qd̄ facis fac cici9. nō precipientis eſt. neqꝫ cō
ſiliantis ſed exprobrātis ꝛ oſtendētis. qm̄ ipē no
lebat ſuā ꝓdicōnem impedire. ſequit̄. hoc aūt ne
mo ſciuit diſcūbentiū ad quid dixerit ei. Multā vti
qꝫ quis hic dubitacōnem inueniet. ſi interrogan
tibꝫ diſcipulis quis eſt. dixit. cui ego intingens
panem dabo. ꝛ tamen nō intellexerūt. niſi dicat̄.
q̄ latenter dixit. vt nullus audiret. ꝛ ꝓpterea ſu
pra pectus johānes reſidens interrogat q̄ſi ad au
rem vt non fieret ꝓditor manifeſtus. Forſitan ei
ſi xp̄s eum manifeſtū feciſſet. petrus vtiqꝫ eū inter
feciſſet. ꝓpterea dicit q̄ nullus cognouit recum
bentiū. ſed neqꝫ johēs nequaq̄ eī putauit q̄ di
ſcipulus viciū iniquitatis ſubiret. qꝛ eī procul a
tali iniquitate erat. non de alijs hoc ſuſpicabatur
Veraꝫ igitur cauſā eoꝝ que a xp̄o dicta ſūt igno
rauerūt. quid aūt eſtimarēt oſtendit euangeliſta
cū ſubdit. Quidā eī putauerūt. qꝛ loculos habe
bat iudas. q̄ dixiſſet ei iheſus. Eme ea q̄ opus ſūt
nobis ad diem feſtum. aut vt egenis aliquid da
ret. Aug. Habebat ḡ dn̄s loculos. ꝛ a fidelib9
oblata cōſeruans. ſuoꝝ neceſſitatibꝫ ꝛ alijs indi
gentibꝫ tribuebat. tūc primū eccleſiaſtice pecunie
forma eſt inſtituta. niſi intelligēm9 q̄ precepit
non cogitandū eſſe de craſtino. non ad hoc eſſe p̄
ceptū vt nihil pecunie ſeruet̄ a ſanctis ſed ne deo
ꝓpter iſta ſeruiat̄. ꝛ ꝓpter inopie timorē iuſticia
deſeratur. Chriſ. ꝛ minimū nullus diſcipuloruꝫ
pecunias afferebat. ſed ꝑ hoc qd̄ dicit h̄. occulte
inſinuat q̄ quedam mulieres cum de ſuis facultati
bus nutriebāt. Qui aūt non peram non virgam.
non es iubet deferre. loculos ferebat ad inopum
miniſteriū vt diſcas qm̄ valde pauperem ꝛ mundo
crucifixum hui9 oportet ptis multam facere pro
curacōnem. multa eī ad noſtrā diſpenſās doctri
nam agebat. Orig. Si igit̄ iude ſaluator dice
bat. qd̄ facis fac cicius. ac proditor in hoc tm̄ ad
preſēs obedit magiſtro. accepto nāqꝫ pane nullā
traxit moram. vnde ſequit̄. Cū ergo acce. ille buc
cellam exiuit continuo. ꝛ reuera exijt. non ſolū re
cedendo de domo in qua tenebat̄ ſed oīno egreſſ9
eſt a iheſu. ego aūt opinor q̄ poſt panem ingreſ
ſus ſathanas in iudam. non tollerabat in eodeꝫ lo
co cū iheſu eſſe. Nulla nāqꝫ cōformitas eſt ihū ad
ſathanam. non fruſtra aūt requiram quare ſuper
h̄ qd̄ eſt. ꝛ accipiens panem. non. adijcitur. ꝛ man
ducans. Nunquid igitur accepto pane non man
ducauit iudas. poſt panem eī forſan acceptum a
iuda non eſum. qui ſemel in cor eius immiſerat vt
magiſtꝝ ꝓdat timore ductus. ne qd̄ immiſſum fue
rat euaneſceret vſu panis q̄ cito panem iudas re
cepit. introiuit in eum. ꝛ ſtatim domum exceſſit.

Aliter quoq; nõ inepte dicetur. q ſicut q̃ idigne manducat panem dñi. aut bibit eius calicem. in p̄ iudiciū ſibi comedit atq; bibit. Sic panis a iheſu datus alijs fuit ad ſalutem. iude in dannū. vt p9 panem intraret in eum ſathanas. Chriſ. Subdit aūt. Erat aūt nox vt diſcas iude temeritatem qm̄ neq; tempus eum tenuit ab impetu. Orig. Nox etiam ſenſibilis inſtar extitit obducte noctis in anima iude. Greg. ij. mora. A q̄litate enim t̄pis finis exprimit̄ accuſacõis. dū non reditur9 ad veniā ad tradicõis pfidiam nocte iudas exiſſe perhibetur.

Cum ergo exiſſet dic̄ iheſus. nūc clarificatus eſt filius hominis et deus clarificat9 eſt in eo. Si deus clarificatus eſt in eo. et deus clarificauit eum in ſe ipſo. et continuo clarificabit eum.

Orige. Poſt eueme̅ cia ex prodigijs nec non ex transfiguracione preconia inici um glorificandi filij hom̄is fuit exitus iude a loco vbi morat̄ iheſus cū ſathana. q̃ eum ĩgreſſus eſt. vñ dicitur. Cū g̃ exiſſet dicit iheſus. nūc clarificatus eſt filig ho mis. nõ em̄ imortal̄ vnigeniti verbi ſed hom̄is qui factg eſt ex ſemine dauid. gloria hic narrat̄. Si em̄ ĩ morte xp̄i glorificantis deū illud verum eſt. exuēs pri cipatus ⁊ p̄tates traduxit confident̄ triūphans ĩ ligno ⁊ illud cõcilians p ſāguinez xp̄i crucis ſiue. ſiue que in terra ſiue q̃ in celis. In his omĩbȝ glorificatus eſt fili9 hom̄is deo etiā glorificato ĩ eo. Vnde ſequit̄. Et deus clarificat9 eſt in eo. q: non eſt xp̄m clarificari niſi cum eo quoq; glorificetur et pater. at quoniã quicūq; glorificat̄ ab aliquo glorificat̄. Si queras de eo q eſt glorificatg eſt. filius hom̄is. a quo. Reſpondens ſubdit. Si de9 clarificatus eſt in eo. ⁊ deus clarificauit eum ĩ ſemet ipſo. Chriſ. hoc eſt p ſeipſum nõ p aliū. ſequit̄ Et continuo clarificauit eū. q̄ſi diceret non poſt longum tempus ſed confeſtim in ipſa cruce ea q̃ clara ſunt apparebūt. Sol nāq; auerſus eſt. petre ſciſſe ſunt. multa corpora eoꝝ qui dormierūt ſurrexerūt. Hac aūt via eas que ceciderant cogitaciones diſcipuloꝝ reſtituit ⁊ ſuadet nõ ſolū c̄ſtari ſed etiam letari. Aug9. vel aliter. Exeūte ĩ mūdo om̄s mundi cū ſuo mūdatore manſerunt. Tale aliquid erit cū zizanijs a tritico ſepatis. iuſti fulgebūt ſicut ſol in regno patris ſui. hoc futurum preuidens dñs diſcedēte iuda tanq̃ zizanijs ſepatis remanentibȝ tanq̃ tritico apl̄is ſanctis dixit. Nūc clarificatus eſt filius hom̄is tanq̃ diceret. ecce in illa mea clarificacõne quid erit. vbi maloꝝ nullus erit. vbi bonoꝝ nullus perit. ſic autem nõ eſt dictū. Nūc ſignificata eſt clarificacõ filij hois ſed nūc clarificatus eſt filius hom̄is ſicut non ē dictum. petra ſignificabat xp̄m. ſed petra erat xp̄s. Solet em̄ loqui ſcriptura res ſig̃ficantes tanq̃m illa que ſignificant̄ appellans. Eſt aūt clarificacõ filij hom̄is vt deus clarificet̄ in eo. Vñ adiūgit. et deus clarificatus eſt in eo. deniq; tanq̃ iſta exponens adiūgit ⁊ dicit. Si deus clarificatus eſt ĩ eo quia non venit facere volūtatem ſuam. ſed volūtatem eius qui eum miſit. ⁊ deus clarificauit eum in ſemetipſo vt natura humana que ab eterno v̄bo ſuſcepta eſt. etiam imortali eternitati donet̄. Sequit̄. Et glorificabit eum cõtinuo. reſurrectõȝ ſcȝ ſuam non ſicut noſtram in fine ſeculi ſȝ cõtinuo futuram hac atteſtacõne predicens. Poteſt et de iſta clarificacõne dictum videri. nūc clarificatus eſt filius hois. vt qd̄ ait nūc nõ ad iminentē paſſionem. ſed ad vicinam reſurrectõnem ptinere credatur tanq̃ fuerit factum qd̄ erat tam proximo iam futuꝝ. Hila. x. de tri. q aūt deus in eo glorificatus eſt ad corporis gloriam ſpectat. p quã dei intellecta eſt gloria. q̄ſi corpg ex nature diuine ↄſolacõne gloriam mutuaret. q vero q: glorificat9 in eo deus eſt. ideo glorificauit eum in ſe vt qui regnat in gloria que ex dei gloria eſt. ipſe exinde in dei gloriam tranſeat. toto iam in deo ex ea qua homo eſt diſpenſacõne manſuro. nec ſane de tempore tacuit dicens. et continuo clarificabit eum vt q: pdeunte ad pdicõnem iuda. gloriam que ſibi poſt paſſionem cõſecutura reſurrectõneȝ futura eſſet. ſig̃ficaſſet in p̄ns eam qua in ſe deus eum clarificatur9 eſſet. in poſteꝝ reſeruaret. dei in eo gloria p virtutem reſurrectõis oſtenſa. ipo vero in dei gloria ex ſubiectõnis diſpenſacõe mãſuro. Hila. ix. de tri. Primã aūt ſig̃ficacõȝ huig dicti non ambiguam exiſtimo cū ait. nunc clarificatus eſt filius hom̄is. gloria em̄ non verbo. ſed carni acquirebat̄. Hoc vero qd̄ ſequit̄. et deus clarificatus eſt in eo. quid ſig̃ficet interrogo. ⁊ cū nõ alius ſit filius hom̄is neq; alius filius dei. Verbū em̄ caro factum eſt. requiro quis in hoc filio hois qui ⁊ filius dei eſt glorificatus ſit deus. Et videamus quid ſit hoc qd̄ tercõ dicit̄. Si deus clarificatus eſt in eo. ⁊ deus clarificauit eum in ſemetipſo Homo vtiq; non p ſe glorificat̄. neq; ſurſum qui in homine glorificatur deus. licet gloriam accipiat. non tamē aliud ipſe q̃ deus eſt. vtiq; aut xp̄m neceſſe eſt eſſe qui glorificat̄ in carne. aut patreȝ qui glorificat̄ in xp̄o. ſi xp̄s eſt deus. certe xp̄s ē. qui glorificatur in carne. ſi pater ſacramentū eſt vnitatis cū pater glorificatur in filio. De eo vero q glorificatū in filio hom̄is. deū deus g̃ficat in ſeipſo in quo relicta facultas execrande impietatis exiſtimat̄ ne ſm̄ nature veritateȝ ver9 de9 xp̄s ſit. Nunquid em̄ extra ſe eſt qd̄ glorificat in ſeipſo. quem em̄ in ſeipſo pater glorificat in eius gloria confitendus eſt. Et qui ĩ patris gloria glorificãd9 eſt. in his intelligendus eſt eſſe in quibȝ eſt pater. Orig. vel aliter. Nomen g̃lie non hic accipit̄ iuxta quoſdam paganorum qui diffiniūt gloriam eſſe a plibus collata preconia. Palam eſt em̄ qd̄ hoc aliud eſt ab eo qd̄ ĩ exodo dicit̄. q g̃lia dei repletum eſt tabernaculū. ⁊ q aſpectus moyſi glorificatus erat. Innitum em̄ ad corporalia diuinior q̄dam apparicõ contigit in tabnaculo. necnõ in facie moyſi cū do locuti. q̄ntum ad anagogiam vero g̃lia dei dicit̄ eſſe q̃ apparuit. qm̄ deificatus ac tranſcēdens cūcta matialia intellectus vt ſentetur diuinam viſionem in his que cernit deificat̄ Vt hoc ſit tropice que g̃ficata eſt facies moyſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eo facto diuino ſᵐ intellectum· Nulla aūt ↄpacō
fuit excellentie xp̄i ad cognicōnem moyſi gl̄ificā⸗
tem faciem anime eius. Toci⁹ enim diuine glorie
fulgorem eſſe filiū eſtimo·dicente paulo· Qui cū
ſit ſplendor glorie ⁊c̄· q̄npmo puenīūt ab hac to
cius glorie luce ſingulares ſplendores ad totā rō
nalem creaturā·Non em̄ arbitror quēpiam totū
poſſe capere tocius diuine glorie fulgorem· niſi fi
liū eius· In q̄ntum igitur non erat notus fili⁹ mun
do·nondū in mundo glorificatus erat· Cū autem
pater aliquibꝫ de mundo exn̄tibꝫ tͣdidit iheſu no
ticiā·tūc gl̄ificatus eſt filius hominis in his qui ↄ
gnouerūt eum· ⁊ hoc dedit gloriā ↄgnoſcentibꝫ·
Nam qui libera facie diuinā gloriā intuenꝰ·ſcd̄m
eandem trāſfigurant imaginem a gl̄ia glorifica⸗
ti in gl̄ificantiū gl̄iam· Cum igitur appropinq̄uit
ad eā diſpenſacōnem·qua mundo notus debebat
gl̄iam ꝓmereri in gl̄iā gl̄ificantiū ipſū ait·Nunc
clarificatus eſt filius hominis·Et quia nullus nouit
p̄rem niſi filius· ⁊ cui reuelauerit filius· Debebat
aūt ex diſpenſacōne ↄpromē p̄rem filius·ob hoc
etiam deus gl̄ificatus in illo ↄmoſciē· vel hoc qḋ
eſt· ⁊ deus clarificatus eſt in eo cū illo ꝑſcrutabe
ris·qui me videt· ⁊ p̄rem meum videt· Nā videbi
tur in verbo cum deus exiſtat ⁊ imago inuiſibilis
dei qui genuit eum pater· Amplius autem ſic q̄ꝫ
clarius que ſunt in hoc loco capienꝰ· Velut enim
ꝑ quoſdam nomē dei blaſfemaꝰ in gentibꝫ·ſic per
ſanctos quoꝝ bona geſta coram hominibꝫ politiſſi
ma diſcernūtur·celū patris nomen extollitur· In
quo vero adeo gl̄ificatus eſt· vt in iheſu duꝫ pec
catum non fecit·nec dolus inuentus eſt in ore ei⁹·
Cum ergo talis eſſet filius glorificat⁹ eſt· ⁊ de⁹
gl̄ificatus eſt in eo·At ſi deus in eo gl̄ificatus eſt
recompenſat ei pater maius illo qḋ filius hominis
exercuit·Longe enim ſupͥ ꝯ ſtans eſt gl̄ia i filio ho⸗
minis cū gl̄ificat eum pater q̄ꝫ in patre cū in illo
gl̄ificatus eſt· ⁊ decebat ꝑpotentem maiorem re⸗
pendere gl̄iam deinceps qm̄ ſtatim hec erāt futa
Dico aūt filium hominis in deo gl̄ificari ob hoc ſub
iecit·et continuo clarificabit eum·

Filioli adhuc modi
cum vobiſcum ſum·q̄
ritis me· et ſicut dixi
iudeis·quo ego vado
vos non poteſtis veni
re·Et vobis dico mō
mandatū nouū do vo
bis vt diligatis in ui⸗
cem ſicut dilexi vos·
vt ⁊ vos diligatis in
uicem· In hoc cogno
ſcent omnes quia mei
eſtis diſcipuli ſi dile
ctionē habueritis ad
inuicem·

Aug·Cū dixiſſet ſu⸗
perius·et ↄtinuo cla
rificabit eum·ne pu
tarent q̄ ſic eum cla
rificaturus eſſet de⁹
vt non eis coniūgerē
vlterius ea ↄuerſaci
one que in terra eſt·
adiecit atꝫ ait·Filioli
adhuc modicū vobiſ⸗
cum ſum·tanq̄ꝫ dice
ret· Cōtinuo q̄dem
reſurrectōne clarifi
cabor·non tn̄ ↄtinuo
aſcenſurus in celum
Sicut em̄ ſcriptum
eſt in actibꝫ aploꝝ
fuit cū eis poſt r̄ſur⸗
rectōnē xl·dies·hos
igitur xl·dies ſigſi⸗
cauit dicēdo·adhuc

modicum vobiſcum ſum· Orig·Per hoc autem
q̄ dicit filioli·oſtendit adhuc imminentem aiabus
eoꝝ puritatem· Ubi aūt quibus nūc dicit·Filioli
poſt reſurrectōnem ſunt fratres·ſicut ⁊ anteq̄m
eſſent filioli fuerūt ſerui·· Aug· Poteſt etiam
et ſic intelligi adhuc·ſicut vos in hac infirmita⸗
te carnis etiam ipē ſum donec ſcꝫ moreꝛetur atqꝫ re
ſurgeret · Cū illis quidem fuit xl· ſtq̄ꝫ reſurrexit
p̄ſencia corporali· ſed nō cū illis fuit cō ſorcō īfir
mitatis humane· Apud aliū em̄ euāgeliſtaꝝ poſt
reſurrectōnem ait·Hec locutus ſum vobis·dum
adhuc eſſem vobiſcum id eſt in carne mortali cū
eſſem ſicut ⁊ vos· Tunc enim in eadem quidē car
ne erat·ſed cū illis in eadem mortalitate iam non
erat·Eſt ⁊ alia diuina preſēcia ſēſibꝫ ignota mor
talibus de qua idem dicit ·Ecce ego vobiſcū ſum
vſqꝫ ad cōſumacōnē ſeculi·hoc non eſt adhuc mo
dicū ſum vobiſcum·Nō em̄ modicū eſt vſqꝫ ad cō
ſumacōnē ſeculi·aut ſi ⁊ hoc modicū eſt·q̄ꝛ in ocu
lis dei mille anni ſūt dies vnus·non tn̄ hoc ſigſica
te voluiſſe credendū eſt nūc·qm̄ ſecut⁹ adiunxit·
Quo ego vado vos nō poteſtis venire nunq̄d em̄
poſt cōſumacōnem ſeculi quo ipſe vadit venire n̄
poterāt·de quibꝫ poſtea dicturus eſt·pater volo
vt vbi ego ſum· ⁊ ipſi ſint mecum Orig·Intrīn⸗
ſecus aūt ſciſcitaberis an poſt multū non fuit cum
eis non adeo q̄ non aderat illis ſm̄ carnem· Sed
eo modico cōſumato vos ſcandalizabimī in me in
nocte·et ſic non erit cū eis qui cū dignis tn̄modo
ↄuerſatur·ſed ſi cū eis nō erat·nihilomin⁹ ipī q̄
ſituri erāt iheſum· velut petrus poſt negacōnem
grauiter plorabit·q̄rens puto iheſum· Et idō ſe
quiꝰ·Queritis me· ⁊ ſicut dixi iudeis quo ego va
do·vos non poteſtis venire Querē iheſum eſt ver
bum querē· ſapiam·iuſticiam·veritatē·diuinam
virtutē·que omnia xp̄s eſt·Volentibꝫ ergo diſci
pulis ſequi iheſum·non quippe velut rudiores ar⸗
bitranꝰ corporaliter·ſꝫ vt ſignificat illud qui nō
tollit crucem ſuā ⁊ ſequiꝰ me· ōn poteſt meꝰ eſſe
diſcipulus·Ait nūc dn̄s· quo ego vado·vos non
poteſtis venire · Nam etſi vellent ſequi verbū·et
illud confiteri·tamen nondū erant validi circa ꝭ
cū nondū eſſꝫ ſpūs datus·eo q̄ iheſus nondū erat
glorificatus· Aug·Vel hoc dicit q̄ꝛ adhuc mi⸗
nus ydonei erant ſequi moritūꝝ dn̄m pro iuſticia
Quomō em̄ iam fuerāt ſecuturi martirio non ma
turi·Aut iturū dn̄m ad imortalitatē carnis quō
iam fuerāt ſecuturi·non q̄nlibet morituri ſed i fi⸗
ne ſeculi reſurrecturi·aut iturꝝ dn̄m ad ſinū p̄ris
Quō iam erant ſecuturi cū eſſe nemo poſſit in illa
felicitate niſi ꝑfectus in caritate iudeis aūt cum
hoc diceret·non addidit modo· ipſi aūt non pote
rant venire tūc quo ille ibat· ſed poterāt poſtea·
Et ideo ſubdit· ⁊ vobis dico modo· Orig·q·d·
Et vobis dico non abſqꝫ addicōne hui⁹ aduerbij
modo ·Iudei nāqꝫ quos p̄uidebat in ſuis facinori⸗
bus morituros in breui tempore nō valebāt per⸗
gere quo iheſus ibat ·ſed diſcipuli poſt breue tē⸗
pus poterant ſequi verbū· Chriſ·Ne aūt audi
entes diſcipuli ſicut dixi iudeis eſtiment ſiliter ⁊
in eos dictum eſſe adiecit filioli· Orig·Qḋ eſt
exprimentis iminentē adhuc anime diſcipuloꝝ

modicitatē. Fiūt aūt poſt reſurrectōnē hi quibꝫ
dixit filioli fratres. ſicut ⁊ prius ſerui fuerāt an⸗
teq̄ eſſent filioli. Chriſ. Hoc aūt dicit eum q̄ i
ſeipſum eſt erigens diſcipuloꝝ amorem. Cū eniꝫ
viderim⁹ aliquos dilectiſſimoꝝ diſcedentes exar
deſcim⁹. ⁊ maxime cū viderim⁹ eos in locū abeun
tes in quē non eſt poſſibile nobis abire. Simul et
oſtendit. q̄m mors eius quedam tranſlacō eſt et
tranſpoſicō melior ad loca mortalia corpora non
ſuſcipientia. Aug. Docens aūt quō idonei eſſe
poſſint pgere quo ille antecedebat. ſubiūgit. mā⸗
datum nouū do vobis vt diligatis inuicem. nōne
iam hoc erat mandatū in antiqua lege dei vbi ſcp
tum eſt. Diliges proximū tuū tanq̄ teipſum Cur
ergo nouū mandatū appellat̄ a domino. An quia
exuto vetere induit nos hominē nouum. innouat
quippe audientē vel pocius obedientē. non omnis
ſed iſta dilectio quā dn̄s vt a carnali dilectōne di
ſtinguēt. addidit. Sicut dilexi vos. vt ⁊ vos di⸗
ligatis inuicem. nō ſicut ſe diligūt qui corrūpūt
nec ſicut ſe diligūt homines. qr homies ſūt. ſed ſic
ſe diligūt qui dei ſunt. ⁊ filij altiſſimi oīs vt ſint
filio eius vnico fratres ea dilectōne inuicem dili⸗
gentes qua ipſe dilexit eos. pducturus eos ad il⸗
lum finem vbi ſaciabit̄ in bonis deſideriū eorum.
Chriſ. Vel dicit. ſicut dilexi vos. non em̄ pcei
ſtentibꝫ veſtris iuſticijs debitū vobis reddidi. ſed
ipſe incepi. ita ⁊ vos beneface opoꝛtet etiā nihil
debentes. Aug⁹. Noli aūt putare illud maius p̄⸗
termiſſum eſſe mandatū quo pcipit̄. vt diliga⸗
mus dn̄m deum noſtꝝ. ſed bene itelligētibꝫ vtꝝ
qꝫ inuenit̄ in ſingulis. nam ⁊ qui diligit deū non
eum poteſt ɔtemnē p̄cipientem vt diligat proxi⸗
mū. Et qui ſupne ac ſpiritaliter diligit proximuꝫ
quid in eo diligit niſi deū. ipſa eſt dilectio quā ab
omī mundana dilectione diſtinguēdo addidit do⸗
min⁹. ſicut dilexi vos. Quid em̄ niſi deum dilexit i
nobis non quē hēbamus. ſed vt haberem⁹. Sic ḡ
et nos inuicem diligamus vt quantum poſſumus
inuicem ad habendum in nobis deum cura dilectō
nis attrahamus Chriſ. Pretermittens autem
miracula que erāt facturi. ab amore eos deſignat
ſubdens. In hoc ɔgnoſcent omnes quia mei eſtis
diſcipuli. ſi dilectōnem habueritis ad inuicem. Hꝫ
em̄ eſt q̄ maxime homines ſanctos oſtendit. hos
em̄ dicit eſſe diſciplos. Aug. tanq̄ dicēt. Alia
munera mea habent vobiſcū etiam non mei. nō ſo
lum naturā. vitā. ſenſum. rōnem. ⁊ eam ſalutem
que hominibus pecoribuſqꝫ omnis eſt. verꝫ etiam
linguam ꝓpheciaꝫ. ſacram ſciam. fidem. diſtribu
cionē reꝝ ſuaꝝ paupibus. ⁊ tradicōnem corpis
ſui vt ardeant. ſed q̄m caritatem non habent. vt
cimbola concrepant nihil ſunt. nihil eis prodeſt.

Dicit ei ſimon petrus domine quo vadis. reſpondit ei iheſus. quo vado ego nō potes me modo ſequi. ſeq̄ris āt poſtea. Dicit ei petr⁹

Chriſ. Magnus a⸗
mor ⁊ ipſo igne ve⸗
hemencior. ⁊ nulla ē
prohibicō que eius
promptū impetum
detinere poſſit. Ar⸗
dentiſſim⁹ itaqꝫ pe⸗
trus audiens. q̄ ego
vado vos non pote⸗

Quare non poſſum te modo ſequi. animā meam p te ponaꝫ. Rn̄dit iheſus. Animā tuā p me pones. Amen amē dico tibi. non cātabit gallus donec ter me neges.

ſtis venire. cū inter
rogauit. vnde ſequi⸗
tur. Dicit ei ſimō pe⸗
trus. Dn̄e quo vadis
Aug. Sic vtiqꝫ hꝫ
dixit magiſtro diſci
pulus tanq̄ ſeq̄ pa⸗
ratus. ꝓpterea dn̄s
qui eius animū vidit
ſic ei reſpondet. nam
ſequit̄. Reſpondit ei
iheſus. quo ego vado. non potes me mō ſequi. Di
lacōnē intulit. non ſpem abſtulit. ſed eam ſeq̄nti
voce firmauit dicens. ſequeris autē poſtea. Quid
feſtinas petre. nōdū te ſuo ſpū ſolidauerat petra.
Noli extolli p̄ſumendo. nō potes modo. Noli deijci
deſperādo. ſeq̄ris em̄ poſtea Chriſ. Audiēs aūt
hoc petr⁹. neqꝫ ita deſideriū detinuit. ſed benignā
ſpem accipiens ꝓperat. Et qr timorem excuſſit ꝓ
dicōnis cū ſecuritate p ſeipſum de reliquo intro⸗
gat alijs ſilentibus. Vnde ſequit̄. dicit ei petrus.
Quare non poſſum te modo ſequi. animā meā pro
te ponam. Quid dicis petre. Dixi q̄m non potes. ⁊
tu dicis q̄m poſſum. Quo circa ſcies p experientiam
q̄m nihil eſt tuus amor niſi preſente ſupna liba⸗
cione. vnde ſequit̄. reſpondit ihc ſus. animā tuam
ꝓ me pones. Beda. Que ſentēcia duobꝫ modis
poteſt ꝓnūciari. Vno mō affirmādo. acſi dicat. ai
mam tuā ꝓ me pones. ſed nūc timendo morteꝫ car
nis. anime mortem incurres. Alio mō inſultando.
q̄ſi di. Aug. Ita ne facies ꝓ me qđ nondū ego ꝓ
te perire potes qui ſequi non potes. quid tm̄ pre⸗
ſumis. audi quis ſis. Amē amē dico tibi. nō canta
bit gallus donec ter me neges. Qui nihi ꝓmittis
mortem tuam ter negabis vitam tuā. Quid i aio
eius eſſet cupiditatis videbat. quid virtū. non vi⸗
debat volūtatem ſuam iactabat infirmus. ſed in⸗
ſpiciebat valitudinē medicus. An aplus petr⁹ ſi⸗
cuti eum fauere pue ſo excuſare quidam nitunt̄.
xp̄m non negauit. qr interrogatus ab ancilla ho⸗
minē ſe neſcire reſpondit ſicut alij euāgeliſte te⸗
ſtantur expreſſi⁹. q̄ſi qui hominē xp̄m negat. non
xp̄m neget. Et hoc in eo negat q̄ factus ē ꝓpter
nos. ne periret q̄ fecerat nos. p quid aūt caput eſt
eccleſie niſi p hominē. Quō eſt igit̄ i corpore xp̄i.
qui negat hominēꝫ xp̄m. ſed quid multis imoret.
Non em̄ dn̄s ait. non cantabit gallus donec hoieꝫ
aut filiū homis neges. ſed donec me neges. Quid
me niſi qđ erat. Quidq̄d eius negauit xp̄m nega⸗
uit. Siquideꝫ dubitare nefas eſt xp̄s hoc dixit. ve
rumqꝫ predixit. ꝓculdubio petrus xp̄m negauit.
Non accuſemus xp̄m cū defendim⁹ petꝝ. agnouit
plane peccatū ſuū infirmitas petri. Et q̄ntū mali
xp̄m negando ɔmiſerit. plorando mōſtrauit. neqꝫ
nos cū ita dixim⁹ primū aploꝝ accuſare delectat
ſed hūc intuendo admoneri nos oportet ne homo
quiſq̄m de humanis viribus fidat. Beda. Reſpi
ciendi nihilominꝰ vnuſquiſqꝫ ſi in lapſum ɔuerte
tit exemplum capiat. neqꝫ deſperet. ſꝫ incunctanē
veniam ſe poſſe ꝓmereri credat. Chriſ. Vnde
manifeſtum eſt q̄m ⁊ caſum petri dn̄s conceſſit.
Nam poterat quidem ⁊ a principio reuocare. ſed

632

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia pmanebat in vehementia· ipſe quidem non impulit ad negacõnem· ſed dimiſit deſertum vt diſcat ꝓpriam imbecillitatem· ⁊ vt poſt hec talia non paciatur cũ orbis terraꝝ diſpenſacõnẽ ſuſceperit· ſ; reminiſcens eoꝝ que paſſus eſt ꝯgnoſcat ſe ipſum· Aug· In anima itaq; contigit petri qḋ offerebat in corpore· ſ; aliter ꝙ putabat· ſſaz añ mortem ⁊ reſurrectõnem dñi ⁊ mortuus eſt negãdo ⁊ reuixit plorando· Aug· de con· euã· Hoc ãt de predicta negacõne ſua petro non ſolũ johãnes ſed ⁊ ceteri tres ꝯmemorant· non ſane omnes ex vna eademq; occaſione ſermonis ad eam ꝯmemorandam venirũt· ſſam matheus ⁊ marcus eaz ſubnectunt· poſtq̃m dñs egreſſus eſt ex illa domo vbi mãducauerat paſca· Lucas vero ⁊ johes anteq̃m inde eſſet egreſſus Sz facile poſſumus intelligere aut illos duos eaz recapitulãdo poſuiſſe· aut iſtos ꝑoccupando· niſi magis moueret ꝙ tam diuerſa ñ tantũ verba· ſ; etiam ſentencias dñi ꝑmittũt qbz ꝑmotus petrus illam preſũpcõnem ꝓferret pro dño vel cũ domino moriendi vt magis cogant intelligi ter eum expreſſiſſe ꝑſumpcõnẽ ſuã diuerſ locis ſermonis xp̃i· ⁊ ter illi a domino reſponſũz ꝙ eum eſſet ante gallicantum ter negaturus·

CAPI· XIIII·

Et ait diſcipulis ſuis· nõ turbeẽ cor vr̃m creditis in deum et in me credite· In domo patris mei multe manſiões ſunt· Si quo minus dixiſſez vobis qꝛ vado parare vobis locum· etſi abiero ⁊ preparauero vobis locum iterũ venio ⁊ accipiã vos ad meip̃m vt vbi ego ſum ⁊ vos ſitis· ⁊ quo ego vado· ſcitis· et viam ſcitis·

Aug· ſſe diſcipuli mortez xp̃i tanq̃ homies timerent· ⁊ iõ turbarenẽ· conſolaẽ eos etiam deũ ſe eſſe ꝯteſtans· vñ dicit· Et ait diſcipulis ſuiſ ſſon turbeẽ cor vr̃m creditis in deũ et in me credite· q̃ſi dicat Conſequẽs eſt ſi in deũ creditis· vt i me credere debeatis· qḋ non eſſet ꝯſequẽs· ſi xp̃s non eſſet deus· mortẽ metuitis huic forme ſerui· non turbetur cor veſtꝝ ſuſcitabit illam forma dei· Criſ· Ea etiaz que in me eſt fides· et in patrem qui genuit· potentior ẽ his que ſuꝑuenĩẽt· ⁊ nihil ꝯtra eam poteſt ꝑualere difficiliũ· ſ; etiam modo diuinitatis virtutem oſtẽdit· quia ea que in mente habebant ducit in medium dicens· ſſon turbeẽ cor veſtrum· Aug· Quia igitur etiam ſibi metuebant diſcipuli cũ petro dictum eſſet fidencõri atq; ꝓmciori· nõ cantabit gallus donec ter me neges· ſubiũxit· in domo patris mei multe mãſiones ſunt· ꝑ quod a turbacõe recreanẽ ceteri· ac fidentes etiã poſt ꝑicula temptacõnũz ſe apud deũ cum criſto eſſe manſuros· qꝛ ſi alius eſt alio fortiõr· ſapiẽcior iuſtior· ſanctior· nullus alienabitur ab illa domo· vbi manſionẽ ꝓ ſuo quiſq; accepturꝰ eſt merito·

Denarius quidem ille equalis eſt omibus quẽ paterfamilias eis qui operati ſunt in vinea iubet dari Quo vtiq; denario vita ſignificaẽ eterna· vbi amplius alio nemo viuit· qm̃ viuendi non eſt diuerſitas in eternitate manſura· Sed multe manſiones diuerſas meritoꝝ in vna vita eterna ſignificant digtates· Greg· ſup ezechielẽ· Vel hac rõne ꝯueniũt manſiones multe cũ vno denario· qꝛ etſi alter minꝰ atq; alius amplꝰ exultat· omnes tam vnũ gaudiũ conditoris ſui viſione letificat· Auguſtinꝰ· atq; ita deus erit omia in oibus· vt qm̃ deus caritas eſt· ꝑ caritatem fiat vt qḋ habẽt ſinguli· ꝯmune ſit omibus· Sic em̃ quiſq; etiã ipſe habet· cũ amat in altero· qḋ ipſe non habet· ſſon erit ita aliqua inuidia imparis claritatis· qm̃ regnabit in omibus vnitas caritatis· Greg· vlt· mora· Eiuſdez etiã diſparilitatis damna nõ ſeciũt qꝛ tantũ ſibi vnuſquiſq; q̃ntũ ꝑcepit· ſuſcipit·

Aug· Reſpuendi aũt ſunt a corde criſtiano· qui putant ideo dictum multas eſſe mãſiones· qꝛ extra regnum celoꝝ erit aliquid vbi maneãt beate innocentes· cũ ſine baptiſmo ex hac vita emigrauerũt ſine quo in regnum celoꝝ intrare nõ poſſunt· abſit aũt vt cũ omis domus regnantiũ filioꝝ nõ ſit alibi niſi in regno· ipſius regie domus ꝑs aliqua non ſit in regno· non em̃ ait dñs· In btitudine ſempiterna manſiones multe ſũt· ſed in domo patris mei Chriſ· Vel aliter continua· quia dñs ſupra dixerat petro· Quo ego vado non potes me ſequi modo· ſeq̃ris aũt poſtea· ne eſtimẽt ſoli petro hãc ꝓmiſſionem eſſe datã dixit· in domo patris mei multe manſiones ſũt· hoc ẽ· et vos regio illa ſuſcipiet que ⁊ petꝝ· copia em̃ eſt ibi multa mãſionum· Et non eſt dicere· qm̃ ꝑparacõne indigent· ⁊ ꝓpẽ hoc ſubdit· Si quo minꝰ dixiſſem vobis· qꝛ vado parare vobis locum· Aug· Vbi ſatis oſtendit ideo ſe hoc illis nõ dixiſſe· qꝛ iam ibi manſiones multe ſũt et non eſt opus illi aliquã ꝑparare· Chriſ· Quia vero dixerat· nõ poteris me modo ſequi· vt ñ eſtiment ſe ab eo finaliter abſciſſos eſſe· ſubiũgit· Etſi abiero ⁊ ꝑparauero vobis locum· iteꝝ venio ⁊ accipiam vos ad meipſum· vt vbi ego ſum ⁊ vos ſitis· Ex quo oſtendit ꝙ oportet eos vehementẽ cõfidere· Theophi· Acſi dicat· vtꝝq; vos ẽbari non oportet· ſiue parate ſint ſiue nõ· ſſam etſi parate non ſint· ego cũ omi ſollercia ꝑparem vobis illas· Aug· Sed quõ vadit ⁊ parat locum ſi iã manſiones multe ſunt· ſ; nondũ ſunt ſicut parãde ſũt· Eaſdem em̃ manſiones q̃s ꝑdeſtinando ꝑparauit ꝑparat operando· Iam ḡ ſũt in ꝑdeſtinacõe· ſi quo minꝰ dixiſſet· ibo ⁊ ꝑparabo hoc eſt predeſtinabo· ſed quia nondũ ſunt in operacõne dicit· Etſi abiero ⁊ ꝑparauero vobis locum· Parat aũt modo manſiones mãſionibus ꝑparando manſores· quippe cũ dixit· In domo patris mei manſiones multe ſũt· Quid putamus eſſe domum dei· niſi templum dei· de quo aplus dicit· Templum dei ſanctum eſt· qḋ eſtis vos· Hec ergo domus dei adhuc edificatur· adhuc ꝑparatur· Sed quid eſt qḋ vt ꝑparet abijt cum nos ipſos ꝑparet· qḋ non faciet ſi reliquerit· Sed illud ſignificat· quia vt parentur iſte mãſiones viuere debet iuſtus ex fide· Si aũt vides non

eſt fides. Eat ergo ne videat̄. lateat vt credatur.
Tunc em̄ locus paratur. ſi ex fide viuatur. credi-
tus deſideret̄. vt deſideratus habeatur. ſi bene in
telligēdo nec vnde vadis. nec vnde venis recedis
Vadit ergo latendo. venit apparendo. ſꝫ niſi ma-
neat regendo vt ꝓficiamus bene viuendo. nō pa
rabit̄ locus vbi poſſumus ꝑmanere ꝑfruendo.
Alchui. Dicit ergo ſi abiero ꝑ carnis abſētiā
iterꝫ veniam ꝑ diuinitatis preſentiā. Vel iteruꝫ
veniam iudicare viuos ꝛ mortuos. Et qꝛ ſciebat
eos interrogaturos quo iret. vel ꝑ quā viaꝫ iret
ſubiūgit. Et quo ego vado ſcitis. ſcꝫ ad patrem.
et viam ſcitis. ſcꝫ ꝑ meipſum. Chriſ. Hoc autē
dicens. deſideriū qd̓ in eoꝝ mente erat. oſtendit
et dat eis deſiderium interrogandi.

Dicit ei thomas. do-
mine neſcim⁹ quo va
dis ꝛ quomō poſſum⁹
viā ſcire. Dicit ei ihs
ego ſuꝫ via ꝛ veritas
et vita. nemo veit ad
patrem niſi ꝑ me. Si
cognouiſſetis me. et
patrem meum vtiqꝫ ꝯ
gnouiſſetis. ꝛ ammō
agnoſcetis eum et vi
diſtis eum.

Chriſ. Si iudei vo-
lentes a xp̄o ſepari.
q̄rebant quo iturus
eſſet. multomag̓ diſ-
cipuli nunq̄ȝ ab eo
ſepari volentes hoc
diſcere cupiebant. ꝛ
interrogant eum ex
multa dilectōne ꝛ ti
more. ꝛ ideo dicitur
Dicit ei thomas. dn̄e
neſcim⁹ quo vadis ꝛ
quō poſſum⁹ viā ſci
re. Aug⁹. Vtrūqꝫ
illos dn̄s dixerat ſciē
vtrūqꝫ dicit iſte ne-
ſcire. Sed neſcit ille
mētiri. g̓ iſti ſciebāt
et ſe ſcire neſciebant. cōuincit ergo eos hoc ſcire.
vnde ſubdit̄. Dicit ei ihe ſus. ego ſum via veritas
et vita. Aug̓. de verb. domi. q̄ſi di. quo vis ire.
ego ſum via quo vis ire. ego ſuꝫ veritas. vbi vis
ꝑmanere. ego ſum vita. veritatēꝫ ꝛ vitam omnis
homo capit. ſed viam non omīs inuenit. deum eſſe
q̄ndam vitam eternam. veritatē ſcibilē etiā hui⁹
ſeculi ph̄i viderunt. Verbū ergo dei qui apd̓ pa
trem eſt veritas et vita. aſſumendo hominē factū
eſt via. Ambula ꝑ hominē ꝛ ꝑuenies ad deū. Me
lius em̄ eſt in via claudicare q̄ȝ preter viam forti
ter ambulare. Hila. vij. de trini. Non em̄ nos in
erratica atꝫ i inuia deducit ille qui via eſt. neqꝫ il
ludit ꝑ falſa. qui veritas eſt. neqꝫ in mortis relin
quit errore qui vita eſt. Theophi. Cum itaqꝫ
actiuam exerces. fit tibi xp̄s via. Cū aūt in ꝯtem
platiua ꝑſeueras efficitur tibi ueritas. adiecta āt
uita eſt actiuo ꝛ ꝯtemplatiuo. decet em̄ ire et p̄-
dicare ꝓ futuro ſeculo. Aug̓. Sciebāt g̓ viam
qꝛ ſciebāt ipſum qui eſt via. Quid aūt opus erat
ut adderet ueritas ꝛ uita. cū reſtaret noſſe q̓ iret
qꝛ ad veritatē ibat. ꝛ ad vitam. Ibat g̓ ad ſeip-
ſum ꝑ ſeipſū. ſed uū quid o dn̄e ut venires ad nos
reliq̄ras te. Scio quidem q̓ formā ſerui accepiſti
ꝛ in carne veniſti. manens ubi eras. ꝛ ꝑ hanc re-
diſti. non relinquēs quo veneras. Si g̓ ꝑ hāc et
ueniſti ꝛ rediſti. ꝑ hanc nobis non ſolū qua veni
rem⁹ ad te. verꝫ etiaꝫ tibi qua uenires ꝛ redires
via fuiſti. Cuꝫ ꝗ̄o ad uitam qd̓ es ipſe iſti. eandē
carnem tuam de morte ad uitam duxiſti. itaqꝫ duꝫ
caro de morte uenit ad uitam. xp̄s uenit ad uitā.
et qꝛ uerbum eſt uita. xp̄us uenit ad ſeipſum. qm̄
vtrūqꝫ ē xp̄s. vna ꝑſona ſcꝫ uerbū caro. venerat
etiam ꝑ carnem deus ad homines. vitas ad mēda
ces. eſt em̄ deus verax. omnis aūt homo mendax.
Cū itaqꝫ ſe ab hominibus abſtulit atqꝫ illuc vbi ne
mo mentitur. carnem ſuā leuauit. Idem ipſe qꝛ ca-
ro factum eſt ꝑ ſeipſum. id eſt ꝑ carnem ſuam ad
ueritatem qd̓ eſt ipſe remeauit. Quā quidem ueri-
tatem q̄uis inter mendaces etiā in morte ſuauit
Ecce ego ipſe ſi loquor uobis q̓ intelligatis. qd̓ā-
modo ad uos ꝓcedo nec me relinquo. Cū autē ta
cuero qd̓ammō ad me redeo ꝛ uobiſcum maneo.
ſi tenueritis qd̓ audiſtis. ſi hoc poteſt imago quā
fecit deus. qd poteſt ex deo nata imago. Ac ꝑ hoc
ꝛ ipſe ꝑ ſeipſum ꝛ ad ſeipſum ꝛ ad patrem ꝛ nos
ꝑ ipſum ꝛ ad ipſum ꝛ ad patrem imus. Chriſ.
Si em̄ diat. Ego ſum dn̄s ducēdi ad patrēꝫ. cino
venietis illuc. neqꝫ em̄ eſt poſſibile alia veire via
Cū aūt ſupra dixerit. nemo poteſt venire ad me.
niſi pater traxerit illū. nunc dicens qm̄ nullus poṫ
venire ad patrem niſi ꝑ me. exequat ſeipſū ei qui
genuit. Qualiter autē dixerit. quo vado. ſcitis et
viam ſcitis oſtendit. ſubdens. ſi cognouiſſetis me.
ꝛ patrem meū vtiqꝫ cognouiſſetis. q̄ſi di. Si ſcire
tis meam ſubſtāciā ꝛ dignitatē ꝛ eaꝫ que patris
eſt ſciretis. Nouerāt quidem eū ſed nō ita vt opor
tebat. poſtea aūt ſpūs veniens ꝑfectam in eis cō
ſtruxit ꝯgnicōnem. Et ꝓpter hoc ſubdit̄. Ammō
cognoſcetis eū. Dicit aūt eam que ſm̄ mentem co
gnicōnem. Et vidiſtis eū ſcꝫ ꝑ me oſtendens qm̄
qui videt eum ꝛ patrem videt. Viderūt aūt eum
non in nuda ſubſtantia. ſed carne indutum. Be
da. Sed q̄rendum eſt. quō nūc dicat dn̄s. Si co-
gnouiſſetis me ꝛc̄. cū ꝑmiſerit ſupra. quo ego va
do ſcitis ꝛ viam ſcitis. Datur g̓ intelligi qꝛ q̄dam
eoꝝ ſciebant. quidā uero neſciebant quoꝝ vnus
erat thomas. Hila. vij. de trini. Vel aliter con-
tinua. Cū iter ad patrem ꝑ filiū ſit. q̄renduꝫ eſt
vtrū hoc ꝑ doctrine admunicōnem an ꝑ nature fi
dem ſit. Intelligentie igit̄ ſenſum in ꝯſequētibus
requiramus. Nam ſequit̄. Si cogno. me ꝛ patrēꝫ
meū vtiqꝫ cognouiſſetis. in ſacmento ei aſſumpti
corporis diuinitatis paterne naturam cōfirmans
hunc ordinem tenuit. tempus aūt viſionis ſepa
uit a tempore cognicōnis. Nam quē cognoſcēdū
ait. eundem iam dixit ꝛ viſum. ut nature iā p̄dem
in ſe conſpecte. ſciam ex tempore nūc hui⁹ reuela-
cionis acciperent.

Dicit ei philippus. do
mine oſtēde nobis pa
trem ꝛ ſufficit nobis.
Dicit ei ihesus Tāto
tempore vobiſcuꝫ ſuꝫ
et nō cognouiſtis me
philippe qui videt me
videt et patrem. quō

Hila. vij. de trini. cō
mouit apl̓m philip
pum nouitas dicto-
rum. homo cerni᷑ di
ſe filium confitetur.
cognito ſe ꝯgnoſcē
dum patrem fatet̄.
patrem viſum eſſe
dicit. prorupit igit̄
ap̄lica familiaritas
dn̄m interrogans.
Vnde dicitur. Dicis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tu dicis· oſtēde nobis
patrem· Non credis
quia ego in patre· et
pater in me eſt· Ver=
ba que ego loquor vo
bis a meipſo ñ loquor
Pater autē in me ma
nens· ipſe facit opera
Non creditis qꝛ ego
in patre·et pater i me
eſt· alioquin ꝓpter o=
pera credite·

ei philippus· Domie
oſtende nobis p̄rem
⁊ ſufficit nobis· Nō
viſum negauit· ſed
oſtendi ſibi rogauit
Neqꝫ oſtenſionē ue
luti corporalis ɔtē=
placōnis ꝯſiderauit
ſed demonſtracōnē
intelligendi eius q̄
viſus eſt poſtulauit·
Filiū eñ in hitu hoīs
uiderat · ſed quomō
ꝑ id patrem viderit
neſcit· Nā vt oſtēſio
illa itelligēdi pocius
eſſet demonſtracō q̄
uidendi·ſubiecit·et ſufficit nobis· Aug·primo
de trini· Illa eñ leticia qua nos adimplebit cum
vultu ſuo nihil amplius reqretur·qd bene itelle=
xerat philippus ut diceret· Domine oſtende nob̄
patrem ⁊ ſufficit nobis. ſed nondū itellexerat eo
quoqꝫ modo ad ipſum ſe potuiſſe dicere·Domine
oſtende nobis te ⁊ ſufficit nobis·Vt eñ hoc itel=
ligeret·reſpōſum eſt ei a domino· Vnde ſequitur
Dixit ei ihēſus·tāto tempore uobiſcū ſū·⁊ nō cog·
me· Aug·ſup iohānem. Sed quō hoc dicit ·cū
et quo iret ſcirent· ⁊ viam ſcirent·non ob aliud ñ
qꝛ ipſum ſcirent·Sed facile iſta queſtio ſoluitur·
ſi dicamus qꝛ cum aliqui eoꝝ ſciebāt aliqui neſcie
bant·de quibus erat philippus Hila·vij·ꝺ tri·
Arguit ergo apl'm in cognoſcendo ſe ignorātē
Cum eñ ea que gereret ꝓpria deo eſſent·calcare
vndas·iubere ventis peccata dimittē·mortuis vi
tam reddere·huic q̄rele omnis orta conqueſtio ē
qꝛ in homine aſſumpta dei non intellecta natura ē
Et ideo poſtulanti vt ſibi patrem oſtenderet·ait·
Philippe qui videt me· videt ⁊ patrem· Aug·
Solemus etiā de ſimilimis duobus ita loqui vidiſtis
illū Sic ergo dictum eſt·qui uidet me·uidet ⁊ pa
trem·non qꝛ ipſe ſit pater ⁊ filius·ſꝫ qꝛ a patris ſi
militudīe in nullo prorſus diſcrepet filius· Hi=
la·vij·de trini·Non aūt ille hic viſum oculorum
carnaliū ſignificat· Non eñ hoc qd ex ꝑtu virgi
nis carnale eſt·ad ɔtemplandā in eo dei formam
⁊ imaginem ꝓficit·ſed intellectꝰ dei filiꝰ id pre=
ſtat· vt intellectus ⁊ pater ſit·dū ita imago eſt·
vt non differat genere·ſed ſignificat auctē·nō
eñ ſolitariū ſermo ſignificat ⁊ indifferentē·tam
naturā ꝓfeſſio docet·Cū eñ dicit ⁊ patrē·exclu
ſa eſt ſingularis atqꝫ vnici intelligentia et quid
reliquū eſt·niſi ꝑ nature vnicam ſilitudinē pater
ꝑ filiū viſus ſit· Aug·Sed nunqd obiurgādus
eſt·qui cū fil'em videat· etiam illum cui eſt filius
vult uidere·Sed ideo diſcipulum dñs arguebat·
qm cor poſtulātis videbat·tanq̄ melior eſſꝫ p̄r q̄
filius·ita philippus patrem noſſe cupiebat·⁊ iō
nec filiū ſciebat·quo aliū meliorem eſſe credebat·
Ad hūc ergo ſēſum ɔtingendū dictum ē· Nō cre
dis quia ego in patre ⁊ pater i me eſt·q̄ſi di·Si
ad te multum eſt hoc uidere·ſaltem qd non uides
crede· Hila·Que eñ ignoranti patrē aut oſtē
dendi ignorātibꝫ neceſſitas relinq̄bat·cū pater i
filio viſus eſſꝫ ex ꝓprietate nature·dū ex īdifferē
cia vnitatis vnum ſint natus ⁊ generans·ut h ꝺ=
mo domini ſequeret· Non credis qꝛ ego in patre
et pater in me eſt· Aug·primo ꝺ tri·Volebat
eñ eum ex fide viuere anteq̄ illud poſſet videre·
Et ideo dicit·non credis Contemplacō q̄ppe mer
ces eſt fidei· cui mercedi ꝑ fidē corda mūdantur
Hila·vij·de trini·Pater aūt in filio eſt ⁊ filius
in patre·non ꝑ duplicem ɔuenientiū generꝫ con
iūctōnem·neqꝫ ꝑ inſitam capacōris ſubſtācie na=
turam·qꝛ ꝑ corporalem neceſſitatē exteriora fie
ri his quibꝫ ɔtinent interiora non poſſunt·ſꝫ per
natiuitatē viuentis nature ex viuēte dū nō aliud
ex deo q̄ deus naſcit· Hila· vij·de trini·Nat ani
eñ ſuam vt ita dicam·ſequit·indemutabilis deus
indemutabilē gignens deū·nec naturā ſuā ꝺſerit
ex indemutabili deo indemutabilis dei ꝑfecta na=
tiuitas·Subſiſtentē igit in eo dei naturā intelli=
gimꝰ cū in deo deus ſit·nec preter eū qui eſt deꝰ
quiſq̄ alius deus ſit· Chriſ· Vel aliter totum
philippus hic corporeis oculis patrē volebat vi
dere·qꝛ ⁊ ipſū filiū ita ſe exiſtimabat vidiſſe for=
taſſis a ꝓphetis audiens·qm uidi dñm·⁊ iō dixit·
oſtende nobis patrem·Etenī iudei interrogauerūt
Quis eſt pater tuus ⁊ petrus ⁊ thomas q̄ iret et
nullus ī idicit manifeſte·Vt g̊ non videat onero
ſus eſſe philippus·⁊ ipſe interrogans·oſtende nob̄
patrem·adiūgit·et ſufficit nobis id eſt nihil plꝰ
q̄rimus· Dñs aūt non dixit ei· impoſſibile petis·ſꝫ
oſtendit·qm neqꝫ ipſum filiū vidit·nam ſi hūc po
tuiſſet uidere ⁊ illum uidiſſet·et ideo dicit· Tāto
tempore vobiſcū ſum·⁊ non cog·me philippe·nō
dixit·nō vidiſti me·ſed nō cognouiſti me·q̄ntum
ad hoc ſcꝫ qꝛ filiꝰ hic manens qd pater decenter
in ſeipſo oſtendit eū qui genuit·Deinde diuidēs
hipoſtaſes ait·Qui uidet me·uidet ⁊ patrem·ne
quis dicat qꝛ ipſe eſt pater·ipſe filius·Oſtēdit āt
ꝑ hec qm neqꝫ filiū viſu corporeo vidit·Si autē
aliquis hic viſum cognicōnem dicere velit·non
ɔtradico·q̄ſi di·Qui cognouit me·ɔgnouit ⁊ pa
trem·ſꝫ non dixit hoc ſed cōſubſtācialitatē repre
ſentare volens dixit·Qui meā ſubſtanciā vidit·
vidit ⁊ eam que patris·Vnde patet qꝛ non ē crea
tura·creaturā eñ videntes deū neſciūt omnes·
Philippus etiam ſubſtanciā patris vidē q̄rebat·
Si ergo alterius ſubſtācie eſſet non diceret q̄ vi=
det me· videt ⁊ patrem· Sed nec aliquis in argē
to auri ſubſtanciā videre poteſt· Non eñ alia per
aliam apparet natura· Aug·Deinde nō ad ſolū
philippum·ſed ad oīs pl'aliter loquitur dicens·
Verba que ego loquor vobis·a meipſo non loqr·
Quid eſt a meipſo non loquor·niſi a meipſo nō ſū
qui loquor· Ei quippe tribuit qd facit de quo eſt
ipſe qui facit· Hilar· vij·de trini·Vnde neqꝫ ſe
filiū denegauit·nec naturā in ſe paterne ꝟtutis
abſcondit·Nam dū loquit ipſe i ſubſtācia manēs
loquitur·Dū aūt non a ſe loquit·natiuitatē in ſe
dei a deo teſtatur· Chriſ·Vide aūt abūdantē
ſup vnꝰ ſubſtancie demōſtracōnem·nā ſubdit·
Pater aūt in me manens ipſe facit oꝑa· q̄ſi dicēt
nequaq̄·aliter facit pater· ⁊ aliter ego·Sicut ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alibi ait. Si nõ facio opa patris mei. nõ credatis
mihi. ſꝫ quõ a verbis incipiens ad opa venit. Cõ
ueniens eñ erat dicere ipſe loquit̃ verba. ſꝫ duo
ponit de doctrina ⁊ ſignis aut qꝛ ⁊ verba opera
erant. Aug. Nam qui proximũ loquendo edifi-
cat bonũ opus operat̃. In his duabus ſentencijs
diuerſi nobis aduerſant̃ heretici. Arriani dicunt
Ecce inequalis eſt patri filius. nõ a ſeipo loquit̃.
dicũt ſabelliani. Ecce qui pater eſt ipſe eſt filius.
Quid eſt pater in me manens ipſe facit niſi in me
maneo ego q̃ facio. Hila. vij. de trini. ſꝫ manere
in filio patrem nõ eſt ſingularis atqꝫ vnici. Ope-
rari vero ꝑ filiũ patrem nõ eſt differẽtis aut ex-
teri ſicut nõ vniꝰ eſt nõ a ſe loqui. q̃ loquit̃. neqꝫ
rurſus alieni ac ſepabilis loqui ꝑ loqn̄tem. Et qꝛ
in ſe patrem loq̃ ⁊ opari docuerat. ꝑfecte huius
vnitatis fidem ſtatuit dicens. Credite mihi quia
ego in patre. ⁊ pater in me eſt. ne ſcꝫ ꝑ virtutis
efficientiã ⁊ nõ ꝑ nature q̃ ſm natitatẽ eſt ꝓꝑe
tatem pater in filio ⁊ opari crederet̃. ⁊ loqui. ſic
eñ habet̃ in greco. noſtra lr̃a habet. Nõ creditis
qꝛ ego in patre ⁊ pater ĩ me eſt. Aug. antea ſo
lus philippus arguebat̃. Chriſ. Si vero non
ſufficit hoc ad oſtendẽdũ cõſubſtãcialitatẽ ſalteꝫ
ab opibꝫ diſcite. vnde ſubdit̃. alioqn̄ ꝓpter opa
ipſa credite. Vidiſtis eñ ſigna cum autoritate ⁊
oĩa que deitatis erant ꝓpria. Et q̃ ſolus pater
opatur pc̄ia ſoluta. morteꝫ recedentem et huiõi.
Aug. Hoc ergo ꝓpter opa credite. qꝛ ego in
patre ⁊ pater in me eſt. Neqꝫ eñ ſi ſepati eſſemꝰ
inſepabiliter operari vlla rõne poſſemus.

Amen amen dico vo
bis. qui credit in me.
opa que ego facio ⁊ ip
ſe faciet. ⁊ maiora ho
rum faciet. quia ego
ad patrem vado. ⁊ qḋ
cũqꝫ pecieritis in noĩe
meo. hoc faciã vt glo
rificet̃ pater in filio. ſi
quid pecieritis in noĩe
meo hoc faciam

Chriſ. Quia domiꝰ
dixerat. ꝓpter opra
credite. oſtendẽs q̃-
niam nõ hoc ſolũ po
teſt. ſed multo maio
ra. ⁊ qḋ ẽ mirabiliꝰ
alijs poteſt dare ad-
iũxit. Amen amẽ di-
co vobis. qui cre. in
me. opa que ego fa-
cio ⁊ ipſe faciet. ⁊ ma
iora hoꝝ faciet.
Aug. Sed q̃ ſunt
iſta maiora an forte
ꝙ egros ipſis tranſe
untibꝫ etiã eoꝝ vm
bra ſanabat. Maius
eſt eñ ꝙ ſanet vmbra q̃ꝫ fimbria. Veꝝ tamen cũ
iſta dicebat. verboꝝ ſuoꝝ facta ⁊ opa cõmenda-
bat. Cum eñ dixit. Pater in me manens ipſe facit
opa. q̃ opa tũc dicebat niſi verba q̃ loq̄batur. et
eoꝝ verboꝝ fructus erat fides illoꝝ. Verũtamẽ
euãgelizantibꝫ diſcipulis non tã pauci q̃ꝫ illi erãt
ſed gentes etiã crediderũt. Nonne ab ore ipſiꝰ di
ues ille triſtis abſceſſit. ⁊ tamẽ poſtea qḋ ab illo
auditũ non fecit vnus. fecerũt multi cũ ꝑ diſcipu
los loq̄retur. Ecce maiora fecit p̄dicatus a credẽ
tibꝫ. q̃ꝫ locutus audiẽtibus. Veꝝ hoc adhuc mo-
uet. qꝛ hec maiora ꝑ apl̃os fecit. non aũt ipſos tñ
ſignificans ait. Qui credit in me. nũquid inẽ credẽ
tes in xp̄m nõ eſt cõputandus qui nõ fecerit opa
maiora q̃ꝫ xp̄s. dixꝫ eſt niſi intelligat̃. Apl̃us dicit̃
credenti in eum qui iuſtificat impiũ. deputatur fi
des ad iuſticiã. In hoc opere faciemus opa criſti.
qꝛ et ipm̄ credere in xp̄m opus eſt xp̄i. hoc opera
tur in nobis. nõ vtiqꝫ ſine nobis. Audi g̃. q̃ cred.
in me opa que ego facio. ⁊ ipſe fa. prius ego facio
deinde ipſe faciet. qꝛ facio vt faciat. q̃ opera. niſi
vt ex impio iuſtus fiat qḋ vtiqꝫ in illo ſed nõ ſine
illo xp̄s opatur. prorſus hoc maius eſſe dixerim.
q̃ꝫ creare celum ⁊ terram. Celũ eñ ⁊ terra trãſi-
bũt. p̄deſtinatoꝝ aũt ſalus ⁊ iuſtificacõ ꝑmane-
bit. ſed in celis angeli opa ſũt xp̄i. nunquid etiaꝫ
his opibus maiora facit. qui coopatur xp̄o ad ſu
am iuſtificacõneꝫ. iudicet qui poteſt vtꝝ maius
ſit iuſtos creare q̃ꝫ impios iuſtificare. Certe ſi eq̄
lis ſit vtrꝫqꝫ potencie. hoc maioris eſt mĩe. Sꝫ oĩa
opa intellige xp̄i vbi ait. Maiora horum faciet.
nulla neceſſitas cogit. hoꝝ eñ forſitan dixit. que
illa hora faciebat. tũc aũt verba fidei faciebat. et
vtiqꝫ minus eſt verba iuſticie p̄dicare qḋ fec̃ ꝓꝑẽ
nos q̃ꝫ impios iuſtificare. qḋ ita facit in nobis vt
faciamus ⁊ nos. Magnam aũt ſpem dñs ſuis ꝓmi
ſit orantibus dicens. qꝛ ego ad patrem vado.
Chriſ. hoc eſt non pereo. ſꝫ in ꝓpria manebo di
gnitate ⁊ in celis ero. vel hoc dicit. acſi di. vr̃m ẽ
de cetero miracula facere. ego enĩꝫ vado. Aug.
Et ne quiſq̃ꝫ hoc ſibi tribuẽt. vt etiã illa opa ma-
iora ſeipſum facere oſtenderet. adiecit ⁊ qḋcunqꝫ
pecieritis in nomine meo hoc faciam. qui dixerat
faciet. poſt ait faciam tanq̃ꝫ diceret. Non vobꝭ hoc
impoſſibile videat̃. non enĩꝫ poterit eſſe maior me
qui credit in me. ſed ego ſum facturus ⁊ tũc ma-
iora q̃ꝫ nũc. maiora ꝑ eum q̃ credit in me q̃ꝫ nunc
ꝑ me qḋ non eſt defectio. ſed dignacõ. Chriſ.
Dicit aũt in noĩe meo. qꝛ ⁊ apl̃i dicebant. in noĩe
xp̄i ih̄u ſurge ⁊ ambula. Oĩa eñ ſigna q̃ fecerẽt
ipſe faciebat. ⁊ manus dñi erat cũ illis. Theo.
Exponit aũt nobis ꝑ hoc miracloꝝ doctrinã. nam
ꝑ orõnem ac inuocacõneꝫ ſui nomis poteſt q̃s ex-
ercere ꝓdigia. Aug. Sed q̃d eſt qḋcũqꝫ pecie-
ritis. cũ videamꝰ pleꝝqꝫ fideles eius petere ⁊ nõ
accipe. an forte ꝓpterea qꝛ male petunt. male eñ
vſurus eo qḋ vult accipe. deo pocius miſerãte nõ
accipit. Quõ ergo intelligendũ eſt. qḋcũqꝫ peci
eritis hoc faciam. Si deus aliqua petentibꝫ fideli-
bus etiam cõſulendo non facit. an forte ſolis apl̃is
hec dictum debemus accipe. abſit. ſupius enim di
xerat. Qui cre. in me. opera q̃ ego fa. ⁊ ipſe fa. ip
ſos q̃ꝫ ſi cogitemus apl̃os. inuenimꝰ eum qui pl̃s
omĩbus laborauit rogaſſe vt ab eo diſcederet an-
gelus ſathane. nec tñ qḋ rogauerat accepiſſe. ſꝫ
audi qḋ illuc poſitum eſt. in nomine meo qḋ ẽ ih̄s
xp̄s. xp̄s regẽ. iheſus ſignificat ſaluatorẽ. ac ꝑ hoc
qḋcunqꝫ petimus aduerſus vtilitatem ſalutis. nõ
petimus in nomine ſaluatoris. ⁊ tamen ipſe ſalua-
tor eſt. nõ ſolum qñ facit qḋ petimꝰ. Veꝝ etiam
qñ non facit. qm̄ qḋ videt peti cõtra ſalutem. non
faciendo ſe exhibet ſaluatorem. Nouit eñ medicꝰ
q̃d ꝓ ſua. q̃d cõtra ſuam ſalutem poſcat egrotus.
et ideo cõtraria poſcentis non facit volũtateꝫ. vt
faciat ſanitatem. Sane quedam q̃uis in nomine
eius petamus. non tũc qñ petimus facit. ſed tamẽ

facit· differtur em̄ q̇d petim9 nō negat̄· Cōtinuo
autem ſubiecit vt glorificet̄ pater in filio ſi quid
pecieritis in nomine meo hoc faciam · Nullo modo
igitur ſine patre filius facit· q̄nquidem vt in illo
pater glorificetur ꝓpterea facit· Cū em̄ filio9 oſtē
datur magna potens gl̄ificabit̄ ille qui genuit·
Ideo aūt ſecūdo id ponit vt certificet ſuipſi9 ſer
monem· Theo· Attende etiam ſeriem paterne
gl̄ificacōnis· In nomine ihesu facta ſūt ſigna p
que credebant apl̄oꝝ ſermonibus· ⁊ ſic dum ad
noticiam patris puenirēt glorificabat̄ pr̄ i filio·

Si diligitis me man-
data mea ſeruate· Et
ego rogabo patrem
et aliū paclitū dabit
vobis vt maneat vo
biſcum ineternū· ſpm̄
veritatis quem mūd9
non poteſt accipere
quia non videt eū· nec
ſcit eum· Vos aūt co
gnoſcetis euꝫ· q: apd̄
vos manebit· ⁊ in vo
bis erit·

Chriſ· Quia dn̄s di
xerat· q̇dcūqꝫ pecie-
ritis hoc faciam · vt
non eſtiment omnem
ſimpliciter peticōnē
valere induxit· Si di·
me man· mea ſuate·
q̄ſi di· tūc faciaꝫ q̇d
petitis· Vel q: audiē
tes· qm̄ ad patrē va
do· conſequens erat
eos turbari· dicit· ſi
eſt hoc me amare vt
turbemi· ſed vt faci-
atis mādata mea· h̄
eſt em̄ amor obedire
⁊ credere ei qui dili-
gitur· quia vero cō
ſequens erat eos ve
hementer inquirere
carnis preſētiam· et illā habere cōſolacōneꝫ quā
prius habuerūt· ſubiūgit· Et ego rogabo pr̄em
et aliū paclituꝫ dabit vobis· Aug· in quo oſtē
dit ⁊ ſeipſum eſſe paclitum· paclitus aūt latīe dr̄
aduocatus ⁊ dictum eſt de xp̄o· aduocatū hēmus
apud patrem ihesum xp̄m· Alchui· vel paclitū
id eſt conſolatorē· habebant em̄ ⁊ tūc vnū cōſola
torem qui miracl̄oꝝ dulcedine ⁊ p̄dicacōne eos
erigere ⁊ confortare ſolebat· Didi· de ſpūſācto
Sed ſpm̄ſanctum aliū paclitum nominauit· non
iuxta nature differenciā ſed iuxta opacōis diuer
ſitatē· Cū em̄ ſaluator mediatoris ⁊ legati pſo-
nā habebat· ex qua pontifex deprecetur ꝓ pc̄tis
noſtris· ſpūſſanctus ſm̄ aliā ſignificacōnē pacli-
tus· ab eo q̇ ꝯſolaturus in triſticia poſitos nūcu-
patus eſt· veꝝ noli ex filij ⁊ ſpūſſancti operacōe
diuerſa varias eſtimare naturas· Siquidē in alio
loco repitur paraclitus ſpūs legati apud patreꝫ
perſona fungi· vt ibi· ipſe ſpūs interpellat ꝓ nob̄
Saluator quoqꝫ ꝯſolacōeꝫ operatur in cordibus
eoꝝ q: indigent· ſcriptū eſt em̄· Et humiles pp̄li
cōſolatus eſt· Chriſ· ait aūt rogabo patrem·
vt fidedignum faciat eis ſermoneꝫ· qm̄ ſi dixiſſet
ego mittam· non ſimpliciť credidiſſent· Aug·
cōtra arrianos· Qui tamē vt inſepabilia ſua et
patris opera demōſtraret· alibi ait· Cum abiero
mittā eum ad vos· Chriſ· Quid aūt apl̄is pl9
haberet ſi pr̄em ſolum rogaret vt ſpiritū alijs da
ret· qm̄ illi multociens ⁊ ſine ōrone oſtenduntur
hoc facientes· Alchui· Rogabo igit̄ dicit vt in
ferior ſm̄ humanitatē pr̄em meū· cui ſū equalis·
et cōſubſtācialis ſm̄ diuinā naturā· Chriſ· dic̄
aūt vt maneat vobiſcū ineternum· qm̄ neqꝫ poſt
mortem recedit· Per hoc etiā occulte inſinuat q̇
ſpūſſanctus non pacieť mortē vt ipſe· neqꝫ abibit
Ne aūt paclitum audientes rurſus incarnacōneꝫ
aliā ſuſpicent̄· ⁊ oculis putent eum videre· ſubiū
git Spiritū veritatis quē mundus non poteſt ac
cipere· q: non videt eum· nec ſcit eū· Aug· hic ē
vtiqꝫ in trinitate ſpūſſanctus· quē patri ⁊ filio ꝯ
ſubſtācialeꝫ et coeternū fides catholica ꝓfitetur
Chriſ· Spiritū aūt veritatis eum vocat per h̄
q̇ figuras veteris teſtamenti manifeſtat· mūduꝫ
aūt hic malos dicit· viſioneꝫ aūt certiſſimā ꝯgni
cionem dicit· q: viſus eſt apercōr ſēſus· Beda·
Nota etiam q̇ cū ſpiritūſāctum· ſpm̄ veritatis di
cit· ſpm̄ſanctum eſſe ſpm̄ ſuū oſtendit· Deinde cuꝫ
a patre eum dari narrat· pr̄is etiā eum ſpiritū eſſe
declarat · ac p hoc ſpūſſanctus a patre ꝓcedit et
filio Greg· v· mora· Spiritus aūt ſāctus omnē
quem repleuerit ad deſiderāda inuiſibilia accēdit
et qm̄ mūdana corda ſolum viſibilia diligūt· hūc
mūdus non accipit q: ad diligenda inuiſibilia nō
aſſurgit · Seculares etem̄ mentes q̄nto ſe foras
p deſideria dilatant· tanto ad recepcōnem illius
ſinum cordis anguſtant· Aug· Sic aūt mūduꝫ
id eſt mundi dilectores dicit non poſſe accipe ſpm̄
ſāctum· velut ſi dicamus· iniuſticia iuſta eſſe n̄ pot̄
Mundus ergo· id eſt mundi dilectores non poteſt
eum accipe· q: non videt eum· Non enim habet in
uiſibiles oculos mūdana dilectio· per q̄s videri ſpi
rituſſanctus niſi inuiſibiliť non poteſt· Sequitur
Vos aūt cognoſcetis eum· q: apud vos manebit
Sed ne putarent q̇d dictum eſt apud vos mane-
bit· ita dictum quēadmodū apud homines hoſpes
viſibiliter manere ꝯſueuit· adiecit· in vobis erit·
Chriſ· q̄ſi di· Non ita apud vos manebit ſicut
ego· ſed in v̄ris hītabit animabus· Aug· Prius
aūt eſt eſſe alicui poſt manere· ſꝫ expoſuit q̇d dixe
rat· apud vos· cū adiūxit in vobis· Si enim non
ſit in vobis· non poteſt eſſe in vobis eius ſcīa· ſic
enim a vobis videť i vobis ⁊ v̄ra ꝯſcīa Greg·
ij· mora· Si auteꝫ ſpūſſanctus in diſcipulis manet
quō iam ſingulare ſignum erit q̇ in mediatore p
manet· ſm̄ illud· Supra quē videris ſpm̄ deſcēdē
tem ⁊ manentem· hic eſt qui baptizat· Q̇d tamē
cicius cognoſcim9 · ſi dona eiuſdeꝫ ſpūs diſcernam9
In his em̄ donis ſine quibus ad vitā puenitri non
poteſt· ſpūſſanctus in electis omnibꝫ ſp manet· In
illis aūt quibus non n̄ra vita ſeruat̄ ſed alioꝝ q̄-
ritur· nequaq̄ ſp manet· Aliqn̄ enim ſe a ſignoꝝ
oſtenſionibꝫ ſubtrahit· vt eo humilius virtutes
eius habeātur· xp̄s aūt in cūctis eum ⁊ ſp hꝫ pre-
ſentem· Chriſ· Hic āt ſermo oppoſitas hereſes
velut vno ictu ſuſtulit· Nam dicere aliū oſtendit
eius· id eſt ſpūs hipoſtaſeos differenciā· dicē vo
paclitum ſubſtācie cognacōneꝫ· Aug· cōtra ſ
monē arria· cōſolatorem em̄ q̇d officiū tanq̄ pſo-
ne infime in trinitate in ſpūſancto deputant deū
dicit apl̄us· ſm̄ illud· is qui cōſolatur humiles cō
ſolatus eſt nos deus· deus eſt itaqꝫ ſpūſſanct9 qui
conſolat̄ hūiles· aut ſi hoc de patre vel filio dictū
ab apl̄o volunt accipi· deſinant ꝯſolacōnis tanq̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

munere ꝓprio ſeparē a patre ꝛ filio ſpūſanctus.
Aug. ſuper iohā. Si cū caritas dei diffuſa ſit ī
cordibꝫ noſtris ꝑ ſpiritūſāctum qui datus eſt no
bis. quō diligem⁹ mandata xp̄i. ſeruabimus vt
eū accipiam⁹ quē niſi habuerim⁹. diligere ꝛ mā
data ſuare non poſſumus. an forte ꝓcedit in nob
caritas qua diligamus xp̄m. vt diligendo xp̄m.
eiuſqꝫ faciendo mandata. merearī accipe ſpirituꝫ
ſanctum. vt caritas dei patris diffundat̄ in cordi
bus noſtris. ꝑuerſa eſt illa ſētencia. Qui enī ſe fi-
lium dei diligere credit. ꝛ p̄rēm non diligit. ꝑfe-
cto nec filiū diligit. ſed qđ ſibiip̄i confinxit. Re-
ſtat ɡ̄ vt intelligam⁹ ſpm̄ſanctum habere q̄ dili
git. ꝛ habendo mereri vt plus habeat. ꝛ plus ha
bendo plus diligat. Jam itaqꝫ habebant ſpiritū
diſcipuli quē dn̄s ꝓmittebat. ſꝫ dandus erat eis
amplius. habebant occulte. accepturi erant mani
feſte. Proinde nō ſolum nō habenti. verꝫ etiam
habenti nō incaſſum ꝓmittit̄. non habenti quidē
vt habeat̄. habenti autem vt amplius habeat.
Chriſ. Qn̄ igit̄ diſcipulos purgauerat ꝑ ſacri
ficiū paſſionis. ꝛ peccatū ſolutū erat. ꝛ ip̄i ad pe
ricula ꝛ agones mittebant̄. oportebat ſpm̄ſāctū
venire abūdanē. non aūt ſtatim poſt reſurrectōꝫ
vt in multo eius conſtituti ꝺſiderio. cum multa eū
ſuſcipiant gracia.

Non relinquam vos
orphanos. veniam ad
vos adhuc modicum
et mundus me iam nō
videt. vos aūt videbi
tis me. quia ego viuo
et vos viuetis. in illa
die vos cognoſcetis
q2 ego ſum ī p̄rē meo
et vos in me. ⁊ ego in
vobis. Qui habꝫ mā-
data mea ⁊ ſeruat ea.
ille eſt qui diligit me
Qui aūt diligit me di
ligetur a patre meo.
et ego diligam eum.
⁊ maifeſtabo ei meip̄ꝫ

Aug. Ne quiſ-
q̄ꝑ putaret q̄ ita ſpi
ritūſanctuꝫ donim⁹
daturus fuerat. ve-
lut ꝑ ſeipſum nō et
ipſe eſſet futur⁹ cuꝫ
eis. adiecit. ꝛ ait. nō
relinq̄ꝑ vos orpha-
nos. orphani pupil
li ſunt. Jllud enī eſt
grecum. hoc latinū.
q̄uis ergo nos fili⁹
dei ſuo patri adopta
uit filios. tamē ī hoc
etiam ipſe erga nos
paternū oſtendit af
fectum. Et quideꝫ a
principio dixerat.
Venietis q̄ ego va-
do. ſed quia hoc lon-
gum tempus erat.
ꝓmiſit ſpiritū. ꝛ q̄a
neſciebant quid hoc
eſt. ꝓmittit eis ſuā
p̄ſentiam quā maxie
q̄rebant. cum dicit.
Veniam ad vos. ne tamen rurſus eandem querāt
p̄ſentiam qualem ꝛ prius habuerūt. occulte hoc
excludit. cū ſubdit. Adhuc modicū. ꝛ mund⁹ me
iam non videt. vos aūt videbitis me. acſi diceret
veniam quidē ad vos. non tamē vt prius vobiſcū
ꝑ vnamq̄ꝑqꝫ diem conſiſtens. et ne dicāt. Qualit̄
igit̄ iudeis dixiſti. āmodo non videbitis me. ſoluit
opionem dicens ad vos ſolos veniam. Aug. Vi
debat enī tūc euꝫ mundus carneis oculis in carne
conſpicuū. Non aūt videbat q̄ꝑ in carne verbum
latebat. ſꝫ qm̄ poſt reſurrectōnē etiā carneꝫ ſuā
quā non ſolum videndā verꝫ etiam ↄtractandam
demōſtrauit ſuis. noluit demōſtrare nō ſuis. hic
dictum eſt. adhuc modicū ꝛ mundus me iam non
videt. vos autem videbitis me. Sꝫ qn̄ in iudicio
eum mundus videbit. quo nomine ſignificati ſūt
a regno eius alieni. melius intelligit̄ illud etiam
tempus ſig̃ficare voluiſſe qn̄ in fine ſeculi auferē
tur ab oculis damnatoꝝ vt eum de cetero videāt
diligentes. Modicum aūt dixit. q2 id qđ prolixuꝫ
videt̄ hoībus. breuiſſimum eſt ante oculos dei.
Sequit̄. Quia ego viuo ꝛ vos viuetis. Theo.
q̄ſi di. Etſi mortem ſubiero tamen reſurgo. Vos
quoqꝫ viuetis hoc eſt cū videritis me letabimi. ꝛ
tanq̄ꝑ mortui reuiuiſcetis in apparicōne mea.
Chriſ. Mihi aūt videt̄ vitam non p̄ſentē dicē
ſed futurā. acſi dicat. Mors crucis non diſtare fa
ciet vos a me in finem. ſed momēto paruo me oc-
cultabit a vobis. Aug. Cur aūt de p̄ſenti ſe di
xerit viuere. illos aūt de futuro eſſe victuros niſi
quia ꝛ vitā carnis reſurgētibꝫ qualis in ip̄o pre
cedebat ꝛ illis ē pollicitus ſecuturaꝫ. Et q2 ipſius
mox futura erat reſurrectō. p̄ntis tp̄is poſuit v̄-
bum ꝓpter ſig̃ficandā celeritateꝫ. Jlloꝝ aūt qm̄
ſeculi differtur in finem. non ait viuitis. ſed viue
tis. quia vero viuet ille. ideo ꝛ nos viuemus. ꝑ ho
minē quippe mors. ꝛ ꝑ hominem reſurrectō mor
tuoꝝ. ſequit̄. Jn illo die de quo ſcꝫ ait. Et vos vi
uetis. vos ↄgnoſcetis ↄtemplando. q̄uis ꝛ nunc
credendo nouerim⁹. q2 ego ſum in patre ꝛ vos ī
me. ꝛ ego in uobis. Quia qn̄ viuem⁹ ea uita qua
mors abſorbetur. tūc ꝑficiet̄ hoc ipſum. qđ nunc
inchoatum eſt iam ꝑ ipſum. ut ſit in nobis. ꝛ nos
in ipſo. Chriſ. Vel in illo die cū reſurgā ↄgno
ſcetis q2 cum uiderūt eum reſurrexiſſe ꝛ eſſe cū eis
tūc certiſſimā fidem didicerūt. Magna enī erat v̄
tus ſp̄ūſancti que omnia eos docebat. Qđ aūt di-
ctum eſt. ego ſum in patre. humilitatis eſt. qđ aūt
dicit. Et uos in me ꝛ ego in uobis. hūanitatis ē.
et auxilij qđ eſt a deo. Conſueuit enī ſcriptura ml̄
tociens eiſdem uerbis in deo ꝛ hoībus poſitis n̄
ſiliter vti. Hila. viij. de trini. Vel hoc dicit vt
cū ille in patre ꝑ naturā diuinitatis eſſet. nos āt
in eo ꝑ corporalē eius natiuitatem. ꝛ ille rurſus in
nobis ꝑ ſacramenti miſteriū meſſe crederet̄. Jpſe
enī teſtat⁹ eſt. Qui edit carnem meā ꝛ bibit ſan-
guinē meū in me manet ꝛ ego in eo. Alchuin⁹
Per dilectōnem aūt ꝛ obſuantiaꝫ mandatoꝝ ei⁹
tūc ꝑficietur hoc ipſum qđ nūc inchoatū eſt ꝑ ip-
ſum. ut ſit in nobis. ꝛ nos in ipſo. Et ut omnibus
non tm̄ ap̄lis hāc beatitudinē ꝓmiſiſſe videatur
adiūgit. qui habet mādata mea ꝛ ſuat ea ille eſt
qui diligit me. Aug. Qui habet in memoria. et
ſeruat in uita. qui habet in ſmonibus ꝛ ſeruat in
opibus. qui hꝫ audiendo. ꝛ ſuat faciendo. qui hꝫ
faciendo. ꝛ ſuat ꝑſeuerādo. ipſe ē qui diligit me
Opere eſt demōſtranda dilectō. ne ſit infructuoſa
nominis appellacō. Theophi. acſi dicat. vos pu-
tatis q̄ꝑ ex affectōe quadā triſtamini de morte mea
ſed ego ſignum dilectōnis reputo mandata mea
ſeruari. Qualeꝫ āt prerogatiuā obtineat qui dili
git. oſtendit ſubdens. Qui āt diligit me. diliget̄
a patre meo. ꝛ ego diligā eum. Aug. Sed qđ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſt· diligā· tanq̄ nunc non diligat· exponit per id qd ſequit̄· et manifeſtabo ei meipſum· id eſt ad id diligam vt manifeſtem· et ipſā viſionem mercedem fidei capiamus· Nūc eñ ad hoc nos dilexit vt credamꝰ· tūc ad hoc ut videamꝰ· qꝛ et nos nūc diligimus credendo· qd uidebimꝰ· tūc autē diligemus uidendo qd credidimus Aug· ad paulinā· de videndo deo/ ſic aūt ꝓmiſit oſtenſuꝝ ſeipſū dilectoribus ſuis· cū pr̄e deum vnū· non quō in hoc ſeculo viſus eſt in corpore et a malis· Theo· vel quia poſt reſurrectōnē apparituꝰ illis erat i corpore magis repſentante diuinitatē· ne credāt ipſum ſpiritū fore ſeu fantaſma· ob hoc predixit ill' vt tunc videntes illum non diffidant· ſed reminiſcant̄ qꝛ ꝓpter mandatoꝝ ſuoꝝ cuſtodiā apparet eis atꝫ ideo tenentur ſemper cuſtodire illa vt perpetuo eis appareat·

Dicit ei iudas· nō ille ſcariothis· Domine quid factum eſt· quia nobis manifeſtaturꝰ es teipſum ⁊ nō mūdo Reſpondit iheſus et dixit ei· Siquis diligit me· ſermonē meuꝫ ſeruabit ⁊ pater meꝰ diliget eum· ⁊ ad eum veniemus· ⁊ māſionē apud eum facieꝰ· q̄ non diligit me ſermones meos non ſeruat· Et ſermonem quē audiſtis non eſt meꝰ· ſed eius qui miſit me pr̄is Hec locutus ſum apd vos manēs· paclitus autem ſpūſſanctus q̄ꝫ mittet pater in nomie meo· ille vos docebit omia· et ſuggeret vobis omia quecūqꝫ dixero vobis· pacem relinquo vobis· pacem meam do vobis· Non quomodo mūdus dat ego do vobis·

Aug· Quia dominꝰ dixerat· adhuc modicum et mundus me iam nō videt vos āt videbitis me· Interrogauit eum de hoc ipſe iudas· non ille traditor eius qui ſcariothis ꝯgnominatꝰ ē ſed cuiꝰ epiſtola int̄ ſcripturas canōicas legitur· vnde dicit̄· dicit ei iudas· nō ille ſcariothis· Domine q̄d factum eſt qꝛ nobis maifeſtaturꝰ es teipſū· et non mūdo· cauſā queſiuit q̄re ſe non mundo· ſed ſuis manifeſtaturꝰ eſſet Dn̄s aūt exponit q̄re ſuis ſe manifeſtaturus eſt non alienis· qꝛ ſcꝫ hi diligūt· illi vero nō diligūt· vñ ſequit̄· rn̄dit iheſus et dixit ei· Siquis diligit me ſmonē meū ſeruabit· Gregor in om· Probacō eiꝫ dilectōis exhibicō eſt opis· nunq̄ eſt dei amor ocōſus· opat̄ etem magna ſi ē· Si vero opari renuerit amor nō eſt· Aug Dilectio aūt ſanctos diſcernit a mundo· q̄ facit vnanimes habitare in domo· in q̄ facit pater et filius māſionem· q̄ donant et ipſā dilectōnem· quibꝫ in fine donabunt ſuā maifeſtacōꝫ Eſt eñ quedā dei manifeſtacō interior quā prorſus impij nō nouerūt· quibꝫ dei patris et ſpūſſancti maifeſtacō nulla eſt· filij vero eſſe potuit· ſꝫ in carne· que nec talis eſt q̄lis illa· nec ſp illis adeſſe poteſt· ſed ad modicū tempus· et hoc ad iudicium non ad gaudiū ad ſupplicū· non ad premiū· vnde ſequit̄· Et ad eum veniemꝰ· veniūt quidē ad nos dum veniemꝰ ad eos· veniūt ſubueniendo· venimus obediendo· veniūt illuminādo· veninꝰ intuendo· veniūt implendo· venimus capiendo· vt ſit nobis eoꝝ non extranea viſio ſed interna· et i nobis eoꝝ non tranſitoria manſio ſed eterna· Vnde ſequit̄· Et manſioneꝫ apud eū facieꝰ Greg· in omē· In quorūdam etem corda venit et manſionem non facit· qꝛ p compūctōnem quidam reſpectū dei pcipiūt· ſed temptacōnis tempore hoc ipſum qd compūcti fuerant obliuiſcūtur· ſicqꝫ ad ppetrāda peccata redeūt· ac ſi hec mīme planxiſſent· Qui ergo deum vere diligit· in eius corde dn̄s et venit· et manſionem facit· quia ſic eum diuinitatis amor penetrat· vt ab hoc amore temptacōis tpe non recedat· Ille eñ vere amat cuiꝰ mentē delectacō praua ex cōſenſu non ſupat· Aug· an forte putabit manſionē in dilectore ſuo facientibus patre et filio excluſus eſſe ab hac manſione ſpūs ſanctus· Quid eſt ergo qd ſupius ait de ſpūſācto apud vos manebit· et in vobis erit niſi forte q̄ſq̄ ſic abſurdus eſt vt arbitret̄ cū pater et filius venerint diſceſſurū inde ſpiritūſanctū tanq̄ locū daturū maioribus· Sed et huic carnali cogitacōi occurrit ſcriptura· cum dicit· vt maneat vobiſcum ineternum· In eadem ergo manſione cū ipſis erit ineternum· qꝛ nec ille ſine ipſis venit· nec illi ſine eo· ſꝫ ꝓpter inſinuacōnem trinitatis pſonis ſingulis nominatis dicunt̄ quedā· non tamē alijs ſepatis intelligunt̄· ꝓpter eiuſdem trinitatis vnā ſubſtanciā· Greg· in omē· Tanto aūt quiſqꝫ a ſuperno amore diſiūgit̄· q̄nto inferius delectatur· Vnde ſubdit̄· Qui non diligit me ſermones meos non ſeruat· de dilectōne ergo conditoris lingua mens et vita requirat̄· Chriſ· vel aliter totū· Eſtimauit iudas· ſicut mortuos videmꝰ in ſomno ita ſe eum eſſe viſuros· vnde q̄rit· Quid eſt ꝙ debes te maifeſtare nobis et non mūdo· q̄ſi di· ve nobis qm̄ morieris· et vt mortuus debes nob aſſiſtē· Ne igit̄ hoc ſuſpicent̄ dicit· Ego et pater ad eum veniemꝰ· q̄ſi di· Sicut pater maifeſtat ſeipſum· ita et ego· et manſionem apud eum facieꝰ quod ſomnioꝝ non eſt· ſequit̄· Et ſmonem quem audiſtis non eſt meꝰ· ſed eius qui miſit me patris· q̄ſi dicēt· non me ſolū· ſed neqꝫ patrē amat qui hunc non audit ſermonē· Dicit aūt hoc· qm̄ nihil extra patrem loquit̄· neqꝫ preter id qd illi videtur·

Aug· Et fortaſſe ꝓpter aliq̄ diſtinctōnem vbi ſuos dixit pl' aliter ſermones dixit dicens· Qui nō diligit me ſermones meos non ſeruat· Vbi autēꝫ ſermonem hoc eſt verbū non ſuū eſſe dixit ſed patris· ſeipſum intelligi voluit· Non eñ ſuū ſed patris eſt verbū· quō nec ſua imago ſed patris nec ſuus filius· ſed patris· Recte igit̄ autori tribuit· qd facit equalis a quo habet hoc ipſum ꝙ illi ē indifferens equalis· Chriſ· Quia vero coꝝ q̄ dixerat q̄dam manifeſta erant· et q̄dam nō itellexerūt vt non turbarent̄· ſubiūgit· Hec locutus ſuꝫ vobis apud vos manens· Auguſti· Alia eſt illa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

manſio quam ꝓmiſit futuram. alia vero hec quã
preſentem ēē teſtatur. Illa ſpiritalis eſt atq; in
trinſecus mentibꝫ redditur. hec corporalis forin
ſecus oculis atq; auribꝫ exhibet. Criſoſt. Vt
autem eius corporalē receſſuꝫ facilius ſuſtinerēt
preparat eos ꝓmittens ꝙ eius receſſus magno
rum eis eēt futura cauſa bonorum quia donec ipſe
apud eos corporalit̄ manebat et ſpiritus non ve
nerat nihil magnuꝫ poterāt ſcire. Vnde ſequit̄
Paraclit⁹ autē ſpiritus ſanctus quē mittet pa
ter i nomine meo. ille vos docebit omnia. ⁊ ſugge
ret vobis oīa quecunq; dixero vobis. Grego.
Greca locutione paraclit9. latina aduocatus di
citur vel conſolator. Qui idcirco aduocatus dicit̄
quia pro errore delinquentium apud iuſticiā pa
tris interuenit. dum eos quos repleuerit exoran
tes facit. Conſolator autem idem ſpiritus vocat̄.
quia de peccati ꝑpetracōne merentibus dum ſpem
venie preparat. ab afflictōne triſticie mentem le
uat. Criſoſtomus. Continue autem cum pacli-
tum vocat ꝓpter continentes eos tribulacōnes.
Didimus de ſpiritu ſancto. Spiritum autem ſā
ctum a patre in ſuo mitti nomine ſaluator affir-
mat. cum ꝓprie nomen ſaluatoris ſit filius. Si qui
dem nature conſortium. et vt ita dicam ꝓprietas
perſonarum ex iſta voce ſignificatur. Filij quippe
tantūmodo eſt in nomine patris venire. ſalua ꝓ
prietate filij ad patrem. nullus autem alius venit
in nomine patris. ſed verbi gracia in nomine dñi
dei ⁊ omnipotentis. Quomodo igitur ſerui qui in
nomine domini veniunt. per hocipſum ꝙ ſubiecti
ſunt. ⁊ ſeruiunt. indicant dominum. Serui quip
pe ſunt domini. ſic ⁊ filius qui venit in nomine pa
tris portat eius nomen. per hoc ꝙ vnigenitus dei
filius approbatur. Quia ergo ſpiritusſanctus in
nomine filij a patre mittitur. oſtendit quia vni-
tate ſit iunctus ad filium. vnde ⁊ filij dictus ē ſpi
ritus per adopcōnem ſuam. filios faciens eos qui
ſe recipere voluiſſent. Iſte autem ſpiritusſanctus
qui venit in nomine filij miſſus a patre. docebat
omnia eos qui in fide xpi perfecti ſunt. Omnia au
tem illa que ſpiritalia ſunt ⁊ intellectualia verita
tis ⁊ ſapientie ſacramenta. Docebit vero non ſic
qui artes aliquas ⁊ ſapientiam ſtudio īduſtriaq;
didicere. ſed quaſi ipſe ars atq; doctrina ⁊ ſapiē-
tia. ueritatis ſpiritus inuiſibiliter menti inſinuat.
ſcienciam diuinorum. Gregorius. Niſi aūt idem
ſpiritus cordi aſſit audientis. ocioſus eſt ſermo do
ctoris. Nemo ergo docenti homini tribuat. quod
ex ore docentis intelligit. quia niſi intus ſit q̇ do-
ceat. doctoris lingua exterius in uacuum laborat
Sed ⁊ ipſe conditor non ad erudicōnem hominis
loquitur. ſi eidem homini per vnctōnem ſpiritus ñ
loquatur. Auguſtinus. Nunquid autem dicit fi
lius ⁊ docet ſpiritusſanctus vt docente filio ver-
ba capiamus. docente autem ſpiritu ſancto. eadē
verba intelligamus. omnis igitur ⁊ dicit ⁊ docet
trinitas. Sed niſi etiam ſigillatim cōmendaretur
eam nullo modo humana capere vtcūq; poſſet in-
firmitas. Gregorius. Requirendum vero nobī
eſt cur de eodem ſpiritu dicatur. ſuggeret vobis
omnia. cum ſuggerere ſoleat eſſe minoris. Sed q̄
ſuggerere aliquando dicimus ſubminiſtrare. in-
uiſibilis ſpiritus ſuggerere dicitur. non ꝙ vobis
ſcienciam ab imo inferat ſed ab occulto. Auguſ.
Vel quod addidit ſuggeret. id eſt cōmemorabit
vos. intelligere debemus etiam ꝙ iubemur nō ob
liuiſci ſaluberrima monita ad graciam pertinere q̄
nos cōmemorat xps. Theophilus. Spūs itaq;
ſanctus ⁊ docuit ⁊ cōmemorauit. Docuit quidem
quecūq; nō dixerat eis xps tanq̄ non valentibus
portare. Cōmemorauit vero quecunq; dominus
dixerat. ſed obſcuritatis cauſa vel intellectus tar
ditate. cōmendare memorie nequiuerunt. Chri-
ſoſtomus. Quia vero ⁊ hec audientes turbabant̄
excogitantes odia ⁊ prelia ſibi iminere poſt eius
receſſum. rurſus eos conſolatur dicens. Pacem re
linquo vobis. pacem meam do vobis. Auguſti.
Pacem nobis reliquit in hoc ſeculo. in qua manē
tes hoſtem vincimus. ⁊ vt etiam hic inuicem dili
gamus. pacem ſuam nobis dabit in futuro ſeculo
quando ſine hoſte regnabimus. vbi nunq̄ diſſen-
tire poſſumus. Pax autem nobis ipē eſt. et cū cre
dimus quia eſt. ⁊ cū videbimus eum ſicuti eſt Sꝫ
quid eſt quod vbi dicit. Pacem relinquo vobis.
non addidit meam. Vbi uero ait. do uobis. ibi di-
xit meam. vtrum ſubaudiendum eſt meam. ⁊ vbi
dictum non eſt. an forte ⁊ hic aliquid latet Pacē
enim ſuam eam voluit intelligi. qualem habꝫ ip
ſe. Pax vero iſta quam nobis reliquit in hoc ſecu
lo noſtra pocius dicenda eſt q̄ ipſius. Illi quippe
nihil repugnat in ſeipſo. quia nullum habet oīno
peccatum Nos autem talem pacem nunc habem⁹
in qua adhuc dicamus. Dimitte nobis debita no-
ſtra Itemq; inter noſipſos eſt nobis pax. quia in
uicem nobis credimus. ꝙ inuicem diligamus. ſed
nec ipſa plena eſt. quia cogitacōes cordis noſtri
inuicem non videmus Nec ignoro iſta domini ver
ba etiam ſic accipi poſſe. vt euſdem ſentencie repe
ticō videatur. Quod vero dominus adiūxit. Non
quomodo mundus dat. ego do vobis. Quid eſt ali
ud niſi non quomodo homines dant qui diligunt
mundum. qui ꝓpterea ſibi dant pacem vt ſine mo
leſtia mundo perfruantur. Et quando iuſtis dant
pacem vt non eos perſequantur. pax eſſe non po-
teſt vera. vbi non eſt vera concordia. quia diſiū-
cta ſint corda. Chriſoſtomus. Pax etiam exteri
or ad malum ſit multociens ⁊ eis qui habent eam
nihil prodeſt. Auguſtinus de uerbis domini.
Eſt autem pax ſerenitas mentis. tranquillitas aī
ſimplicitas cordis. amoris vinculum. conſortium
caritatis. Nec poterit ad hereditatem domini per
uenire. qui teſtamentum pacis noluerit obſerua-
re. nec poteſt concordiam habere cum xpo. qui di
ſcors voluerit eſſe cum criſtiano.

Non turbetur cor ve
ſtrum neq; formidet.
Audiſtis q2 ego dixi
vobis. Vado. ⁊ venio
ad vos. Si diligētis
me. gauderetis vtiq;

Chriſoſtomus. quia
dixerat. pacem relin
quo vob. quod erat
recedentis hec poťat
eos conturbare. Iō
dicit. Non turbetur
cor veſtrum neq; for
midet. quoniam hoc
quidem ex dilectōne

quia vado ad patrem quia pater maior me eſt. Et nunc dixi vobis. priuſꝗ̃ fiat. vt cū factum fuerit credatiſ Jam non multa loq̃r vobiſcum. Venit eniȝ princeps mundi hui9 et in me non habet q̇c ꝗ̃. Sed vt ɔgnoſcat mundus quia diligo patreȝ. ⁊ ſicut mandatum dedit mihi pater ſic facō. Surgite eamus hinc.

Illa voce ex formidie paciebantur. Auguſti. Hinc autē turbari ⁊ formidare poterat cor illorum ꝙ ibat ab eis. ꝗuis venturus ad eos. ne forſitan gregem lupus hoc interuallo inuaderet paſtoris abſētia. vñ ſequitur. Audiſtis quia ego dixi vobis. Vado ⁊ veio ad vos. ibat āt ꝑ id qđ hō erat. et maneбat ꝑ id ꝙ de9 erat. cur itaqȝ turbarēt ⁊ formidarēt cor. qñ ſic deſerebat oculos vt ñ deſerēt cor Vt aūt itelligēt ſm id qđ hō erat eū dixiſſe. Vado et veio ad vos. ſubiecit atqȝ ait. Si diligētis me gauderetis vtiqȝ. qꝛ vado ad patrem. quia pater maioꝛ me eſt. Per quod ergo filius non eſt equalis patri. per hoc erat iturus ad patrem. a quo ⁊ venturus eſt iudicaturus viuos ⁊ moꝛtuos Per illud autem in quo eſt equalis gignenti. nunꝗ̃ recedit a patre. ſed cū illo eſt vbiqȝ totus pari diuinitate. quam nullus cōtinet locus. Ipſe ergo filius dei equalis patri in forma dei. quia ſemetipſum exinaniuit. non formam dei amittens. ſed formam ſerui accipiens. maioꝛ eſt etiam ſeipſo. quia maioꝛ eſt forma dei que amiſſa non eſt ꝗ̃ forma ſerui que accepta eſt. Hec igit̄ ē forma ſerui in qua dei filius minor eſt non pr̄e ſolo. ſed etiam ſpiritu ſancto ſm hanc formam ſerui Puer xp̄s etiam parentibus minor erat. quanto paruus maioꝛibus ſicut ſcriptum eſt ſubdit9 erat Agnoſcamus igitur geminam ſubſtantiam criſti. diuinam ſcilicet qua equalis eſt patri. ⁊ humanā qua maioꝛ eſt pater. vtꝝqȝ autem ſimul non duo ſed vnus eſt xp̄s. ne ſit quaternitas. ſed trinitas deus. ideo ergo dixit. Si diligeretis me gauderetis vtiqȝ. quia vado ad patrem. qꝛ nature humane gratulandū eſt. eo ꝙ ſic aſſumpta eſt a verbo vnigenito. vt imortalis conſtitueretur in celo. atqȝ ita fieret terra ſublimis. vt incoꝛruptibilis puluis ſederet ad dexteram patris. Quis non hic gaudeat qui ſic diligit xp̄m. vt ⁊ ſuam naturam iam imoꝛtalem gratuletur in xp̄o. atȝ ipſū ſperet futurum eſſe per xp̄m. Hilarius ix. de trinitate vel aliter. Si donātis autoꝛitate pater maioꝛ me eſt. nunquid per doni confeſſionem minoꝛ filius ē Maior itaqȝ donans eſt. ſed minoꝛ iaȝ non eſt cui9 vnum eſſe donatur. Chriſoſtomus. vel aliter. Nondū nouerant apoſtoli quid ſit reſurrectio quā predixerat dicens. Vado et venio ad vos. Neqȝ q̄lem opoꝛtebat de eo opinionem habebant. patrē vero magnum eſſe eſtimabant. Dicit igitur eis. et ſi de me formidatis vt non ſufficiente mihiipſi aſſiſtere. neqȝ confiditis ꝙ poſt crucem rurſus vos videbo. tamen audientes quoniam ad patrem vado opoꝛtebat letari. ⁊ de reliquo quoniā ad maiorem vado. ⁊ potentem omnia verſuta diſſoluere. Hec autem omnia ad imbecillitatem diſcipłoꝝ dicebantur. Et ideo ſubdidit. Et nunc dixi vobis priuſꝗ̃ fiat. vt cum factum fuerit credatis. Auguſtinus. Quid eſt hoc cum magis credere homo debeat anteꝗ̃ fiat. id quod credendum eſt. hec eſt enim laus fidei. ſi quod creditur non videtur. Nam et ille cui dictum eſt. quia vidiſti credidiſti. aliud vidit. aliud credidit. vidit hominē. credidit deū. Sed ſi dicunt credi que videntur. ſicut dicit vnuſquiſqȝ oculis ſuis ſe crediđiſſe. ñ tamen ipſa eſt q̄ in nobis edificatur fides. ſed ex rebus que videnī agitur in nobis. vt ea credantur que non videnī Illud itaqȝ dicit. cū factum fuerit. ꝙ eū poſt moꝛtem viſuri erant viuentem. ⁊ ad patrem aſcendentem. quo viſu fuerant credituri ꝙ ipe eſſet criſt9 filius dei qui hoc potuit facere ⁊ predicere anteꝗ̃ faceret Credituri autē hoc non fide noua ſȝ aucta aut certe cum moꝛtuus eſſet. defecta. cum reſurrexiſſet refecta. Hilarius ix. de trinitate. Glorie autem reſumende meritum. continuo ſubiecit dicens. Jam non multa loquar vobiſcum. Beda. Ideo hoc dicebat. qm̄ iam inſtabat tempus. vt ɔprehenderet̄. ⁊ ad moꝛtem traderetur. venit eniȝ princeps mundi huius Aug. Quis niſi diabol9 non autem creaturarum ſed peccatoꝛum pꝛīceps eſt diabolus. Vnde aplūs cum dixiſſet aduerſus rectoꝛes mundi. ſequenti verbo expoſuit. q̇đ dixiſſet mundi. cū ſubiūgit tenebrarum haꝝ. id eſt hoim impioꝝ. et in me non habet quicꝗ̃. quia neqȝ cū peccato deus venerat. nec eius carnem de peccati ꝓpagine virgo pepererat. et tanꝗ̃ ei diceret̄. Cur ergo moꝛieris ſi non habes peccatum. cui debetur moꝛtis ſupplicium. ſubiungit. Sed vt cognoſcat mūdus quia diligo patrem. ⁊ ſicut mandatuȝ dedit mihi pater. ſic facō. ſurgite eamus hinc. Diſcumbens enim diſcūbentibus loq̄batur. Eam9 āt dixit ad illum locū vnde fuerat tradendus ad moꝛtem. qui nullum habebat meritum moꝛtis. ſed habebat vt moꝛeret̄ mandatum patris. Aug9. cō tra arrianos. Nō autem voluntati ⁊ precepto patris obediens eſt fili9 nec in hominibȝ demōſtrat diuerſam imparemqȝ naturam patris p̄cipientis. ⁊ filij obedientis. Huc accedit ꝙ xp̄s non tantum de9 eſt. qua natura equalis eſt patri. ſed etiā homo. qua natā minoꝛ eſt patre Chriſoſtom9. vel hoc ꝙ dicit. Surgite eamus hinc. pꝛincipiuȝ eſt alterius ſētencie. conſequens enim erat eos formidare ⁊ a tempoꝛe ⁊ a loco in villa maīfeſte exiſtētes. etenī nox pꝛofunda erat. ⁊ erat conſequens eos non attendere his que dicebantur. ſed ſemp circūuoluere oculos ⁊ imaginari eos qui aggreſſuri eos erant ⁊ maxime audientes. Adhuc modi cum vobiſcum ſum. Et veit pꝛinceps mūdi hui9 Quia igitur hec ⁊ huiuſmodi audientes turbabātur vt mox capiendi ducit eos in locum alium. vt eſtimantes ſe in cautela eſſe cum ocio de reliquo audiant. Magna enim dogmata erant audituri.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

CAPI. XV.

Ego ſum vitis vera. et pr̄ meus agricola eſt. omnē palmitem in me nō ferentem fructum. tollet eū et omnem qui fert fructum. purgabit eum vt fructum plus afferat. Jam vos mundi eſtis ꝓpter ſermonē quē locut9 ſū vobis

Hilari9 ix. de trini. Ad cōſumādē corpōree paſſionis ſacramentū p dilectōnē efficiēdi mādati paterni. Feſtinat exurgens. corporee tam̄ aſſumptōnis ſtatim miſteriū pandens. p quā ei tanq̄ in vite modo palmitis ieſſemus. adiecit Ego ſū vitis vera. Aug. Nō ſm̄ hoc dicit q̄ ē caput eccl̄ie. noſq̄ mēbra eius. hō xp̄s ihē ſus. vnius quippe nature ſunt vitis et palmites. ſed cū dic̄ Ego ſum vitis vera nunquid vt adderet vera. ad eam vitem retulit. vn̄ iſta ſilitudo trāſlata eſt. Sic aūt dicit̄ vitis p ſilitudinē. non per ꝓprietatē. ſicut agn9. ouis. et cet̄a huiōi. vt magis ipſa ſint vera ex quibȝ ducunt̄ iſte ſilitudīes. Sed dicendo. Ego ſū vitis vera. ab illa ſe diſcernit. cui dicit̄. Quō ꝯuerſa es in amaritudinē vitis aliene. Nam quo pacto eſt vitis vera. q̄ expectata eſt vt faceret vuam. Fecit aūt ſpinas. Hilari9. ix. de trini. Sed a corporee huj9 huilitatis aſſumpcōne formā paterne maieſtatis alienās agricolā p̄rem curioſum hui9 vitis oſtendit dicēs Et pater meus agricola eſt. Aug. Colimus eūȝ deū. et colit nos deus. ſed ſic deū colimus vt n̄ meliorem eū faciamus. Colimus em̄ eū adorādo non arando. q̄ aūt ille nos colit. meliores nos reddit Cultura ipſius eſt in nos. q̄ non ceſſat verbo ſuo extirpare mala ſemina de cordibȝ noſtris. aperire cor noſtꝝ tanq̄ aratro ſmonis. plātare ſemina p̄ceptoꝝ. expectare fructum pietatis. Chriſ. Et q: xp̄s ſibi ſufficit. diſcipli vero multo idigēt agricole auxilio. ꝓpterea de vite nihil dicit. ſȝ de palmitibȝ. cū ſubdit. Omnem palmitē in me n̄ ferentem fructum tollet eum. Fructum aūt hic vitā occulte inſinuat. oſtendens q̄ ſine opibus nō pot̄ aliquis eſſe in eo. Hila. ix. de trini. Inutiles aūt et infƒeraces palmites deſecās deputabit arſuros Chriſ. Et q: etiā qui valde virtuoſi ſunt indigent agricole opere. adiūgit. Et omnē qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat Hoc dixit ꝓpter tribulacōnes eoꝝ q̄ tūc inducebant̄. oſtendens q̄ temptacōnes forcōres eos faciebāt ſicut et purgare hoc eſt circūcitē palmitē cum magis germinare facit Aug. Quis aūt eſt in hac vita ſic mūdus. vt non ſit magis magiſq̄ mūdandus. Vbi ſi dixerim9 q: peccatū nō hēm9 noſmetipſos ſeducim9. Mūdat itaq̄ mūdos idem fructuoſos. vt tanto ſint fructuoſiores q̄nto ſunt mundiores. Scdm̄ hoc ḡ vitis eſt xp̄s q̄ ait. Pat̄ maior me eſt. ſm̄ illud autē q̄ ait. Ego et pr̄ vnū ſum9. et ipſe agricola eſt. Nec talis quales ſunt q̄ extrinſecus opando exhibent miniſteriū. ſed talis vt det etiam intrīſecus incrementū. Vn̄ cōtinuo etiā ſeipm̄ mūdatorē palmitum oſtendit. dicens. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locutus ſum vobis. Ecce ipe mūdator eſt palmitū. qd̄ eſt agricole non vitis officiū. ſȝ quare nō ait. mundi eſtis ꝓpter baptiſmū quo abluti eſtis. niſi quia et in aqua uerbum mundat. Detrahe uerbū et quid eſt aqua niſi aq̄. Accedit uerbū ad elementū et fit ſacramentū. vnde iſta tanta v̄tus aque vt corp9 tāgat et cor abluat. niſi faciente uerbo. nō q: dicitur. ſȝ q: credit̄. Nam in ipſo uerbo aliud eſt ſon9 tranſiens. aliud uirtus manens. Hoc uerbū fidei tm̄ ualet in eccleſia dei ut p ipſū credentē. offerentem. bn̄dicentē. tingentem mūdet infantē. q̄uis credere non ualentē. Chriſ. Vel dicit. Mundi eſtis ꝓpter ſermonem quē locutus ſū uobis id eſt interim lumen doctrine iaȝ ſuſcepiſtis. et a iudaico errore eruti eſtis.

Manete in me ⁊ ego i vobis. Sicut palmes non pot̄ ferre fructuȝ a ſemetipſo niſi manſerit in vite. ſic nec vos niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis. ⁊ vos palmites. qui manet i me ⁊ ego i eo. hic fert fructum multuȝ. quia ſine me nihil poteſtis facere. Si quis in me non manſerit. mittet̄ foras ſicut palmes. et areſcet. ⁊ colligēt eū et in ignem mittēt et ardet. Si māſeritis in me ⁊ verba mea in vobis manſerint. qd̄cūq̄ volueritis petetis et fiet vobis.

Chriſ. Quia iā mundos eos dixerat ꝓpter ſermonē quē locutus fuerat eis. docet q̄ oportet de reliquo incipe ea q̄ ab eis ſunt. Et iō dic̄ Manete in me et ego in uobis. Aug. nō eo modo illi in ipſo ſicut ipſe in illis. vtrūq̄ em̄ ꝓdeſt. nō ipſi ſȝ illis. Jta ſūt q̄ppe in uite palmites ut viti non cōferāt ſȝ inde accipiāt vnde viuāt. Jta uero vitis eſt in palmitibȝ vt uitale alimentū ſubminiſtret eis. nō ſūmet ab eis. Ac per hȝ ut manentē in ſe haberent xp̄m. et manerent in xp̄o. diſcipulis ꝓdeſt vtrūq̄. nō criſto. Vnde ſubdit Sicut palmes n̄ pot̄ ferre fructū a ſemet ipſo niſi māſerit i vite. ſic nec uos niſi in me manſeritis. Magna gracie ꝯmendacō. corda inſtruit humilium. ora obſtruit ſupborū. Nōne huic reſiſtūt qui ꝯitati ab bona opa facienda deū ſibi neceſſariū nō putātes. non aſſertores. ſȝ p̄cipitatores liberi arbitrij Qui em̄ a ſemetipſo ſe fructum eſtimat ferre i vite nō eſt. Qui in uite nō eſt. in xp̄o nō eſt. q̄ i xp̄o nō eſt xp̄ianꝰ nō eſt. Alchui. Omnis ei fruct9 boni opis ab illa radice ꝓcedit. qui nos ſua gr̄a liberauit. et ſuo auxilio ꝓuehit. ut fructū plus afferre ualeamus. Vnde cū repeticōne et ſupiorum explanacōe. ſubdit. Ego ſuȝ uitis et uos palmites Qui manet in me. credendo obediendo. pſeuerādo et ego in eo. illumināndo. ſubueniendo. pſeuerantiam donando. hic et nō alius fert fructū multuȝ.

Augu· Sed ne quiſq̄ putaret ſaltem paruum aliquem fructum poſſe a ſemetipſo palmitē ferre ſubdit· Quia ſine me nihil poteſtis facere· nō ait parū poteſtis facere· q: niſi palmes in vite manſerit· ꝛ uixerit de radice q̄rumlibꝫ fructū a ſemetipſo nō poteſt ferre· q̄uis aūt xp̄s vitis non eſſet niſi homo eſſet· tn̄ iſtam graciam palmitibus nō preberet niſi eē deus eſſꝫ· Chriſ· Vide q̄ filiꝰ nō minꝰ patre conferentē ad diſcipulorū ꝑcuracionē· Nam pater quidem purgat· ipe vero in ſe tenet· q̄ facit palmites fructificare· ſꝫ tam̄ ꝛ purgare filij monſtratū eſt eſſe ꝛ manere in radice ē patris· qui radicem genuit· igit̄ magnum quidēꝫ dampnum eſt nihil poſſe facere· Verū non vſq; ad hoc ſiſtit· ſꝫ vlterius ꝑducit ſmonem dicens· Si quis in me nō māſerit· mittet̄ foras ſicut palmes id eſt agricole non pocietur manu· ꝛ areſcet· hoc eſt· ſi quid habebat a radice· amittet denudatus eius auxilio ꝛ vita· ꝛ colligent eum Alchuinꝰ Meſſores angeli ꝛ in ignem eternū ſcꝫ mittēt et ardet· Aug· Ligna em̄ vitis tanto ſūt ɔtemptibiliora ſi in vite non manſerint· q̄nto glorioſiora ſi manſerint· vnum ex duobus palmiti congruit· aut vitis aut ignis· ſi in vite non eſt· in igne erit Chriſ· Deinde oſtendens q̄d eſt manere in eo· ſubdit· Si manſeritis in me ꝛ verba mea in vobis manſerint· q̄dcūq; volueritis petetis ꝛ fiet vobis· Eam em̄ que p opa oſtenſionem querit· Aug· Tūc em̄ ſunt dicenda verba eius in nobis mane· q̄n facimꝰ q̄ precepit· ꝛ diligimus que promiſit· Qn̄ aūt verba eius manent in memoria· nec muesniūtur in vita· non computat̄ palmes in vite· q̄a vitam non attrahit ex radice· Quid autem velle poſſunt manendo in ſaluatore· niſi q̄d non alienū eſt a ſalute· Aliud quippe volumus· q: ſumus in xp̄o· ꝛ aliud volumus· q: ſumus adhuc in hoc ſeculo· De manſione aūt huiꝰ ſeculi nobis aliq̄n ſbrepit vt hoc petamus· q̄d nobis n̄ expedire neſcimꝰ Sed abſit vt faciat nobis ſi maneamꝰ in xp̄o q̄ n̄ facit q̄n petimus· niſi q̄d expedit nobis· Ad v̄ba autem eius ꝑtinet orō pater noſter· ab huiꝰ orōnis verbis ꝛ ſēſibus n̄ recedamus in peticōnibꝫ noſtris ꝛ quicq̄d petimus fiet nobis·

In hoc clarificatꝰ eſt pater meus vt plurimū fructum afferatis et efficiamí mei diſcipuli· ſicut dilexit me pater ꝛ ego dilexi vos Manete in dilectōne mea· Si p̄cepta mea ſeruaueritis manebitis in dilectōne mea· Sicut ꝛ ego precepta patris mei ſeruaui et maneo in eiꝰ dilectione· Hec locutus ſum vobis vt gaudiū meum ſit in vobis· ꝛ gaudium veſtrū impleat̄

Chriſ· Oſtendit ſupra dn̄s· q̄m q̄ eis inſidiabant̄· ardebunt n̄ manentes in chriſto Deinde oſtendens q̄ niam ipi inexpugnabiles erūt· ita ſulicꝫ vt multum fructificent· ait· In hoc clarificatus eſt pr̄ meꝰ vt plimum fructum afferatis· q̄ſi diceret Si ad gl̄iam patris ꝑtinet q̄ vos fructificetis non cōtemnet gloriam ſuā· qui āt fructum facit ille eſt diſcipulus xp̄i· vnde ſubdit· Et efficiamí mei diſcipli· Theophi· Fructus autem aploꝝ ſunt gentes que p eoꝝ doctrinā aſtricte ſūt fidei· nec n̄ ad dei redacte ſūt gloriā· Aug· Siue ei clarificatꝰ ſiue gl̄ificatꝰ dicat̄ ex vno v̄bo greco vtrūq; trāſlatū ē· doxa q̄ grece dr̄· latine gloria ē q̄d io ɔmeōrandū putaui· ne ſꝫ nr̄e glorie tribuamus tanq̄ ex nobiſipſis habeamus· eius eſt em̄ ſꝫ gracia· Et ideo in hoc non noſtra ſꝫ eius eſt gloria· a quo em̄ faciemus fructum· niſi ab illo cuius miſericordia ꝑuenit nos· Vnde ſubdit̄· Sicut dilexit me pater ꝛ ego dilexi vos· Ecce vnde ſunt nobis opera bona· Nam vnde nobis eſſent· niſi quia fides p dilectōnē operatur· vnde autem diligeremus niſi prius diligēmur· Nō autēꝫ ait· Sicut dilexit me pater· ꝛ ego dilexi vos· non equalitatē nat̄e oſtendit noſtre ꝛ ſue· ſicut eſt patris et ipſius· ſꝫ graciā qua mediator eſt dei ꝛ hominū homo xp̄us iheſus· Mediator quippe monſtrat̄ cū dicit· pat̄ dilexit me ꝛ ego vos· Nam pater vtiq; diligit et nos· ſed in ipſo· Chriſo· Si igitur pater amat nos· cōfidite· ſi patris eſt gloria· fructificate· Deinde vt non pigros eos faciat· ſubdit· Manete in dilectōne mea Qualiter aūt hoc erit oſtendit ſubdens· Si p̄cepta mea ſuaueritis manebitis in dilectōne mea· Augꝰ· Quis ambigat q̄ dilectio p̄cedat obſuantiam preceptorū· vnde ei p̄cepta ſeruet non habet· qui non diligit· Nō ergo ſꝫ ait· oſtendit· non vnde dilectio generet̄· ſed vn̄ monſtretur vt nemo ſe fallat dicendo q̄ eum diligat· ſi eius precepta non ſeruat· q̄uis q̄ dicit Manete in dilectōne mea· nō apparet quā dixerit dilectōnem· vtrū qua eum diligimꝰ an qua ipe nos diligit· ſed ex verbo ſupiori dm̄oſcit̄· Dixerat quippe ego dilexi vos· ꝛ ɔtinuo ſubiecit· Manete in dilectione mea· illa ergo qua dilexit eos· Quid ē ergo manete in dilectōne mea· niſi manete in gr̄a mea· Et quid eſt ſi p̄cepta mea ſeruaueritis manebitis in dilectōne mea· niſi ex hoc ſcietis q̄ in dilectōne mea qua vos diligo manetis· ſi mea p̄cepta ſeruatis· Non ergo vt nos diligat· prius p̄cepta eius ſuamus· ſed niſi nos diligat· p̄cepta eius ſuare non poſſumus· hec eſt gracia que humilibꝫ patet ſupbos latet· Sed q̄d illud eſt q̄d adiūgit· Sicut et ego p̄cepta patris mei ſuaui· ꝛ maneo in eius dilectōne· vtiq; eam hic dilectōnem patris intelligi voluit· qua eum diligit pater· Sed nunquid et hec gracia intelligenda eſt· qua pater diligit filiū· ſicut gracia eſt qua nos diligit filius· cum ſimus nos filij· gracia non natura· vnigenitus autē natura non gracia· An hoc etiā in ipſo filio ad hominē referendum eſt· ita ſane· Nam dicendo· ſicut dilexit me pater· ꝛ ego dilexi vos· graciā mediatoris oſtendit· Mediator aūt dei ꝛ hoīm n̄ inq̄tū deus ſed inq̄ntū homo eſt xp̄s Igit̄ hec recte poſſumus dicere· q̄ cū ad naturā dei non ꝑtineat humana natura· ad pſonam tamen filij dei p graciam ꝑtinet· qua nulla eſt maior· nulla prorſus equalis Neq; em̄ illam ſuſcepcōnē vlla hoīs merita preceſſerūt ſed ab illa ſuſcepcōne merita eius cuncta

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ceperūt. Aug. Que autem p̄cepta dixerit ex=
ponit ap̄ſtus dicens. Xp̄us factus eſt obediens p̄ri
vſqȝ ad mortem. mortem autē crucis. Chriſo.
Deinde q: futura paſſio ⁊ triſtia verba interrup
tura erant eoꝝ leticiā. ſubiūgit. Hec locut9 ſum
vobis vt gaudium meum in vobis ſit. et gaudiū
veſtrum impleatur. Quaſi diceret. Etſi incidat
triſticia hanc auferam vt ad finem veniat gau=
diū. Aug. Qd eſt aūt gaudiū xp̄i in nobis. niſi
ꝙ dignatur gaudere de nobis. Et qđ eſt gaudiū
noſtꝝ qđ dicit implēdū. niſi eius habere ꝯſorciū
Gaudiū aūt iam ipſe pfectum de nobis habebat.
qñ nos preſciendo ⁊ predeſtinando gaudebat ſed
illud gaudiū in nobis non erat. q: nec nos in q̄bȝ
eſſe poſſet. eramus. Cepit aūt eſſe in nobis qñ vo=
cauit nos. Et hoc gaudiū noſtꝝ merito dicimus.
quo nos beati futuri ſumus. qđ inchoatur in fide
renaſcentiū. implebitur in premio reſurgentiū.

Hoc eſt preceptū me
um. vt diligatis inuicē
ſicut dilexi vos. maio
rem hac dilectōnem
nemo habet ꝙ̄ vt aīā
ſuam ponat quis pro
amicis ſuis. Vos ami
ci mei eſtis ſi feceritis
que precipio vobis.
Jam non dicam vos
ſeruos. q: ſeru9 neſcit
quid faciat dñs eius.
Vos aūt dixi amicos
q: omnia quecūqȝ au
diui a patre meo no=
ta feci vobis. Nō vos
me elegiſtis. ſed ego
vos elegi. et poſui voſ
vt eatis ⁊ fructū affe
ratis. ⁊ fruct9 veſter
maneat. ⁊ qđcunqȝ pe
cieritis patrem in no
mine meo det vobis.

Theo. Quia p̄dixe/
rat. qſi mādata mea
cuſtodieritis tunc in
me pmanebitis. hic
oſtendit que manda
ta obſeruare oporte
at dicens. hoc eſt p̄=
cept̄ m. vt diligatis
inuicem. Grego.
in ome. Cum autem
cūcta ſac̄ eloq̄a dñi=
cis ſit plena p̄ceptis
Quid eſt qđ de dile=
ctione q̄ſi de ſpeciali
mandato hic dicit.
niſi q: omne manda=
tum de ſola dilectōe
eſt. ⁊ omnia p̄ceptū
vnū ſunt. q: quicq̄d
precipit̄. in ſola cari
tate ſolidatur. Vt ei
multi arboris rami
ex vna radice prode
unt. ſic multe virtu=
tes ex vna caritate
generant̄. nec habȝ
aliquid viriditatis
ramus boni operis.
ſi non manet in radi
ce caritatis. Aug.
Vbi ergo caritas ē
. quid eſt quod poſ=
ſit deeſſe. vbi autem
ñ eſt q̄d ē qđ poſſit prodeſſe. Diſcernit̄ aūt iſta di
lectio ab ea qua ſe inuicem diligūt homines ſic ho
mines. Vnde adiūctum eſt. Sicut dilexi vos. vt
quid eīn nos dilexit xp̄s niſi vt poſſim9 regnare
cum xp̄o. Ad hoc ergo ⁊ nos inuicem diligamus
vt dilectōnem nr̄am diſcernam9 a ceteris. qui nō
ad hoc ſe inuicem diligūt. vt deus diligat̄. q: nec
vere diligūt. Qui autem ſe ꝓpter habendum deū
diligūt. ipi ſe diligūt. Greg. Vna aūt ⁊ ſūma
eſt probacō caritatis. ſi ⁊ ipſe diligat̄. q̄ aduerſa
tur. Nam ⁊ ipa veritas ⁊ crucis patibulum ſuſti=
net. ⁊ tamen ipſis ſuis pſecutoribȝ affectum dile
ctionis impendit dicens. Pater ignoſce illis quia
neſciūt. quid faciūt. cui9 dilectōnis ſūmam expri
mit cū ſubiūgit. Maiorem hac dilectōnem nemo
habet ꝙ̄ vt animā ſuā ponat quis ꝓ amicis ſuis.
Mori ꝓ inimicis dñs venerat. ⁊ tamen poſiturū
ſe animā ꝓ amicis dicebat. vt nobis oſtenderȝ q:
cū diligendo lucrum facere de inimicis poſſumus.
etiam ipſi amici ſunt qui pſequūtur. Aug. Quia
ergo ſupius dixerat. hoc eſt p̄ceptum meū vt di
ligatis inuicem ſicut dilexi vos. ſit ex hoc ꝯſeq̄ns
qđ idem johannes in epiſtola ſua dicit. vt quē ad=
modū xp̄s ꝓ nobis animā ſuā poſuit. ſic ⁊ nos de=
bemus animas ꝓ fratribȝ ponere. hoc martires
ardenti dilectōne fecerūt. ideo ad menſā xp̄i non
ſic eos cōmemoramus quēadmodū alios. vt etiā
ꝓ eis oremus. ſed magis vt eoꝝ veſtigijs herea
mus. Talia eīn ſuis fratribȝ exhibuerūt q̄lia d̄ do
mini menſa pariter acceperūt. Greg. Qui vero
tranq̄llitatis tempore non dat ꝓ eo tunicā ſuam.
q̄lit ex in pſecucōne daturus eſt animā ſuā. virt9
ergo caritatis vt inuicta ſit in pturbacō e. nut̄at̄
p miam intranquillitate. Aug. viij. de trini. ex
vna autem eademqȝ caritate deū proximūqȝ dili=
gim9. ſed deum ꝓpter deū. nos autē ⁊ proximum
ꝓpter deum. Cū ergo duo ſint precepta caritatis
in quibȝ tota lex pendet ⁊ ꝓphete. dilectō dei ⁊ p
ximi nō imerito plerūqȝ ſcriptura ꝓ vtroqȝ vnū
ponit. q: qui diligit deū ꝯſequens eſt vt faciat q̄
precepit deus. Cōſequens ergo eſt vt proximū
diligat. q: et hoc precepit deus. Vnde ⁊ hic ſeq̄=
tur. Vos amici mei eſtis. ſi feceritis que precipio
vobis. Greg. xxvij. mora. Amicus quippe q̄ſi aīe
cuſtos dicit̄. Vnde non imerito qui volūtatem dei
cuſtodire in preceptis illi9 dicitur. eius amic9 vo
catur. Aug. Magna dignacō cum ſeruus bon9
eſſe non poſſit. ſi precepta domini ſui non fecerit.
hinc amicos ſuos voluit intelligi. vnde boni ſerui
poſſunt probari. Poteſt igit̄ eſſe ⁊ ſeruus ⁊ ami=
cus qui ſuus eſt bonus. Quō aūt intellecturi ſu=
mus ⁊ ſeruū ⁊ amicū eſſe ſeruum bonum. declarat
cū ſubdit. iam non dicam vos ſeruos q: ſuus ne=
ſcit quid faciat dñs eius. itaqȝ tūc ſerui nō erim9
quando boni ſerui fuerimus. Nūquid ſeruo bono ⁊
probato dñs eius non etiā ſua ſecreta ꝯmittit. ſȝ
ſicut ſunt duo timores. ſic ſunt due ſeruitutes. eſt
timor quē pfecta caritas mittit foras. ī quo etiā
eſt ſeruitus ſimul foras cū ipſo timore mittenda.
Et eſt alius timor. caſtus pmanens in ſeculū ſecli.
Ad primā ergo ſeruitutem ſuos ptinētes intue=
batur dñs dicens. iam non dicam vos ſeruos. q̄a
ſuus neſcit quid faciat dominus eius. Non ille vti
qȝ ſeruus ad timorem ptinens caſtum. cui dicitur
Euge ſerue bone. intra in gaudiū domini tui. ſed
ille ſuus ptinens ad timorem foras a caritate mit
tēdū. d̄ q̄ alibi d̄r. ſu9 ñ manȝ ī domo ietnū. filig
āt manet inetnū. Qm̄ itaqȝ d̄dit nob̄ ptatē filios
dei fieri. vt miro modo ſui non ſerui eſſe poſſimus
hoc dominū facere ſcimus. hoc ſeruus ille neſcit. q̄
neſcit quid faciat dñs eius. ⁊ cū aliquid boi facit.
ſic extollitur. q̄ſi hoc ipſe faciat. ⁊ non dñs ei9. ⁊ i
ſe et non in domino g̃liatur. Sequit̄. Vos autem

dixi amicos· q꞉ omnia quecũqꝫ audiui a patre meo nota feci vobis. Theophilꝰ q̄ſi di· Seruus non nouit conſilia ſui domi· vos aũt cum amicos reputem· ſecreta mea vobis cõicaui· Aug· Quo autē pacto intellecturi ſumus· omnia enim nota feciſſe diſcipulis quecũqꝫ audiuit a patre· cũ ꝓpt̄ea multa non dicat eis· quia ſcit eos modo portare ñ poſſe· ſ3 oīa ſe nota feciſſe diſcipulis dicit que ſe nouit nota eſſe facturū· in illa plenitudine de qua dicit· aplūs· Tũc cognoſcam ſicut ꝯ cognitus ſum· ſicut em̄ immortalitatem carnis ꝯ ſalutem aīarū futurarū expectamus· ita omnem noticiam q̄cunqꝫ vnigenitus audiuit a patre futurã expectare debemꝰ·

⁋ Greg· Vel omnia que audiuit a patre que nota fieri voluit ſuis ſuis· ſũt gaudia interne caritatis ꝯ feſta ſupne patrie· que noſtris q̄tidie mētibus ꝑ aſpiracõnem ſui amoris imprimit· dũ em̄ audita ſupna celeſtia amamus· amata iã nouimus quia amor ipſa noticia eſt· Omīa ergo nota eis fecerat· q꞉ a terrenis deſiderijs immutati· amoris ſũmi facibus ardebant· Chriſ· Vel omnia dicit q̄cunqꝫ eos audire oportebat· Per hoc aũt q̄ dicit· ſe audiſſe· oſtendit q̄ nihil alienum loquit̄· ſ3 que patris· Greg· Sed quiſquis ad hãc ꝑuenit dignitatem vt amicus dei vocetur· dona q̄ percipit ſup ſe· non ſuis meritis tribuat· vnde ſubdit̄· Non vos me elegiſtis· ſ3 ego elegi vos· Aug· Hec ē ineffabilis gracia· quid em̄ eramꝰ q̄ñ xp̄m nõdū elegeramꝰ· niſi iniqui ꝯ ꝑditi· neqꝫ em̄ crediderāmꝰ in eum vt eligeret nos· nam ſi credentes elegit· eligētes elegit· Hic certe vacat vana illorū· qui ideo nos dicunt electos ante mundi cõſtitucõnem· q꞉ preſciuit nos deus futuros bonos nõ ſeipſum nos facturū bonos· qm̄ ſi ꝓpterea nos elegiſſet quia bonos futuros eſſe p̄ſcierat· ſimul etiã preſciſſet q̄ eum nos fuiſſemꝰ prius electuri· non em̄ aliter poſſumꝰ eſſe boni niſi forte dicendꝰ eſt bonus qui non eligit bonum· Quid ergo elegit in non bonis· non eſt vt dicas· ideo electus ſum· q̄a iam credebam· Si em̄ credebas in eum· iam elegeras eum· Nec eſt vt dicas· anteq̄ crederē· iam bona opabar· ideo electus ſum· Quid em̄ eſt boni operis ante fidem· Quid ergo dicturi ſumꝰ niſi quia mali eramꝰ· et electi ſumus· vt boni per grãm nos eligentis eſſemus· Aug· de p̄deſti· ſãctorū· Electi ſunt itaqꝫ ante mundi cõſtitucõnē ea p̄deſtinacione in qua deus ſua futura facta preſciuit· Electi autem de mundo ea vocacõne qua deus id qđ p̄deſtinauit impleuit· quos em̄ p̄deſtinauit hos ꝯ vocauit· Aug· ſup iohãnem· Et videte quēadmodum non eligat bonos· ſ3 quos elegit faciat bonos Nam ſequit̄· Et poſui vos vt eatis ꝯ fructũ afferatis· iſte eſt fructus de quo iam dixerat· ſine me nihil poteſtis facere· ipſe eſt via i qua nos poſuit vt eamus· Greg· in ome· Poſui ergo vos id eſt ad graciã· plantaui vt eatis· q꞉ velle iam mente ire eſt· ꝯ fructum afferatis opando· Qualē vero fructum afferre debeant· ꝯ fructus veſter maneat· Omne em̄ qđ ſm̄ p̄ñs ſeculum laboramus vix vſqꝫ ad mortem ſufficit· Mors nãqꝫ interueniens fructum noſtri laboris abſcidit· Qđ vero ꝓ et̄na vita agitur· etiam poſt mortem ſuatur· ꝯ tũc apparere incipit· cũ laborū carnaliũ fructus cepit non videri· Tales ergo fructus opemur qui maneant qui cũ mors cũcta interimat ipi exordium a morte ſumant· Aug· Dilectio ergo eſt fructꝰ noſter· que nũc eſt in deſiderio nondum ī ſaturitate· et ipſo deſiderio qđcunqꝫ pecierimus in nomīe vnigeniti filij dat nobis pater· vnde ſequit̄· Et qđcũqꝫ pecieritis patrem in nomine meo det vobis· Hoc petimus in noīe ſaluatoris qđ ꝑtinet ad rõnē ſalutis·

Hec mando vobis vt diligatis inuicē· Si mundus vos odit· ſcitote q꞉ me priorē vobis odio habuit· Si de mundo fuiſſetis· mũdus qđ ſuum erat diligeret· Quia vero de mundo non eſtis· ſed ego elegi vos de mundo· ꝓpterea odit vos mundus· mementote ſermonis mei quē ego dixi vobis· non eſt ſeruus maior domino ſuo Si me ꝑſecuti ſunt· ⁊ vos ꝑſequent̄· Si ſermonem meum ſeruauerũt· ⁊ veſtrum ſeruabũt· Sed hec oīa facient vobis ꝓpter nomen meum· quia neſciũt eum q̄ miſit me·

Augꝰ· Dixerat dñs· poſui vos vt eatis ꝯ fructum afferatis· Caritas aũt fructus noſter eſt· de h̄ itaqꝫ fructu mãdãs nobis dicit· Hec mãdo vobis vt diligatis inuicem· vnde et aplūs· Fructus aūt ſpūs caritas· ac deinde cet̄a tanq̄ ex iſto capite exorta ꝯ religata contexuit· Merito itaqꝫ ſic dilectõem ſepe cõmendat tanq̄ ſola p̄cipienda ſit· ſine qua non poſſunt prodeſſe cetera bõa· ꝯ que non poteſt haberi ſine ceteris boīs quibꝫ homo efficit̄ bonus. Chriſ· vel aliter· cõtinua· Dixi qm̄ animã meã pro vobis pono· ꝯ q꞉ p̄mum vos elegi· hec aũt omīa non exprobrans dixi· ſ3 ad dilectionem vos iducēs vt diligatis inuicē Deinde q꞉ ꝑſecucõē pati ꝯ a multis exꝓbrari difficile erat· Oſtendit cõſequenter q̄ nõ dolere ſ3 letari oportꝫ Vnde ſequit̄· Si mundus vos odit· ſcitote quia me priorem vobis odio habuit· q̄ſi di· ſcio hoc eē durum· ſ3 ꝓpter me pacienī· Aug· Cur enim ſe membra ſupra verticem extollunt· recuſas eſſe in corpore· ſi non vis mundi odiũ ſuſtinere cũ corpore· Pro dilectõne autē pacienter debemus etiam mundi odium ſuſtinere· Neceſſe eſt enim vt nos oderit· quos cernit nolle qđ diligit· vnde ſequit̄· Si de mundo fuiſſetis mundꝰ qđ ſuũ erat diligerēt Chriſ· Quia em̄ ꝓpter xp̄m pati· nondum erat eis ſufficiens mitigacõnis cauſa· illa cauſa dimiſſa hanc adiecit· oſtendens q̄ hoc eſt virtutis argumētum· a mundo odio haberi· Vnde dolere oporteret ſi a mundo diligeremī· hoc em̄ eſt malicie vr̄e oſtēſiuũ· Aug· Vniuerſe autē hoc dicit eccleſie quam plerumqꝫ mundi nomine appellat· ſicut eſt illud· deus erat in xp̄o mundum recõcilians ſibi· Totus ḡ mundus eccleſia eſt· ꝯ totus mundus odit eccliam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Mund⁹ igit̃ odit mundum. inimic⁹ reconciliatus
in quinat⁹ mundatũ. Queri ergo poteſt ſi etiam
mali faciũt pſecucõnem malis ſicut impij reges ⁊
iudices cũ eſſent pſecutores piorum. vtiq̃ʒ et ho-
micidas ⁊ adulteros puniebãt. quõ intelligẽduʒ
eſt q̃d dñs ait. Si de mundo eſſetis. mundus quod
ſuũ eſt diligẽt. niſi q: mundus eſt in eis a q̃bʒ talia
ſcelera puniũtur. ⁊ mundus eſt in eis a quibʒ dili
gunt̃. Mundus ergo odit q̃d ſuũ eſt. ex ea pte ho
minũ qua ſceleratis nocet. ⁊ diligit q̃d ſuũ eſt ex
ea pte qua ipſis fauet. Si etiam q̃ratur quõ ſe di
ligat mundus qui odit modũ redempcõnis. dili-
git vtiq̃ʒ falſa dilectõne non vera. qm̃ q̃d ei nocʒ
hoc diligit. odit naturã. diligit viciũ. vñ ⁊ nos
ꝓhibemur diligere in illo q̃d ipe diligit. ⁊ iubemĩ
diligere q̃d ipſe odit in ſeipſo. viciũ quippe i illo
diligere ꝓhibemĩ. iubemurq̃ʒ naturã. Vt autẽ de
hoc mundo damnato non eſſent. electi ſũt inde nõ
meritis ſuis q̃ꝛ nulla bona preceſſerant opa. non
natura que tota fuerat in ipſa radice viciata. ſʒ
gracia. Vnde ſequit̃. Quia vero de mundo ñ eſtis
ſed ego elegi vos de mũdo. ꝓpterea odit vos mũ
dus. Grego. ſup ezechielem in omẽ. nona. Naʒ
puerſoꝛ derogacõ vite noſtre approbacõ eſt q:
iam oſtendit̃ nos aliquid iuſticie habere. ſi illis di
ſplicere incipim⁹ qui non placent deo. Nemo em̃
poteſt in vna eademq̃ʒ re omĩpotenti dño atʒ ei⁹
hoſtibus gratus exiſtere. Nam ſe deo amicuʒ dene
gat. qui eius placet inimico. ⁊ inimicis veritatis
aduerſabit̃. qui eidem veritati in mente ſubiuga-
bit̃. Aug. Exhortans autẽʒ dñs ſuos ſeruos ad
mundi odia pferenda pacienter. nullum eis mai⁹
et melius q̃ʒ de ſeipſo ꝓponit exemplum. Vnde ſe
quit̃. Mementote ſmonis mei quẽ ego dixi vobis
Non eſt ſeruus maioꝛ dño ſuo. Si me pſecuti ſunt
⁊ vos pſequent̃. ſi ſmonem meũ ſuauerũt ⁊ veſ-
trũ ſuabũt. Gloſa. Idem obſuauerũt. vt calũ
nient̃. iuxta illud. obſuabit peccatoꝛ iuſtum.

Theophi. vel aliter. Si dñm inquit perſecuti
ſũt. vos etiam ſuos multomagis. ſi ñ pſecuti fuiſ-
ſent. ſʒ ſmonem cuſtodiuiſſent. veſtꝝ etiaʒ cuſto
dirent. Chriſ. q̃ſi di. Non vos turbari oportet
ſi cõicabitis meis paſſionibʒ. q: vos non eſtis me
liores. Aug. hic aũt vbi dicit̃. Non eſt ſeruus
maioꝛ domino ſuo. illũ ſignificat ſuũ ptinentem
ad timorem caſtum. q̃ pmanet in ſeculuʒ ſeculi.

Chriſ. Deinde ⁊ aliam mitigacõneʒ ponit qm̃
et pater cũ eis ↄtumeliam patit̃ cui iniuriant̃. vñ
ſequit̃. Sed hec omnia facient vobis ꝓpter nom̃
meũ. Aug. Que omnia niſi que dixit odio habe-
bũt ⁊ pſeq̃ntur. ſmonemq̃ʒ ↄtemnent. Quid eſt
aũt aliud dicere ꝓpter nomen meũ q̃ʒ me in vobiſ
odio habebũt. me in vobis pſeq̃ntur. ⁊ ſmonem
veſtꝝ quia meus eſt. ideo non ſuabũt. Tãto igi
tur miſeriores qui ꝓpter hoc nomẽ iſta faciũt. q̃n
to beatiores qui ꝓpter hoc nomen iſta paciuntur
Faciũt aũt ⁊ iſta mali malis. ſed vtriq̃ʒ miſeri. ⁊ q̃
faciũt et qui paciũtur. Quõ autem hoc erit veru
hec omnia facient vobis ꝓpter nomen meũ. cũ illi
non ꝓpter nomen xp̃i faciãt. hoc eſt ꝓpter iuſticiã
ſed ꝓpter iniquitateʒ ſuã. Hec queſtio ita ſoluit̃.
ſi totum referatur ad iuſtos tanq̃ʒ dictum ſit. hec
omnia paciemĩ ab eis ꝓpter nomen meũ. Si auteʒ
ꝓpter nomen meum ſic accipit̃. id eſt q̃d in vobis
oderũt. ⁊ ꝓpter iuſticiam quã in vobis oderũt. ſi-
militer recte dici poſſunt ⁊ boni. cũ pſecucõnẽ fa
ciũt malis. ⁊ ꝓpter iuſticiam facere quã diligẽdo
aſſequũtur malos. et ꝓpter iniq̃tatem quã oderẽt
in ipſis malis. Qd̃ aũt addidit. q: neſciũt euʒ qui
miſit me. ſm̃ eam ſcienciam dictum eſt. qua dicitur
ſcire te. ſenſus eſt conſumatus.

Si non veniſſem ⁊ locu
tus eis non fuiſſeʒ pec
catum non haberent
Nunc aũt excuſacõʒ
non habent de pecca
to ſuo. Qui me odit ⁊
patrem meũ odit. Si
opera non feciſſem in
eis que nemo alius fe
cit. peccatũ non habe
rent. Nunc aũt et vi
derũt ⁊ oderunt me et
patrem meũ. Sed vt
impleatur ſermo qui i
lege eorum ſcriptus
eſt. quia odio habue
runt me gratis.

Chriſ. Ponit iterũ
dñs aliaʒ diſciploꝝ
mitigacõnem. oſten
dens qm̃ iniuſte ⁊ i
ipſum ⁊ in diſciplos
talia opabunt̃ vnde
dicit. Si non veniſſeʒ
⁊ locutus eis nõ fuiſ
ſem peccatũ non ha-
berent. Aug. iudeis
locutus eſt xp̃s non
alijs gentibʒ. In eis
ergo voluit intelli-
gi mundum qui odit
xp̃m ⁊ diſciplos ei⁹.
ymo vero nõ in eis
ſolis. ſʒ nos q̃ʒ ad eũ-
dem mundum ptinẽ
monſtrauit. Nũquid
ergo ſine peccato e-
rant iudei. quibʒ xp̃s
locutus eſt anteq̃m
xp̃s in carne veniſſʒ
Sed magnũ q̃ddam
peccatũ non oĩe peccatuʒ ſub generali noĩe vult
intelligi. hoc eſt ei peccatũ quo tenent̃ cũcta pec-
cata. q̃d vnuſquiſq̃ʒ ſi non habeat dimittuntur ei
cũcta peccata. Hoc aũt eſt quia non crediderunt
in xp̃m qui ꝓpterea venit vt credatur in eum. ſʒ
ergo peccatũ ſi non veniſſet. nõ vtiq̃ʒ haberent.
Aduentus em̃ eius q̃ntũ credentibʒ ſalutaris tm̃
non credentibʒ exicialis factus eſt. Sequit̃. Nunc
aũt excuſacõnẽ non habent de peccato ſuo. Si ãt
hi ad quos nõ venit xp̃s. nec locutus eſt eis. excu
ſacõnem non habent de peccato ſuo. cur hic dictũ
eſt ꝓpterea iſtos non habere. q: venit ⁊ locutus
eſt eis. ſi aũt habent. vtꝝ ad hoc habent. vt a pe-
nis alienent̃ vt minus puniant̃. Ad hec inquiſita
reſpõdeo eos hr̃e excuſacõʒ ñ de oĩ peccato ſuo. ſʒ
de iſ peccato ſuo. q̃ i xp̃m nõ crediderũt. Sʒ nõ i
eo ſunt numero. ad quos p diſciplos venit ñ ſunt
em̃ in pena leuiori ponendi. qui oĩno legem criſti
accipere noluerũt. ⁊ eam q̃ntum ad ipſos attinet
oĩno nullam eſſe voluerũt. Hanc etiam excuſacõʒ
poſſunt habere. qui prius q̃ʒ euãgelium criſti audi
rent. vite hui⁹ fine preuenti ſũt ſed non ideo poſ
ſunt effugere damnacõnem. Quicũq̃ʒ em̃ homines
niſi in eo ſaluatore ſaluent̃ qui venit querẽ quod
pierat. ad pdicõnem ſine dubio ptinebũt. q̃uis
dici poſſit. alios leuiores. alios grauiores penas
paſſuros. Ille em̃ pire deo dicitur. qui ab illa bea
titudine quã dat ſanctis ſuis. p ſupplicũ ſeparatur
Tanta eſt diuerſitas autem ſupplicõꝛum q̃nta eſt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diuerſitas peccatoꝝ · que quō ſe habeat · alci9 iu
dicat ſapientia diuina ꝙ ꝯiectura ſcrutatur aut eſ
fatur humana · Chriſ · Quia vero hinc inde cau
ſabant̄ · qm̄ ꝓpter patrem eum pſeq̄bant̄ · deſtru
ens eoꝝ excuſacōnem dicit · Qui me odit ⁊ prēm
meum odit · Alchui · Sicut em̄ qui diligit filiū
diligit ⁊ patrem · quia vna eſt dilectō patris ⁊ fi
lij · ſicut vna natura · ita ⁊ qui odit filiū odit prēm
Aug · Sed cū ſupius dixerit · neſciūt eum q̄ me
miſit · quō poſſunt odiſſe quē neſciūt · Si em̄ deum
non q̄d eſt ipſe · ſed neſcio quid aliud eum ſuſpicā
tur aut credūt · non vtiq̄ ipſum oderūt · Et de ho
minibꝫ quidē fieri poteſt vt eos ſepe quos nūꝙ
vidimus · oderim9 vel diligam9 · fama de aliq̄ ſer
mocīnante · vel bene vel male · Sed quō de q̄ na
tura nobis intimatur · dicend9 eſt ignotus · Nō ei
eius facie corporali nobis intimat̄ · ſed tunc nobis
ad cognicōnem patet · q̄nto ei9 mores ⁊ vita non
latent · alioquin nec ſeipſum noſſe quiſꝙ poteſt · q̄
videre faciem ſuam non poteſt · ſꝫ pleꝝq̄ in eis no
ſtra credulitas fallit̄ q: nōnunꝙ ⁊ hiſtoria · ⁊ mīt̄
to magis fama mentit̄ · Pertinet aūt ad nos ut q:
non poſſumus hominū indagare cōſciam de ipſis
rebus habeam9 veram certamq̄ ſentenciā · Cū ḡ
non errat̄ in rebus vt recta ſit improbacō vicioꝝ
virtutūq̄ approbacō · ſi errat̄ in hominibꝫ venial̄
eſt humana temptacō · Proinde ſicut fieri poteſt
vt homo bonus hominē bonū oderit · neſciens non
ipſum · ſꝫ q̄d putat eſſe ipſum · vel pocius diligat ·
neſciens cum bonū diligit · q̄d eſt ille · ita fieri po
teſt vt homo iniuſtus hominē oderit iuſtum ⁊ tā
dū eum credit iniuſtum · diligat non ipſū · ſꝫ q̄d pu
tat eſſe ipſum · Queat modū aūt homīes · ſic ⁊ deū ·
Deinde ſi interrogarent̄ iudei vtꝝ diligerent deū
ſe diligere reſpōderent · nō ex animo mencientes ·
ſed errando pocī9 opinātes · Quō enim diligerēt
patrem veritatis qui habent odio veritatem · Nō
lunt eī ſua facta dampnari · ⁊ hoc hꝫ veritas · Tm̄
igit̄ oderūt veritatem · q̄ntum oderūt ſuas penas
quas talibꝫ irrogat · Neſciunt aūt illā eſſe verita
tem · que tales quales ipi ſunt · dampnat · Ac p hoc
quia veritatē qua iudicātē dampnant̄ · de p̄re deo
natam neſciūt · etiam ipſū ⁊ neſciūt ⁊ oderunt ·
Chriſ · Sic igit̄ non habent inquit excuſacōnē
p hoc ꝙ eam que a ſmonibꝫ doctrinam tribuebā ·
ſed ⁊ eam que ab opibus adieci ſm̄ moyſi legem ·
qui ab eo ꝙ hoc facit pſuaderi vniuerſos iuſſit cū
ad pietatem ducat · ⁊ miracula tribuat · Vn̄ ſub
dit · Si opa non feciſſem in eis que nemo ali9 fec ·
peccatū non haberent · Aug · Hoc ſcꝫ peccatum
q̄d in eum loq̄ntem ⁊ opantem non crediderunt ·
Sed q̄d eſt q̄d addidit que nemo alius fecit · nulla
quippe in opibus xp̄i videnī eſſe maiora ꝙ ſuſci
tacō mortuoꝝ · q̄d ſcimus etiam antiquos feciſſe
ꝓphetas · Fecit tamē aliqua xp̄s que nemo ali9 fe
cit · ſꝫ reſpondet̄ nobis ⁊ alios feciſſe q̄ nec ipe nec
alius fecit · Sed ꝙ tam multa vicia et malas vali
tudines vexacōneſq̄ mortaliū tanta poteſtate ſa
naret nullus oīno legitur antiquoꝝ · Vt enim ta
ceat̄ ꝙ iubendo ſicut occurrebāt · ſaluos ſingulos
fecit · Marcus dicit ꝙ quocūq̄ introibat in vicos
vel in villas · aut in ciuitates · in plateis ponebant

infirmos et deprecabant̄ eum · vt vel fimbriā ve
ſtimenti eius tangerent · ⁊ q̄t q̄t tangebāt eū · ſal
ui fiebant · hec nemo alius fecit in eis · Sic em̄ in
telligendū eſt q̄d ait in eis · non int̄ eos vel corā
eis · ſed prorſus in eis · q: ſanauit eos · Nemo tamē
alius fecit quicūq̄ talia opera in eis fecit · q̄niam
q̄ſquis alius homo aliquid eoꝝ fecit ipō faciente
fecit · Hec aūt ipſe non illis facientibꝫ fecit · Sed
hec etſi pater aut ſpūſſanctus fecit nemo alius fec
q: tocius trinitatis vna ſubſtācia eſt · His ḡ bn̄fi
cijs amorem non odiū retribuere debuerūt · ⁊ hoc
eis exprobrans adiūgit dicens · Nūc aūt viderunt
et oderūt me ⁊ patrem meū · Chriſ · Hoc autē
dicit ne diſcipuli dicant · Cur igit̄ intra tot nos i
duxiſti mala · Nōne prelia ⁊ odium preuidiſti · ſed
et ꝓphеciam inducit · cū ſubdit · Sed vt impleat̄
ſermo qui in lege eoꝝ ſcriptus eſt · q: odio habu
erūt me gratis · Aug · xij · de trini · Legis nomie
aliquando ſimul omnia veteris teſtamenti ſācta
rū ſcripturaꝝ ſignificant̄ eloquia ⁊ ita dn̄s hic
dicit · In lege eoꝝ ſcriptus eſt · cū legat̄ in pſal
mis · Aug · ſuper iohannem · Eoꝝ aūt legē dīc
non ab ipſis inuentam · ſed ipſis datā · Gratis āt
odit · qui nullum ex odio ꝯmodum querit · vel in
cōmodū fugit · ſic oderūt deū ipij · ſic diligūt iuſti
vt alia preter illum bona non expectent · q̄m ipſe
erit in omnibus omnia · Greg · xxv · mora · aliud
eſt autem bona non facere · aliud bonoꝝ odiſſe do
ctorem · ſicut aliud eſt ex precipitacōne aliud ex d
liberacōne peccare · Ex infirmitate em̄ pleꝝq̄ ſo
let accidere · amare bonum · ſed implere non poſſe ·
Ex ſtudio autem peccare eſt bonum nec facere nec
amare · Sicut ergo nōnunꝙ grauius eſt peccatū
diligere ꝙ ꝑpetrare · ita nequius eſt odiſſe iuſtici
am ꝙ non feciſſe · Sunt ergo nōnulli in eccl̄ia qui
non ſolum bona non faciūt · ſꝫ etiam pſequūtur · ⁊
que ipſi facere negligūt · etiam in alijs deteſtant̄
Horum peccatum non ex infirmitate aut ignorā
tia · ſed ex ſolo ſtudio perpetratur ·

**Cum autē venerit pa
clitus quē ego mittā
vobis a patre ſpiritū
veritatis qui a patre
ꝓcedit · ille teſtimoniū
phibebit de me ⁊ vos
teſtimoniū phibebitis
q: ab inicio mecū eſtis**

Chriſ · Poſſent diſci
puli dn̄o dicere · Si
verba a te audierūt
que nullus dixit · Si
opera viderūt · que
nullus alius fecit · et
tamen non ꝓfuerūt
Si oderūt ⁊ patrē
tuū ⁊ te cum eo cui9
gracia nos mittis q̄
liter fidedigni eri
mus · Ne igitur hec
cogitātes turbent̄ ·
cōſolacōnem inducit dicens · Cum aūt venerit pa
clitus quem ego mittam vobis a patre ſpiritum
veritatis qui a patre ꝓcedit · ille teſtimoniū phi
bebit de me · Aug · tanꝙ diceret · Odio me ha
buerūt ⁊ occiderūt videntes · ſed tale de me teſti
moniū paclitus phibebit · vt eos faciat in me cre
dere non videntes · et quia ille phibebit ⁊ vos p
hibebitis · vnde ſequit̄ · Et vos teſtimoniū phibe
bitis · Ille cordibus veſtris inſpirādo · vos voci
bus veſtris ſonando · Vnde poteritis p̄dicare q̄d

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

noſtis. quia ab inicõ mecum eſtis. qd modo non fa
citis. qr illi9 ſpũs plenitudo nondũ adeſt vobis.
Dabit eñ vobis fiduciam teſtimonium phibendi
caritas dei diffuſa in cordibꝫ veſtris. p ſpiritum
ſanctum qui dabit̃ vobis. Jlle quippe teſtimoniũ
phibens ꝛ teſtes fortiſſimos faciens. abſtulit ami
cis xp̄i timorem ꝛ inimicoꝝ odiũ ↄuertit ĩ amo-
rem. Didi. de ſpũſancto. Spiritũ aũt ſanctum
venientem cõſolatorem dicit. ab opacõne ei no-
men imponens. qr non ſolum eos quos ſe dignos
eſſe repit. ab omĩ ptur bacõne reddit alienos. ve
rum incredibile qdd am gaudiũ eis tribuit. Sem
piterna quippe leticia in eoꝝ corde verſat̃ quoꝝ
ſpũſanctus habitator eſt. jſte ſpũs cõſolator a fi
lio mittit̃ non ſm angeloꝝ aut pphetaꝝ aut apo
ſtoloꝝ miſteriũ ſed vt mitti decet a ſapia ꝛ virtu
te ſpiritum dei indiuiſã hñtem cũ eadem ſapiẽtia
et virtute naturã. Etem̃ filius miſſus a patre nõ
ſepatur atqꝫ diſiũgitur ab eo manens ĩ illo ꝛ ha
bens illum in ſemetipſo. qui ſpũſanctus ſupdicto
modo miſſus a filio de patre egreditur non aliũde
ad alia tranſmigrans. Nuõ eñ pater non ↄſiſtit
in loco cũ vltra omnem corpoꝝ ſit naturã. ita et
ſpũs veritatis nequaq̃ locoꝝ fine claudit̃. cũ ſit
incorporalis ꝛ excellens vniuerſam creaturarum
eſſenciam. Chri. Propterea vero non ſpiritum
ſãctum. ſed ſpiritum veritatis eũ vocauit. ut oſtẽ
dat q̄ erit fidedignus. Dicit aũt q̄ a patre proce
dit. qr omĩa certiſſime nouit. quẽadmodũ ipe ait
de ſeipſo. qm̃ noui vnde venio ꝛ q̃ vado. Didi.
Sed cũ poſſet dicere a deo ſiue omĩpotente nihil
hoꝝ tetigit. ſed ait a patre. nõ q̄ pater a deo oĩ-
potente ſit alius. ſ; ſm ꝓprietatem patris intelle
ctum parientis egredi ab eo dicit̃ ſpũs veritatis.
Mittente aũt filio ſpiritũ veritatis. ſimul mittit
et pater. cũ eadem uolũtate patris ꝛ filij ſpũs ve-
niat. Theophi. Et alias quidem patrem dicit
mittere ſpiritũ. nũc aũt cũ ſe miſſurum dixit. equi
pollentiam denotat. Ne aũt cenſeret̃ remiti cõtra
patrem. velut ab alia poteſtate tranſmittẽs ſpi-
ritũ addidit. a patre q̃ſi acceptãte p̄re ꝛ pariter
deſtinante. Cũ aũt audis q̄ ꝓcedit. ne ĩtelligas
ꝓceſſum miſſionem eſſe illatam extrinſec9. q̃ mit-
tunt̃ admiſtratorij ſpũs. ſed qddam differens et
excepte actõnis ꝓpriũ proceſſum appellat vm pn
cipali ſpiritui attributũ. Originalis eñ cõſiſten-
tia ſpũs eſt proceſſus. Non ergo ꝓcedere ꝓmit-
tere ſumendũ eſt. ſed ex patre naturalem eſſenciã
obtinere. Aug. Hic aliquis forſitan q̃rit. vtꝝ
et a filio ꝓcedat ſpũſanctus. Filı9 eñ ſolius pa-
tris eſt filius. ꝛ pater ſolius filij eſt pater. Spi-
ritus aũt ſanctus non eſt vni9 eoꝝ ſpũs. ſ; ambo
rum. q̃nquidem dicit ipe xp̄s. ſpũs patris veſtri
qui loquit̃ in vobis. ꝛ dicit aplus. miſit de9 ſpiri
tum filij ſui ĩ corda veſtra. Nec ob aliud eſtimo ip
ſum ꝓprie vocari ſpiritũ. cũ etiam ſi de ſingulis in
terrogem̃. non poſſumus niſi ꝛ patrem ꝛ filiũ ſpi
ritum dicere. q̄ g̃ cõiter vocant̃ ꝛ ſinguli. h̃ ꝓpe
vocari oportuit eum qui non eſt vnus eoꝝ ſed in
quo cõitas apparet eoꝝ amboꝝ. Cur ergo ñ cre
damus q̄ etiam de filio ꝓcedat ſpũſanctus. cum
filij quoqꝫ ipſe ſit ſpũs. Si eñ ab eo nõ ꝓcederet

non poſt reſurrectõnem diſcipulis ſuis inſufflaſ-
ſet dicens. accipite ſpiritũſãctum. De hac q̃ꝫ vir
tute credendus eſt dicere euangeliſta. virt9 de il
lo exibat ꝛ ſanabat omnes. Si ergo ꝛ de patre et
de filio ꝓcedat ſpũſanctus. cur filius dixit. d pa
tre ꝓcedit. niſi quẽadmodũ ſolet ad eum referre
et qd ipſius eſt. de quo ipſe eſt. Vnde illud eſt qd
ait. Mea doctrina non eſt mea ſed eius qui me mi
ſit. Si igitur hec intelligatur eius doctrina. quaꝫ
tamen dixit non ſuam. ſed patris. q̃nto magis ꝛ ĩ
telligendus eſt ꝛ de ipſo procedere ſpũſanctus.
vbi ſic ait. De patre procedit. vt non diceret de
me non ꝓcedit. A quo autem habet filius vt ſit
deus. ab illo habet vtiqꝫ vt procedat ab eo ſpũs
ſanctus. Hinc vtcũqꝫ etiam illud intelligitur cur
non dicatur natus eſſe. ſed pocius ꝓcedere ſpirit9
ſanctus. quoniam ſi et ipe filius diceretur. ambo-
rum vtiqꝫ filius diceretur. qd abſurdiſſimum eſt.
Filius quippe nullus eſt duorum niſi patris ꝛ ma-
tris. Abſit autem vt inter deum patrem. ꝛ deum
filium tale aliquid ſuſpicem̃. qr nec filius hominũ
ſimul ex patre ꝛ ex matre ꝓcedit. ſed cum in ma-
trem procedit ex patre. non tũc ꝓcedit ꝛ ex m̃re
Spiritus aũt ſanctus non de patre procedit ĩ fi-
lium. ꝛ de filio procedit ad ſanctificandã creatã;
ſed ſimul de vtroqꝫ procedit. Neqꝫ eñ poſſum9 di
cere q̄ non ſit vita ſpũſanctus. cũ vita pater. vi
ta ſit filius. Ac per hoc ſicut pater cum habeat vi
tam in ſemetipſo. dedit ꝛ filio vitam habere in ſe
metipſo. ſic ei dedit vitã ꝓcedere de illo ſicut pro
cedit ꝛ de ſeipſo.

CAPI. XVI.

Hec locu-
tus ſum
vobis vt
non ſcã-
dalizemi. abſqꝫ ſina-
gogis facient vos. ſ;
venit hora vt omnis
qui interficit vos. ar
bitretur obſequiũ ſe
preſtare deo. Et hec
facient vobis. qr non
nouerũt patrem neqꝫ
me. Sed hec locutus
ſum vobis vt cum ve
nerit hora eoꝝ remi
niſcami. qr ego dixi vo
bis. hec autem ab ini
cio vobis non dixi qr
vobiſcum eram.

Aug. Merito ꝓ
miſſo ſpirituſancto
quo in eis operante
fierẽt teſtes ei9. ſub
iũxit. Hec locutus ſũ
vobis vt non ſcãda-
lizemi. Cum eñ cari
tas dei diffundit̃ in
cordibus nr̃is p ſpm̃
ſanctum qui datus ẽ
nobis. fit pax multa
diligentibus legem
dei. vt nõ ſit illis ſcã
dalum. Deinde que
paſſuri eſſent expri-
mens ait. Abſqꝫ ſina
gogis facient vos.
Chri9. Jam enim
cõpo ſuerant vt ſiqs
confeſſus fuerit cri-
ſtum extra ſinagos-
gam fieret. Aug.
Quid aũt mali erat
aplis expelli d iudai
cis ſinagogis q̃ſi nõ
fuerint inde exituri
etiam ſi eos null9 ex
pelleret Sed hoc vo
luit denũciare. quia
iudei xp̄m nõ fuerãt
recepturi a quo iſti non fuerant receſſuri. Naꝫ q̃a
non erat vllus ali9 ꝓplus dei q̃ illud ſemẽ abrahe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſi cognoſcerent xp̄m· non alie fierent eccleſie xp̄i· alie ſinagoge iudeoꝝ. Nūc q̄ȝ noluerunt quid reſſtabat niſi vt remanētes extra xp̄m extra ſinagogam facerent eos qui non reliquerūt xp̄m. Deide cū hoc eis dixiſſet· adiecit· Sed venit hora vt oīs qui interficit vos arbitret̄ obſequiū ſe preſtare deo· Que verba ita ſubiecit tanq̄ ex hoc ɔſolaret̄ eos· qui de ſinagogis iudaicis pellerent̄· an forte de ſinagogis illa ſepacō ſic eos fuerat turbatura vt mori vellent pocius q̄ī hac vita ſine iudeorū congregacōnibꝫ morari· abſit vt ſic turbarent̄· qui dei non hoīm gloriam req̄rebant· Iſte itaqꝫ ſenſus eſt in his verbis· Extra ſinagogā facient vos· ſꝫ nolite ſolitudineꝫ formidare· Sepati q̄ppe a congregacōnibus eoꝝ· tam multos in nomine meo cōgregabitis vt illi metuētes· ne templum qd̄ erat apud eos ⁊ omnia legis veteris ſacramēta deſerant̄· ſic interficient vos vt deo arbitrent̄ ſe preſtare obſequiuꝫ· zelum dei habentes· ſꝫ non ſcḋm ſciam· Hoc eīm de iudeis dictum debemus accipere de quibꝫ dixerat· extra ſinagogaꝫ faciēt voſ ſ̄ꝫ iam teſtes id eſt martires xp̄i· etiam ſi occiſi ſunt a gentilibus· non tamen illi arbitrati ſunt deo· ſꝫ dijs ſuis falſis obſequiū ſe preſtare· iudeoꝝ auteꝫ omnis qui occidit p̄dicatores xp̄i· deo ſe putauit preſtare obſequium credens q̄ deſererent deum iſrael· quicūqꝫ cōuerterent̄ ad xp̄m· Hinc ergo accenſi ⁊ zelum dei habentes· ſed non ſcḋm ſciaꝫ obſequiū ſe deo preſtare credentes occidebāt eos

Chriſ. Deinde cōſolacōnem inducit dicens Et hec omnia facient vobis· q̄ȝ non nouerunt patreꝫ neqꝫ me· q̄ſi diceret· Sufficit vobis in cōſolacōeꝫ ꝓpter me ⁊ patrem hec pati· Aug. Pie āt ignaros atqꝫ imperitos animos mala improuiſa· q̄uis cito tranſitura turbarent hāc fuiſſe cauſam vt ſꝫ eis p̄nunciaret· oſtendit ſubdens· Hec locut9 ſuꝫ vobis vt cum venerit hora eoꝝ remiſcamī q̄ȝ dixi vobis· Hora eoꝝ hora tenebroſa· hora nocturna Sed nox iudeoꝝ ſepatum a ſe diem xp̄ianorum· nulla confuſione fuſcauit· Chriſ. Sed ⁊ ꝓpter aliam cauſam hec p̄dixit· vt non dicerent· q̄niam non preuidit futura· ⁊ hoc ſignificat· cū dicit· reminiſcamī q̄ȝ ego dixi vobis ⁊ vt nō poſſent dicē q̄m blandiens nobis ea que ad grām dicebat ſolū Cui9 aūt gracia hoc a principio non dixit· oſtēdit dicens· Hec aūt ab inicō vobꝫ n̄ dixi· q̄ȝ vobiſcum eram· q̄ȝ ſcꝫ in cuſtodia mea eratis· ⁊ licituꝫ erat interrogare q̄n volebatis ⁊ ſup me totum prelium vertebat̄· Vnde ſupfluū erat hoc a p̄ncipio vobis dicere· non q̄ȝ hec tunc non nouerant ꝓpterea non dixi· Aug. Sed alij tres euangeliſte eum predixiſſe iſta demonſtrāt· anteq̄ ventuꝫ eſſet ad cenam· Qua pacto ſcḋm iohannem iſta locutus eſt· An forte hinc iſta ſoluit̄ queſtio· q̄ȝ et illi eum narrant proximum fuiſſe paſſioni cū hoc diceret· non ergo ab inicō q̄n cū illis erat· Sꝫ matheus non ſolum imminente paſſione· verꝫ etiaꝫ ab inicō hec denunciata eſſe cōmemorat· Quid ſibi ḡ vult q̄ hic dicit· hec autem ab inicō non dixi· niſi quia ea que hic dicit de ſpiritu ſancto q̄ ſit venturus ad eos ⁊ teſtimonium p̄hibiturus q̄n mala paſſuri ſunt· hec eis ab inicō non dixit· quoniaꝫ cum ipſis erat· et eius preſētia conſolabant̄· Abſceſſurus aūt oportebat vt diceret illum eſſe venturum· p̄ quem caritate diffuſa in cordibus ſuis verbum dei cum fiducia predicarent· Chriſo. Vel predixit quidem q̄m flagella pacient̄· nō aūt q̄ mors eorum reputaretur vt dei cultura· quod maxime poterat eos attonitos facere· Vel q̄ȝ illic ea que a gentibus debebant pati dixit· hic autem et iudaica adiecit·

Et nunc vado ad euꝫ qui me miſit· ⁊ nemo ex vobis interrogat me quo vadis· Sꝫ q̄ȝ hec locut9 ſum vobis triſticia impleuit coꝛ veſtrū· Sed ego veritatē dico vobis expedit vobis vt ego vadam· Si enim non abiero· Paraclitus non veniet ad vos· ſi autē abiero· mittam eū ad vos· Et cum venerit· ille arguet mundū de peccato· de iuſticia· ⁊ iuditio· De peccato· quidē quia non crediderunt in me· De iuſticia vero q̄ȝ ad patreꝫ vado ⁊ iam non videbitis me· De iuditio autem quia princeps mundi hui9 iam iudicatus eſt·

Chriſ. Quia diſcipulos nonduꝫ p̄fectos triſticia impugn̄bat· eos dn̄s increpando dirigit dicens· Et nunc vado ad eū qui me miſit ⁊ nemo ex vobis īterrogat me quo vadis· Audientes eīm q̄m qui interficiet vos opinabit̄ ſe obſequiū preſtare deo· ita ceciderūt vt nihil ei loq̄rent̄· Et ideo ſubdit̄· Sed q̄a hec locutus ſū vobis triſticia impleuit coꝛ veſtꝝ· Non p̄ua aūt et hec mitigacō ſciē eos q̄m ſciuerat dn̄s triſticie eoꝝ ſup abundantiā· et ꝓpter deſercōnem eius· et ꝓpter mala que dici cerant ſe paſſuros· ⁊ neſciebant ſi poſſent viriliter ferre· Aug. Vel q̄ȝ ſupius interrogauerūt eum quo eſſet iturus· et reſponderat eis ſe iturum q̄ ipſi tunc venire non poſſent· nūc ita ſe p̄mittit ituruꝫ· vt nullus eoꝝ quo vadat· interroget· Et hoc ē qd̄ dicit· Et nemo ex vobꝫ interrogat me quo vadis· Eūtem eīm in celum non verbis queſierunt· ſed oculis deduxerūt Videbat autem dn̄s quid ſua verba in eoꝝ cordibus agerent· Spiritualem quippe nonduꝫ interius hn̄tes conſolacōnē· quā p̄ ſpiritū ſāctum fuerāt habituri· id quod exterius in xp̄o videbāt amittere metuebant· et q̄ȝ ſe amiſſuros eſſe illo vera denunciante dubitare non poterant· cōtriſtabatur humanus affectus· q̄ȝ carnalis deſolabatur aſpectus· vn̄ ſequitur· Sed q̄ȝ hec locutus ſum vobis triſticia impleuit cor veſtꝝ· Nouerat autem ille quid eis pocius expediret· q̄ȝ viſus interior· ipſe eſt melior q̄ eos cōſolaturus erat ſpūſſanctus· Vnde ſubdit· ſꝫ ego veritatem dico vobis· expedit vobis vt ego vadam· Chriſ. q̄ſi di· Etſi milies contriſtemini oportet vos audire· q̄ȝ me recedere vobis cōfert Quid autem conferat· oſtendit ſubdens· Si enim

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

non abiero paclitus non veniet ad vos. Augu. pzimo de trini. Hec autem dixit non ꝓpter inequalitatē verbi dei et ſpūſſancti ſed tanꝗ̄ īpedimēto eſſet pꝛeſētia filij hominis apud eos. quo minꝰ veniret ille qui minoꝛ nō eſſet. qꝛ ñ ſemetipſū exinaniuit ſicut filius formam ſerui accipiens. Oportebat ergo vt auferrē ab eoꝝ oculis forma ſerui. quā intuentes hoc ſolū xp̄m eſſe putabāt qđ videbant. vnde ſequiē. Si aūt abiero mittā eū ad voſ

Aug. Nunquid autē hic poſitus. eum non poterat mittere. quē ſcimus ſuper eum baptizatum veniſſe atq; manſiſſe. ꝑmo vero a quo ſcimus eum nūꝗ̄ ſepabilem fuiſſe. Quid eſt ergo ſi non abiero paclitus non veniet ad vos. niſi non poteſtis capere ſpiritum ꝗ̄ndiu ſm̄ carnem noſſe pſiſtitis criſtum. Xp̄o aūt diſcedente corpoꝛaliter non ſolum ſpūſſanctus. ſed ꝛ pater ꝛ filius illis affuit ſpiritualiter. Greg. viij. moꝛa. ac ſi apte diceret. ſi ab intencōnis vr̄e oculis coꝛpus nō ſubtraho ad intellectum vos inuiſibilem p cōſolatoꝛez ſpiritū non perduco. Aug. de ver. dn̄i. Hāc aūt habitudinē ſpūſſanctus paclitus attulit. vt ab oculis carnis foꝛma ſui remota. quā de virginis vtero accepit. in ipſa dei foꝛma in qua patri equalis. eē cū in carne dignatus eſt apparere pmanſit. purgata mentis acie oſtenderet. Chriſ. Quid autē hic dicunt. qui nō ɔuenientē de ſpūſancto habent opinionē. nūquid expedit dn̄atorem abire. ꝛ ſuū accedere. Que autē ſit vtilitas aduentꝰ ſpiritꝰ oſtendit. cū ſubdiē. Et cū venerit ille arguet mūdum de peccato. de iuſticia. ꝛ de iudicō. Augꝰ. Nunqđ aūt xp̄s nō arguit mūdū. an foꝛte qꝛ xp̄s in iudeoꝝ tm̄ gente locutus eſt. mundū nō videē arguiſſe. Spūs autem ſactus in diſcipulis eiꝰ toto oꝛbe diffuſis. non vnā gentem intelligitur arguiſſe ſed mundū. Sed quis audeat dicere ꝙ p diſcipulos xp̄i arguat mundū ſpūſſanctus. ꝛ nō arguat xp̄s. cū clamet aptus. an expimentū ꝗ̄ritis eiꝰ ꝗ ī me loꝗ̄ē xp̄s. ꝗ̄s utiq; arguit xp̄s. ſ; dixit. Ille arguet mundum. ꝗ̄ſi diceret. ille diffundet ī coꝛdibus veſtris caritatem. Sic em̄ timoꝛe depulſo arguendi habebitis libertatez. Exponit deinde quid dixerit dicens. De peccato quidem quia non crediderūt in me. hoc em̄ peccatū ꝗ̄ſi ſolum p ceteris poſuit. qꝛ hoc manente cetera detinenē. ꝛ h̄ diſcedente cetera dimittunē. Aug. de ver. dn̄i. Sed multū intereſt. vtꝝ quiſq; credat ipſuz eſſe xp̄m. ꝛ vtꝝ credat in xp̄m. Nam ipſū eſſe xp̄m et demones crediderūt. Ille vero credit in xp̄m qui et ſperat in xp̄m. ꝛ diligit xp̄m. Aug. ſup jo h̄. Arguiē ḡ mundus de peccato quia in xp̄m nō credit. ꝛ arguiē de iuſticia eoꝝ qui credūt. Ipa ꝗ̄p pe fideliū compacō infideliū eſt vitupacō. de iuſticia vero qꝛ ad p̄rem vado. Et qm̄ iſta vox infideliū eſſe conſueuit. quō credimus qđ nō videmꝰ. Ideo credentiū iuſticiaz ſic opoꝛtuit definiri. quia ad p̄rem vado. ꝛ iam non videbitis me. Beati em̄ qui nō uident ꝛ credunt. Nam ꝛ qui viderūt xp̄m nō in eo laudata eſt fides eoꝝ. quia credebāt qđ videbāt. id eſt filiū hominis. ſ; quia credebāt qđ nō videbant. id eſt filiū dei. Cum vero ꝛ ipſa foꝛma ſerui ſubtracta eoꝝ eſſet aſpectibus. tunc ex omni pte impletum eſt. iuſtus ex fide viuit. Erit itaq; noſtra iuſticia de qua mundus arguiē. ꝗ̄m ī in me quem non videbitis credetis. ꝛ qñ me videbitis. qđ tūc ero videbitis me. non qđ ſū vobiſcū modo. non videbitis moꝛtalem. ſed ſempiternum. Dicendo em̄. jam non videbitis me velut nunꝗ̄m eos de cetero viſuros xp̄m ꝓnunciauit. Aug. de ver. dn̄i. Vel aliter illi non crediderūt ipſe ad patrem vadit. Illoꝝ ḡ peccatū. ipſius aūt iuſticia Qđ em̄ a patre ad nos venit. mia eſt. juſticia vo ꝙ ad p̄rem vadit ſm̄ illud apli. ꝓpter qđ et deus exaltauit illum. Sed ſi ſolus vadit ad patrē quid nobis prodeſt An ideo ſolus qꝛ xp̄s vnus eſt cum omnibȝ mēbꝛis ſuis. tanꝗ̄ caput cū coꝛpoꝛe ſuo. Arguitur ḡ mundus de peccato in eis qui nō credunt in xp̄m. ꝛ de iuſticia in eis qui reſurgunt in mēbꝛis xp̄i. Sequiē de iudicō autem qꝛ pꝛinceps mundi huiꝰ iam iudicatus eſt. id eſt diabolus pn̄ceps iniquoꝝ qui coꝛde non habitant niſi in hoc mundo quem diligūt. hoc aūt ipſo quo foꝛis miſſus eſt iudicatus eſt. ꝛ de hoc iudicō mundus arguiē. qꝛ fruſtra ꝺ diabolo queriē qui nō vult credere in xp̄m quē iudicatum id eſt foꝛas miſſum. ꝛ ꝓpter nr̄am exercitacōnem foꝛinſecꝰ expugnare pmiſſum. non ſolum viri ſ; etiā mlierēs ꝛ pueri et puelle martires vicerūt. Aug. ſup johannem. Vel iudicatus eſt. qm̄ iudicō ignis eterni irreuocabiliē deſtinatus eſt. ꝛ de hoc iudicō mundus arguiē. qm̄ cum ſuo pꝛincipe iudicatur. quē ſupbū atq; impium imitaē. Credant itaq; hoīes ī xp̄m ne arguanē de peccato infidelitatis ſue. quo pc̄ta omia detinenē. tranſeāt in numeꝝ fideliū. ne arguanē de iuſticia eoꝝ ꝗ iuſtificatos nō imitanē. Caueant futuꝝ iudiciū. ne cū mundi pꝛincipe indicenē quē iudicatū imitanē. Chriſ. Vel aliter arguet mundū de pc̄to id eſt omnē eoꝝ excuſacōnem abſcidet. ꝛ oſtendet eos peccaſſe non credentes in me. dum videbūt ſpūſſancti donacōnem ineffabilem inuocatōz me fieri. Aug. de queſtionino. ꝛ vete. teſtamenti. Hoc etiaz modo ſpūſſanctꝰ de peccato arguit mundum. quia in nomine ſaluatoꝛis qui reprobatus eſt a mundo virtutes operatus eſt. Saluatoꝛ autem ſeruata iuſticia nō trepidauit reuerti ad euz qui ſe miſerat. ꝛ per id quod regreſſus eſt pꝛobauit ſe inde veniſſe. Vnde ſeꝗ̄tur. Et de iuſticia. quia ad patrem vado. Chriſ. Id eſt ire ad patrem erit argumentū ꝙ irrepꝛehenſibilem agebam vitam. vt non poſſint adhuc dicere. quoniam hic homo peccatoꝛ eſt. ꝛ non eſt ex deo. Rurſus quoniam expugnauit aduerſariū Nequaꝗ̄ autem peccatoꝛ exn̄s expugnaſſet. ñ poſſunt dicere ꝙ demonium habeo. ꝛ ꝙ ſeductoꝛ ſū. Quoniam autem condemnatus eſt ꝓpter me. ſciēt ꝙ conculcabunt eum poſtea. ꝛ ꝙ reſurrectōnem meam manifeſte ſcient. non enim me valēt detinē

Aug. de que. ve. ꝛ noui teſta. Videntes etiam demones animas de inferis ire ad celos. cognoueruunt adiudicatum eſſe pꝛincipem huius mundi vt reus factus in cauſa ſaluatoꝛis que tenebat amitteret. Hec quidem aſcendente ſaluatoꝛe viſa ſunt ſed ſuperueniente in diſcipulos ſpiritusſancto palam aperteq; manifeſta ſunt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Adhuc multa habeo vobis dicere· ſed non poteſtis portare mo=do· Cum autez venerit ille ſpiritus veritatis· docebit vos omnem veritatez· Non eñ loquetur a ſemetipſo ·ſed q̄cunq̃ꝫ audiet loquet̃· ⁊ que ventura ſunt annunciabit vobis· Ille me clarificabit· qꝛ de meo accipiet· ⁊ annū=ciabit vobiſ·omnia q̄cunq̃ꝫ habet pater · mea ſunt· ꝓpterea dixi vobis· quia de meo accipiet ⁊ annuncia=bit vobis·

Theophi· Quia ſuꝑ dixerat dñs· expedit vobis vt ego vadaz jam hꝫ amplificat di=cens. Adhuc multa habeo vobis dicere· ſed nō poteſtis por=tare mō· Aug· omnes heretici audaciaſ figmentoꝝ ſuorum quas maxie exhorret ſenſus human9 ·hac occaſione euangelice ſentencie colorare conantur quaſi hec ipſa ſint· que tūc diſcipli portare non poterāt ⁊ ea docuerit ſpirit9 ſanctus· que palā docere atq̃ꝫ predicare· ſpūs erubeſcit imūdus· ſed alia ſunt mala q̄ portare nō pot· qualiſcūq̃ꝫ pudor humanus· ⁊ alia ſūt bona que portare non poteſt ꝑuus ſenſus humanus· Iſta ſunt in corpo=ribus impudicis· illa remota ſūt a corporibꝫ vni=uerſis· Quis aūt noſtꝝ audeat eoꝝ ſe dicē capa=cem· q̄ illi capere non valebāt· ac ꝓ hoc nec a me expetenda ſūt vt dicant̃· Sed dicet aliq̄s· ſic mlti poſſunt q̄d tūc non potat petrus· ſicut multi ꝑnt martirio coronari· q̄d tūc nō poterat petrus· preſertim iam miſſo ſpūſancto· qui tūc nondum erat miſſus· Sed nunq̄d ideo ſcimus q̄ ſunt que dicere voluit· Abſurdiſſime eñ mihi videt̃ dici tunc nō potuiſſe portare diſcipłos· q̄ de altiſſimis rebꝫ in=uenim9 in apłicis lr̄is q̄ poſtmodū ſcripta ſūt nec ea dñm dixiſſe narratur· Peruerſaꝝ quidē ſecta=rū homīes ferre nō poſſunt q̄d in ſcripturis ſācis de fide catholica repitur· ſicut nos ferre non poſ=ſum9 ſacrilegas eoꝝ vanitates· Quid eñ ē ferre non poſſe niſi equo animo nō hr̄e· Quis aūt fidelis vel etiā cathecumin9 anteq̄ꝫ ſpiritūſanctū bapti=zatus accipiat· nō equo aīo legit atq̃ꝫ audit· etiaz ſi nō intelligit ea q̄ poſt aſcenſionē dñi ſcripta ſūt Dicet aūt aliquis· Nihil ne ſpūales viri habent in doctrina q̄d carnalibus taceant· ⁊ ſpūalibꝫ eloq̄ntur· Nulla quidem neceſſitas eſt vt aliqua ſecreta doctrine taceant̃ fidelibus puulis· ſeorſū dicenda maioribus· ſꝫ ſpiritales ſpūalia carnalibꝫ non oīno taceant· ꝓpter catholicā fidem q̄ omnibꝫ predicāda eſt· Nec tamē ſic ediſſerāt· vt volētes ea percipere ad intelligentiā· non capacibꝫ facilius faſti=dire faciāt in veritate ſmonem q̄ꝫ in ſmone perci=pi veritatē· Non ḡ in his dom̄i verbis neſcio q̄ ſe=creta ſuſcipimus· q̄ cū dici a docente poſſint· por=tari a diſcēte nō poſſint· Sed eaipſa que ī doct̃na religionis in quorūlibet hoīm noticia dicimus· ſi vellet nobꝭ xp̄s dicere· ſicut ea dicit angelis ſuis· qui nam homines portare poſſent ·etiam ſi eſſent ſpiritales q̄les adhuc apłi non erant · Nam vtiq̃ꝫ quidq̄d de creatura ſciri poteſt· min9 eſt ipō creatore· et quis eum tacet· Quis aūt viuens in hꝫ corpore poſſet omnem cognoſcē veritatem· cū dicat apłus ex ꝑte ſcimus· ſꝫ qꝛ per ſpm̄ſanctum fit· vt ad ipſā quoq̃ꝫ plenitudinē veniamus de q̄ idem dicit apłus· Tūc autem facie ad faciem· nō q̄d eſt in hac tm̄ vita dñs nobis ꝓmiſit dicens· Cū autē venerit ille ſpūs veritatis docebit vos omnez veritatem· vel deducet vos in omnē veritatē· Quo verbo intelligim9 eius nobis plenitudinez in vi=ta alia reſeruari· Ipe autez ſpūſſanctus ⁊ nūc do=cet fideles· q̄nta quiſq̃ꝫ poteſt cape ſpiritalia· ⁊ ī eoꝝ cordibꝫ deſiderium maius accendit· Didi· Vel hoc dicit qꝛ auditores verboꝝ eius nondum fuerant omnia conſecuti que poſtea ꝓ nomīe ei9 ſufferre poterāt· ſꝫ aliqua tradens eis· illa q̄ maiora erant ī poſteꝝ diſtulit· q̄ tūc non poterāt niſi ꝑmitus in capite noſtro magiſteriū ⁊ forma cru=cis ꝑtet· Adhuc etiā typo legis ⁊ vmbre ⁊ ima=ginibꝫ ſuientes· nō poterāt veritatem cui9 vm=bram lex portabat inſpicere· Cū aūt venerit ſpi=ritus veritatis· diriget vos in omnē veritatem· ſua doctrina· ⁊ inſtitucōne nos trāſferens· a morte lr̄e ad ſpiritum viuificantem in quo ſolo omnis ſcripture veritas poſita eſt. Chriſ· Quia ergo dixerat · Nūc non poteſtis portare tūc autez poteritis· Et qm̄ ſpūſſanctus ducet vos in omnez veritatem · ne hec audientes m..iorē ſpm̄ſanctuz exiſtiment· ſubiūgit · Non eñ loquet̃ a ſemetipſo ſꝫ quecūq̃ꝫ audiet loquetur Aug· Simile eſt hoc ei q̄d de ſeipſo dixit · Non poſſum a meipſo facē quicq̄ꝫ· ſed ſicut audio iudico· ſed illud ſm̄ hominez poſſe accipi dicimus· Cum igit̃ ſpūſſanctus nulla ſuſceptione cuiuſq̄ꝫ creature creatura ſit factus quō de illo hoc intelligendūz eſt· Sic itaq̃ꝫ debemus accipere vt intelligamus non eum eſſe a ſeipſo · Nam filius de patre natus eſt· ⁊ ſpūſſanctus de patre ꝓcedit · Quid aūt illic interſit· inter ꝓcedere et naſci· ⁊ longum eſt diſſerē· ⁊ temerariū definire· Audire aūt illi ſcire eſt· ſcire vero eſſe· Quia ḡ nō eſt a ſemetipſo· ſed ab illo a quo procedit· a q̄ illi eſt eſſencia ab illo ſcia· ab illo igitur audientia· ſp itaq̃ꝫ audit ſpūſſanctus· qꝛ ſemp ſcit· ab illo ḡ audiuit· audit· ⁊ audiet· a quo eſt· Didi· ait ergo Non loq̄tur a ſemetipſo· hoc eſt· nō ſine me ⁊ ſine meo ⁊ patris arbitrio· qꝛ nō ex ſe eſt· ſed ex patre et me eſt· Hoc eñ ipſū q̄d ſubſiſtit ⁊ loquit̃· a patre ⁊ a me illi eſt· ego veritatem loquor· id eſt inſpiro que loquor· ſiquidē ſpūs veritatis eſt· Dicē autem ⁊ loqui in trinitate nō ſm̄ cōſuetudinē noſtram accipiendū eſt· ſꝫ iuxta formam incorpaliūz naturaꝝ· ⁊ maxime trinitatis· q̄ volūtatem ſuam inſerit cordibꝫ credentiū ⁊ eoꝝ qui audire eā ſūt digni· Loqui ergo patrem ⁊ audire filiū eiuſdez nature in patre et filio conſēſuſq̃ꝫ ſignificacō eſt· Spūs vero ſāctus qui eſt ſpūs veritatis· ſpūſq̃ꝫ ſapientie· non poteſt filio loquēte audire q̄ neſcit cum hocipſum ſit q̄d profertur a filio· id eſt procedens veritas a veritate· cōſolator manans a cōſolatore· deus de deo ſpūs veritatis procedēs· Demq̃ꝫ ne quis illum a patris ⁊ filij voluntate ⁊ ſocietate diſcerneret· ſcriptum eſt· ſed que audiet·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

loquetur. Aug. iij. de trini. Non autem hinc ef ficitur vt minoꝛ ſit ſpūſſanctus. ſcd̄m hoc em̄ di ctum eſt q de patre procedit. Aug. ſup iohā. Nec moueat q verbū futuri temporis poſitum eſt Illa quippe audientia ſēpiterna eſt. qꝛ ſēpiterna ſcia. In eo aūt q ſēpiternū eſt ſine inicō ⁊ ſine fi ne cuiuſlibet tpis verbū ponatur. Quis em̄ nat̄a illa imutabilis nō recipiat fuit ⁊ erit. ſꝫ tantū eſt nō tm̄ mendaciꝰ dicimus. fuit ⁊ eſt ⁊ erit. Fuit qa nunq̄ defuit. erit qꝛ nunq̄ deerit. eſt qꝛ ſp eſt.

Didi. Per ſpm̄ etiam veritatis futuroꝝ ſanctis viris ſcia certa concedit̄. Vnde ⁊ pphete hoc eod̄ repleti ſpū pnunciabāt ⁊ quaſi preſēcia intuebā tur. q̄ erāt deinceps ſecutura. Vnde ſequit̄. Et q̄ ventura ſūt annūciabit vobis. Beda. Conſtat qꝛ multi ſpūſſancti gracia repleti q̄ ventura erāt agnouerūt. Sed qꝛ multi varijs coruſcāt virtuti bꝫ. nec tamē q̄ ventura ſunt agnoſcūt. Poteſt h̄ ſermo ſic accipi. q̄ ventura ſūt vobis annūciabit id eſt gaudia vobis celeſtis patrie ad memoriam reducet. ventura vero apl'is nūciauit. mala ſcilicꝫ q̄ pro cōfeſſione xpi erāt paſſuri. ⁊ bona q̄ p eiſ dem malis erāt pcepturi. Chriſ. Eleuauit igit̄ p hoc eoꝝ mentem. cū ad nihil ita auidum ſit hu manū genus vt ad ſciendū futura Ab hac igitur eos eruit ſolicitudine. oſtēdens qm̄ futura eis pe ricula pdicet. vt nō incidant nō obſuantes. Dein de oſtēdens qm̄ dixerit omnē veritatē. in quā ſpi ritusſanctꝰ adducet. ſubiūgit. Ille me clarificabit

Aug. Quia ſcꝫ diffundendo in credentiū cordi bus caritatē. ſpūaleſqꝫ faciendo declarauit eis. q̄ liter patri filius eſſet equalis. quē ſm carnem pꝰ tm̄modo nouerāt. ⁊ hominē ſicut homies cogita bant. Vel certe. qꝛ p ipſam claritatem fiducia re pleti ⁊ timore depulſo. annūciauerūt hoibꝫ xpm̄. ac ſic fama eius diffuſa eſt toto orbe terraꝝ. Qd̄ em̄ facturi erāt in ſpūſancto hoc eūdem ſpiritum dixit eſſe facturum. Chriſ. Et qꝛ dn̄s dixerat. Magr̄ veſter vnus eſt xp̄s. vt ⁊ ſpūſſanctus ſuſci piatur ab eis. ſubiūxit. qꝛ d̄ meo accipiet. ⁊ annū ciabit vobis Didi. Accipe hicvt diuine nature ouemat intelligendū eſt. Quō em̄ filius dās nō priuatur his que tribuit neqꝫ cū damno ſuo imp tit̄ alijs. ſic ⁊ ſpūſſanctus non accipit qd̄ ante non habuit. Si em̄ priꝰ qd̄ nō habebat accepit. trāſ lato in aliū munere vacuꝰ largitoꝛ effectus eſt. Sic igit̄ ſpm̄ſanctū a filio accipe id qd̄ ſue nature fuerat ognoſcendum eſt. ⁊ non aliā dātem ⁊ acci pientē. ſꝫ vnā ſignificare ſubſtācia. Siquidem et filius eadꝫ a patre ſuſcipe dicit̄. in quibꝫ ip̄e ſub ſiſtit. Neqꝫ em̄ quid aliud eſt filius. exceptis his q̄ ei dant̄ a p̄re neqꝫ alia eſt ſpūſſancti ſubſtācia p̄ ter id qd̄ ei datur a filio. Aug. Nō aūt pp̄terea ſicut qdā heretici putauerūt. minoꝛ eſt filio ſpūſ ſanctus. qꝛ filius accipiat a patre. ſpūſſanctꝰ a fi lio. q̄ſi quibuſdam ḡdibus naturaꝝ. Vn̄ ip̄e q̄ſti onem ſoluens cur hoc dixerit. explanat dicēs. Oīa que habet pater mea ſūt. pp̄terea dixi vobis. qa de meo accipiet. ⁊ ānunciabit vobis. Didi. q̄ſi di. Licet a patre pcedat ſpūs veritatis. tamē qa omnia q̄ hꝫ pater mea ſunt. ⁊ ipſe p̄ris ſpūs meꝰ eſt. et de meo accipiet. Caue aūt ne cū iſta dicun tur. putes rē eſſe aliquā et poſſeſſionē q̄ a patre habeat̄ ac a filio. Veꝝ que habet pater iuxta ſub ſtāciā idem eternitatē. imutabilitatē. bonitatꝫ hec eadem habet ⁊ filius. pcul hinc abſint diale ticoꝝ tendicule. Dicunt em̄. ḡ ⁊ pater eſt filius Si aūt dixiſſet. omnia quecūqꝫ habet deꝰ mea ſūt haberet occaſionē impietatis cōſurgendi. Cum vero dixerit. omnia que habet pater. mea ſunt. patris nomine ſed filiū declarauit. paternitatem qui filius erat nō vſurpauit. Quis ⁊ ipſe p adop cionis graciā multoꝝ ſanctoꝝ ſit pater Hila. viij. de trini. Non ergo in incerto dn̄s reliquit. vtꝝ ex patre an ex filio ſpūs pacliꝰ eſſe putet̄. A filio em̄ accepit qd̄ ab eo mittit̄ ⁊ a patre pce dit. Et interrogo vtꝝ idipſū ſit a filio accipe qd̄ a patre pcedere. Certe idipſū atqꝫ vnum eſſe exi ſtimabitur a filio accipe. qd̄ ſi accipet a p̄re. Cum em̄ ait. omnia quecūqꝫ habet pater ſua eſſe. ⁊ idē eo dixiſſe de ſuo accipiendū eſſe. docet etiā a patre accipienda a ſe tamen accipi. qꝛ omnia que patriſ ſunt. ſua ſunt. Non habet hec vnitas diuerſitatꝫ nec differt a quo acceptum ſit. qd̄ datum a patre datum referatur a filio.

Modicum ⁊ iam non videbitis me. ⁊ iteruꝫ modicum. ⁊ videbitis me. quia vado ad p̄rēꝫ Dixerūt ergo ex di ſcipulis eius adinuicē Quid ē hoc qd̄ dicit nobis. modicum ⁊ nō videbitis me. ⁊ iteruꝫ modicum ⁊ videbitis me. quia vado ad pa trem. Dicebāt ergo. Quid eſt hoc qd̄ dicit nobis modicuꝫ. neſci mus quid loquit̄. Co gnouit autem ihesus qꝛ volebant euꝫ inter rogare ⁊ dixit eis De hoc q̄ritis inter vos quia dixi vobis modi cū ⁊ non videbitis me Amen amen dico vo bis. qꝛ ploꝛabitis ⁊ fle bitis vos. mundus āt gaudebit. vos autem contriſtabimi. ſed tri ſticia veſtra vertetur in gaudiū. mulier cuꝫ parit triſticiam habet

Chriſ. Poſtq̄ dn̄s diſcip'los releuauit p ea que de ſpū ſancto pmiſit. rurſus eorū oppreſſit ſenſū dicēs Modicū ⁊ iā non vi debitis me. Hoc aūt facit. vt aſſuefaciat eos p triſtiū audicō nem. bene ferre ſuam ſepacōnem. Eā em̄ q̄ dolet animā ⁊ a tri ſticia multa detinet̄. nihil ita conſueuit q̄ etare. vt que triſticiā pariūt. verba reuo luta continue. Be da. Dicit em̄ modicū et iam non videbitis me. quia tentus ē no cte illa a iudeis. et in mane crucifixus ⁊ ſe pultus ab humanis eſt ſeclusis obtutibꝫ Criſ. Si vero q̄s diligenter ſcrutabit̄ hoc cōſolacōnis eſt dicere. qm̄ ad p̄rem vado. hoc ei eſt oſtē dere q non perierit. ſed moꝛs eius tranſ lacō ſit. ⁊ aliam cōſo lacōnem eis impoſuit cū adiecit. Et iteruꝫ modicū ⁊ videbitis me. oſtendens q̄niaꝫ et redibit. ⁊ i pauco erit ſepacō. ⁊ otinua que cū eis coexiſtētia

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quia venit hora eius
Cum autem pepit fili
um iam non meminit
preſſure ꝓpter gaudi
um· q̄ʒ natus ē homo
in mundum · Et vos
igitur nunc quidē tri
ſticiam habetis· iterū
autem videbo vos et
gaudebit cor veſtruʒ
et gaudium veſtꝝ ne
mo tollet a vobis·

Aug· Hec āt v̄ba
domini obſcura erāt
diſcipulis anteꝗ̄ id
qđ dicit eſſet īpletū
Vnde ſequitur· Dixe
rūt ergo ex diſcipul̄
eius adinuicem quid
eſt hoc ꝙ dicit nob̄
modicū ⁊ nō videbi
tis me· ⁊ iterꝝ modi
cum ⁊ videbitis me
q̄ʒ vado ad patrem·
Chriſ· Hoc auteʒ
non intelligebant·
aut ꝓpter triſticiam
que āmouebat a mē
te eoꝝ ea que dice
bant̄· aut ꝓpter imanifeſtacōnē eoꝝ que dicebā
tur· ideirco videbat̄ eis duo ꝯtraria ponere· non
exiſtentia ꝯtraria· Si eñ videbimꝰ te aiūt· q̄mō
vadis· ſi vero vadis q̄liter te videbimꝰ· ꝓpterea
dicūt· Quid eſt hoc qđ dicit nobis modicū· neſci
mus q̄d loquit̄· Aug· Nam in p̄cedentibꝫ quia
non dixerat modicū· ſʒ dixerat ad patrem vado·
ap te illis viſus eſt loqui· Nunc ergo qđ illis tunc
obſcurum fuit· ⁊ mox manifeſtum eſt· iam nobis
vtiqꝫ manifeſtū eſt· poſt paululū eñ paſſus eſt ⁊
non viderūt eum· rurſus poſt paululū reſurrexit·
et viderūt eum· dicit aūt· Et iam videbitis me q̄ʒ
ſcilicet mortalem xp̄m vlterius non viderent·
Alchui· Vel aliter modicū tempus eſt futuruʒ
quo nō videbitis me· id eſt illud triduū quo in ſe
pulcro quieuit· ⁊ iterꝝ eſt modicū futuꝝ tempꝰ
quo videbitis me· id eſt illi xl· dies in quibꝫ eis ſe
pius poſt paſſionem ſuā vſqꝫ ad tempꝰ aſcēſiōis
ſue apparuit· ⁊ ideo illo modico tp̄e videbitis me
q̄ʒ vado ad patrem· q̄ʒ non ſp̄ in terra corpaliter
ſum manſurꝰ· ſʒ p̄ humanitatē quā aſſumpſi· aſcē
ſurus in celū· ſequit̄· Cognouit aūt ihēſus q̄ʒ vo
lebāt eū interrogare ⁊ dixit eis· De hoc queritis
inter vos q̄ʒ dixi vobis· modicū ⁊ non videbitis
me· Amen amen dico vobis q̄ʒ plorabitis ⁊ flebi
tis vos· Ignorantiam ip̄oꝝ pius magiſter intelli
gens ſm̄ illoꝝ dubitacōnem reſpondit· q̄ſi expo
ſiturꝰ quid eſſet qđ dixit· Aug· Qđ ſic accipi
poteſt· q̄ʒ cōtriſtati ſūt diſcipuli de morte domi·
et ꝯfeſtim de reſurrectōne letati· Mundus auteʒ
quo nomine ſignificati ſūt inimici a quibꝫ xp̄s oc
ciſus eſt· tūc vtiqꝫ letati ſunt occiſo xp̄o q̄n ſūt di
ſcipuli contriſtati· vnde ſequit̄· mundus aūt gau
debit· vos auteʒ cōtriſtabimi· ſed triſticia veſtra
vertet̄ in gaudiū· Alchui· Sed et cūctis fideli
bus ꝯuenit hic ſermo dñi· qui p̄ lacrimas preſſu
raſqꝫ preſentes ad gaudia eterna cōtendūt· Flen
tibus aūt iuſtis mundus gaudet· q̄ʒ in preſēti de
lectant̄· alterius vite nulla gaudia ſperantes·
Chriſ· Deide oſtendens q̄m triſticia parit gau
diū· ⁊ q̄m triſticia breuis· leticia vero infinita eſt
ad exemplum venit mundanum dicens· Mulier
cū parit triſticiam habet· q̄ʒ venit hora eius· Cū
aūt pepit pueꝝ· iam non meminit preſſure ꝓpt̄
gaudiū· q̄ʒ natus eſt homo ī mundū Aug· Iſta

ſilitudo ad intelligendum non videt̄ eſſe difficilis
q̄m cōparacō eius in promptu eſt eodem ipſo expo
nente cur dicta ſit· Nam ſequit̄· Et vos igit̄ nunc
quidem triſticiā habetis· iterꝝ aūt videbo vos· et
gaudebit cor veſtꝝ· p̄turicō quippe t̄ſticie· p̄tꝰ
aūt gaudio cōparatur· qđ tūc magis eſſe cōſueuit
q̄n non puella· ſed puer naſcitur· Quod v̄o ſub
dit· Et gaudiū veſtꝝ nemo tollet a vobis· quia
gaudiū ipſoꝝ ip̄e ihēſus eſt· ſignificat quod ait
ap̄lus· xp̄us reſurgens ex mortuis iam nō morit̄·
Chriſ· Significat etiā predicto exemplo· q̄m
ſoluit ip̄e mortis preſſuras ⁊ nouū hominē rege
nerans eſſe fecit· ⁊ non dixit· q̄m non erit ei tribu
lacō· ſed neqꝫ meminit eius· tm̄ eſt qđ ſuccedit gau
diū· ita erit ⁊ ſāctis· et nō dixit q̄m natus eſt pu
er· ſed q̄m homo· occulte ſuam reſurrectōnē inſi
nuans· Aug· De futuris viſione ⁊ gaudio que
ſupius dicta ſunt melius exiſtimo intelligi· Modi
cum et iam non videbitis me· Modicū eñ eſt hoc
totū ſpaciū· quo preſens puolat ſeculū· Ideo nā
qꝫ addidit· q̄ʒ vado ad patrem· q̄ʒ ad ſupiorē ſē
tenciā referendū eſt· vbi ait· Modicū ⁊ iam ñ vi
debitis me· nō ad poſteriorē vbi ait· Modicū ⁊ vi
debitis me Eundo quippe ad patrem facturꝰ erat
vt eum non viderent· Illis ergo ait· Modicum et
iam non videbitis me· Qui eum corporalit̄ tūc vi
debant· q̄ʒ iturus erat ad p̄rem· ⁊ eum deinceps
mortales viſuri nō erāt· qualem cū iſta loq̄batur
videbāt· Qđ vero addidit· Et iterꝝ modicū ⁊ vi
debitis me· vniuerſe ꝓmiſit eccleſie· hoc aūt mo
dicum longū nobis videt̄· q̄m adhuc agit̄ cum fi
nitum fuerit· tūc ſenciemus ꝙ modicū fuerit·
Alchui· Mulier aūt ſancta eccleſia eſt· ꝓpt̄ fe
cūditatem bonoꝝ opeꝝ· ⁊ q̄ʒ ſpiritales deo filios
generat· Hec mulier dū parit id eſt dum in mun
do virtutū ꝓfectibus inſiſtit· dū vndiqꝫ temptat̄
tur ⁊ affligit̄· triſticiam habet de hoc quia venit
hora eius vt paciatur· q̄ʒ nemo carnem ſuaʒ odio
habuit· Aug· Nec tamen in huiꝰ gaudij partu
ricōne ſine gaudio triſtes ſumus· ſed ſicut ap̄lus
ait ſpe gaudentes· q̄ʒ ⁊ ipſa mulier p̄turiens cui
compati ſumus· plus gaudet de mox futura ꝓle
ꝙ triſtis eſt de preſenti dolore· Alchui· Sʒ cuʒ
pepit id eſt cū deuicto laboꝝ certamine ad pal
mam puenerit· iam non meminit preſſure p̄cedētis
ꝓpter gaudiū pcepte retribucōnis· q̄ʒ natus eſt
homo in mundū· Sicut eñ mulier nato ī hoc mū
do homine letatur· ita eccleſia nato in vitā et̄naʒ
fidelium ꝓpl̄o exultacōe repletur· Beda· Nec no
uū debet videri ſi natus dicat̄ qui ex hac vita mi
grauerit· ſicut enim ꝯſuete naſci dicit̄· cū quis de
vtero matris ꝓcedens in hāc lucem ingreditur·
Ita poteſt natus appellari qui ſolutus a vinculis
carnis ad lucem eternam ſublimatur· Vñ ſāctoꝝ
ſolēnia non funebria ſed natalicia vocant̄ Alcħ
Qđ aūt dicit· iterꝝ videbo vos· id eſt aſſumā vos
ad meipſum· vel iterꝝ videbo vos· id eſt iterꝝ vi
dendus apparebo ⁊ gaudebit cor veſtꝝ· Aug
Hūc enim tocius laboris ſui fructum eccleſia nūc
parturit deſiderādo· tūc eſt pitura cernendo· Et
ideo maſculuʒ quoniā ad iſtum fructum ꝯtempla
cionis cūcta officia referunt̄ actōnis· Solus enim

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

liber eſt qui ꝓpter ſe appetitᷣ· non refertᷣ ad aliud·
huic ſuit actio· Ad ħ em̄ refertᷣ quicq̇d bene agitᷣ
ibi eſt finis qui ſufficit nobis · Eternus igitᷣ erit·
Neq̄z em̄ finis nobis ſufficit niſi cuius nullus eſt fi
nis· De hoc igitur qꝺ ſufficit nobis rectiſſime audi
mus· Gaudium veſtrum nemo tollet a vobis·

Et in illo die me non
rogabitis q̇cq̄ꝫ· Amē
amen dico vobis· Si
q̇d pecieritis patrem
in nomine meo dabit
vobis· vſq̄z modo non
petiſtis quicq̄ꝫ in no
mine meo· petite et ac
cipietis· vt gaudium
veſtꝝ ſit plenum· hec
in ꝓuerbijs locutꝰ ſuz
vobis· venit hora cū
iam non ī ꝓuerbijs lo
quar vobis· ſed palaz
de patre ānūciabo vo
bis· In illo die in no=
mine meo petetis · Et
non dico vobis· quia
ego rogabo patrē ꝑ
vobis· Ipſe em̄ pater
amat vos · qꝛ vos me
amaſtis· ⁊ credidiſtiſ
quia a deo exiui · Exi=
ui a patre · et veni in
mundum· iterum reli=
quo mundꝰ· ⁊ vado ad
patrem·

Chriſ· Rurſus oñ
dit dñs q̄ꝫ expedit e
um abire cum dicit·
Et in illo die me non
rogabitis quicq̄ꝫ
Augꝰ· Hoc verbuz
qꝺ eſt rogare nō ſo
lum petere· veruꝫ ⁊
interrogare ſignifi=
cat· Et grecum euā=
gelium vnde ħ trāſ
latum eſt· tale habꝫ
verbum qꝺ vtrūq̄z
poſſit intelligi·
Chriſ· Dicit ergo ī
illo die ſcꝫ cum reſur
rexero· me non roga
bitis quicq̄ꝫ id eſt ñ
dicetis· oſtende nob̄
patrem et q̄ vadis·
qm̄ ſcietiſ ꝑ ſpm̄ ſan
ctum· Vel non roga
bitis me· id eſt ñ in=
digebitis mediatorē
ad impetrandum· ſed
ſufficiet nomē meum
qꝺ inuocantes om̄ia
accipietis· Vnde ſe=
quitur· Amen amen
dico vobis· ſi q̇d pe=
cieritis patrem in no
mine meo dabit vob̄
Oſtendit autem noīſ
virtutē· ſi non viſus
neq̄z rogatus· ſꝫ no=
minatus ſolum apud
patrē facit mirabi=
lia· Non ḡ ait exiſti=
metis qꝛ de reliq̄ non ero vobiſcū· vos derelictos
eſſe· Nomē em̄ meum maiorē dabit vob̄ ſecuritatē
Vnde ſequitᷣ· Vſq̄z mō non petiſtis quicq̄ꝫ in noīe
meo· petite· et accipietis· ut gaudiū veſtrū ſit ple
nū Theo· Alacritas em̄ veſtra tūc erit integer=
rima cuꝫ ad vota vob̄ petita ſuccedēt Chriſ· qꝛ
igitᷣ obumbrata erāt que dicta ſūt· ſubiūxit· Hec ī
ꝓuerbijs locutꝰ ſū vob̄· venit hora cū iaꝫ nō in ꝓ
uerbijs loquar vob̄· id ē erit tēpꝰ qñ ſcietis om̄ia
maīfeſte· dicit autē reſurrectōnis tempꝰ· Sꝫ palā
de patre ānunciabo vob̄· Etem̄· xl· diebꝰ diſputa=
uit cū eis ꝯgregatis loq̄ns de regno dei· Et nunc
inquit in timore exñtes ñ attēditis his q̄ dicuntᷣ·
Tunc autē reſuſcitatū videntes poteritis palam
oīa dicere Theo Adhuc ꝑbet illis fiduciā quom
am recipient in temptacōibꝰ auxiliū deſup· cum
ſubdit· In illo die in noīe meo petetis· et adeo aſſe
ro vob̄ patrem fauere q̄ꝫ neq̄z interuētu meo vite
rius indigebitis· Vnde ſubdit· Et non dico vob̄
qꝛ ego rogabo patreꝫ ꝑ vob̄· Ipe em̄ pater amat
vos· Porro ne reſiliāt a dño· velut eo vlteriꝰ ñ e=
gētes· ſubiūgit· Quia vos me amaſtis· q̄i· d· Ob ħ
diligit vos patᷣ qꝛ vos me dilexiſtis· Cū itaq̄z exci
deritis ab amore meo ꝯfeſtim ⁊ a patᷣno decidetis
Augꝰ· Sed nunquid ideo amat ille quia nos a
mamus· an pociꝰ quia ille amat· ideo nos amamus
Hoc ipe euāgeliſta ī epl̄a ſua dicit Nos diligamꝰ
quia ipe prior dilexit nos· Amat ergo nos pater·
quia nos amamus filium· cum a patre et filio acce
pimus vt et patrem amemus et filium· Amauit ip
ſe q̄ꝫ fecit· ſꝫ non in nobis faceret quod amaꝫ ñ an
tequam id faceret nos amaret· Hila· vj· de tri·
Caret etiam apud patrem interceſſionis neceſſita
te ꝑfecta de filio fides qui quod a deo exierit cre=
dit atq̄z amat· Et ꝑ ſeipam iam et audire meretur
et amari· natū ex deo filium miſſumq̄z ꝯfeſſa· Vnꝺ
ſequitur Et credidiſtis· qui a deo exiui Natiuitas
itaq̄z eius et aduentus oſtēditur cum ſubdit· Exiui
a patre et veni in mundū· Aliꝰ in diſpenſacōe al/
teruꝫ in natura eſt· A patre em̄ veniſſe et a deo ex
iſſe nō eſt ſignificacōis eiuſdē Cum aliud ſit a deo
in ſubſtanciam natiuitatis exiſſe· aliud a patre in
hunc mundum ad ꝯſūmanda ſalutis noſtre ſacram̄
ta veniſſe· Cum aūt exire a deo ſit ex natiuitate ſub
ſiſtere quid aliud q̄ꝫ deus eſſe poſſet· Criſ· Quia
ꝟo reſurrectōnis ſmo ñ modicē eos mittigabat et
cum hoc audire quod a deo exiuit· Et illuc vadit ·
ꝯtinue ea circūuoluit· Vnde ſequitur· Iterum reli
quo mundum· et vado ad patrem· Nam hoc quidē
certificabat qm̄ recte in ipm credebant· Hoc ve/
ro qm̄ ſub municione eius futuri erant· Augꝰ·
Exijt em̄ a patre quia de patre eſt· In mundū venit
quia mūdo ſuū corpus oſtendit· Mundū relinquit
corꝑali diſceſſione perrexit ad patrem hominis
aſcenſione· Nec mundum deſeruit preſencie guber
nacione· quia ſic in mundum venit exiens a patre vt
non deſereret patrem· Sed dominuꝫ iheſuꝫ xp̄ꝫ·
poſtq̄ꝫ reſurrexit et interrogatum legimus et ro=
gatum Nam interrogatus eſt a diſcipulis aſcen/
ſurus ī celum quando regnuꝫ reſtitueret iſrahel
Rogatus eſt a Stephano cū eſſet in celo vt ſpiri
tum eꝰ ſuſciperet Et q̇s audeat dicere rogandū nō
eſſe immortalem· Rogari debuiſſe mortalem· Pu=
to ergo q̄ꝫ dicit in illa die nō me rogabitis quicq̄ꝫ
non ad illud tempus referendꝰ ē quo reſurrexit· ſꝫ
ad illud qñ videbiꝰ eum ſicuti eſt· que viſio non tē
poralis vite ē· ſed eterne Vbi iam nihil rogemus
Nichil interrogemus quia nichil deſiderandum
remanebit· Nichil querendum latebit· Alchui=
nus · Sic ergo dicit in futuro non me rogabitis
quicq̄ꝫ Sed interim dū in ꝑegrinacōne huius mi
ſerie ꝯuerſamini pecieritis patrē dabit vobis· vnꝺ
ſubdit · Amē amē dico vobis ſi quid pecieritis pa
trem in nomine meo dabit vobis Auguꝰ· Hoc
q̄ꝫ ait · ſi q̇d ñ qꝺlibꝫ itelligitᷣ ſed aliquid qꝺ ñ in
beate vite comparacione ſit nihil Nō autē petitur
in nomine ſaluatoris quicq̇d petitᷣ contra racioneꝫ
ſalutis Nō em̄ ſonū literarū aut ſillabaꝝ· ſꝫ qꝺ ſo=
no recte ac veraciter intelligitur· hic accipienduꝫ
eſt cū dicit· in nomine meo· Vnde qui hoc ſentit de

xp̄o qđ non eſt de vnico filio dei ſenciendū nō pe
rit in eius nomine· Qui vero qđ eſt de illo ſenciend
ſentit· ipe in eius nomie petit· et accipit qđ petit
ſi non contra ſuam ſalutem ſempiternā petit· acci-
pit autem qn̄ debet accipe· Quedam em̄ non negā
tur· ſꝫ ut congruo dentur tempe differunt· Ita ſa
ne intelligendum eſt qđ ait· Dabit vob· ut ea bene
ficia ſignificata ſciantur· his verbis que ad eos q̄
petunt ꝓprie ptinent· Exaudiunt̄ quippe omēs ſan
cti ꝓ ſeipſis non autem ꝓ omnibus · qꝛ nō vniuer
ſe dictum eſt· dabit· ſꝫ dabit vobis· Qđ autem ſeq-
tur· Vſqꝫ modo non petiſtis quicq̄ in nomie meo·
duob⁹ modis intelligi poteſt· vel qꝛ in noie meo
non petiſtis· qđ nomen non ſicut cognoſcendū eſt
cognouiſtis vel non petiſtis quicq̄ qm̄ in conpa-
cōne rei quā petere debuiſtiſ ꝓ nihilo habend eſt
qđ petiſtis· Vt igitur in nomine eius non nihil· ſꝫ
gaudium plenū petant ſubdit· petite et accipietiſ
ut gaudium veſtrum ſit plenū· Hoc qđ dicit gau-
dium plenum non carnale· ſꝫ ſpiritale gaudium eſt
Et qn̄ tantū erit ut aliquid ei iam non ſit addendū
tunc erit plenum Aug⁹· pmo de trinitate· Hoc
autem eſt plenum gaudiū veſtrū q̄ amplius non ē
frui deo· trinitate ad cui⁹ imaginem facti ſum⁹·
Aug⁹· ſup iohannem· Quicquid ergo petitur qđ
ptinet ad hoc gaudium ꝯſequend hoc eſt in nomie
xp̄i petend· Iſto em̄ bono in petendo pſeuerantes
ſanctos ſuos nequaq̄ miſericordia diuina frauda-
bit· Quicquid autem aliud petitur· nihil petit̄ nō
quia nulla res eſt· ſꝫ quia in tanta rei compacōne
quicquid aliud concupiſcitur· nihil eſt· Sequit̄
Hec in ꝓuerbijs locutus ſū vobis· venit hora cū
iam non in ꝓuerbijs loquar vobis· ſꝫ palam de pa
tre ānunciabo vobis· Poſſem dicere hanc de q̄ lo-
quitur horam· futurum ſeculū intelligi· vbi vide-
bimus palam qđ aplus dicit facie ad faciem· ut qđ
ait· hec in ꝓuerbijs locutus ſū vob· hoc ſit qđ ab a
poſtolo dictum eſt· Videm⁹ nunc p ſpeculū in em-
gmate· Annūciabo autē vob quia p filiū pater vi
debitur· Neqꝫ em̄ patrem quis cognoſcit niſi fili⁹
et cui voluerit filius reuelare Greg· xxx· moral
Palam quippe de patre ānunciare ſe aſſerit· quia
p patefactam tunc maieſtatis ſue ſpeciem· et q̄mo
do ipe gignenti nō impar oriatur· et q̄modo vtro
rumqꝫ ſpūs vtriqꝫ coeternus ꝓcedat oſtendet·
Aug⁹· Sed iſtum ſenſū videt̄ impedire qđ ſequit̄
In illo die in nomine meo petetis· In futuro enim
ſeculo quid petituri ſim⁹ qn̄ ſaciabit̄ in bonis deſi
derium noſtrū· Peticō namqꝫ alicuius ē indigēcie
Relinquitur itaqꝫ ut intelligat̄ iheſus diſciplos ſu
os de carnalib⁹ vel animalib⁹ ſe ſpiritales eſſe fa
cturum· Homo autem animal' ſic audit q̄cumqꝫ au
dit de dei natura· ut aliud q̄ corpus cogitare non
poſſit· Ideo ꝓuerbia illi ſūt quecūqꝫ dicta ſapiē
cie de incorporea inmutabiliqꝫ ſubſtācia non q̄ tan
q̄ ꝓuerbia deputet· ſꝫ quia ſic cogitat q̄modo · q̄
ꝓuerbia ſolent audire neqꝫ intelligere· Cum vero
ſpiritalis ceperit omnia diiudicare· eciaꝫ ſi in hac vi
ta velut p ſpeculū et ex pte pſpicit· tam̄ nullo cor
poris ſenſu· nulla imaginaria cogitacōne· ſꝫ mētis
certiſſima intelligencia capit deum non corp⁹ eē
ſꝫ ſpm̄· Ita palam de patre ānunciante filio ut eiuſ

dem ſubſtancie conſpiciat̄ et ipe qui ānunciat tūc
in ei⁹ nomie petūt q̄ petūt· qꝛ in ſono ei⁹ noīs n̄ ali
ud q̄ res ipa eſt· que h̄ nomine vocat̄ intelligunt
Hij poſſunt cogitare dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m inq̄ntum
homo eſt ꝓ nobis interpellare patrē· Inq̄ntum de
us eſt· nos exaudire cum patre· qđ eum ſignificaſſe
arbitror vbi ait· Et non dico vob quia ego roga
bo patrem ꝓ vob· Ad h̄ quippe intuend q̄uo non
rogat patrem filius· ſꝫ ſimul exaudiant rogantes
pater et filius· n̄ niſi ſpiritalis ocul⁹ mētis aſcēdit

Dicunt ei diſcipuli ei⁹
Ecce nunc palam loq̄
ris· et ꝓuerbium nullū
dicis· nunc ſcim⁹ quia
ſcis omia· et non ē op⁹
tibi ut quis te interro-
get· In hoc credimus
quia a deo exiſti · Re-
ſpondit eis iheſus · mo
do creditis· Ecce venit
hora et iam venit· ut di
ſpergamini vnuſquiſ-
qꝫ in ꝓpria· et me ſoluꝫ
relinquatis· et non ſuꝫ
ſoluſ· quia pater mecū
eſt· Hec locut⁹ ſum vo
bis· ut in me paceꝫ ha-
beatis· In mūdo preſſu
ram habebitis· ſed cō-
fidite· ego vici mūduꝫ

Chriſ· Quia diſci
pulos hoc marie re
ſpirare fecit q̄ erāt
patris amici· ꝓpt e
rea dicunt ſe cogno
ſcere q̄ omia noſſet
Vnde ſequit̄· Dicūt
ei diſcipuli eius · Ec
ce nunc palam loq̄
ris· et ꝓuerbiuꝫ nul
lum dicis Aug⁹·
Cum autē adhuc ꝓ
mittatur futura illa
hora in qua ſine ꝓ
uerbijs locutur⁹ eſt
cur iſti hoc dicūt ni
ſi quia illa que ſci t
ipſis non intelligē
tibus eſſe ꝓuerbia·
vſqꝫ adeo non intel
ligunt ut nec ſalteꝫ
non ſe intelligere in
telligant Chriſ·
Qm̄ autem ad id qđ
in eoruꝫ mente erat
reſpondit ſubdunt·
Nunc ſcimus q̄uoꝫ
ſcis omia · vides q̄li
ter impfecte ſe ha
bebāt · qui poſt tot
et tanta demonſtrata dicunt· Nunc ſcim⁹ et hoc di
cunt tanq̄ ei quandam graciam tribuentes· et nō
eſt opus tibi ut quis te interroget hoc eſt anteq̄
audias· noſti ea que ſcandalizant nos et quieſcere
nos feciſti dicens· Qm̄ pater vos amat Aug⁹·
Quid ergo vult ſibi· q̄ ei quem ſciebant noſſe oīa·
cum dicere debuiſſe videant̄· non eſt opus tibi ut
quicq̄ interroges· dicendū pocius putauerūt· Nō
eſt opus tibi ut quis te interroget· qđ vtrūqꝫ le
gimus factum et interrogaſſe ſcꝫ dn̄m et interro
gatum fuiſſe· Sed hoc cito ſoluit̄ qui h̄ non ei· ſꝫ
illis pocius opus erat quos interrogat vel a q̄buſ
interrogabat̄· Neqꝫ em̄ aliquos ille interrogabat
ut ab eis aliquid diſceret· ſꝫ eos pocius ut doceret
et qui interrogabāt eum volentes ab eo aliq̄d di
ſcere illis ꝓfecto id opus erat· ut ſcirent ab eo ali
qua qui nouerat omīa· Ille autem non opus habe
bat· ut q̄ ab eo ſcire quiſqꝫ vellet· p ipius cogno
ſceret interrogacōnem· quia priuſq̄ interrogaret̄·
interrogatorum nouerat voluntatem· Preuidē aūt
cogitacōnes hoim· magnuꝫ dn̄o n̄ erat· ſꝫ magnuꝫ
puul' erat qui ſubdūt· In hoc credim⁹ quia a deo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

exiſti Hyla·vi·de tri·Per id eñ̄ credũt q̄ a deo
exijt·quia ea que dei ſũt agit·Nam cum dñs vtrũ
q̄ʒ dixiſſet·a deo exiui et a patre veni in hũc mund̄
nihil admiracõis in eo habuerũt·qd̄ frequenter
audierant·Vñ non addũt·A patre veniſti in hũc
mund̄·Sciebant eñ̄ a deo miſſum·Et exiſſe tamẽ a
deo neſciebant·Inenarrabilẽ vero illam filij nati
uitatem p̄ virtutem dicti iſtius intelligentes·tũc
primum ceperunt aduertere·cum illum ſine puer
bijs pfiterenẽ eſſe locutũ·Non eñ̄ p̄ ↄſuetudineʒ
humani partus deus ex deo naſcit̃·cuius a deo exi
cio pocius q̄̃ ꝓtus eſt·Eſt eñ̄ vnus ex vno·non ē̃
porcio·non eſt deſectõ non eſt diminucõ·non deri
uacõ·non eſt ꝓtenſio·non paſſio·ſʒ viuentis natu
re ex viuente natiuitas eſt·Deus ex deo exiens eſt·
nõ creatura in dei nomẽ electa·nõ ut eſſʒ cepit ex
nihilo·ſʒ exijt a manente et exiſſe ſigᷣficacõneʒ ha
bet natiuitatis·non inchoacõis Aug9·deniq̄ʒ d̄
ipſa eorum etate adhuc ſm̄ interiorem hominẽ p
ua et infirma eos admonet·Vnde ſubdit̃·Reſpon
dit eis jheſus·Modo creditis Beda·Quod duo
bus modis ꝓnunciari poteſt affirmando ſcʒ ꝗ inſul
tando·Si inſultando h̄ eſt ſenſus·tardius ad cre
dendum euigilaſtis·Ecce eñ̄ venit hora et cetera
Si affirmando ſenſus eſt·Verꝫ eſt qd̄ creditiſ·Sʒ
ecce veit hora ut diſpergami vnuſquiſq̄ʒ in ꝓpria
et me ſolũ relinquatis Aug9·Non eñ̄ qñ̄ comp̄
henſus eſt·tantũmodo carne ſua eius carnẽ veruʒ
eciam mente reliquerũt fidem Chriſ·Dicit au
tem diſpergami·ſcʒ qñ̄ tradar·tñ̄ eñ̄ vobis dña
bitur timor·ut neq̄ʒ ſimul poſſitis recedere·Sed
ego ex hoc nullum paciar maluʒ·Vnde ſubdit·Et
non ſũ ſolus q̄ꝛ pater mecum eſt Aug9 Ad h̄ in
telligend̄ eos volebat extendi et creſcere·ne ſic a
patre filium cogitarent exiſſe·ut putarent eciã re
ceſſiſſe·Deinde ſmonem concludit dicens·Hec lo
cutus ſũ vobis ut in me pacem habeatis Chriſ·
id eſt ut non abijciatis me a mente veſtra·Non eñ̄
nunc ſolum qñ̄ comp̄hendar·fient vobis aduerſã
ſʒ donec eritis in mundo tribulacõnem habebitis·
Et hoc eſt qd̄ ſubdit in mũdo preſſuram habebitiſ
Greg·xvi moral·q·d·ſit vobis de me interi9 qd̄
conſolando reficiat·q̄ꝛ erit de mundo exterius qd̄
ſeuiendo grauiter p̄mat Aug9·Illud inicium ha
bitura fuerat iſta preſſura·De quo dicit·Veit ho
ra ut diſpergami vnuſquiſq̄ʒ in ꝓpria ſʒ non eo mo
do erat pſeueratura·Qd̄ eñ̄ adiunxit·Et me ſoluʒ
relinquatis non vult eos tales eſſe in conſequenti
preſſura quam poſt eius aſcenſionem fuerãt in mũ
do habituri ut relinquant eum·ſʒ ut in illo pacẽ ha
beant pmanentes in eo·Vnde ſequit̃·Sed confidi
te Chriſ·i·reſurgite mente·Magr̃o eñ̄ ſupan
te inimicos non opꝫtet anxiari·Vnde ſubdit·Quia
ego vici mũdum Aug9·Dato autem ſpũſancto
confiderunt·et vicerũt non niſi in illo·Non eñ̄ vi
ciſſet ille mund̄ ſi membra eius vinceret mundus·
Cum autem dicit·Hec locutus ſũ vob·ut in me pa
cem habeatis·non recenciora pauloante ab eo di
cta·ſʒ omi debem9 accipe ſiue quecũq̄ʒ illis locutus
eſt ex quo eos cepit habere diſcipl̃oſ ſiue ex q̄ poſt
cenam exorſus eſt·hunc mirabilẽ ꝓlixumq̄ʒ ſmo
nem·Hanc eñ̄ cauſam commendauit ſmonis ſui ut in

illo pacem haberent·hec pax finem temp̃is nõ ha
bebit·ſed omis pie noſtre intencõis actionisq̄ʒ fi
nis ipſa erit·

CAP. XVII.

Hec locutus
eſt ihesus·⁊
ſ̃bleuatis o
culis i celũ
dixit·Pater venit ho
ra·clarifica filium tuũ
vt filius tuus clarificeʒ
te·Sicut dediſti ei po
teſtatem omnis carniſ
ut om̃e quod dediſti ei
det eis vitam eternam
Hec eſt autem vita ẽt
na·ut cognoſcãt te ſo
lum verum deuʒ·et quẽ
miſiſti ih̄m xp̄m·Ego
te clarificaui ſuper ter
ram·Opuſ conſumaui
qd̄ dediſti michi·ut fa
cerem·Et nunc clariſi
ca me tu pater apud
temetipſum·claritate
quã habui priuſq̄̃ mũ
dus fieret apud te·

Chriſ·q̄ꝛ dixe
rat dñs·In mundo
preſſurã habebitis
poſt admonicõnem
in oracõnem ↄuerti
tur·erudienſ nos in
tribulacõib9 om̃ia
dimittentes ad deũ
refugere·Vnde di
citur·Hec locutus
eſt jheſus Beda·
illa intelligi debent
que in cena locut9 ẽ
quedam quidem ſe
dendo vſq̄ʒ ibi·Sur
gite eam9 hinc·De
inde ſtando vſq̄ʒ ad
hymni finem·Cui9
h̄ eſt iniciũ·Et ſub
leuatis oculis in ce
lum dixit·Pater ve
nit hora clarifica fi
lium tuum Chri·
Propter hoc in ce
lum oculos eleuauit
ut nos doceret extẽ
ſionem q̄ eſt in ora
cionibus ut ſtantes
ſurſũ aſpiciam9 non
oculis carnis ſolum
ſed et mentis Au
guſtin9·Poterat
auteʒ dñs in forma
ſui ſi hoc opus eſſet
orare ſilencõ·Sed
ita ſe patri exhibe
re voluit p̃catorem·ut meminiſſet noſtrum ſe eſſe
doctorem·Proinde non ſolum ad ipſos ſmocina
cio ſed eciam ꝓ ipſis ad patrem oracõ diſcipulo
rum eſt edificacõ·Profecto ꝗ noſtꝝ qui fueram9
conſcripta lecturi·Hoc autem qd̄ ait·Pater veit
hora·oſtendit omne temp9 et quid qñ̄ faceret·vel
fieri fineret·ab illo eſſe diſpoſitũ·qui tempi ſubdi
tus non eſt·Non autem credat̃ hec hora fato vrgẽ
te veniſſe ſʒ deo pocius ordinante·Abſit eñ̄ ut ſi
dera mori cogerent ſiderum conditorem Chriſ
iij·de tri·Non diem autem non temp9 ſʒ horam ve
niſſe dicit·In hora diei porcio eſt·Et que erat ho
ra·Jam nunc conſpuendus·flagellandus·crucifigẽ
dus erat·ſed clarificat pater filium·Sol de curſu
opis defecit·et interitum ſuum cum eo reliq̃ mun
di elementa ſenſerũt·ad onus domi in cruce pendẽ
tis·terra tremuit·et eum qui moritur9 erat·intra
ſe conteſtata eſt non cape·Proclamat cẽturio·Ve
re filius dei erat iſte·p̃dictioni conſentit effectus·
Dñs dixerat·Clarifica filium tuũ non ſolum nomie
conteſtatus ẽ eſſe ſe filium·ſed et ꝓprietate qua di
citur tuuʒ·Multi eñ̄ nos filij dei·ſʒ nõ talis h̄ fili9
hic eñ̄ ꝓprius et ver9 ẽ filius origine·ñ adopcõe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

veritatē non nuncupacōne· natiuitate ñ creacōne
Ergo poſt clarificacōnem eius veritatꝪ confeſſio
ſecuta eſt· Nam verum dei filium centurio ꝯfiteť·
ne quis credenciuꝫ ambigeret qᵈ aliquis pſequen
cium non negaſſet Aug⁹· Sꝫ ſi paſſione clarifica=
tus dicitur· quantomagis reſurrectōne· Nā in paſ
ſione magis eſſe humilitas ꝙ claritas ꝯmendatur
Quᵈ ergo ait· Pater venit hora· clarifica filiuꝫ tu=
um· ſic intelligendᵘ eſt· tanꝙ dixerit· venit hora ſe
minande humilitatis· fructuꝫ non differas clarita
tis Hyla· iij· de tri· Sed forte infirm⁹ reperieť
filius dum clarificacōneꝫ pocōris expectat· Et qͥſ
non patrem pocōrem confitebiť cũ ipe dicat· Pa
ter maior me eſt· Sed cauendᵘ eſt· ne apud imperi
tos gloriam filij honor patris infirmet· Nam ſeqͥť
ut filius tuus clarificet te· Non ergo infirmus eſt
filius vicem clarificacōnis ipe cum clarificandus
ſit redditur⁹· Ergo expoſtulacō clarificacōnis dā
de· viciſſimqꝫ reddende eandem in vtroqꝫ oſtēdit
diuinitatis virtutem Aug⁹· Merito autem que
ritur quõ patrem clarificauerit filius· cum ſempitꝰ
na claritas patris· nec diminuta fuerit ĩ forma hu
mana· nec augeri potuerit in ſua pfectione diuina·
Sed apud hoĩes minor erat qñ in iudea tantũmo
do deus notus erat· Quia vero p euangelium xp̄i
factum eſt· ut pater innoteſceret gentib⁹· patrem
clarificauit et filius· Dicit ergo· Clarifica filiũ tu
um ut filius tuus clarificet te ac ſi dicat· ĩſuſcita me
ut inoteſcas toti orbi per me· Deinde magis pan
dens quomodo clarificet patrem fili⁹ ſubiungit·
Sicut dediſti ei poteſtatē omĩs carniſ· ut omẽ qᵈ
dediſti ei det eis vitam eternā· Omnē carnē dixit
omnē hoĩem· a patre totum ſigꝰficans· Hoc auteꝫ
ꝙ poteſtas xp̄o a patre data eſt omĩs carnis· ſcꝫm
hoĩem intelligendᵘ eſt Chriſ· iij· de tri· Caro eñ
factus ipe vite eternitatē erat caducis et corpore
is et mortalibus redditur⁹ Hyla· ix· de tri· Vel
accepcō poteſtatis ſola eſt ſigꝰficacō natiuitatis·
in qua accepit id qᵈ eſt· Non eſt infirmitati dacio
deputanda· cum in eo ſigꝰficeť paťr eſſe qᵈ dederit
et in eo filius deus maneat· ꝙ vite eťne dande ſup
ſerit poteſtatē Chriſ· Dicit autem· dediſti ei po
teſtatem omĩs carnis ut oſtendat ꝙ nō ad iudeos
ſolos ſua predicacō· ſꝫ ad totum orbem terrarꝫ ex=
tendetur· Sed quid eſt qᵈ dicit· omĩs carnis· Nō
eñ vtiqꝫ omẽs crediderũt· Et quidem qͥntuꝫ ex eo
eſt· omnes crediderũt· Si vero ñ attendebant hiſ
que dicebanť· non eius qui dicebat· eſt criminacio·
ſed eorum qui non ſuſceperũt Aug⁹· Dicit ergo
Sicut dediſti ei poteſtatē omĩs carnis· ita te glo=
rificet filius· i· notũ te faciat omĩ carni· quaꝫ dedi=
ſti ei· Sicut ei dediſti ut omẽ qᵈ dediſti ei· det eis
vitam eternā Hyla· iij· de tri· Sed in quo tandeꝫ
eternitatis vita eſt oſtendit· cum ſubdit· Hec eſt
autem vita eterna ut cognoſcant te ſolum verum
deum· Vita eſt verum deũ noſſe· Sed ſolum hꝫ nō
facit vitam· Quid ergo ꝯnectitur· Et quem miſiſti
ihesũ xp̄m Hyla· iiij· de tri· Dum autem arriani in
telligunt ſolum patrē verꝫ deũ· ſolum iuſtum· ſo=
lum ſapientē· a ꝯmunione horꝫ ſcꝫm hos filius ſepa
tur· Soli eñ ut aiunt ꝓpria ñ pticipanť ab altero
que ſi in patre ſolo et non in filio eſſe exiſtimabun
tur· neceſſe ē fili⁹ deus falſus et inſipiens eſſe cre=
datur Hyla· v· de tri· Nulli autē dubiuꝫ eſt veri
tatem ex natura et ex virtute eſſe· Verꝫ eñ triticũ
eſt qᵈ in far ꝯminutũ et in panem coctũ et in cibũ
ſuptum· reddit ex ſe et naturā panis et mun⁹· Que
ro ergo in quo filio veritas dei ſit· cui nō deſit dei
nec natura nec virtus· Nature eñ ſue virtute vſus
eſt· ut eſſent que non erāt· et fierent· que placerēt
Hyla· ix· de tri· An forte qᵈ ait· te ſolum· ꝯmu=
nionē atqꝫ vnitatem ſuā a deo ſepat· Separat ſa
ne ſi non ad id qᵈ ait· te ſolum verum deũ· cōtinue
ſubiecit· Et quē miſiſti ihesũ xp̄m· Per id eñ eccle
ſie fides xp̄m verũ deum confeſſa eſt· ꝙ ſolum ve=
rum deum confeſſa patrem ſit· Non eñ vnigenito
deo nature demutacōnem naturaľ natiuitas intu=
lit Aug⁹· vi· ᵭ tri· Videndᵘ eſt ergo an intellige
re cogamur· cum dictum eſt patri· Vt cognoſcant
te ſolum verum deum· tanꝙ hoc inſinuare volue
rit· quia et ſolus pater deus verus eſt· ne non inſi
ipſa tria ſimul· patrem et filium et ſpm̄ſanctũ intel
ligeremus eſſe deum· Nunc ergo ex domi teſtimo
nio· et patrem ſolum verꝫ deum dicim⁹· et filiũ ſo
lum deũ verꝫ· et ſpm̄ſanctũ ſolũ verꝫ deũ· et ſimľ
patrem et filiuꝫ et ſpm̄ſanctũ· id eſt ſimul ipaꝫ tri
nitatem non tres veros deos· ſed vnũ verꝫ deum·
Aug· ſup iohannē· Vel ordo verborꝫ eſt· ut te
et quem miſiſti ihesũ xp̄m cognoſcāt· ſolum verum
deum· Conſequenť eñ et ſpũſſanctus intelligitur
quia ſpũs eſt paťs et filij tanꝙ caritas ꝯſubſtan
cialis amborũ· Sic igitur filius glorificat te· ut
omnib⁹ quos dediſti ei· te cognitum faciat· Porro
ſi cognicō dei eſt vita eterna· tantomagis in vita
eterna qͥntomagis in hac cognicōne pficim⁹· Nō
autem morieñ in vita eterna· Tunc ergo dei cog
nicō pfecta erit· qñ nulla mors erit· ſũma tunc dei
clarificacō· qr ſũma gloria· A veterib⁹ autem glo
ria diffinita eſt frequens de aliqͦ fama cum laude·
Ac ſi homo laudatur· cum fame creditur· quõ de⁹
laudabiť· qñ ipſe videbiť· Propť qᵈ ſcriptũ eſt·
Beati qui habitant· in domo tua in ſecula ſeculorꝫ
laudabũt te· ibi erit dei ſine fine laudacō· vbi erit
dei plena cognicō et ideo clarificacō Aug⁹· i· ᵭ
tri· Quᵈ auteꝫ dixerit famulo ſuo moyſi· Ego ſum qͥ
ſũ· hoc contemplabiñ cum viuem⁹ in eternũ Au
gu· iij· de tri· Cum eñ fides nr̄a videndo fiat veri
tas· tunc mortalitatē nr̄am ꝯmutatā tenebit eter=
nitas Aug⁹· ſup iohannē· Sed prius hic clarifi
catur deus· cum ānunciatus homib⁹ innoteſcit et
p fidē credentib⁹ predicať· Propť qᵈ dicit· Ego
te clarificaui ſup terram Hyla· iij· de tri· Hec qͥ
dem· clarificacōnis viciſſitudo non ptinet ad diui
nitatis pfectũ· ſꝫ ad honorē qui ex cognicōne ig
norancium ſuſcipiebať Chriſ· Vnde bene dixit·
ſup terram· In celo eñ glorificatus fuerat et in
natura gloriam habēſ et ab angelis adoratuſ· Nō
igitur ᵭ illa gloria ait que ſubſtancie eius ē· ſꝫ de
ea que ad culturam hoĩm ptinet· Vñ ſubdit· Opuſ
ꝯſũmaui· qᵈ dediſti mihi ut facerē Aug⁹· Non
ait iuſſiſti· ſꝫ dediſti· vbi ꝯmendatur euidens grā·
quid eñ habet qᵈ non accepit eciaꝫ in vnigenito
humana natura· Sed qͦmodo ꝯſumauit op⁹· qᵈ ac
cepit ut faciat· cũ reſtet adhuc paſſiōis experimtũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

niſi quia conſumaſſe ſe dicit. qđ ſe ꝯſumaturū. cer
tiſſime nouit Chriſ. Vel dicit. Conſumaui. quaſi
ea que ex pte mea ſūt omīa feci. aut quia cū id qđ
maximū eſt. factum eſt. dici poteſt totū iam factuꝫ
eſſe. Radix em̄ bonorum ſubmiſſa erat. quā omino
debebat ſequi fructus. Et quia his q̄ futura erāt
ip̄e iam aderat et copulabat̄ Hyla. ix. de trinita
te. Poſt que. ut meritum obediencie et ſacramentū
tocius diſpenſacōnis intelligēm9. adiecit. Et nūc
clarifica me tu pater apud temetip̄m Aug9. ſup̄
dixerat. Pater venit hora clarifica filiuꝫ tuum. ut
filius tuus clarificet te. In quo v̄borꝝ ordine oſten
derat prius a patre clarificand̄ filium. ut patrē cla
rificaret filius. Modo autem dixit. Ego te clarifi=
caui. et nunc clarifica me. tanq̄ prior ip̄e patrem
clarificauerit. a quo deinde ut clarificet̄. expoſcit.
Ergo intelligend̄ eſt vtroqꝫ verbo ſupius vſuꝫ eo
ordine quo futurꝝ erat. modo vero vſum fuiſſe v̄
bo preteriti tempis de re futura. velut ſi dixiſſet.
Ego te clarificabo ſup̄ terram. opus ꝯſumādo qđ
dediſti mihi. ut faciam. et nunc clarifica me tu pat̄
que eſt omino eadem ſn̄ia. niſi q̄ hic addit̄ clarifi=
cacōnis modus cum ſubdit̄. Claritate quā habui.
priuſq̄ꝫ mund9 fieret apud te. Ordo verboruꝫ eſt.
quā habui apud te. priuſq̄ꝫ mund9 eſſet. H̄ quidaꝫ
ſic intelligend̄ putauerūt. tanq̄ natura humana q̄
ſuſcepta eſt a verbo ꝯuerteret̄ in verbū. et hō mu
taret̄ in deum. ymmo ſi diligentius cogitem9. hō
periret in deo. Non em̄ quiſq̄ꝫ ex iſta mutacōne ho
mis. vel duplicari dei verbū dictur9 eſt. vel auge
ri ſed quiſquis dei filium p̄deſtinatum negat. huc
eundem filium homis negat. Cum ergo videret il
lius p̄deſtinate ſue glorificacōnis veniſſe iam tē=
pus. ut et nunc fieret in redicōne. qđ fuerat in p̄=
deſtinacōne iam factum. orauit dicens. Et nunc cla
rifica me tu pater. ꝛc̄. i. illam claritatem quaꝫ ha=
bui apud te in p̄deſtinacōe tua. temp9 eſt ut apud
te habeam eciam viuens in dextera tua Hyla. iij
de tri. Vel orabat ut id qđ ex tempe erat gloriam
eius que ſine tempe eſt claritatis accipet. ut in dei
virtutem et ſpūs incorrupcōnē transformata car
nis corrupcio abſorberet̄.

Manifeſtaui nomē tu
um hominibus. quos de
diſti mihi de mundo.
Tui erant. ꝛ mihi eos
dediſti. Et ſermonem
tuum ſeruauerunt. et
nunc cognouerunt. qꝛ
omīa que dediſti mihi
abs te ſunt. quia ver=
ba que dediſti mihi.
dedi eis. et ipſi accepe
runt. et cognouerunt
vere qꝛ a te exiui. ꝛ cre
diderūt. qꝛ tu me miſiſti

Chriſ. Quia dix
erat. Opus ꝯſuma=
ui. manifeſtat q̄le o
pus. ut ſcꝫ nomē dei
manifeſtaret. vnde
dicitur. Manifeſta=
ui nomen tuū homi
bus q̄s dediſti mihi
de mundo. Qđ ſi de
his tantū dixit diſci
pulis cum quib9 ce=
nauit. non ptinet h̄
ad illam clarificacō
nem de qua ſupius
loquebatur. q̄ filius
clarificat patrem.
Quanta eſt em̄ glo
ria. xij. vel. xi. inno=
teſcē potuiſſe mor=
talibus. Si autē qđ

ait. Manifeſtaui nomen tuum homib9 quos dedi=
ſti mihi de mundo. omēs intelligi voluit qui in eū
fuerant credituri. eſt plane iſta clarificacō qua fi
lius clarificat patrē. et tale eſt qđ ait. Manifeſta
ui nomen tuuꝫ. quale illud qđ ſup̄ dixerat. Ego te
clarificaui. ꝓ tempe futuro et illic et hic p̄teritū
ponens. Sed de his qui iam erant diſcipuli. non đ
omnibus qui in illū fuerant credituri eum hoc dix
iſſe. ea que ſequunt̄. credibilius demōſtrant. ab ip
ſo ergo oracōnis ſue exordio omēs ſuos dn̄s vole
bat intelligi. quib9 notū faciendo patrem clarifi=
cat eum. Cum em̄ dixiſſet. Filius tuus clarificet te.
mox quēadmođ id fieret demōſtrauit dicens. Sic
dediſti ei poteſtatē omis carnis. Iam nūc quid đ
illis a quib9 tunc audiebat̄. diſcipulis ſuis dicat.
Manifeſtaui nomen tuū homib9 quos dediſti mihi
de mūdo. Non ergo dei nomē nouerāt cū eſſent iu=
dei et vbi eſt quod legit̄. Notus in iudea de9. et in
iſrael magnū nomē ei9. Ergo intelligēdū ē. Mani=
feſtaui nomē tuū hominibus iſtis quos dediſti mihi
de mūdo qui me audiūt. hec dicētem. Nō illud no=
men tuū quod vocaris de9. ſꝫ illud qđ vocaris pat̄
me9. qđ nomē manifeſtari ſine ipſi9 filij manifeſta
cione non poſſit. Nā qđ de9 dicit̄ vniuerſe creatu=
re eciā omnib9 gētib9 anteq̄ in xp̄m crederēt. nō
oimode eſſe potuit hoc nom̄ incognitū. In hoc ḡ
q̄ fecit hūc mūdū. et anteq̄ imbuerent̄ in fide xp̄i
not9 in omnib9 gētib9 de9. In h̄ autē q̄ nō eſt cū
dijs falſis colend9. notus in iudea de9. In h̄ vero
q̄ pater eſt hui9 xp̄i. p quē tollit peccatū mundi.
h̄ nomē ei9 p̄us occultū. nunc manifeſtauit eis q̄s
dedit ei pater ipſe de mūdo. Sed q̄modo manife=
ſtauit. ſi nōduꝫ venit hora. de qua ſupius dixerat
q̄ veniet hora cū iam nō in ꝓuerbijs loquar vob̄
ꝓinde intelligendū eſt ꝓ tempore futuro p̄teri=
tū poſitū. Chri. Vel q̄ ip̄m xp̄m filium habeat.
manifeſtauerat eis iam et verbis et reb9 Augu
ſtin9. p hoc autē q̄ dicit Dediſti mihi đ mūdo. di
ctū eſt de illis q̄ nō eſſent de mūdo. Sed h̄ eis re=
gn̄acō p̄ſtitit n̄ gn̄acō. Quid ē aūt q̄ ſeq̄t̄. Tui e=
rant ꝛ mihi eoſ dediſti. an aliq̄n hūit pr̄ aliq̄đ ſin̄
filio. abſit. Verūtam̄ habuit aliquid aliquādo dei
fili9. qđ nondū habuit. idem ipſe homis fili9. qui
nondū erat homo fact9 ex matre. Qua ꝓpt̄ q̄ dixit
Tui erant non inde ſe ſepauit dei fili9. ſed ſolet ei
tribuere omne qđ poteſt a quo eſt ipſe qui poteſt
Quod itaqꝫ ait. Et mihi eos dediſti ſcđm hominēꝫ
ſe accepiſſe hāc poteſtatē vt eos haberet. oſtēdit
et etiā ipſe ſibi eos dedit. hoc eſt cū patre de9 xp̄s
homini xp̄o. qđ cum patre non eſt. hoc autē dixit
vt oſtendat eam q̄ ad patrē vnanimitatem. et q̄m̄
placet patri vt filio credant. Vnde ſequit̄. Et ſer=
monē tuū ſeruauerūt. Beda ſmonē patris ſemet
ipſum appellat. quia p ip̄m pater omnia condidit.
et in ſe continet omnes ſermones. ac ſi diceret. Me
memorie commēdauerūt. vt nunq̄ obliuiſcant̄. vel
dicit. Et ſermonē tuū ſeruauerūt. in eo ſcꝫ q̄ mihi
crediderūt. Vnde ſequit̄. Et nunc cognouerūt. qꝛ
omnia q̄ dediſti mihi abs te ſunt. Quidā aūt dicunt
hanc eſſe litterā. Nūc cognoui qꝛ omnia que dedi
ſti mihi abs te ſunt. Sed hij nō habent rōnem. quo
modo em̄ poterat ignorare fili9 q̄ ſunt patris. ſꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

te diſcipulis dictum eſt· Quaſi diceret· didicerūt q̄ nihil eſt in me alienum extra te· et q̄ quecumq̄ȝ doceo· tua ſunt   Aug9· Simul autem pater dedit ei omīa· cum genuit· qui habet omīa   Chriſ· Et vnde didicerunt· ex verbis meis quibus docebam eos· quoniam a te exiui· hoc enim p̄ totū ſtudebat oſtendere euangelium· Vnd̄ ſequitur· Quia v̄ba que dediſti mihi· dedi eis· et ipi acceperunt   Aug9· i· intellexerūt atq̄ȝ tenuerūt· Tunc em̄ v̄bum accipitur quādo mente p̄cipitur· Vnde ſequitur· Et cognouerunt vere· quia a te exiui· Et ne q̄ſ q̄ putaret iſtam cognicōnem iam p̄ ſpeciēȝ factā non p̄ fidem· exponendo addit· et crediderunt· ut ſubaudiam9 vere· quia tu me miſiſti· Hoc itaq̄ȝ crediderūt vere q̄d cognouerūt vere· Idem em̄ eſt· a te exiui· q̄d eſt tu me miſiſti· Quod autem dicit· Crediderunt vere intelligend̄ eſt· n̄ eo quo ſupra dixit· modo crediderunt· ſed vere· id eſt quomodo credendum eſt inconcuſſe· firme· ſtabiliter· non iā ad p̄pria redituri et x̄p̄m relicturi· Adhuc ergo diſcipuli non erant tales quales eos dicit verbis p̄teriti temp̄is· quaſi iam eſſet p̄nuncians quales futuri eſſent accepto ſpirituſancto Quomodo autē pater ea verba filio dederit· facilioꝛ queſtio videtur· ſi ſecundum q̄ eſt filius hoīs accepiſſe a patre credatur· Si vero ſecundum id q̄ eſt de patre genitus accepiſſe a patre iſta verba cogitatur· nihil ibi temporis cogitetur quaſi priuſ fuerit et ea non habuerit· Quoniam quicquid deuſ pater deo filio dedit· gignendo dedit·

Ego p̄ eis rogo Non p̄ mūdo rogo ſed p̄ his quos dediſti mihi quia tui ſunt· Et oīa mea tua ſūt· et tua mea ſunt· ⁊ clarificatus ſum in eis et iam nō ſum in mundo· ⁊ hij in mūdo ſunt· Et ego ad te venio· pater ſancte ſerua eoſ in nomine tuo quos dediſti mihi· ut ſint vnum· ſicut et nos vnum ſumus· Cum eſſem cuȝ eiſ· ego ſeruabam eos in nomine tuo quoſ dediſti mihi· ego cuſtodiui· et nemo ex eis periit· niſi filius perdicionis· ut ſcriptura impleretur· Nūc autem ad te venio· Et hec loquoꝛ i mū do ut habeant gaudium meum eciam impletum in ſemetipſis·

Chriſoſtomus· Quia multas a domino conſolacōnes diſcipuli audientes nondum perſuaſi erant· de reliquo patri loquitur· dilectionem quaȝ ad eos habebat oſtendens· Vnde dicitur Ego pro eis rogo· quaſi diceret· non ſolum que a me ſunt tribuo eis· ſed et alium pro hoc rogo ut amplioꝛem oſtendat amoꝛem· Auguſtinus· Cum auteȝ addit· Non p̄ mundo· mundū vult intelligi eos qui viuunt ſecundum concupiſcenciam mundi· et non ſunt in ea ſoꝛte gracie· ut ab illo eligātur ex mūdo· quam ſoꝛteȝ ſignificat cum ſubdit· Sed pro his quos dediſti mihi· Per h̄ enim q̄ eos illi pater iam dedit· factū eſt ut non pertimeant ad eum mundū pro quo non rogat Neq̄ȝ auteȝ quia pater eos filio dedit· amiſit ipſe quos dedit· Vnde ſubdit· Quia tui ſunt·

Chriſoſtomus· Frequenter auteȝ h̄ ponit· Dediſti mihi ut diſcant quoniam patri hoc placet· et quoniam non ut alienus veniens eos ſeduxit· ſed ut p̄prios accepit· Deinde ne quis eſtimet nouum eſſe eius principatum et nuper eos ſuſcepiſſe a patre· Subiungit· Et omnia mea tua ſunt· et tua mea ſunt· Ac ſi dicat· Neq̄ȝ audiens aliquis quoniam mihi eos dediſti· eſtimet eos alienos eſſe a patre· mea em̄ eius ſunt· nec audiens quoniam tui erant· eſtimet alienos eos fuiſſe a me· que enim ſunt eiuſ· mea ſūt   Auguſtinus· Satis autem hic apparet· quoniam vnigeniti filij ſunt omnia que ſunt patris· per hoc vtiq̄ȝ q̄ eciam ipſe deus eſt· et de patre natus· patri equalis· non quomodo dictum eſt maiori ex duobus filijs· Omnia mea tua ſunt· Illud em̄ de omnibus dictum eſt creaturis· que infra creaturam ſanctam racionabilem ſunt· Hoc autem ita dictum eſt· ut ſit hec eciam ipſa creatura racionalis que non niſi deo ſubditur· Hec ergo cum ſit dei patris non ſimul eſſet et filij· niſi patri eſſet equalis· Nefas eſt enim ut ſancti de quibus hec locutus eſt cuiuſq̄ȝ ſint· niſi eius a quo creati et ſanctificati ſunt· Hoc autem quod ait cum de ſpiritu ſancto loqueretur   Omnia que habet pater· mea ſunt· de his dixit· que ad ipſam patris pertinent diuinitatem· Neq̄ȝ enim ſpiritus ſanctus de creatura que patri eſt ſubdita et filio fuerat accepturuſ cum dicat de meo accipiet·   Chriſ· Deinde demonſtracionem predictoꝛum ponit dicens· Et clarificatus ſum in eis· Ex quo patet· quoniam poteſtatem ſuper eos habeo quoniam gloꝛificant me tibi credentes et mihi· Nullus ei in quibuſ non habet poteſtatem gloꝛificatus eſt·   Auguſtinus Dicendo autem iam eſſe factum· oſtendit iam fuiſſe predeſtinatum· et certum haberi voluit q̄ eſſȝ futurum· Sed vtrum ipſa ſit clarificacio de qua dixerat· Et nunc clarifica me tu pater apud temetipſū Si enim apud te· quomodo in eis· an cum hoc ipſū innoteſcit eis· et per eos omnibus qui credunt eis quaſi teſtibus ſuis· Vnde ſubdit· Et iam non ſum in mundo· et hij in mundo ſunt·   Chriſoſtom9 Hoc eſt et ſi non appaream ſecundum carnem· per hos gloꝛificoꝛ· qui pro me moꝛiuntur· ſicut et p̄ patre· et predicant me· ſicut et patrem p̄dicant·

Aug9. Sed ſi horam illam qua loquebat̃ atten
das. vtriq3 in mundo adhuc erant. Non em̃ ſm ꝑ⸗
fectum cordis et vite id accipe poſſum9. cum di⸗
cat. Iam non ſũ in mũdo. Nunquid ergo fas eſt ut
eum credam9 aliqñ mundana ſapuiſſe. Reſtat igit̃
ut ſecund9 illud q᷑ eciam ipſe in mũdo prius erat. in
mundo ſe dixit. iam non eſſe pñcia corpali. an non
cottidie dicim9. iam non eſt hꝰ. de aliquo q̃ntocius
abituro et maxime morituro. Vnde exponens cur
hoc dixerit. adiecit. Et ego ad te venio. Cõmen⸗
dat igitur patri eos quos corpali abſencia relictu
rus eſt dicens. Pater ſancte ſerua eos in nomie tuo
quos dediſti mihi. Sicut homo deum rogat ꝓ diſ⸗
cipulis ſuis quos accepit a deo. Sed attende qd
ſequitur. Vt ſint vnum. ſicut et nos. Non ait ut ſi⸗
mus vnum ipſi et nos. ſicut et nos vnum ſum9. Ip
ſi vtiq3 in natura ſua vnu3 ſũt. ſicut nos in nr̃a vnũ
ſumus. Quia em̃ vna eademq3 pſona eſt deus et hõ
itelligim9 hoiem i eo q᷑ rogat. et deum i eo q᷑ vnũ ſũt
Et ille et ipſe quẽ rogat. Poterat q̃dem dicẽ ꝓ id q᷑
eccle caput ẽ. et corp9 ei9 eccl̃ia. Ego et ipſi nõ vnu3
ſ3 vn9 ſum9 q2 caput et corp9 vn9 ẽ xp̃9. S3 diuinita⸗
ſuam ↄſubſtancialem patri oñdens. vult eſſe ſuos
vnum. ſed in xp̃o. non tm̃ ꝑ eandem naturã q̃ om⸗
nes ex homib9 mortalib9. equales angelis ſiunt.
ſed eciam ꝑ eandem in eandem habitudinẽ conſpi⸗
rantem ↄcordiſſimã voluntatẽ in vnum ſpm̃ quo⸗
dammõ caritatis igne cõflati. Ad hoc em̃ val3 qd
ait. ut ſint vnum. ſicut et nos vnũ ſum9. ut quẽad⸗
modum pater et fili9 nõ tm̃ eq̃litate ſubſtancie. ſ3 e⸗
ciam voluntate vnum ſũt. ita et hij int̃ quos et de⸗
um mediator eſt filius. Non tm̃ ꝑ hoc q᷑ eiuſdem
nature ſũt. ſ3 eciã ꝑ eand̃ dilectionis ſocietatẽ vnũ
ſũt Chriſ. Rurſus ut homo loquit̃. ſubdens. Cũ
eſſem cum eis ego ſeruabam eos in nomie tuo. hꝰ eſt
ꝑ tuum adiutorium. humanc em̃ loquit̃. et ad eorꝫ
mentem eſtimancium q᷑ maiorem quand9 haberent
vtilitatem ab eius pñcia Aug9. In nomie em̃
patris ſeruabat diſcipulos ſuos filius homo cum eiſ
humana pñcia conſtitutus. Sed et pater in nomie
filij ſeruabat quos in nomie filij petentes exaudie⸗
bat. Neq3 hoc ta3 carnalit̃ debem9 accipe velut vi
ciſſim nos ſeruẽt pater et filius. ſimul em̃ nos cuſto
diunt et pater et filius et ſpũſſanctus. Sed ſcrip⸗
tura nos nõ leuat. nõ deſcẽdat ad nos. Intelligam9
ergo cum ita dñs loquit̃. pſonas eum diſtinguere
non ſepare naturam. Qñ ergo ſeruabat diſciplos ſu
os filius. pñcia corpali. non expectabat pat̃ ad
cuſtodiend9 ſuccurre filio diſcedenti. ſ3 eos ambo
ſeruabant potencia ſpirituali. et qñ ab eis abſtulit fi
lius preſenciam corpalem. tenuit cũ patre cuſtodi
am ſpiritalem. quia et cuſtodiendos qñ filius ho⸗
mo accepit. cuſtodie paterne non abſtulit. et cum
pater filio cuſtodiendos dedit. non dedit ſine ipſo
cui dedit. ſ3 dedit homi filio. non ſine deo eode3 ip
ſo filio. Sequitur em̃. Quos dediſti mihi ego cu⸗
ſtodiui et nemo ex ipſis perijt. niſi filius pdicõis
id eſt traditor xp̃i pdicõi pdeſtinatus. ut ſcrip⸗
tura impleret̃. que ſc3 de illo maxime in pſalmo cẽ
teſimo octauo ꝓphetatur Chriſ. Et nimiꝫ ſoluſ
ille tunc perijt. ſ3 multi poſtea. Dicit autẽ. Nemo
ex eis perijt. i. quantũ ex mea pte. nõ pdam qd ma

nifeſtius alibi dicit. Non eijciam foras. Si vero ꝑ
ſeipſos exilient. nõ ex neceſſitate ad me traho. Se
quitur. Nunc autem ad te venio. Sed quia poſſet
aliquis querere. Nunquid non potes eos conſerua⸗
re recedens. poteſt quidem. Sed cuius gracia hꝰ
dicat. oſtendit ſubdẽs. Et hec loquor in mũdo. ut
habeant gaudium meum impletum in ſemetipſis.
id eſt ut non tumultuent̃ impfectiores exñtes. per
qd indicauit q᷑ ꝓpter eorum gaudiu3 et requiem.
omia hec inſima loquebat̃ Aug9. Vel aliter qd
ſit hoc gaudium. iam ſupius expreſſum ẽ. vbi ait.
Vt ſint vnum ſicut et nos vnum ſum9. Hoc gaudiũ
ſuum. i. a ſe in eos collatum. in eis dicit implendu3
ꝓpter qd ſe locutũ dixit in mũdo. Hec eſt pax et be
atitudo futuri ſeculi. In mundo autem loqui ſe di⸗
cit. qui pauloante dixerat. Iam non ſũ in mũdo. q2
em̃ nondum abierat. hic adhuc erat. et quia mox
fuerat abiturus. hic quodãmodo iam nõ erat.

Ego dedi eis ſermonẽ
tuum. et mundus eos
odio habuit. quia non
ſunt de mundo. ſicut et
ego non ſum de mũdo.
Non rogo ut tollas e
os de mundo. ſed ut ſer
ues eoſ a malo. De mũ
do non ſunt. ſicut et e
go non ſum de mundo
Sanctifica eos in ve
ritate. Sermo tu9 ve
ritaſ eſt. ſicut tu me mi
ſiſti in mundu3. et ego
miſi eos in mundu3. Et
ego ꝓ eis ſanctificabo
meipſum ut ſint et ipſi
ſanctificati in veritate

Chriſ. Rurſ9 ho⸗
min9 aſſignat cau⸗
ſã ꝓpter quam digꝰ
ni ſũt diſcipuli mul⸗
ta dilgencia potiri
a patre. dicẽſ. Ego
dedi eis ſmone3 tu⸗
um et mundus eos
odio habuit. quaſi
d. Propter te odio
habiti ſũt. et ꝓpter
ſmonem tuum.
Aug9. Nondum au
tem id expti fuerãt
paſſionibus ſuis q̃
illos poſtea ſũt ſeſ⸗
cute. ſ3 more ſuo di⸗
cit iſta. verbis pte
riti tempis futura
pnuncians. Deinde
cauſam ſubijcit cur
eos oderit mundus
dicens. quia nõ ſũt
de mundo. Hoc eis
regeneracõne colla
tum eſt. Nam gene⸗
racõne de mundo erant. Donatum ẽ ergo eis. ut ſi
cut nec ipſe. ita nec ipſi de mundo eſſent. Vnde ſe
quitur. Sicut et ego non ſũ de mundo. Ipſe de mũ
do nunq̃ fuit. quia eciam ſm formam ſerui de ſpiri
tu ſancto natus eſt. de quo illi renati. Quãuis aũt
iam non eſſent de mundo. adhuc tamen neceſſariu3
erat eos eſſe in mũdo. Vnde ſubdit. Non rogo ut
tollas eos de mundo Beda. q. d. Iam immet tẽ
pus ut tollar ego de mundo. Ideoq3 neceſſe eſt ut
illi nunc non tollant̃ de mundo. ut me et te primu3
annũcient mũdo. Quod vero ſubdit. Sed ut ſerues
eos a malo. licet omne malum intelligi poſſit. max
ime vult intelligi malum ſeceſſionis Aug9. Re
petit autem eandem ſñiam dicens. De mundo non
ſũt. ſicut et ego non ſũ de mũdo Chriſ. Sup̃ au
tem dixit. quos dediſti mihi de mũdo. illic naturã
dicens. Hic autem de actib9 malis. Dicit autẽ. Non
ſunt de mũdo. quia nihil ↄmune cum terra eſt eis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſed celeſtium facti ſūt ciues· in q̄ amorem ſuū eis
oſtendit· dum patri eos laudat· Hoc autē q̄ dicit
ſicut cum in ipſo et patre ponitur· parilitas oſten
ditur ꝓpter nature vnitatē· ſ; cum de nobis et ip̄o
dicit̄· multa diſtancia intēmedia inter vtrumq; ex
iſtit· Cum autem prius dixit· Serua eos a malo· nō
de piculoꝝ ercepcōne ait ſolum· ſ; de ꝑmanēcia in
fide· Vn̄ ſubdit· Sanctifica eos in veritate Aug
Sic em̄ ſuantur ex malo· q̄d ſupius orauit· ut fie
ret· Queri autem poteſt quomō de mundo iam nō
erāt· ſi ſanctificati in veritate nondū erant· an q̄z
et ſanctificati in eadem ꝓficiunt ſanctitate· neq;
hoc ſine adiutorio gracie dei· Sanctificāt̄ autē in
veritate heredes teſtamenti noui cuius veritatis
vmbre fuerūt ſanctificacōnes veteris teſtamenti
et cum ſanctificantur in veritate ſanctificantur in
xp̄o qui dixit· Ego ſum via veritas et vita· Vnde
ſequitur· ſmo tuus veritas eſt· Grecum euangeli
um logos habet· id eſt verbum· Sanctificat ergo
pater in veritate· i· in verbo ſuo vnigenito ſuos
heredes· eiuſq; coheredes Chriſ· Vel aliter· ſan
ctifica eos in veritate id eſt ſanctos fac p ſancti ſpi
ritus dacōnem et recta dogmata· Recta em̄ dogm̄ta
de deo docent et ſanctificant animaz· Et quia hic
de dogmatibꝰ ait· ſubiunxit· Sermo tuus veritas
eſt· hoc eſt· nullum mendaciū eſt in eo· et nihil ty
picum oſtendit neq; corporeū· Videtur autem mi
hi et aliud oſtendere hoc q̄d dicit· ſanctifica eos
in veritate· i· ſegrega eos ſmoni a p̄dicacōni Vn̄
ſubdit· ſicut tu me miſiſti in mund̄· ita a ego miſi e=
os in mund̄ Glo· Pro quo em̄ xp̄us eſt miſſus·
ꝓ hoc et hij· Vnde paulus· Deus erat in xp̄o mun
dum reconcilians ſibi· et poſuit in nobis verbū re
conciliacōnis· Hoc autem q̄d dicit· ſicut· nō ſimilr̄
de eo et de ap̄lis ponitur· ſ; ut erat poſſibile homi
bus· Dicit autem ſe eos miſiſſe in mund̄· ſecund̄ q̄d
erat ei conſuetudo· futurum ut factū dicere Au=
gu· Manifeſtum eſt autem p hoc q̄d nūc adhuc de
ap̄lis loquit̄· Nam ip̄m nomē ap̄loꝝ q̄m grecū eſt
miſſus ſignificat in latino· Sed quoniam p hoc q̄
xp̄us factus eſt caput eccleſie· illi membra ſūt eiꝰ
Ideo ait· Et ꝓ eis ego ſanctifico meipſum· i· eos in
me ip̄o ſanctifico cum et ip̄i ſint ego et ut intelli=
geremus cum dixit ꝓ eis ſanctifico meipſum· Hoc
eum dixiſſe q̄ eos ip̄e ſanctificaret· mox addidit·
Vt ſint et ipſi ſanctificati in veritate· i· in me· ſecū
dum q̄ verbum veritas eſt· In quo et ip̄e filiꝰ ho
mis ſanctificatus eſt ab inicio· q̄n verbū caro fa=
ctum eſt· Tunc em̄ ſanctificauit ſe in ſe· i· hoiem
ſe in verbo ſe· quia vnus xp̄us verbū et hō· Prop
ter ſua vero membra dicit· Et ꝓ eis ego ſanctifico
meipſum hoc eſt ipſos in me· q̄m in me eciam ipſi
ſunt et ego· ut ſint et ipſi ſanctificati i veritate q̄d
eſt et ipſi niſi quēadmod̄ ego et in veritate q̄d ſuz
ego Chriſ· Vel aliter· Pro eis ſanctifico meip=
ſum· i· meipſū offero tibi hoſtiam· hoſtie em̄ omēs
ſancti dicunt̄ a quecūq; deo dicant̄· Quia vero an
tiquitus in figura ſanctificacō erat ut puta in oue
nunc autem eſt in ipſa veritate· Ideo ſubdit· Vt
ſint et ip̄i ſanctificati in veritate quia et eos tibi
facio oblacōnem· q̄ ꝓpterea dicit· quia ip̄e qui of
fertur eſt caput eorum· aut quia et ipſi imolantur

Exhibete em̄ ait ap̄lus membra veſtra hoſtiam vi
uentem· ſanctam·

Non p eis autē rogo
tantum· ſed ꝓ eis qui
credituri ſunt p ver
bum eorū in me· ut om
nes vnum ſint· ſicut tu
pater i me et ego in te
ut et ipſi in nobis vnū
ſint· ut mūdus credat·
qui tu me miſiſti· Et e=
go claritatē quā tu
dediſti mihi· dedi eis·
ut ſint vnum· ſicut et
nos vnū ſumus· Ego
in eis et tu in me ut ſint
ꝯſumati in vnum· ⁊ co
gnoſcat mūdus· quia
tu me miſiſti· et dilexi=
ſti eos ſicut ⁊ tu me di
lexiſti·

Aug9· Cum oraſ
ſet dn̄s ꝓ diſcipuliſ
ſuis quos et ap̄los·
nominauit· adiunxit
et ceteros qui in eū
fuerant credituri·
dicens· Non ꝓ eis
autem rogo tantum
ſ; ꝓ eis qui creditu
ri ſūt p verbum eo=
rum in me Chriſ·
Hic ruſus conſola
tur eos· oſtendēs a
lioꝝ ſalutis cauſā
futuroꝝ· cum dicit
Qui credituri ſūt p
verbum eorū in me
Aug9· Vbi omēſ
ſuos intelligi volu
it· non ſolum q̄ tunc
erant in carne· ſ; eci
am qui futuri erant
Neq; hij tantū· qui
ipſos cum in carne
viuerent ap̄los au=
dierunt· ſed et poſt
obitum eorū a noſ
longe poſt nati p
verbum eorum credidimꝰ in xp̄m· q̄m ip̄i qui cum
illo tunc fuerunt· q̄d ab illo audierūt et ceteris p̄
dicauerūt· atq; ita verbum eorum ad nos vſq; p=
uenit et puenturum eſt ad poſteros quicumq; cre
dituri ſunt· Poteſt autem videri in hac oracōne n̄
oraſſe ꝓ quibuſdam ſuis· ꝓ illis ſcz qui neq; tunc
erant cum illo· neq; p verbum eorum poſtea· ſ; in
eum ante crediderūt· Nunquid eciam cū illo erat
tunc nathanael· Ioſeph ab arimathia· et multi a=
lij· de quibꝰ iohannes dicit q̄ crediderunt in eum·
Omitto dicere de ſymeone ſene· de anna ꝓphetiſſa·
zacharia elyzabeth· iohanne p̄curſore· q̄m reſpō
deri poteſt orand̄ ꝓ talibꝰ mortuis non fuiſſe· qui
cū magnis ſuis meritis hinc abierant· Hoc em̄ et
de antiquis iuſtis ſimilr̄ reſpondet̄· Intelligendū
eſt igitur q̄ non dum ei ſic crediderant· q̄uo ipſe
in ſe credi volebat ſ; poſt eius reſurrectōnem ſpū
ſancto impetrato edoctis et confirmatis ap̄lis ſic ali=
os credidiſſe· quēadmod̄ xp̄o credi optebat· ſ; re=
ſtat ad q̄ſtionem Paulus ap̄lus non ab hominibꝰ ne
q; p hominem· et latro qui tunc credidit· q̄n in ipſis
doctoribus fides que fuerat· qualiſcumq; defecit
Proinde relinquit̄ ut ſic intelligamꝰ· q̄d dictum
eſt p verbum eorum· ut ip̄m verbum fidei q̄d pre
dicauerūt in mundo· hic ſignificatū eſſe credamus
Dictum autem eſſe verbum eorū q̄m ab ipſis ē p
mitus ac precipue p̄dicatum· Iam quidem ab ipſis
p̄dicabatur in terra q̄n p reuelacōnē iheſu xp̄i ip
ſum verbum eorū paulus accepit· ac p hoc et ille
latro in fide ſua verbum eoꝝ habebat· g̃ illa ora
cōne ꝓ omnibus quos redemit· ſiue tūc in carne vi
uentes ſiue poſtea futuros redemptor nr̄ orauit

Quid autem vel quare ꝓ eis rogaret · ↄtinuo ſub
iunxit dicens · Vt omnes vnum ſint · hic ꝓ nob ro⸗
gauit q̄d et ſup̄ ꝓ illis ut omnes · hoc eſt ut nos ⁊
illi vnum ſimus Chriſ · Et ſic in vnanimitate ſer⸗
monem concludit · Vnde incepit · ibi finiens · Nam
incipiens dixit · Mandatum nouū do vob · ut dili⸗
gatis inuicem Hyla · viij · de tri · Tum demū vni⸗
tatis ꝑfectus exemplo vnitatis oſtendit̄ · cum ait
Sicut tu pater in me et ego in te ut et ipſi in nobiſ
vnū ſint · ut ſcʒ ſicut pater in filio et filius in patre
eſt · ita ꝑ huius vnitatis formā in patre et filio v⸗
num omnes eſſent Chriſ · Rurſus autem et h̄ q̄d
dicit · ſicut · non certiſſime parilitatis in eis eſt · ſed
ut hominibus poſſibile eſt ſicut et cum dicit · Eſtote
miſericordes ſicut ⁊c̄ · Aug9 · Eſt autem hic diligē
ter aduertend̄ · non dixiſſe dn̄m ut omnes vnū ſim9
ſed ut omnes vnū ſint · Sicut tu pater in me et e⸗
go in te ſubintelligit̄ vnū ſumuſ · ita eſt em̄ pater
in filio ut vnū ſint · quia vnius ſubſtācie ſunt · Nos
vero eſſe quidem poſſum9 in eis vnum · Vnū tamē
cum eis eſſe nō poſſum9 · quia vnius ſubſtācie nos
et ipſi non ſum9 · Sic autem ſūt in nob vel nos in il
lis · ut illi vnū ſint in natura ſua · nos vnū in noſtra
Sunt quippe et ip̄i in nob ſicut deus in tēplo · Su
mus autē nos in illis ſicut creatura in creatore ſuo
Ideo ergo addidit in nobis · ut ꝙ vnū efficim̄ fi⸗
deliſſima caritate · gracie dei tribuend̄ eſſet nō no
bis Aug9 · iiij · de tri · Vel quia in ſeipſis vnū eſſe
non poſſunt diſſociati ab inuicem ꝑ diuerſas vo⸗
luptates et cupiditates et inmūdiciam peccato⸗
rum · Vnde mundent̄ ꝑ mediatorem · ut ſint in illo
vnum Hyla · viij · de tri · Laborantes autē hereti⸗
ci fallere ne ꝑ id ꝙ dictum eſt · Ego et pater vnuʒ
ſumus nature in his vnitas et indifferēs diuinita⸗
tis ſubſtancia crederet̄ · ſed ex dilectōne mutua et
voluntatum concordia vnum eſſent · exemplū vni⸗
tatis iſtius ex his dictis dominicis ꝓtulerūt · ut om⸗
nes vnum ſint ⁊c̄ · Sed licet ip̄m intelligencie ſue ſē
ſum impietas demutet · non tamē poteſt intelligē
cia non extare dictorum · Si em̄ regn̄ati in vni9 vi⸗
te atq; eternitatis natura ſūt · ceſſat in his ſolus
vnitatis aſſenſus qui vnum ſūt in eiuſdem regn̄aci
one nature · Soli autem patri et filio ex natura ꝓꝑ
ium eſt ut vnum ſint · q2 deus ex deo vnigenitus · nō
poteſt niſi in originis ſue eſſe natura Aug9 · q̄d
eſt autem hoc q̄d ſubdit · Vt munduſ credat · quia
tu me miſiſti · Nunquid tunc creditur9 eſt mundus
qn̄ in patre et filio omnes vnū erim9 · Nonne iſta ē
pax illa ꝑpetua · pocius fidei merces q̄ꝫ fides · Sed
et ſi in hac vita ꝓpter ip̄am ↄmunē fidem omnes q̄
vnum credimus · vnum ſum9 · eciam ſic non ut cre⸗
damus ſed quia credim9 vnum ſumus · quid ē ergo
Omnes vnū ſint · ut mund9 credat · Ip̄i quippe om̄s
mundus eſt credens · cum de his dicat · de quib9 di
xerat · Non ꝓ his ergo tm̄ · ſed ꝓ his qui creditu⸗
ri ſūt ꝑ verba eorum in me · Quo rogo intellecturi
ſumus · niſi quia non in eo cauſam poſuit · ut credat
mundus quia illi vnum ſūt · ſed orando dixit ut mū
dus credat · ſicut orando dixerat · ut vnū ſint · Dein
q; ſi verbum ꝙ ait rogo · vbiq; ponam9 · erit hui9
expoſicō ſine manifeſtior · rogo ut omnes vnū ſint
rogo ut et ip̄i in nobis vnum ſint · rogo ut mund9
credat · quia tu me miſiſti Hyla · iiij · de tri · Vel ꝑ
id mundus crediturus eſt filium a patre miſſum eſ
ſe · ꝙ omnes qui credituri in illum ſūt vnum in pa⸗
tre et filio erunt Chriſ · Nihil em̄ ita ſcandalizat
omnes ut ab inuicem diuidi · ꝙ credētes fiant vnū
hoc edificat ad fidem · et hoc eciam a principio di
xit · In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſci⸗
puli · ſi dilectionem habueritis ad inuicem · Si enim
altricantur · non dicent̄ pacifici magiſtri eſſe diſci
puli · Me vero inquit non exn̄te pacifico · non con⸗
fitebunt̄ a te miſſum Aug9 · Deinde ſaluator no⸗
ſter qui rogando patrem ſe hominē demōſtrabat
nunc demonſtrat ſeipſum qm̄ cum patre deus eſt ·
facere ꝙ rogat · Vnde ſubdit · Et ego claritatem
quam dediſti mihi · dedi illis · quam claritateʒ · niſi
immortalitatē · quaʒ natura humana in illo fuerit
acceptura · Propter immutabilitatē em̄ predeſti⸗
nacōnis p̄teriti tempis verbis futura ſig̅ficat · in⸗
mortalitatis autem claritatē quam ſibi a patre da
tam dicit eciam ſe ſibi dediſſe intelliger̄d eſt · Cum
enim tacet filius in ope patris opacōnem ſuā hu⸗
militatem ↄmendat · Cū vero in ope ſuo tacet opa
cionem patris parilitatem ↄmendat · Iſto igitur mo
do et hoc loco nec ſe fecit alienū a patris ope quā
uis dixerit · claritatem quā dediſti mihi · nec patrē
fecit alienū ab ope ſuo q̄uis dixerit · dedi eis · Si⸗
cut autem ex eo ꝙ patrem ꝓ ſuis omnib9 rogauit
hoc fieri voluit · ut omnes vnū ſint · ita eciaʒ ſuo be
neficio id fieri voluit · Vnde adiunxit · Vt vnū ſint
in nobis ſicut et nos vnum ſum9 Chriſ · Vel cla
ritatem dicit gloriam que ē ꝑ ſigna et dogmata ⁊
ut vnanimes ſint · vnde ſubdit · Vt vnū ſint in nob
ſicut et nos vnuʒ ſum9 · Hec em̄ gloria ut ſint vnū
eciam ſigniſ maior eſt · Vniuerſi em̄ qui ꝑ apoſtoloſ
crediderūt · vnum ſūt · Et ſi quidā ex ip̄is diuiſi ſūt
hoc eorum deſidie fuit · q̄d tamen eum non latuit ·
Hyla · Per acceptū igitur et datum honorē om
nes vnum ſūt · Sed nonduʒ apprehendo racōne qm̄
datus honor vnum om̄es eſſe ꝑficiat · Sed dn̄s ꝑ
dum quendam atq; ordinē ↄſumāde vnitatis expo
ſuit · cum ſubdit · ut vnum ſint in nobis · ut cum ille
in patre ꝑ naturaʒ diuinitatis eſſet · nos contra in
eo ꝑ corꝑalem eius natiuitatē et ille iterū in nobis
ꝑ ſacramenti eſſe miſteriuʒ crederet̄ ꝑfecta ꝑ me
diatorem vnitas doceret̄ Chriſ · Alibi vero ait
de ſe et patre · Veniem9 · et manſionē apud eum fa
ciemus · illic quidem ſabellianoꝝ obſtruēs ora dū
ſcilicet ponit duas ꝑſonas · Hic vero arrij ſuſpicō
nem deſtruit · cum patrem ꝑ ſe dicit diſcipul' adue
nire Aug9 · Neq; tamen h̄ ita dictum ē tanq̄ꝫ pa
ter non in nobis aut nos in patre non ſim9 · ſʒ ꝑ h̄
mediatorem inter deum et hominem ſe breuit̄ inti
mauit · Q̄d vero addidit · ut ſint ↄſumati in vnum ·
oſtendit eo ꝑduci reconciliacōnem que fit ꝑ media
torem · ut ꝑfecta beatitudine ꝑfruam̄ · vnde id q̄d
ſequitur · ut cognoſcat mūd9 quia tu me miſiſti · nō
ſic accipiendū puto · tanq̄ꝫ iterū dixerit · ut credat
mund9 · Quādiu em̄ credim9 q̄d non videm9 · nōdū
ſum9 conſumati ſicut erim9 · cum meruerim9 videre
q̄d credim9 · Qm̄ ergo de ↄſumacōne loquit̄ · talis
eſt intelligenda cognicō · qualis erit ꝑ ſpeciem · n̄
qualis nunc eſt ꝑ fidem · Ipſi quippe credētes ſunt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mundus non ꝑmanēs inimicus· ſed ex inimico ami
cus effectus· Propterea ſequit̄· Et dilexiſti eos ſi
cut me dilexiſti· In filio quippe nos pater diligit·
quia in eo nos elegit· Nec ideo pares ſumꝰ vnige=
nito filio· Neqꝫ em̄ ſp equalitatem ſignificat· q̄ di
citur· ſicut illud ita et iſtud· ſed aliqñ tm̄ q̄ȝ illud
eſt· eſt et illud· Ita in hoc loco nihil eſt aliud· Di
lexiſti eos ſicut me dilexiſti· quā dilexiſti eos quo=
niam et me dilexiſti· Non em̄ alia cauſa eſt diligen=
di membra eius niſi quia diligit eum· Cum igit̄ eo
aum que fecerit· [illegible] lo derit· quis digne poſſit e=
loqui quantum diligat membra vnigeniti filij ſui
et quanto amplius ipm̄ vnigenitū·

Pat̄ quos dediſti mi=
hi· volo ut vbi ego ſuȝ
et illi ſint mecuȝ· ut vi
deant claritatem meā
quam dediſti mihi· q̄ꝛ
dilexiſti me ante con=
ſtitucōnem mūdi· Pa
ter iuſte· mundus te n̄
cognouit· Ego autēȝ
cognoui te· et hij cog
nouerunt· quia tu me
miſiſti· Ego notum fe=
ci eis nomen tuum· et
notum faciam· ut dile=
ctō qua dilexiſti me· in
ipſis ſit· et ego in ipis

Chriſ· Poſtq̄ꝫ di
xerat quia multi cre
dent ꝑ eos et multa
gloria pocient̄· loq
tur· de reliquo d̄ co
ronis eis ēpoſitiſ di
cēs· Pater quos de
diſti mihi· volo ut
vbi ego ſum· et illi
ſint mecum Aug·
Ipi ſunt quos a pa
tre accepit· quos ⁊
ipe d̄ mundo elegit
Sicut em̄ ait in hu=
ius oracōnis exor=
dio· Dedit eis pote
ſtatem omnis carniſ
id eſt omis hominis
ut det eis vitaȝ etē
nam· vbi oñdit po=
teſtatem ſe omis ho
mis accepiſſe ut li=
beraret· quos vo=
luerit et damnet quos voluerit· Quia ꝑpt̄ omnibꝰ
membris ſuis ꝓmiſit h̄ premiuȝ· ut vbi eſt ipe et
nos cum illo ſimus· Nec poterat non fieri q̄ȝ omi=
potēti patri ſe velle dixerit omps filius· Vna ve=
ro eſt patris et filij voluntas· et ſi intelligere nō
dum ꝑmittit infirmitas· credat pietas· Quantuȝ
ergo attinet ad creaturam in q̄ factus eſt ex ſemie
Dauid ſm carneȝ· eo mō dicere potuit· vbi ego ſū
ut iam ibi ſe eſſe diceꝛȝ· vbi fuerat mox futurꝰ· In
celo ergo nos futuros eſſe ꝓmiſit· Illo em̄ forma
ſui leuata eſt· quam ſūpſit ex virgine· et ad dexte
ram patris collocata Greg· xxvij· moral· Vbi ē
ergo q̄ȝ rurſus veritas dicit· Nemo aſcendit in ce
lum niſi qui de celo deſcendit· que ſibi in verb̄ ſuis
non diſcrepat· Quia ei membroꝝ ſuoꝝ caput do
minꝰ factus eſt· repulſa reproboꝝ multitudie· ſo
lus eciam eſt nobiſcū· et ſic dum nos cum illo vnuȝ
iam facti ſumꝰ· vnde ſolus venit in ſe· illuc eciā ſo
lus redit in nobis Augꝰ· Q̄ȝ vero attinȝ ad for
mam dei in qua equalis eſt patri· ſi ſm eaȝ velimꝰ
intelligere q̄ȝ dictuȝ ē· vbi ego ſū· ⁊ illi ſint mecū
Abſcedat ab animo omnis imaginū corpaliuȝ co=
gitacō· et non inquirat̄· equalis patri filiꝰ vbi ſit
qm̄ nemo inuenit vbi non ſit· Propterea nō eis ſa
tis fuit dicere· Volo ut vbi ego ſū et ipi ſint· ſȝ ad
didit mecum· Eſſe em̄ cuȝ illo magnū bonū eſt· Nā

et miſeri poſſunt eſſe vbi eſt ille· ſȝ beati ſoli ſūtcū
illō· Et ut de viſibili q̄uis longe diſſimili q̄lecūm
qꝫ ſumamꝰ exemplū· ſicut cecuſ eciā ſi ibi ſit vbi lux
eſt· non eſt tamē ipſe cum luce· ſȝ abſens eſt a pñte
· Ita non ſolū infidelis ſȝ eciam fidelis· et ſi eſſe nun
q̄ꝫ poſſit vbi nō eſt xp̄us· non tamē eſt ipe cū xp̄o
ꝑ ſpēm· Nam fidelem non ē dubitand̄ eſſe cū xp̄o ꝑ
fidem· ſȝ hic de ſpecie illa dicebat· in qua videbi=
mus eum ſicuti eſt· vnde adiunxit· ut videant clari
tatem meaȝ quā dediſti mihi· ut videant dixit· nō
ut credant· Fidei merces eſt iſta· nō fides Chri·
Non autem dixit ut ꝑticipent gloriā meā· ſȝ ut vi
deant· hoc occulte inſinuās qm̄ omis requies ibi
eſt filium dei videre· Dedit autem ei pater clarita=
tem qñ eum genuit · Augꝰ· Cum ergo videre
mus claritatem quā dedit pater filio· eciam ſi eam
dici hoc loco intelligamuſ non quaȝ pater equali
filio gignens eū dedit· ſȝ quā facto hoi filio dedit
poſt mortem crucis· Tunc fiet iudiciū· tunc tollet̄
impius ne videat claritatem domi· Quā· niſi illam
qua deus eſt· Si ergo ſm id q̄ꝛ filius deus eſt· ac
cipiamuſ hoc dictū· Volo ut vbi ego ſū et ipi ſint
mecum· in patre cum xp̄o erimꝰ· qui cum dixiſſet·
Et videant claritatem quā dediſti mihi· continuo
ſubiunxit· Quia dilexiſti me ante conſtitucōneȝ mū
di· In illo em̄ dilexit et nos ante conſtitucōnem mū
di· et tunc ꝑdeſtinauit q̄ȝ in fine facturꝰ eſt mūdi
Beda· Claritatem igit̄ vocat dilectionē qua ip
ſe dilectus eſt a patre ante mūdi ꝯſtitucōneȝ· in il
la claritate et nos dilexit ante ꝯſtitucōnem mūdi
Theo· Poſtq̄ꝫ ergo ꝓ fidelibꝰ orauit et tot illis
ꝓſpera ꝓmiſit· ponit quoddaȝ pium· et ꝓpria mā
ſuetudine dignū dicens· Pater iuſte mūdus te nō
cognouit· q· d· ego cupem cunctos homies conſe
qui dicta bona que quidem ꝓ fidelibꝰ imploraui·
Sed quia ignorauerūt te· ideo non contingēt glo
riam et coronas Chriſ· Videt̄ autem mihi hoc
et anxius dicere· quoniā euȝ qui ita bonus et iuſtꝰ
eſt· cognoſcere noluerūt· Non igit̄ h̄ eſt q̄ȝ iudei
dicunt· qm̄ ipi quidem te cognoſcūt ego vero ig
noro· ſȝ ecōtrario eſt· Vnde ſubdit· Ego autē cog
noui te et hij cognouerūt quia tu me miſiſti· et no
tum feci eis nomen tuum· et notum faciam ꝑ ſpiri
tum ſanctum eis ꝑfectam cognicōnem dando· Si
autem didicerint quis es tu· ſcient q̄ꝛ ego non ſum
ſepatus a te· ſȝ valde amatus et ꝓprius filius ⁊ cō
iunctus· Hoc vero ſuaſi eis· ut ego maneā in eis· et
ſic fidem que eſt in me et amatorem ſuabūt certiſ
ſime· Et hoc eſt q̄ȝ ſubditur· ut dilectō q̄ dilexiſti
me in ipſis ſit· et ego in ipſis Quaſi diceret· Ipſ̄ me
amantibus ego manebo in in eis Augꝰ· Vel alit̄
Quid eſt eum cognoſcere niſi vita eternā· quā mū
do damnato non dedit· reconciliato dedit· Propte
rea itaqꝫ mundꝰ nō cognouit q̄ꝛ iuſtus es· Hoc me
ritis eius ut non cognoſceret· retribuiſti· et ꝓpte
rea mundꝰ reconciliatꝰ cognouit q̄ꝛ miſericors es
Et ut cognoſceꝛȝ non ei merito· ſȝ gracia ſubueni
ſti· Deniqꝫ ſequitur· Ego autem cognoui te· Ipſe
fons gracie eſt deus natura· homo autem de ſpiri
tu ſancto et virgine ineffabili gracia· Deniqꝫ grā
dei ꝑ iheſum xp̄m eſt· dicitur· Et hij cognouerunt
ipe eſt mundꝰ reconciliatus· Sed ideo quia tu me

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miſiſti·Ergo gracia cognouerūt·Et nōtuz feci eis nomen tuum ꝑ fidem·et notum faciam ꝑ ſpeciem·ut dilectio qua dilexiſti me·in ipis ſit·Qualis eſt iſta locucō·tali ꝗ aplūs vſus ē·Bonū certamē certaui·non ait·bono certamie qꝺ vſitacius diceretꝰ·Quo autem dilectio qua pater dilexit filium eſſet in nobis·niſi quia membra eius ſum9·et in illo diligim̄·cum ipe diligitur totus·id eſt caput et corpus·Et ideo ſubiunxit·Et ego in ipis·Eſt enī in nobis tanq̄ in templo ſuo·nos autem in illo ſecundum ꝙ caput noſtrum eſt·

CAP· XVIII

Hec cum dixiſſet iheſ9 egreſſuſ eſt cū diſcipulis ſuis trans torrentē cedron·vbi erat ortuſ in quem introiuit ipſe et diſcipuli eius·Sciebat et iudas qui tradebat eum·locum·q2 frequenter iheſus conuenerat illic cum diſcipulis ſuis·

Aug9· Terminato ſmone quez poſt cenam dn̄s ad diſcipulos habuit·adiūcta oracōne quā dixerat ad patrem·eius paſſionem iohannes euangeliſta ſic exorſus eſt·Hec cū dixiſſet iheſuſ·egreſſus eſt cum diſcipulis ſuis trans torrētem cedron·vbi erat ortus·in quez introiuit ipſe et diſcipuli eius·non autez continuo ꝫ factum eſt cum eius illa finita eſſet oracō·ſꝫ alia quedaz fūt interpoſita·que ab iſto pretermiſſa apud alioſ euangeliſtas leguntur Aug9·de cō·euan·Facta eſt enī contencō inter eos quis eoꝝ videretur eſſe maior·ſicut lucas ꝯmemorat·Dixit eciam ipſe petro·ſicut ipſe lucas ſubiūgit·Ecce ſathanas expetiuit vos ut cribraret·ſicut triticuz·et cetera q̄ ibi ſequunꝰ·Et hymno dicto·ſicut matheus ꝗ marcus ꝯmemorant·exierūt in montē oliueti·Contexit ergo narracōnem matheus et dixit·Tunc venit iheſus cum illis in villam que dicitꝰ·Gethſemani·Iſte locus eſt quem ꝯmemorat hic iohannes·vbi erat ortus·in quem introiuit ipe et diſcipuli eius·

Aug9·ſup iohannem·Ad hoc ergo valeat qꝺ dictum eſt·hec cum dixiſſet·ut non eum ante opinemur ingreſſum q̄ illa verba finiret Chriſ·Sed ꝓpter quid non dixit·Ceſſans ab oracōne venit illuc·qm̄ oracō illa fuit loquela ꝓpter diſcipulos facta·De nocte autem vadit et flumē ptranſit·et ꝓperat ad locum ꝓditori cognitum·auferens his qui inſidiabanꝰ·laborem et oſtendēs diſcipulis q̄ niam volens ad mortem venit Alchui·Dicit autez trās torrentē cedron id ē credroꝝ·genitiu9 enī eſt grecus·Tranſit torrentem q2 de torrente paſſionis bibit·vbi erat ortus ut peccatū qꝺ in orto ꝯmiſſum fuerat·in orto deleret·Paradiſus enī ortus deliciaꝝ interptaꝰ Chriſ·Ne autem audiens ortum eum occultari eſtimes ſubiungit·Sciebat autē et iudas qui tradebat eum·locum·q2 frequenter iheſus ꝯuenerat illuc cum diſcipulis ſuis·

Aug9· Ibi ergo lupus ouina pelle contect9 et inter oues alto patriſfamilias conſilio tolerat9 dicit·vbi ad temp9 exiguū diſpergeret gregē inſidijs appetendo paſtorem Chriſ·Multociens autem ibi cum diſcipulis iheſus ſingularitꝰ conuenerat·de neceſſarijs loquens·et que non erat fas alios audire·Facit autem ꝫm montib9 et ortis maxime puꝝ a tumultib9 inquirens ſemp locum·ne mens impediatur ab audicōne·Ideo autem iudaſ illuc venit qm̄ multociēns xp̄us extra pnoctabat·Iuiſſet autem ad domū ſi putaſſet eum ibi inueniſſe dormientē Theo·Nouerat eciam iudas dn̄m feſto tempe conſueuiſſe ſemp docere diſcipulos aliquid ſublime·Erat autem ſolitus docere hmōi miſtica in talibus locis·At qm̄ tunc dies erat ſolennis·arbitratus eſt illum eſſe illic et diſcipulos docere que ad celebritatē ſpectabant·

Iudas ergo cum accepiſſet cohortem·ꝛ a pontificibus ꝛ phariſeis miniſtroſ·venit illuc cum laternis et facib9 et armis·Iheſus itaq̄ ſciens omia que ventura erant ſuper eum·ꝓceſſit·et dixit ad eos quem queritis·Reſpōderunt ei·Iheſum nazarenuz·Dicit eiſ iheſus·Ego ſum Stabat autez et iudas·qui tradebat eum·cum ipis·Vt ergo dixit eiſ·ego ſum·abierunt retrorſum·et ceciderūt in terram·Iterum ergo interrogauit eos·quem queritis·Illi autez dixerunt·iheſum nazarenum·Reſpondit iheſ9 Dixi vobis·quia ego ſum·Si ergo me queritis·ſinite hos abire·Vt impleretur ſermo quem dixit quia quos dediſti mihi non pdidi ex eis quenq̄·

Glo· Oſtenderat euāgaliſta quomodo iudas ad locum vbi xp̄us erat·puenire potuerit·nunc oſtendit q̄uo illuc ꝑuenit·dicēs·Iudas ergo cum accepiſſz cohortem et a pontificib9 et phariſeiſ miniſtros·venit illuc cum laternis et facib9 et armis·Aug9·Cohors nō iudeorum·ſed militum fuit·A preſide itaq̄ intelligaꝰ accepta tanq̄ ad tenēdum reum ſuato ordine legitime poteſtatis·ut nullus tenentib9 auderet obſiſtere·quāq̄ ꝗ manus tanta fuerat cōgregata et ſic armata veniebat·ut vel terreret vel eciā repugnaret·ſi quiſq̄ xp̄m defendere auderet Chriſ·Sꝫ qualiter cohorti ſuaſerunt quia milites erant·pecuniarum gracia oīa facere meditātes Theo·Faces autem affertꝰ et laternas·ne xp̄uſ latens i tenebris fugerꝫ Chriſ·Multociens autez alias miſerunt comphendere eum·ſed nō valuerunt·vnde manifeſtū eſt ꝙ tūc ſpōte ſeipſum dedit·Propter qꝺ ſubditꝰ·Iheſus autem ſciens omnia que ventura erant ſup euz·ꝓceſſit·et dixit ad eos·Quem queritis Theo·Fuerit autem non ut

volẽs ſcire· Nã vtiq; nouẽat oĩa que vẽtura erãt
ſup eũ· ſ; oñdẽ volẽs qm̃ cu; pñs eſſ;· ab eis vider
ñ poteat uł diſcẽni· Nã ſeqt̃· dicit eis ihs· ego ſũ
Chriſ· In medio ei eoꝝ exñs excecauit eoꝝ oclos·
Nã ei nõ tenebre cã erãt indicauit euãgeliſta di-
cens· qm̃ habuerũt lampades· Si vero lampades
non eſſent· a voce ſaltem debebant agnoſcẽ· Si ve
ro et illi ignorabãt· qualit̃ iudas ignorauit· qui
cum eo fuerat continue· Et ideo ſubdit· Stabat
autem et iudas qui tradebat eum· cum ipſis· Fecit
autem hoc ihe ſus oſtendẽs qm̃ non ſolum compre
hendere eum non poſſent· ſed nec videre· in medio
exñtem· niſi ipe concederet· Vnde ſubdit̃· Vt er-
go dixit eis· ego ſũ· abierũt retrorſũ· et ceciderũt
in terram Aug9· Vbi nunc militum cohors· vbi
terror· et munimẽ armoꝝ· Vna vox turbam odijs
ferocem armiſq; terribilem ſine telo vllo pcuſſit·
repulit· ſtrauit· Deus em̃ latebat in carne et ſem
piternus dies ita membris occultabat̃ humaĩs· ut
cum laternis et facibus quereret̃ occidend9 a tene
bris· Quid iudicatur9 faciet· qui iudicand9 h̃ fecit
Et nunc vbiq; p euangeliu; ego ſũ dicit xp̃us· et
a iudeis expectatur antixp̃us· ut retro redeant et
in terram cadant qm̃ deſerentes celeſtia· terrena
deſiderant Greg· ſup ezechielẽ· Quid autẽ hoc
q᷑ electi in faciem· et reprobi retrorſũ cadunt· niſi
q᷑ omnis qui poſt ſe cadit· ibi cadit· vbi non vid;
Qui vero ante ſe ceciderit· ibi cecidit· vbi videt·
Iniqui ergo qui in inuiſibilib9 cadũt· poſt ſe ca-
dere dicunt̃· quia ibi corruunt vbi qd tunc eos ſe
quitur modo videre non poſſunt· Iſti vero quia
in iſtis viſibilib9 ſemetipſos ſponte deijciunt· ut in
inuiſibilib9 erigant̃· quaſi in faciem cadunt· quia
timore compuncti videntes humiliant̃ Chriſ·
Demũ ne quis dicat qm̃ ipe iudeos ad hoc indux-
it ut eum occiderent· ſeipm̃ in manib9 eoꝝ tradẽs
manifeſte oſtendit eis oĩa que ſufficiebãt eos re
uocare· Sed quia pmanebant in malicia et nullam
habebant excuſacõne;· tunc ſeipm̃ in manib9 eoꝝ
tradidit· Vnde ſequit̃· Iterum ergo interrogauit
eos· Quem queritis· Illi ergo dixerũt· Iheſum na
zarenum· Reſpondit iheſus· Dixi vobis· quia ego
ſum Aug9· Audierant pmo· ego ſum· ſed non cõ
prehenderãt· qꝛ h̃ noluit qui potuit quicqd
voluit· verum ſi nunq̃ ſe ab eis pmitter; apprehen
di· non quidem illi facerẽt· ꝓpter qd venerãt· ſed
nec ipe faceret ꝓpter qd venerat· Proinde qꝛ te-
nere volentibus et non valentib9 oñdit poteſta-
tem ſuam· Vnde ſubdit̃· Si ergo me queritis ſini-
te hos abire Chriſ· Quaſi d· ſi me queritis· ni-
hil vobis ad hos omune eſt· Ecce meipm̃ trado·
vſq; ad vltimã horã ad ſuos dilectionis oſeruan-
ciam demonſtrans Aug9· Inimicos iubet· et h̃
faciunt· qd iubet· Sinũt ſc; nunc eos abire· quos
non vult perire Chriſ· Vnde euãgeliſta oñdens
q᷑ hoc non fuit eorũ ꝓpoſiti· ſ; virtus eius qui com
prehenſus fuerat· ſubiungit· ut impleret̃ ſmõ quẽ
dixit· quia quos dediſti mihi· non pdidi ex eis quẽ
q̃· Perdicõnem autem non hãc dixerat· que mor-
tis ſed illam eternã· Euangeliſta vero et de pſen-
ti morte id accepit Aug9· Nunquid autẽ non e-
rant poſtea morituri· Cur ergo ſi tũc morerentur·
pderet eos· niſi qꝛ nondũ in eum ſic credebãt· quõ
credunt· quicũq; non pereunt·

Symon ergo pe-
trus habens gladium
eduxit eum· et percuſ-
ſit pontificis ſeruum·
et abſcidit eius auricu
lam dextram· Erat au
tem nomen ſeruo mal
chus· Dixit ergo ihe-
ſus petro· mitte gladi
um tuum in vaginam·
Calicẽ quẽ dedit mic
hi pater· nõ bibã illum·

Chriſ· Petrus o
fidens in pdicta vo
ce domi et in his q̃
iam facta erant· ar-
matur aduerſus eos
qui peruenerãt· vn
de dicitur· Symon
ergo petrus habẽs
gladium eduxit eum
et pcuſſit põtificis
ſuum· Sed qualit̃
qui iuſſus erat non
perã habere· neq;
duo veſtimẽta· gla
diu; habet· mihi vi
detur hunc formi-
dans pparaſſe duoũ
Theo· Vel ad o-
pus agni illo indigens ferebat hunc eciã poſt ce
nam Chriſ· Sed qualiter qui iuſſus erat nõ aĩa
pam dare· homicida fit· Quia maxime non ſe vlciſci
iuſſus eſt· hic autem non ſe vlciſcebatur· ſ; magiſtrum·
Demum nondũ pfecti adhuc erant ſ; videbis po-
ſtea petrũ verberatũ· et humilit̃ ferentem· Non ſine
cauſa autem ſubdit· Et abſcidit eius auricula; dex
tram· Videtur mihi em̃ impetum apłi ſignificare·
qm̃ ad ipm̃ caput impetum fecit Aug9· Sol9 au
tem hic euãgeliſta eciam nomẽ ſui huius expſſit·
cum dicit· Erat autem nomẽ ſuo malchus· ſicut lu
cas ſolus q᷑ eius auriculam dñs tetigerit et ſanaue
rit eum Chriſ· Tunc em̃ miraculũ fecit· et erudi
ens nos qm̃ eis qui male faciunt· bene facere opt;
et virtutẽ reuelans ſuam· Nomen autem ꝓpterea
poſuit euãgeliſta· ut his qui tũc legerẽt· liceret
querere ſi vere factum ſit· Seruũ autem eum ſũmi
pontificis dicit· quia magnũ eſt qd factũ eſt· non
ſolum quia curauit· ſ; quia curauit eum qui ſuper
eum venerat· et paulopoſt alapam datur9 erat
Aug9· Malchus autem interptatur regnaturus
Quid ergo auris ꝓ dño amputata et a dño ſanata
ſignificat· niſi auditum amputata vetuſtate reno
uatum· ut ſit in nouitate ſpũs et non in vetuſta-
te littere· Quod cui pſtitum fuerit a xp̃o quis du
bitet regnatuꝝ eſſe cum xp̃o· Qd autẽ ſuus inuen
tus eſt et hoc ad illam ptinet vetuſtate;· que in ſ
uitutẽ generat· Sed locum acceſſit ſanitas· figura
ta eſt et libtas Theo· Vel ceſio auris dextre ſui
principis ſacerdotũ ſignum erat ſurditatis eoru;
que pcipue in principib9 ſacerdotum inoleuerat·
Qd autem denuo reſtituta ſit auris· ſignificat vl
timam repacõnem intellectus in iſrahelitícis ve
mente helia Aug9· Factum autem petri dñs im
ꝓbauit et ꝓgredi vltra ꝓhibuit· Vnde ſequit̃·
Dixit ergo iheſus petro· Mitte gladiu; tuũ in va
ginam· etem̃ ille ad pacienciã omonend9 fuit· et h̃
ad intelligenciam oſcribend Chriſ· Non ſolum
autem minis eum cohibuit· ut matheus refert· ſed
et aliter conſolatur eum dicens· Calicem que; de
dit mihi pater· non vis ut bibam illum· Oſtendẽs
qm̃ non illoꝝ virtutis que fiebãt· erant· ſed ſue

conceſſionis. et ꝙ non eſt deo contrarius. ſed obe-
diens vſqȝ ad mortem Theo. In eo autem ꝙ ip-
ſam calicem dicit ꝙ ſibi grata ⁊ acceptabilis ꝓ ſa
lute mortalium mors videatꝰ ediſſerit Aug⁹. ꝙ
autem a patre traditum ſibi dicit calicem paſſio-
nis. Illud eſt qͦd ait aplus. Proprio filio nō pep-
cit. ſed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit eū. Verum autor
calicis huius eſt eciam ipē qui bibit. vnde idem a-
poſtolus dicit. Xp̄us dilexit nos. et tradidit ſeip
ſum ꝓ nobis.

Cohors ergo et tribu
nus ⁊ miniſtri iudeorū
cōprehēderūt ihesum
et ligauerunt eum et
adduxerunt euȝ ad an
nam primum. Erat em̄
ſocer cayphe qui erat
pontifex ān̄i illi⁹ Erat
auteȝ cayphas qui cō
ſilium dederat iudeis.
quia expedit vnuȝ ho
minē mori pro populo

Theo. Peractis
cunctis que ſufficiē
ter ſe habebant ad
ꝓhibendum iudeos
cum illi hoc nequa-
ꝙ diſcernerent. tūc
duci ſe ꝑmiſit. Vn-
de dicitur. Cohors
ergo et tribunuſ et
miniſtri iudeoꝝ cō-
prehenderunt ihesū
Aug⁹. Compre-
henderunt. ad quem
non acceſſerūt. nec
audierunt. accedite
ad eum et illumina-
mini. Si em̄ ſic acce
derent non eum mani
bus occidend. ſȝ recipiendum corde ꝯprehenderēt
Nunc autem qn̄ eum illo mō comphenderūt. ab eo
longius receſſerunt. Sequitꝰ. Et ligauerūt eum. a
quo ſolui pocius velle debuerūt. et erant fortem
eis qui poſtea liberati ab eo dixerūt. Dirupiſti vi-
cula mea. Poſtea vero ꝙ ꝑſecutores tradente iu-
da dn̄m ligauerūt. ut intelligatꝰ iudas non lauda-
bilis vtilitate tradicōnis huius. ſed ſceleris volū
tate dampnabilꝰ. ſubditur. Et adduxerūt eum ad an
nam ꝑmum Chriſ. Pre delectacōne em̄ gloria-
bantur in his que fiebant. quaſi tropheū ſtatuen-
tes Aug⁹. Nec tacet cauſam cur ita factum ſit.
ſubdens. Erat .n. ſocer cayphe. qui erat pontifex ā
ni illius. Merito et matheus cum id breuius narra
re voluiſſet. eum ad caypham ductum fuiſſe cōme-
morat. quia et ad annam prius ideo ductus eſt. ꝙ
ſocer eius fuerit. ut intelligend ſit hoc eundeȝ cay
pham fieri voluiſſe Beda. Quatenus dū a conſi
mili pontifice dampnaretꝰ. ipē cꝫ minoris criminis re-
us haberetur. vel fortaſſis ſic domuſ eius ſita erat
ut preterire eam non poſſent. Siue diuinitus actū
eſt. ut qui erant affines ſangne. ſociarentꝰ in ſcele-
re. Sed ꝙ dicit ꝙ eſſet pontifex anni illius. ſonat
contrariuȝ legi. In qua ꝑceptū erat. ut vnus eſſȝ
pontifex ſūmus. quo mortuo ſuccederȝ ei filius ſu
us. Sed iam pontificatus ambicōne erat infectus
Alchui. Refert em̄ joſephus iſtū caypham vni⁹
anni ſacerdociū redemiſſe. Nō ergo miꝝ ſi iniqu⁹
pontifex inique iudicauerit. ſepe qui ꝑ auariciam
ad ſacerdociū accedit ꝑ iniuſticiā in eo viuatur.
Chriſo. Ne autem audiēs vincula auditor tumul-
tuetur. recoluit ꝓphecie qm̄ mors eius ſalus fuit or
bis terraꝝ. Vnde ſequitur. Erat autem cayphas
qui conſilium dederat iudeis qꝛ expedit vnuȝ ho-
minem mori ꝓ populo. Tanta em̄ eſt veritatis ſu
ꝑabundancia. ut et inimici eam ꝓſonent.

Sequebatur autē ihe
ſum ſymon petrus. ⁊ a
lius diſcipuluſ. diſcipu
lus autem ille erat no-
tus pontifici. et intra-
uit cum iheſu in atriuȝ
pontificis. Petrus au
tem ſtabat ad hoſtiuȝ
foras. Exiuit ergo di-
ſcipulus aliuſ qui erat
notus pontifici. et dix
it hoſtiarie. et introdu
xit petrū. Dicit ergo
petro ancilla hoſtiaria
Nunquid ⁊ tu ex diſci
pulis es hominis iſtiuſ
Dicit ille. Non ſum.
Stabant autem ſerui
et miniſtri ad prunas.
quia frigus erat. et ca
lefaciebāt ſe. Erat au
tem et petrus cum eis
ſtans et calefaciens ſe

Aug⁹. de con. euā
De petri temptacō
ne que inter domini
contumelias facta ē
non eodē ordine om
nes narrant. Naȝ ip
ſas primo cōmemo-
rat mathe⁹ et mar-
cus. Deinde petri
temptacōnem. Lu-
cas vero explicat ꝑ
us temptacōnes pe
tri. demū domini cō
tumelias. Johannes
autem incipit petri
temptacōnem dice-
re. cum dicit. Seq̄-
batur auteȝ ihesū ſy
mon petrus. et aliuſ
diſcipulus Alchu
Ex deuocōne ſeque-
batur mgr̄m ꝗuis
a longe ꝓpter timo-
rem Aug⁹. Quis
ſit autē ille alius di-
ſcipulus. non teme-
re affirmand eſt. qꝛ
tacetur. Solet autē
ſe idem johānes ita
ſignificare et adde
re. quem diligebat
ihesus. fortaſſis er-
go et hic ipē eſt.

Chriſo. Se autē occultat humilitatis gracia. Ete
nim hic magnā rectitudinē enarrat. quō omnib⁹
fugientib⁹ ipſe ſequitꝰ. ſed ꝑponit ſibi petrū et ſui
ipſius coactus eſt meminiſſe ut diſcas qm̄ cetei⁹ alijs
enarrat ea que facta ſunt in atrio quaſi intus exn̄s
Succidit autē ꝓpriam laudē. ſubdens. Diſcipulus
autem ille erat notus pontifici. et introiuit cū ihe-
ſu in atriuȝ pontificis. Non em̄ hoc ut magnū quid
de ſeipſo ponit. ſȝ quia dixit. ꝙ intrauit cū iheſu ſo
lus. ut non eſtimes hoc excelſe mentis eſſe. addit
cauſam. Igitur petrū veniſſe illuc. amoris fuit. nō
intraſſe autē intra timoris. Vnde ſequitꝰ. Petrus
autem ſtabat ad hoſtiuȝ foras Alchui. Foris ſta
bat qui negaturus erat dn̄m. nec erat in xp̄o. qui
xp̄m confiteri non erat auſus Chriſo. Sed quo
niam et petrus intraſſet vtiqȝ domū ſi ei conceſſuȝ eſ
ſet. indicauit ſubdēs. Exiuit ergo diſcipul⁹ alius q̄
erat notus pontifici. et introduxit petrū. Ideo au
tem ipē eum nō introduxit. quia xp̄o adherebat ⁊
ſequebatꝰ eum. Sequitꝰ. Dixit ergo ancilla hoſtia
ria. Nunquid ⁊ tu ex diſcipulis es homis iſtius. Di
cit ille. Non ſum. Quid dicis o petre. Nonne prius
dixiſti. et ſi oportuerit. animā meam ꝓ te ponam.
Quid ergo factum eſt. quoniaȝ nec hoſtiarie fer-
re interrogacōneȝ. Non erat miles qui interrogabat
ſed hoſtiaria vilis. Neqȝ dixit ſeductoris diſcipul⁹
es ſȝ homis illius. qͦd miſericordis erat. Dicit autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nunquid et tu· q: johānes intus erat Aug9. Sʒ
quid mirum ſi deus vera p̄dixit· homo autem falſa
p̄ſumpſit· Sane in iſta· que iam cepta eſt· negaciō
ne petri· debemus aduertere· non ſolū ab eo nega=
ri xp̄m· qui dicit eum non eſſe xp̄m· ſed ab illo eciā
qui negat ſe eſſe xp̄ianum· Dn̄s em̄ non ait petro·
Diſcipulum meū te negab· ſed me negabis· Nega
uit ergo ip̄m cum ſe negauit eſſe diſcipuluʒ· Quid
auteʒ aliud iſto mō q̄ ſe negauit eſſe xp̄ianū· Quā
multi poſtea eciam pueri et puelle potuerūt mor=
tem p xp̄i confeſſione contemnere· et regnū celo=
rum fortiter introire· qd tunc iſte non potuit· qui
claues regni eius accepit· Ecce vnde dictū eſt· Si
nite hos abire· quia quos dediſti mihi· non p̄didi
ex eis quenq̄· Vtiqʒ em̄ petrus ſi negato xp̄o hinc
iret· quid aliud q̄ p̄iret Chriſo· in ſmone de pe
tro et helia· Idcirco autem diuine p̄uidencie ſecre
tum p̄miſit ut p̄mus ip̄e laberet̄ petrus· q̄ erga pe
cantes duriorem ſn̄iam p̄p̄ij caſus intuitu tempa
ret· Petrus em̄ orb̄ terrar̄ doctor et mgr̄ pecca=
uit· et veniam impetrauit· ut hec indulgencie nor
ma et regula iudicantib9 p̄beret̄· Idcirco em̄ non
angelis arbitror· omiſſam ſacerdocij poteſtatem·
ne cum ipſi nūme peccaſſēt· in peccatorib9 ſine mi
ſericordia vindicarent· Homo paſſibilis ſup̄ homi
nes ordinatur ut dum ip̄e in alijs ſuas recolit paſſi
ones· mitem apud eos ſe p̄beat ꝛ benignū Theo
Quidam tamē manem quanđ gratiā app̄antes pe
tro dicunt q̄ ideo negauit petr9 qm̄ volebat ſem
per eſſe cum xp̄o· ꝛ ſequi ꝯtinue· Nouit em̄ q̄ ſi fa
teretur ſe eſſe de xp̄i diſcipulis· diuideret̄ ab eo ꝛ
non haberet vltra ſpacium ſequēdi videndiqʒ dile
ctum· vn̄ ſimulabat ſe officium gerere miſtror̄· ne
vultus meſticia cognitus excluderet̄· vn̄ ſequitur
Stabāt autem ſerui et miſtri ad prunas quia fri=
gus erat et calefaciebant ſe· Erat autē et petrus
ſtans cum eis et calefaciēs ſe Aug9· Non hyems
erat et tamen frigus erat quale ſolet eciā equino
ctio verno accidere Greg· ij· mora· Iam autē int9
a caritatis calore petrus torpuerat et ad amorem
p̄ntis vite quaſi ad p̄ſecutor̄ prunas infirmitate
eſtuante recalebat·

Pontifex autem inter
rogabat ihesum de di
ſcipulis eius· et de do=
ctrina eius· Reſpondit
ihesus· Ego palam lo=
cutus ſum mūdo· ego
ſemp docui in ſinago=
ga et in tēplo· quo om
nes iudei cōuenerunt·
et in occulto locutus
ſum nihil· Quid me in=
terrogas· Interroga
eos qui audierunt· qd
locutus ſum ipſis· Ec=

Chriſ· Quia xp̄o
nullum crimē infer=
re poterant· de di=
ſcipulis interroga=
bant· vnde dicitur·
Pontifex autem int̄
rogabat ihesū de di
ſcipulis eius· Fortaſ
ſis vbi erant vel cu
ius gracia eos colle
git· Hoc autem di=
cebat quaſi ſedicio=
ſum et nouar̄ rerū
factorem euʒ redar
gu ere volens· quaſi
nullo alio attenden
te ei q̄ eius diſcipu
lis Theo· Explo=
rat inſup de doctri
na· vnde ſequitur·

ce hij ſciunt· que dixe=
rim ego·

Et de doctrina eius
cuiuſmodi ſcʒ foret
vtrum a lege diſcre
pans et adūſa moy=
ſi· ut exinde occaſione concepta ut dei emulū p̄dat
Alchui· Non em̄ cognoſcende veritatis amore
interrogat· ſed ut cauſam inueniret q̄ eum accuſa=
re potuiſſet· et tradere romano p̄ſidi ad damnan=
dum· Sed dn̄s ita temp̄auit r̄ſionem· ut nec veri
tatem taceret nec ſe defendere videret̄· Sequitur
em̄· Reſpondit ihes9· Ego palam locut9 ſum mūdo
ego ſemp docui in ſinagoga et in templo q̄ omnes
iudei conuenerūt· et in occulto locut9 ſū nihil·
Aug9· Non p̄tereunda naſcitur h̄ queſtio· Si em̄
ip̄is diſcipulis non loquebat̄ palam· ſed hortam p
mittebat qn̄ palā fuerat locutur9· quō palam lo=
cutus eſt mūdo· Deinde ip̄is diſcipulis ſuis multo
manifeſtius loquebat̄· qn̄ cum eis erat remotus a
turb̄· tunc em̄ et parabolas ap̄iebat· quas clauſas p
ferebat ad alios· Sed intelligenđ eſt ita eum dix=
iſſe palā locutus ſū mundo ac ſi dixiſſet· Multi me
audierūt· et rurſus non erat palā· q: nō intellige
bant· et q̄ ſeorſū diſcipulis loquebat̄· non in oc=
culto vtiqʒ loquebat̄· Quis namqʒ in occulto loq̄t̄
qui coram tot homīb9 loquitur· p̄ſertim ſi hoc loq̄t̄
paucis· qđ p eos velit innoteſcere multiſ Theo
Reminiſcit̄ autē hic p̄phetie que dicit· Non in oc=
culto locutus ſū· nec in occulto terre tenebroſo
Chriſo· Vel locutus eſt quidē in occulto· ſʒ nō ut
hij eſtimabāt trepidans et ſedicōnem faciēs· ſed
vbi multor̄ audicōne ſup̄iora erant· que dicebā
tur· Volenſ autē ex ſupabūdancia fidedignum cō
ſtituere ſuū teſtimoniuʒ· ſubdit· Quid me interro=
gas· Interroga eos qui audierunt· quid locut9 ſū
ip̄is· Ecce hij ſciunt que dixerim ego· q· d· Tu me
de meis interrogas· interroga inimicos meos qui
inſidiant̄ mihi· Sunt autē h̄ verba confidentis in
eor̄ que dicta erant veritate· Hec eſt em̄ verita=
tis inaltricabilis demōſtracō· cum inimicos q̄s in
uocat teſtes Aug9· Ipſa em̄ que audierant· ꝛ n̄
intellexerāt· talia erant· ut non poſſent iuſte ac ve
raciter criminari· Et q̄cienſcūqʒ interrogādo tēp=
tarunt ut inuenirent vn̄ accuſarēt eum· ſic eis re=
ſpondit· ut omnes eor̄ retunderent̄ doli· et calum
nie eorum fruſtrarentur·

Hec autem cum dixiſ=
ſet· vnus aſſiſtens mini
ſtrorum dedit alapam
ihesu dicens· Sic re=
ſpondes pontifici· Re=
ſpondit ihesus· Si ma
le locutus ſum teſtimo
nium perhibe de malo·
Si autē bene· quid me
cedis· Et miſit eum an
nas ligatum ad cay=
pham· pontificem·

Theo· Cum ihes9
aſtancium interpel
laſſet teſtimonium·
volens ſe miniſter
excuſare q̄ non eſſʒ
de hijs qui admira=
bantur ihesū· p̄cuſ=
ſit eum· Vnde dicit̄
Hec autē cum dixiſ=
ſet· vnus aſſiſtēs mi
niſtror̄ dedit ala=
pam ihesu dicens·
ſic reſpondes ponti
fici Aug9· de cō·
euan· Hic ſane oſtē
ditur q̄ ānas ponti
fex erat· nondū em̄

erat miſſus ad caypham. cum ꝟ diceretur. Et hos
duos annam et caypham pontifices. ꝯmemorat eci
am lucas in inicio euangelij ſui A'chui. Hic im
pletur ꝓphecia. Dedi maxillā meam ꝑcucientibus
Sed jheſus iniuſte ꝑcuſſus. manſuete rn̄dit. Vnde
ſequitur. Rn̄dit ei jheſus. Si male locutus ſū teſti
moniū phibe de malo. Si autē bene quid me cedis
Theo. quaſi diceret. Si habes ex his que nūc a
me ꝓlata ſunt. reprehendere. oſide ꝙ male dixerim
Quod ſi ne quis quid furis. Vel eciam ſic. Si ꝑpe
ram docui cum in ſinagogis docebam. certifica prī
cipem ſacerdotū. ꝙ ſi recte docui. ita ut eciam vos
miniſtri miraremi. quid me nunc cedis. quez prius
admirabaris Aug9. q̄d iſta rn̄ſione veri9 māſue
ci9 iuſti9. q̄ ei accepit alapam. nunquid vellet euz
qui ꝑcuſſit. aut celeſti igne conſumi. aut terra de
hiſcente ſorberi. aut correptū demonio volutari.
aut eciam alia hm̄oi qualibet pena vel eciam ḡuio
re puniri. Quid hoꝝ ꝑ potenciam iubere non po
tuiſſet. ꝑ quem factus eſt mund9. niſi potenciā noſ
docere maluiſſet. qua vincit̄ mund9. Hic dicet ali
quis. cur non fecit q̄d ip̄e ꝑcepit. ꝑcucienti ſcꝫ nō
ſic reſpōdere. ſed maxillam debuit alterā prebere
Quid ꝙ et māſuete reſpondit. et non ſolū alteram
maxillam iteꝝ ꝑcuſſuro. ſed totū corp9 figendum
ꝑparauit in ligno. et hinc pocius demōſtrauit ſua
illa ꝑcepta paciencie non oſtentacōne corporis. ſed
cordis ꝑparacōne fienda. Fieri em̄ poteſt ut alterā
maxillam viſibilit̄ homo ꝑbeat iratus. quanto er
go melius et reſpondet vera placat9. et ad ꝑferē
da ḡuiora tranquillo animo fit patus Chriſo.
Quid igit̄ conſequens erat. niſi aut redarguere aut
acceptare quod dictum eſt. ſed hoc non fit. ea em̄
que fiebāt. non erāt iudiciū. ſed ſedicō et tirānis.
Non inuenientes aūt quid pl9 facerēt. mitt ūt euz
ligatū ad caypham. vnde ſequit̄. Et miſit eū ānas
ligatum ad cayphām pontificem Theo. Suſpi
cantes hūc cum aſtucior eſſet excogitaē aliq̄d poſ
ſe aduerſū jheſum dignum morte Aug9. Ad il
lum autē ſicut matheus dicit. ab inicio ducebat̄ q̄
niam ip̄e erat illius anni princeps ſacerdotū. Alte
rius quippe intelligendi ſūt ſolere āniſ agere pō
tificatū. et credend̄ eſt ſm̄ voluntatē cayphe id eſ
ſe factum. ut jheſū primo ad ānam ducerent. vel e
ciam domos eoꝝ ita fuiſſe poſitas. ut non deberet
annas a tranſeuntib9 ꝑteriri Beda. ꝙ autē dicit
ligatum non ſic intelligend̄ ꝙ tunc tm̄ fuerit liga
tus. ſed tunc ligatus ē cum eſt captus. itaqꝫ liga
tum ad cayphām miſit. ſicut ſibi fuerat pn̄tatus.
ſiue fieri potuit. ut ad horam ſolueret̄ quatin9 diſ
ſcuteret̄ et poſt hoc diſcuſſus iteꝝ ligaret̄. et ſic
ad cayphām mitteretur.

Erat autem ſymon pe-
trus ſt ans et calefaci-
ens ſe. Dixerunt ergo
ei. Nunquid ꝛ tu ex di
ſcipulis eius es. Nega
uit ille. et dixit. Non
ſum. Dicit vnus ex ſer

Aug9. Cum dixiſ
ſet euangeliſta ꝙ
jheſum ligatum mi
ſerat annas ad cay
pham. Reuerſus ē
ad locum narracōis
vbi reliquerat pe
trum. ut explicaret
ꝙ in domo anne de
trina eius negacōe

uis pontificis. cogna-
tuſ eius cuiuſ abſcidit
petrus auriculam. Nō
ne ego te vidi in orto
cum illo. Iteruꝫ ergo
negauit petrus. et ſta-
tim gall9 cantauit.

contigerat. Vn̄ di
citur. Erat autē ſy
mon petruſ ſtans ꝛ
calefaciens ſe. Hic
recapitulat q̄d an
te iam dixerat.
Chriſ. Vel multo
ſtupore detinebat̄.
qui feruidus erat.
ut deducto jheſu de
cetero non mouere
tur. Sed hoc fit. ut diſcas. quanta nature ſit imbe
cillitas. cum deus hominem dereliquerit. et inter
rogatus rurſus eciam negat. Vnde ſequit̄. Dixerūt
ergo ei. Nunquid et tu ex diſcipulis eius es. Nega
uit ille. et dixit. non ſum Aug9. de con. euā. Hoc
loco inuenimus non ante ianuam ſed ad focum ſtā
tem ſecundo negaſſe petrum. q̄d fieri non poſſet.
niſi iam rediſſet poſtea q̄ foras exierat. ut mathe
us dicit. Neqꝫ em̄ iam exierat. et foris vidit eū al
tera ancilla. Sed cū exire eū vidit id ē cum ſurge
ret. et exiret. animaduertit eum et dixit his q̄ erāt
ibi. id eſt qui ſimul erant ad ignem intus in atrio.
Et hic cum jheſu nazareno erat. Ille autem qui fo
ras exierat. hoc audito. rediens iurauit illis cont̄
nitentib9 quia non noui hominem. Deinde in eo ꝙ
johannes hic ait dixerūt. Nunquid ꝛ tu ex diſcipu
lis eius es. q̄d redeūti et ſtanti dictū intelligimus
Hoc q̄ꝫ confirmatur. non illam tm̄ alterā ancillam
quam ꝯmemorat. in hac ſecūda negacōne mathe9
et marcuſ. ſed et alium quendā ꝯmemorat lucas cū
petro illud egiſſe. Vnde johānes dicit. Dixerunt
ergo ei. Johānes autem ſecutus de tercia petri ne
gacōne ita explicat. Dicit vnus ex ſuis pontificis
cognatus eius cuius abſcidit petrus auriculā. Nō
ne ego vidi te in orto cum illo. Q̄d mathe9 et mar
cus non ſingulari. ſed plurali nūo enunciant. eos q̄
cum petro agebant. cum lucas vnū dicat. Johan
nes q̄ꝫ vnū eum cognatū eius cuius abſcidit petr9
auriculam. facile eſt intelligere aut pluralē nume
rum ꝓ ſingulari vſitata locucōne vſurpaſſe. Ma
theum et marcum. aut ꝙ vnus maxime tanq̄ ſciens
et qui eum viderat affirmabat. Ceteri autem ſecu
ti eius fidem petrū ſimul vrgebant Chriſ. Sed
neqꝫ ortus in memoriaꝫ eū reduxit eoꝝ que ibi di
cta ſūt. Neqꝫ multa dilectio quā illic ꝑ verba mul
ta oſtendit. Vnde ſequit̄. Iteꝝ ergo negauit pe
trus. et ſtatim gallus cantauit. Aug9. Ecce me
dici completa eſt ꝑdictio. egroti ꝯuicta ꝑſump
cō. Non em̄ factum eſt. q̄d ille dixerat. animā meā
ꝓ te ponam. ſed factū eſt. q̄d ille predixerat. Ter
me negab̄ Chriſ. Euāgeliſte vero ꝯcorditer ne
gacōnem petri ſcripſerūt. non diſcipulū accuſan
tes. ſed nos erudire volētes. quātuꝫ malū ſit. non
deo totum concedere. ſꝫ in ſemetipſo confidere
Beda. Miſtice autē ꝑ primā petri negacōneꝫ illi
deſignant̄. qui ante paſſionē ip̄ius negauerūt euꝫ
eſſe deum. Per ſecundā vero illi qui poſt reſurre
ctionem eius in diuinitatē pariter et hūanitatem
offenderūt. Item ꝑ primū gallicantū. ipſius de
ſignatur capitis reſurrectio. Per ſm̄ illa que in fi
ne celebrabitur tocius corporis. Per ꝑmam autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ancillã q̃ petrũ negare coegit·deſigt̃ cupiditas·
Per ſecundã·carnalis delectacõ·p vnũ ſeu plureſ
ſuos demones qui ſuadent xp̃m negare·

Adducunt ergo jheſũ
ad cayphã in p̃toriũ
Erat autem mane·ꝛ ip
ſi non introierunt in p̃
torium·ut non conta-
minarentur·ſed ut mã
ducarent paſcha·Exi
uit ergo pylatus ad e-
os foras et dixit eis·
Quam accuſacionem
affertis contra homīez
hunc·Reſponderunt ꝛ
dixerunt ei·Si non eſ
ſet hic malefactor·nõ
tibi tradidiſſemus euz
Dicit ergo eis pylat⁹
Accipite eum vos ꝛ ſe
cundum legem veſtrã
iudicate eum·Dixerũt
ergo ei iudei·Nobis ñ
licet interficere quen-
q̃·ut ſmo jheſu imple
retur·quem dixit·ſig
nificans qua morte eſ
ſet moriturus·

Aug⁹·Redit euã
geliſta ad locũ nar
racõis ſue vbi eaz
reliquerat·ut expli
caret petri negacio
nem·vnde dicitur·
Adducũt ergo jhe-
ſũ ad cayphã in p̃
torium·Ad cayphã
quippe ab anna col-
lega et ſocero eius
dixerat miſſum·Sz
ſi ad cayphã·cur
ad p̃torium qd̃ nil a
liud vult intelligi·
q̃ vbi p̃ſes pylatuſ
habitauit Beda·
Pretorium em̃ dici-
tur ſedes p̃toris·
Pretores vero di-
cuntur p̃fecti·ſiue
p̃ceptores·eo q̧ ci
uibus p̃cepta donẽt
Aug⁹·Aut igit̃
aliqua vrgente cau
ſa de domo anne·q̃
ad audiend̃ ambo ꝯ
uenerant·Cayphaſ
p̃rexerat ad p̃toriũ
p̃ſidis et ſocero ſuo
jhm̃ reliq̃rat audiẽd̃
ã in domo cayphe p̃
torium pylatus ac
ceperat·et tãta do
mus erat ut ſeorſuz
habitantẽ·dñm ſuũ ſeorſũ iudicẽ ferz Aug⁹·de
con·euã·Tamẽ ad ip̃m cayphã ab inicio ducebat̃
ad quẽ in extremo p̃duct⁹ ẽ·Sed q̃ iam tanq̃ ꝯui
ctũ reũ adducebant·Cayphe autẽ iam ãtea viſuz
fuerat ut jheſus moreret̃·nulla mora inteꝑpoſita eſt
quin occidend⁹ pylato t̃deret̃·Sequit̃ erat autẽ
mane Chriſ·Anteq̃ gall⁹ cantaret ad cayphã
ducit̃·mane vero ad pylatũ·Per que demonſtrat
euangeliſta·q̃m p totum intẽmedium noctis·a cay
pha interrogatus in nullo redarguit̃·ꝛ idcirco mi
ſit eum pylato·Sed illa alijs dimittẽs enarranda·
ip̃e queſiuit qd̃ deinceps eſt·Sequitur em̃ et ipſi
non introierũt in p̃torium Aug⁹·Hoc eſt in eã
partẽ dom⁹ quã pylatuſ tenebat ſi ip̃a erat dom⁹
cayphe·Cur autẽ non introierũt exponit ſubdẽs
Vt non ꝯtaminarentur·ſꝫ manducarẽt paſcha·
Chriſ·Nũ tunc iudei faciebãt paſcha·Ip̃e vero
ante vnã diem tradidit paſcha·reſeruans ſuam occi
ſionem ſexte ferie quãdo vetus paſcha fiebat·vel
paſcha dicit totũ feſtum Aug⁹·Dies em̃ agere
ceperant azimoꝝ·quibus dieb⁹ ꝯtaminacõ illis
erat·in alienigene habitaculũ intrare Alchui·
Paſcha em̃ ꝓprie dicebatur dies illa qua agn⁹ ad
veſperam quartadecima luna occidebat̃·Septem
vero dies ſequẽtes·dies azimoꝝ dicebant̃·in qui
bus nihil fermentatũ in domib⁹ eoꝝ debuit inue
niri·Sed tamẽ dies paſcalis inuenit̃ inter dies azi
moꝝ·ut apud matheũ·Prima autẽ die azimoꝝ ac
ceſſerunt diſcipuli ad jheſũ dicentes·vbi vis pare
mus tibi comedere paſcha·Paſcha eciaz dies azi-
morum inueniunt̃ nominati·ſicut hic·ut manduca-
rent paſcha·Paſcha em̃ non immolacõnez agni h̃
notat·que fiebat q̃rtadecima luna ad veſperã·ſed
magnam ſolẽnitatez que·xv·luna celebrat̃·poſt
agni immolacõnem·q̃rtadecima em̃ luna dñs ſicut
et alij iudei paſcha celebrauit·Quintadecima luna
qñ magna ſolẽnitas celebrabat̃ eſt crucifixus·q̃r
tadecima vero luna cepit eſſe immolacõ·ex q̃ cap
tus eſt in orto Aug⁹·O impia cecitas·alienige
ne iudicis p̃torio ꝯtaminari timebãt·et fratris in
nocentis ſanguinem non timebãt·Nam q̧ eciam dñs
erat et vite dator qui occidebat̃ non eoꝝ conſciẽ-
cie ſed neſciencie deputet̃ Theo·Sed pylatus
ut cumq̧ ꝓcedens mitius ip̃e idẽ egreditur·Vn-
de ſequit̃·Exiuit ergo pylatus ad eos foras·Hec
autem erat conſuetudo iudeoꝝ·ut quem mortis re
um iudicarent·vinctum p̃ſidi traderẽt·ut dũ pre-
ſes vinctũ cerneret·intelligeret et morti addictum·
Chriſ·Sed videns eum ligatũ et a tot addu-
ctum·non eſtimauit h̃ argumentũ eſſe inextricabi-
le accuſacõnis·ſed interrogat·Vnde ſequit̃·Et di
xit eis·Quã accuſacõnem affertis aduerſus homi
nem hunc·Inconueniẽs enim dicit eſſe iudicium eos
rapuiſſe·ſuppliciũ autẽ illi concedere·Sed illi re-
nuentes ex directo accuſacõnem·et ꝯiecturis qui-
buſdam vtunt̃·Vnde ſequit̃·Reſponderũt et dixe
runt·Si non eſſet h̃ malefactor·non tibi t̃didiſſe-
mus eum Aug⁹·Interrogent̃ atq̧ r̃ndeant ab in
mundis ſpiritib⁹ liberati·ceci videntes·mortui re
ſurgentes·et qd̃ om̃ia ſupat·ſtulti ſapiẽteſ·vtꝝ
ſit malefactor jheſus·ſed iſta dicebãt de quib⁹ per
ꝓphetam iam ip̃e predixerat·Retribuebant mihi
mala ꝓ bonis Aug⁹·de con·euã·Sed videndũ
eſt ne contra ſit·qd̃ lucas dicit·certa in eo dicta
eſſe crimina·Ceperũt autẽ illum inquit accuſare·
dicentes·Hũc inuenim⁹ ſubuertẽtez gentẽ nr̃am
et ꝓhibentẽ tributa dari ceſari·et dicentẽ ſe xp̃m
regem eſſe·Sed ſm̃ johãnem vident̃ iudei noluiſ-
ſe dicere crimina·ut eoꝝ auctoritatẽ ſecut⁹ pyla-
tus·quid ei obiiceret̃·deſineret querere ſꝫ ob hoc
tantũ nocentẽ crederet·q̧ ſibi ab eis tradi meruiſ
ſet·Ergo intelligere debem⁹ et h̃ dictum eſſe·et il
lud qd̃ lucas ꝯmemorauit·Multa em̃ dicta et mul
ta reſponſa ſũt·Vnde in narracõnem ſuam quiſq̧
poſuit·qd̃ ſatis eſſe iudicauit·Nam et ip̃e johãneſ
dicit quedã que obiecta ſũt que ſuis locis videbi
mus·Itaq̧ ſequit̃ Dicit ergo eis pylatus·Accipi-
te eum vos et ſm̃ legem veſtram iudicate eum·
Theo·q·d·Quomã ad votum iudicium poſcitis·
et ſupbitis·ac ſi nihil vnq̃ ꝓphanũ egeritis·acci
pite vos et damnare·Ego namq̧ nequaq̃ talis iu-
dex efficiar Alchui·Vel hoc dicit·q·d·vos q̃ le-
gem habetis·ſcitis quid lex de talib⁹ iudicet·ſm̃
qd̃ iuſtum eſſe ſcitis·ita facite·Sequitur·Dixerũt
ergo iudei·nob̃ non licet interficere quenq̃ Aug·
Sed nonne lex eis p̃cepit ne malefactorib⁹ p̃ꝑcerent

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſeductoribus (adeo qualem iſtum putabāt) pare-
cerent. Sed intelligendū eſt eos dixiſſe non ſibi lice-
re interficere quenq̄ ꝓpter feſti diei ſanctitatem
quem celebrare iam ceperāt. Ita ne omnē ſenſum
nimia malicia ꝑdidiſtis. ut ideo vos a ſangn̄e in-
nocentis impollutos eſſe credatis. q2 eum funden
dum alteri traditis Chriſ. Vel ideo ipi eū non
interfecerūt. q2 multum de poteſtate eoꝝ abſciſū
erat eis. romanis rebus ſubiacētib9. Vel alit̄. q2
dixerat eis. Sc̄dm legem veſtrā interficite eū. vo-
lentes oſtendere q̄ peccatū eius non ē iudaicū. di-
cunt. Non licet nob̄. Non em̄ ſc̄m legem nr̄am pec-
cauit. ſꝫ crimen eius eſt publicū. q2 ſe regem dixit.
Vel q2 eum crucifigi cupiebāt. ut eciam mō mor-
tis eum diffament. Non autem licebat eis crucifi-
gere. Sed q̄ alio modo interficiebant. monſtrat
ſtephanus ab eis lapidatus. Et ideo ſubdit̄. ut ſ̄-
mo jheſu impleret̄. quem dixit. ſignificās qua mor-
te eſſet moriturus. qm̄ ſcꝫ iudeis crucifigere nō li-
cebat. Aut dicit h̄ euāgeliſta qm̄ non ab eis ſolū
ſed et a gentib9 debebat interfici Aug9. Sic em̄
legimus apud marcū vbi ait. Ecce aſcendim9 hie-
roſolimā et filius hoīs tradet̄ principib9 ſacer-
dotum et ſcribis. et tradent eum gentib9. Pylatus
autem romanus erat. eumq̄ in iudeam romani pre-
ſidem miſerāt. Vt ergo iſte ſ̄mo jheſu impleretur
id eſt ut eum ſibi traditū gentes interficerēt. nolu-
erunt eū accipe. dicentes. Nobis non licet.

Introiuit ergo iterū
in pretorium pylatus.
et vocauit jheſum. ⁊ di-
xit ei. Tu es rex iudeo-
rum. Et reſpondit jhe-
ſus. A temetipſo h̄ di-
cis. an alij dixerunt ti-
bi de me. Reſpōdit py-
latus. Nūquid ego iu-
deus ſum. gens tua et
pontifices tui tradide-
runt te mihi quid feci-
ſti. Reſpondit jheſus.
Regnum meum non ē
de hoc mundo. Si ex
hoc mūdo eſſet regnū
meum. miniſtri mei vti-
q̄ decertarent. ut non
traderer iudeiſ. Nunc
ergo regnum meum n̄
eſt hinc. Dixit itaq̄
ei pylatuſ. Ergo rex eſ
tu. Reſpondit jheſus.
Tu dicis. quia rex ſū
ego. Ego in hoc nat9
ſum. et ad hoc veni in
mundum. ut teſtimoni-
um ꝑhibeam veritati.
Omnis qui eſt ex veri-
tate. audit meam vocē
Dixit ei pylat9. Quid
eſt veritas.

Chriſ. Pylatus
ab odio iudeorū eri-
pi volens iudicium
non ꝓtraxit in lon-
gum. Vnde dicitur
Introiuit ergo ite-
rum in p̄torium py-
latus et vocauit jhe-
ſum Theo. ſeorſū
eo q̄ magnam habe-
bat d̄ eo ſuſpicōnē
Proponebat autē
omnia exquiſite ri-
mari. amoto ſtrepi-
tu iudeorum. vn̄ ſe-
quitur. Et dixit ei.
Tu es rex iudeorum
Alchui. His ver-
bis oſtendit pylat9
iudeos obieciſſe hoc
criminis. ut diceret ſe
eſſe regem iudeorū
Chriſ. Vel h̄ py-
latus. a multis audi-
erat. quia vero ni-
hil illi habebant di-
cere. ut nō multa fi-
eret iueſtigacō. qđ
ↄmuniter dicebat̄.
hoc in medium duce-
re vult. Sequitur.
Et reſpondit jheſus
A temetipſo hoc di-
cis. an alij tibi dixe-
runt de me Theo.
Innuit ex hoc pyla-
tum eſſe vecordem.
ac indiſcrete iudicā-
tem. ac ſi diceret. Si
hoc ex teipſo loque-
ris pāde ſigna mee
rebellionis. at ſi ab
alijs ꝑcepiſti. inq̄ſi-
cōnem fac ordinari-
am Aug9. Scie-
bat vtiq̄ dn̄s et qđ
ipſe interrogauit. et qđ ille reſponſurus fuit. Sꝫ
tamen dici voluit. non ut ipe ſciret. ſed ut ſcribe-
retur. qđ voluit ut ſciretur Chriſ. Non ergo ig-
norans interrogat. ſed ab ipo accuſari iudeos vo-
lens. vnde ſequit̄ Reſpōdit pylatus. Nunq̄d ego
iudeus ſū Aug9. Abſtulit a ſe ſuſpicōnem qua
poſſet putari a ſemetipſo dixiſſe. id ſe a iudeis au-
diſſe demonſtrans. vnde ſubdit. Gens tua et pon-
tifices tui t̄diderūt te mihi. Deinde dicēdo. Quid
feciſti. ſatis oſtendit. illud ei ꝓ crimie obiectum.
Tanq̄ diceret. Si te regē negas. quid feciſti. ut
traderis mihi. quaſi mirū non eſſet. ſi puniēd9 iudi-
ci t̄deretur. qui ſe diceret regē Chriſ. Reducit
autem pylatū non valde malū exn̄tem. et vult oſtē-
dere q̄ non eſt homo nudus. ſed deus et dei filius
et qđ formidauerat pylatus. diſſoluit tirānidis ſu-
ſpicōnem. vnde ſequit̄. Reſpondit jheſus. Regnū
meū non eſt de hoc mūdo Aug9. Hoc eſt qđ bo-
nus mḡr ſcire nos voluit. ſꝫ prius nob̄ demonſtrā-
da fuerat vana hoīm de regno eius opinio. ſiue gē-
cium. ſiue iudeoꝝ. a quib9 id pylatus audierat. q̄-
ſi ꝓpterea fuiſſꝫ morte plectend9 q̄ illicitum affe-
ctauerit regnū. Vel qm̄ ſolent regnaturi inuide-
re regnanti. et videlicet cauendū erat. ne huius re-
gnum ſiue romanis. ſiue iudeis eſſet aduerſū. q̄ ſi
interrogante pylato continue rn̄diſſet. non eciam
iudeis. ſed ſolis gentib9 hoc de ſe opinātib9 rn̄diſ-
ſe videret̄. Sed poſt rn̄ſionē pylati. iam iudeis et
gentibus optunius apciuſq̄ rn̄dit. q. d. Audite iu-
dei et gentes. non impedio dn̄acionē veſtram in
hoc mūdo. Quid vultis amplius. Venite credēdo
ad regnū qđ non eſt de h̄ mundo. Quid eſt em̄ eiuſ
regnū. niſi credentes in eū. quibus dicit. De h̄ mū-
do non eſtis q̄uis eos eſſe vellet in mūdo. Vnde et
hoc non ait. Regnū meū non eſt in h̄ mundo. ſꝫ nō
eſt de hoc mūdo. De mundo em̄ eſt quicq̄d hoīm a
deo quidē creatū. ſed ex adam viciata ſtirpe gene-
ratum eſt. factum eſt autē regnū non iam de mun-
do. quicq̄d inde in xp̄o regn̄atum eſt. Sic em̄ nos
deus eruit d̄ poteſtate tenebraꝝ et trāſtulit in re-
gnum filij caritatis ſue Chriſ. Vel h̄ dicit. quo-
niam non tenet regnū. ut h̄ reges terreni tenēt. ſꝫ
qm̄ deſup habet principatū qui non ē human9. ſꝫ
multo maior et clarior. vnde ſubdit. Si ex h̄ mūdo
eſſet regnū meū miniſtri mei vtiq̄ decertarent. ut
nō traderer iudeis. Oſtendit h̄ regni eius qđ apđ
nos eſt. imbecillitatē. qm̄ a miniſtris habet fortitu-
dinē. ſuꝑius vero regnū ſufficiens eſt ſibi ipi. nul-
lo indigens. ſi igitur maius eſt illud regnū. volēs
captus eſt ſeipſū tradens Aug9. Cum autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓbaſſet regnū ſuum nō eſſe de hoc mundo· ſubdit
Nunc autē regnū meum nō eſt hinc·Non dicit non
eſt hic·hic em̄ eſt regnū eius vſqꝫ ad finez ſeculi·
habens intra ſe commixta zizania vſqꝫ ad meſſem·ſed
tamen non ē hinc·quia peregrinat̄ in mūdo Theo
Vel ideo non dicit·non eſt hic·ſed nō eſt hinc·quã
regnat in mūdo et vtit̄ eius ꝓuiſione·et iuxta vo-
tum cuncta diſponit·Non eſt autē ab infimis con-
ſtitutū regnū eius·ſed celitꝰ et ante ſecula Chri
Hinc autem heretici accipientes occaſionē· alienū
eum eſſe a mundi ↄdicōne dicūt· Sed cū dixit·Re-
gnum meum nō eſt hinc·non ꝑuat mundū a ſua ꝓ-
uidencia et ꝑlacōne·ſed oñdit regnū ſuum nō eſſe
humanū·neqꝫ corruptibile· Sequit̄·Dicit itaqꝫ ei
pylatus·Ergo rex es tu·Reſpondit ihēſus·Tu di
cis q2 rex ſū ego· Augꝰ·Non q2 regē ſe timuit
confiteri·ſed ita dictū eſt·ut neqꝫ regem ſe neget
neqꝫ regem ſe talem eſſe fateatur· cuius regnū pu
tetur eſſe de h̄ mūdo· Dictum eſt em̄· Tu dicis·ac
ſi diceretur·Carnalis carnalr̄ dicis· Deinde ſubiū
git·Ego in hoc natus ſū·et ad h̄ veni in mundū·ut
teſtimoniū ꝑhibeam veritati·Non ē ꝓducēda hu-
ius ꝓnomīs ſillaba q̄ ait In h̄ natus ſū tanq̄ dixe
rit in hoc renatus ſū·ſed corripienda tanq̄ dixerit
ad h̄ natus ſum·ſicut et ait ad hoc veni in mundū·
Vnde manifeſtū eſt eum tempalē natiuitatē ſuam
hic ↄmemoraſſe·qua incarnatꝰ venit in mundū·non
illam ſine inicio qua deus erat Theo·Vel aliter
Queſito ꝑ pylatū ſi dñs eſſet rex· ego inquit in h̄
natus ſū id eſt ad hoc q2 rex ſū· hoc em̄ ipo q̄ a re
ge ꝓductus ſum·me qꝫ teſtor fore regē Chriſ·
Si igitur rex natus eſt·nihil niſi accipiēs habet·
Ad hoc inquit veni ·ut teſtimoniū ꝑhibeā verita-
ti·h̄ eſt ut hoc ipm̄ ſuadeam omibꝰ· Et notandū eſt
q̄ ſuam humilitatē oſtendit·dū dicentibꝰ qm̄ ma-
lefactor eſt·ferebat ſilens·qū vero interrogatus
eſt de regno·tunc locutꝰ eſt ad pylatū· erudiens
eum et reducēs ad alciora·et oñdit ſe nihil ↄſutū
opatum eſſe·ꝑ hoc q̄ dicit·Vt teſtimoniū ꝑhibeā
veritati Augꝰ·Cum autem xp̄us teſtimoniū ꝑ-
hibet veritati·teſtimoniū ꝑhibet ſibi·Eius quip-
pe eſt vox·Ego ſū veritas·Sed quia nō omniū eſt
fides·adiungit atqꝫ ait · Omīs qui eſt ex veritate·
audit vocem meā audit vtiqꝫ interiorībꝰ auribus
id eſt obedit mee voci·ac ſi diceret·credit mihi·q̄
vero ait·Omīs qui eſt ex veritate· grām ↄmenda
uit·qua ſcḋm ꝓpoſitum vocat·Nam ſi naturam cogi
temus in qua creati ſumꝰ· cum omēs veritas crea
uerit·quis non ē ex veritate· Sed non omēs ſūt·
quibus ut obediant veritati·ex ipa veritate ꝑſta-
tur·Si em̄ dixiſſet·Omīs qui audit vocez meam ex
veritate eſt·ideo dictus ex veritate putaret̄·quia
obtempat veritati·Non autē hoc dicit·Sꝫ ait om
nis qui eſt ex veritate audit vocem meam· Audit
vtiqꝫ ac ꝑ hoc non ideo ē ex veritate q2 eius audit
vocem·ſed ideo audit·q2 ex veritate ē· quia h̄ illi
donū ex veritate collatū eſt Chriſ·Hec autem
dicens·attrahit et ſuadet fieri eoꝝ que dicuntur·
auditorem·Ita deniqꝫ et eum cepit his breuibus
verbis ut quereret·quid ē veritas·ſequit̄ em̄·Di
xit ei pylatus·Quid ē veritas Theo·Nam fere
ab hominibꝰ euanuerat·et a cunctis erat incognita
dum eſſent increduli·

**Et cum hoc dixiſſet·
iterum exiuit ad iude
os·et dixit eis·Ego nl̄
lam in eo inuenio cau
ſam·Eſt autem conſue
tudo vobis·ut vnaz di
mittam vob̄ in paſcha
Vultis ergo dimittaz
vobis regem iudeoruz
Clamauerunt omnes
rurſum dicentes·Non
hunc·ſed barrabam·
Erat autem barrabas
latro·**

Augꝰ·Cum dix-
iſſet pylatus quid ē
veritas·credo in mē
tem illi veniſſe·con
tinuo ↄſuetudinē iu
deorum· q̄ ſolet eis
dimitti vnus in pa-
ſcha·et ideo non ex
pectauit ut rñderz
ei ihēſus·ne mora fi
eret cum recoluiſſꝫ
morem quo poſſet
eis in paſcha dimit
ti·qḋ eum valde vo
luiſſe manifeſtū eſt
Vnde dicit· Et cum
hoc dixiſſet· iterum
exiuit ad iudeos·
Chriſ· Sciebat em̄
quidem q̄ h̄ indige
bat tp̄e interogacō
Optebat autem eum eripe ab impetu iudeoꝝ·Jd
circo et exiuit Alchui·Vel non expectabat audi
re reſponſū·q2 forte indignꝰ fuit audire· Sequit̄
Et dixit eis·Ego nullam in eo inuenio cauſam
Chriſ·Non dixit·q2 peccauit et dignꝰ eſt morte·
donate eum feſto·ſed ꝑmum eum excuſans·tūc ro
gat ex abundanti·ut ſi nollent eum ut innocentē di
mittere·ſaltem obnoxium donarēt tempi·Ideoqꝫ
induxit·Eſt autem ↄſuetudo vob·ut vnū dimittā
vobis in paſcha Beda·Hec ↄſuetudo nō erat le
gis ꝑceptum·ſed ex antiq̄ patꝝ tradicōne deſcen
dit·ut ob recordacōnem liberacōnis ex egypto·
vnum eciā in die paſce dimitterēt vinctū· Deinde
exhortatiue dicit·Vultis ergo dimittā vobis re
gem iudeorum Augꝰ·Auelli em̄ ex eius corde nō
potuit·ihēſū regem iudeoꝝ eſſe tanq̄ h̄ ibi ſicut in
titulo ipa veritas fixit de qua quid eſſet·interro-
gauit Theo·Pulchre autē pylatus rñdet ꝑ h̄
q̄ in nullo ihēſus errauerit·ſꝫ fruſtra inquietatur
ab eis velut regnū deſiderās·Non eū enim qui ſe
regem aſſereret· ac emulū romane poteſtatis ro-
manoꝝ vicarius abſoluiſſet·Quãobrem in h̄ q̄ di
xit·Regem iudeoꝝ abſoluã·prorſus innoxium ihē
ſū ꝓdit illuditqꝫ iudeos·q·d· quē vos criminamini
ut regem·ſe putantē hunc ego abſolui iudeo·qua-
ſi non exñtem Augꝰ·Sed h̄ audito·clamauerūt
vnde ſequit̄·Clamauerūt omēs rurſū dicētes·Nō
hunc ſꝫ barrabā·Erat autē barrabas latro·Nō re
ꝑhendimus o iudei q̄ ꝑ paſcha liberaſtis nocentez
ſed occidiſtis innocentē·qḋ tamē niſi fieret veruz
paſcha non fierꝫ Beda·Quia ergo reliq̄runt ſal
uatorem et petiuerūt latronē· vſqꝫ hodie dyabo-
lus ſua latrocinia exercet in ipos Alchui·Bar-
rabas autē interꝑtat̄·iſte filius mgr̄i eoꝝ id ē dy
aboli·qui huic latroni in ſuo ſcelere· iudeis in ſua
ꝑfidia magiſter fuit·

CAPITVLVM· ·XIX·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

TVnc ergo apphendit pylatus jheſuz ⁊ flagellauit eū. Et milites plectentes coronā de ſpinis impoſuerunt capiti eius. et veſte purpurea circumdederūt eum. Et veniebant ad eum. et dicebant. Aue rex iudeorum ⁊ dabāt ei alapas. Exiuit iterū pylatus foras. et dixit eis. Ecce adduco eum vobis foras. ut cognoſcatis quia nullam in eo cauſam inuenio. Exijt jheſus portans ſpineam coronam et purpureum veſtimentum. Et dicit eis. Ecce hō.

Augꝰ. Cum iudei clamaſſent non jheſuz ſibi dimitti a pylato velle ꝓpter paſcha. ſed barrabam latronem. ſubditur. Tūc ergo apprehendit pylatus jheſū et flagellauit. Hoc pylatus nō ob aliud feciſſe credendus eſt. niſi ut eius iniurijs iudei ſaciati ſufficere ſibi eſtimarent. et uſqꝫ ad eius mortem ſeuire deſiſterent. Ad hoc ptinet q̄ idem pſes eciam cohortem ſuam pmiſit facere que ſequūtur aut fortaſſis et iuſſit. Dixit enim quid deinde fecerit milites. pylatū tamen id iuſſiſſe nō dixit. Sequiꝰ enī. Et milites plectentes coronam ꝺ ſpinis impoſuerūt capiti eiꝰ et veſte purpurea circūdederunt eum. et veniebāt ad eum et dicebāt Aue rex iudeoꝝ. et dabant ei alapas. Chriſ. Qꝛ enī pylatus dixit eū regem iudeoꝝ. ſchema ei otumelie de reliquo imponūt. Beda. Nam ꝓ diademate ſpineam illi impoſuerūt coronā. et ꝓ purpureo veſtimēto quo reges veteres vtebanꝰ. veſtē purpuream ei circūdant. vbi non debet videri contrarium. qꝺ matheus dicit. circūdediſſe clamidem coccineam qꝛ ut origenes refert. vicinꝰ ſunt materie coccus et purpurea. Coccule enī inciduntur. et ex his gutte ſanguinis fluūt. ex quibꝰ vtruſqꝫ. generis tingiꝰ veſtimētum. Et q̄uis ꝭ milites illudendo facerēt. nobꝭ tamē opabanꝰ miſteria. Nā p ſpineaꝫ coronā noſtroꝝ deſignaꝰ peccatoꝝ ſuſcepcio. que ſicut ſpinas terra noſtri corpis germinat. In veſtimēto purpureo caro paſſionibꝰ ſubiecta ſignificaꝰ. Purpura eciā veſtiꝰ cum de triumphis ſanctoꝝ martiꝝ gloriaꝰ. Chriſ. Non autez iniūctio principis erat. qꝺ faciebant. ſed ad grām iudaicam ꝭ faciebāt. quia neqꝫ circa inicium ab illo iuſſi uenerūt nocte. ſed iudeis pecuniaꝝ gracia grāticantes. oīa audebāt. Tot autem et talibꝰ factis ipſe ſtabat ſilens. Tu vero audiēs hec in mēte habe continue. et regem orbis terraꝝ ⁊ angeloꝝ dominū videns otumeliā pacientē. et omnia ferentem ſilencio imitare. Augꝰ. Sic enī implebanꝰ. q̄ de ſe dixerat xp̄s. Sic martires informabanꝰ ad omnia q̄ pſecutores libuit f[illegible]re. pferenda. Sic regnum qꝺ de ꝭ mundo non erat. ſupbum mundꝺ non atrocitate pugnandi ſꝫ paciendi humilitate vincebat. Chriſ. Vt autē quicumqꝺ a militibꝰ factū erat. in eum videntes reſpirēt a paſſione. coronatum jheſū adduxit ad eos. Vnde ſequiꝰ. Exiuit iterum pylatus foras et dixit eis. Ecce adduco vobis eum foras. ut cognoſcatis qꝛ nullā in eo cauſam inuenio. Augꝰ. Hinc appatet non ignorāte pylato hec a militibꝰ facta. ſiue iuſſerit ea. ſiue pmiſerit illa ſcꝫ cauſa quā ſupra diximꝰ. ut ꝭ eius ludibria inimici libentiſſime viderent. et vlterius ſanguinem non ſitirent. vnde ſequiꝰ. Exijt ergo jheſus portās ſpineam coronā et purpureū veſtimentū. non clarus imperio. ſed plenus obꝓbrio. ſequitur et dicit eis. Ecce homo. q. d. Si regi inuidetis. iam pcite. quia abiectum videtis. feruet ignominia frigeſcat inuidia.

Cū ergo vidiſſent eū pontifices et miniſtri. clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pylatus Accipite euz vos ⁊ crucifigite eum. Ego enī non inuenio in eo cauſam. Reſponderunt iudei. Nos legem habemus. ⁊ ſecundum legē debet mori. quia filiuz dei ſe fecit. Cum ergo audiſſet pylatus hunc ſermonem. magis timuit.

Augꝰ. Iudeoꝝ inuidia ꝓ xp̄i ignominia non frigeſcit immo ardeſcit pocius et increſcit. Vnde diciꝰ Cuz ergo vidiſſent eum pontifices ⁊ miniſtri clamabant dicētes. crucifige crucifige eum. Chriſ. Vidit ergo pylatus omnia inaniter fieri vnde ſequiꝰ. Dicit eis pylatus. accipite eum vos. ⁊ crucifigite. Execrantis eſt hoc verbū ad rē non conceſſam eos impellentis. Ipſi enim ducebant eum. ut cum preſidis iudicio hoc fieret. Cōtingit autez contrarium. iudicio preſidꝭ eum magis abſolui. Vnde ſequiꝰ. Ego enī non inuenio in eo cauſaz. Cōtinue enī eum ab accuſacōibꝰ eruit. Vnde manifeſtum eſt qm̄ ⁊ priora ꝓpter illoꝝ conceſſit inſaniam. Sed iudeos canes nil hominum inuercundiā conuertit. Nam ſequitur. Reſponderūt iudei. Nos legem habemus. et ſꝫm legem debet mori. qꝛ filium dei ſe fecit. Augꝰ. Ecce alia maior inuidia. pua q̄dez illa videbaꝰ velut affectate illicito auſu regie poteſtatis. et tamen neutꝝ ſibi jheſus mendaciter vſurpauit. ſed vtrumqꝫ verū eſt. et vnigenitꝰ eſt dei filius. et rex a deo conſtitutꝰ ſup ſyon montem ſanctum eius. et vtrumqꝫ nūc demōſtrarꝫ. niſi q̄nto erat potencior. tanto mallet eſſe paciencior. Chriſ. Adinuicez enī ipſis diſputātibꝰ ſilebat. implens. ꝓpheticū illud. q̄ non apuit os ſuū. in humilitate ſua iudicium eius ſublatū eſt. Augꝰ. de cōcor. euā. Hoc autem poteſt congruere ei qꝺ lucas commemorat. in accuſacōne iudeoꝝ dictū. Hunc inuenimꝰ ſubūtentem gentē noſtrā. ut adiungatur qꝛ filium dei ſe fecit. Chriſ. Deinde pylatus q̄dem timet ab ipſis auditis. et formidauit ne forte verum eſſet. qꝺ dicebaꝰ. et videreꝰ inique agere Vnde ſequiꝰ. Cum ergo audiſſet pylatus hūc ſermonem. magis timuit. Beda. Non timuit qꝛ legē audiuit. qꝛ alienigena erat. ſꝫ magis timuit. ne filiū

dei ocaderet Chriſ· Illi vero hʒ dicentes nō horruerunt· ſʒ inſeſticiunt eū· ꝓ quib⁹ optuerat adorarē

Et ingreſſus eſt pretorium iteruʒ· ⁊ dicit ad jheſuʒ· Vñ es tu· Jheſus autem reſponſum non dedit ei· Dicit ei pylatus· Mihi non loqueris· Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te· et poteſtatē habeo dimittere te· Reſpondit jheſus· Nō haberes poteſtatē aduerſum me vllaʒ· niſi tibi datum eſſet deſuper Propterea qui tradidit me tibi· maius peccatum habet· Et exinde querebat pylatus dimittere eum·

Chriſ· Pylatus timore concuſſ⁹ rurſus inquiſicōneʒ facit· Vnde dicitr· Et ingreſſus eſt ꝑtorium iterum· et dicit ad jheſū· vnde es tu Non autem vltra interrogat quid feciſti· Sequitur· Jheſus autem reſponſū non dedit ei· Qui ei audiuit· qm̄ in hoc natus ſū et ad hʒ veni ⁊ qm̄ regnū meū non eſt hinc· cū debuiſſet reſiſtere ⁊ eripe eum· hoc quidem non fecit· ſʒ ſecutus eſt iudaicum impetum· Propterea ergo nihil ei reſpondit· qm̄ inanit' omnia interrogabat· Sed et aliter operibus teſtātib⁹ ei· nolebat ꝑ ſmones vicere et excuſacōnes componere· oſtēdens qm̄ ad hʒ venit Aug⁹. Hoc autem ſilenciū domini nr̄i jheſu xp̄i non ſemel factum collatis oīm euāgeliſtaꝝ narracōnibus repitur· et apud pncipem ſacerdotum· et apud herodem et apud ip̄m pylatum· ut nō fruſtra de illo ꝓphecia ꝓceſſerit· Sicut agnus coram tondente fuit ſine voce· ſic non apuit os ſuum Tunc vtiqʒ qm̄ interrogantib⁹ non reſpondit· q̄uis em̄ quibuſdā interrogantib⁹ ſepe reſpondit· Tamen ꝓpter illa in quib⁹ noluit rn̄dere ad hʒ data eſt de agno ſilitudo· ut in ſuo ſilencō non reus ſʒ innocens haberet· id eſt non ſicut male ſibi conſci⁹ qui de peccatis conuincebatur ſuis· ſed ſicut manſuetus· qui ꝓ peccatis immolabatr alienis Chriſo· Quia igitur ſiluit· Sequitr· Dicit ergo ei pylatus Mihi non loqueris· Neſcis qȝ poteſtatē habeo crucifigere te· et poteſtatē habeo dimittere te· vide qualiter ſeip̄m condempnauit· Si em̄ in te totū poſitum eſt cuius gracia nullam cām inueniens nō abſoluis· Quia igitr aduerſus ſeip̄m ꝓtulit· Reſpondit jheſus· Non haberes poteſtatē aduerſus me vllam· niſi datum eſſet tibi deſup· oſtendens qm̄ non ſimpliciter et ſm̄ alioꝝ conſequenciam hoc fit· ſed miſtice conſumatur· Ne igitur hʒ audiens eſtimes eum ab omni erutū crimine· ſubdit· Propterea qui tradidit me tibi· peccatū maius habet· Et in iuꝝ ſi datum erat· neqʒ hic neqʒ illi obnoxij ſūt criminibus· inaniter dicis Hoc em̄ datum eſt id eſt conceſſum· ac ſi diceret· pmiſit hʒ fieri· Neqʒ tamē ꝓptēa extra nequiciam ſūt Aug⁹. Ecce reſpondit ꝓinde vbi nō reſpondebat· non ſicut reus ſiue doloſus· ſed ſicut ouis ſilebat· vbi reſpōdebat· ſic paſtor docebat· Dicamus ergo qd̄ dixit· qd̄ et ꝑ apoſtolū docuit· qȝ non eſt poteſtas niſi a deo· Et qȝ plus peccat· qui poteſtati innocentē occidendū liuore tradit· q̄ poteſtas ip̄a ſi eum timore alicuius maioris poteſtatis occidit· talem quippe deus dederat illi ptātem· ut eſſet eciam ſub ceſaris poteſtate· Qua ꝓpt̄ inquit non haberes aduerſū me poteſtatē vllaʒ· id eſt quātulamcūqʒ habes· niſi hoc ip̄ſū quicqd eſt· tibi eſſet datum deſup· ſed qȝ ſcio quantū ſit· nō em̄ tantum eſt ut tibi omnīmodo liberū ſit· ꝓpterea qui tradidit me tibi· maius peccatū habet· Ille quippe me tue poteſtati tr̄didit inuidendo· tu vero eandem poteſtatē in me exercitur⁹ es metuēdo· Nec timendo quidē· preſ̄tim innocentē hoīem homo debet occidere· Sed id zelando facere mlto maius malum eſt q̄ timendo· Et ideo non ait· Qui me tibi tr̄didit· ip̄e habet peccatū· tanq̄ ille non haberet· ſʒ ait maius peccatū habet· ut eciam ſe habere intelligeret Theo· Dicit autē qui tradidit me tibi· i· iudas vel eciam turba· Cum ergo patens rn̄ſū jheſus ediderit· q̄ niſi ego memetipſū prebērē et pat̄ concederet· non haberes poteſtatē in me· ex hʒ pocius ip̄m abſoluere pylatus ſatagebat· vnde ſeq̄tur· Et exinde q̄rebat pylatus dimittere eū Augu· Lege ſupiora et inuenies iam dudū eum q̄rere dimittē jheſū· Exinde itaqʒ intelligendū eſt· ꝓpt̄ hoc· i· ex hac cauſa ne haberet peccatū occidendo innocentem ſibi traditum·

Judei autem clamabant dicētes· Si hūc dimittis· non es amicus ceſaris· Omnis em̄ qui ſe regeʒ facit· contradicit ceſari· Pylatus ergo cum audiſſet hos ſermones· adduxit foras jheſum· et ſedit ꝓ tribunali in loco qui dicitur lichoſtratos· hebraice autē gabatha· Erat autem paraſceue paſche hora q̄ſi ſexta· Et dicit iudeiſ Ecce rex veſter· Illi autem clamabāt· Tolle tolle crucifige eum· Dixit eis pylatus· Regem veſtruʒ crucifigā Reſponderunt pontifices· Non habemus regeʒ niſi ceſarē· Tūc ergo tradidit eiſ illuʒ ut crucifigeretur·

Aug⁹· Maiorem timorem ſe ingerere putauerūt iudei pylato terrendo de ceſare ut occideret xp̄m· q̄ ſupius vbi dixerunt· Nos legē habemus et ſm̄ legē dʒ mori· qȝ filiū dei ſe fecit· vnde dicitur· Judei autem clamabant dicenteſ Si hūc dimittis nō es amicus ceſaris· Omīs ei q̄ ſe regē facit· cōtradicit ceſari Chriſ· Sed vnde habetis hʒ demonſtrare· a purpura· a dyademate· a curru· a militibus· Nonne ſolus ſemp cum· xij· diſcipulis icedebat· ꝑ omīa vilia tranſiens et cibū et ſtolam et habitacōnem Aug⁹· Pylatus autem eorum legem nō timuit ut occideret· ſed magiſ filium dei timuit· ne occideret· Nūc vero non ſic potuit cōtemnere ceſarem autorē poteſtatis ſue

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quēadmodū legem gentis aliene. vnde ſubditur. Pylatus ergo cum audiſſet hos ſermones adduxit foras jheſū et ſedit ꝓ tribunali. in loco qui dicitur licho ſtratos. hebraice autem gabatha Chriſo. Exijt quidem ut ſcrutatur9 rem. ſedere em̄ ꝓ tribunali hoc oñdebat Glo. Sicut em̄ tribunal eſt iudicum. ſic tronus vel ſolium regū. et cathedra doctoꝝ Beda. Licho ſtratos autem dr̄ quaſi lapide ſtratum. erat locus ſublimis. Sequit̄. Erat autem paraſceue hora quaſi ſexta Alchui. Paraſceue id eſt ꝑparacio. hoc nomīe dicebat̄ ſexta ſabbati. in qua ꝑparabāt neceſſaria ſabbato ut de māna dictum eſt. Sexta die colligetis duplū. Quia em̄ ſexta die homo eſt factuſ. et in ſeptima reqeuit deus. ideo ſexta die ꝓ homīe patit̄. ſabbato quieſcit in ſepulchro. Hora autē erat quaſi ſexta Aug9. Quid eſt ergo qđ marcus dicit. Erat hora tercia qn̄ crucifixerūt eum. niſi quia hora tercia crucifixus eſt dn̄s linguis iudeoꝝ. hora ſexta manib9 militum. ut intelligam9 horam quītā iam fuiſſe tranſactam. et aliquid de ſexta ceptū quando ſedit pro tribunali pylatus. que dicta eſt a johāne hora q̄ſi ſexta. et cū duceret̄ et crucifigeret̄. et iuxta ei9 crucem gerentur. que geſta narrant̄. hora ſexta integra compleret̄. Ex q̄ hora vſqȝ ad nonaȝ ſole obſcurato. tenebras factas triuȝ euangeliſtaꝝ mathei marci et luce conteſtat̄ autoritas. Sed qm̄ iudei facinus interfecti xp̄i a ſe in romanos id ē pylatum et eius milites transferre conati ſunt. ꝓptēa marcus ea hora qua xp̄us a militib9 crucifixus eſt ꝑtermiſſa. terciam pocius horam recordat9 expreſſit. ut non tantum milites repiant̄ crucifixiſſe jheſum. verum eciam iudei. qui ut crucifigeretur hora tercia clamauerūt. Eſt et alia huius ſolucō queſtionis. ut non hic accipiatur hora ſexta diei. quia nec johannes ait. Erat hora diei quaſi ſexta. ſȝ ait. Erat paraſceue quaſi hora ſexta. paraſceue autem latine ꝑparacio eſt. Paſcha em̄ noſtrum (ut dicit apoſtolus) immolatus eſt xp̄us. Cuius paſche ꝑparacōnem ſi ab hora noctis nona ɔputem9. qn̄ viſi dentur principes ſacerdotū ꝓnunciaſſe domī immolacōnem dicentes. Reus eſt mortis. vſqȝ ad horam diei terciam qua crucifixum eſſe xp̄m marcus euangeliſta teſtatur. ſex hore ſūt. tres nocturne. et tres diurne Theo. Soluunt autēȝ quidam qđ ex peccato ſcriptoris contigerit apud grecos. Nā quedam lr̄a greca nomine gama cuius talis eſt figura. terciam horam impͭat. Quedam autē figura que ab eis vacatur epiſimon. que talis eſt. ſextam horam importat. Ex negligencia ergo ſcriptorum ꝑcedens figura cedere potuit in ſequentem Chriſ. Pylatus ergo ut ſcrutatur9 exiens nullā tamen ſcrutacōnem faciens tradit eum. eſtimans mouendos eſſe eos. Vnde ſequitur. Et dicit iudeis. Ecce rex veſter. Theo. quaſi diceret. Ecce qualem hominē fatemini ꝙ imperium veſtrū capeſſeret humilis. ut nihil tale poſſit temptare Chri Et nimirum que dicta ſūt. erant ſufficiencia ut facerent eos de cetero ab ira ceſſare. ſed trepidabāt ne dimiſſus rurſus turbam ducat. Amor etenī principatus verſutum quid eſt. et animā ſufficiens perdere. ꝓpterea magis inſiſtunt. vnde ſequitur. Illi autem clamabant. tolle tolle. Interficere em̄ eum conantur. et ex ꝓbratiſſima morte. vnde ſubdunt. Crucifige eum. formidantes ne aliqua eius poſt ipm̄ fiat memoria Aug9. Adhuc autem pylatuſ terrorem quem de ceſare ingeſſerant. ſupare conatur. vnde ſubditur. Dixit eis pylatus. Regem veſtrum crucifigam. de ignominia eoꝝ volens eos frangere. quos de ignominia xp̄i mitigare nō potuit. Sequitur. Reſponderūt pontifices. Non habemus regem niſi ceſarem. Chriſ. volentes ſe ipſos ſubmiſerūt ſupplicio. ꝓpterea et deus tradidit eos. Quia em̄ concorditer negauerūt regnum dei. dimiſit eos in ſuum iudicium incidere. regnum em̄ xp̄i refutantes id qđ ceſaris eſt ſup ſeipos vocabant. Aug9. Sed pylatus timore mox vincit̄ vnde ſequitur. Tunc ergo tradidit eis illū ut crucifigeretur. Aptiſſime em̄ contra ceſarem venire videretur. ſi regem ſe non habere niſi ceſarem ꝓfitentibus. alium regem vellet ingerere. dimittendo impunitum quē ꝓpter hos auſus ei tradiderūt occidenduȝ. Non autem dictū eſt. Tradidit eis illum ut crucifigarent illum. ſed ut crucifigeret̄ ſcȝ iudicio ac poteſtate ꝑſidis. Sed ideo illis traditū dixit euangeliſta. ut eos crimine implicatos. a q̄ alieni eſſe conabant̄. oſtenderet. Non em̄ faceret hoc pylatus niſi ut id qđ eos cupere cernebat. impleret.

Susceperunt autē jheſum. et eduxerunt. et baiulans ſibi crucē exijt in eum qui dicitur caluarie locus. hebraice golgatha. vbi eum crucifixerunt. et cum eo alios duos hinc et inde. medium autem jheſum.

Gloſa. Ad mādatum preſidiſ militeſ xp̄m ſuſceperūt crucifigendum. vnđ dicitur. Suſceperunt autem jheſū et eduxerunt Aug9. Poteſt em̄ hoc iam referri ad milites apparitores preſidis. Nam poſtea euidenciuſ dicitur. Militeſ ergo cum crucifixiſſent eum. q̄uis euangeliſta eciam ſi totum iudeis tribuit. merito facit. ipi em̄ fecerunt. quicquid ut fieret extorſerūt Chriſo. Sed quia lignum ut ꝓphanū putabāt. et vitabāt et neqȝ tangere ipm̄ ſuſtinebant. crucem jheſu ut condemnato imponūt. vnde ſequitur. Et baiulanſ ſibi crucem exijt in eum qui dicitur caluarie locus. hebraice golgatha. vbi eum crucifixerunt. Ita et tipo factum eſt. Yſaac etenim ligna portauit. Sȝ tunc quidem vſqȝ ad patris beneplacitū res ꝓceſſit. nunc autem in rebus effectum obtinuit. veritaſ em̄ erat Theo. Sed quodammodo ut illic yſaac dimiſſus eſt. et mactatus eſt aries. Sic et hic diuina natura manet impaſſibilis. Sed humanitas ſm̄ quā aries dicitur tanq̄ errantis arietis ade filius. hic mactata eſt. Sed qualr̄ alius euangeliſta dicit ꝙ angariauerūt ſymonē. ut crucem portaret Aug9. de con. euan. Vtrumqȝ factū inuenim9 primo id qđ johānes dicit. deinde qđ ceteri tres. vnde intelligit̄ ꝙ ipſe ſibi portabat crucē. cum exiret in locum memoratū Aug9. ſup johānē. Grāde

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpectaculum·ſed ſi ſpectet impietas grande ludibꝰ um· Si pietas·grande miſterium·Ridet impietaſ regem ꝓ virga regni lignū ſui portare ſupplicij· videt pietas regem baiulantē lignū ad ſemetipſuȝ figendum qꝺ fixurus fuerat· eciam in frontibꝰ regum ſpernenꝺ oculis impioꝝ· in quo erant glorificatura corda ſanctoꝝ·Jpſa crucem ſuam geſtanſ humero commendabat et lucerne arſure que ſub modio ponenda non erat·candelabrū ferebat Chriſo·Et ſicut victores ita et ipē in humeris ꝑtabat· victorie ſignum· Quidam autē dicunt ꝙ in illo loco qui calbarie dicebatᷓ adam mortuus eſt et ſepultus ut in loco vbi mors regnauit·illic et jheſus tropheum ſtatuerit Hiero·ſup matheū·Fauorabilis interꝑtacio et mulcens aureȝ populi·nec tamen vera· Extra vrbem eñ ꝯ foris portaȝ loca ſūt in quibus truncanᷓ capita damnatoꝝ· et calpharie quaſi decollatoꝝ ſumpſere nomē· Adam vero ſepultuȝ iuxta ebron et arbee·in jheſu filij naue volumine legimꝰ Chriſ·Crucifigebāt autem eum cum latronibus·vnde ſequiᷓ·Et cum eo alios duoſ hinc et inde·medium autē jheſum ·Jn hoc ꝓphecīā implentes qm̄ cū iniquis reputatus eſt· Que eñ dericiantes faciebant·hec veritati conferebāt· volebat eñ demon qꝺ fiebat obumbrare· ſed non valuit·Tribus eñ in cruce affixis miracula q̄ fiebāt nullus aſcripſit niſi ſoli jheſu·ita inanes dyaboli artes facte ſunt · Nec ſolum non obfuit glorie eius· ſed et contulit non paꝝ· Nam latronē in cruce cōuertere et in paradiſuȝ inducere· non minꝰ fuit ꝙ̄ concutere petras Augꝰ·Tamen et ipſa crux ſi attendas·tribunal fuit·in medio eñ iudice conſtituto·vnus latro qui credidit liberatuſ·alter qui inſultauit dampnatus eſt·iam ſigſ̄ficabat qꝺ facturus eſt de viuis et mortuis·Alios poſiturꝰ ad dexterā Alios vero ad ſiniſtram·

Scripſit autem ꝯ titulum pylatus· et poſuit ſuper crucem Erat autem ſcriptum Jheſus Nazarenus Rex Judeorum· Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum· quia ꝓpe ciuitatem erat locus· vbi crucifixus eſt jheſus· Et erat ſcriptum Hebraice Grece et Latine Dicebant ergo pylato pontifices iudeoruȝ Noli ſcribere Rex iudeorum Sed qꝛ dixit Rex ſum iudeorum Reſpondit pylatus· Quod ſcripſi·ſcripſi

Chriſ·Sicut in tropheo līe ponuntur victoriam oſtententes· Jta pylatꝰ titulum cruci xp̄i inſcripſit· vnde diciᷓ Scripſit autem ꝯ titulum pylatus · et poſuit ſup crucē·ſimul quidem ꝓ xp̄o reſpondens ut eum a communione latronū diſcerneret· ſimˀ autem et de iudeis vlciſcēs· oſtendēs ſcȝ ipſorum maliciā ·dū in ſuum regē inſurrexerūt· Vnde ſeqꝛ tur ·Erat autē ſcriptum· Jheſus·Nazarenus· Rex· Judeorum· Beda·Jn quo monſtrabaᷓ iaȝ tunc regnū ipſius· non ut ipi putabāt deſtructum· ſed pocius augmentatum·

Augꝰ·Sed iudeorum tantū rex xp̄s eſt an eciā gencium·ymmo et genciū· Cum eñ dixiſſet · Ego autem ſū conſtitutꝰ rex ab eo ſup ſyon montem ſanctum eius·Subiecit· Poſtula a me· et dabo tibi gētes·hereditatem tuā·Magnū ergo volumꝰ intelligi in hoc titulo ſacramentū qꝛ ſcȝ oleaſtar factꝰ eſt ꝑticeps pīguedinis olee·non olea ꝑticeps facta eſt amaritudis oleaſtri·Rex ergo iudeoꝝ xp̄uſ ſꝫm iudeorum circūciſionē cordis ·non littera· ſed ſpiritu· Sequiᷓ· Hunc ergo titulū multi legebāt iudeorum·qꝛ ꝓpe ciuitatē erat locus vbi crucifixꝰ eſt jheſus Chriſ·Credibile autē eſt multos gētiles ſimuſ cum iudeis ꝓpter feſtū conueniſſe·ꝯ iō ut nullus ignoraret·non in vna lingua ſꝫ in tribus ſcripſit·vnde ſubditur·Et erat ſcriptū· Hebraice· Grece·et Latine Augꝰ·Hec quippe tres lingue ibi pre ceteris eminebant · Hebrea ꝓpter iudeos in lege dei gloriantes· Greca ꝓpter genciū ſapientes·Latina ꝓpter romanos multis et pene omibuſ tunc gentibꝰ imperantes Theo·Significat autem ſupſcripcō triplici ſmone figurata dn̄m eſſe regem practice·Phiſice·et theologice·Nam ꝑ latinas lr̄as figuratur practica·eo ꝙ romanoꝝ imperium potentiſſimū ſatiſq̄ʒ officoſum in expedicionibus fuerit· Per grecas vero lr̄as phiſica figuratur·Greci namq̄ʒ erga naturalium ſpeculacōnē inſudauerūt·Demū ꝑ hebraicas theologia ꝑtenditur·dū iudeis eſt credita reꝝ diuinarū agnicio Chriſ·Judei autem crucifixo inuidebāt· vnde ſeqtur·Dicebant ergo pylato pōtifices iudeoꝝ ·Noli ſcribere·Rex iudeoꝝ·ſed qꝛ dixit· Rex ſū iudeorum Nam hꝭ quidem enūciacō eſt ꝯ communis ſn̄ia·ſi vero adiciaᷓ qm̄ ipſe dixit·ipſius petulancie et extollence oñdereᷓ crimen eſſe· Sed pylatus in priori ſtetit mēte·vnde ſequiᷓ· Reſpondit pylatꝰ· qꝺ ſcripſi·ſcripſi· O ineffabilē vim diuine operacōnis· eciam in cordibꝰ ignorāciū · Nonne occulta vox quedam pylato intus q̄dam ſi dici poteſt clamoſō ſilencio ꝑſonabat·qꝺ tanto ante in pſalmoꝝ litteris ꝓphetatū eſt· Ne corrumpas tituli inſcripcionem Sed quid loquimini inſani pontifices·Nunquid eñ ꝓpterea non erit veꝝ qꝛ jheſus ait·Rex ſū iudeorum·Si corrūpi non poteſt qꝺ pylatus ſcripſit·corrumpi poteſt qꝺ veritas dixit·Jdeo eñ pylatus qꝺ ſcripſit·ſcripſit·Quia dn̄s qꝺ dixit·dixit

Milites ergo cuȝ crucifixiſſent eum Acceperunt veſtimenta eiꝰ et fecerunt quatuor partes vnicuiq̄ʒ militi partem· et tunicam Erat autem tunica inconſutilis deſuper contexta ꝑ totum Dixerunt ergo adinuicem Nō ſcindamus eam·ſed ſortiamur de illa cuius ſit ut

Augꝰ·Judicante pylato milites qui ei parebant crucifixerunt jheſum·vnde dicitur·Milites ergo cū crucifixiſſent eum·Acceperūt veſtimenta eius·Et tamen ſi voluntates ſi clamores eoꝝ cogitemus·Judei magiſ crucifixerūt·Sed ꝺ ꝑticione·ſorteq̄ʒ veſtimentoꝝ eius ceteri euāgeliſte breuius ꝯ clauſe iſte vero aptiſſime locutꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſcriptura impleret̄ di cens· Partiti ſunt ve ſtimenta mea ſibi et in veſtem meam miſerūt ſortem

eſt· Nam ſequit̄· Et fecerunt q̄tuoꝛ par tes· vnicuiq꜃ militi ptem· Vnde appar꜠ q̄tuoꝛ fuiſſe milites qui in eo crucifigen do· Preſidi paruer̄t Sequit̄· Et tunica꜠ Subaudiendum ē acceperūt· ut iſte ſit ſenſus· Ac ceperūnt autem et tunicam· Et ſic locutus ē ut de ceteris veſtimentis nullam ſortem miſſam eē vide amus· S꜠ de tunica quā ſimul cū ceteris accepert̄ ſ꜠ non ſiſt diuiſerunt· De hac em̄ ſequit̄ exponens Erat autem tunica inſutilis deſup contexta per totum· Chriſ· Ipam ſpeciem tunice euangeli ſta hiſtoꝛice deſignat· qꝛ em̄ in paleſtia duos pā nos onectentes ſubtexūt indumenta· oñdit joh an nes q̄ talis erat tunica jheſu· occulte vilitate꜠ ve ſtimētoꝝ inſinuans· Theo· Alij vero dicūt q̄ a pud paleſtinā telas contexūt· non velut apd̄ nos texunt̄· exiſtēte ſupius ſtamine inferiꝰ vero texen tibus· ut ſic nō verſus ptem ſupmam textura ꝓce dāt· ſ꜠ eotra· Augꝰ· Cur autē de illa ſortē miſe rint narrat dicēs· Dixerūt ergo adinuicē· non ſcin damꝰ eam· ſed ſoꝛciamꝰ de illa cuius ſit· Appar꜠ ita q꜃ in alijs veſtimētis equales ſe habuiſſe ptes ut ſoꝛtiri neceſſe nō fuerit· In illa vero vna non eos habere potuiſſe ſinglāſ ptes· niſi ſcinderet̄· ut pā nos eius inutilē tollerent· qd̄ ne facerēt· ad vnam eam puenire ſoꝛticione maluerūt· Huius euāgeli ſte narracōni conſōnat et ꝓpheticū teſtimoniū· vn de ſubiungit· ut ſcriptura adimpleret̄ dicens· ptiti ſūt veſtimēta mea ſibi· et in veſtem mea꜠ miſerunt ſortem· Chriſ· Intuere ꝓphetie certitudinem· Non em̄ que ptiti ſūt ſolum· ſ꜠ et que non ptiti ſūt Dixit igitur ꝓpheta veſtimēta quidem diuiſerunt· ſed veſtem ſoꝛti ꝯceſſerunt· Augꝰ· Matheꝰ di cendo diuiſerunt veſtimēta eius ſoꝛtem mittentes ad totā diuiſionem veſtimētoꝝ voluit intelligi et illam tunicā ptinere de q̄ ſoꝛte꜠ miſerūt· Tale eſt qd̄ eciā ait lucas· Diuidentes veſtimēta eius· miſe runt ſoꝛtes· Diuidentes em̄ venerūt ad tunica꜠ de qua facta ē ſoꝛticio· Dicendo autē ſoꝛtes plem nu meꝝ ꝓ ſinglāri poſuit· Marcꝰ autē ſolus videtur intuliſſe aliquā queſtionē· Dicendo enim mittentes ſoꝛtem ſup eis· quis quid tolleret· tanq̄ ſup omni bus veſtimentis ſoꝛs miſſa ſit· locutꝰ videat̄· Sed hec breuitas obſcuritatē facit· Sic em̄ dictum eſt Mittentes ſoꝛtem ſup eis· Ac ſi diceret· Mittētes ſoꝛtem cū diuiderent̄· Cum aūt dicit quis quid tol leret id eſt quis tunicā tolleret· tanq̄ ſi totum ita diceretur· Mittentes ſoꝛtē ſup eis quis tunicam que ptibus eq̄libus ſup fuerat· tolleret· Quadrip tita autem veſtis dñi jheſu xp̄i· q̄drip titam figu rauit eius eccleſiam· q̄tuoꝛ ſc꜠ ptibus in oꝛbe dif fuſam· et in eiſdem eq̄liter· i· concoꝛdit̄ diſtribu tam· Tunica vero illa ſoꝛtita· omniū pcium ſigni ficat vnitate꜠ q̄ caritatis vinculo continet̄· Si au tem caritas et ſupeminēcioꝛem habet viam et ſup eminet ſciencie et ſup om̄ia ꝑcepta ē· ſꝫm illd̄· Su per omnia autem h̄ caritatē habete· merito veſtis que ſignificatur deſup contexta ꝓhibetur· Et ad didit· Per totum· quia nemo eius eſt expers qui p tinere inuenitur ad totū· a quo toto· catholica vo catur eccleſia· Inconſutilis autē· ne aliq̄n diſſuat̄· et ad vnū puenit· quia in vnu꜠ omnes colligit· In ſoꝛte autem dei gracia om endata eſt· cum em̄ ſoꝛs mittitur· non pſone cuiuſq꜃ vel meritis· ſed occul to iudicio dei creditur· Chriſ· Vel ſicut quida꜠ dicunt tunica inconſutilis deſup contexta ptotu꜠ ſꝫm allegoꝛiam oſtendit· q̄m non ſimpliciter homo erat qui crucifixus eſt· ſed et deſuper deitatem ha bebat· Theo· Vel aliter· veſtis inconſutilis de notat coꝛpus xp̄i· qd̄ a ſupioꝛe pte contextum eſt Spiritus enim ſanctus ſupuenit et virtus altiſſi mi virgini obumbꝛauit· Hoc ergo ſacroſanctum xp̄i coꝛpus· indiuiſibile conſtat· Nam et ſi diuidat̄ p ſingulos ſanctificans vniuſcuiuſq꜃ anima꜠ ſimul et coꝛpus· Integre tamen et indiuiſibilit̄ conſiſtit in omnibus· At quoniam ex quatuoꝛ elementis mū dus conſiſtit intelligend̄ eſt ꝓ xp̄i veſtimentis· vi ſibilem creaturam· quam inter ſe diuidunt demo nes quociens moꝛti tradunt verbū dei· qd̄ habitat in nobis· ac ſatagunt nos ſue ptis efficere· p mun danas illecebꝛas· Augꝰ· Et ideo iſta non aliq̄d boni ſignificaſſe quis dixerit qꝛ p malos facta ſūt Quid ei de ipſa cruce dicturi ſumus· Que ſimiliter ab impijs facta eſt· et tn̄ ea ſig̃ficari recte intelli gīt̄· qd̄ ait aplus· Que ſit latitudo et longitudo al titudo et ꝓfund̄· Lata eſt quippe in tranſuerſo lig no quo extendunt̄ pendentes manus· et ſignificat opa bona in latitudine caritatis· Longa eſt a trāſ uerſo ligno vſq꜃ ad terram· et ſignificat pſeueran ciam in longitudine tempoꝛis· Alta eſt in cacumie quo tranſuerſū lignum ſurſum verſur excedit· et ſignificat ſupnum ſinem· quo cūcta opa referunt̄· Profunda eſt in ea pte q̄ in terra ſigit̄· Ibi quip pe occulta eſt· S꜠ cuncta eius apparencia inde con ſurgūt· ſicut bona noſtra de ꝓfunditate gr̄e dei q̄ compꝛhendi non poteſt· Vniuerſa ꝓcedunt· S꜠ et ſi crux xp̄i hoc ſolū ſignificet qd̄ ait apl̄ꝰ· qui xp̄i ſūt· carnem ſuam crucifixerūt cum paſſionibꝰ et ꝯ cupiſcencijs· q̄ magnū bonum ē· Poſtremo quid ē ſignum xp̄i· niſi crux xp̄i· qd̄ ſignū niſi adhibeat̄ ſi ue frontibus credencium· ſiue ipſi aque ex qua re generant̄· ſiue oleo quo criſmate vngunt̄· ſiue ſa crificio q̄ aluntur nihil eoꝝ vite pficitur·

Et milites quidem hec fecerunt· Stabat au tem iuxta crucem jhe ſu mater eius· et ſoꝛoꝛ matris eius maria cle ophe et maria magda lene· Cum vidiſſet er go jheſus matrem et diſcipulum ſtantē quē diligebat· dicit matri ſue· Mulier ecce filiuſ tuus· Deinde dicit

Theo· Cum mili teſ que ad ꝓpam ſpe ctabāt ſecoꝛdiā p ſequebant̄· ipſe ge nitricis cura ſollici tus ē· vnde dicitur Et milites quid̄ hec fecerūt· Stabat au tē iuxta crucem jhe ſu mater eius et ſo roꝛ matris eius ma ria cleophe et maria magdalene· Am bꝛo· in epiſtol̄· Ma ria mater domini an crucem ſtabat filij· Nullꝰ me hoc docuit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diſcipulo Ecce mat̄ tua
Et ex illa hora acce-
pit eā diſcipulus in ſua

niſi ſanctus johānes
euangeliſta · Mundꝰ
aīn concuſſuz in paſ
ſione domini oſcrip
ſerunt · celum tene-
bris obductum · refugiſſe ſolem · in paradiſum la-
tronem ſed poſt piam confeſſionem receptum · Jo-
hannes docuit qd̄ alij nō docuerūt · quēadmodū in
cruce poſitus matrem appellauerit · Pluris puta-
uit q̄ victor ſuppliciorum pietatis officia matri ex
hibebat · q̄ꝫ q̄ regnū celeſte donabat̄ vite eterne ·
Nam ſi religioſum eſt q̄ latroni donatur vita · mul
to vberioris pietatis eſt q̄ a filio mater tanto af-
fectu honoratur · Ecce inquit filius tuus · Ecce mat̄
tua · Teſtabatur de cruce xp̄us ꝯ inter matrē atq̄
diſcipulum diuidebat pietatis officia · Condebat
dn̄s non ſolum publicum · ſed eciā domeſticū teſta
mentū Et hoc eius teſtamentū ſignificabat johan
nes · dignus tanto teſtatore teſtis · Bonū teſtamē
tum non pecunie · ſed vite eterne · qd̄ non atramen-
to ſcriptuz eſt · ſed ſpiritu dei viui · Lingua mea ca
lamus ſcribe velociter ſcribentis · Sꝫ nec maria mi-
nor q̄ꝫ matrem xp̄i decebat · fugientibus apoſtolis
ante crucē ſtabat · et pijs ſpectabat oculis filij vul
nera · q̄z expectabat non in pignoris mortem · ſed
mundi ſalutem · aut fortaſſe q̄z cognouerat per fi-
lij mortem mundi redempcionē · Aula regalis eci-
am ſua morte putabat ſe aliquid publico additu-
ram muneri · Sed jheſus nō egebat adiutore ad re
dempcionem omniū · qui omnes ſine adiutore ſerua-
uit · Vnde et dicit factus ſum homo ſine adiutorio
inter mortuos liber · Suſcepit quidem affectu pa-
rentis ſed non queſiuit alterius auxiliuz · Hanc imi
tamini matres ſancte que in vnico filio dilectiſſimo
tantum materne virtutis exemplum dedit · Neq̄ꝫ e
nim vos dulciores liberos habetis · neq̄ꝫ illud vir-
go querebat ſolacium ut alium poſſet generare fi
lium · Hiero · contra heliodoꝝ · Maria iſta que in
marco et matheo iacobi et joſeph mater dicit̄ · fuit
vxor alphei et ſoror marie matris domini · quā ma-
riam cleophe nunc johānes cognominat · a patre ſi-
ue a gentilitate familie · aut q̄cumq̄ꝫ alia cauſa ei
nomen imponens · Si autem inde tibi alia atq̄ꝫ alia
videtur q̄ alibi dicat̄ maria jacobi minoris mater
et hic maria cleophe diſce ſcripture ꝯſuetudinem
eundem hominem diuerſis nominibꝰ appellari · Chri
ſo · Et conſidera q̄ imbecillius genꝰ ſcꝫ mulierum ·
virilius apparuit iuxta crucem ſtando · fugiētibꝰ di
ſcipulis · Augꝰ · de con · euan · Niſi autē matheus
et lucas mariam magdalene nominaſſent · potuiſſe
mus dicere alias a longe · alias iuxta crucē fuiſſe ·
Nullus enim eorum preter johannē matrem domi-
ni ꝯmemorauit · Nūc ergo q̄modo intelligit̄ eadēꝫ
maria magdalene et a longe ſtetiſſe cū alijs mulie
ribus · ſicut matheus et lucas dicūt · et iuxta crucēꝫ
fuiſſe ſicut johannes dicit · niſi quia tanto interual
lo erant ut iuxta dici poſſent · q̄z in ꝯſpectu eius p̄
ſto aderāt · et a longe in ꝯſpectu turbe ꝓpinquius
circūſtantis · cum centurione et militibꝰ · Poſſumꝰ
eciem intelligere · q̄ ille que ſimul aderant cum ma
tre domi · poſtq̄ꝫ eam diſcipulo cōmendauit · abire
iam ceperant · ut a denſitate turbe ſe eruerēt · ꝯ ce

tera que facta ſunt longius intuerentur · ut ceteri
euangeliſte · qui poſt mortem domini eas ꝯmemo-
rauerunt · iam longe ſtantes commemorauerunt ·
Quid autem intereſt ad veritatem q̄ quaſdam mu
lieres pariter · quaſdam ſinguli nominauerunt ·
Chriſoſtomus · Et cum alie mulieres aſtarent
nullius alterius meminit niſi matris · docēs nos plꝰ
aliquid matribus prebere · Sicut enim parentes
circa ſpiritualia aduerſantes · neq̄ꝫ noſſe oportet ·
ita quando nihil impediunt omnia decet eis p̄be-
re et alijs preferre · Vnde ſubditur · Cū vidiſſꝫ er
go jheſus matrem et diſcipulum ſtantē quē dilige
bat · dicit matri ſue · Mulier ecce filius tuus · Be
da · Dilectionis indicō euāgeliſta ſuā demonſtrat
perſonam · non q̄ exceptis ceteris ſolus · ſed pre ce
teris familiarius · ꝓpter priuilegiuz caſtitatis a do
mino amabat̄ · q̄m virgo ab eo vocaꝰ virgo ꝑman
ſit in euū Chri · Pape q̄nto diſcipulū honorauit
honoē ſꝫ ipe ſeipm occultat · moderate ſapiēs · ſi ei
vellꝫ gloriari · et cām vtiq̄ꝫ adieciſſet ꝓpt̄ quā ama
batur · Etenim conueniens eſt magnam quandā ꝯ
mirabilem eſſe cauſam · Ideo autem nihil aliud jo-
hanni loquitur · neq̄ꝫ conſolatur triſtantem · quo-
niam tempus non erat verborum conſolacōne · Sꝫ
neq̄ꝫ parum erat honorari eum tali honore · Quia
vero conueniens erat matrem exiſtentem dolere ꝯ
procuracionem querere quia ipſe aberat · diſcipu
lo qui diligebatur · tradidit diligenciam habitu-
ro · Vnde ſequit̄ · Deinde dicit diſcipulo · Ecce ma
ter tua · Auguſtinus · Hec nimirum eſt illa hora
de qua jheſus aquam conuerſurus in vinū dixerat
matri Quid mihi ꝯ tibi eſt mulier · nondū venit ho
ra mea · Tunc enim diuina facturus · non diuinita-
tis · ſed infirmitatis matrem · velut incognitam re
pellebat · Nūc autē humana iam paciēs ex qua fa-
ctus fuerat homo · affectu cōmendabat humano ·
Moralis igitur inſinuatur locus · et exemplo ſuo in
ſtruit p̄ceptor bonus ut a filijs pijs impendat̄ cu-
ra parentibus tanq̄ꝫ lignum illud vbi erāt fixa mē
bra morientis · eciam cathedra fuerit magiſtri do-
centis · Chriſ · Itaq̄ꝫ eciam marcōnis obſtruit i
verecundiam · Si enī non genitꝰ eſt ſcd̄m carnem · ne
q̄ꝫ matrem habuit · cuius gracia tantam circa eā ſo
lam facit ꝓuidenciā · Intuere autē qualiter cuꝫ cruci
figeret̄ vniuerſa impturbate agebat · diſciplō lo
quēs de matre · ꝓphecias implēs · latroni bonā ſpē
tribuēs · anteq̄ꝫ autē crucifigeret̄ · trepidās videt̄
Nā illic quid nature imbecillitas demōſtrata eſt · hic
autē virtutis ſuphabūdancia oſ̄debat̄ · Sꝫ et nos
ꝑ hoc erudit · Si aū aduerſa ꝯturbauit · non ꝓpterea
deſiſtere cū in agonē ingreſſi fuerimꝰ omia ſuſtinē
ut facilia et leuia · Augꝰ · Quia ergo matri quaꝫ
relinquebat · alteꝝ ꝓ ſe filiū quodāmodo ꝓuide
bat · cur hoc fecerit · oſ̄dit in hoc q̄ ſubditur · Et ex
illa hora accepit eam diſcipulus in ſuā · Sꝫ in que
ſua johannes matrē domini accepit · Neq̄ꝫ enim nō
ex eis erat · qui dixerant ei · Ecce nos dimiſimꝰ omia
et ſecuti ſumus te · Suſcepit ergo eā in ſua · nō pre
dia que nulla ꝓpria poſſidebat · ſꝫ officia · que ꝓpa
diſpenſacōne exeq̄nda curabat · Beda · Alia lit
tera hꝫ · accepit eā diſcipulꝰ in ſuā quidaꝫ volunt
in ſuā matrē · ſꝫ ꝯgruēcius ſubaudit̄ · ſuam curam ·

Poſtea ſciens ihesus quia iam conſummata ſunt omnia ut conſummaretur ſcriptura dicit. Sicio. Vas ergo erat poſituz aceto plenum. Illi autem ſpongiam plenaz aceto iſopo circumponētes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepiſſet ihesuſ acetum. dixit. Conſumatum eſt. Et inclinato capite tradidit ſpiritum.

Augꝰ. Patebat hec omnia q̄ apparebat homo. et ipſe id diſponebat hec omnia qui latebat deꝰ vnde dicit̄. Poſtea ſciēs ihesus qm̄ omnia ꝯſumata ſūt. ut ꝯſumaret̄ ſcriptura id eſt qd ſcriptura ꝑdixerat. Et in ſiti mea potauerunt me aceto. Dicit. Sicio. tanꝙ diceret. Id minus feciſtis. date qd eſtis. Judei quippe ipſi erant acetuz degenerantes a vino patriarchaꝝ et ꝓphetarum. Vas ergo poſituz erat aceto plenum. tanꝙ em̄ de pleno vaſe de iniq̄tate mūdi huius impletum cor habentes. velut ſpongia. cauernoſis quodāmodo atqꝫ tortuoſiſ latibuſ fraudulentū. Vnde ſequitur. Illi autem ſpongiaz plenā aceto hiſopo circumponentes. obtulerūt ori eius.

Chriſ. Neqꝫ em̄ ex his que videbant. facti ſunt manſueti ſed ſeuiebant magis. et eum potabant. condemnatoꝝ pocula offerentes. ꝓpterea em̄ hiſopus appoſitus erat. Augꝰ. Hiſopū autem cui circūpoſuerūt ſpongiam aceto plenā. qm̄ herba ē humilis et pectus purgat. Xp̄i humilitatē ꝯgruenter accipimꝰ quā circumdederūt et ſe circūueniſſe putauerūt. Xp̄i namqꝫ humilitate mūdam̄. Nec moueat quō ſpongiam ori eius potuerūt admouere. qui in cruce fuerat exaltatꝰ a terra. Sicut em̄ apud alios euangeliſtas legitur. qd hic ꝑtermiſit in arundine factum eſt. ut in ſpongia talis potus ad crucis ſublimia leuaret̄ Theo. Quidam vero hiſopum dicunt vocari arundinē. Nam frondeſ habet arundini conſimiles. Sequit̄. Cum ergo acceſſiſſet ihesus acetum. dixit. Conſumatū eſt Aug. Quid niſi qd ꝓphecia tanto ante ꝑdixerat Beda Hic queri poteſt. quō hic dicatur. Cum accepiſſz acetum. Cum alius euangeliſta dicat. noluit bibere. ſed hoc facile ſoluit̄. qm̄ non accepit ut biberz ſed ut qd ſcriptum erat implerz Greg. Deinde quia nihil remanſerat. qd anteꝙ moreret̄. fieri adhuc oporteret. Sequitur. Et inclinato capite tradidit ſpm̄. Augꝰ. Peractis omībꝰ que ut pagerē tur. expectabat. tanꝙ ille qui poteſtatē habebat ponendi animā ſuam et iterum ſumēdi eam Grego. xi. mora. Spiritus autem hic ꝓ anima ponit̄ Si enim aliud ſpiritū ꝙ animā euangeliſta dicerz Exeunte ſpiritu anima remanſiſſet Chriſo. Non autem qm̄ expirauit inclinauit caput. ſed qr inclinauit caput tunc expirauit. Per que omnia indicauit euangeliſta qm̄ omniū dn̄s ipſe erat Augꝰ. Quis em̄ ita dormit. qn̄ voluerit. ihesus mortuus eſt qn̄ voluit. Quanta ſperanda vel timenda poteſtas eſt iudicantis. ſi apparuit tanta morientis. Theo. Tradidit autem dn̄s ſpiritum deo et patri oſtendens ꝙ nequaꝙ ſanctorum anime conuerſantur in tumulis. ymmo deueniunt ad manus patris omniū. peccatoribus ad locum penaꝝ delatis. videlicet ad infernum.

Judei ergo quoniam paraſceue erat. ut non remanerent in cruce corpora ſabbato. erat enim magnus dies ille ſabbati. rogauerūt pilatum. ut frangerentur crura eorum. ⁊ tollerentur. Venerunt ergo milites. et primi quidem fregerunt crura. et alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad ihesum autem cum veniſſent. ut viderunt eum iam mortuum. non fregerunt eius crura. ſed vnus militum lancea latus eius aperuit. et cōtinuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Et qui vidit. teſtimonium perhibuit. et verum eſt eius teſtimonium. Et ſcit quia vera dicit. ut ⁊ vos credatis. Facta ſunt enim hec. ut ſcriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iteruz alia ſcriptura dicit. videbunt in quem tranſfixerutn.

Chriſ. Judei qui camelum tranſglutiebant. culicem autem colabant. cū tantaꝫ fuiſſent operati audaciam. de die diligenter raciocinantur. Vnde dicit̄ Judei ergo qm̄ paraſceue erat. ut nō remanerent in cruce corpora ſabbato Beda. Paraſceue id eſt ꝑparacio dicta eſt ſexta feria. quia eo die duplices ſibi cibos filij iſrahel ꝑparabant. Erat em̄ magnꝰ dies ille ſabbati. ſcilicet ꝓpter ſolēnitatē paſchalem. Rogauerūt pylatum ut frangerentur crura eorum. Augꝰ. Nō crura tollerentur. ſed hi quibus ideo frangebātur. ut morerentur auferrent̄ ex ligno ne pendētes in crucibus. magnum diē feſtū ſui diurni. cruciatus horrore fedarent Theo. Sic enim iubebant̄ in lege. non occidere ſolem in hominis ſupplicio. vel qr noluerūt in die feſto tortores aut homicide cenſeri Chriſo. Vide autem qualit̄ valida eſt veritas. Per eorum em̄ ſtudia ꝓphecia cōplet̄ Vnde ſubditur. venerunt ergo milites et ꝑmi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus ē cum eo. Ad ihesum autem cum veniſſent. ut viderunt eum iam mortuum. non fregerunt eius crura ſed vnus militum lancea latus eius apuit Theo Vt iudeis complaceant lanceāt xp̄m circa corpus exanime contumelias inferentes. ſed ꝯtumelia in ſignum ꝓdijt. Sanguinem em̄ de corpore extincto manare. miraculoſū eſt Augꝰ. Vigilanti verbo euangeliſta vſus eſt. ut non diceret latus eius ꝑcuſſit. aut vulnerauit. ſed apuit. ut illic quodāmodo vite hoſtium panderet̄ vnde ſacramenta eccleſie manauerunt. Sine quibus ad vitam que vere vita eſt n̄ intr̄tur. vn̄ ſeq̄t̄. Et cōtinuo exiuit ſangs ⁊ aq̄

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Jlle ſanguis in remiſſionē fuſus eſt peccatoꝝ. ab
illa ſalutare temperat poculum. hoc et lauacꝝ p̄ſ
ſtat et potum. Hoc p̄nunciabat ꝙ noe in latere ar
ce hoſtium facere iuſſus eſt quo intrarēt animalia
que non erant diluuio peritura. quibꝰ p̄ figuraba
tur eccleſia. ꝓpter h̄ prima mulier facta eſt de vi
ri latere dormientis. et hic ſecundꝰ adam inclina
to capite in cruce dormiuit. ut inde formaret̄ ei ꝯ
iunx. p id qđ de latere dormientis effluxit. O morſ
vnde mortui reuiuiſcūt quid iſto ſanguine mun
dius quid iſto vulnere ſalubrius Chriſo. Et qꝛ
hinc ſuſcipiunt p̄ncipium ſacra miſteria cum acceſ
ſeris ad tremendū calicez. ut ab ipā bibiturꝰ xp̄i co
ſta. ita accedas. Theo. Erubeſcant igit̄ qui vi
num in ſacris non limphant miſterijs vident̄ em̄ n̄
credere ꝙ aq̄ de latere fluxerit. Poteſt tam̄ q̄s ca
lumnioſe dicere ꝙ aliqua virtuſ vitalis erat in cor
pore et ideo ſanguis effluxit. aqua vera manās in
expugnabile ſignuz fuit. Et ideo euangeliſta ſub
iungit. Et qui vidit teſtimoniū phibuit Chriſ.
Quaſi. d. Non ab alijs audiui. ſed ipē p̄ns vidi. Et
verum eſt teſtimoniū eius. Mđ ꝯuenienter ſubiun
git conuiciū xp̄i enarrans. non magnū aliqđ et ad
mirabile ſignum. ut ſic ſuſpectus ſmo redderet̄. ſʒ
ipſe hoc dixit. hereticoꝝ ora precludens et futu
ra pſonans miſteria. et eum qui iacebat in eis inſpi
ciens theſaurum. Sequitur. Et ille ſcit qꝛ vera di
cit. ut et vos credatis Aug. Scit ei qui vidit cu
ius credat teſtimonio. qui non vidit. Duo autē te
ſtimonia de ſcripturis reddidit ſingulis rebꝰ. q̄s
factas fuiſſe narrauit. Nam qꝛ dixerat. Non frege
runt crura jheſu ſubdidit. Facta ſūt em̄ hec ut ſcrip
tura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Mđ pre
ceptum eſt eis qui celebrare paſcha iuſſi ſunt ouis
immolacōne in veteri lege. q̄ dominice paſſionis
vmbra p̄ceſſerat. Jtem qꝛ ſubiunxerat. Vnus mili
tum lancea latu eius apuit. ad h̄ ptinet alteꝝ te
ſtimonium qđ ſubdit dicens. Et iterum alia ſcrip
tura dicit. videbunt in quē tranſfixerūt. vbi pro
miſſus eſt xp̄us in ea qua crucifixus eſt carne futu
turus Hiero. Hoc autem teſtimoniū ſumptum ē
de zacharia.

Poſt hec autez roga
uit pylatum joſeph ab
arimathia eo ꝙ eſſʒ di
ſcipulus jheſu. occul
tus autem ꝓpter metū
iudeorum ut tolleret
corpus jheſu. Et pmi
ſit pylatuſ. venit ergo
et tulit corpus jheſu.
venit autem et nicode
muſ qui venerat ad jhe
ſum nocte primum. fe
rens mixturam mirrhe
et aloes quaſi libras

Chriſ. Eſtimās
joſeph extinctū eſſe
iudeorum furorem
xp̄o crucifixo. Cum
fiducia acceſſit ut
deponendum funus
ꝓcuraret. vnde di
citur. Poſt hec autē
rogauit pylatū jo
ſeph ab arimathia.
Bed. Arimathia
ipſa eſt ramatha ci
uitas helcane et ſa
muelis. Celitus au
tem ꝓuiſuʒ eſt ut eſ
ſet diues et ad pre
ſidem poſſet accede
re et ut eſſet iuſtus
ut corpus domini acci
pere mereretur. vn
de ſequitur. ut tol

centum. Acceperunt
ergo corpus jheſu. et
ligauerunt eum linthe
is cum aromatibus. ſi
cut mos eſt iudeis ſe
pelire. Erat autem in
loco vbi crucifixus eſt
ortus et in orto monu
mentum nouum in quo
nondum quiſq̄ poſitꝰ
fuerat. Jbi ergo ꝓpt̄
paraſceuen iudeorum
quia iuxta erat monu
mentuz. poſuerunt jhe
ſum.

leret corpus jheſu.
eo ꝙ eſſet diſcipulꝰ
jheſu Chriſ. Non
ex. xij. ſed ex ſeptua
ginta quomō nullꝰ
ex. xij. acceſſerit. Et
ſi timorem iudeoruʒ
quis ꝓ cauſa aſſum
pſerit. hic eodeʒ de
tinebat̄ timore. vn
de dicitūr. Occultꝰ
autem ꝓpter metuʒ
iudeorum. Sed val
de inſignis erat. et
pylato notus. vnde
et graciam accepit
et hoc eſt qđ ſubdi
tur. Et pmiſit pyla
tus. Et ſepelit de re
liquo non ut condē
natum. ſed ut mag
num quendam et mirabilem. Vnde ſubdit̄. Venit
ergo et tulit corpus jheſu Augꝰ. de con. euan.
Jn extremo em̄ illo officio funeri exhibendo minꝰ
curauit a iudeis. q̄uis ſoleret in dominio audiendo
eorum inimicicias deuitare Beda. Sedata enim
vtcunq; eorum ſeuicia eo ꝙ ſe aduerſus xp̄m pre
ualuiſſe gaudebant. corpus xp̄i pecijt. qm̄ non vi
debatur cauſa diſcipulatus. ſed pietatiſ veniſſe. ut
funeri officium impenderet. qđ homīes non ſolum
bonis. ſed eciam malis ſolent impendere. Adiun
gitur autem ei et nicodemus. Vnde ſequitur. veīt
autem et nicodemus qui venerat ad jheſum nocte
primū. ferens mixturam mirrhe et aloes quaſi li
bras centum Augꝰ. Non ita diſtinguendū eſt. ut
dicamus. primū ferens mixturā mirrhe. ſed ut qđ
dictum eſt primū ad ſuperiorez ſenſū ptineat. Vene
rat em̄ ad jheſū nicodemus nocte primū qđ idē jo
hannes narrauit in prioribꝰ euangelij ſui ptibus.
hoc ergo intelligendū eſt ad jheſū non tunc ſolum.
ſed tunc primū veniſſe nicodemū. veniſſe autē po
ſtea ut fieret audiendo diſcipulus. Ferunt autē pig
menta que maxime corpus apta ſūt q̄ plurimū con
ſeruare. et nō pmittere cito ſubijci corrupcōni. ad
huc em̄ ut de nudo homīe diſponebāt. ſed tamē mi
tam dilectionem demonſtrabāt Beda. Notandū
eſt autem ꝙ ſimplex vnguentū fuerit. qꝛ ex diuer
ſis aromatibus licenciam conficiendi non haberēt.
Sequitur. Acceperūt ergo corpus jheſu et liga
uerunt eum lintheis cum aromatibꝰ ſicut mos ē iu
deis ſepelire Augꝰ. Jn quo euangeliſta admonu
it in huiōi officijs que mortuis exhibent̄. morem
cuiuſq; gentis eſſe ſeruandū. Erat autem illius gen
tis conſuetudo ut mortuoꝝ corpa varijs aromati
bus condirent̄. ut diucius ſuarentur. illeſa Aug.
de con. euan. Neq; autem h̄ johannes alijs repug
nat. neq; em̄ illi qui nicodemū tacuerūt. affirmaue
runt a ſolo joſeph dn̄m ſepultū q̄uis ſolus ome
moracōnē fecerit aut qꝛ illi vna ſyndone a joſeph
inuolutum dixerūt ꝓpterea phibuerūt intelligi et
alia linthea potuiſſe afferri a nicodemo et ſupad
di ut veꝝ narret johānes ꝙ non vno lintheo. ſed

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lintheis inuolutus ſit. Quis et ꝓpter ſudariū qḋ
capiti adhibebatur et inſtitas quibus corpus to=
tum alligatum eſt. quia omnia de lino erant. eciā
ſi vna ſindo ibi fuit. veraciſſime dici potuit. ligaue
runt eum lintheis. Linthea quippe generaliter di=
cuntur que lino texuntur. Beda. Hinc eccle=
ſie conſuetudo deſcendit ut corpus domini non in
ſericis et auro textis conſecretē. ſed in ſyndone mū=
da Chri. qꝛ ꝗ̄uo breuitate tpis vrgebanē. Nona
ei hora mortuo xp̄o. deinde accedētib9 ad pylatū ⁊
deponētib9 xp̄i corp9 veſpa inmebat. Jō ponūt e
um in ꝓximū monumētū. vñ ſubdit. Erat aūt in lo
co vbi crucifix9 eſt ortus et in orto monumentum
nouum. in quo nondum quiſq̄ȝ poſitus fuerat. Qḋ
diſpenſacione factum eſt. ne alterius alicuius qui
cum eo iaceret eſtimaretur reſurrectio facta eſſe.
Auguſtinus. Sicut eciam in marie virginis
vtero nemo ante illum nemo poſt illum concept9
eſt. Jta in hoc monumento nemo ante illū nemo p9
illum ſepultus eſt. Theophilus. Per hoc eci=
am q nouum fuit ſepulchrum miſtice datur intel=
ligi q per xp̄i ſepulturam omnes innouamur mor
te et corrupcione deſtructa. Attende eciam habū=
danciam ꝓ nobis ſuſcepte paupertatis. Nam qui
domum in vita non habuit. poſt mortem q̄ȝ in ali
eno ſepulchro reconditur. et nudus exiſtens a jo=
ſeph opitur. Sequitur. Jbi ergo propter para=
ſceuen iudeorum quia iuxta erat monumentum. po
ſuerunt jheſum. Auguſtinus. Acceleratā vult
intelligi ſepulturam ne ad veſperaſceret. quando
iam propter paraſceuen. quam cenā puram iudei
latine vſitacius apud nos vocant facere tale aliq̄d
non licebat. Chriſoſtomus. Propinquū autē
fuit ſepulchrum. ut diſcipuli poſſent cum facilita
te accedere et conſideratores fieri eorum que eue=
niebant. prope exiſtente loco. et ut ſepulture te=
ſtes eſſent eciam inimici cuſtodientes ſepulchrum
et ut falſus oſtenderetur is qui de furto ſermo.
Beda. Miſtice autem joſeph interpretatē ap
tus. per accepcionem boni operis. ad quod mone=
mur ut corpus domini digne percipere mereamur
Theophilus. Nunc eciam quodammodo xp̄uſ
apud auaros mortificatur in paupere famē paciē
te. Eſto ergo joſeph. et tege xp̄i nuditatem. nō ſe
mel ſed in tuo tumulo ſpirituali conſiderando recō
de. et coopi et miſce mirram et aloem amaricancia
conſiderando vocem illam. Jte maledicti in ignem
eternum. qua nihil amarius eſtimo.

CAPIT. XX.

Una aūt ſab
bati. maria
mag. venit
mane cū ad
huc tenebre eſſent ad
monumentum. ⁊ vidit
lapidem reuolutum a
monumēto. Cucurrit
ergo et venit ad ſymo
nem petrum et ad aliū
diſcipulum quem dili=
gebat jheſus. Et dicit
eis. Tulerunt dominū
de monumento. et ne=
ſcimus vbi poſuerunt
eum. Exijt ergo petr9
et ille alius diſcipulus
et venerunt ad monu=
mentum Currebāt au
tem duo ſimul. Et ille
alius diſcipulus p̄cur=
rit cicius petro. et ve=
nit prior ad monumen
tum. et cum ſe inclinaſ
ſet. vidit poſita linthe
amina. non tamen in=
troiuit venit ergo ſy=
mon petrus ſequens e
um et introiuit in mo
numentum et vidit lin
theamina poſita et ſu
darium. qḋ fuerat ſup
caput eius. nō cum lin
theaminibus poſitum
ſed ſepatum inuolutū
in vnum locum. Tunc
ergo introiuit et ille
diſcipulus. qui vene
rat primus ad monum̄
tum. et vidit et credi
dit. Nondum enim ſci
ebāt ſcripturas. quia
opoteret eum a mortu
is reſurgere.

Chriſoſtom9. qꝛ
iam tranſierat ſab=
batum. in quo impe
diebatur a lege. nō
potuit maria mag=
dalene quieſcere. ſȝ
venit profundo di=
luculo conſolacōnē
quandam a loco ſe=
pulture inuenire vo
lans. Vnde dicitur.
Vna autem ſabbati
maia magdalene ve
nit mane cuȝ adhuc
tenebre eſſet. ad mo
numentum. Au
guſtinus. d concor
dan. euangeliſtarū
Venit quidem ma=
ria magdalene. ſine
dubio. ceteris muli
eribus que domino
miniſtrauerant. plu
rimū dileccione fer
uencior. ut non im=
merito johannes ſo
lam commemoraret
tacitis eis que cum
illa fuerant. ſicut a
lij teſtantur. Au=
guſtinus. ſuper jo=
hannem. Vna autē
ſabbati eſt. quē iā
diem dominicū ꝓp=
ter domini reſurre=
ctionem mos xp̄ia=
nus appellat quem
matheus primā ſab
bati nominauit.
Beda dicitur ergo
vna ſabbati. hoc eſt
altera ſiue p̄ma die
poſt ſabbatum.
Theophilus. Vel'a
liter ebdomade di=
es iudei ſabbatū no
minabant. Vnaȝ au
tem ex ſabbati die=
bus primam. futuri
autem ſeculi exem
plar eſt hec dies. q̄
niam futuri ſeculi v
na dies ē nequaq̄ȝ no
cte interpalata. De
us enim ibi ſol eſt.
qui nūquam occidit
Jn hac igitur die
dominus reſurrexit
incorruptibiliatem
corporis aſſumens
ſicut nos in futuro
ſeculo incorrupcio
ne induemur. Auguſtinus. de concor. euange
liſtarum. Quod autem marcus dicit. valde mane o
riente iam ſole. non repugnat ei quod hic dicitur.
Cum adhuc tenebre eſſent. die quippe ſurgente a
lique reliquie tenebrarum tantomagis extenuanē
quantomagis oritur lux. Nec ſic accipiendum eſt.
quod ait marcus. valde mane orto iam ſole. tanq̄ȝ
ſol ipſe iam videretur ſuper terram. ſed pocius ſi
cut dicere ſolemus eis. quibus volumus ſignifica
re temperius aliquid faciendum. orto iam ſole dici
tur. i. de proxio adueniente in has partes. Gre
gorius in omel. Congrue autem dicitur. Cum ad
huc tenebre eſſent. Maria enim autorem omnium
quē carne viderat. mortuū querebat in monumēto

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et quia hunc minime inuenit· furatū credidit · Ad
huc ergo erant tenebre cum venit ad monumentū
Sequitur · Et vidit lapidem reuolutum a monumē
to· Auguſtinus· Jam ergo factum erat· quod
ſolus matheus commemorat de terremotu et lapi
de reuoluto conterritiſqꝫ cuſtodibus· Chriſo
ſtomus · Surrexit quidem dominus lapide et ſigna
culis ſepulchro iacentibꝰ· quia vero oportebat
et alios certificari aperitur monumentum poſt re
ſurrectionem et ita creditur quod factum eſt· hoc
deniqꝫ et mariam mouit· videns enim lapidē ſub
latum non intrauit neqꝫ proſpexit· ſed ad diſcipu
los ex multo amore cum velocitate cucurrit· nōdū
autem de reſurrectione nouerat aliquid manifeſtū
ſed putabat tranſlacionem corporis eſſe factam

Gloſa · Et ideo cucurrit nunciare diſcipulꝭ ut
aut ſecum quererent · aut ſecum dolerent · Et hoc ē
quod ſequitur · Cucurrit ergo· et venit ad ſymonē
petrum et ad alium diſcipulum quē diligebat ihe
ſus· Auguſtinus · Ita ſe commemorare ſolet
ꝙ eum diligebat ihesus qui vtiqꝫ omnes· ſed ipſū
preceteris et familiarius diligebat· ſequitur· et di
xit eis· tulerunt dominū meum et neſcio vbi poſue
runt eum· Gregorius· iij· moralꝭ· Hoc autem
dicens totum pro parte inſinuat· ſolum quippe cor
pus domini queſitura venerat · et quaſi totū domi
num ſublatum deplorat· Auguſtinus· Nonnul
li autem codices· Greci eciā habent· Tulerūt do
minum meum· quod videri dictum poteſt ꝓpenſio
re caritatis vel famulatus affectu · Sꝫ hoc in plu
ribus codicibus quos in promptu habemus· nō in
uenimus· Diſcipulum autem quem diligebat ihesꝰ
ſeipſum dicit· nam quippe ita cōmemorare ſolet ꝙ
eum diligebat ihesus qui vtiqꝫ omnes ſed ipſum ꝑ
ceteris et familiarius diligebat· Chriſoſtomus
Euangeliſta vero non priuauit mulierem hac lau
de neqꝫ verecundum exiſtimauit ꝙ ab ea prius ad
diſcerent · Audientes ergo illi cū multo ſtudio mo
numento inſiſtunt· Gregorius· Illi autem pre
ceteris cucurrerunt · qui pre ceteris amauerūt· vi
delicet petrus et johannes· Vnde ſequitur · Exijt
ergo petrus et ille alius diſcipulus et venerūt ad
monumentum· Theophilus · Sꝫ ſi q̄ras quo
modo aſtantibus cuſtodibus venerunt ad monumē
tum· rudis queſtio· quoniam poſtq̄ꝫ dominus reſur
rexit et vna cum terremotu affuit angelus in ſepul
chro · receſſerunt cuſtodes annunciantes phariſeis

Auguſtinus· Cum autem iam dixiſſet· venerāt
ad monumentum· regreſſus eſt· ut narret· quomo
do venerunt atqꝫ ait · Currebant autem duo ſimul
et ille alius diſcipulus precurrit cicius petro· et ve
nit prior ad monumētū· vbi oſtendit ꝙ ipſe prior
venerit ſed tanq̄ꝫ de alio cuncta narrat· Chri
ſoſtomus· Veniens autem conſiderat linthea
poſita· Vnde ſequitur· Et cum ſe inclinaſſet· vidit
poſita linthea mina· Nihil tamen ipſe pluſ perſcru
tatur· ſed deſiſtit· Et hoc eſt quod ſubditur · Non
tamen introiuit· Petrus vero ut feruidus introieſt
vniuerſa inſpexit diligenter et amplius vidit· Vn
de ſequitur · Venit ergo Symon petrus ſequens
eum· et intra· in monu· et vidit linthe· po· et ſuda
rium quod fuerat ſuper caput eius non cum linte

aminibus poſitum ſed ſeparatum inuolutum in vnū
locum· quod erat reſurrectionis ſignum· Neqꝫ enī
ſiquidem eum tranſtuliſſent· corpus eius denudaſ
ſet· neqꝫ ſi furati eſſent· huius rei fuiſſent ſolliciti
ut leuarent ſudarium· et inuoluerent· et ponerēt
in vnum locum ſeorſum a lintheaminibus ſed ſim=
pliciter ut ſe habebat ſuſcepiſſent corpus ideo enī
johannes premiſerat quoniam ſepultus eſt cū mir=
ra que conglutinat corpori linthea mīa· ut nō de=
cipiaris ab his qui dicunt eum furto ſublatum eſ=
ſe· Non enim ita inſenſatus eſſet· qui furaretur ut
circa rem ſuperfluam tantum ſtudium conſumeret
Poſt petrum autem et johannes introiuit · Vnde
ſequitur · Tunc ergo introiuit et ille diſcipulus q̄
venerat primus ad monumentum· et vidit et credi
dit· Auguſtinus· Nonnulli putant hoc johan
nem crediddiſſe ꝙ ihesus reſurrexerit· Sed quod ſe
quitur hoc non indicat· Vidit ergo mane monumē
tum, et credidit quod dixerat mulier · Nam ſequitē
Nondum enim ſciebant ſcripturas quia oporteret
eum a mortuis reſurgere · Non ergo eum credidit
reſurrexiſſe· quem neſciebat oportere reſurgere·
quando autē ab ipſo domino audiebant quamuis
aptiſſime diceretur· conſuetudine tamen audiendi
ab illo parabolas non intelligebant· et aliquid ali
ud eum ſignificare credebant· Gregorius· in
omeꝉ· Hec autem tam ſubtilis euangeliſte deſcrip
cio a miſterijs vacare credenda non eſt· per johan=
nem iuniorem ſynagoga· per ſeniorē vero petrū
eccleſia gencium deſignatur· quia et ſi ad dei cultū
prior eſt ſynagoga q̄ꝫ eccleſia gencium ad vſū ta=
men ſeculi prior eſt multitudo gencium q̄ꝫ ſynago
ga· Cucurrerunt autem ſimul quia ab ortus ſui tē
pore vſqꝫ ad occaſum pari et omuni via et ſi nō pa
ri et omuni ſenſu gentilitas cum ſynagoga decu=
currit· Venit ſynagoga prius ad monumentum ſꝫ
minime intrauit · qꝛ legis quidem mandata per=
cepit· ꝓphecias de incarnacione ac paſſione domi=
nica audiuit· ſed credere in mortuum noluit· Venit
autem ſymonpetrus et introiuit in monumentum·
quia ſecuta poſterior eccleſia gencium· xp̄m ihesū
et cognouit carne mortuum et viuentem credidit
deum · Sudarium autem capitis domini cum linte
aminibus non inuenitur· quia caput xp̄i deus et di
uinitatis incomprehenſibilia ſacramenta ab infir
mitatis noſtre cognicione diſiuncta ſūt· eiuſqꝫ po
tencia creature tranſcendit naturam· Non ſolū au=
tem ſeparatim ſed inuolutum inueniri dicitur · qꝛ
linthei quo ſinuoluitur· nec inicium nec finis aſpici=
tur· Celſitudo autem diuinitatis nec cepit eſſe nec
deſinit· Bene autem additur in vno loco· qꝛ in ſciſ
ſura mencium deus non eſt· et illi eius graciam ha
bere merentur qui ſe ab inuicem per ſectarum ſcan
dala non diuidunt· Sed quia ſolet per ſudarium la
borancium ſudor detergi· poteſt et ſudarij nomine
intelligi labor dei· Sudarium ergo quod ſuper ca
put eius fuerat · ſeorſum inuenitur· Quia ipſa re=
demptoris noſtri paſſio· longe a noſtra paſſione
diſiuncta eſt· Quoniam ip̄e ſine culpa ꝑtulit quod
nos cū culpa toleramꝰ· Ip̄e ſpōte morti ſuccūbere
voluit ad quam nos venimus inuiti· Poſtquā autē
intrauit· Petrus· ingreſſus eſt et johannes· quia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in fine mundi ad redemptoris fidem. eciam iudea colligetur. Theophilus. Vel aliter. Intellige. Petrum actiuum et promptum. Johannem vero. contemplatiuum et docilem erga rerum diuinarum habuiſſe periciam. plerumqʒ autem preuenit contemplatiuus noticia et docilitate. Sed actiuus inſtancia feruoris et ſedulitate precedit. illi9 acumen. Et prius inſpicit diuinum miſterium.

Abierunt ergo iterum diſcipuli ad ſemetipſoſ Maria autem ſtabat ad monumentum foriſ plorans. Dum ergo fleret. inclinauit ſe et proſpexit in monumentum. et vidit duos angelos in albis ſedētes vnum ad caput et vnū ad pedes vbi poſitum fuerat corp9 jheſu. Dicunt ei illi. Mulier qd ploras. Dicit eis. quia tulerunt dominū meū et neſcio vbi poſuerūt eum. Hec cum dixiſſet conuerſa eſt retrorſuʒ et vidit jheſum ſtantē et non ſciebat quia ihe ſus eſſet. Dicit ei iheſus. Mulier quid ploras. Quem queris. Illa eſtimans quia ortulanus eſſʒ. dicit ei. Domine ſi tu ſuſtuliſti euʒ dicito mihi vbi poſuiſti eum. et ego eum tollam. Dicit ei iheſus. Maria. Conuerſa illa. dicit ei. Raboni. quod dicitur magiſter. Dicit ei iheſus. Noli me tangere. Nondum eñi aſcendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos et dic eiſ aſcendo ad patreʒ meū. et patrem veſtruʒ deum meum. et deum veſtrum. Venit maria magdalene annunciāſ diſcipulis. qr vidi dominū et hec dixit mihi

Gregorius. in omel. Maria autem magdalene que fuerat in ciuitate peccatrix amando veritatem lauerat lacrimis maculas criminis. cuiuſ mentē magna vis amoris accenderat. Que a monumento domini eciam diſcipulis recedentibus non recedebat. Dicitur enim Abierunt ergo iterum diſcipuli ad ſemetipſos. Auguſtinus. Id eſt vbi habitabant. et vnde ad monumentuʒ cucurrerant. Viris autem redeuntibus infirmiorem ſexū in eodem loco forcior figebat affect9. Vnde ſequitur. Maria auteʒ ſtabat. ad monumentuʒ foris plorans. Auguſtinus. de concordancia euangeliſtarum. Id eſt ante illuʒ ſaxei ſepulchri locum. Sed tamen intra illud ſpacium quo iā ingreſſe fuerāt. ortuſ quippe illic erat. Chriſoſtomus. Ne mireris auteʒ qꝫ maria amare flebat ad ſepulchrum. petrus vero nihil tale paſſus eſt. Compaſſibile enim ē muliebre genus. et natura flebile. Auguſtinus. Oculi igitur qui dominum q̄ſierant. et non inuenerant lacrimis vacabant. amplius dolentes qꝫ fuerat ablatus de monumento. q̄ꝫ qꝫ fuerat occiſus in ligno. Quoniam magiſtri tanti cuius vita ſubtracta fuerat. nec memoria remanebat. Auguſtinus. de concordancia euangeliſtarum. Viderat autem cum alijs mulieribus angelum ſedentem a dextris ſuper lapidem reuolutū a monumento. Ad cuius verba cum fleret. proſpexit in monumentum. Chriſoſtom9 Magnum enim ad mitigacionem eſt monumentum apparens. vide deniqʒ eam ut plus requieſceret. et inclinantem ſe et volentem locum videre. vbi iacuit corpus. Vnde ſequitur. Duʒ ergo fleret inclinauit ſe et proſpexit in monumentum. Gregorius. Amanti enim ſemel aſpexiſſe non ſufficit. qr vis amoris intencionem multiplicat inquiſicionis Auguſtinus. Nimiū enim dolebat nec ſuis nec diſcipulorum oculis facile putabat eſſe credenduʒ An pocius diuino inſtinctu in animo eius effectuʒ eſt ut proſpiceret. Gregorius. Queſiuit eñi corpus et minime inuenit. perſeuerauit ut quereret. Vnde et contigit. ut inueniret. actumqʒ eſt ut deſideria dilata creſcerent. et creſcencia caperent. quod inueniſſent. Sancta enim deſideria dilacione creſcunt. Si autem dilacione deficiunt. deſideria non fuerunt. Iſta itaqʒ que ſic amat. que ſe ad monumentum quod proſpexerat. iterum inclinat. videamus quo fructu vis amoris in ea ingeminat opus inquiſicionis Sequitur enim. Et vidit duos angelos in albis ſedentes vnum ad caput et vnuʒ ad pedes vbi poſitum fuerat corpus jheſu. Chriſoſtomus. Quia enim non erat excelſa mulieris mens ut ex ſudarijs perciperet reſurrectionem angelos videt in leto habitu. ut et ipſa a paſſione mitigetur. Auguſtinus. Quid eſt autem qꝫ vnus ad caput et alter ad pedes ſedebat. an quoniam qui grece angeli dicuntur. latine ſunt nuncij. Iſto modo xp̄i euangelium velut a capite vſqʒ ad pedes. ab inicio vſqʒ ad finem ſignabant eſſe nunciandum. Gregorius. Vel ad caput ſedet angelus cum per apoſtoloſ predicatur. quia in principio erat verbum. et quaſi ad pedes ſedet cum dicitur. Verbum caro factum eſt. Poſſumus eciam per duos angelos duo teſtamenta agnoſcere. que duʒ pari ſenſu incarnatum et mortuum ac reſurrexiſſe dominum nunciant. quaſi teſtamentum prius ad caput et teſtamentum poſterius ad pedes ſedet. Chriſoſtomus. Angeli autem apparentes nihil de reſurrectione dicunt. ſed paulatim in eum qui de reſurrectione eſt. intrant. ſermonē. Quia enim mulier vltra conſuetudinem preclarum habitum viderat. ne turbetur. audiuit compaſſionis vocem. Vnde ſequitur. Dicunt ei illi mulier quid ploras. Angeli lacrimas prohibebant. et futurum quodāmodo gaudium nūciabant. Ita enim dixerūt. Quid ploras. ac ſi dicerent. plorare noli. Gregorius. Ipſa enim ſacra eloquia que in nos lacrimas amoris excitant. eaſdem lacrimas conſolantur dum nobis redemptoris noſtri ſpeciem repromittunt Auguſtinus. At illa eos putat interrogaſſe

neſcientes· cauſās prodit lacrimarum· Vn̄ ſequit̄
Dicit eis· quia tulerunt dominum meum· Dominū
ſuum vocat domini ſui corpus exanime· a toto par
tem ſignificans· ſicut omnes confitemur jheſū xp̄m
filium dei ſepultum cum ſola eius ſepulta ſit caro
Sequitur· Et neſcio vbi poſuerunt eum· Hec erat
cauſa maior doloris· quia neſciebat quo iret ad cō
ſolandum dolorem· Chriſoſtomus· Nondum
autem de reſurrectione aliquid nouerat ſed adhuc
tranſlacionem ymaginabatur· Auguſtinuſ· de
concordancia euangeliſtarū· Hic intelligendi ſūt
ſurrexiſſe angeli· ut eciam ſtanteſ viderentur· ſicut
Lucas eos viſos eſſe commemorat· Auguſti-
nus· ſuper johannem· Sed hora iam venerat· qua
id quod nunciatum quodammodo fuerat ab ange-
lis flere prohibentibus· gaudium ſuccederet flen
tibus· Vnde ſequitur· Hec cum dixiſſet· conuerſa ē
retrorſum· Chriſoſtomus· Sed quare ad an-
gelos loquens et nondum ab eis aliquid audiens ꝯ
uertitur retrorſum· michi videtur ꝙ hec ea dicen-
te· xp̄us poſt eam apparuit· et angeli conſiderantes
dominatorem et figura et inſpectione et motu con
feſtim oſtenderunt quoniam dominū viderunt et
hoc eſt quod mulierem conuerti retrorſum fecit·

Gregorius Notandum eciam eſt ꝙ maria que
adhuc de domini reſurrectione dubitabat conuer
ſa retrorſum eſt· ut videret jheſum· quia videlicȝ
per eandem dubitacionem ſuam quaſi tergum ī do
mini faciem miſerat quem reſurrexiſſe minime cre
debat· Sed quia amabat· et dubitabat· videbat·
et non agnoſcebat eum· Vnde ſequit̄· Et vidit jhe
ſum ſtantem et non ſciebat quia jheſus eſſet·
Chriſoſtomus· Angelis enim ut dominator appa
ruit mulieri vero non ita ne eam ex prima viſione
ſtupefaceret· non enim oportebat eam repente ad
excelſa reducere· ſed paulatim· Sequitur· Dicit ei
jheſus· mulier quid ploras· quem queris· Gre-
gorius· Interrogatur doloris cauſa ut augeat̄ deſi
derium quatinus cum nominaret quem quereret·
in amorem eius ardencius eſtuaret· Chriſoſto
mus· Et quia in communi figura apparuit· eſtimauit
eum ortulanum eſſe· Vnde ſequitur· Illa eſtimās
quia ortulanus eſſet· Dicit ei domine ſi tu ſuſtuli-
ſti eum· dicito michi vbi poſuiſti eum· ut ego eum
tollam hoc eſt· ſi ꝑ propter timorem iudeorum leua
ſti eum dicito michi et ego eum accipiam· The
ophilus· Timebat enim ne iudei eciam corpori in
ſeuirent exanimi· et ideo volebat in alio loco inco-
gnito illud tranſponere· Gregorius· Forſitan
autem nec errando hec mulier errauit que jheſū or
tulanum credidit· an non ei ſpiritualiter ortulanꝰ
erat· qui in eius pectore per amoris ſui vim· ſemina
virtutum virencia plantabat· Sed quid eſt ꝙ vi-
ſo eo quem ortulanum credidit· cui necdum dixe-
rat quem querebat· Ait· Domine ſi tu ſuſtuliſti eū
Sed vis amoris hoc agere ſolet in animo· Vt quē
ipſe ſemper cogitat· nullum alium credat ignora-
re· Poſtq̄ autem eam dominus communi vocabulo
appellauit ex ſexu· et agnitus non eſt· vocat ex no
mine· Vnde ſequitur· Dicit ei jheſus· maria· Ac ſi
dicat recognoſce eum a quo recognoſceris· Maria
ergo quia vocatur ex nomine· recognoſcit autorē

qꝛ et ipē erat· q̄ quēbat̄ exteriꝰ et ipē q̄ eā interiꝰ
ut q̄rerȝ docebat· Vn̄ ſequit̄· Conuerſa illa dicit
ei rabom· quod dicitur magiſter· Chriſoſto-
mus· Sicut enim iudeis quandoqȝ immanifeſtus e-
rat et preſens· ita et loquens cum volebat· ſeipſū
notum faciebat· Qualiter autē conuerſa dicit cū
xp̄us ad eam loqueretur· michi videtur· ꝙ dicente
ea vbi poſuiſti eum· Conuerſa eſt ad angeloſ ut in
terrogaret· cur ſtupefacti eſſent· Deinde xp̄us vo
cans eam conuertit eam ad ſeipſum· et per vocem
manifeſtum ſeipſum fecit· Auguſtinus· Vel
quia prius conuerſa corpore quod non erat· puta
uit· nunc corde conuerſa quod erat· agnouit· Ne-
mo autem calumpnietur mulierem ꝙ ortulanum dix
erit dominum et jheſum magiſtrum· Ibi enim hono
rabat hominem a quo beneficium poſtulabat· hic
recolebat doctorem· a quo diſcernere humana et di
uina diſcebat· Aliter ergo dum dixit ſuſtulerunt
dominum meum· Aliter autem· Domine ſi tu ſuſtu
liſti eum· Gregorius· Iam vero ab euangeli-
ſta non ſubditur· quid mulier fecit· ſed ex eo innui
tur· ꝙ audiuit· Sequitur· Dicit ei jheſus· Noli me
tangere· In his namqȝ verbis oſtenditur ꝙ maria
amplecti voluit eius veſtigia· quem recognouit·
Sed cur tangi non debeat racio quoqȝ additur cū
ſubiungitur· Nondum aſcendi ad patrem meum·

Auguſtinus· Sed ſi ſtans in terra non tangi-
tur· ſedens in celo quomodo ab homine tangetur·
qui certe anteq̄ aſcenderet· diſcipulis ſuis ſe obtu
lit tangendum dicens· Palpate et videte· qꝛ ſpi
ritus carnem et oſſa non habet· ut lucas teſtatur·
Quis autem tam ſit abſurdus· ut dicat eum a diſci
pulis quidem anteq̄ aſcendiſſet ad patrē ſe volu
iſſe tangi· A mulieribus autem noluiſſe· niſi cum aſ
cendiſſȝ ad patrem· Sed leguntur eciam femine pꝰ
reſurrectionem anteq̄ ad patrem aſcenderet· teti
giſſe jheſum Inquibus erat ipſa maria magdalena·
narrante matheo· Aut ergo hoc ſic dictū eſt· ut in
illa femina figuraretur eccleſia de gentibus· que
in xp̄m non credidit· niſi cum aſcendiſſet ad patrē
aut ſic in ſe credi voluit jheſus· hoc eſt ſic ſe ſpiritu
aliter tangi ꝙ ipſe et pater vnum ſunt· Eius quip
pe intimis ſenſibus quodammodo aſcendit ad pa
trem· qui ſic in eo profecerit· ut patri agnoſcat eq̄
lem· Quomodo autem hec non carnaliter adhuc in
eum credebat· quem ſicut hominem flebat· Au
guſtinus· primo de trinitate· Tactus autem tan
q̄ finem facit nocionis· Ideoqȝ nolebat in eo eſſe
finem intēti cordis in ſe· ut hoc quod videbatur·
tantummodo putaretur· Chriſoſtomus· Vel
aliter· volebat hec mulier adhuc cum xp̄o eſſe· ſic
et ante paſſionem· et pre gaudio nichil magnū ex
cogitabat· quamuis caro xp̄i multo melior facta fu
erit reſurgendo· Ab hac ergo intelligencia eā ab
ducens dixit· noli me tangere· ut cum multa reue
rencia ei loquatur· vnde nec diſcipulis apparet de
reliquo cum eis conuerſans ut reuerencius ei atten
dant· dicens· nondum enim aſcendi· oſtendit quo
niam illuc properat et feſtinat· Eum autem qui illuc
debet abire· et non vltra cum hominibuſ conuerſa
ri non oportebat eum eadem videre mente qua et
ante· Et hoc manifeſtat conſequenter dicens· Vade

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

autem ad fratres meos et dic eis · Aſcendo ad patrem meum et patrem veſtrum· deum meum et deum veſtrum· Hylarius·xi· de trinitate· Inter ceteras impietates ſuas eciã hoc dicto domini vti ſolent heretici· ut per id ꝙ pater eius pater eoꝝ eſt· et deus eius deus eorum eſt· in natura dei non ſit· ſed in forma dei manens formam ſerui aſſumpſit· Et cum hoc ad homies in ſerui forma xp̃us jheſus loquatur· non ambigitur· quin pater ſibi ut ceteris ſit ex ea parte qua homo ẽ· et deus ſibi ut cũ ctis ſit ex ea natura qua ſeruus eſt· Deniqȝ hunc eundem ſermonem cepit dicens· vade ad fratres meos· fratres autem ex carne ſunt deo· Ceterũ vnigenitus deus ſine fratribus eſt· Auguſtinus· Vel aliter· Non ait patrem veſtrum· ſed patrem meum et patrem veſtrum· Aliter ergo meuȝ Aliter veſtrum· Natura meum· Gracia veſtrũ· Neqȝ dixit deum veſtrum· ſed deum meum· ſub quo ego homo et deum veſtrum· inter quos et ipſũ mediator ſum· Auguſtinus· de cõcordancia euãgeliſtarum· Tunc ergo egreſſa eſt a monumento· hoc eſt ab illo loco vbi erat orti ſpacium ante lapidem effoſſum· et cum illa alie quas ſecundum marcum inuaſerat tremor et pauor· et nemini ſcilicet aliorum quicꝙ dicebant· vnde et hic dicitur· Venit maria magdalene annũcians diſcipulis quia vidi dominum· et hec dixit mihi· Gregorius· Ecce humani generiſ culpa· ibi abſconditur· vnd̓ ꝓceſſit· quia enim in paradiſo mulier viro propinauit mortem· a ſepulchro mulier viris annunciauit vitam· et dicta ſui viuificatoris narrat que morti feri ſerpentis verba narrauerat· Auguſtinus de concordancia euangeliſtarum· Dum autem cum alijs veniret tunc ſecundum matheum occurrit illiſ jheſus dicens· Auete· Sic ergo colligimus angelorum collocucionem bis numero eas habuiſſe· venientes ad monumentum et eciam ipſiuſ domini· ſemel ſcilicet quando maria ortulanuȝ putauit· et iterum cum eis occurrit in via ut eas repeticione firmaret· Et ſic venit maria magdalene annunciãſ diſcipulis· non ſolum ipſa· ſed et alie quas lucas commemorat· Beda· Miſtice autem maria que interpretatur domina illumiata illumiatrix· ſeu ſtella maris ſignificat· Eccleſiam que magdalena id ẽ turrenſis dicitur· Naȝ magdalon grece latine turris dicitur· propter illud quod dicitur in pſalmo· Factus eſt mihi turris fortitudinis· In eo autem ꝙ hec mulier diſcipuliſ xp̃m reſurrexiſſe nunciauit omnes monẽtur maxime quibus eſt commiſſum p̃dicandi officium· ut ſi quid ei celitus reuelatum fuerit· ſtudioſe proximis propinent·

Cũ ergo ſero eſſet die illa vna ſabbatorum· et fores eſſent clauſe· vbi erant diſcipuli cõgregati propter metũ iudeorum venit jheſus et ſtetit in medio diſcipulorum Et dicit eis· Pax vobis et cum hoc dixiſſet· oſtendit eis manus et latus Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo domino Dixit ergo eis iterum Pax vobis Sicut miſit me pater· et ego mitto vos· Hec cum dixiſſet· inſuflauit et dixit eis· Accipite ſpiritum ſanctũ Quorũ remiſeritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritiſ retenta ſunt Thomaſ autem vnus ex duodecim qui dicit̃ didimus non erat cum eis quando venit jheſus Dixerũt ei alij diſcipuli Vidimus dominum· Ille autez dixit eis· Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum· et mittam digitum meuȝ in locum clauorum· et mittaȝ manum in lat9 eius· non credam

Chriſoſtomus Audientes diſcipuli ꝙ maria annunciãuit· conſequens erat· ut aut diſcrederent· aut credentes dolerent· quoniam eos non reputauit dignos ſua viſione hoc igitur recogitantes· neqȝ ꝑ vnaȝ diem dimiſit pertrãſire· ſed ex eo ꝙ ſciebant iam ſuſcitatũ eſſe· videre ſicientibus et timidis exiſtentibus cum ſero factum eſſet· ipſis aſtitit· vnde dicitur· Cum ergo ſero eſſȝ die illa vna ſabbatorũ et fores eſſent clauſe· vbi erant diſcipuli congregati propter metum iudeorum· Beda In hoc infirmitas apoſtolorum monſtratur· qui foribus clauſis intus cõgregati reſiderent propter timorem iudeorum· quorum metu fuerant prius diſp̃ſi· Venit jheſus et ſtetit ĩ medio· Ideo autem ſero apparuit· quia conſequens erat tunc maxime eos timidos eſſe· Theophilus· Vel quia preſtolabat̃· ut omnes conuenirent· Hoſtijs vero clauſis ut oſtendat· quia eodem modo reſurrexit adiacente lapide ſuper monumentum· Auguſtinus· in ſermone paſch· Non nulli autẽ de hac re ita mouentur· ut pene periclitentur afferentes contra miracula diuina· preiudicia raciocinacionũ ſuarum· Sic enim diſputant· Si corpus erat· ſi ꝺ ſurrexit d̓ ſepulchro quod pepẽdit in ligno· Quo modo per hoſtia clauſa intrare potuit· Si compꝛehendis modum· non eſt miraculum· vbi deficit racio· ibi eſt fidei edificacio· Auguſtinus· ſuper johannem· Moli quidem corporis vbi diuinitas erat· hoſtia clauſa non obſtiterunt· Ille quippe nõ eis apertis intrare potuit quo naſcente virginitãs matris inuiolata permanſit Chriſoſtom9 Sed mirabile eſt qualiter phantaſma eum non eſtimarunt· ſed hoc fuit· quia mulier preueniens in eis multam fidem operata eſt· Sed et ipſe per viſum manifeſtum ſe eis oſtendit· et voce eorũ fluctuantem mentem firmauit· Et dixit eis· Pax vobis id eſt ne tumultuemini· In quo eciam commemorat verbum· quod ante crucem dixerat· Pacem meam do vobis· et rurſus in me pacem habebitis·

Gregorius· Et quia ad illud corpus quod videri poterat· fides intuencium dubitabat· oſtendit eis protinus manus et latus· Vnd̓ ſequitur· Et cũ hoc dixiſſet oſtendit eis manus et latus· Claui enĩ

manus fixerant. Lancea latus aperuerat. Ibi ad du
bitancium corda ſananda. vulnerum ſunt ſeruata
veſtigia. Chriſoſtomus. Et quia ante crucē
eis dixerat. Iterum videbo vos et gaudebit cor ve
ſtrum. Vnde ſequitur. Gauiſi ſūt diſcipuli viſo do
mino. Auguſtinus. xxij. de ciuitate dei. Clari
tas qua iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris
ſui. in xp̄i corpore cum reſurrexit. ab oculiſ diſcipu
lorum pocius abſcondita fuiſſe q̄ defuiſſe creden
da eſt. Non enim eam ferre humanus atq; infirm9
aſpectus. quantō ille a ſuis ita deberet attendi ut
poſſet agnoſci. Chriſoſtomus. Vniuerſa au
tem hec eos ad fidem certiſſimā inducebant. quia
vero prelium inexpugnabile habebant ad iudeos
rurſus eis pacem annunciat. Vnde ſequitur. Dixit
eis ergo iterum. Pax vobis. Beda. Iteracio
confirmacio eſt. ſiue ideo repetit. quia gemina eſt
virtus caritatis vel quia ipſe eſt qui fecit vtraq;
vnum. Chriſoſtomus. Simul quoq; demon
ſtrat crucis efficaciam. per quam ſoluit omnia tri
ſtia et contulit om̄ia bona. Et hoc eſt pax. mulieri
bus autem ſupra annunciatum eſt gaudium. quia
in triſticijs illud genus erat. et hanc ſuſcepit male
dictionem dicente domino in dolore paries. Quia
ergo vniuerſa prohibencia ſunt deſtructa. et dire
cta ſunt om̄ia de reliquo ſubdit. Sicut miſit me pa
ter. et ego mitto vos. Gregorius. Pater qui
dem filium miſit. qui hunc pro redempcione gene
ris humani incarnari conſtituit. Itaq; dicitur. Si
cut miſit me pater et ego mitto voſ. id ē ea caritate
vos diligo. cum inter ſcandalum perſecutorū mit
to. qua me caritate pater diligit. quem venire ad
tolerandas paſſiones fecit. Auguſtinus. Eq̄
lem autem patri filium nouimus. ſed hic verba me
diatoris agnoſcimus. Medium quippe ſe oſtendit
dicendo. Ille me et ego vos. Chriſoſtomus.
Sic igitur eleuauit eorum animum et ab his que
facta ſunt. et a dignitate mittentis. et non adhuc
deprecacio ad patrem fit. Sed ſua autoritate dat
eis virtutem. Vnde ſequitur. Hec cum dixiſſet. in
ſufflauit. et dixit eis. Accipite ſpiritumſanctum.

Auguſtinus. nono de trinitate. Flatus ergo
ille corporeus ſubſtancia ſpiritusſancti non fuit. ſꝫ
demonſtracio per congruam ſignificacionem non
tantum a patre. ſed eciam a filio procedere ſpiri
tumſanctum. Quis enim dementiſſimus diceret ali
um fuiſſe ſpiritum quem ſufflans dedit. Et alium
quem poſt aſcenſionem ſuam miſit. Gregoriuſ
Cur autem prius in terra diſcipuliſ datur. poſtmo
dum de celo mittitur. niſi q2 duo ſunt precepta ca
ritatis. Dilectio videlicet dei et dilectio proximi.
In terra datur ſpiritus. Vt diligatur proximus.
Ex celo datur ſpiritus. ut diligatur deuſ. Sicut er
go vna eſt caritas et duo precepta. ita vnus ē ſpi
ritus et duo data. prius a conſiſtente domīo inter
ra. poſtmodum datur ex celo. quia proximi amore
diſcitur qualiter perueniri debeat ad amorem dei.

Chriſoſtomus. Quidam autem dicunt quoni
am non ſpiritum dedit. ſed aptos eos ad ſuſcepcio
nem ſpiritus per inſufflacionem conſtruxit. Si enī
angelum videns daniel. exceſſum mentis paſſus ē.
quid ineffabilem illam graciam ſuſcipientes paſſi
eſſent. niſi diſcipulos ſuos primitus inſtruxiſſet.
Nequaq̄ autem quis peccabit dicens. tūc ſuſcepiſ
ſe eos quandam poteſtatem ſpiritualis gracie. nō
ut mortuos ſuſcitent. et miracula faciant. ſed ut di
mittant peccata. Vnde ſequitur. Quorum remiſe
ritis peccata remittuntur eis. et quorum retinue
ritis. retenta ſunt eis. Auguſtinus. Eccleſie
caritas que per ſpiritumſanctum diffundit̄ in cor
dibus noſtris participum ſuorum peccata dimit
tit. Eorum autem qui non ſunt eius participes. te
net. Ideo poſtq̄ dixit. Accipite ſpiritumſanctum.
continuo de peccatorum remiſſione et retencione
ſubiecit. Gregorius. Sciendū vero eſt q2 hij
qui prius ſpiritumſanctum habuerunt. ut et ipſi in
nocentes viuerent. et in predicacione quibuſdam
prodeſſent. Idcirco hunc poſt reſurrectionem do
mini patenter acceperunt. ut prodeſſe nō paucis
ſed pluribus poſſent. Libet ergo intueri. illi diſci
puli ad tanta onera humilitatis vocati ad quantū
culmen glorie ſint producti. Ecce non ſolum de ſe
ipſis ſecuri ſiunt. ſed eciam principatū ſuperni iu
dicij ſorciuntur. ut vice dei quibuſdam peccata re
tineant. quibuſdam vero relaxent. Horum nunc in
eccleſia epiſcopi locum tenent. et ſoluendi ac ligā
di poteſtatem ſuſcipiunt. qui gradum regiminiſ ſor
ciuntur. Grandis honor. ſed graue pondus iſtius
eſt honoris. Durū quippe eſt ut qui neſcit tenere
moderamina vite ſue. iudex fiat vite aliene.

Chriſoſtomus. Sacerdos enim et ſi propriam
bene diſpenſauerit vitam. aliorum vero non cū di
ligencia curam habuerit. cum perniciosis in gehen
nam vadit. Scientes igitur periculi magnitudinē
multam tribuite eis deuocionem. et eciam ſi nō val
de nobiles fuerint. Non autem iuſtum eſt. ab his q̄
in principatu ſubijciuntur. iudicari. et ſi vita eorū
fuerit valde detractabilis. in nullo lederis in his
que ſunt ei commiſſa a deo. Non enim ſacerdos. ſed
neq; angelus aut archangeluſ operari aliquid po
teſt in his que ſunt data a deo. Sed pater et fili9
et ſpiritusſanctus omnia diſpenſant. Sacerdos au
tem ſuam linguam et manum tribuit. Non enim iu
ſtum eſſet ut propter alterius maliciam. circa ſym
bola noſtre ſalutis ledi eos. qui ad fidem veniunt
Omnibus autem diſcipulis congregatis ſolus tho
mas deficiebat. a diſperſione que iam facta erat.
Vnde dicitur. Thomas autem vnus ex duodecim.
qui dicitur didimus. non erat cum eis quādo venit
ihesus. Alchuinus. Didimus grece latine ge
minus. propter dubium cor in credendo. thomas.
abiſſus quia altitudinem diuinitatis circa fidē pe
netrauit. Gregorius. Non autem caſu geſtū
eſt ut electus ille diſcipulus tunc deeſſet. Egit nā
q; miro modo ſuperna clemencia ut diſcipulus du
bitans. dū in magiſtro ſuo vulnera palparet car
nis. in nobis vulnera ſanaret infidelitatis. Plus ei
nobis infidelitas thome ad fidem. q̄ fides creden
cium diſcipulorum profuit. quia dum ille ad fidē
palpando reducitur. noſtra mens omni dubitacio
ne poſtpoſita in fide ſolidatur. Beda. Queri
autem poteſt quare hic euangeliſta tunc thomam
defuiſſe dicat. cū lucas ſcribat q2 duo diſcipuli eū
tes in Emaus reuerſi in hieruſalem inuenerunt. xi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

congregatos· ſed datur intelligi quoddam fuiſſe
interuallum ꝙ ad horam thomas egreſſus ſit· et
iheſus veniens in medio eorum ſtetit· Chri-
ſoſtomus· Sicut autem ſimpliciter et qualitercū
qꝫ credere facilitatis eſt· ita multa inueſtigare eſt
groſſiſſime mentis· et propter hoc thomas accuſa
tur· Apoſtolis enim dicentibus· quoniam vidimꝰ
dominum· non credidit· non tantum illis diſcredēſ
quantum rem putans impoſſibilem eſſe· Vnde ſe-
quitur· dixerunt ergo ei alij diſcipuli· vidimus do
minum· Ille autem dixit eis· Niſi videro in mani-
bus eius fixuram clauorum· ⁊ mittam digitum me
um in locum clauorum et mittam manum meam· in
latus eius non credam· Alij s enim groſſior exiſtēs
eam que eſt per ſenſum groſſiſſimum ſcilicet tactū
querebat fidem· et neqꝫ oculis credebat· Vnde nō
ſuffecit ei dicere niſi videro· ſed addidit· ⁊ miſero
digitum et cetera·

Et poſt dies octo ite-
rum erant diſcipuli ei
us intus· ⁊ thomas cū
eis· venit iheſus ianuiſ
clauſis et ſtetit in me-
dio et dixit· Pax vobꝭ
deinde dicit thome in
fer digitum tuuꝫ huc
et vide manus meas·
et affer manum tuam
et mitte in latus meuꝫ
et noli eſſe incredulus
ſed fidelis reſpondit
thomas et dixit ei· do
minus meꝰ et deus me
us· dixit ei iheſus· quia
vidiſti me· credidiſti·
Beati qui non viderūt·
et crediderunt· Mul-
ta quidem ⁊ alia ſigna
fecit iheſus in conſpe-
ctu diſcipulorūꝫ ſuorꝫ
que nō ſunt ſcripta in
libro hoc· Hec autem
ſcripta ſunt· ut creda-
tis· quia iheſus eſt xp̄ſ
filius dei· et ut creden
tes vitam habeatis in
nomine eius·

Chriſoſtomus
Conſidera domina-
toris clemenciam· q̄
liter et pro vna ani
ma oſtendit ſeip ſuꝫ
vulnera habentem
et accedit· ut ſaluet
vnum· et inuicem
diſcipuli annuncian
teſ digni erant fide
et ipſe promittens·
Sed tamen quia ſo-
luſ thomaſ queſiuit
neqꝫ hoc eum priua
uit xp̄us· Non auteꝫ
ſtatim ei apparet· ſꝫ
poſt dies octo· ut i
medio a diſcipulis
admonitus accenda
tur ad maius deſide
rium et fidelior fie-
ret in futurum· Vn
de dicitur et poſt di
es octo iterum erāt
diſcipuli eius intus
et thomas cum eis·
venit iheſus ianuis
clauſis· et ſtetit in
medio· et dixit· pax
vobis· Augu-
ſtinus· in ſermone
paſch· Queris a me
et dicis· ſi per ho-
ſtia clauſa intrauit
vbi eſt corporiſ mo
dus· et ego reſpon
deo· ſi ſuper mare ā
bulauit· vbi eſt cor
poris pondus· ſed
fecit illud dominus·
tanꝙ dominus nun-
quid igitur reſurre
xit deſtitit eſſe dominus· Chriſoſtomus· aſtat
itaqꝫ iheſus et non expectat a thoma interrogari
ſed ut oſtendat quoniam cuꝫ loquebatur ad cōdi

ſcipulos aderat· eiſdem verbis vſus eſt· et primo
quidem increpat· vel improperat· Vnde ſequitur
Deinde dicit thome· infer digitum tuuꝫ huc· et vi
de manus meas· et affer manum tuam· et mitte in
latus meum· Secundo autem erudit dicens· Et no-
li eſſe incredulus· ſed fidelis· Vide quoniaꝫ infide
litatis erat ambiguitas· anteꝙ ſpiritumſanctum
acciperet· poſtea autem non· ſed firmi erant de re
liquo· Dignum autem eſt querere qualiter cor-
pus incorruptibile tipos habebat clauorum· ſed
ne tumultueris· condeſcenſionis· enim erat ut di-
ſcerent· quoniam ipſe erat· qui crucifixus fuerat·
Auguſtinus· de ſymbolo· Poſſet autem ſi vel
let de corpore ſuſcitato et clarificato omnem macu
lam cuiuſlibet cicatricis abſtergere ſed ſciebat q̄re
cicatrices in ſuo corpore reſeruaret· Sicut enim
demonſtrauit thome non credenti niſi tangeret ⁊
videret· ita eciam inimicis ſuis vulnera demōſtra
turus eſt ſua· non ꝙ eis dicat ſicut thome· quia vi-
diſti et credidiſti· ſed ut conuincēs eos veritas di
cat· Ecce hominem quem crucifixiſtis· videtis vul
nera que infixiſtis· agnoſcitis latus quod pupu-
giſtis· quoniam per vos et propter vos apertuꝫ
eſt· nec tamen intrare voluiſtis· Auguſtinus
xxij· de ciuitate dei· Neſcio autem quomodo eciam
ſic afficimur amore martirum beatorūꝫ· ut velimꝰ
in illo regno in eorum corporibus videre vulne-
rum cicatrices que pro xp̄i nomine pertulerunt·
Et fortaſſe videbimus· Non enim deformitas in
eis· ſed dignitas erit· et quedam q̄uis in corpore
non corporis ſed virtutis pulchritudo fulgebit·
Nec ideo tamen ſi aliqua martiribus amputata et
ablata ſunt membra· ſine ipſis membris in reſurre
ctione erunt mortuorum· quibus dictuꝫ eſt· Capil
lus capitis veſtri non peribit· Sed ſi hoc decebit
in illo nouo ſeculo· ut indicia glorioſorum vulnerꝫ
in illa immortali carne cernantur· vbi membra ut
preciderentur percuſſa vel ſecta ſūt ibi cicatrices
ſed tamen eiſdem membris redditis non ꝑditis ap
parebunt· Quamuis igitur omnia que acciderant
corpori vicia tunc non erunt· non ſunt tamen ap-
pellanda vicia virtutis indicia· Gregorius· in
omelia· palpandam autem carnē dominus prebuit
quam clauſis ianuis introduxit· qua in reduo mira
et iuxta humanam racionem valde ſibi contraria
oſtendit· dum poſt reſurrectionem corpuſ ſuum ⁊
incorruptibile, et tamen palpabile demonſtrauit·
Nam et corrumpi neceſſe eſt quod palpaꝰ· ⁊ pal-
pari non poteſt· quod non corrumpiꝰ· et incorup-
tibilem ſe ergo et palpabilem demonſtrauit ut ꝑ
fecto poſt reſurrectionem eſſe oſtenderet· corpus
ſuum et eiuſdem nature, et alterius glorie·
Gregorius· xiiij· moralium· Corpus eciā noſtrū
in illa reſurrectionis gloria· erit quidem ſubtile ꝑ
effectum ſpiritaliſ potencie· ſed palpabile per ve
ritatem nature· Non autē ſicut euticius ſcripſit in
palpabile et ventis aereqꝫ ſubtilius· Augu-
ſtinus· Videbat autem thomas tangebatqꝫ homi
nem· et confitebatur deum· quem non videbat· ne
qꝫ tangebat· Sed per hoc quod videbat atqꝫ tan
gebat· illud iam remota dubitacōne credebat· Vn
ſequitur· Reſpondit thomas· et dixit ei· Dominus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

meus et deus meus· Theophilus·Qui prius
infidelis fuerat·poſt lateris tactum· optimum ſe
theologum oſtendit· Nam duplicem naturam vni=
camqꝫ hypoſtaſim xp̄i ediſſeruit·dicendo enim do
minus meus humanam naturam·dicendo vero de=
us meus·diuinam confeſſus eſt· et vnū et eundem
deum et dominum· Sequitur·dicit ei jheſus· quia
vidiſti me credidiſti· Auguſtinus·Non ait·te
tigiſti me·ſed vidiſti me·quoniam generalis quo
dammodo eſt ſenſus viſus·nam et per quatuor ali
os ſenſus nominari ſolet velut cum dicimus·audi
et vide ꝙ bene ſonet· olfac et vide ꝙ bene oleat·
guſta·et vide ꝙ bene ſapiat tange et vide ꝙ bene
caleat·Vnde et hic dominus dicit· infer digitum
tuum huc et vide manus meas·Quid aliud ait quā
tange et vide·nec tamen ille oculos habebat in di
gito·Ergo ſiue intuendo ſiue eciam tangendo hoc
ait·quia vidiſti me·credidiſti·quamuis dici poſſit
non auſum fuiſſe diſcipulum tangere cum ſe offer=
ret ille tangendum· Gregorius Sed cum apo
ſtolus dicat fides eſt ſubſtancia ſperandaruꝫ rerū
argumentum non apparenciuꝫ·profecto liquet qꝛ
que apparent·iam fidem non habent· ſed agnicio=
nem·dum ergo vidit thomas· cum palpauit cur ei
dicitur quia vidiſti me·credidiſti·ſed aliud vidit·
aliud credidit·hominem vidit·⁊ deum confeſſus ē
Letificat autem valde quod ſequitur· Beati qui ñ
viderunt·et crediderunt· In qua ſentencia nos
ſpecialiter ſignificati ſumus· qui eum quem carne
non vidimus·mente retinemus· Si tamen fidē no
ſtram operibus ſequimur· Ille enim vere credit·
qui exercet operando quod credit· Auguſti
nus·Preteriti autem temporis vſus eſt verbis·tā
quam ille qui id quod erat futuruꝫ in ſua nouerat
predeſtinacione iam factum· Chriſoſtomus·
Cum ergo aliquis nunc dixerit· vtinam in tempo=
ribus illis fuiſſem·et vidiſſem xp̄m miracula faci=
entem·excogitet· Beati qui non viderunt·et cre=
diderunt· Theophilus·Exprimit autem et
hinc diſcipulos qui nec plagas clauoruꝫ nec latus
palpantes crediderunt· Chriſoſtomꝰ·Quia
vero johannes pauciora alijs euangeliſtis dixe=
rat ſubiungit·multa quidem et alia ſigna fecit jhe
ſus in conſpectu diſcipulorum ſuorū que non ſunt
ſcripta in libro hoc ſed nec alij omnia dixerunt ſed
que erant ſufficiencia attrahere ad fidem audien=
tes·Mihi autem videtur hic dicere ea que poſt re
ſurrectionem ſunt ſigna·et ideo dicit in conſpectu
diſcipulorum·cum quibus ſolis poſt reſurrectio=
nem conuerſatus eſt·deinde ut diſcas quoniam ñ
ſolum diſcipulorum gracia ſigna fiebant· induxit
Hec autem ſcripta ſunt·ut credatis· quia jheſus ē
xp̄us filius dei·communiter ad humanam naturaꝫ
loquens·et ut oſtendat·quoniam non illi qui cre
ditur·ſed nobiſipſis vtile eſt credere· ſubdit·Et
ut credentes vitam habeatis in nomine eius·id eſt
per ipſum·ipſe autem eſt vita·

CAPITVLVM· ·XXI·

Poſtea ma=
nifeſtauit
ſe iheſus ite
rum ad ma
re tiberiadis·Manife
ſtauit autem ſic·Erāt
ſimul petrus ⁊ thomas
qui dicitur didimus ⁊
nathanael qui erat a
chana galilee·et filij
zebedei et alij ex diſci=
pulis eius duo·Dicit
eis ſymon petrus·Va=
do piſcari·Dicunt ei·
Venimus et nos tecuꝫ
Et exierunt et aſcen=
derunt in nauim·et il=
la nocte nichil prendi
derunt· Mane autem
facto ſtetit jheſus in li
tore·Non tamen cog
nouerunt diſcipuli qꝛ
jheſus eſt·Dicit ergo
eis iheſus·Pueri·nun
quid pulmentariuꝫ ha
betis·Reſponderunt
ei·non dixit eis·Mitti
te in dexteraꝫ nauigij
rethe ⁊ inuenietis·Mi
ſerunt ergo et iam nō
valebant illud trahe
re pre multitudine pi
ſcium·Dicit ergo di
ſcipulus ille quem dili
gebat iheſus petro·
Dominus eſt·Symon
petrus cum audiſſet·
quia dominus eſt·tuni
ca ſuccinxit ſe erat enī
nudus et miſit ſe in ma
re·Alij diſcipuli naui
gio venerunt·Non enī
longe erat a terra·ſed
quaſi cubitis ducentis
trahentes rethe piſci
um·Vt ergo deſcende
runt in terraꝫ viderūt

Auguſtinus·
Quod imediate euā
geliſta premiſerat
veluti huius libri in
dicat finem·ſed nar
ratur hꝫ deinde quē
admodum ſe mani=
feſtauerit dominus
ad mare tiberiadis·
Vnde dicitur·Po=
ſtea manifeſtauit ſe
jheſus iteruꝫ ad ma
re tiberiadis·
Chriſoſtomus·
Dicit autem poſtea
quia non continue
cum eis ambulabat
ut antea·Dicit eciaꝫ
manifeſtauit ſe·qꝛ
non videretur niſi
condeſcenderet·qꝛ
incorruptibile erat
corpus·Loci autem
meminit oſtendens
quoniam plurimum
timoris eis dominus
abſtulerat·ut de re
liquo ipſi longe a
domo procedant ñ
vltra in domo con=
cluſi·ſed in galileaꝫ
ierant·periculū de=
clinantes iudaicum
Bed·More au
tem ſolito euangeli
ſta prius retulit cau
ſam·deinde quēad=
modum res geſta ſit
enarrat·Vnde ſequi
tur·Manifeſtauit
auteꝫ ſic· Chri
ſoſtomus·Quia ve
ro neqꝫ dominus cū
eis continue erat·
neqꝫ ſpiritus datus
erat·neqꝫ aliquid
tunc erat eis com=
miſſum neqꝫ aliquit
habebant agere·ar
tem piſcatoriaꝫ tra
ctabant·Vnde ſequi
tur·Manifeſtauit
autem ſic·Erant ſi=
mul ſymon petrus
et thomas qui dicitē
didimus·et natha=
nael qui erat a cha=
na galilee qui ſcili=
cet vocatꝰ eſt a phi
lippo·et filij zebedei
ſcilicet jacobus et
johannes et alij ex

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prunas poſitas et pi
ſcem ſuperpoſitum et
panem· Dicit eis ihesꝰ
afferte de piſcibꝰ quos
prendidiſtis nunc· Aſ
cendit ſymonpetrus ⁊
traxit rethe in terram
plenum magnis piſci
bus centum quinqua
ginta tribus· Et cum
tanti eſſent non eſt ſciſ
ſum rethe·

diſcipulis eius duo
dicit eis ſymonpe-
trus· Vado piſcari·
Gregorius in
omelia· Queri po-
teſt cur petrus qui
piſcator ante con-
uerſionez fuit· poſt
conuerſionem ad pi
ſcacionem rediit cũ
veritas dicat· Ne-
mo mittens manum
ad aratrum et reſpi
ciens retro· aptus
eſt regno dei·
Auguſtinus· Nõ
ſi feciſſent diſcipu-
li defuncto jheſu· priuſq; reſurrexiſſet a mortuis·
putaremus eos illa que animos eorum occupaue-
rat deſperacione feciſſe· Nunc vero poſt eum ſibi d
ſepulchro redditum viuum poſt inſpecta vulnerũ
loca· poſt acceptum eius in ſufflacione ſpiritũſan-
ctum ſubito fiunt ſicut fuerant non hominũ· ſed pi
ſcium piſcatores· Reſpondendum eſt ergo non e-
os fuiſſe prohibitos ex arte ſua licita victum ne-
ceſſarium querere· ſui apoſtolatus integritate ſer
uata· ſi quãdo vnde viuerent· aliud non haberent·
Si enim beatus paulus ea poteſtate quam profe
cto cum ceteris euangelij predicatoribus habe-
bat· non cũ ceteris vteretur ſed ſtipendio ſuo mili
taret· ne gentes a nomine xp̄i poſitas alienas· do-
ctrina eius quaſi venalis offenderet aliter educa-
tus artem quam non nouerat· didicit· ut dum ſuis
manibus tranſigitur doctor· nullus grauaretꝰ au
ditor· q̃to magis beatus petrus qui iam piſcator
fuerat· quod nouerat fecit· ſi ad preſens illud tem-
pus· aliud vnde viueret· non inuenit· Sed reſpon
debit quiſpiam· Et cur non inuenit cum dominus ꝓ
miſerit dicens· Querite primum regnum dei et iu-
ſticiam eius et hec omnia apponentur vobis· Pror
ſus eciam dominus quod promiſit· impleuit· Nam
quis alius piſces qui caperentur· appoſuit· qui nõ
ob aliud credendus eſt eis ingeſſiſſe penuriam
qua cogerentur ire piſcatum niſi diſpoſitum vo-
lens exhibere miraculum· Gregorius in ome
lia· Negocium ergo quod ante conuerſionem ſine
peccato extitit hoc eciam poſt conuerſionem repe
tere culpa non fuit· Vnde poſt conuerſionem ſuam
ad piſcacionez petrus rediit· Mathꝰ vero ad the
olonij negocium non reſedit· Sunt enim pleraq;
negocia que ſine peccatis exhiberi aut vix aut nul
latenus poſſunt· Que ergo ad peccatum implicãt·
ad hec neceſſe eſt ut poſt conuerſionem animus nõ
recurrat· Chriſoſtomus· Alij autem diſcipu
li ſequebantur petrum· Vnde dicitur· Dicunt ei ve
nimus et nos tecum· Colligati enim de reliquo ſi-
bimuicem erant Simul volebant piſcacionem vi-
dere· Sequitur· Et exierunt et aſcenderunt in na-
uim· In nocte autem piſcabantur quia adhuc for
midoloſi erant· Gregorius· Facta eſt autez di
ſcipulis piſcacionis magna difficultas ut venien-
te magiſtro· fieret admiracionis magna ſublimi-
tas· Vnde ſequitur· Et illa nocte nihil prendide-
runt· Chriſoſtomus· Laborantibus autem et
afflictis diſcipulis aſſiſtit jheſus· Vnde ſequitur·
Mane autem facto ſtetit jheſus in littore· non tam̃
cognouerunt diſcipuli quia jheſus eſt· Non enim ſe
ipſum mox eis oſtendit· ſed voluit et allocucionez
cum eis inire· Et primo loquitur eis humanius· Nã
ſequitur· Dicit eis jheſus· pueri nunquid pulmen-
tarium habetis· Hoc autez dicit quaſi ab eis aliq̃d
emere vellet· Vt autem timuerunt· eis ſignum oſtẽ
dit per quod cognoſcerent· Sequitur enim dixit
eis· Mittite in dexteram nauigij rethe et inuenietiſ
Multa autem conſequenter facta ſunt· quorum p̄-
mum eſt· multos piſces eſſe comprehenſos· Vnde
ſequitur· Miſerunt ergo rethe et iam non valebãt
illud trahere pre multitudine piſcium· Sed in xp̄i
cognicione petrus et johannes· ſuos propꝛios mo-
dos oſtenderunt· Johannes enim pſpicacior erat
et ideo primo cognouit xp̄m· Vnde ſequitur· Di-
cit ergo diſcipulus ille quem diligebat jheſus pe
tro· dominus eſt· Beda· Hoc indicio· ſicut ſe-
pe ita et hic ſuam demonſtrat perſonam· Cogno-
uit autem primus dominum ſiue miraculo piſcacio
nis· ſiue ſono precognite vocis ſiue prime reminiſ-
ſcens piſcacionis· Chriſoſtomus· Petrus au
tem feruencior erat et ideo prompcius venit ad
xp̄m· Sequitur enim· Symonpetrus cum audiſſet
quia dominus eſt tunica ſuccinxit ſe· erat enim nu-
dus· Beda· dicitur petrus nudus fuiſſe ad cõ
paracionem ceterorum veſtimentorum quibuſ vti
ſolebat· ſicut ſolemus dicere cum aliquem ſimplici
veſtimento videmus indutum· quare nudus ince-
dis· Siue poteſt intelligi q̃ more piſcatorum ſtu-
dio piſcandi nudus inceſſerit· Theophilus·
Quod vero ſe precinxit petrus pudoris eſt ſignũ
precinxit autem ſe lineo amictu quem fenices et ti
rij piſcatores circumuoluunt ſibi cum nudi ſint· ſi
ue eciam ceteris indumentis apponunt· Beda
Eodem autem ardore quo et multa alia fecerat· ve
nit ad jheſum· Vnde ſequitur· Et miſit ſe in mare·
alij autem diſcipuli nauigio venerunt· Non tamen
intelligendum eſt petrum ſuper fluctus veniſſe· ſʒ
aut natando aut pedibus proprijs· quia erant pro
pe terram· Sequitur enim· Non longe enim erant
a terra· ſed quaſi cubitis ducentis· Gloſa· In
terpoſicio eſt· Sequitur enim trahentes rethe pi
ſcium· ut ſit ordo littere· Alij diſcipuli nauigio ve
nerunt trahentes rethe piſcium· Non longe enim ⁊c̃
Chriſoſtomus· Deinde aliud ſignum ponitur
cum ſubditur· Vt ergo deſcenderunt in terram·
viderunt prunas poſitas et piſcem ſuperpoſitum
et panez· nõ enim adhuc ex materia ſuppoſita ope
ratur· ſed ad id q̃d eſt mirabili ꝯducit· ſigna oſten
dens· quoniam et ex ſubiecta materia ante crucem
miracula faciebat propter quandam diſpenſacio
nem· Auguſtinus· Non autem hic intelligendũ
eſt panem fuiſſe prunis ſuperpoſitum ſed quaſi di
ceret· viderunt prunas poſitas et piſcez ſuppoſitũ
prunis· et viderunt panem· Chriſoſtomus·
Vt autez oſtenderet et non eſſe phantaſma quod fa
ctũ eſt· iubet ex piſcibꝰ ab eis captis afferri· Seq̃r
enim· Dicit ei jheſus· Afferte ex piſcibus quos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prendidiſtis nunc· Deinde et aliud ſignum fuit· q̄
ex multitudine piſcium rethe non eſt ſciſſum· Vnd̄
ſequitur· Aſcendit ſymonpetrus· et traxit rethe ad
terram· plenum magnis piſcibus centū quinqua
ginta tribus· Et cum tanti eſſent non eſt ſciſſum re
the· Auguſtinus· Miſtice autem in captura
piſcium commendauit eccleſie ſacramentum qual'
futura eſt in vltima reſurrectione mortuorum· Et
ad hoc commendandum valet q̄ tanq̄ finis eſt int̄
poſitus libri· q̄ eſſet eciam ſecuture narracōnis q̄
ſi prohemium· Quod autem ſeptem diſcipuli fuer̄t
in illa piſcacione· ſuo ſeptenario numero finē ſig
nificat temporis· Vniuerſum quippe ſeptem dieb⁹
voluitur tempus· Theophilus· Cum autem
nox erat· ante ſolis xp̄i preſenciā· prophete nihil
ceperunt· quia et ſi vnam nacionem iſrahel corri
gere conarentur· illa tamē frequenter in ydolatri
am labebatur· Gregorius· in omelia· Queri au
tem poteſt cur diſcipulis in mare laborātibus· p⁹
reſurrectionem ſuam· coram diſcipulis in fluctibus
maris ambulauit· Sed mare preſens ſeculum ſig=
nificat ſe quod cauſarū tumultibus et vndis vite
corruptibilis illidit per ſoliditatem autem litto=
ris perpetuitas quietis eterne figurat'· Quia igi=
tur diſcipuli adhuc fluctibus mortal' vite inerāt
in mari laborabant· Quia autem redemptor noſter
iam corrupcionem carnis excelſerat· poſt reſurre
ctionem ſuam in littore ſtabat· Auguſtinus·
Littus eciam finis eſt maris· et ideo finem ſignifi
cat ſeculi· Sicut enim in hoc loco qualiter in fine
ſeculi futura ſit· ita dominus alia piſcacione ſigni=
ficauit eccleſiam qualiter nunc ſit· Vnde ibi ihe ſus
non ſtabat in littore· ſed aſcendens in vnam nauim
que erat ſymonis· rogauit eū a terra reducere pu
ſillum· In alia piſcacōne non mittunt' recia in dex
teram ne ſolos ſignificent bonos· nec in ſiniſtram
ne ſolos malos ſed indifferent' laxate inquit recia
veſtra in capturam· ut permixtos intelligam⁹ bo
nos et malos· hic autem mittite inquit in dexterā
nauigij rethe· ut ſignificarē eos qui ſtabāt ad dex
teram ſolos bonos· Illud fecit in inicio predicaci
onis ſue· hoc poſt reſurrectionem ſuam· hinc oſtē
dens illam capturam piſcium bonos et malos ſig=
nificare quos nunc habet eccleſia· Iſtam vero tan
tummodo bonos quos habebit in eternum comple=
ta in fine huius ſeculi reſurrectione mortuorum·
Illi autem qui pertinent ad reſurrectionē vite· i·
eſt ad dexteram· et inter xp̄iani nominis recia de=
ſignantur· non niſi in littore id eſt in fine ſeculi cū
reſurrexerint· apparebunt· ideo non valuerunt ſic
trahere recia ut in nauem refunderent quos cepe=
rant piſces· ſicut de alijs factum eſt· Habet autem
iſtos dexteros eccleſia poſt finē vite huius in ſom
no pacis· velut in profundo latentes donec ad lit=
tus rethe perueniat· quod in prima piſcacione du
abus nauiculis hoc iſto loco ducentis cubitis tan=
tū centū et centū exiſtimo figuratū· ꝓpter vtriuſq̄
generis electos· et circumciſionis et prepucij·

Beda· Vel per ducentos cubitos gemina ca=
ritatis virtus exprimitur· per dilectionem enī dei
et proximi xp̄o propinquamus· Piſcis autem aſſus
eſt xp̄us paſſus· Ipſe latere dignatus eſt in aq̄s
generis humani· Capi voluit laqueo noſtre nectis
et qui nobis factus eſt piſcis humanitate· extitit
nobis panis nos reficiens ſua diuinitate· Gre
gorius· Petro autem ſancta eccleſia eſt commiſſa·
Ipſi ſpecialiter dicitur· Paſce oues meas· Quod
ergo poſtmodum aperitur in voce nunc ſignifica
tur in opere· Ipſe enim piſces ad ſoliditatem lit=
toris pertrahit· quia ſtabilitatem eterne patrie
fidelibus oſtendit· hoc egit verbis· hoc epiſtolis· h̄
agit quottidie miraculorum ſignis· ſed cum rethe
magnis piſcibus plenum dicitur· additur et quan
tis· Et hoc eſt quod ſubditur· Plenum magnis pi
ſcibus centum quinquaginta tribus· Augu=
ſtinus· In alia piſcacione numerus piſcium non ex=
primitur tanq̄ illud ibi fiat· quod predictum eſt
per prophetam· Annunciaui et locutus ſum· multi
plicati ſunt ſuper numerum· Hic vero certus eſt
numerus cuius reddenda eſt racio· Numerus enim
qui legem ſignificat decem eſt· propter decalogū
Cum autem accedit ad legem gracia id eſt ad lit=
teram ſpiritus· quodammodo denario numero ad
ditur ſeptenarius· ſeptenario quippe numero ſig=
nificatur ſpiritusſanctus ad quem ſignificacio ꝓ
prie pertinet· Primum enim in lege ſonuit ſancti
ficacio in die ſeptimo· Yſaias eciam propheta eum
commendat opere vel munere ſeptenario· Cū ita=
q̄ legis denario ſpiritusſanctus per ſeptenarium
numerum accedit fiunt decem vel ſeptem qui nu=
merus ab vno vſq̄ ad ſeipſum computatis omni=
bus creſcendo ad centum quinquaginta tres perue
nit· Gregorius· Ducamus eciam per trigonū
decem et ſeptem veniunt quinquaginta vnum·
In quinquageſimo autem anno cunctus populus
ab omni operacione quieſcebat· ſed vera requies
in vnitate eſt· vbi enim ſciſſura diuiſionis eſt· vera
requies non eſt· Auguſtinus· Non ergo tan
tummodo centum quinquaginta tres ſancti ad vi
tam reſurrecturi ſignificantur eternam· ſed omnes
ad graciam ſpiritus pertinentes hoc numero figu
rantur· Qui eciam numerus ter habet quinquage
narium numerum· et inſuper ipſa tria propter mi
ſterium trinitatis· Quinquagenarius autem mul
tiplicatis ſeptem per ſeptem et vnius adiectione
completur· Vnus autem additur· ut eos ſignificet
eſſe vnum· Non autem fruſtra dictum eſt· q̄ erant
magni· Cum enim dixiſſet dominus· nō veni ſolue
re legem· ſed implere· daturus ſpiritum vtiq̄ ꝑ
quem lex poſſet impleri· paucis verbis interpoſi
tis ait· Qui fecerit et docuerit magnus vocabitur
in regno celorum· In prima autem piſcacione re
the propter ſignificanda ſciſmata rumpebatur· h̄
vero quoniam in illa ſumma pace ſanctorum nul
la erunt ſciſmata pertinuit ad euangeliſtam conſe
quenter dicere· Et cum tanti eſſent id eſt tam ma=
gni non ē ſciſſum rethe· tanq̄ illud reſpiceret vbi
ſciſſum eſt· et in illius mali comparacione commen
daret hoc bonum· Auguſtinus·

Dicit eis ihesus· Veni=
te prandete et nemo
audebat diſcūbenciū

Peracta piſcacione
domin⁹ eos ad prā
dium vocat· Vnde
dicitur· Dicit eis ihe
ſus· Venite prādete

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

interrogare. Tu quis es. ſcientes quia dominus eſt. Et venit jheſus et accepit panem et dat eis et piſcem ſimiliter. Hoc iam tercio manifeſtatus eſt jheſus diſcipulis ſuis. cum reſurrexiſſet a mortuis.

Chriſoſtomus. Hic quidem non dicit quod commedit cum eis. ſed lucas hoc dicit. Hoc autem fiebat. non ut natura indigente cibis de reliquo ſed condeſcenſione ad demonſtracionem reſurrectionis facta. Auguſtinus. xiij. de ciuitate dei. Corpora autem iuſtorum que in reſurrectione futura ſunt. neque ligno vite indigebunt quo fiat ut nullo morbo vel ſenectute inueterata moriantur. neque vllis alijs corporalibus nutrimentis quibus eſuriendi atque ſiciendi qualiſcumque moleſtia deuitetur. quoniam certo et inuiolabili munere immortalitatis induentur. ut non niſi velint. poſſibilitate non neceſſitate veſcantur. non enim poteſtas. ſed egeſtas edendi et bibendi talibus corporibus auferetur. ſicut et ſaluator noſter poſt reſurrectionem iam quidem in ſpirituali carne. ſed tamen vera. cibum ac potum cum diſcipulis ſumpſit. non alimentorum indigencia. ſed ea qua et hoc poterat poteſtate. Sequitur. Et nemo audebat diſcumbencium interrogare eum tu quis es. quia dominus eſt. Ac ſi diceretur Auguſtinus ſuper johannem. Nemo audebat dubitare quod ipſe eſſet. Tanta enim erat euidencia veritatis ut eorum non ſolum negare. ſed nec dubitare quidem vllus auderet. quoniam ſi quiſquam dubitaret. vtique interrogaret. Chriſoſtomus. Vel hoc dicit. quia de reliquo non ſimiliter confidebant ei loqui ut prius. ſed cum ſilencio et reuerencia multa ſedebant. attendentes in eum et formam quidem alteratam videntes et multa admiracione plenam valde ſtupefacti volebant interrogare. Sed formido in hoc quod ſciebant. quod dominus eſt. detinebat interrogacionem. et ſolum commedebant que eis dabat cum priori poteſtate. Hic autem non reſpicit in celum. neque humana illa facit. oſtendens quoniam condeſcenſionis gracia fiebant. Unde ſubditur. Et venit jheſus et accepit panem et dat eis et piſcem ſimiliter. Auguſtinus. Miſtice autem piſcis aſſus xpus eſt paſſus. Ipſe eſt et panis qui de celo deſcendit. huic incorporatur eccleſia ad participandum beatitudinem ſempiternam. Propter hoc dictum eſt afferte de piſcibus quos prendidiſtis nunc. ut omnes qui hanc ſpem gerimus per illum ſeptenarium numerum diſcipulorum per quem poteſt in hoc loco noſtra vniuerſitas intelligi figurata tanto ſacramento nos communicare noſſemus. et eidem beatitudini ſociari. Gregorius. Per hoc eciam quod ſeptem diſcipulis vltimum conuiuium celebrat. eos tantummodo qui ſeptiformi gracia ſancti ſpiritus pleni ſunt futuros ſecum in eterna refectione denunciat. ſeptem quoque diebus omne hoc tempus euoluitur. et ſepe ſeptenario numero perfectio deſignatur. Illi ergo vltimo conuiuio de penitencia veritatis epulatur. qui nunc perfectionis ſtudio terrena tranſcendunt. Chriſoſtomus. Quia vero non continuo cum eis conuerſabatur. neque ſimiliter ut prius. ſubdit euangeliſta dicens. Hoc iam tercio manifeſtatus eſt jheſus diſcipulis ſuis. cum reſurrexiſſet a mortuis. Auguſtinus. Quod non ad ipſas demonſtraciones ſed ad dies referre debemus id eſt primo die cum reſurrexiſſet. et poſt dies octo quando thomas vidit. et credidit. et hoc die quando hoc de piſcibus fecit. et deinde quociens voluit. vſque ad diem quadrageſimum quo aſcendit in celum. Auguſtinus. de concordancia euangeliſtarum. Inuenimus autem apud quatuor euangeliſtas decies commemoratum dominum viſum eſſe poſt reſurrectionem. ſemel ad monumentum a mulieribus. iterum eiſdem regredientibus a monumento in itinere. Tercio petro. quarto duobus euntibus in caſtellum. quinto pluribus in jheruſalem. vbi non erat thomas. Sexto vbi vidit eum thomas. Septimo ad mare tiberiadis. Octauo omnibus vndecim in galilea. Nono ut dicit marcus nouiſſime recumbentibus. Decimo ipſo die aſcenſionis non iam in terra ſed eleuatum in nube.

Cum ergo prandiſſent dicit ſymoni petro jheſus. Symon johannis diligis me plus hijs. Dicit ei eciam domine tu ſcis. quia amo te. Dicit ei. Paſce agnos meos. Dicit ei iterum Symon johannis diligis me. Ait illi eciam domine. tu ſcis quia amo te dicit ei. paſce agnos meos. Dicit ei tercio ſymon iohannis amas me. Contriſtatus eſt petrus quia dixit ei tercio. amas me. Et dicit ei Domine tu omnia ſcis tu ſcis quia amo te. Dicit ei. paſce oues meas.

Theophilus Finito prandio. commiſſionem ouium mundi petro commendat. non alijs. Unde dicitur Cum ergo prandiſſent. dicit ſymoni petro jheſus ſymon johannis diligis me plus hijs. Auguſtinus. Sciens dominus interrogat. Sciebat enim dominus quod non ſolum eum diligeret. verum eciam quod plus omnibus eum diligeret petrus. Alcuinus. Dicitur autem ſymon johannis id eſt filius johannis carnalis patris. Miſtice autem ſymon obediens. johannes gracia merito hoc nomine vocatur id eſt obediens gracie dei. ut oſtendatur quod ardenciori eum caritate amplectitur non meriti humani. ſed diuini eſſe muneris. Auguſtinus. in ſermone paſca. Cum autem dominus moreretur. timuit et negauit. reſurgens autem dominus amorem inſeruit timorem fugauit. nam quando negauit mori timuit. reſurgente domino quid timeret in quo mortem mortuam reperiret. Unde ſequitur. Ait illi eciam domine tu ſcis. quia amo te. Confitenti autem amorem ſuum. oues ſuas commendauit. Unde ſequitur dicit ei paſce agnos meos. tamquam non eſſet. vbi oſtenderet petrus amorem ſuum in xpm niſi eſſet paſtor

fidelis ſub principe omnium paſtorum· Chri
ſoſtomus· Quod enim maxime omnium tribuit no=
bis eam que deſuper eſt beniuolenciam· eſt proxi=
morum procuracio· Preteriens autem dominus a=
lios petro de talibus loquitur· Eximius enim apo
ſtolorum erat petrus· et os diſcipulorum et ver=
tex collegij· Unde et negacione deleta· committit
ei prelacionem fratrum· Et negacionem quidem
ei non exprobrat ſed dicit· ſi diligis me· preſiſte fra=
tribus et feruentem amorem quem per omnia de=
monſtraſti nunc oſtende· et animam quam dixiſti te
eſſe poſiturum pro me· hanc da pro ouibus meis·
Sequitur· Dicit ei iterum· ſymon iohannis diligis
me· Ait illi· eciam domine· tu ſcis quia amo te·

Auguſtinus· Merito dicitur petro· diligis me
et reſpondet amo te· eique dicitur· Paſce agnos me
os· vbi eciam demonſtratur vnum atque idem eſſe a
morem et dilectionem· nam eciam dominus nouiſſi
me non ait· diligis me· ſed amas me· Sequitur enim
Dicit ei tercio· ſymon iohannis amas me Tercio vtrum
petrus eum diligat dominus interrogat· Reddi=
tur enim negacioni trina confeſſio· ne minus amo
ri lingua ſeruiat quam timori· et plus vocis elicuiſſe
videatur mors imminens quam vita preſens·

Chriſoſtomus· Tercio eciam interrogat et
tercio iniungit eadem· oſtendens quantum appre=
ciatur prelacionem propriarum ouium· et quoniam
hoc eſt maxime eius amoris ſignum Theophi
lus· Ex tunc eciam inoleuit conſuetudo ut ter confi
teantur qui veniunt ad baptiſmum· Chriſo=
ſtomus· Deinde tercio interrogatus conturbatus
eſt· Unde ſequitur· Contriſtatus eſt petrus quia
dixit ei tercio amas me· Rurſus formidans prio=
ra ne forte eſtimans ſe diligere ſi non diligat· cor
ripiatur· ſicut et prius correptus eſt· multum ſe
eſtimans fortem· Unde ad ipſum xpm reſurgit· Un
de ſequitur· Et dicit ei· Domine tu omnia ſcis id eſt
ineffabilia cordis preſencia et futura· Augu
ſtinus de verbis domini· Inde ergo contriſtatus eſt
quod ſepe interrogatus eſſet ab eo· qui ſciuerat quod
interrogabat· et donabat· quod audiebat· Vera
citer ergo reſpondit· et de intimo cordis protulit
amantis vocem dicens· Tu ſcis quia amo te·

Auguſtinus ſuper iohannem· Non autem ad
didit plus hijs· hoc enim reſpondit· quod de ſeip
ſo ſciebat non enim quantum ab alio quolibet dili=
geretur ſcire poterat· qui in cor alterius videre non
poterat· Sequitur enim· Dicit ei paſce oues meas
quaſi diceret ſit amoris officium paſcere dominicum
gregem· ſicut fuit timoris indicium negare paſto=
rem· Theophilus· Poteſt autem quis aſſig=
nare differenciam inter agnos et oues· Agni ſunt
qui introducuntur· Oues vero perfecti· Al=
chuinus· Paſcere autem oues eſt credentes in xpo
ne a fide deficiant confortare terrena ſubſidia ſi ne
ceſſe eſt· ſubditis prouidere· et exempla virtutum
cum verbo predicacionis impendere aduerſarijs
obſiſtere· errantes ſubditos corrigere· Au=
guſtinus· Qui hoc autem animo paſcunt oues xpi·
ut ſuas velint eſſe non xpi ſe conuincuntur amare
non xpm· vel gloriandi vel dominandi vel acqui=
rendi cupiditate· non obediendi et ſubueniendi et

deo placendi caritate· Non ergo nos· ſed ipſum a
memus· et in paſcendis ouibus eius ea que ſunt eius
non que noſtra ſunt· queramus· quiſquis enim ſe=
ipſum non deum amat non amat ſe· Qui enim non
poteſt viuere de ſe· moritur vtique amando ſe· Non
ergo ſe amat· qui ne viuat ſe amat· Cum vero ille
diligitur· de quo viuitur· non ſe diligendo magis
ſe diligit· ut eum diligat de quo viuit· Augu
ſtinus· In ſermone paſca· extiterunt autem quidam
ſerui infideles diuiſerunt gregem xpi· et furtis ſu
is peculia ſibi fecerunt et audis eos dicere· oues
mee ſunt ille· quid queris ad oues meas non te in=
ueniam ad oues meas ſi et nos dicamus meas· et il
li dicant ſuas perdidit xpus oues ſuas·

Chriſoſtomus

Amen amen dico tibi
Cum eſſes iunior· cin=
gebas te· et ambula=
bas vbi volebas· Cum
autem ſenueris· exten=
des manus tuas et ali
us te cinget et ducet
quo tu non vis· Hoc
autem dixit ſignificans
qua morte clarificatu
rus eſſet deum·

Cum dixiſſet petro
dominus de amore
quem habebat ad ip
ſum· prenunciat ei
martirium quod pro
ipſo debebat ſuſti=
nere· erudire nos vo
lens quoniam eum
amare oportet· Un
de dicit· Amen amen
dico tibi· Cum eſſes
iunior· cingebas te
et ambulabas vbi
volebas· Meminit
enim prioris vite
quia in ſecularibus
iuuenis quidem vtilis eſt qui vero ſenuerit· inutilis
In diuinis autem non ita eſt ſed cum ſuperuenerit
ſenectus tunc virtus clarior· tunc virilitas indu=
ſtrior· in nullo ab etate prohibita· Quia ergo pe=
trus ſemper volebat in periculis eſſe cum xpo· di=
cit ei· Confide· ita implebo tuum deſiderium· ut que
paſſus non es iuuenis exiſtens· oporteat te pati ſe
nem· Unde ſequitur· Cum autem ſenueris· Per quod
oſtenditur quod neque tunc iuuenis erat neque ſenex· ſed
vir perfectus· Origenes ſuper matheum· Et
attende quod non facile inuenitur quis ex eis qui ap=
te fuerint ad hoc opus ut cito tranſeat de hac vi=
ta· Unde nunc petro dicitur· cum ſenueris· exten=
des manus tuas· Auguſtinus· Hoc eſt cruci=
figeris· Ad hoc autem ut venias· alius te cinget
et ducet quo tu non vis· Prius dixit quod fieret·
et deinde quomodo fieret· Non enim crucifixus· ſed
crucifigendus quo nollet eſt ductus· Solutus quip
pe a corpore eſſe volebat cum xpo· ſed ſi fieri poſ=
ſet preter mortis moleſtiam vitam concupiſcebat
eternam ad quam moleſtiam nolens venit· ſed vo
lens eam vicit et reliquit hunc infirmitatis affe=
ctum quo nemo vult mori vſque adeo naturalem ut
eum beato petro nec ſenectus auferre potuerit· Sed
moleſtia quantacumque ſit mortis· debet eam vince
re vis amoris· quo amatur ille qui cum ſit vita no
ſtra· eciam mortem voluit ferre pro nobis· Nam ſi
nulla eſſet mortis vel parua moleſtia· non eſſet tam
magna martirij gloria· Chriſoſtomus· Dicit
ergo quo non vis· propter naturalem compaſſio
nem anime que in vita ſeparatur a corpore deo hoc

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtiliter diſpenſate ut non multi ſibi mortem infe-
rant violentam· Deinde erigēs auditorem euange
liſta induxit· Hoc autem dixit ſignificans qua mor
te clarificaturus eſſet deum· Non dixit· moriturus
eſſet ut diſcas quoniaȝ pati pro xp̄o gloria eſt pa
cientis et honor· Niſi autem certificaretur animus
quia vere deus eſt inine eius intuitu mortem tol-
leraret quo fit ut ſanctorum mors diuine ſit glo-
rie certitudo· Auguſti· Hunc inuenit exitum il-
le negator et amator ut ꝓ eius nomine pfecta di-
lectione moreretur· cum quo ſe moriturum puer-
ſa feſtinacione ꝓmiſerat· Hoc enim oportebat ut p̄
us xp̄us ꝓ petri ſalute· Deinde petrus pro xp̄i p̄
dicacione moreretur·

Et cum hec dixiſſ3· di-
cit ei· Sequē me· Con
uerſus petrus vidit il-
lum diſcipulum quem
diligebat iheſus ſequē
tem qui eciam recubu-
it in cena ſuper pectus
eius· Et dixit domine
quis eſt· qui tradet te·
Hunc ergo cum vidiſ
ſet petrus· dixit iheſu
domine· hic autem q̇d
dicit ei iheſus· Sic eū
volo manere donec ve
niaȝ· quid ad te· tu me
ſequere· Exijt ergo ſer
mo iſte inter fratres·
quia diſcipulus ille nō
moritur· Et non dixit
iheſus nō moritur· ſed
ſic euȝ volo manere do
nec veniaȝ quid ad te·

Aug9· Cum
prenūciaſſ3 dn̄s pe
tro qua morte clari
ficaturus eſſet eum·
inuitat euȝ ad ſui ſe
quelam· Vnde dicitū
Et cum hoc dixiſſet·
dicit ei· Sequē me·
Cur dicitur petro·
Sequere me· nec di
citur ceteris qui ſi-
mul aderant· qui eū
ſicut magiſtrum di-
ſcipuli ſequebantur
Sed ſi ad paſſioneȝ
intelligendum eſt·
nunquid ſolus pro
xp̄iana veritate paſ
ſus eſt petrus· Non
ne ibi erat jacobus
qui ab herode ma-
nifeſtatur· occiſus·
Verum aliquis dix-
erit· qm̄ non eſt ja-
cobus crucifixus me
rito dictum eſſe pe-
tro ſequere me· qui
non ſolum mortem·
ſed et mortem cru-
cis ſicut xp̄us exper
tus eſt Theophi
lus· Audiens autem
petrus q᷑ mortē ꝓ xp̄o paſſurus eſt· q̄rit de johā
ne an moriatur· Vnde ſequitur· Conuerſus petr9
vidit illuȝ diſcipulum queȝ diligebat iheſus ſequē
tem· qui recubuit in cena ſup̄ pectus eius et dixit do
mine quis eſt qui tradet te· Auguſt· Seipſum
dicit diſcipulum quem diligebat jheſus· quia ipſū
pre ceteris et familiarius diligebat· ita ut in con-
uiuio ſupra pectus ſuum diſcumbere faceret· Cre-
do ut iſtius euangelij quod per eum fuerat predi-
caturus· diuinam excellenciam hoc modo alcius cō
mendaret· ſunt qui ſenſerint et hij non contempti
biles ſacri eloquij tractatores· a xp̄o johannem ꝓ
terea plus amatum· quia ab ineunte puericia· ca-
ſtiſſimus vixerit· Sequitur· Hunc ergo cum vidiſ
ſet petrus dixit jheſu· Domine hic autem quid·
Theophilus· Id eſt nunquid non moriet̄ et ipſe
ut quidam exponunt· Sequit̄· dicit ei jheſus· Sic
eum volo manere donec ego veniam· quid ad te
Auguſtinus· Et repetitum eſt· Tu me ſequere
tanq̄ ille ideo non ſequeretur· quoniam eum ma-
nere voluit· donec veniat· Quis facile aliud eſſe di
ctum credat· q̄ quod fratres crediderunt qui tunc
erant· Sequitur enim· Exijt ergo ſermo iſte inter
fratres quia diſcipulus ille non moritur· Sed hāc
opinionem johannes ipſe abſtulit ſubdens· et non
dixit jheſus non moriet̄· ſ3 ſic eum volo manere do-
nec veniam· quid ad te· Sed cui placet adhuc reſi
ſtat· et dicat verum eſſe quod ait johannes· nō di
xiſſe dominum q̄ diſcipulus ille non moritur· ſed ꝫ
tamen ſignificatum eſſe talibus verbis· qualia euȝ
dixiſſe narrauit· Theophilus· Vel dicet xp̄us n̄
negauit johannem moriturum· Nam quicquid ori
tur· moritur· ſed dixit volo eum manere id eſt viue
re vſq3 ad mundi finem· et tunc pro me paciet̄ mar
tirium· et ideo fatentur adhuc illum viuere· ab an
tixp̄o vero debere occidi· vna cum helia predica-
turum nomen xp̄i· Sed et ſi aſſignetur eius ſepul-
chrum· viuens quideȝ illud intrauit· poſtea diſceſ
ſit· Auguſtinus· Vel forte aliquis in illo ſepul
chro eius quod eſt apud epheſum· dormire pocius
eum q̄ mortuum iacere contendet· aſſumens argu
mentum q̄ illic terra ſenſim ſcaturire et quaſi ebuli
re phibetur· atq3 hoc eius anhelitu fieri ptinacit̄
aſſeuerans· Sed cur eius diſcipulo quem p̄ ceteris
diligebat· pro magno munere longum in corpore
donauerit ſomnū· cum beatum petrum p ingentem
martirij gloriam ab onere corporis abſoluerit· eiſ-
q3 conceſſerit· quod paulus ſe concupiſcere dixit·
cupio diſſolui et eſſe cum xp̄o· Si autem vere ibi
quod ſemper ſparſit fama· aut ideo fit· ut eo modo
commendetur precioſa mors eius· quoniam non eam
commendat martirium· aut propter aliquid aliud
quod nos latet· manet tamē queſtio cur dixerit do
minus de homine morituro· ſic eū volo manere· do
nec veniam· Illud eciam mouet ad querenduȝ cur
johannem plus dilexerit dominus· cum ipſuȝ domi
num plus dilexerit petrus· quantuȝ ipſe ſapio me
lior eſt qui plus diligit chriſtum feliciorem ve-
ro quem plus diligit xp̄us facile reſponderim ſi iu
ſticiam liberatoris noſtri quemadmodū defendereȝ
ꝓuiderem· Aggrediar igitur de ſoluenda queſti
one tam ingenti· duas vitas ſibi diuinitus predi-
catas· nouit eccleſia· quarum vna eſt in fide· alte-
ra in ſpe· Iſta ſignificata eſt p apoſtolum petrum·
propter apoſtolatus ſui primatum illa p johannē
ideo huic dicitur· ſequere me p imitacionem· ſ· p-
ferendi temporalia mala· de illo vero dicit̄· ſic euȝ
volo manere· donec veniam· quaſi diceret· tu me ſe
quere p imitacionem pferendi temporalia mala·
Ille maneat donec ſempiterna veniens reddituro bo
na quod apcius dici poteſt· perfecta me ſequatur
actio informata mee paſſionis exemplo· Inchoa-
ta vero contemplacio maneat donec veniens· perfici
enda cum venero quod non ſic intelligenduȝ eſt q̄
ſi dixerit remanere vel permanere· ſed expectare·
quoniam quod per eum ſignificatur· cum venerit
xp̄us implebitur· in hac autem actiua vita quan-
tomagis xp̄m diligimus· tanto facilius liberam̄
a malo· At ipſe nos minus diligit quales nos ſum9·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et hinc ideo liberat· ne ſemꝑ tales ſimus· ibi vero
amplius nos diligit quoniam quod ei diſplicea t·
et quod a nobis auferat· non habebimus· amet er-
go eum petrus ut ab iſta mortalitate liberemur a
metur ab eo johannes· ut in illa immortalitate ſer
uemur· cur ergo johannes minus euꝫ diligebat· ꝙ
petrus· ſi eam vitam ſignificabat in qua eſt mul-
to amplius diligendus niſi quia propterea dictuꝫ
eſt· volo eum manere id eſt expectare· donec veni-
am· quando et ipſum amorem qui tūc multo ampli
or erit· nondum habemus· ſed expectamus futurū
ut dum ipſe venerit habeamus hoc ergo ꝑ petruꝫ
ſignificatum eſt plus amantem ſed minus amatum
quia minus nos amat xp̄us miſeros ꝙ beatos veri
tatis autem contemplacionem qualis tunc futura
eſt· minus amamus· quia nunc nondum nouimꝰ nec
habemus· Nemo tamen iſtos inſigneſ apoſtolos ſe
peret et in eo quod ſignificabat petrꝰ ambo erāt
et in eo quod ſignificabat johannes ambo futuri e
rant· Glo· Vel aliť ſic eum volo manere· i· nolo
eum per martirium conſumare· ſed expectare eum
in placidam abſolucionem carnis ſue· quando ego
veniens recipiam eum in eterna beatitudine·

Theophilus· Vel aliter totum· in hoc ꝙ dicit
dominus petro ſequere me cunctorum fidelium ꝑ
laturam ei inſtituit · Simul autem et ſequi intelli-
gas hic imitacionem in cunctis et verbis et operi
bus· oſtendit eciam affectioneꝫ ad ipſum· quia qui
nobis aſtrictiores ſunt· hos ſequi nos volumus

Chriſoſtomꝰ· Si vero dixerit quis qualiter
igitur iacobus thronū aſſumpſit· jheroſolimorum·
illud vtiqꝫ dicam quoniam petrus orbis terrarū
inthroniſauit magiſtrum · Sequitur · Conuerſus
petrus vidit illum diſcipulum ꝛc̄ · Non ſine cauſa
recolit illam accubacionem· ſed ut oſtendat quan-
tam petrus habebat fiduciam poſt negacionem ·
Qui enim in cena non audebat interrogare· ſꝫ jo-
hanni interrogacionem commiſit· huic prepoſitu
ra fratrum credita eſt· et non ſolum non committit
alteri interrogare que ad ipſum pertinent· ſed de
reliquo ipſe pro alijs magiſtrū interrogat· Quia
igitur magna ei predixerat dominus et orbem ter
rarum commiſerat· et martirium ꝓnunciauerat· et
amorem proteſtatus fuerat ampliorem volens et
johannem communicatorem accipere· dixit· Hic au
tem quid· quaſi diceret· nonne eadem nobiſcum ve
niet via· Valde enim johannem amabat petrus· q
per euangelium oſtenditur eorum colligacio· et in
actibus apoſtolorum· Sic igitur nunc vicem red-
dit petrus johanni· Eſtimans enim eum velle int-
rogare de ſeipſo et non audere· ipſe ꝓ eo ſuſcipit
interrogacionem· Quia vero debebant orbis ter-
rarum ꝓcuracionē accipere nec oportebat eos de
reliquo ſibiinuicem eſſe coniunctos· quod eſſet dā
num orbi terrarum· ꝓpterea dn̄s dicit ſecunduꝫ lit
teram grecam· Sic eum volo manere donec veniā
quid ad te· tu me ſequere· quaſi dicēt· opus tibi cō
miſſum attende· et perfice hūc vero ſi voluero ma
nere hic· quid ad te· Theophiluſ· Quid vero di
citur· cum venero· quidam ſic intellexerūt· ac ſi di
ceret quouſqꝫ contra iudeos qui me crucifixerunt·
veniam· percuciens illos baculo romanorū· Aiūt
enim hunc apoſtoſtolum vſqꝫ ad veſpaſiani tem-
pus cum jheruſalem capienda erat in locis illis cō
uerſatum· Vel dicit dum venero· i· dum hunc vo-
lens dirigam ad predicandum· te namqꝫ nunc diri
go ad orbis pontificatum· et in hoc ſequere me·
Ipſe vero manet· hic donec et eum educam ſicut
te· Chriſoſtomus· Deinde euangeliſta diſcipu-
lorū opinionē ponit· et corrigit· ut ſuꝑ dictū eſt·

Hic eſt diſcipulus ille
qui teſtimoniuꝫ perhi
bet de his· et ſcripſit
hec· Et ſcimus quia te
ſtimonium eius verum
eſt · Sunt autem et a-
lia multa que fecit jhe
ſus· que ſi ſcribanť per
ſingula· nec ipſum ar-
bitror mundum cape-
re eoſ q̊ ſcribendi ſunt
libros·

Chriſo · Quia ex
multa ćtitudīe ſcrip
ſit johanneſ· non re
fugiat ſuiipſius· te-
ſtimonium in medi-
um ferre · Vnde di-
cit hic eſt diſcipulꝰ
ille qui teſtimoniuꝫ
perhibet · de his ·
Conſuetudo enim ē
cum valde vera di-
camus· noſtrum te-
ſtimonium non dene
gare· et multom agͤ
ille qui ſpirituſan-
cto· ſcribebat· Vn-
de et alij apoſtoli di
cebant· nos ſumꝰ te
ſtes horum· Sequiť· Et ſcribebat h̄· q̊d ipſe ſolus
dicit qꝛ poſterior ad ſcribend̊ venit xp̄o monente·
Vnd̊ et frequenť oſtendit xp̄i ad ſe amorem· occul
te inſinuans cauſam ex q̄ ad ſcribendum proceſſit·
et fide dignum faciens hunc ſermonem ex ſua dig
nitate· ſequitur· Et ſciebat qꝛ verum eſt teſtimoni
um eius· Omnibus· n· aderat· et neqꝫ cuꝫ crucifige
retur· defuit· et mater ei commiſſa ē· que ſūt ſigna
amoris· et ꝙ cum certitudine ſciat omnia· Et ſi ali-
q̄ non credant· inducuntur ad credendum ex hoc ꝙ
ſubditur· ſunt autem et alia multa que fecit jheſus
Vnde manifeſtuꝫ eſt ꝙ nequaꝙ̄ ſcripſi ut xp̄o gra
ciam preſtarem· cum tot exiſtentibus· nō tot ſcrip
ſerim quot ceteri· ſed horum plura reliqui contu
melias et conuicia in medium ꝓponens· Cum auteꝫ
qui ad gloriam alterius ſcribit oportet econtra-
rio ea que ſunt exprobabiliora tacere· q̄ vero ſunt
clara proponere. Auguſtinus· Quod autem
ſubdit· Que ſi ſcri· per ſin· nec ipſum arbi· mund̊ ca-
pere eos qui ſcribendi ſunt libros· Non ſpacio lo-
corum credendum eſt mund̊ capere non poſſe· ſꝫ ca
pacitate legencium comprehendi non poſſe· q̄uis
ſalua rerum fide plerumqꝫ verba excedere videan
tur fidem quod non fit quando aliquid q̊d erat ob
ſcurum vel dubium exponitur ſed quando id quod
apertum eſt vel augetur· vel extenuať nec tamē a
tramite ſignificande veritatis errať quoniam ſic
verba rem que indicatur excedunt· ut voluntas lo
quentis nec fallentis appareat· hūc loquendi mo
dum greco nomine hyperbolem vocant qui modꝰ
ſicut in hoc loco ita in nonnullis alijs diuinis litte-
ris inueniť· Chriſo· Vel hoc referend̊ eſt ad eiꝰ
potenciam qui faciebat virtutem· ſicut enim nobis
facile eſt loqui· ita et illi et multo faciliꝰ facere q̄
volebat· qꝛ ipſe ē ſuꝑ oīa deꝰ benedictus in ſecula
ſeculorum· AMEN·

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Dominica tercia in aduentu·
Miſerunt iudei ab iheroſ· ·i·
In natiuitate domini noſtri iheſu xp̄i
In principio erat verbum· ·i·
In feſto ſancti johannis euangeliſte·
Dixit iheſus petro ſequere ·vlt·
In octaua epiphanie
Vidit johannes iheſum ·i·
Dominica prima poſt octaua epipha·
Nupcie facte ſunt ·ij·
Feria ſexta poſt dominicam primam in q̄drag·
Erat dies feſtus iudeorum ·v·
Feria ſecunda poſt dominicam·ij·in·xl·
Dixit iheſus turbis iudeorum ego ·viij·
Feria ſexta poſt dominicam terciam in·xl·
Venit iheſus in ciuitatem ſamarie ·iiij·
Sabbato poſt eandem
Perrexit iheſus in montem oliueti ·viij·
Dominica quarta in quadrageſima
Abijt iheſus tranſmare ·vj·
Feria ſecunda poſt eandem
Erat paſcha iudeorum ·ij·
Feria tercia poſt eandem
Jam die feſto mediante ·vi·
Feria quarta poſt eandem
Preteriens iheſus vidit hō·ce·a na ·ix·
Feria ſexta poſt eandem
Erat quidam languens ·xi·
Sabbato poſt eandem
Dicebat iheſus turbis iudeorum ·viij·
Dominica in paſſione
Dicebat iheſus turbis quis ex vo· ·viij·
Feria ſecunda
Miſerunt principes et phariſei ·vij·
Feria tercia
Ambulabat iheſus in galileam· ·vij·
Feria quarta·
Facta ſunt encenea ieroſoli· ·x·
Feria ſexta
Collegerunt ergo conſilium ·xi·
Sabbato
Cogitauerunt autem principes ·xij·
Feria ſecunda poſt dominicam in ramis
Ante ſex dies paſche ·xij·
Feria quinta in cena domini
Ante diem feſtū paſche ·xiij·
Feria ſexta in paraſceue
Egreſſus iheſus cum ·xviij·
Feria quarta poſt dominicam reſurre·
Manifeſtauit ſe iheſus ·xx·
Feria quinta poſt eandem
Maria ſtabat ·xx·
Sabbato poſt eandem
Vna ſabbati maria mag· ·xx·
Dominica prima poſt paſche
Cum ſero eſſet ·xx·
Dominica ſecunda
Ego ſum paſtor bonus ·x·
Dominica tercia
Modicum et iam non ·xvi·
Dominica quarta
Vado ad eum qui mi· ·xvi·
Dominica quinta
Amen dico vobis ſi quid pecie· ·xvi·
Dominica poſt aſcenſionem
Cum venerit para· ·xvi·
In penthecoſt·
Si quis diligit me ·xiiij·
Dominica viceſima poſt penthe·
Erat quidam regulus ·iiij·
In feſto ſancti thome apoſto·
Thomas vnus de·xij· ·xx·
In feſto apoſto·philip·et ja·
Non turbetur cor veſtrum ·xiiij·
In inuencione ſancte crucis
Erat homo ex phariſeis ·iij·
In feſto ſancti laurencij mar·
Niſi granum frumenti ·xij·
In exaltacione ſancte crucis
Nunc iudicium eſt· ·xij·
In vigilia ſancti andree
Stabat johan·et ex diſ·eius duo ·i·
Thome martiris
Ego ſum paſtor bonus ·x·
In vigilia apoſto·pe·et pau·
Dixit iheſus ſymoni petro ·xxi·
In vigilia vnius apoſtoli
Hoc eſt preceptum meum ·xv·
Ego ſum vitis vera ·xv·
Hec mando vobis ·xv·
In natali vnius mar·
Niſi granum frumenti ·xij·
A paſcha vſq3 penthe·
Ego ſum vitis et vos palmites ·xv·
De ſpirituſancto
Si quis diligit me ·xiiij·
De trinitate
Cum venerit paraclitus ·xv·
Ad miſſam beate virginis
Stabat iuxta crucem ·xix·
In agenda mortuorum
Dixit martha ad iheſum ·xi·
Omne quod dat mihi pater ·vi·
Amen amen dico vo·quia venit hora ·v·
Ego ſum panis viuus ·vi·
In vigilia aſcenſionis
Subleuatis oculis in celum ·xvij·
In vigilia penthe·
Si diligitis me mandata mea ſer· ·xiiij·
Feria ſecunda

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sic deus dilexit mundum ·iij·
Feria tercia
Amen amen dico vobis qui non intrat ·x·
Feria quarta
Nemo poteſt venire ad me ·vi·
In die corporis xpi
Caro mea vere eſt cibus· ·vi·

Beati thome de Aquino· Gloſa continua ſup quatuor Euangeliſtas feliciter finit· Anno dñi· Mill'· CCCC· Lxxvj·

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ליל שימורים מלכיתך ראו בניך חזקיים
נפתח שבחך בלשון עתיד ונסתיים
כמו לימין משה בוקע ים. והנות ידו על הנהר
בעיים

ויה יעיר ישועתנו פעו פה ויאמרו
יי ימלוך לעולם ועד וכי פדה יי את יעקב וגאלו
מיד חזק ממנו

ליל שימורים עטור פיליאי ערקך כצבא
ראות קרבתך לי טוב ישועת הבאות
שתי בך מחסי במלאכות הנבאות מלך ישר
ישראל יי צבאות

כי א יי גאל ישר השכיבנו עד סוכת שלומך עיזר

אור יום הנה ספירה הוכשרה בנגהו
לעיון נרחה קרוא דרושה
עלית גוהים מניין מפואר כרך מחמד לב וגיהו
משכנו עליון בעשר מעלות קודש גבוהים
גיל לבנות לבנין המלבן נינוהים שלוחים נבכרו
מדבר בך עיר האלהים דרישות לדרוש
בשיכנך מקום כיפור שליים מלולי עיון מבקשי
תפקידם הרס מבשולים המון חוגג עלות יראה
היתר שלשליים עת כי בא לחנכה כלי רישולים
ומהקריב לה ביכורי עריה להקריב בטוהר שולי

יציץ לא למיעט יתר שאת מוער
יפרח ליווי מער בתפוח בעצי היער
כתרי מהכשר זיין הרבני מלא עין
כתב ראייה ומניין הביאני אל בית היין
בילפל ערני מתשישות יסרני קשות מיקדשי
בירנתי חולת חששות סמכוני באשישות
לא דרך כהפלישי גם עייה כהפרישי
למסך ופנני טרשי שמאלו תחת לראשי
לב אחר ישכם דאים כעב למושכם
לאמירים יחפוץ בסכם השבעתי אתכם
מבור תחתית רידודי לחץ עקרבי גדודי
מיהר קידר מדודי קול דודי
מבית חומר קעבי בית חיים נעבי
מיעפי מיעפי מעבי דומה דודי לצבי
נחלה שפרה לי תקות שילוש גורלי
נעימות במר לי ענה דודי ואמר לי
נם תתי סבר ורק אין דבר
ניסו נדרו כבר כי הנה הסתיו עבר
כרסור זירוו מירץ ראש פירוז הרץ
סלול שלום ותרץ הניצנים נראו בארץ
ספק עתיק מפיגיה הפק ממתיק [illegible]

M. Theol. u. Lit. 24

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

סלית סולת ספי גוהר
עקלתון נושת קולע
ערב שילשיל בהקלע
עריום עב עילים
עינך לא מעלים
פתיצול ועגיל ברלי
פנים בפנים השדילי
פועל כם תפוח
פקיד דר טפוח
עימעם שכני מרכבי
עיפיתי פה עיכובי
עבי קודש מינה
עיון ראש אמנה
הרעתי דעדי באומרים
הלקלתי שמרים שמנים
קניין כי שברתי
קדשו לולי חוברתי
רשם איסר בעבאותיכם
ריחוק דיחוק אותכם
ריש גלי בהעלה
רגשו רעי עולה

התאינה חנטה פגיה
יפיתים מכשת נעלע
זימתי בחגוי הסלע
מהו זהו שעולים
אחזו לנו שועלים
עינוק פינוק הדלי
דודי לי
שבה לא קפוח
עד שיפוח
יום חינוך ברכובי
על משכבי
מקום מבחר אמנה
אחותנו קטנה
טפתי נפתי במורים
מצאוני השומרים
וטוב לא סיברתי
כמעט שעברתי
כי עזה חיל איילותבי
השבעתי אתכם
יונה תמה עולה
מי זאת עולה

לש פענח עפנת מעבריו סודו אל עבדיו כלחפ
לש עפית סידר וארוחה והנעיר שלוחה כלחפ
לש עמית בו בליל קודש ייי תהלל כלחפ
לש קומית תמר הועלה ההכיב אשר במעלה כלחפ
לש קומץ השביע לשנה יתן לידידו שינה כלחפ
לש רוחי חופשה למללה אזכרה נגינתי בלילה כלחפ
לש רית והעלה עמדה בלילה ההוא נדדה כלחפ
לש שמע מצרים לנצור יחילו כשמע צור כלחפ
לש שמור לנקמה נטורה על צור המעטירה כלחפ
לש תבוע מספר התורה אחת מהנה לא נעדרה כלחפ
לש תיכנו לישעונם צדקו ישר יכנם כלחפ
לש מאמרי ירנה לשעות מקדם פעל ישועות כלחפ
לש אז בהנחר שלוחים הודיעו לך אלהים כלחפ
לש ישע לנו תחדה ושמך לעולם נודה כלחפ
לש רנן השיר בחדשך להודות לשם קדשך
לדוד שימורים
טכס פליאותיך משירי הוראות נתיחדת
לחסד ובלילה לשיר נועדתה כלוליך או באמונה
ריחך היסדתה מפי עוללים ויונקים עוז ייסדתה
בנ״לה בריה כשמחה רבה ואמרו כולם מי כמוך באלים
מלכותך ראו ב״ע לפני משה

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf